MICHAEL CRICHTON

SFERA

MICHAEL CRICHTON

SFERA

SPHERE

MICHAEL
CRICHTON

MICHAEL CRICHTON

SFERA

ALGARVE

UDK 820(73)-3
Cr 47

ISBN 9986-856-57-4

SKIRIU LYNN NESBIT

Kai mokslininkas žvelgia į pasaulį, jis net nesvarsto apie kažkokius neįtikimus dalykus.

LOUIS I. KAHN

Gamtos neapgausi.

RICHARD FEYNMAN

Rengiant šį rankraštį mane padrąsino ir man padėjo Caroline Conley, Kurt Villadsen, Lisa Plonsker, Valery Pine, Anne-Marie Martin, John Deubert, Lynn Nesbit, Bob Gottlieb. Aš labai jiems dėkoju.

VANDENYNO PAVIRŠIUJE

TONGOS VAKARUOSE

Ilgą laiką horizontas buvo tik monotoniška lygi žydra linija, skirianti Ramųjį vandenyną nuo dangaus. Karinio jūrų laivyno sraigtasparnis, skrisdamas visai neaukštai, virš bangų, dideliu greičiu lėkė į priekį. Normanas Džonsonas, nepaisydamas triukšmo ir galingos sraigto vibracijos, užmigo. Jis buvo pavargęs; jis keliavo skirtingais kariniais lėktuvais daugiau nei keturiolika valandų. Ne prie tokių dalykų buvo pripratęs penkiasdešimt trejų metų psichologijos profesorius.

Jis net nesuvokė, kiek laiko miegojo. Atsibudęs pamatė vis dar lygią horizonto liniją, tolumoje besidriekiančius pusapvalius koralų atolus. Jis pasiteiravo per interkomą:

— Kas čia?

— Ninihinos ir Tafahio salos, — atsiliepė pilotas, — formaliai — Tongos dalis, bet jos negyvenamos. Ar gerai išsimiegojote?

— Neblogai, — Normanas pažvelgė į šmėkštelėjusias pro šalį salas: balto smėlio vingis, pora palmių, kurios tuoj pat pranyko iš akiračio. Vėl tik lygus vandenynas.

— Iš kur jus paėmė? — paklausė pilotas.

— Iš San Diego, — atsakė Normanas. — Išvykau vakar.

— Taigi atvykote čia per Honolulu, Guamą ir Pagą?

— Taip.

— Ilga kelionė, — tarstelėjo pilotas, — kuo jūs dirbate, sere?

— Psichologas, — tarė Normanas.

— Psichų gydytojas, a? — išsišiepė pilotas. — Kodėl ne? Jie juk susikvietė ir visus kitus.

— Ką jūs turite omenyje?

— Pastarąsias dvi dienas mes tik ir kilnojome žmones iš Guamo. Fizikai, biologai, matematikai, kas tik norite. Visus nuskraidino nežinia į kokią Ramiojo vandenyno dykynę.

— Kas čia dedasi? — pasidomėjo Normanas.

Pilotas žvilgtelėjo į jį — akys taip ir liko neįskaitomos, pasislėpusios po tamsiais aviaciniais akiniais.

— Jie mums nieko nesako, sere. O kaip jūs? Ką jie pasakojo jums?

— Jie man pranešė, — tarė Normanas, — kad sudužo lėktuvas.

— Vadinasi, jus kviečia į katastrofas?

— Taip, kviečia.

Normanas Džonsonas jau dešimtmetį buvo FAA* katastrofų ekspertų komandos sąrašuose — jį trumpam iškviesdavo tirti nelaimingus atsitikimus, susijusius su civiliniais lėktuvais. Pirmą kartą jam teko su tuo susidurti 1976 metais San Diege, kai sudužo kompanijos „United Airlines" lėktuvas, paskui Čikagoje 1978 metais ir Dalase 1982 metais. Kiekvieną kartą viskas vykdavo taip pat — skubus telefono skambutis, beprotiškas daiktų pakavimas, ir jis išnykdavo iš namų savaitei ar ilgiau. Šį kartą jo žmona Elena gerokai susierzino — jam teko išvažiuoti liepos 1-ąją, o tai reiškė, kad jis negalės dalyvauti liepos 4-osios pajūrio piknike. Be to, iš Čikagos turi grįžti Timas, pabaigęs antrą kursą ir besiruošiantis vasarą padirbėti vandens kaskadų parke. Šešiolikmetė Emė, kuri ne ypač gerai sutardavo su Elena, jei šalia nebūdavo jas sutaikančio Normano, buvo kaip tik pakeliui į namus iš Andoverio. „Volvo" vėl girdėjosi kažkokie pašaliniai garsai. Savo motinos gimtadienį, įvyksiantį ateinančią savaitę, Normanui greičiausiai irgi teks praleisti.

— Kokia ten avarija? — paklausė Elena. — Aš nieko negirdėjau, kad kur nors būtų nukritęs lėktuvas.

Kol jis krovėsi daiktus, ji įjungė radijo imtuvą. Tačiau apie jokias aviakatastrofas nebuvo pranešama.

Kai prie jų namo sustojo automobilis, Normanas nustebo, pamatęs, jog tai — karinio jūrų laivyno sedanas kartu su uniformuotu vairuotoju.

— Anksčiau jie tau niekada nesiųsdavo mašinos iš karinio laivyno, — pažymėjo Elena, lipdama paskui jį laiptais žemyn link paradinių durų. — Ar ši avarija susijusi su armija?

— Nežinau, — atsakė jis.

— Kada tu grįši?

Jis pabučiavo ją.

— Aš tau paskambinsiu, — tarė jis. — Pažadu.

Tačiau jis nepaskambino. Su juo elgėsi mandagiai ir maloniai, bet niekas jam neleido pasinaudoti telefonu. Iš pradžių Hikame, Honolulu, paskui Guamo karinio laivyno oro uoste, į kurį jis atvyko antrą ryto ir pusę valandos praleido aviaciniu benzinu smirdinčiame kambaryje, bukai spoksodamas į atsivežto su savimi *Amerikos psichologijos žurnalo* straipsnį. Į Pago Pagą jis atskrido prieš auštant. Normaną skubiai įsodino į malūnsparnį „Jūros riteris", kuris tuoj pat atsiplėšė nuo šalto gudronuoto asfalto ir nulėkė vakarų link, į Ramųjį vandenyną, palikdamas palmes bei aprūdijusius, pleišėtus namų stogus.

Jis skrido sraigtasparniu jau dvi valandas, didesnę dalį laiko

* FAA — Federalinė aviacijos administracija (JAV).

praleido miegodamas. Elena, Timas, Emė ir jo motinos gimtadienis dabar atrodė labai tolimi.

— Kur mes tiksliai esame?

— Tarp Samoa ir Fidžio, Ramiojo vandenyno pietuose, — paaiškino pilotas.

— Ar galite parodyti žemėlapyje?

— Man nevalia to daryti, sere. Šiaip ar taip, nieko ypatingo nepamatytumėte. Šiuo metu, sere, per du šimtus mylių aplinkui jūs nerasite net menkiausio sausumos plotelio.

Normanas įsispoksojo į lygią horizonto liniją, vis dar žydrą ir visiškai neišraiškingą. „Aš galiu tuo patikėti", — pamanė jis ir nusižiovavo.

— Ar jums neatsibosta žiūrėti į tai?

— Tiesą sakant, ne, sere, — atsiliepė pilotas. — Man tikrai malonu, kai taip ramu. Bent jau oras geras. O jis greitai pasikeis. Prie Admiraliteto salų formuojasi ciklonas — po poros dienų atūš čia.

— Ir kas tada atsitiks?

— Viskas eis velniop. Šioje pasaulio dalyje su oru geriau nejuokauti. Aš pats esu iš Floridos, vaikystėje mačiau keletą uraganų, tačiau Ramiojo vandenyno ciklono su *niekuo* neįmanoma palyginti, sere.

Normanas linktelėjo galvą.

— Ar dar ilgai mes ten skrisime?

— Ne daugiau kaip porą minučių, sere.

Po dviejų monotoniškų valandų flotilė pasirodė neįprastai įdomi. Daugiau kaip tuzinas įvairiausių rūšių laivų sudarė kažkokius koncentruotus apskritimus. Jis suskaičiavo aštuonis pilkus laivyno naikintuvus, išsidėsčiusius išoriniame perimetre. Netoli centro plaukiojo dideli laivai su labai plačiais dvigubais korpusais, atrodė, tarytum plūduriuoja sausumos dokai; paskiau — kažkokios nenusakomų formų dėžutės su plokščiais deniais sraigtasparniams; o pačiame centre, tarp visos tos pilkumos — du balti laivai, abu turėjo po platformą ir buliaus akį.

Pilotas paaiškino:

— Štai ten, išorėje, pasiruošę gynybai naikintuvai. Toliau — PATP — Pagalba atokioms transporto priemonėms, robotams; tada MAP — Misijos aprūpinimas ir pagalba; o centre — OT.

— OT ?

— Okeanografiniai tyrimai.

Pilotas parodė į baltuosius:

— *Džonas Hosas* kairėje ir *Viljamas Arturas* dešinėje. Mes leisimės ant *Hoso.*

Pilotas apsuko ratu laivų sambūrį. Normanas dar spėjo pamatyti motorines valtis, burzgiančias visu greičiu šen bei ten ir paliekančias paskui save baltus purslus gilioje vandens žydrynėje.

— Ir visa tai dėl vieno sudužusio lėktuvo? — nustebo Normanas.

— Ei, — šyptelėjo pilotas, — aš niekada neminėjau lėktuvo. Prašau prisitvirtinti saugos diržus, sere. Mes tuojau leisimės.

BARNESAS

Raudona buliaus akis vis didėjo, kol pagaliau pranyko po nusileidusiu žemyn sraigtasparniu. Normanas apgraibomis ieškojo saugos diržų sagties, kai prie jo pribėgo jūros laivyno uniformą dėvintis vyriškis ir atidarė dureles.

— Daktaras Džonsonas? Normanas Džonsonas?

— Taip, tai aš.

— Ar turite kokį nors bagažą, sere?

— Tik šį, — Normanas ištraukė iš už nugaros savo lagaminą, kurį karininkas ir paėmė.

— Gal turite kokių nors mokslinių instrumentų ar kažką panašaus?

— Ne, tik tiek.

— Tada prašau čia, sere. Palenkite galvą ir sekite paskui mane. Tik neikite į užpakalinę laivo dalį, sere.

Normanas išlipo ir, saugodamasis sraigto, susigūžė, tada nužingsniavo įkandin karininko — nuo platformos, paskiau žemyn, siaurais laiptais, kurių metalinės atramos buvo pernelyg karštos, kad jas galėtum liesti. Pilotas pamojavo jam paskutinį kartą ir sraigtasparnis pakilo. Jam pranykus, Ramiojo vandenyno oras iš karto tapo tykus ir tiesiog žiauriai karštas.

— Kaip kelionė, sere?

— Puiki.

— Norite kur nors nueiti, sere?

— Aš juk ką tik atvykau, — nustebo Normanas.

— Aš turėjau omenyje, kad gal norite pasinaudoti laivo priešakiu, sere?

— Ne, — atsakė Normanas.

— Juo ir nesinaudokite. Ten pilna žmonių.

— Gerai.

— Virinimo darbai užstrigo nuo praeitos nakties. Mes stengiamės išspręsti šią problemą ir tikimės, jog viskas bus greitai sutvarkyta.

Jis įdėmiai pažvelgė į Normaną:

— Laive yra daug moterų, sere.

— Suprantu, — tarstelėjo Normanas.

— Mes čia turime ir cheminį „pasakų namelį", jeigu jums jo reikia, sere.

— Ačiū, ne.

— Tada, kapitonas Barnesas pageidauja tuojau pat su jumis susitikti, sere.

— Norėčiau paskambinti savo artimiesiems.

— Galėsite tai paminėti kapitonui Barnesui, sere.

Žengė pro duris ir paliko už savęs karštą saulę. Pateko į koridorių su fluorescencinėm šviesom. Čia buvo kur kas vėsiau.

— Pastaruoju metu kondicionieriai negenda, — paaiškino karininkas. — Tai jau šis tas.

— Ar jie dažnai gesdavo?

— Tik tada, kai karšta.

Uždarę kitas duris jie atsidūrė didelėje dirbtuvėje: metalinės sienos, krūvos įrankių, darbininkai, palinkę prie metalinių platformų ir sudėtingų mechanizmų, prie šaudančių žiežirbomis acetileninių žibintų šviesos, kabeliai lyg gyvatės išsidriekę ant žemės.

— Čia mes taisome ROV'us*, — sušuko karininkas, bandydamas perrėkti triukšmą. — Didelė dalis sunkiųjų darbų atliekama kituose laivuose. Mes užsiimame tik elektroniniais prietaisais. Prašom čia, šiuo keliu, sere.

Dar už kitų durų, nužingsniavę besileidžiančiu žemyn kitu koridoriumi, jie pateko į erdvų kambarį, su žemomis lubomis ir užgrūstą videomonitoriais. Prieblandos šešėliuose, priešais spalvotus ekranus, sėdėjo pustuzinis technikų. Normanas, norėdamas į juos žvilgtelėti, sustojo.

— Štai iš čia mes ir stebime ROV'us, — tarė karininkas. — Jūros dugne visą laiką yra bent trys ar keturi robotai. Na ir, žinoma, MSB** bei FD***.

Normanas išgirdo šnypščiančius ir traškančius radijo pokalbius, tačiau negalėjo suprasti nė žodžio. Viename ekrane jis pastebėjo po jūros dugną vaikščiojantį narą, kurį apšvietė atšiauriai blanki dirbtinė šviesa. Pats naras vilkėjo tokį skafandrą, kokio Normanas anksčiau niekada nebuvo matęs, — stora, žydra medžiaga bei ryškiai geltonas keistos formos šalmas.

Normanas parodė pirštu į ekraną:

— Ar jis labai giliai?

---

*ROV (angl. Remote Operated Vehicles) — distanciniu būdu valdomas transportas; čia: distanciniu būdu valdoma nedidelė povandeninė valtis.

**MSB (MSB Technical Corporation) – korporacija, gaminanti aukštos kokybės technologijos garso įrangą; čia: šios kompanijos garso lokatoriai.

***FD (FD Cannon) — labai kokybiški fotoaparatai; čia: fotoaparatai, tinkami naudoti po vandeniu.

— Nežinau. Tūkstantis, tūkstantis du šimtai pėdų po vandeniu ar panašiai.

— O ką jie ten rado?

— Šiuo metu tiktai didelį titano kilį.

Karininkas apsižvalgė aplinkui:

— Nė viename iš monitorių jo nesimato. Bilai, ar gali parodyti daktarui Džonsonui kilį?

— Atleiskite, sere, — pasakė technikas. — Meinkomopsas* dabar dirba į šiaurę nuo čia, septintajame kvadrate.

— A, septintasis kvadratas yra beveik už pusmylės nuo kilio, — paaiškino karininkas Normanui. — Labai gaila, velniškai įdomu. Na, bet aš esu tikras, kad jūs pamatysite jį vėliau. Prašau čia, šiuo keliu, pas kapitoną Barnesą.

Kurį laiką jie ėjo koridoriumi, paskui karininkas paklausė:

— Ar jūs pažįstate kapitoną, sere?

— Ne, o ką?

— Šiaip, įdomu. Jis, norėdamas sužinoti, kada jūs atvykstate, skambinėjo komtekams** kas valandą.

— Ne, — atsakė Normanas, — niekada anksčiau nesu su juo susitikęs.

— Labai geras žmogus.

— Neabejoju.

Karininkas pažvelgė per savo petį.

— Žinote, darbuotojai turi priežodį apie kapitoną, — tarė jis.

— O! Kokį?

— Sakoma, kad jis kandžiojasi smarkiau, negu loja.

***

Jie įžengė pro duris, pažymėtas užrašu „Projekto vadas", o po juo kabojo slankiojanti plokštelė „Kapitonas Haroldas S. Barnesas, JAV KJL***". Karininkas pasitraukė į šoną, ir Normanas įėjo į apmuštą plokštėmis kajutę. Iš už krūvos bylų atsistojo stambus vyriškis, apsirengęs trumparankoviais marškiniais.

Kapitonas Barnesas buvo vienas iš tų tvarkingų armijos vyrų, į kuriuos vien pažiūrėjęs Normanas pradėdavo jaustis storas ir niekam netinkamas. Maždaug keturiasdešimt penkerių metų Halo Barneso laikysena buvo tiesi, kariška, veido išraiška — gyva, plaukai — trumpai kirpti, buvo valingas, pasisveikindamas ranką spaudė tvirtai, tarytum politikas.

---

* Meinkomopsas (*angl.* MainComOps) — pagrindinis ryšių ir susisiekimo štabas.

** Komtekas (*angl.* Comtech) — technikas, atsakingas už ryšius.

*** Karinis jūrų laivynas.

— Sveiki atvykę į *Hosą*, daktare Džonsonai. Kaip jaučiatės?

— Pavargęs, — atsakė Normanas.

— Tai jau tikrai, tai jau tikrai. Atvykote iš San Diego?

— Taip.

— Penkiolikos valandų kelionė. Nieko sau. Norite pailsėti?

— Norėčiau žinoti, kas čia vyksta, — tarė Normanas.

— Visiškai jus suprantu, — linktelėjo galva Barnesas. — Ką jie papasakojo jums?

— Kas tokie?

— Žmonės, kurie jus paėmė iš San Diego, žmonės, kurie atskraidino jus čia. Žmonės iš Guamo. Bet kas.

— Niekas man nieko nepasakojo.

— O gal jūs matėte žurnalistų arba spaudos atstovų?

— Ne, nieko panašaus.

Barnesas nusišypsojo.

— Gerai. Džiaugiuosi tai girdėdamas, — jis mostelėjo ranka, siūlydamas Normanui atsisėsti. Šis taip ir padarė. — Gal kavos? — pasiūlė Barnesas, eidamas link kavos aparato, stovinčio už jo stalo. Staiga išsijungė lempos. Kambarys paskendo tamsoje ir tik šviesa, sklindanti pro šoninį liuką, šiek tiek apšvietė jį.

— Po *velnių*! — suriko Barnesas. — Tik ne *vėl*. Emersonai! *Emersonai*!

Pro šonines duris įėjo jaunesnysis leitenantas.

— Sere! Stengiamės ištaisyti padėtį, kapitone.

— Kas dabar atsitiko?

— Sprogimas ROV'e, 2 skyriuje, sere.

— Aš maniau, kad mes pridėjome papildomų linijų 2 skyriui.

— Atrodo, jie vis tiek persikrovė, sere.

— Noriu, kad viskas būtų sutaisyta *dabar*, Emersonai!

— Mes stengsimės šią problemą netrukus išspręsti, sere.

Durys užsidarė ir Barnesas atsisėdo atgal į savo kėdę. Tamsoje Normanas išgirdo jo balsą.

— Iš tikrųjų čia ne jų kaltė, — tarė jis. — Šie laivai nebuvo suprojektuoti tokioms sunkenybėms, kurias mes dabar į juos krauname, ir štai, kaip viskas išeina. ·

Šviesos užsidegė ir Barnesas nusišypsojo:

— Tai ar norite kavos, daktare Džonsonai?

— Juoda būtų kaip tik, — atsakė Normanas.

Barnesas įpylė gėrimo jam į puodelį.

— Šiaip ar taip, man labai palengvėjo, kad jūs su niekuo nesišnekėjote. Mano darbe, daktare Džonsonai, saugumas yra didžiausias rūpestis. Ypač, kai šnekame apie tokį reikalą. Jei nors vienas žodelis apie šią vietą pasieks ne tas ausis, mes turėsime begalę problemų. Po vel-

nių, Sinkompekas* netgi nenorėjo man duoti naikintuvų, kol nepradėjau šnekėti apie sovietų žvalgybos povandeninį laivą. Tačiau vietoj aštuonių gavau tik keturis naikintuvus.

— Sovietų žvalgyba? — nustebo Normanas.

— Taip aš jiems ir pasakiau Honolulu, — išsišiepė Barnesas. — Tai žaidimo dalis — gauti viską, ko tau reikia, tokiai operacijai, kaip ši. Turi žinoti, kaip išsireikalauti reikalingos įrangos šiuolaikiniame kariniame jūrų laivyne. Žinoma, jokių sovietų čia nėra.

— Nėra? — Normanas pasijuto taip, lyg būtų praleidęs užslėptą mintį, ir dabar stengėsi sugauti ją.

— Labai abejotina. O, jie žino, kad mes čia. Jie mus aptiko su savo palydovais bent prieš dvi dienas, tačiau mes nuolat persiuntinėjame lengvai iškoduojamus pranešimus apie paieškos ir gelbėjimo pratybas Ramiojo vandenyno pietuose. Šios pratybos jiems nekelia didelio susidomėjimo. Nors, žinoma, jie greičiausiai mano, kad nuskendo tikras lėktuvas, ir mes čia ne treniruojamės, o dirbame iš tikrųjų. Galbūt jie netgi įtaria, jog mes bandome iškelti branduolines karo galvutes, kaip ir Ispanijoje 1968 metais. Bet jie mus paliks ramybėje — jie visai nenori būti įtraukti į mūsų branduolines problemas politiniu lygiu. Jie ir taip žino apie mūsų nesėkmes, kurias patiriame šiomis dienomis Naujojoje Zelandijoje.

— Ir viskas tik dėl to? — įsiterpė Normanas. — Dėl branduolinių karo galvučių?

— Ne, — atsakė Barnesas, — ir ačiū Dievui. Jei tik viskas pakrypsta į branduolinius reikalus, Baltieji rūmai jaučia pareigą iš karto visiems apie tai pranešti. Tačiau vieną dalyką nuo Baltųjų rūmų štabo mes nuslėpėme. Tiesą sakant, mes visiškai ignoravome JŠV**. Gynybos sekretorius perduoda suvestines tiesiai prezidentui, iš rankų į rankas, — jis pabarškino krumpliais į stalą. — Šiuo metu viskas lyg ir gerai. Jūs esate paskutinis iš atvykusiųjų. Dabar, kai jūs čia, mes gerai užsibarikaduosime. Nieko neįleisime, nieko neišleisime.

Normanas vis dar nieko nesuprato.

— Jei į šią avariją neįtrauktos branduolinės karo galvutės, — tarė jis, — tai kam toks slaptumas?

— Na, — tarstelėjo Barnesas, — mes dar nežinome visų faktų.

— Avarija įvyko vandenyne?

— Taip. Maždaug tiesiai po ta vieta, kur mes sėdime.

— Išlikusių gyvų, žinoma, nėra.

---

*Sinkompekas (*angl.* CinkComPac) — Ramiojo vandenyno ryšių ir susisiekimo vadovybė.

**JŠV — Jungtinė štabo vadovybė.

— Išlikusių gyvų? — Barnesas atrodė nustebęs. — Ne, nemanyčiau.

— Tai kodėl jūs pasikvietėte mane čia?

Barnesas sumišo.

— Na, paprastai mane kviečia į tas katastrofų vietas, kur yra išsigelbėjusių žmonių, — paaiškino Normanas. — Štai kodėl į komandą įtraukiamas ir psichologas — kad jis pasirūpintų dvasiškai traumuotais išsigelbėjusiais keleiviais arba kartais ir tų žmonių giminėmis. Jų jausmais, jų baimėmis, jų pasikartojančiais košmarais. Tie, kurie išgyvena, dažnai patiria kaltės jausmą bei nerimą — kodėl jie, o ne kiti išliko gyvi? Moteris sėdi šalia savo vyro ir vaikų, staiga jie visi miršta, o ji vienintelė išsigelbėja. Štai tokie dalykai, — Normanas atsilošė į kėdės atramą. — Tačiau šiuo atveju — lėktuvas nuskendo tūkstantyje pėdų po vandeniu — neturėtų kilti tokių problemų. Tai kodėl aš čia?

Barnesas spoksojo tiesiai į jį. Atrodė, kad karininkas jaučiasi nejaukiai. Jis pavartė bylas, gulinčias ant stalo.

— Tiesą pasakius, daktare Džonsonai, tai — ne lėktuvo katastrofa.

— Tai tada kas?

— *Kosminio laivo* katastrofa.

Po šių žodžių sekė trumpa pauzė. Paskui Normanas linktelėjo galvą.

— Suprantu.

— Ar jūsų tai nestebina? — paklausė Barnesas.

— Ne, — atsakė Normanas. — Jei atvirai — tai daug ką paaiškina. Jei karinių pajėgų kosminis laivas nukrenta į vandenyną, nenuostabu, kad radijas nieko nepraneša, kodėl viskas taip įslaptinta, kodėl mane vežė čia tokiu būdu. Kada jis sudužo?

Prieš atsakydamas Barnesas sudvejojo tik vieną akimirką.

— Tiksliausiais mūsų apskaičiavimais, — pasakė jis, — šis kosminis laivas sudužo prieš tris šimtus metų.

NGF

Jie truputį patylėjo. Normanas klausėsi oro kondicionieriaus ūžesio. Jis išgirdo silpnus radijo pokalbių atgarsius, sklindančius iš kito kambario. Pažvelgė į kavos puodelį, kurį laikė rankoje, ir pastebėjo trupinėlį, prilipusį prie jo briaunos. Normanas iš visų jėgų stengėsi suprasti tai, ką jam pasakė, tačiau jo protas dirbo vangiai, vis sukdamas ratus apie tą pačią mintį.

„Prieš tris šimtus metų, — pagalvojo jis. — Kosminis laivas, at-

skridęs prieš tris šimtus metų. Bet juk kosminei programai ne trys šimtai metų. Jai vos trisdešimt. Tai iš kur čia atsirado laivas prieš tris šimtus metų? To negali būti. Barnesas tikriausiai apsiriko. Tačiau kaip Barnesas galėjo apsirikti? Karinis jūrų laivynas nebūtų čia siuntęs visų šių laivų, visų šių žmonių, jei tiksliai nežinotų, kas ten, apačioje. Kosminis laivas, atskridęs prieš tris šimtus metų. Bet kaip tai gali būti? To negali būti. Tai turbūt kažkas kita". Jis vis kartojo šiuos žodžius mintyse, tuo nieko nepasiekdamas — apstulbęs ir pritrenktas.

— Esame tuo visiškai tikri, — kalbėjo Barnesas. — Galime beveik tiksliai apskaičiuoti datą, pasinaudodami koralų augimo tempais. Ramiajame vandenyne jie užauga du su puse centimetro per metus, o objektas — kas jis būtų — padengtas penkių metrų koralais. Tai daug. Žinoma, jie neauga tūkstančio pėdų gylyje, o tai reiškia, kad dabartinis vandenyno šelfas įgriuvo kažkada praeityje. Geologai mums aiškino, jog tai įvyko maždaug prieš šimtą metų, taigi mes manome, kad laivui yra apie tris šimtus metų. Tačiau gal mes ir klystame. Tiesą sakant, jis gali būti kur kas senesnis. Galbūt atskridęs čia net prieš tūkstantį metų.

Barnesas vėl pradėjo kilnoti popierius ant stalo, dėliodamas juos į tvarkingas krūveles, lygindamas kraštelius.

— Aš nebijau jums prisipažinti, daktare Džonsonai. Šis daiktas velniškai mane gąsdina. *Būtent* todėl jūs ir čia.

Normanas pakratė galvą.

— Vis dar nieko nesuprantu.

— Mes atvežėme jus į šią vietą, — pasakė Barnesas, — dėl jūsų ryšio su NGF projektu.

— NGF? — pakartojo Normanas ir vos nepridūrė: „Bet juk NGF buvo tik pokštas". Pamatęs, koks rimtas yra Barnesas, jis labai apsidžiaugė, kad neleido šiems žodžiams išsprūsti iš lūpų.

Ir visgi NGF buvo tik pokštas. Viskas, su kuo buvo susijęs šis reikalas, nuo pat pradžių buvo pokštas.

1979 metais, Karterio administracijai skaičiuojant paskutines dienas, Normanas Džonsonas dirbo psichologijos profesoriaus asistentu San Diego Kalifornijos universitete — jo tyrimų sfera buvo žmonių grupių varomoji jėga ir nerimas; retkarčiais pagelbėdavo FAA katastrofų komandai. Tais laikais didžiausią rūpestį jam kėlė tai, kaip surasti tinkamą namą Elenai ir vaikams, kaip tęsti savo publikacijas, ar Kalifornijos universitete jam bus suteikta nuolatinė darbo vieta. Normano tyrinėjimus įvertino puikiai, tačiau psichologija, kaip žinoma, lengvai pasiduoda naujoms intelektualioms madoms, tad susidomėjimas nerimo studijomis netrukus atslūgo, kai tik dauguma tyrinėtojų priskyrė nerimą grynai biocheminiam sutrikimui, kurį galima išgydyti ir vais-

tais. O vienas mokslininkas net pareiškė: „Psichologijai nerimas daugiau ne problema. Neliko nieko, ką būtų galima studijuoti." Lygiai taip pat atsitiko ir su žmonių grupių varomąja jėga — senamadiška moksline sfera, pasiekusia savo suklestėjimą geštaltpsichologijos grupelių bei jungtinių „smegenų audros"* procedūrų laikais, aštuntojo dešimtmečio pradžioje. Bet dabar tai jau pasenę ir passe'**.

Normanas niekaip negalėjo to suvokti. Jam atrodė, kad Amerikos visuomenėje vis daugėja žmonių, kurie dirba grupėmis, o ne vieni. Griežtą individualizmą dabar pakeitė nesibaigiantys korporaciniai susirinkimai bei grupėse priimti sprendimai. Šioje naujoje visuomenėje grupės elgesys jam atrodė dar svarbesnis, o ne atvirkščiai. Ir jis nemanė, jog nerimą, kaip klinikinę problemą, galima būtų išgydyti tabletėmis. Jo nuomone, visuomenė, kurioje dažniausiai vartojamas vaistas yra valiumas, tai — visuomenė, turinti daug neišspręstų problemų.

Normano darbo sfera susilaukė akademinio dėmesio tik devintajame dešimtmetyje, kai buvo susidomėta japonų valdymo metodais. Maždaug tuo pačiu metu buvo ypač susirūpinta priklausomybe nuo valiumo. Nerimo gydymas vaistais buvo peržiūrėtas iš naujo. Tačiau tada Džonsonas praleido keletą metų, jausdamasis taip, lyg tupėtų užutėkyje (beveik trejus metus jis negavo subsidijų savo tyrinėjimams). Gauti nuolatinį darbą ir nusipirkti namą — tai buvo iš tikrųjų rimtos problemos.

Būtent tuo, pačiu bjauriausiu gyvenimo periodu, aštuntojo dešimtmečio pabaigoje, su juo susitiko jaunas, iškilmingai rimtas teisininkas iš Vašingtono, Valstybės saugumo tarybos. Užsimetęs koją ant kojos ir nervingai krapštydamas kojinę, teisininkas pasakė Normanui, kad atvyko prašyti pagalbos.

Šis pareiškė padėsiąs, jei tik galės.

Vis dar tebepešiodamas kojinę, teisininkas paaiškino, kad nori pasikalbėti su Normanu apie „rimtą valstybės saugumo problemą, su kuria šiais laikais susidūrė mūsų visuomenė".

Normanas paklausė, kokia ta problema.

— Reikalas tas, kad mūsų šalis visiškai nepasirengusi ateivių invazijai. Visiškai nepasirengusi.

Teisininkas buvo jaunas ir kalbėdamas spoksojo žemyn, į savo kojinę, todėl Normanas iš pradžių pamanė, kad jis jaučiasi sumišęs, vykdydamas tokį kvailą pavedimą, tačiau, jaunuoliui pakėlus galvą, Normanas nustebęs pamatė, kas jis labai rimtai nusiteikęs.

---

*„smegenų audra" (*angl.* brainstorming) — specifinių problemų sprendimų metodika, stimuliuojanti kūrybinį mąstymą, kai grupės nariai spontaniškai dalyvauja diskusijose.

**passe' (*pranc.*) — būtasis laikas.

— Šis reikalas mus tikrai gali palikti be kelnių, — tarė teisininkas. — Ateivių invazija.

Normanui teko prikąsti lūpą.

— Greičiausiai tai — tiesa.

— Žmonės iš administracijos susirūpinę.

— Iš tikrųjų?

— *Aukščiausiuose sluoksniuose* vyrauja nuomonė, kad nenumatytam atvejui turėtų būti sudaryti planai.

— Šnekėdamas apie nenumatytą atvejį jūs turite omenyje ateivių invaziją... — Normanui kažkaip pavyko išsilaikyti nenusišypsojus.

— Galbūt, — pasakė teisininkas, — galbūt žodis *invazija* per stiprus. Sušvelninkime jį iki „kontakto": kontakto su ateiviais.

— Suprantu.

— Daktare Džonsonai, jūs jau dirbate civilinių lėktuvų katastrofų tyrimo komandoje. Jūs žinote, kaip funkcionuoja grupės, susijusios su kritiška padėtimi. Mes norime, kad jūs dalyvautumėte suburiant tinkamiausią katastrofų komandą, pasirengusią susidurti su įsibrovėliais ateiviais.

— Suprantu, — pakartojo Normanas, mąstydamas, kaip taktiškiau išsisukti iš susidariusios padėties. Pati idėja buvo tikrai absurdiška. Jis suvokė ją tik kaip pakaitalą, t. y. administracija, atakuojama nesuskaičiuojamos galybės problemų, kurių niekaip nesiseka išspręsti, nusprendė sugalvoti kažką naujo.

O tada teisininkas kostelėjo ir pasiūlė mokslinį darbą, paminėdamas didžiulę pinigų sumą, skirtą dvejus metus truksiantiems tyrinėjimams.

Normanas išvydo progą nusipirkti namą. Jis sutiko.

— Džiaugiuosi matydamas, jog jūs suprantate, kad reikalas rimtas.

— O taip, — atsakė Normanas, klausdamas savęs mintyse, kiek šiam teisininkui metų. Nusprendė, kad dvidešimt penkeri.

— Mums tik reikės sutvarkyti popierius, susijusius su saugumu.

— Man reikės pasirašyti saugumo dokumentus?

— Daktare Džonsonai, — tarė teisininkas, užtrenkdamas savo lagaminą, — šis projektas yra visiškai, visiškai slaptas.

— Ką gi, puiku, — sutiko Normanas ir sakė tai nuoširdžiai. Jis įsivaizdavo savo kolegų reakciją, jei šie viską kada nors sužinotų.

Prasidėjęs kaip pokštas, šis reikalas netrukus tapo paprasčiausiai groteskiškas. Ateinančiais metais Normanas penkis kartus skrido į Vašingtoną susitikti su aukšto rango Valstybės saugumo tarybos pareigūnais, atsakingais už gresiančią ateivių invaziją. Jo darbas buvo labai slaptas. Vienas iš pirmų iškilusių klausimų — ar projekto neatmes IGTPA, Išankstinių gynybos tyrimų projektų agentūra, iš Pentagono. Jie

nusprendė neatmesti. Vėliau atsirado pasiūlymų perleisti viską NASA'ai, ir vėl jie nusprendė, kad ne, to nebus. Vienas administracijos pareigūnas pasakė: „Čia — ne mokslinis projektas, daktare Džonsonai, tai susiję su valstybės saugumu. Mes nenorime, kad visi apie tai žinotų."

Normanas niekaip negalėjo atsistebėti, kad jam tenka susitikti su tokio lygio pareigūnais. Vienas pirmasis ministro pavaduotojas nustūmė į šoną dokumentus apie paskutinę Viduriniųjų Rytų krizę vien tam, kad pasidomėtų:

— O jeigu tie ateiviai sugebės skaityti mūsų mintis?

— Nežinau, — atsakė Normanas.

— Na, man tiesiog atėjo į galvą, kaip mes suformuluosime savo derybų poziciją, jeigu jie galės skaityti mūsų mintis?

— Tai — iš tiesų problema, — sutiko Normanas, vogčiomis žvilgtelėjęs į laikrodį.

— Po paraliais, blogai jau tai, kad rusai perima mūsų užšifruotas telegramas. Mes žinome, kad japonai su žydais jau išgvildeno visus mūsų kodus. Meldžiamės tik, kad rusai nesugebėtų to padaryti. Bet jūs juk suprantate, kokią problemą turiu galvoje. Minčių skaitymą.

— O taip.

— Turėsite įtraukti tai į savo ataskaitą.

Normanas pažadėjo, jog taip ir bus.

Su juo šnektelėjo ir Baltųjų rūmų atstovas.

— Jūs suprantate, kad prezidentas norės pats pasikalbėti su ateiviais. Toks jau jis žmogus.

— Aha, — numykė Normanas.

— Aš turiu omenyje reklamos vertę; koks pasirodymas viešumoje! Tai tiesiog neįkainojama. Prezidentas susitinka su ateiviais Kamp Deivide. Kokia akimirka žiniasklaidai!

— Puiki akimirka, — sutiko Normanas.

— Taigi ateivius teks iš anksto informuoti, kas toks yra prezidentas ir kokio protokolo reikia laikytis, kalbantis su juo. Negalima leisti, kad Jungtinių Valstijų prezidentas kalbėtų su žmonėmis ar kas ten būtų iš kitos galaktikos per televiziją iš anksto nepasirengęs. Kaip manote, ar ateiviai kalbės angliškai?

— Kažin, — suabejojo Normanas.

— Tai kažkam reikės išmokti jų kalbą, ar taip?

— Sunku pasakyti.

— Galbūt ateiviai geriau jaustųsi, jei iš pradžių susitiktų su žmogumi iš mūsų etninių mažumų, — pasiūlė Baltųjų rūmų atstovas. — Šiaip ar taip, yra tokia galimybė. Pamąstykite apie tai.

Normanas pažadėjo, jog taip ir padarys.

Pentagono ryšių tarnybos generolas majoras pasikvietė jį papietauti ir, geriant kavą, nerūpestingai pasiteiravo:

— Kaip manote, kokius ginklus turės ateiviai?

— Negaliu tiksliai pasakyti, — tarstelėjo Normanas.

— Painus dalykas, ar ne? O kaip dėl jų silpnų vietų? Turiu galvoje, kad ateiviai apskritai gali būti net nežmogiškos būtybės.

— Taip, gali būti.

— Pavyzdžiui, gigantiški vabzdžiai. Ko gero, jūsų vabzdžiai atsispirs ir dideliam radiacijos kiekiui.

— O taip, — atsakė Normanas.

— Galbūt mums net nepavyks prie jų prisiliesti, — žmogus iš Pentagono paniuro. Bet paskui jo veidas pragiedrėjo. — Tačiau labai abejoju, ar jie atsilaikys prieš tiesioginį multimegatroninį branduolinį užtaisą. Ką pasakysite?

— Ne, — atsiliepė Normanas, — nemanau, kad jie sugebės.

— Tai sunaikins juos.

— Žinoma.

— Fizikos dėsniai.

— Teisingai.

— Savo ataskaitoje turite aiškiai tai pažymėti — ateivių pažeidžiamumą branduoliniams smūgiams.

— Taip, — patvirtino Normanas.

— Mes visai nenorime, kad prasidėtų panika, — pridūrė žmogus iš Pentagono. — Aš žinau, JŠV pajus palengvėjimą, išgirdusi, jog ateiviai neatsilaikys prieš mūsų atomines bombas.

— Turėsiu tai omenyje, — užtikrino jį Normanas.

Galų gale tie susitikimai baigėsi ir jam leido rašyti savo ataskaitą. Perskaitęs laikraščiuose įvairias teorijas bei spėliojimus apie nežemišką gyvybę, jis nusprendė, kad generolas majoras iš Pentagono nebuvo jau toks neteisus. Tikrai svarbus klausimas dėl kontakto su ateiviais — jei tokie klausimai iš viso egzistavo — buvo susijęs su panika. Psichologinė panika. Tas vienintelis kartas, kai žmonės tiesiogiai patyrė susidūrimą su nežemiškomis būtybėmis, įvyko 1938 metais, radijui transliuojant Orsono Velso „Pasaulių karą". Ir žmonių atsakymas nuskambėjo nedviprasmiškai.

Jie siaubingai išsigando.

Normanas pateikė svarstyti savo ataskaitą „Kontakto su nežemiška gyvybe galimybė". Valstybės saugumo taryba grąžino ją ir pasiūlė pakeisti pavadinimą, kad „skambėtų formaliau" ir kad jis atsisakytų „spėliojimų dėl kontaktų su ateiviais galimybės, nes kai kurie administracijos darbuotojai faktiškai yra įsitikinę, jog kontaktas yra neišvengiamas".

Kai Normanas ištaisė savo dokumentus, jie buvo įvardyti kaip

„visiškai slapti" ir pavadinti „Rekomendacijos žmonių kontakto komandai, sąveikaujančiai su nežinoma gyvybės forma (NGF)". Normano nuomone, NGF kontakto komanda privalėjo būti sudaryta iš ypač stabilios psichikos individų. Savo ataskaitoje jis rašė —

— Įdomu, — tarė Barnesas, atversdamas aplankalą, — ar atpažįstate šią citatą:

„Kontakto komanda, sąveikaujanti su nežinoma gyvybės forma (NGF), turi būti pasirengusi žiauriam psichologiniam poveikiui. Didelė ypač stipraus nerimo tikimybė. Labai svarbu nustatyti individų, kurie gali atsilaikyti prieš ypač stiprų nerimą, asmenines savybes ir tik tokie individai gali sudaryti komandą.

Nerimas, susidūrus su nežinoma gyvybės forma, nepakankamai įvertintas. Kontaktuojant į laisvę išsiveržusios baimės negalima iš anksto numatyti. Labiausiai tikėtinas kontakto padarinys — visiškas siaubas".

Barnesas su trenksmu užvertė aplankalą.

— Ar atsimenate, kieno šie žodžiai?

— O kaipgi, — tarė Normanas.

Jis taip pat atsiminė, kodėl taip pasakė.

Į Valstybės saugumo tarybos subsidijas įėjo ir Normano žmonių grupių varomosios jėgos tyrinėjimas psichosocialinio nerimo kontekste. Pagal Esko bei Milgremo metodikas jis kurdavo tokias aplinkas, kad tiriamieji subjektai nežinodavo, kad juos testuoja. Pavyzdžiui, vienai subjektų grupei liepdavo kilti liftu į kitą aukštą dalyvauti ten vykstančiame eksperimente. Liftas užstrigdavo, o tiriamieji būdavo stebimi slapta kamera.

Eksperimentai būdavo įvairūs. Kartais liftą pažymėdavo lentele „remontuojamas"; kai kada jame esantys žmonės galėdavo susisiekti su „remontininku", o kartais ne; kitą kartą įgriūdavo lubos ir išsijungdavo šviesos; arba lifto grindys būdavo pagamintos iš peršviečiamo plastiko.

Kitas atvejis — subjektus įsodindavo į furgoną ir „eksperimento vadovas" nuveždavo juos į dykumą. Čia pasibaigdavo benzinas, o patį „vadovą" ištikdavo „širdies smūgis".

Pati žiauriausia versija — subjektams liepdavo lipti į privatų lėktuvą, o kai jis pakildavo į orą, lakūną ištikdavo „širdies smūgis".

Nepaisant tradicinių skundų dėl tokių testų — sadistiški, dirbtini, subjektai kažkaip jaučia, kad situacijos išgalvotos — Normanas gavo nemažai informacijos apie žmonių grupes, patiriančias nerimo stresą.

Jis išsiaiškino, jog baimės tikimybė yra minimali, kai grupė nedidelė (penki arba mažiau žmonių); kai jos nariai gerai pažįsta vienas kitą; kai jie gali matyti vienas kitą ir nėra izoliuoti; kai jie tiksliai nusi-

stato, ką kiekvienas grupės narys turi padaryti per fiksuotą laiko tarpą; kai jie yra skirtingo amžiaus ir skirtingos lyties; ir kai grupės nariai, patikrinti psichologiniais nerimo testais, yra iš tiesų tolerantiški fobijoms, o tai tiesiogiai susiję su jų fiziniu pasirengimu ir gera sveikata.

Tyrimo rezultatai buvo surašyti į statistines lenteles, nors iš esmės Normanas suprato, jog visa tai tik patvirtina sveiko proto išvadas: jeigu užstrigote lifte, jums kur kas maloniau būti atsipalaidavusių, pažįstamų, fiziškai sveikų žmonių draugijoje, degant šviesoms ir žinant, jog kažkas stengiasi jus išlaisvinti.

Ir vis dėlto kai kurie gauti rezultatai neatitiko Normano intuicijos, pavyzdžiui, grupės sudėties svarba. Žmonių grupė, sudaryta vien tik iš vyrų arba moterų, ne taip gerai išgyvena stresinę situaciją, kaip skirtingų lyčių atstovai. Maždaug vienodo amžiaus žmonės, suburti į vieną vietą, pasirodė kur kas prasčiau negu įvairaus amžiaus. O iš anksčiau egzistuojančioms grupėms, suformuotoms visai kitiems tikslams, sekėsi blogiausiai iš visų; vieną kartą jo stresiniuose eksperimentuose dalyvavo krepšinio čempionų komanda — vyrukai palūžo labai greitai.

Nors jo tyrimai buvo tikrai geri, Normanas ir toliau jautėsi nejaukiai, žinodamas užslėptą dokumentų tikslą — ateivių invaziją, kurią jis laikė gryna fantazija ir dar visiškai absurdiška. Jis varžėsi pateikti savo popierius, ypač po to, kai perrašė juos, norėdamas suteikti daugiau reikšmingumo, kurio, Normano nuomone, jie iš tiesų neturėjo.

Jam labai palengvėjo, kai Karterio administracijai nepatiko jo ataskaita. Nė viena iš Normano rekomendacijų nebuvo patvirtinta. Administracija nesutiko su daktaro Normano Džonsono nuostata, kad pagrindinė problema yra baimė; jie manė, jog dominuojančios žmonijos emocijos bus nuostaba ir pagarba. Maža to, administracija norėjo didelės, trisdešimties žmonių komandos, sudarytos iš JŠV teologų, teisininko, gydytojo, valstijos departamento atstovo, JŠV atstovo, iš įstatymų leidžiamojo skyriaus atrinktos grupės žmonių, aeroerdvinės srities inžinieriaus, egzobiologo ir branduolinio fiziko, kultūrinio antropologo bei žymaus asmens iš televizijos.

Šiaip ar taip, 1980 metais prezidentas Karteris nebuvo perrinktas, ir Normanas daugiau nieko negirdėjo apie pasiūlymą dėl NGF. Nieko negirdėjo ištisus šešerius metus.

Iki dabar.

Barnesas paklausė:

— Ar atsimenate jūsų pasiūlytą NGF komandą?

— Žinoma, — atsakė Normanas.

Jis rekomendavo NGF komandą sudaryti iš keturių žmonių —

fiziko, zoologo, matematiko, lingvisto — ir penkto, psichologo, kuriam reikėtų stebėti jos dirbančių narių elgseną bei galvoseną.

— Pasakykite man savo nuomonę apie tai, — paprašė Barnesas, įteikdamas Normanui popieriaus lapą.

ANOMALIJOS TYRIMŲ KOMANDA

KJL ATSTOVAI / KOMANDOS NARIAI
1. Haroldas S. Barnesas, KJL projekto vadas, kapitonas
2. Džeinė Edmunds, KJL duomenų perdavimo technikė, Ram. vand., 1 laipsnio viršila
3. Tina Čen, KJL elektronikos technikė, Ram. vand., 1 laipsnio viršila
4. Alisa Flečer, KJL giluminių laivų komandos vadė, Ram. vand.
5. Roza S. Levi, KJL giluminių laivų komanda, 2 laipsnio viršila

CIVILIAI:
1. Teodoras Fildingas, astrofizikas / planetų geologas
2. Elizabeta Halpern, zoologė / biochemikė
3. Haroldas Dž. Adamsas, matematikas / logikas
4. Arturas Livainas, jūrų biologas / biochemikas
5. Normanas Džonsonas, psichologas

Normanas pažiūrėjo į sarašą.

— Tai civilinė NGF komanda Nr.1, kurią aš pats pasiūliau, išskyrus Livainą. Tuo metu aš netgi kalbėjausi su jais ir testavau juos.

— Tiesa.

— Bet jūs pats sakėte: išlikusių gyvų greičiausiai nėra. Gyvybės kosminiame laive tikriausiai nerasite.

— Taip, — patvirtino Barnesas, — o jei aš klystu?

Jis žvilgtelėjo į laikrodį.

— Lygiai vienuoliktą einu instruktuoti komandos narius. Norėčiau, kad eitumėte kartu su manimi — pažiūrėsime, ką apie juos manote, — tarė Barnesas. — Šiaip ar taip, mes vadovavomės jūsų NGF ataskaitos rekomendacijomis.

„Vadovavotės mano rekomendacijomis, — pagalvojo Normanas, jausdamas, kaip stingsta širdis. — Jėzau Kristau, aš tik bandžiau sumokėti už namą".

— Esu tikras, kad jūs tiesiog pašoksite iš džiaugsmo, gavęs progą išvysti, kaip įgyvendinamos jūsų idėjos. Būtent todėl aš ir įtraukiau jus į komandą psichologo pareigoms, nors jaunesnis žmogus šiam reikalui būtų tinkamesnis.

— Vertinu jūsų pasitikėjimą, — išspaudė Normanas.

— Aš to ir tikėjausi, — atsakė Barnesas, linksmai šypsodamasis. Jis ištiesė savo mėsingą ranką. — Sveiki atvykę į NGF komandą, daktare Džonsonai.

BETĖ

Jaunesnysis leitenantas nuvedė Normaną į jo kambarį, mažą ir pilką, labiau primenantį kalėjimo kamerą. Jo lagaminas gulėjo ant gulto. Kampe ant stalo stovėjo kompiuteris su klaviatūra. Į jį rėmėsi stora mėlynais viršeliais instrukcijų knyga.

Jis atsisėdo ant lovos, kietos ir nesvetingos. Paskui atsilošė į vamzdį, pritvirtintą prie sienos.

— Sveikas, Normanai, — tarė švelnus balsas. — Džiaugiuosi matydama, kad ir tave jie čia atsitempė. Tai juk tavo kaltė, ar ne? — tarpduryje stovėjo moteris.

Betę Halpern, komandos zoologę, su džiaugsmu tyrinėtų mokslininkai, besidomintys kontrastais. Ji buvo aukšta, kampuota trisdešimt šešerių metų moteris, netgi graži, nepaisant aštrių veido bruožų ir beveik vyriško kūno sudėjimo. Jau daug metų Normanas jos nematė ir dabar ji, rodos, dar labiau suvyriškėjo. Betė rimtai domėjosi sunkumų kilnojimu ir mėgo bėgioti; ant jos kaklo bei rankų matėsi iššišokę raumenys su venomis, o jos kojos, pridengtos tik šortais, atrodė išties galingai. Jos plaukai buvo trumpi, ne daug ką ilgesni už vyro.

Tačiau ji nešiojo papuošalus, mėgo pasidažyti ir turėjo labai jau gundančią eiseną. Jos balsas skambėjo švelniai, o didelės akys vaiskiai žibėjo, ypač tada, kai ji kalbėdavo apie būtybes, kurias tyrinėdavo. Tais laikais ji buvo visiems motiniškai artima. Vienas iš Čikagos universiteto kolegų vadindavo ją „raumeningąja gamta motinėle".

Normanas atsikėlė ir ji pakštelėjo jam į žandą.

— Mano kambarys šalia tavojo. Žinojau, kad tu čia. Kada atvykai?

— Prieš valandą. Ir vis dar esu šoko būsenoje, — pasakė Normanas. — Ar tu tiki visu tuo? Ar tai tikra?

— Manau, kad tikra, — ji parodė pirštu į žydrąją instrukcijų knygą, gulinčią šalia kompiuterio.

Normanas paėmė ją į rankas: *Personalo elgesį reglamentuojančios taisyklės klasifikuotų karinių operacijų metu.*

— Šios knygos esmė ta, kad privalai laikyti užčiaupęs savo burną, kitaip ilgą laiką teks praleisti karo kalėjime, — paaiškino Betė. — Ir jokių skambučių — nei tau, nei tu kam nors. Taip, Normanai, manau, tai tikra.

— Ir ten apačioje — kosminis laivas?

— Ten apačioje yra kažkas. Ir tai turėtų būti nepaprastai įdomu, — ji pradėjo šnekėti greičiau. — Ką gi, jau vien tik biologijos

sričiai galimybės svaiginančios — viskas, ką mes žinome apie gyvybę, yra susiję su gyvybės tyrinėjimais mūsų planetoje. Kiekviena gyva būtybė, pradedant jūros dumbliais ir baigiant žmogumi, yra sukurta pagal tą patį planą, iš tos pačios DNR. Dabar mes turime progą susipažinti su visiškai kitokia gyvybe, skirtinga visais atžvilgiais. Tai jaudinamai nuostabu, iš tiesų.

Normanas linktelėjo galvą. Jis mąstė apie kažką kitą.

— Ką ten šnekėjai apie skambučius? Aš prižadėjau Elenai su ja susisiekti.

— Na, aš bandžiau prisiskambinti savo dukteriai, o jie paaiškino man, kad nėra ryšio su žemynu. Jei tu tuo tiki. Karinis jūrų laivynas turi daugiau palydovų negu admirolų, bet jie prisiekinėja, kad neranda tinkamos linijos. Barnesas pažadėjo viską sutvarkyti. Štai taip.

— Kiek dabar Dženiferei metų? — paklausė Normanas, patenkintas, jog iškrapštė vardą iš atminties. O koks jos vyro vardas? Jis, regis, buvo fizikas. Smėlio spalvos blondinas. Su barzda. Nešiojo raištelius ant apykaklės.

— Devyneri. Dabar ji padavinėja kamuoliuką beisbolo komandoje, mažojoje Evanstono lygoje. Nekokia mokinė, užtai labai gera sviedinio padavėja, — jos balse galėjai išgirsti pasididžiavimo gaidelių. — O kaip tavo šeima? Elena?

— Puikiai. Ir vaikai taip pat. Timas mokosi antrame kurse Čikagos universitete. Emė Andoveryje. O kaip?..

— Džordžas? Mes išsiskyrėme prieš trejus metus, — tarė Betė. — Vienerius metelius jis praleido CERN`e*, Ženevoje, ieškodamas ten egzotiškų atominių dalelyčių, ir, manau, rado tai, ko ieškojo. Ji — prancūzė. Jis sako, kad dar ir nuostabi virėja, — ji gūžtelėjo pečiais. — Vis dėlto man darbas sekasi gerai. Pastaraisiais metais tyrinėjau galvakojus — kalmarus ir aštuonkojus.

— Na, ir kaip?

— Įdomu. Keistai jautiesi, kai supranti švelnų šių būtybių protą, ypač aštuonkojų. Žinai, jie protingesni už šunis ir greičiausiai būtų kur kas geresni naminiai gyvūnėliai. Aštuonkojis — tai nuostabi, protinga, labai emocionali būtybė. Tik mes niekada apie juos taip nemanėme.

— Ar vis dar juos valgai?

— O, Normanai, — nusišypsojo ji, — tu niekaip nenustoji visko susieti su maistu?

— Kai tik įmanoma, — paplekšnojo sau per pilvą Normanas.

— Ką gi, čia tau maistas tikrai nepatiks. Siaubingas. Bet atsakymas vis dėlto neigiamas, — tarė ji, traškindama krumplius, — nie-

* CERN (*pranc.* Conseil Europe'en pour la Recherche Nuclea'ire) — Europos atominių dalelyčių tyrimų organizacija.

kaip negalėčiau valgyti aštuonkojo dabar, kai sužinojau apie juos tokių dalykų. Beje, prisiminiau: ką žinai apie Halą Barnesą?

— Nieko, kodėl klausi?

— Aš šiek tiek pašniukštinėjau ir išsiaiškinau, kad Barnesas visai ne iš karinio jūrų laivyno. Jis ekskarininkas.

— Reiškia, kad jis pasitraukė iš tarnybos?

— Atsistatydino 1981 metais. Iš pradžių mokėsi Kalifornijos technikos universitete aeronautikos inžinerijos, paskui išėjo iš ten ir šiek tiek laiko dirbo pas Gramaną. Paskiau tapo Nacionalinės akademijos karinio jūrų laivyno mokslinės tarybos nariu, vėliau — gynybos ministro pirmojo sekretoriaus asistentu ir Gynybos sistemų įsigijimo kontrolės tarybos nariu, gynybos mokslinės tarybos nariu — patarinėjo JŠV ir gynybos ministrui.

— Ką patarinėjo?

— Dėl ginklų įsigijimo, — paaiškino Betė. — Jis — Pentagono atstovas, kuris patarinėja vyriausybei, kokių ginklų geriausia įsigyti. Tai kaip jis sugebės vadovauti šiam projektui?

— Nugalėjai, — pasidavė Normanas. Sėdėdamas ant lovos jis nusispyrė batus. Staiga pasijuto labai pavargęs. Betė atsirėmė į durų staktą.

— Atrodo, esi labai geros fizinės formos, — pažymėjo Normanas. „Netgi jos rankos — tvirtos ir stiprios", — pagalvojo jis.

— Paaiškėjo, kad tai — visai neblogas dalykas, — sutiko Betė. — Dėl ateities esu visiškai užtikrinta. Na, o tu? Ar ištversi?

— Aš? O kodėl ne? — jis pažvelgė į savo gerai pažįstamą pilvuką. Elena vis aiškindavo, kad reikia su juo kažką daryti, ir retkarčiais, įkvėpimo pagautas, jis nueidavo į gimnastikos salę, bet pilvo taip ir neatsikratė. Tiesą sakant, jis nelabai dėl to ir jaudinosi. Jis buvo penkiasdešimt trejų metų universiteto profesorius. Kokių velnių jam to reikia?

Staiga Normanui į galvą šovė mintis:

— Palauk, ką nori tuo pasakyti, jog dėl ateities esi užtikrinta? Kokios ateities?

— Na, tai tik gandai. Bet tavo atvykimas juos tik patvirtina.

— Kokie gandai?

— Jie siunčia mus žemyn, — pasakė Betė.

— Kur žemyn?

— Į vandenyno dugną. Prie kosminio laivo.

— Bet juk tai tūkstantis pėdų po vandeniu. Dabar jį tiria robotai.

— Mūsų laikais tūkstantis pėdų nėra jau taip gilu. Technologija smarkiai pažengusi į priekį. Apačioje dirba narai ir, šnekama, kad jie įrengia povandeninę valtį — mūsų komanda galės nusileisti ten, gyventi vandenyno dugne apie savaitę ir įžengti į kosminį laivą.

Normanas pajuto šaltuką, slenkantį į širdį. Dirbant FAA, jam teko susidurti su visokiais siaubingais dalykais. Kartą Čikagoje, katastrofos vietoje, didelėje kaip ūkinis laukas, jis užmynė ant kažko glitaus. Normanas pamanė, jog tai — varlė, bet iš tiesų tai buvo nukirsta vaiko ranka, gulinti delnu į viršų. Kitą kartą jis pamatė suanglėjusį žmogaus kūną, vis dar pritvirtintą diržais prie sėdynės, kuri buvo nuskriejusi į priemiesčio namo kiemą, šalia plastikinio vaikiško baseino. O Dalase jis stebėjo tyrinėtojus, laipiojančius namų stogais, renkančius kūno dalis ir kišančius jas į krepšius.

Norint dirbti katastrofų komandoje, reikia būti nepaprastai gerai psichologiškai pasirengus, kad atsivėrę vaizdai negniuždytų. Tačiau ten bent jau nebuvo jokio asmeninio, jokio fizinio pavojaus. Vienintelė rizika — naktimis sapnuoti košmarus.

O dabar — leistis tūkstantį pėdų po vandeniu, tyrinėti duženas...

— Ar gerai jautiesi? — paklausė Betė. — Atrodai išbalęs.

— Aš nežinojau, jog šnekama apie *nusileidimą žemyn*.

— Tai — tik gandai, — nuramino jį Betė. — Pailsėk, Normanai. Tau tiesiog būtina pailsėti.

PASITARIMAS

Dar nebuvo vienuolikos, kai NGF komanda susirinko į pasitarimų kambarį. Normanas su dideliu susidomėjimu stebėjo grupelę žmonių, kuriuos jis išrinko prieš šešerius metus. Dabar jie pirmą kartą susitiko.

Tedas Fildingas, tvirtai sudėtas ir gražus, būdamas keturiasdešimties atrodė vis dar berniokiškai. Su šortais ir trumparankoviais marškinėliais jis jautėsi kuo puikiausiai. Jis — Pasadenos reaktyvinių postumių laboratorijos astrofizikas — ypač daug nuveikė studijuodamas Merkurijaus bei mėnulio stratigrafiją. Tačiau labiausiai buvo žinomas kaip Mangalos ir Marinerio slėnių kanalų Marse mokslinis tyrinėtojas. Išsidėstę Marso ekvatoriuje, šie milžiniški kanjonai driekėsi net dvidešimt penkias mylias, o į gylį — dvi su puse: dešimt kartų ilgesni ir dvigubai gilesni už Didįjį Kanjoną Jungtinėse Valstijose. Be to, Fildingas buvo vienas iš pirmųjų, nustačiusių, kad savo sandara Žemė panaši ne į Marsą, kaip anksčiau manė mokslininkai, o į mažutį Merkurijų, turintį magnetinį lauką, beveik identišką mūsų planetai.

Fildingas buvo atviras žmogus, linksmas ir pasipūtęs. Dirbdamas laboratorijoje, jis stengėsi pakliūti į televizijos kamerą kiekvieną kartą, kai išskrisdavo naujas kosminis laivas, todėl šiek tiek išpopuliarėjo; vedė antrą kartą, televizijos orų prognozės pranešėją iš Los Andželo; jiems neseniai gimė sūnus.

Visą gyvenimą Tedas karštai tikėjo gyvybe iš kitų pasaulių ir rė-

mė Nežemiškos protingos būtybės paiešką, o kiti mokslininkai manė, jog tai — tuščias laiko ir pinigų švaistymas. Dabar, pamatęs Normaną, jis linksmai išsišiepė.

— Visada žinojau — tai įvyks. Anksčiau ar vėliau mes būtume gavę įrodymų, kad kituose pasauliuose egzistuoja protinga gyvybė. Pagaliau mes galime tai padaryti, Normanai. Koks didingas momentas! Aš ypač džiaugiuosi dėl formos.

— Dėl formos?

— To objekto, gulinčio jūros dugne.

— Na, ir ką? — Normanas nieko negirdėjo apie formą.

— Per monitorius stebėjau robotų pateiktą videoinformaciją. Jie jau pradėjo nustatinėti pasislėpusio po koralais objekto formą. Ir ji — ne apvali. Tai — ne skraidanti lėkštė, — paaiškino Tedas. — Ir ačiū Dievui. Galbūt šis atradimas nutildys tuos lunatikus, — nusišypsojo jis. — Gauna tik tas, kas laukia, ar ne?

— Turbūt, — atsakė Normanas, ne visai suprasdamas, ką turėjo omenyje Fildingas. Jis mėgo pasipuikuoti literatūrinėmis citatomis. Tedas jautėsi taip, tarytum būtų Renesanso žmogus, ir atsitiktinės citatos iš Ruso ar Lao-cu veikalų — tik dar vienas būdas patvirtinti tai. Vis dėlto Tedas nesistengė tuo nieko pažeminti. Kažkas kartą apie jį pasakė: „Jo vardas ilgam įstringa į galvą". Tą patį galima buvo pasakyti ir apie jo kalbėjimo manierą. Iš švelnaus bei nuoširdaus Tedo Fildingo sklido gryna nekaltybė, beveik naivumas. Normanui jis patiko.

Tačiau jis nebuvo toks tikras dėl Hario Adamso, santūrios elgsenos Prinstono matematiko, nematyto šešerius metus. Haris, aukštas ir liesas juodaplaukis vyriškis, visą laiką vaikščiojo susiraukęs ir nešiojo akinius su vieliniais rėmeliais. Jis dėvėjo marškinėlius su užrašu „Matematikai daro viską teisingai" —juos labiau būtų tikę vilkėti studentui. Ir iš tiesų Adamsas atrodė kur kas jaunesnis nei trisdešimties; jis buvo pats jauniausias grupės narys, tačiau, be abejonės, svarbiausias.

Dauguma teoretikų tvirtino, kad su nežemiškomis būtybėmis bus neįmanoma užmegzti ryšio, nes žmogus neturi su jais nieko bendro. Šie mąstytojai atkreipė dėmesį į tai, kad žmogaus protas, kaip ir jo kūnas, patyrė daug evoliucijos pokyčių. Mūsų mąstymo būdas, kaip ir fizinis sudėjimas, galėjo pasukti visai kita linkme; nuo mūsų požiūrio į visatą niekas nepasikeis.

Žmonės netgi nesugeba suprasti protingų žemiškų būtybių, pavyzdžiui, delfinų, paprasčiausiai todėl, kad šie gyvena visiškai kitokioje aplinkoje ir turi kitokius jutimo organus.

Ir vis dėlto žmonės su delfinais gali pasirodyti iš esmės panašūs, palyginti su tuo, kaip smarkiai mes skiriamės nuo nežemiškos būtybės — būtybės, kuri per milijardus metų visiškai kitaip evoliucionavo svetimos planetoje. Tokio ateivio požiūris į pasaulį būtų visai kitoks

nei mūsų. Galbūt jis visai nematytų pasaulio. Galbūt jis aklas ir gauna informaciją iš aplinkos tik dėl savo ypač gerai išvystytos uoslės arba jausdamas temperatūros bei oro slėgio pakitimus. Su tokia būtybe bus neįmanoma susišnekėti — jokių bendrų savokų. Kartą vienas žmogus gerai paklausė: „Kaip išaiškinti vandens gyvatei Verdsverto eilėraštį apie gelsvuosius narcizus?"

Vienintelė mokslo sfera, kai žmonės ir ateiviai galėtų vienas kitą suprasti, yra matematika. Štai kodėl komandos matematikui atitenka lemiamas vaidmuo. Normanas pasirinko Adamsą, kadangi, nepaisant jaunumo, Haris jau spėjo įnešti svarų įndėlį į tam tikras mokslo sritis.

— Ką apie visa tai manai, Hari? — pasiteiravo Normanas, įsitaisydamas šalia jo.

— Manau, kad taip paprasčiausiai švaistomas laikas, — atsakė Haris.

— O tas laivo kilis, kurį jie rado po vandeniu?

— Neturiu supratimo, kas tai yra. Aš tik žinau, kas tai *nėra*. Tai tikrai ne kosminis kitos civilizacijos laivas.

Netoliese stovintis Tedas nusigręžė, neslėpdamas susierzinusios veido išraiškos. Jis su Hariu, atrodo, visai neseniai šnekėjosi šia tema.

— Iš kur žinai? — paklausė jo Normanas.

— Pats paprasčiausias apskaičiavimas, — paaiškino Haris, nerūpestingai mostelėdamas ranka, — netgi trivialus. Ar žinai Dreiko lygtį?

Normanas suprato, apie ką kalbama — tai buvo viena iš populiariausių literatūros apie nežemišką gyvybę prielaidų. Tačiau vis dėlto paprašė:

— Primink, jei gali.

Haris nervingai atsiduso ir išsitraukė popieriaus lapelį.

— Tai — galimybių lygtis.

Paskui užrašė:

$$p=f_p n_h f_l f_i f_c$$

— O tai reiškia, — tarė Haris, — kad *p*, protingos gyvybės galimybė išsivystyti bet kurioje žvaigždžių sistemoje, yra lygi galimybei, kad žvaigždė turės planetas, tam tikrą skaičių gyvenamų planetų, galimybei, kad vienoje iš tų planetų išsivystys paprasta gyvybės forma, galimybei, kad iš paprastų gyvybės formų išsivystys protingos būtybės, ir galimybei, kad per penkis milijardus metų šios protingos būtybės stengsis užmegzti tarpgalaktinį ryšį. Štai tokia lygtis.

— Aha, — numykė Normanas.

— Svarbiausia yra tai, kad mes neturime jokių faktų. Visos šios galimybės — tik spėlionė. Labai jau lengva manyti taip, kaip Tedas, ir

daryti išvadas, jog visatoje egzistuoja tūkstančiai civilizacijų. Lygiai taip pat galima remtis ir mano nuomone, kad turbūt yra tik viena civilizacija. Mūsų, — jis nustūmė popieriaus lapą į šoną. — Tokiu atveju nesvarbu, kas ten apačioje, tai *nėra* ateivių civilizacijos liekanos. Taigi mes tik tuščiai eikvojame savo laiką.

— Kas gi ten tada? — paklausė vėl Normanas.

— Romantiškos vilties absurdiška išraiška, — atšovė Adamsas, pasitaisydamas smunkančius akinius. Normanui kėlė nerimą iš jo sklindantis nerimastingumas. Prieš šešerius metus Haris vis dar buvo gatvės vaikis, kurio užslėptas talentas per vieną akimirką pernešė jį iš apgriuvusio namo Filadelfijos lūšnynuose į manikiūriškai tvarkingas žalias Prinstono vejas. Tais laikais Adamsas, stebėdamasis tokiu likimo posūkiu, į viską reagavo žaismingai. Kodėl gi jis tapo toks atšiaurus? Adamsas buvo ypač talentingas teoretikas, užsitikrinęs reputaciją, dirbdamas su kvantinės mechanikos lyginamojo svorio galimybių funkcijomis, apie kurias Normanas neturėjo žalio supratimo, nors Adamsas išgliaudė jas, būdamas vos septyniolikos. Tačiau Normanas kuo puikiausiai galėjo suprasti patį žmogų — dabar Haris Adamsas atrodė įsitempęs, kritiškai nusiteikęs, nejaukiai jausdamasis šioje grupėje.

O galbūt visa tai susiję su tuo, kad jis — grupės dalis. Normanas nerimavo, ar jis sugebės prisitaikyti. Šiaip ar taip, Haris buvo nepaprastų gabumų vaikinas.

Šiame pasaulyje yra tik dviejų rūšių vunderkindai — matematikai bei muzikai. Kai kurie psichologai tvirtino, kad galima išskirti tik vieną rūšį — muzika yra labai artima matematikai. Žinoma, ne pagal metus išsivysčiusių vaikų talentas atsiskleidžia ir, pavyzdžiui, rašyboje, dailėje, sporte, tačiau šios sferos — matematika su muzika — buvo vienintelės, kai vaikas sugebėdavo pasiekti suaugusio žmogaus lygį ir netgi pralenkti jį. Žiūrint iš psichologijos pusės, gyvenimas tokių vaikų nelepino: gana dažnai jie tapdavo vienišiais; Dievo dovana, dėl kurios jais žavėdavosi ir dėl kurios jų šalindavosi, izoliuodavo juos nuo kitų žmonių, netgi nuo jų šeimų. Bendravimo įgūdžiai išsiugdydavo nepalyginti vėliau, kadangi grupės sąveika juos versdavo jaustis nejaukiai. Gyvendamas lūšnynuose, Haris šiuo atžvilgiu susidurtų su dar sudėtingesniais šių problemų variantais. Vieną dieną jis papasakojo Normanui, jog tuo metu, kai jis pirmą kartą sužinojo apie Furjė transformacijas, kiti vaikai mokėsi dėti kamuolį į krepšį. Todėl galbūt ir dabar Haris nesidžiaugė galimybe tapti grupės nariu.

Tačiau buvo dar kažkas... Haris atrodė beveik įsiutęs.

— Palaukite, — pasakė Adamsas, — praeis savaitė, ir visą šį reikalą pavadins pačiu kvailiausiu pavojaus signalu. Nieko daugiau.

„Tu to ir tikiesi", — pagalvojo Normanas. Ir vėl nusistebėjo, kodėl.

— Ką gi, manau, tai bus nuostabu, — žavingai nusišypsojo Betė Halpern, — kai dėl manęs, tai netgi pati menkiausia proga surasti naują gyvybę yra jaudinamai nuostabi.

— Žinoma, — pritarė jai Tedas. — Galų gale, Hari, žemėje ir danguje galima rasti ir tokių dalykų, kurie nepriklauso tavo prisisapnuotai filosofijai.

Normanas pažvelgė į paskutinį komandos narį, jūrų biologą Artūrą Livainą. Tai — vienintelis žmogus, kurio jis nepažinojo. Mažas ir apkūnus Livainas atrodė išblyškęs, kažko susirūpinęs, pasiklydęs savo mintyse. Normanas jau norėjo paklausti, ką jis apie visa tai mano, kai į kambarį įžengė kapitonas Barnesas, nešdamas po pažastimi krūvą bylų.

— Sveiki atvykę į nežinomybę, — pasisveikino Barnesas, — jūs netgi negalite nueiti į tualetą.

Visi nervingai sukikeno.

— Atleiskite, kad priverčiau jus laukti. Neturime daug laiko, todėl iš karto pereinu prie reikalo. Galėsime pradėti, kai tik išjungsite šviesas.

Pirmoje skaidrėje matėsi didžiulis laivas, kurio užpakalinėje dalyje stūksojo iškilūs, milžiniški įrenginiai.

— *Rožinė jūros dama,* — tarė Barnesas. — Šio laivo specializacija — kabelių klojimas. Transatlantinė ryšių kompanija užsakė nutiesti povandeninę telefono liniją iš Honolulu į Sidnėjų Australijoje. *Jūros dama* išplaukė iš Havajų šių metų gegužės dvidešimt devintą dieną, o birželio šešioliktą ji jau buvo nusigavusi iki vakarinės Samoa dalies, Ramiojo vandenyno viduryje. Ji klojo naujo pobūdžio optinės struktūros kabelius, kurie sugeba tuo pačiu metu sujungti dvidešimt tūkstančių telefono pokalbių. Kabelį dengė tanki tinklinė matrica, pagaminta iš metalo ir plastiko, nepaprastai kieta bei atspari lūžiams. Laivas be jokių nelaimingų atsitikimų jau buvo nutiesęs daugiau nei keturis tūkstančius šešis šimtus jūrmylių kabelio. Toliau.

Ekrane pasirodė Ramiojo vandenyno žemėlapis su didele raudona dėme.

— Birželio septynioliktą dieną dešimtą valandą vakaro laivas plaukė čia, pusiaukelėje tarp Pago Pago bei Amerikai priklausančios Samoa dalies, ir Viti Levaus salos, priklausančios Fidžiui, kai jis netikėtai sudrebėjo. Įsijungė pavojaus signalai ir komanda netrukus išsiaiškino, jog kabelis už kažko užsikabino ir sudrisko. Nedelsdami jie peržiūrėjo jūrų žemėlapius, ieškodami povandeninių kliūčių, tačiau nieko nerado. Jie užtruko porą valandų, žvejodami nutrūkusį galą, kadangi tuo metu kabelis driekėsi visą mylią už laivo. Ištyrinėję lūžio

vietą, jie pamatė, jog kabelis buvo gražiai perpjautas. Vieno komandos nario žodžiais tariant, „tarytum milžiniškos žirklės jį būtų perkirpusios". Toliau.

Grubi jūreivio ranka laikė prieš kamerą optinės struktūros kabelio gabalą.

— Kaip matote iš lūžio tipo, galima įtarti, jog čia neapsieita be dirbtinių, tai yra — ne gamtinių kliūčių. *Jūros dama* patraukė atgal į šiaurę, į lūžio vietą. Toliau.

Nedidelių smaigių zonoje pasirodė nespalvotų šokinėjančių linijų serija.

— Čia originali laivo sonarinio skenavimo ataskaita. Bus sunku jums viską išaiškinti, jei nesugebate jos perskaityti. Tačiau jūs ir taip galite pastebėti lyg peiliu perkirstą liniją. Beje, ji atitinka nuskendusio laivo vietą.

— Užsakovai — Transatlantinė ryšių kompanija — pranešė apie šį įvykį karinėms jūrų pajėgoms, kad suteiktų informaciją apie kliūtis, esančias toje vietoje. Tai tik rutina, mums visada pranešama, kai nutrūksta kabelis — tikimasi, kad mes žinosime kliūties pobūdį. Matote, kompanijos nori iš anksto žinoti, prieš pradėdamos remonto darbus, ar tai nebus koks nuskendęs laivas su sprogmenimis. Tačiau šiuo atveju mūsų bylose kliūties nebuvo. Ir karinės jūrų pajėgos susidomėjo šiuo reikalu.

— Nedelsiant buvo išsiųsta telegrama arčiausiai esančiam mūsų tyrimų laivui *Vandenyno tyrinėtojas* iš Melburno. Jis įvykio vietoje pasirodė šių metų birželio dvidešimt pirmą dieną. Tokia karinio jūrų laivyno susidomėjimo priežastis ta, kad galėjo išaiškėti, jog kliūtis — kinų vuhan klasės branduolinė povandeninė valtis, aprūpinta SY-2 užtaisais. Mes žinojome, kad kinų laivas nuskendo kažkur šioje zonoje 1984 metų gegužę. *Vandenyno tyrinėtojas,* naudodamas pačią sudėtingiausią technologiją, nuskenavo dugną. Ir štai, ką jie gavo.

Spalvotas vaizdas atrodė toks ryškus, lyg būtų trijų matmenų.

— Kaip matote, vandenyno dugnas visiškai lygus, išskyrus trikampį kilį, išsikišusį per du šimtus aštuoniasdešimt pėdų. Štai jis, — parodė pirštu Barnesas. — Taigi šio sparno matmenys yra kur kas didesni už bet kokio lėktuvo, pagaminto Jungtinėse Valstijose arba Sovietų Sąjungoje. Iš pirmo žvilgsnio tai — tikra mįslė. Toliau.

Kitoje skaidrėje matėsi povandeninis robotas, nuleistas su kranu prie laivo šono. Jis atrodė lyg eilė horizontalių vamzdžių su kameromis ir šviesomis, įtaisytomis pačiame jų centre.

— Iki birželio dvidešimt ketvirtos mes jau turėjome ROV'ų keltuvą *Neptūną 4* ir patį ROV'ą *Skorpioną,* kurį čia ir matote. Jį išsiuntė žemyn nufotografuoti sparną. Kai jis grįžo, mes gavome nuotrauką su užfiksuotu anksčiau nematyto paviršiaus vaizdu. Štai ji.

Grupėje pasigirdo šurmulys. Lygiame koralų kilime stūksojo blankiai apšviestas pilkas kilis — aštrių formų, aerodinamiškos išvaizdos ir tikrai ne gamtos kūrinys.

— Jei pastebite, — tarė Barnesas, — šio regiono dugną sudaro negyvi koralai. Kadangi sparnas arba kilis juose pranyksta, galima teigti, jog po koralais palaidota ir likusi laivo dalis. Norėdami sužinoti to daikto formą, mes pasinaudojome ultra skaidančia lazerio skenavimo sistema ir nuskenavome visą vandenyno dugną.

Dar vienas grafinis vaizdas, tik šį kartą sudarytas iš taškelių, ne iš linijų.

— Kaip matote, kilis, regis, yra sujungtas su cilindro formos objektu, palaidotu po koralais. Jo skersmuo — šimtas devyniasdešimt pėdų, išsidriekęs į vakarus iki paties susmailėjimo per 2754 pėdas.

Auditorija dar labiau pradėjo bruzdėti.

— Iš tikrųjų, — nutildė juos Barnesas, — cilindrinio objekto ilgis — pusė mylios. Pagal formą jis panašus į raketą arba kosminį laivą — bent jau atrodo taip — tačiau mes nuo pat pradžių stengėmės neskubėti ir vadinome jį „anomalija".

Normanas žvilgtelėjo į Tedą, kuris šypsojosi, įsmeigęs akis į ekraną. O šalia jo prietemoje sėdėjo Haris Adamsas, susiraukęs ir visą laiką besitaisantis slystančius nuo nosies akinius.

Staiga projektorius išsijungė ir kambarys paskendo tamsoje. Pasigirdo dejavimas ir Barneso žodžiai: „Po velnių, tik ne vėl". Kažkas nuropojo prie durų — pravėrus jas tapo šiek tiek šviesiau.

Betė palinko prie Normano:

— Čia visą laiką išsijungia energija. Veikia raminamai, ar ne?

Po minutės, kitos elektrą sutvarkė, ir Barnesas tęsė:

— Birželio dvidešimt penktą dieną distanciniu būdu valdoma transporto priemonė atpjovė kilio gabalėlį ir iškėlė jį į paviršių. Segmentą išanalizavo ir nustatė, jog tai — korėtasis epoksirezino titano lydinys. Žemėje šiuo metu nėra žinoma tokia metalo ir plastiko junginio technologija.

— Ekspertai patvirtino, jog kilis yra sukurtas ne šioje planetoje — nors galbūt po dešimties ar dvidešimties metų mes žinosime, kaip pagaminti šią medžiagą.

Suniurzgėjęs Haris Adamsas palinko į priekį ir pasižymėjo kažką savo knygelėje.

— Tuo pačiu metu, — aiškino Barnesas, — kiti robotai tikrino seisminę vandenyno dugno būklę. Seisminė analizė parodė, kad anomalija buvo pagaminta iš metalo, ji — tuščiavidurė ir turi sudėtingą vidaus struktūrą.

— Po dviejų savaičių intensyvių tyrinėjimų, — paskelbė Barnesas, — mes nusprendėme, jog ši anomalija yra kosminis laivas.

Galutinį šios išvados patvirtinimą gavome iš geologų birželio dvidešimt septintą. Jų pavyzdžiai iš dugno parodė, jog anksčiau vandens lygis šioje vietoje buvo kur kas žemesnis, ne daugiau kaip aštuoniasdešimt ar devyniasdešimt pėdų. Tai paaiškina koralų, padengusių laivą trisdešimties pėdų sluoksniu, susidarymą. Todėl, geologų nuomone, šis objektas išbuvo mūsų planetoje mažiausiai tris šimtus metų, gal netgi ilgiau: penkis šimtus arba net tūkstantį metų.

— Nors ir labai nenorėdamas, karinis jūrų laivynas pripažino, kad mes radome kitos civilizacijos nežemiškos kilmės kosminį laivą. Taigi birželio dvidešimt devintą dieną mes sukvietėme čia NGF komandą.

Liepos pirmąją į tyrinėjimų vietą nuleidome povandeninę valtį DH-7. Joje apsigyveno karinio jūrų laivyno narai, kuriems tenka dirbti eksperimentinių dujų prisotintoje aplinkoje. Dabar jie atlieka pirminius testavimus. Na, manau, šiam kartui pakaks, — baigė Barnesas. — Gal kas nori paklausti?

— Kosminio laivo vidaus struktūra? — prakalbo Tedas. — Ar ji išryškėjo?

— Dar ne. Rodos, laivas pagamintas taip, kad smogiamosios bangos pasiskirsto aplink išorinį jo paviršių — nepaprastai tvirtą ir puikiai suprojektuotą. Todėl seismologai nepajėgia gauti aiškaus vidaus vaizdo.

— O kaip dėl inertiškų technologijų? Gal jos padėtų įsigauti į vidų?

— Bandėme ir tai, — pasakė Barnesas. — Gravitometrinė analizė neigiama, termografija neigiama, lyginamosios varžos žymėjimo rodiklis neigiamas, protonų tikslumo magnetometras neigiamas.

— Klausymosi aparatūra?

— Jau pačią pirmą dieną į dugną nuleidome hidrofonus. Iš laivo, bent jau iki šiol, nesklido jokie garsai.

— O kaip dėl distanciniu būdu tikrinimo procedūrų?

— Pasitelkėme radiaciją, tačiau kosminis laivas į ją nereaguoja.

Į pokalbį įsiterpė Haris:

— Kapitone Barnesai, kaip supratau, kilis išliko neapgadintas, o pats laivas yra tobulo cilindro formos. Ar jūs manote, jog šis objektas nukrito į vandenyną dėl avarijos?

— Taip, — šiek tiek sutrikęs atsakė Barnesas.

— Šis daiktas, skriedamas visu greičiu, įsirėžė į vandens paviršių ir ant jo nepasiliko menkiausios įbraižos ar įdubos?

— Na, jis tiesiog siaubingai tvirtas.

Haris linktelėjo galvą.

— Iš tiesų toks ir turėtų būti...

— Dabar ten, apačioje, narai, — prabilo Betė. — Ką tiksliai jie veikia?

— Ieško išorinių durų, — nusišypsojo Barnesas. — Šiuo metu mums tenka grįžti prie klasikinių archeologinių procedūrų. Dabar mes kasinėjame koralus, ieškodami įėjimo ar bent jau kažko panašaus į liuką. Tikimės jį surasti per dvidešimt keturias, dvidešimt aštuonias valandas. Kai tik tai įvyks, pasirodysite jūs. Ar dar yra klausimų?

— Taip, — tarė Tedas, — Kaip reagavo į šį atradimą rusai?

— Rusams mes nieko nepasakėme.

— Nieko nepasakėte?

— Ne.

— Bet juk tai nepaprastas, precedento neturintis įvykis žmonijos istorijoje. Ne tik Amerikos — visos žmonijos istorijoje. Mes privalome pranešti apie tai visoms pasaulio tautoms. Šis atradimas gali mus suvienyti—

— Dėl šio reikalo prašau kreiptis į prezidentą, — nutraukė Barnesas. — Aš nežinau, ką jis sau galvojo, bet būtent toks jo sprendimas. Ar dar yra klausimų?

Niekas neištarė nė žodžio. Komandos nariai žvalgėsi vienas į kitą.

— Na, manau, tai viskas, — tarė Barnesas.

Įsijungė šviesos. Žmonėms pradėjus kilti iš savo vietų, sugirgždėjo kėdės. Staiga prabilo Haris Adamsas.

— Kapitone Barnesai, privalau pasakyti, kad esu labai nepatenkintas šiuo pasitarimu.

Barnesas atrodė nustebęs.

— Ką jūs norite tuo pasakyti, Hari?

Kiti sustojo, žvilgčiodami į Adamsą. Šis vis dar sėdėjo, neslėpdamas susierzinimo.

— Ar jūs nusprendėte pateikti mums šias žinias neskausmingai?

— Kokias žinias?

— Apie duris.

Sutrikęs Barnesas nusijuokė.

— Hari, aš tik pasakojau, kaip narai kasa koralus, ieškodami tų durų—

— Manau, jūs jau prieš tris dienas nutuokėte, kur yra tos durys, todėl atskraidinote mus čia. O dabar turbūt jau tiksliai žinote, kur jos yra. Ar aš neklystu?

Barnesas nieko neatsakė. Šypsena sustingo jo veide.

„Dieve mano, — pamanė Normanas, žiūrėdamas į kapitoną. — Jis iš tikrųjų teisus". Haris pasižymėjo ypač aštriu loginiu mąstymu ir

tiesiog stulbinančiais dedukciniais sugebėjimais, tik Normanas anksčiau niekada nebuvo su juo susidūręs.

— Taip, — galų gale išspaudė Barnesas. — Jūs neklystate.

— Ir jūs žinote, kur yra tos durys?

— Taip.

Kurį laiką visi tylėjo, bet Tedas neištvėrė:

— Bet juk tai fantastiška! Fantastiška! Kada gi mes galėsime įžengti į kosminį laivą?

— Rytoj, — atsakė Barnesas, nenuleisdamas akių nuo Hario, kuris savo ruožtu žvilgsniu įdėmiai tyrinėjo kapitoną. — Leisitės po du žemyn mini kapsulėmis rytojaus rytą, lygiai aštuntą.

— Tai nepakartojama! — šūkavo Tedas. — Fantastiška! Neįtikėtina!

— Taigi, — tarė Barnesas, vis dar stebėdamas Harį, — jūs visi turėtumėte gerai išsimiegoti, jei tik sugebėsite.

— Nekaltas miegas — miegas, mezgantis supainiotą rūpesčių rankovę, — padainavo Tedas. Jis, sėdėdamas savo kėdėje, tiesiog nenustygo vietoje — šokinėjo iš džiaugsmo.

— Likusią dienos dalį jus tikrins už tiekimą ir techninius dalykus atsakingi karininkai, o paskui aprūpins ekspedicijai reikalinga įranga, — tarė Barnesas. — Jei kils kokių nors klausimų, aš būsiu savo kabinete.

Jis išėjo iš kambario. Tuo susirinkimas ir baigėsi. Kiti irgi pasišalino, pasiliko tik Normanas su Hariu Adamsu, kuris taip ir nepajudėjo iš savo kėdės. Dabar jis stebėjo techniką, surinkinėjantį nešiojamą ekraną.

— Neblogai šiandien pasirodei, — pasakė Normanas.

— Tikrai? Apie ką jūs čia?

— Tu numanei, kad Barnesas melavo mums apie duris.

— O, jis dar daug apie ką melavo, — lediniu balsu ištarė Adamsas. — Mums jis nepapasakojo *nei vieno* svarbaus dalyko.

— Pavyzdžiui?

— Pavyzdžiui tai, — Haris pagaliau atsistojo, — kad jis kuo puikiausiai žino, kodėl prezidentas laiko viską paslaptyje.

— Tikrai?

— Verčiamas aplinkybių prezidentas neturi kitos išeities.

— Kokių aplinkybių?

— Jis žino, kad objektas, gulintis vandenyno dugne, ne ateivių kosminis laivas.

— Kas gi ten tada?

— Aš manau, jog tai aiškiau, negu aišku.

— Tik ne man, — paprieštaravo Normanas.

Adamsas pirmą kartą nusišypsojo. Tačiau jo šypsena buvo įtempta, be jokio linksmumo atspalvio.

— Vis vien nepatikėtum, jei pasakyčiau, — tarė jis ir išėjo iš kambario.

TESTAI

Jūrų biologas Arturas Livainas buvo vienintelis ekspedicijos narys, kurio Normanas Džonsonas nepažinojo. „Tai vienas iš tokių dalykų, kurių neįmanoma suplanuoti", — pamanė jis. Normano nuomone, kontaktas su nežemiška gyvybės forma turėjo įvykti sausumoje; jam net į galvą nešovė pati akivaizdžiausia galimybė — jeigu jau kosminis laivas netikėtai atskrenda į žemę, greičiausiai jis nusileis ant vandens, sudarančio apie 70 procentų mūsų planetos paviršiaus. Tampa aišku, kad jiems neabejotinai reikėjo jūrų biologo.

„Įdomu, kas dar išaiškės", — svarstė jis.

Normanas rado Livainą, persisvėrusį per laivo turėklus. Šis mokslininkas atvyko iš Masačusetso, Vuds Houlo okeanografijos instituto. Paspaudęs jam ranką, Normanas pajuto, kad ji drėgna, o ir pats Livainas neatrodė labai sveikai. Galiausiai jis prisipažino, jog serga jūros liga.

— Jūros liga? Jūrų biologas? — nustebo Normanas.

— Aš dirbu laboratorijoje. Namuose ir, be to, sausumoje. Ten daiktai nesvyruoja visą laiką. Kodėl jūs šypsotės?

— Atleiskite, — sumišo Normanas.

— Manote, juokinga, kai pykina jūrų biologą?

— Nesuderinami dalykai.

— Daug kas iš mūsų serga jūros liga, — tarstelėjo Livainas. Jis įsižiūrėjo į tolį. — Pažvelkite štai ten. Lyguma, besitęsianti tūkstančius mylių. Daugiau nieko.

— Tai — vandenynas.

— Mane nuo jo krato šiurpuliai, — pasakė Livainas.

— Na, — prabilo Barnesas, sėdėdamas savo kabinete, — ką manote?

— Apie ką?

— Apie komandą, Dieve mano.

— Aš ją surinkau prieš šešerius metus. Puiki grupė, daug ką sugebanti nuveikti.

— Noriu žinoti, kuris iš jų palūš.

— Kodėl kažkas iš jų turėtų palūžti? — nesuprato Normanas. Jis žiūrėjo į Barnesą, stebėdamas prakaito lašelius, susikaupusius virš jo lūpos. Vadas atrodė labai įsitempęs.

— Tūkstantyje pėdų po vandeniu? Gyvenant ir dirbant ankštame povandeniniame tyrimų modulyje? Paklausykite, aš vykstu ten ne su treniruotais ir sugebančiais kontroliuoti save armijos narais. Aš pasiimu su savimi krūvą *mokslininkų*, dėl Dievo meilės. Noriu būti įsitikinęs, kad jie visiškai sveiki. Noriu būti tikras, kad niekas nepalūš.

— Nežinau, ar jūs tai suprantate, kapitone, tačiau psichologai negali visiškai tiksliai atsakyti į šį klausimą: kas palūš.

— Netgi, jei tai dėl baimės.

— Neturi reikšmės.

Barnesas susiraukė.

— Aš maniau, jog baimė yra jūsų specialybė.

— Nerimas yra vienas iš mano tyrimų objektų. Iš tam tikrų asmenybės bruožų aš gal ir sugebėčiau pasakyti, kuriam iš jų teks išgyventi stiprų nerimą stresinėje situacijoje.

— Tai kam jūs iš viso reikalingas? — susierzino Barnesas. Paskui atsiduso. — Atleiskite. Ar nenorėtumėte su jais paprasčiausiai pasikalbėti arba duoti jiems kokių nors testų?

— Neturiu tinkamų, — atsakė Normanas, — bent jau tokių, kurie būtų naudingi.

Barnesas vėl atsiduso.

— O kaip dėl Livaino?

— Jis serga jūros liga.

— Po vandeniu ramu, niekas nesvyruoja. Taigi nėra ko nerimauti. Bet ką jūs pats manote apie *jį*?

— Kelia susirūpinimą, — tarstelėjo Normanas.

— Kaip pirštu į akį. Na, o Haris Adamsas? Jis toks arogantiškas.

— Taip, bet galbūt šito mums ir reikia. Tyrimai parodė, kad žmonės, kurie sėkmingiausiai ištveria kitų spaudimą, tai — žmonės, kurių niekas nemėgsta — arogantiški, visiškai savimi pasitikintys ir nemalonūs individai.

— Gal ir taip, tačiau kaip jo tyrinėjimai? Prieš porą metų Haris buvo vienas iš karščiausių Nežemiškos protingos gyvybės paieškos šalininkų. O dabar, kai suradome kažką svarbaus, jo požiūris staiga tapo toks negatyvus. Ar atsimenate jo tyrinėjimus?

Normanas neprisiminė ir jau norėjo tai pasakyti, bet į kajutę įėjo jaunesnysis leitenantas.

— Kapitone Barnesai, atnešiau jums nuotrauką, kurios prašėte.

— Puiku, — atsakė šis ir, dirstelėjęs akies krašteliu, padėjo ją į šoną. — O kaip oras?

— Be pokyčių, sere. Palydovų pranešimai patvirtina, jog šioje vietovėje keturiasdešimt aštuoni laipsniai, galima paklaida — dvylika laipsnių, sere.

— Velniai rautų, — nusikeikė Barnesas.

— Iškilo problemų? — paklausė Normanas.

— Orai ožiuojasi, — paaiškino Barnesas. — Teks atšaukti aprūpinimo personalą iš paviršiaus.

— Ar tai reiškia, jog žemyn mes nesileisime?

— Ne, — nukirto Barnesas. — Vykstame rytoj, kaip ir buvo planuota.

— Kodėl Haris mano, kad šis daiktas — ne kosminis laivas?

Barnesas susiraukė ir nustūmė į šoną savo popierius.

— Aš jums kai ką pasakysiu. Haris — teoretikas. Teorija ir yra tik teorija. O aš turiu reikalą su nepaneigiamais faktais. Ten, apačioje, guli nuskendęs kažkoks velniškai senas ir velniškai keistas objektas.

— Bet jeigu tai — ne ateivių kosminis laivas, tai kas tada?

— Palaukime, kol nusileisime žemyn, gerai? — Barnesas žvilgtelėjo į laikrodį. — Kaip tik šiuo metu prie vandenyno dugno turėtų būti pritvirtintas antrasis povandeninis modulis. Pajudėsime po penkiolikos valandų. Tuo tarpu privalome daug ką nuveikti.

— Pabūkite ramiai, daktare Džonsonai, — Normanas, stovėdamas nuogas, pajuto du metalinius spaustukus, prilipdytus jam prie rankos, šiek tiek aukščiau alkūnės. — Dar truputį... Puiku, dabar galite lįsti į rezervuarą.

Jaunas medikas pasitraukė į šalį, leisdamas Normanui užlipti laiptais į metalinį rezervuarą, atrodantį tarytum karinė „Jacuzzi" vonios versija, ir sklidiną vandens. Jis paniro visu kūnu ir vanduo pradėjo tekėti per kraštus.

— Kam to reikia? — paklausė Normanas.

— Atleiskite, daktare Džonsonai, ar galėtumėte panerti *visas*?

— Ką?

— Tik vienai sekundei, sere...

Normanas įkvėpė oro, nėrė po vandeniu ir tuoj pat iškilo į paviršių.

— Labai gerai, dabar galite išlipti, — tarė medikas.

— Kam viso to reikia? — paklausė jis vėl, lipdamas laiptais žemyn.

— Privalome žinoti kūno riebalų kiekį, — paaiškino medikas, — kad galėtume apskaičiuoti jūsų abstatiksą.

— Mano abstatiksą?

— Jūsų kūno absorbcijos statistinius duomenis, — medikas kažką pasižymėjo savo lentelėje.

— O varge, — tarė jis, — jūs neišsitenkate grafiko rėmuose.

— Ką?

— Ar dažnai treniruojatės, daktare Džonsonai?

— Retkarčiais, — atsakė šis, jausdamasis taip, lyg gintųsi. Jo liemeniui rankšluostis pasirodė per mažas. Ir kodėl kariniame jūrų laivyne tokie maži rankšluosčiai?

— Ar išgeriate?

— Kartais, — jis iš tiesų jautėsi taip, lyg gintųsi. Be jokių abejonių.

— Ar galiu paklausti, kada paskutinį kartą vartojote alkoholinius gėrimus?

— Nežinau. Prieš dvi ar tris dienas, — jam sunkiai sekėsi atsiminti San Diegą. Dabar šis miestas atrodė taip toli. — O ką?

— Nieko, puiku, daktare Džonsonai. Ar skundžiatės sąnariais, dubens kaulais, keliais?

— Ne, o ką?

— Ar buvote kada nors nualpęs, praradęs sąmonę, netekęs atminties?

— Ne...

— Labai prašau jūsų atsisėsti štai čia, — medikas parodė kėdę, stovinčią prie sienos su elektronine aparatūra.

— Norėčiau išgirsti atsakymus, — tarė Normanas.

— Prašau žiūrėti plačiai atmerktomis akimis į šį žalią tašką.

Trumpas oro šuoras dvelktelėjo į akis ir jis instinktyviai sumirksėjo. Spragtelėjo mechanizmas, iš kurio iššoko primarginta ženklais popieriaus juostelė. Jaunasis medikas atplėšė ją ir atidžiai peržiūrėjo.

— Labai gerai, daktare Džonsonai. Prašau ateiti štai čia.

— Noriu iš jūsų gauti informacijos, — užsispyrė Normanas. — Noriu žinoti, kas čia dedasi.

— Suprantu jus, sere. Tačiau aš privalau laiku užbaigti apžiūrą, nes kitas jūsų pasitarimas įvyks lygiai septynioliktą valandą.

Gulėdamas ant nugaros, Normanas pajuto, kaip į abi jo rankas įsmigo adatos, ir dar viena į koją, prie pat kirkšnies. Jis sustūgo nuo netikėto skausmo.

— Blogiausia jau praeityje, sere, — nuramino jį medikas, atšaldydamas švirkštus ledukais. — Prispauskite vatos gabalėlį štai čia...

***

Prie šnervių jam pritvirtino gnybtus, tarp dantų įkišo kandiklį.

— Tai padės išmatuoti anglies dvideginį, — paaiškino medikas. — Jums tiktai reikia iškvėpti. Gerai. Giliai įkvėpkite, dabar iškvėpkite.

Normanas taip ir padarė. Guminė diafragma išsipūtė, skalės rodyklė pakilo į viršų.

— Pabandykite dar, sere. Esu tikras, kad galite tai atlikti geriau.

Normanas taip nemanė, tačiau pabandė dar kartą.

Į kambarį įėjo kitas medikas, laikydamas rankoje popieriaus lapą, išmargintą įvairiausiais ženklais.

— Štai jo BC*, — pasakė jis.

Normaną tikrinantis vyriškis susiraukė.

— Ar Barnesas matė?

— Taip.

— Ir ką sakė?

— Sakė, kad viskas gerai. Liepė tęsti procedūras.

— Ką gi, puiku. Jis — viršininkas, — jaunasis medikas atsisuko į Normaną. — Pabandykite dar kartą, daktare Džonsonai, giliai įkvėpkite...

Prie jo smakro bei kaktos prilipino metalinius spaustukus. Aplink galvą apvyniojo juostą. Dabar spaustukai matavo atstumą nuo jo ausies iki smakro.

— Kam to reikia? — nerimavo Normanas.

— Ieškome jums tinkamo dydžio šalmo, sere.

— Ar nepaprasčiau būtų, jeigu jį tiesiog pasimatuočiau?

— Tokie jau mūsų metodai, sere.

Pietums davė makaronų su sūriu, smarkiai apkepintu iš apačios. Nurijęs porą kąsnių, Normanas nustūmė lėkštę į šoną.

Tarpduryje pasirodė medikas.

— Laikas į septynioliktos valandos pasitarimą, sere.

— Niekur aš neisiu, — atšovė Normanas, — bent jau tol, kol negausiu atsakymų. Ką, po galais, jūs čia su manimi išdarinėjate?

— Tai tik įprastas patikrinimas prieš leidžiantis po vandeniu. Tokios karinio jūrų laivyno taisyklės.

— O kodėl aš neišsitenku į grafiko rėmus?

— Atleiskite, sere?

— Jūs pats sakėte, kad aš neišsitenku į grafiko rėmus.

— O, *tai*. Jūs esate šiek tiek sunkesnis, negu numatyta normatyvuose.

— Ar yra problemų dėl mano svorio?

— Neturėtų būti, sere.

— O kaip dėl kitų testų, ką jie rodo?

— Sere, jūsų sveikata labai gera pagal amžių ir gyvenimo būdą.

— Na, ir ką, reiškia, kad aš galiu leistis po vandeniu? — paklausė Normanas, neprarasdamas vilties, kad jam uždraus tai daryti.

---

* BC (*angl.* bucyancy compensation) — plūdrumo pusiausvyra.

— Po vandeniu? Aš kalbėjau su kapitonu Barnesu. Dėl šito neturėtų kilti jokių problemų, sere. Prašau eiti šiuo keliu į pasitarimą, sere.

Normanas apsidžiaugė pamatęs, kad kiti jau susirinkę ir sėdi su garuojančios kavos puodeliais rankose. Jis įsitaisė šalia Hario.

— Jėzau, ar ir tau darė tą prakeiktą fizinį patikrinimą?

— Taip, vakar.

— Jie įbedė man į koją štai tokio ilgio adatą.

— Tikrai? Nieko panašaus man nedarė.

— O tau ar reikėjo kvėpuoti su tais gnybtais ant nosies?

— Irgi ne, — atsakė Haris. — Atrodo, tau skyrė ypatingą dėmesį.

Normanas manė lygiai taip pat, tačiau jam nepatiko šio reikalo potekstė. Staiga jis pasijuto labai pavargęs.

— Gerai, žmonės, per tris valandas turime daug ką aptarti, — tarė judrus vyriškis, įžengdamas į kambarį ir išjungdamas šviesas. Normanas netgi nespėjo gerai į jį įsižiūrėti. Dabar iš jo liko tik balsas, skambantis tamsoje. — Kaip žinote, Daltono dėsnis lemia dujų mišinių dalinį slėgį — štai čia viskas pavaizduota algebriškai.

Ekrane pasirodė pirmoji diagrama.

$PP_a = P_{tot}$ ′ $\% Vol_a$

— Dabar pažvelkime, kaip dalinis slėgis atsispindi absoliutinėse atmosferose — tai dažniausiai mūsų atliekama procedūra—

Šie žodžiai Normanui nieko nereiškė. Jis bandė atidžiai viską stebėti, tačiau, slenkant nuobodžioms diagramoms, balsas skambėjo taip monotoniškai, kad netrukus jo vokai apsunko ir jis užsnūdo.

— nusileidus į povandeninę valtį, o paskui ir į gyvenamąjį modulį, jus slėgs 33 atmosferos. Tuo metu jums teks naudotis dujų mišiniais, kadangi už 18 atmosferų kvėpuoti įprastu deguonimi yra neįmanoma—

Normanas daugiau nebesiklausė. Tos techninės detalės jam kėlė tik siaubą. Jis vėl užmigo, kartkartėmis vis prabusdamas.

— nes deguonis tampa toksiškas tik tada, kai fosforo dvideginis viršija 7 atmosferas prailgintuose perioduose—

— nitrogenas įgyja narkozinių savybių — tuo metu jis tampa anestetiku — dujų mišinių atmosferose, jei dalinis slėgis viršija 1,5 atmosferos DDS'e* —

— geriau būtų atvira elektros grandinė, tačiau jūs naudositės pusiau uždara, nuo 608 iki 760 milimetrų—

* DDS — diamino difenilo sulfonas.

Jis vėl užmigo.

Kai viskas baigėsi, jie grįžo į savo kambarius.

— Ar aš ką nors praleidau? — pasiteiravo Normanas.

— Nieko ypatingo, — gūžtelėjo pečiais Haris. — Tik labai daug fizikos.

Atsidūręs savo mažame pilkame kambarėlyje, Normanas griuvo tiesiai į lovą. Žvilgantis sieninis laikrodis rodė 23:00. Praėjo šiek tiek laiko, kol jis susigaudė, jog dabar vienuolikta valanda vakaro. „Dar po devynių valandų, — pamanė jis, — aš jau leisiuosi į vandenyno dugną".

Paskui jis užmigo.

VANDENYNO DUGNE

NUSILEIDIMAS

Ryto šviesoje ant pontoninės platformos svyravo povandeninis laivas *Šaronas V*. Ryškiai geltonas, jis atrodė lyg vaikiškas vonios žaisliukas, gulintis ant šampūno lentynėlės.

Guminė, zodiako formos motorinė valtis nuplukdė Normaną į vietą. Užlipęs ant platformos, jis paspaudė ranką pilotui, kuriam nebūtų davęs net aštuoniolikos metų. „Kur kas jaunesnis negu mano sūnus Timas", — pagalvojo jis.

— Pasirengęs išvykti, sere? — paklausė pilotas.

— Žinoma, — atsakė Normanas. — Pasirengęs labiau negu kada nors anksčiau.

Iš arti povandeninis laivas neatrodė lyg žaisliukas. Jis buvo nepaprastai masyvus ir tvirtas. Normanas išvydo vienutėlį langelį, pagamintą iš termoplasto ir sutvirtintą kumščio didumo varžtais. Normanas palietė juos, tarytum norėdamas įsitikinti, ar jie gerai priveržti.

Pilotas nusišypsojo:

— Norite paspardyti padangas, sere?

— Ne, aš pasitikiu jumis.

— Kopėčios štai čia, sere.

Normanas užsiropštė siaurais skersiniais į laivo viršų, kur pamatė atidarytą liuką — apvalų ir mažą. Truputį pastovėjo dvejodamas.

— Atsisėskite ant krašto, — patarė pilotas, — permeskite į vidų kojas ir slyskite žemyn. Jums teks šiek tiek suglausti pečius ir įtraukti savo... Štai taip, sere.

Normanas įsirangė pro siaurą liuką į vidų, kur jam teko palenkti galvą, kad neatsitrenktų į lubas. Ko jau ko, bet šito jis negalėjo pakęsti. Laivas buvo tiesiog prikimštas laidų ir visokių prietaisų. Netoliese kūprinosi Tedas. Jis atvyko čia anksčiau ir dabar stovėjo išsišiepęs lyg vaikas.

— Argi tai nefantastiška?

Normanas pavydėjo jam šio lengvabūdiško entuziazmo. Jis pats jautėsi suspaustas ir truputį sudirgęs. Virš jo galvos pilotas užtrenkė sunkų liuko dangtį ir nusliuogė žemyn, perimdamas valdymą į savo rankas.

— Ar viskas gerai?

Tedas pritariamai linktelėjo galvą.

— Atleiskite dėl vaizdo, — atsigręždamas tarstelėjo pilotas. —

Jūs, džentelmenai, matysite tik mano pasturgalį. Ką gi, važiuojam. Ar Mocartas tiks? — jis paspaudė magnetofono mygtuką ir nusišypsojo. — Į dugną leisimės trylika minučių; su muzika linksmiau. Jei nemėgstate Mocarto, galiu pakeisti kuo nors kitu.

— Mocartas tinka, — nuramino jį Normanas.

— Mocartas — tai nuostabu, — pridūrė Tedas, — dieviška.

— Puiku, džentelmenai, — laivas sušnypštė ir tuojau pat sucypė radijo imtuvas. Pilotas kažką tyliai sušnibždėjo į mikrofoną, pritvirtintą prie ausies. Pro langelį jie pamatė narą. Šis pamojavo ir pilotas atsakė tuo pačiu.

Laivo viduje pasigirdo šiugždesys, paskui gilus urzgesys ir jie pajudėjo.

— Kaip matote, visos šliūžės driekiasi po vandeniu, — paaiškino pilotas. — Paviršiuje laivas nėra stabilus, todėl mes leidžiame jam čiuožinėti aukštyn, žemyn. Na, o nuo šliūžių atsikabinsime maždaug už šimto pėdų.

Pažvelgę pro langelį, jie vėl išvydo narą, stovintį ant denio. Dabar jis buvo iki juosmens vandenyje. Po kurio laiko jis paniro ir iš naro deguonies balionų kandiklio pasirodė burbuliukai.

— Mes jau po vandeniu, — pranešė pilotas. Jis sureguliavo vožtuvus virš savo galvos ir po sekundės jie išgirdo neįprastai garsiai šnypščiantį orą. Atrodė, tarytum jis kliuksi. Žiūrint pro langelį, šviesa, sklindanti nuo povandeninio laivo, rodėsi nuostabiai žydra.

— Žavu, — pasakė Tedas.

— Paliekame šliūžes, — pranešė pilotas. Varikliai užriaumojo ir laivas šovė į priekį, palikdamas už savęs narą, kuris nuslydo nuo jo šono. Dabar pro langelį matėsi tik niekuo neišsiskiriantis mėlynas vanduo.

— Atsisėskite, džentelmenai, — tarė jis. — Leidžiamės aštuoniasdešimties pėdų per minutę greičiu gilyn.

Normanas girdėjo, kaip burzgia varikliai, tačiau nesijautė judėjimo. Tik tiek, kad viskas aplinkui vis labiau tamsėjo.

— Žinai, mums tiesiog pasisekė, — pasakė Tedas. — Ramusis vandenynas yra toks gilus, kad mums niekada nepavyktų nusigauti iki dugno, — jis paaiškino, kad šio milžiniško vandenyno, užimančio beveik pusę Žemės paviršiaus ploto, vidutinis gylis siekia dvi mylias. Tačiau yra kelios seklesnės vietos. Viena iš jų — sąlygiškai mažas stačiakampis tarp Samoa, Naujosios Zelandijos, Australijos bei Naujosios Gvinėjos. Iš tikrųjų, tai — povandeninė lyguma, tokia, kaip Amerikos vakaruose, o jos vidutinis gylis — maždaug du tūkstančiai pėdų. Taigi mes leidžiamės į lygumą.

Tedas kalbėjo labai greitai. Ar jis nervinasi? Šito Normanas negalėjo pasakyti: jis tik girdėjo savo paties širdies dūžius. Šiuo metu aplin-

kui buvo tamsu; prietaisai spindėjo žalsva spalva. Pilotas įjungė raudonas vidaus apšvietimo lempas.

Jie leidosi toliau.

— Keturi šimtai pėdų.

Laivas sudrebėjo ir nuplaukė į priekį.

— Patekome į upę.

— Į kokią dar upę? — nustebo Normanas.

— Sere, mes esame skirtingo druskingumo bei temperatūros srovėje, o tai panašu į upę vandenyne. Tradiciškai mes čia stabtelime ir leidžiame laivui plaukti palei srovę.

— O taip, — Tedas pasikrapštė kišenėje ir įteikė pilotui dešimties dolerių banknotą.

Normanas, nieko nesuprasdamas, dirstelėjo į jį.

— Ar jie tau nieko nesakė? Tai — sena tradicija. Leidžiantis žemyn, visada sumoki pilotui, kad sėkmė tavęs neaplenktų.

— Sėkmė man praverstų, — jis apgraibomis suieškojo kišenėje penkis dolerius, bet persigalvojo ir ištraukė dvidešimtinę.

— Ačiū jums, džentelmenai, ir linkiu jums abiem gerai praleisti laiką vandenyno dugne.

Elektros varikliai vėl įsijungė.

Jie leidosi vis gilyn. Vanduo vis labiau tamsėjo.

— Penki šimtai pėdų, — pranešė pilotas.— Pusiaukelė.

Staiga laivas garsiai sugirgždėjo, tada kažkas keletą kartų sprogo. Normano veidas persikreipė iš baimės.

— Čia tik įprastas slėgio prisitaikymas, — paaiškino pilotas. — Nesijaudinkite.

— Hmm... — numykė Normanas ir su marškinių rankove nusivalė išrasojusią kaktą. Rodės, jog visas laivo vidus dabar buvo mažesnis, tarytum sienos trauktųsi į vidų.

— Tiesą sakant, — prabilo Tedas, — jei gerai atsimenu, ši Ramiojo vandenyno dalis yra vadinama Lau baseinu, ar ne?

— Taip, sere, Lau baseinu.

— Tai lyg plokščiakalnis tarp dviejų povandeninių kalnagūbrių, vakaruose — Pietų Fidžio, arba Lau kalnagūbrio, o rytuose — Tongos kalnagūbrio.

— Jūs visiškai teisus, daktare Fildingai.

Normanas žvilgtelėjo į aprasojusius prietaisus. Pilotui netgi teko pavalyti ekranus su skudurėliu, kad galėtų įžiūrėti jų rodmenis. „Gal laivas prakiuro? Ne, — pagalvojo jis, — tai tik kondensacija". Laivo viduje smarkiai atvėso.

„Nusiramink", — liepė jis pats sau.

— Aštuoni šimtai pėdų, — tarė pilotas.

Pro langelį nieko nesimatė, tik visiška tamsa.

— Tiesiog nuostabu, — džiūgavo Tedas. — Normanai, ar darei tai kada nors anksčiau?

— Ne, — atsakė šis.

— Aš irgi ne. Jaudinantis dalykas.

Normanas norėjo, kad jis užsičiauptų.

— Žinai, — tęsė Tedas, — kai mes atidarysime ateivių laivą ir užmegsime pirmąjį kontaktą su kita gyvybės forma, tai taps pačiu didingiausiu momentu žmonijos istorijoje. Tik man įdomu, ką reikės kalbėti.

— Kalbėti?

— Na, supranti, kokius žodžius sakyti, stovint ant slenksčio priešais kameras.

— O ten ir kamerų bus?

— Esu tikras, kad dokumentai ten bus griežtai tvarkomi. Gerai pagalvojus, juk tai natūralu. Taigi mums reikės kažką pasakyti, kokią nors įsimintiną frazę, pavyzdžiui, „tai reikšmingiausias momentas žmonijos istorijoje".

— Reikšmingiausias momentas, — Normanas susiraukė.

— Gerai, gal tu ir teisus, skamba nekaip. Galbūt „žmonijos istorija pereina į kitą etapą"?

Normanas papurtė galvą.

— O kaip „žmonių giminės evoliucijos kryžkelė?"

— Ar gali evoliucija turėti kryžkelę?

— Nesuprantu, kodėl ne?

— Na, kryžkelė — tai kelių sankirta. Ar evoliucija yra kelias? Manau, kad ne. Mano manymu, evoliucija neturi krypties.

— Tu į viską žiūri pernelyg paraidžiui, — įgėlė jam Tedas.

— Tuoj pasieksime dugną, — pranešė pilotas. — Devyni šimtai pėdų. Jis pristabdė laivą ir jie išgirdo pasikartojantį sonarinio lokatoriaus zvimbesį.

Tedas pasiūlė kitą frazę:

— „Naujas žmonių giminės evoliucijos slenkstis?"

— Na, žinoma, manai, jog taip ir bus?

— Kas bus?

— Naujas slenkstis?

— Kodėl gi ne?

— O kas, jeigu mes jį atidarysime ir nieko gero ten nerasime, tik surūdijusio metalo laužą; visiškai nieko vertingo ar informatyvaus.

— Taikliai pastebėta, — tarė Tedas.

— Devyni šimtai penkiasdešimt pėdų. Įjungiu išorines šviesas, — įsiterpė pilotas.

Pro langelį jie matė tik baltas dėmes. Pilotas paaiškino, jog čia tik drumzlės vandenyje.

— Vizualinis kontaktas. Matau dugną.

— O, leiskite pažiūrėti! — sušuko Tedas ir pilotas geranoriškai užleido jiems vietą.

Normanas išvydo plokščią, apmirusią pilkai rudą lygumą, išsidriekusią tiek, kiek siekė laivo šviesos. Toliau — tik tamsa.

— Nelabai yra į ką čia žiūrėti, — tarė pilotas.

— Stebėtinai niūru, — Tedas neatrodė nors kiek nusivylęs. — Tikėjausi daugiau gyvybės.

— Čia dar ir šalta. Vandens temperatūra , a... 36° Farenheito.

— Tuojau sušals į ledą, — pažymėjo Tedas.

— Taip, sere. Pažiūrėkime, ar sugebėsime rasti jūsų naujuosius namus.

Užgriaudėjo varikliai ir priešais langelį suvinguriavo purvinos nuosėdos. Laivas pasisuko ir laikydamasis netoli dugno, nuplaukė į priekį. Keletą minučių jie regėjo tik parudavusį gilumos peizažą.

Vėliau išvydo šviesas.

— Štai, ir atvykome.

Povandenines platybes nutvieskė žibintai, išdėstyti stačiakampe tvarka.

— Čia nusileidimo takas, — paaiškino pilotas.

Laivas nusklendė, o paskui švelniai nuslydo apšviestu taku, kuris buvo nusidriekęs net pusę mylios. Pro langelį jie pamatė dugne besidarbuojančius narus, kurie pamojavo praplaukiančiam pro šalį laivui. Atsakydamas pilotas supypsėjo žaisline sirena.

— Ir jie mus girdi?

— Na, žinoma. Vanduo — puikus laidininkas.

— Dieve mano, — išstenėjo Tedas.

Tiesiai priešais juos į viršų šovė gigantiškas titano kilis. Normanas visai nesitikėjo išvysti tokius matmenis; laivui prie jo priartėjus, bent kelias minutes, be kilio, daugiau nieko nesimatė. Jo purvinai pilka metalinė išorė atrodė visiškai neapgadinta, išskyrus nedidelius, baltus jūros augmenijos taškelius.

— Jo nė trupučio nepalietė korozija, — pasakė Tedas.

— Ne, sere, — atsiliepė pilotas. — Visi tai pastebi. Jie mano, jog tai — metalo ir plastiko lydinys, tačiau aš nesu tuo tvirtai įsitikinęs.

Netrukus kilis pranyko; laivas vėl pasisuko ir priešais save jie išvydo dar daugiau šviesų, išsidėsčiusių vertikaliomis eilėmis. Normanas pamatė geltonai nudažytą plieninį cilindrą su žėrinčiais langeliais. Šalia jo stovėjo metalinis kupolas.

— Čia DH-7 — narų gyvenamasis modulis. Jis labiau pritaikytas

praktiniams tikslams. Jūs, vaikinai, apsistosite DH-8. Patikėkite manimi, jis daug patogesnis.

Kai laivas pasuko į dešinę, vieną akimirką juos užplūdo tamsa, paskiau jie išvydo dar vieną šviesų rinkinį. Priartėjus prie jų, Normanas suskaičiavo penkis skirtingų formų cilindrus — kai kurie gulėjo horizontaliai, kiti stovėjo vertikaliai — sujungtus kažkokiu sudėtingu būdu.

— Na va, štai ir DH-8 — jūsų namai toli nuo namų. Prisišvartuosiu po minutės.

Metalas sužvangėjo, atsitrenkęs į metalą; jie pajuto stiprų smūgį ir varikliai išsijungė. Tyla ir šnypščiantis oras. Nuropojęs prie liuko, pilotas jį atvėrė — į juos padvelkė stebėtinai šalto oro gūsis.

— Oro šliuzai atidaryti, džentelmenai, — tarė jis, pasitraukdamas į šalį.

Normanas iškišo galvą; viršuje jis pamatė daugybę raudonų žibintų. Išlipęs iš povandeninio laivo, jis pateko į apvalų, apie aštuonių pėdų skersmens plieninį cilindrą, iš visų pusių apkabinėtą rankenomis, su siaurais metaliniais suoliukais bei svilinamai karštomis lempomis virš galvos, kurių, regis, čia visai nereikėjo.

Tedas irgi išlipo ir atsisėdo ant suoliuko priešais Normaną, taip arti, kad lietėsi keliais. Po jų kojomis pilotas užtrenkė liuką. Jie išgirdo duslų žvangtelėjimą, kai laivas atsilaisvino, ir variklio burzgesį, kai jis nuplaukė tolyn.

Daugiau nieko neįvyko.

— Kas dabar bus? — paklausė Normanas.

— Jie paveiks mus slėgiu, — atsakė Tedas. — Leis mums po truputį pereiti prie dujų mišinių atmosferos. Būdami čia, mes negalime kvėpuoti oru.

— Kodėl ne? — sėdėdamas vandenyno dugne ir spoksodamas į šaltas plienines sienas, Normanas apgailestavo, kad per pasitarimą nusprendė nusnausti.

— Todėl, — paaiškino Tedas, — kad Žemės atmosfera yra mirtina. Tu net nenumanai, jog deguonis — tai korozinės dujos. Jis yra toks pat cheminis elementas kaip chloras arba floras. O hidroflorinė rūgštis yra žinoma kaip ypač korozinė rūgštis. Tokia pati deguonies savybė, dėl kurios obuolio graužtukas paruduoja arba surūdija geležis, turi ypatingą destrukcinį poveikį žmogaus kūnui, žinoma, jeigu gausi jo per daug. Suslėgtas deguonis tiesiog tampa nuodingas. Taigi mes sumažinome deguonies, kuriuo tu kvėpuoji, kiekį nuo dvidešimt vieno procento vandenyno paviršiuje iki dviejų procentų čia, apačioje. Tačiau jokio skirtumo tu vis tiek nepastebėsi—

Per garsiakalbį pasigirdo balsas:

— Mes pradedame jus veikti slėgiu.

— Kas čia? — nustebo Normanas.

— Barnesas, — atsiliepė balsas, kuris skambėjo visai ne kaip Barneso — kažkoks pilkas ir dirbtinis.

— Tai tikriausiai mikrofonas, — tarstelėjo Tedas ir nusikvatojo. Jo balsas tapo pastebimai plonesnis. — Čia helis, Normanai. Jie veikia mus heliu.

— Kalbi lyg ančiukas Donaldas, — Normanas irgi susijuokė. Jis pats spiegė kaip animacinių filmų personažas.

— Pasiklausyk savęs, peliuke Miki, — sucypė Tedas.

— Ahr tik as nepūsiu pastepėjęs kafino, — pamėgdžiojo paukštuką Tvytį Normanas. Girdėdami savo balsus, jie nepaliaujamai juokėsi.

— Apsiraminkite, vaikinai, — įsiterpė Barnesas per interkomą, — čia rimtas reikalas.

— Taip, sere, kapitone, — atsiliepė Tedas, bet dabar jis šnekėjo tokiu diskantu, kad beveik neįmanoma buvo suprasti, ką jis sako. Jie vėl prapliupo kvatotis iš savo plonyčių lyg mergaičiukių, balsų, aidinčių plieniniame cilindre.

Helis ne tik padarė jų balsus aukštus bei spiegiančius. Buvo ir kitokio šalutinio poveikio.

— Ar atvėsote, berniukai? — pasiteiravo Barnesas.

Ir iš tikrųjų darėsi vis šalčiau. Jis pamatė, kaip dreba Tedas, ir pajuto žąsies odą ant savo kojų. Kilo toks jausmas, tarytum per jų kūnus skersai išilgai pūstų vėjas — tačiau čia nebuvo jokio vėjo. Atšalo dėl padidėjusio helio garavimo.

Tedas kažką pasakė, tačiau Normanas jo daugiau neįstengė suprasti; Tedo balsas skambėjo pernelyg aukštai. Iš jo liko tik plonas kvykimas.

— Regis, ten įsitaisė žiurkių porelė, — tarė Barnesas su pasitenkinimu.

Tedas užvertė akis į garsiakalbį ir kažką suspiegė.

— Jei norite šnekėti, pasiimkite mikrofoną, — pasiūlė Barnesas. — Rasite jį dėžutėje po suolu.

Suradęs metalinę dėžutę, Normanas ją atidarė. Metalas garsiai, tarytum kreida į lentą, sucypė. Visi garsai patalpoje skambėjo ypač aukštai. Dėžės viduje jis rado du juodus plastikinius dėkliukus su dirželiais.

— Užsiriškite juos ant kaklo. Dėkliuką pridėkite prie gerklės.

— Gerai, — atsakė Tedas ir net sumirksėjo iš nuostabos. Dabar jo balsas buvo šiek tiek gergždžiantis, bet šiaip jau normalus.

— Šie daikčiukai tikriausiai pakeičia balso stygų dažnį, — garsiai pamanė Normanas.

— Kodėl jūs, vyručiai, nieko nesiklausote per pasitarimus? — pyktelėjo Barnesas. — Būtent tą jie ir daro. Apačioje mikrofonus jums reikės turėti visą laiką. Juk norite, kad jus suprastų. Vis dar šalta?

— Taip, — atsakė Tedas.

— Pakentėkite truputį, mes jau tuoj baigsime.

Pasigirdo dar vienas šnypštimas. Atsidarė šoninės durys, ir jie pamatė Barnesą, laikantį rankose lengvus švarkelius.

— Sveiki atvykę į DH-8, — tarė jis.

DH-8

— Jūs atvykote paskutiniai, — pranešė Barnesas. — Prieš atidarant kosminį laivą, mes turime labai nedaug laiko trumpai apsižvalgyti.

— Jūs jau galite atidaryti jį dabar? — paklausė Tedas. — Nuostabu. Kaip tik šnekėjausi apie tai su Normanu. Kokia didinga akimirka, tai mūsų pirmas kontaktas su ateiviais, privalome parengti nedidelę kalbą.

— Dar bus laiko tai apsvarstyti, — nutraukė Barnesas, keistai žvelgdamas į Tedą. — Iš pradžių aprodysiu jums gyvenamąjį modulį. Prašau eiti čia.

Jis išaiškino, jog DH-8 susideda iš penkių didelių cilindrų, pažymėtų raidėmis nuo A iki E.

— A cilindras — tai oro šliuzas. Mes dabar jame ir esame, — jis nusivedė juos į kitą, persirengimo kambarį. Ant sienų kabojo susiglamžę narų skafandrai, pagaminti iš sunkios medžiagos. Šalia jų — geltoni šalmai, panašūs į tuos, kuriuos buvo užsidėję Normano matyti narai. Atrodė gana futuristiškai. Jis pabarškino vieną su krumpliais. Šalmas buvo plastikinis ir stebėtinai lengvas.

Ant plokštelės, pritvirtintos antveidyje, jis pamatė užrašą „DŽONSONAS".

— Mums reikės juos nešioti? — paklausė Normanas.

— Taip, — patvirtino Barnesas.

— Vadinasi, mums teks išeiti už laivo ribų.

— Anksčiau ar vėliau teks. Bet dabar dėl to nesijaudinkite. Ar vis dar šalta?

Jie pritariamai linktelėjo galvom ir netrukus jau buvo persirengę standžiai aptemptais kostiumais, pagamintais iš tvirto žydro poliesterio. Tedas susiraukė:

— Ar nemanote, kad jie atrodo kvailai?

— Galbūt jie ir nėra labai madingi, tačiau gerai sulaiko šilumą ir neleidžia prasiskverbti heliui.

— Spalva tikrai nekelia pasitenkinimo, — suirzo Tedas.

— Spjaukite ant spalvos, — pasiūlė Barnesas ir įteikė jiems lengvus švarkelius. Vienoje iš kišenių Normanas pajuto kažką sunkaus, ištraukė iš jos baterijų paketą.

— Švarkai įvielinti, šildomi elektra, — paaiškino Barnesas, — kaip ir elektrinė antklodė, kuria naudositės, eidami miegoti. Sekite paskui mane.

Jie įėjo į B cilindrą, kuriame buvo energijos bei gyvybės palaikymo sistemos. Iš pirmo žvilgsnio jis labiau priminė katilinę su visais savo margaspalviais vamzdžiais bei įrenginiais.

— Būtent čia mes gaminame visą šilumą, reikalingą energiją bei orą, — Barnesas išvardijo pačius reikalingiausius prietaisus: — Uždaro ciklo integruotos įtampos generatorius 240/110. Vandenilio bei deguonies kuro elementai, gyvybės palaikymo sistemos monitoriai, skysčių procesorius su sidabro ir cinko baterijomis. O štai čia — atsakingoji viršila Flečer. Mažutė Flečer.

Normanas išvydo stambaus sudėjimo figūrą, besisukinėjančią su veržlėrakčiu tarp vamzdžių. Figūra atsisuko; Alisa Flečer nusišypsojo ir pamojavo jiems tepaluota ranka.

— Ji, rodos, žino, ką daro, — dirstelėjo į ją palankiai Tedas.

— Ji žino, — patvirtino Barnesas. — Šiaip jau žmonės gyvybės palaikymo sistemai tvarkyti nereikalingi. Flečer liko paskutinė iš viso komandos pertekliaus. Tiesą sakant, jūs patys įsitikinsite, kad modulis pats susireguliuoja.

Jis prisegė sunkius ženklelius prie jų kostiumų.

— Turėkite juos prie savęs visą laiką; tai tik dėl atsargumo — pavojaus signalas įsijungia automatiškai, kai gyvybės palaikymo sąlygos yra žemiau optimalaus lygio. To ir neįvyks. Sensoriai įtaisyti kiekviename iš modulio kambarių. Jūs priprasite prie to, kad aplinka pamažu prisitaiko prie jūsų buvimo. Šviesos, šildytuvai įsijungs ir išsijungs, orą tieks ten, kur jūs tuo metu būsite. Viskas automatiška, nėra dėl ko jaudintis. Beveik kiekviena svarbesnė sistema turi perteklių. Mes galime netekti energijos, galime netekti oro, visiškai netekti vandens ir vis tiek kuo puikiausiai išsilaikytume dar šimtą trisdešimt valandų.

Normanui šimtas trisdešimt valandų nepasirodė labai jau ilgas laiko tarpas. Mintyse apskaičiavo: penkios dienos. Irgi ne per daugiausiai.

Šviesos iš karto užsižiebė, kai jie įėjo į kitą cilindrą, kuriame buvo gyvenamosios patalpos: gultai, tualetai, dušai („nustebsite pamatę, kiek daug čia karšto vandens“). Didžiuodamasis Barnesas aprodė jiems šią vietą, tarytum tai būtų viešbutis.

Gyvenamosios patalpos buvo gerai izoliuotos: kilimais apklotos grindys, sienos bei lubos išmuštos minkšta vatos puta, todėl interjeras tapo panašus į pernelyg minkštą sofą. Tačiau, nepaisant ryškių spalvų

ir akivaizdaus rūpestingumo dekoruojant cilindrą, Normanui ši vieta vis tiek atrodė per ankšta ir niūri. Pro mažučius langelius matėsi tik vandenyno tamsybės. O sujungimuose tarp putų — sunkūs varžtai bei metalu padengtos plieno plokštės, į kurias pažiūrėjęs iš karto prisimindavai, kur dabar esi. Jis pasijuto taip, lyg sėdėtų dideliame geležiniame plautyje — „o tai, — pagalvojo jis, — nėra jau taip toli nuo tiesos".

Prasibrovę pro siauras pertvaras, jie pateko į D cilindrą: viršutiniame lygyje — nedidelė laboratorija su darbo stalais ir mikroskopais, o apatiniame — kompaktiška elektronikos sekcija.

— Čia — Tina Čen, — Barnesas pristatė jiems labai ramią moteriškę. Jie paspaudė vienas kitam rankas. Normanas pamanė, jog Tinos Čen ramybė nenatūrali, vėliau suvokė, kad ji buvo viena iš tų žmonių, kurie beveik niekada nemirksėdavo.

— Su Tina elkitės gražiai, — perspėjo Barnesas. — Ji — mūsų vienintelė jungtis su paviršiumi. Ji valdo ryšių ir sensorines sistemas. Tiksliau kalbant, — visą elektroniką.

Tiną Čen supo gremėzdiškiausi, kokius tik Normanui kada teko matyti, monitoriai. Jie atrodė tarytum šeštojo dešimtmečio laidos televizoriai. Barnesas paaiškino, kad tam tikra įranga, tarp jų ir televizijos elektroninės lempos, nelabai gerai veikė helio atmosferoje. Ankstyvaisiais povandeninų modulių laikais jas tekdavo keisti kiekvieną dieną. Dabar jas labai atidžiai apdengė specialia medžiaga, saugančia nuo gedimo. Užtat toks ir dydis.

Šalia Čen sėdėjo kita moteris, Džeinė Edmunds, kurią pristatė kaip dalinio archyvarę.

— Kas tokia yra dalinio archyvarė? — pasiteiravo jos Tedas.

— Pirmosios klasės viršila, duomenų perdavimo technikė, — formaliai raportavo Džeinė Edmunds. Ji buvo su akiniais, stovėjo sustingusi ir Normanui priminė bibliotekininkę.

— Duomenų perdavimo... — nesuprato Tedas.

— Mano užduotis yra stebėti skaitmeninę informaciją, vizualią medžiagą bei saugoti vaizdajuostes. Įrašomas kiekvienas šio istorinio momento aspektas — aš viską tvarkingai prižiūriu.

„Ji *yra* bibliotekininkė", — pagalvojo Normanas.

— O, puiku, — tarė Tedas, — džiaugiuosi tai girdėdamas. Kasetės ar juostos?

— Juostos, sere.

— Esu šiek tiek susipažinęs su vaizdo kameromis, — pasigyrė Tedas. — Kokią juostą dedate: pusės colio ar trijų ketvirčių?

— Sere, mes naudojamės duomenų skeneriu, kurio galingumas lygus dviem tūkstančiams pikselių per įžambųjį kadrą, o kiekviename pikselyje — dvylikos atspalvių pilkumo skalė.

— O, — atsiduso Tedas.

— Tai šiek tiek geriau už komercines sistemas, su kuriomis jūs, sere, tikriausiai esate susipažinęs.

— Suprantu, — nutęsė Tedas. Tačiau netrukus jis atsitiesė po patirto smūgio ir toliau lyg niekur nieko šnekėjosi su Edmunds apie techninius dalykus.

— Tedas atrodo siaubingai susidomėjęs, kokiu būdu mes viską įrašinėjame, — sunerimo Barnesas.

— O taip, tikrai atrodo, — Normanas susimąstė, kodėl Barnesas taip susijaudino. Ar jis nerimavo dėl vizualinių įrašų? O gal jis manė, kad Tedas nori pagrobti jo šou? Ar iš tiesų Tedas bandytų taip pasielgti? O gal Barnesas jaudinosi dėl to, kad jam teko dalyvauti civilinėje operacijoje?

— Ne, išorinės šviesos yra šimto penkiasdešimties vatų kvarco halogenai, — kalbėjo Edmunds. — Mes įrašinėjame pusės milijono ASA* lygyje, o tai pakankamai daug. Tikra problema yra atomų nukrypimas. Su tuo tenka nuolat kovoti.

— Matau, jūsų komanda susideda vien tik iš moterų, — pastebėjo Normanas.

— O taip, — atsakė Barnesas. — Visi tyrimai rodo, kad moterys yra tinkamesnės operacijoms po vandeniu. Fiziškai jos mažesnės, suvartoja mažiau maistingųjų medžiagų bei oro, moka geriau bendrauti ir labiau toleruoja ankštą gyvenimą viena šalia kitos. Psichologiškai jos ištvermingesnės ir kantresnės. Tiesą sakant, karinis jūrų laivynas seniai pripažino tą faktą, kad moterys yra tinkamiausi kandidatai į povandeninių laivų jūreivius, — jis nusijuokė. — Bet pabandykite tai įgyvendinti, — Barnesas dirstelėjo į laikrodį. — Gal judam toliau, Tedai?

Paskutinis cilindras, pažymėtas raide E, buvo kur kas erdvesnis už kitus. Čia stovėjo didelė kušetė, televizorius, gulėjo krūva žurnalų. O šiek tiek toliau — puikus valgomasis stalas bei virtuvė. Po gigantiškais garų surinktuvais darbavosi jūreivė Roza Levi, raudonskruostė virėja, kalbanti pietietišku akcentu. Ji pasiteiravo Normano, ar šis turi kokį nors mėgstamą desertą.

— Desertą?

— Taip, sere, daktare Džonsonai. Aš norėčiau visiems pagaminti po mėgstamiausią desertą, jei tik galėsiu, žinoma. O kaip jūs, daktare Fildingai? Kas jums patinka?

— Citrinų apkepas, — tarė Tedas. — Aš dievinu citrinų apkepą.

---

*ASA — fotojuostos skaitmeninis ekspozicijos indeksas, priimtas Amerikos standartų asociacijos, naudojamas pažymėti filmo emulsijos jautrumą šviesai.

— Manau, kad su juo susidorosiu, — atsakė plačiai šypsodamasi Levi ir atsisuko į Normaną. — Daktare Džonsonai, aš taip ir neišgirdau jūsų nuomonės.

— Žemuogių pyragėlis.

— Lengva. Mums kaip tik neseniai atvežė šviežių žemuogių iš Naujosios Zelandijos. Norėtumėte šiam vakarui?

— Kodėl gi ne? — širdingai tarė Barnesas.

Normanas pažvelgė pro juodą langelį. Iš D cilindro matėsi apšviestas stačiakampis takas, išsidriekęs pusę mylios — tiek, kiek ir nuskendęs laivas. Šalia jo plaukiojo narai, švytintys kaip jonvabaliai.

„Aš esu tūkstančio pėdų gylyje po vandeniu, — pagalvojo Normanas, — o mes čia šnekame apie žemuogių pyragėlį desertui". Bet kuo ilgiau jis apie tai mąstė, tuo geriau suprato reikalo esmę. Jeigu nori, jog kažkas jaustųsi patogiai naujoje aplinkoje, duok jam mėgstamo maisto.

— Nuo žemuogių mane išberia, — perspėjo Tedas.

— Pagaminsiu jums pyragaitį su mėlynėmis, — Levi pro ausis nepraleido net menkiausios smulkmenos.

— Ir plakta grietinėle? — viltingai paklausė Tedas.

— Na...

— Jūs negalite gauti visko, ko tik norite, — paaiškino Barnesas. — Vienas iš tokių dalykų, kurių neįmanoma gauti, esant trisdešimties atmosferų dujų mišinio aplinkoje, yra plakta grietinėlė. Ji paprasčiausiai nesiplaka. Judam toliau.

Betė su Hariu laukė jų mažame, vatos puta išmuštame konferencijų kambaryje, tiesiai už valgomojo stalo. Jie vilkėjo tokius pačius kostiumus bei šildomus švarkelius. Tuo metu, kai Normanas įėjo į kambarį, Haris kratė galvą.

— Ar jums patinka ši minkšta kamera? — jis pirštu dūrė į izoliuotas sienas. — Toks jausmas, lyg gyventum vaginoje.

— Gal norėtum grįžti atgal į gimdą, Hari? — pasiteiravo Betė.

— Ne, — atšovė šis, — jau buvau tenai. Vieno karto užtenka.

— Šie kostiumai siaubingi, — nepatenkintas Tedas peštelėjo tvirtą poliesterį.

— Užtai labai gražiai išryškina pilvukus, — pastebėjo Haris.

— Prisėskime, — pasiūlė Barnesas.

— Keletas blizgučių ir taptumėte panašus į Elvį Preslį, — pasakė Haris.

— Elvis Preslis miręs.

— Ką gi, štai jums puikiausia proga pakeisti jį.

Normanas apsižvalgė:

— O kur Livainas?

— Livainas nesugebėjo čia nusileisti, — žvaliai atsakė Barnesas. — Pakeliui į čia, povandeniniame laive, jis patyrė klaustrofobijos priepuolį, todėl jį teko grąžinti atgal. Pasitaiko.

— Vadinasi, jūrų biologo mes neturėsime?

— Išsiversime ir be jo.

— Nekenčiu šių prakeiktų kostiumų, — pasigirdo Tedo balsas. — Aš iš tikrųjų jų nekenčiu.

— Betė šauniai atrodo, vilkėdama jį.

— Taip, Betei sekasi.

— Ir čia šlapia, — pasipiktino Tedas. — Ar čia visą laiką taip drėgna?

Normanas pastebėjo, kad drėgmė šiame modulyje yra viena iš pagrindinių problemų. Viskas, prie ko jie prisiliesdavo, buvo šiek tiek šlapia, lipnu ir nemaloniai šalta. Barnesas, perspėjęs juos dėl infekcijų pavojaus bei nedidelio šalčio, įteikė butelius su kremu odai ir lašais ausims.

— Ar tik ne jūsų tie žodžiai — technologija čia aukščiausios klasės? — paklausė Haris.

— Taip ir yra, — atsakė Barnesas. — Patikėkite, tai — prabanga, palyginti su tuo, ką mes turėjome prieš dešimt metų.

— Prieš dešimt metų, — tarė Haris, — jie nustojo gaminti povandeninius modulius todėl, kad juose žuvo žmonės.

— Užfiksuotas tik vienas nelaimingas atsitikimas, — susiraukė Barnesas.

— Užfiksuoti du nelaimingi atsitikimai, — atkirto Haris. — Iš viso — keturių žmonių gyvybės.

— Ypatingos aplinkybės. Nei karinio jūrų laivyno technologijos, nei mūsų personalas į šį reikalą nėra įsipainioję.

— Tiesiog nuostabu, — tarstelėjo Haris. — Kiek laiko mes užtruksime jūros dugne?

— Ne ilgiau kaip septyniasdešimt dvi valandas.

— Jūs tuo tikras?

— Tokios taisyklės, — gūžtelėjo pečiais Barnesas.

— Kodėl? — sutrikęs paklausė Normanas.

Barnesas papurtė galvą.

— Niekada, — pasakė jis, — niekada neklausinėkite, kodėl karinės jūrų pajėgos vadovaujasi vienomis ar kitomis taisyklėmis.

Įsijungė interkomas ir pasigirdo Tinos Čen balsas:

— Kapitone Barnesai, gavome signalą iš narų. Šiuo metu jie montuoja oro šliuzą. Duris atidarys po poros minučių.

Atmosfera kambaryje pasikeitė akimirksniu; susijaudinimo būseną buvo galima tiesiog apčiuopti. Tedas patrynė rankas:

— Jūs, žinoma, suprantate, kad netgi neatidarę kosminio laivo, mes jau padarėme nepaprastos reikšmės atradimą.

— Kokį? — nustebo Normanas.

— Mes pasiuntėme po velnių unikalaus įvykio hipotezę, — atsakė Tedas, žvilgčiodamas į Betę.

— Unikalaus įvykio hipotezę? — nesuprato Barnesas.

— Jis nori pasakyti, kad fizikai ir chemikai tiki nežemiška gyvybe, o biologai — ne, — paaiškino Betė. — Dauguma biologų mano, jog *protingai* gyvybei išsivystyti Žemėje reikėjo tiek daug savitų veiksnių, kad jie pavadino šį procesą unikaliu įvykiu, kuris niekur daugiau nepasikartos.

— Argi proto užuomazgų negali vėl atsirasti? — paklausė Barnesas.

— Na, protas tik per stebuklą atsirado ir Žemėje, kuriai dabar 4,5 milijardo metų. Vienaląstė gyvybė į šį pasaulį atėjo prieš 3,9 milijardo metų — geologiškai šnekant, beveik netrukus po mūsų planetos gimimo. Tačiau ji taip ir *pasiliko* vienaląstė ištisus tris milijardus metų. Ir štai paleozoinėje eroje, maždaug prie 600 milijonų metų, atsirado daugybė sudėtingų gyvybės formų. Nepraėjus ir 100 milijonų metų, vandenynas prisipildė žuvų. Sausuma irgi tapo apgyvendinta. Be to, dar oras; tačiau niekas nežino, kodėl visų pirma prasiveržė gyvybė. O kadangi to nebuvo net tris milijardus metų, galima teigti, jog kitoje planetoje jis taip niekada ir neįvyko.

— Netgi pasibaigus paleozoinei erai, evoliucijos grandinė, vedanti prie žmogaus gimimo, tokia savita, tokia atsitiktinė, kad biologai nerimauja, jog žmogiška būtybė galėjo iš viso neatsirasti. Tik pagalvokite, jeigu dinozaurų nebūtų nušlavusi nuo žemės paviršiaus kometa ar kažkas panašaus, jie ir toliau karaliautų mūsų planetoje, nesuteikdami progos žinduoliams išsivystyti. Nėra žinduolių, nėra ir primatų. Nėra primatų, nėra ir beždžionių. Nėra beždžionių, nėra ir žmogaus... Evoliucija susideda iš daugybės atsitiktinių veiksnių, pagaliau reikia tiesiog sėkmės. Štai kodėl biologai mano, kad protinga gyvybė yra unikalus įvykis visatoje.

— Iki šios akimirkos, — paprieštaravo Tedas. — Dabar mes žinome — tai *ne* unikalus įvykis, nes čia, vandenyno dugne, guli velniškai didelis kosminis laivas.

— Aš ypač džiaugiuosi šiuo faktu, — Betė prikando lūpą.

— Neatrodai labai patenkinta, — pažymėjo Normanas.

— Žinai, ką pasakysiu, — tarė Betė. — Aš nervinuosi ir nieko negaliu su tuo padaryti. Kartą lankiau Bilo Džeksono iš Stenfordo savaitgalio seminarus apie nežemišką gyvybės formą. Kaip tik po to, kai jis laimėjo Nobelio chemijos premiją. Jis padalijo mus į dvi grupes. Vienai grupei liepė suprojektuoti ateivį moksliniu būdu. Kita grupė

turėjo išgalvoti gyvybės formą ir užmegzti su ja ryšį. Džeksonas, kaip tikras mokslininkas, neleisdamas mums atitrūkti nuo realybės, kontroliavo visą šį reikalą. Kai mes atnešėme jam savo sukurtos būtybės eskizą, jis labai griežtai paklausė: „Gerai, o kur išeinamoji anga?" Toks buvo jo kritinis požiūris. Bet juk nemažai gyvūnų Žemėje neturi išangės. Ekskrecinių mechanizmų yra įvairiausių, ne visiems reikia angos. O Džeksonas manė, jog išangė tiesiog būtina, nors taip ir nėra. O dabar... — ji gūžtelėjo pečiais. — Kas žino, ką ten rasime?

— Mes tai netrukus išsiaiškinsime, — pažadėjo Tedas.

Įsijungė interkomas.

— Kapitone Barnesai, narai primontavo oro šliuzą. Robotas jau gali įeiti į kosminį laivą.

— *Koks robotas*? — nustėro Tedas.

DURYS

— To *visiškai* negalima daryti, — įsiuto Tedas. — Nusileidome žemyn tam, kad į ateivių laivą įžengtų žmogus. Manau, mes taip ir privalome pasielgti — leisti *žmogui* įeiti pirmam.

— Visiškai ne, — nukirto jį Barnesas. — Neturime teisės rizikuoti.

— Jūs pagalvokite apie tai, kaip apie archeologinį radinį. Didingesnį už Čičen Icą, majų miesto griuvėsius, didingesnį už Troją, už Tutanchamono kapą. Tai, be abejonės, svarbiausias radinys žmonijos istorijoje. Ar jūs iš tiesų norite, kad pirmas į laivą įžengtų prakeiktas *robotas*? Kur jūsų žmogiškas orumas?

— Kur jūsų savisaugos jausmas? — atšovė Barnesas.

— Aš griežtai prieštarauju, kapitone Barnesai.

— Turėsiu tai galvoje, — atsakė šis nusisukdamas. — O dabar pradėkime darbą. Tina, įjunk videokanalą.

Tedas dar kiek laiko papurkštavo, tačiau, kai užsižiebė du didžiuliai monitoriai, iš karto nutilo. Kairiajame ekrane jie išvydo roboto vamzdžio formos metalo pastolius, su aiškiai matomais jo varikliais bei kitais mechanizmais. Robotas stovėjo šalia išlenktos kosminio laivo sienos, pagamintos iš pilko metalo.

O ten — durys, atrodančios lyg paimtos iš paprasčiausio oro lainerio. Dešiniajame ekrane jos matėsi iš arčiau, kadangi vaizdo kamera buvo pritvirtinta prie roboto.

— Labai panašu į lėktuvo duris, — pasakė Tedas.

Normanas iš pradžių pažvelgė į paslaptingai besišypsantį Harį, paskui — į Barnesą, kuris neatrodė labai nustebęs. „Kapitonas jau anksčiau žinojo apie duris", — prisiminė jis.

— Įdomu, kaip mes galėtume paaiškinti tą paraleliška durų dizainą, — susimąstė Tedas. — Atsitiktinio panašumo galimybė yra astronomiškai maža. Oho, jų dydis ir forma kuo puikiausiai tinka žmogiškai būtybei.

— Taigi, — tarė Haris.

— Tai neįtikėtina. Tiesiog neįtikėtina.

Haris nusišypsojo, bet nieko nepasakė.

— Suraskite kontrolę, — įsakė Barnesas.

Roboto videoskeneris pajudėjo kosminio laivo korpusu ir netrukus užfiksavo stačiakampę įsprūdą, įtaisytą kairėje durų pusėje.

— Ar galite atidaryti įsprūdą?

— Stengiamės, sere.

Zvimbdamas robotas ištiesė žnyples, bet dirbo su jomis labai jau nevikriai — tik apdraskė metalą, palikdamas keletą žvilgančių įbraižų. Įsprūda neatsidarė.

— Absurdiška, — numojo ranka Tedas, — atrodo, lyg stebėtum kūdikį.

— Pabandykite siurbti, — liepė Barnesas.

Robotas ištiesė kitą ranką su guminiais siurbtukais.

— O, santechniko draugelis, — niekinamai išrėžė Tedas.

Jiems stebint ekranus, siurbtukai prisilietė ir prilipo prie įsprūdos. Pasigirdo spragtelėjimas ir ji atsidarė.

— Pagaliau!

— Leisk man, nieko nematau...

Vaizdas buvo neryškus. Jie sugebėjo įžiūrėti tik spalvotas — raudoną, geltoną ir mėlyną — apvalias metalines iškyšas. O virš jų — painūs nespalvoti simboliai.

— Pažvelkite! — sušuko Tedas. — Raudona, mėlyna, geltona. Pirminės spalvos. Tai *labai* didelis laimėjimas.

— Kodėl?

— Todėl, kad dabar galime teigti, jog ateiviai turi tokią pačią jutimų sistemą, kaip ir mūsų — jie mato visatą tais pačiais vaizdiniais, spalvomis, naudodamiesi tuo pačiu elektromagnetiniu spektru. Tai mums nepaprastai palengvins užduotį, užmezgant su jais kontaktą. O tie nespalvoti ženklai... Tai tikriausiai jų raštas! Ar galite įsivaizduoti? Ateivių raštas! — jis entuziastingai šypsojosi. — Koks didingas momentas! Aš nuoširdžiai jaučiuosi privilegijuotas, gavęs teisę būti čia.

— Išryškinkite vaizdą, — paprašė Barnesas.

— Gerai, sere.

Vaizdas dar labiau išskydo.

— Ne, į kitą pusę.

— Taip, sere. Ryškiname.

Vaizdas pasikeitė, lėtai išryškėjo.

— Ach, och! — Tedas vos neįlindo į ekraną.

Išskydusios dėmės virto trimis spalvotais — geltonu, raudonu ir mėlynu — mygtukais colio skermens ir atsikišusiais kraštais. Simboliai virš mygtukų pavirto tvarkingomis priklijuotomis etiketėmis.

Iš kairės į dešinę ant jų buvo užrašyta — „Avarinis pasirengimas", „Avarinė spyna" ir „Avarinis raktas".

Angliškai.

Visi suglumę truputį patylėjo. Paskui Haris Adamsas pradėjo ramiai juoktis.

KOSMINIS LAIVAS

— Čia *anglų* kalba, — išstenėjo Tedas, spoksodamas į ekraną. — Parašyta *angliškai.*

— Taip, — pasakė Haris, — žinoma.

— Kas čia dedasi? Ar tai pokštas?

— Ne, — Haris buvo ramus ir keistai nuo visų atitolęs.

— Kaip gali būti, kad laivui — trys šimtai metų, o instrukcijos šiuolaikine anglų kalba?

— Pamąstyk, — pasiūlė Haris.

Tedas susiraukė.

— Galbūt šis ateivių laivas bando susipažinti su mumis pačiu patogiausiu mums būdu?

— Pagalvok dar kartą.

Po šių žodžių sekė trumpa pauzė.

— Na, jei tai *yra* ateivių kosminis laivas—

— Tai — ne ateivių kosminis laivas, — pertraukė jį Haris.

Vėl pauzė. Pagaliau Tedas neištvėrė:

— Jei esi toks gudrus, kodėl pats nepasakai, kas tai?

— Gerai, — sutiko Haris. — Čia amerikiečių kosminis laivas.

— Amerikiečių? Pusės mylios ilgio? Pagamintas iš technologijų, kokių mes dar neturime? Palaidotas čia prieš tris šimtus metų?

— Žinoma. Tai juk buvo akivaizdu nuo pat pradžių. Ar ne, kapitone Barnesai?

— Mes irgi taip manėme, — atsakė šis. — Prezidentas taip pat.

— Štai kodėl jūs nepranešėte rusams.

— Taigi.

Dabar jau Tedo viltys sužlugo galutinai. Jis sugniaužė kumščius, tarytum norėtų kažkam smogti. Pažvelgė į vieną, paskui į kitą žmogų.

— Bet iš kur tu *žinojai*?

— Pirmoji užuomina — tai laivo būklė, — paaiškino Haris. — Jis visiškai nepažeistas, net nepaliestas. O juk nukritęs į vandenį bet

koks kosminis laivas būtų smarkiai apgadintas. Netgi leidžiantis nedideliu greičiu — tarkim, dviejų šimtų mylių per valandą — vandens paviršius pasirodytų kietas, kaip betonas. Nesvarbu, koks tvirtas būtų laivas, susidūręs su vandeniu, jis vis tiek liktų šiek tiek apgadintas. O dabar jis visiškai nepažeistas.

— Tai reiškia?..

— Tai reiškia, kad jis nenukrito į vandenį.

— Nesuprantu, juk jis turėjo kažkaip atskristi—

— Jis neatskrido. Jis čia *atvyko.*

— Iš kur?

— Iš ateities, — pasakė Haris. — Šis Žemės laivas buvo — bus — pagamintas ateityje ir, atkeliavęs laiku atgal, atsidūrė mūsų vandenyno dugne prieš kelis šimtus metų.

— Kam ateities žmonėms to reikia? — sudejavo Tedas, kuris aiškiai nesijautė laimingas, kad iš jo atėmė ateivių laivą, jo didingąjį istorinį akimirksnį. Susmukęs į kėdę, jis pradėjo spoksoti buku žvilgsniu į monitorių ekranus.

— Aš nežinau, kodėl ateities žmonėms to reikia, — atsakė Haris. — Mūsų dar tenai nėra. Galbūt įvyko avarija ar kažkas panašaus.

— Ką gi, pirmyn, atidarykite jį, — įsakė Barnesas.

— Darome, sere.

Robotas ištiesė ranką į priekį, prie mygtuko su užrašu „raktas". Paspaudė jį porą kartų. Pasigirdo duslus žvangesys, bet daugiau nieko neatsitiko.

— Kas nors ne taip? — paklausė Barnesas.

— Sere, mes negalime įspausti mygtuko. Roboto ranka pernelyg didelė — netelpa į įsprūdą.

— Tiesiog puiku.

— Ar išbandyti zondą?

— Bandykite.

Ranka su žnyplėmis pasitraukė, o vietoj jos atsirado zondas — plonytė adata, kuri iš karto nuslinko į priekį. Prisitaikė ir palietė mygtuką. Paspaudė — ir nuslydo.

— Bandau dar, sere.

Zondas vėl paspaudė mygtuką ir vėl nuslydo.

— Sere, paviršius per slidus.

— Nesustokite, bandykite toliau.

— Žinote, — prabilo užsigalvojęs Tedas, — tai *vis tiek* nepaprasta situacija. Gal netgi įdomesnė už kontaktą su ateiviais. Aš jau ir anksčiau tikėjau, kad visatoje egzistuoja kita, nežemiška gyvybės forma. Bet štai laiko kelionės! Jei atvirai, kaip astrofizikui, man dėl to kyla abejonių. Iš visko, ką aš žinau, tai yra neįmanoma, prieštarauja fizikos

dėsniams. Ir vis dėlto dabar mes turime įrodymą, kad kelionė laiku *yra* įmanoma ir kad mūsų žmonių giminė sugebės padaryti tai ateityje.

Tedas šypsojosi, plačiai išplėtęs akis ir laimingas. „Kaip gi juo nesižavėsi, — pagalvojo Normanas, — toks nuostabus nenuorama".

— Ir štai, — tęsė Tedas, — dabar mes esame ties pirmojo kontakto su žmonėmis iš ateities slenksčiu! Tik pamanykite! Mes susitiksime su savimi pačiais, atvykusiais kažkur iš ateities.

Zondas mygtuką vėl spaudė, tačiau nesėkmingai.

— Sere, mes negalime įspausti mygtuko.

— Matau, — Barnesas atsistojo. — Gerai, palikite jį ramybėje ir pasitraukite iš ten. Tedai, atrodo, tavo noras galų gale išsipildys. Mums teks atidaryti jį rankiniu būdu. Eime, persirengsime.

Į LAIVĄ

A cilindre Normanas apsivilko skafandrą. Tina ir Edmunds padėjo jam užsidėti šalmą, pritvirtino jį laikančius žiedus. Ant savo nugaros jis pajuto sunkius deguonies balionus; diržai veržė jam pečius. Oras atsidavė metalu. Pasigirdo traškesys ir įsijungė šalmo interkomas.

Pirmieji žodžiai, kuriuos jis išgirdo, buvo:

— Ar pasirengęs susitikti su nuostabiausia galimybe, atitekusia žmonių giminei?

Normanas, dėkingas už nutrauktą įtampą, prajuko.

— Tau juokinga? — įsižeidė Tedas.

— Ne, — atsakė Normanas, — aš tik nervinuosi.

— Aš taip pat, — pasakė Betė.

— Nieko baisaus, — nuramino Barnesas. — Pasitikėkite manimi.

— O kas mums tris kartus pamelavo DH-8? — pasiteiravo Haris ir jie visi vėl nusijuokė.

Susigrūdę į mažutėlį oro šliuzą, jie vis atsitrenkdavo vienas į kitą šalmais. Pagaliau ratas pasisuko ir kairysis pertvaros liukas hermetiškai užsidarė. Barnesas tarė:

— Gerai, vyručiai, kvėpuokite ramiai.

Jis atvėrė apatinį liuką, pro kurį matėsi tamsus vanduo.

— Modulis turi pozityvų slėgį, — paaiškino jis. — Vandens lygis nepakis. Dabar stebėkite mane ir darykite taip, kaip aš. Juk nenorite susiplėšyti savo skafandrų.

Nerangiai judėdamas, slegiamas balionų svorio, jis nuropojo žemyn prie liuko, įsitvėrė šoninių rankenėlių, paleido jas ir pradingo — liko tik švelnus raibuliavimas.

Vienas paskui kitą jie nusileido į vandenyno dugną. Normanui

užkando žadą, kai šaltutėlis vanduo apgaubė jo kūną, tačiau netrukus jis išgirdo variklio, aktyvavusio elekrinius šildytuvus, ūžesį. Palietęs kojomis minkštą, drumzliną dugną, jis apsižvalgė tamsoje. Normanas stovėjo po gyvenamuoju moduliu, o priešais jį matėsi žibantis stačiakampis takas. Barnesas, judėdamas lėtai, tarsi žmogus Mėnulyje, jau yrėsi pasroviui į priekį.

— Ar tai ne *fantastiška*?

— Nusiramink, Tedai, — pasakė Haris.

Prabilo Betė:

— Tiesą sakant, labai keista, kad čia, apačioje, tiek mažai gyvybės. Ar pastebėjote? Nei jūros žvaigždžių, nei šliužų, nei jūrinių pinčių, nė vienos žuvytės. Nieko, tik tuščias, rudas vandenyno dugnas.

Už jų nugarų pasirodė ryški šviesa; Normanas netgi išvydo savo šešėlį. Atsigrežęs jis pamatė Edmunds, laikančią kamerą ir žibintą su galingai atrodančiu vandens nepraleidžiančiu korpusu.

— Viską įrašinėsi?

— Taip, sere.

— Pasistenk nepargriūti, Normanai, — nusijuokė Betė.

— Pasistengsiu.

Dabar jie priartėjo prie tako. Normanas, pastebėjęs čia dirbančius kitus narus, pasijuto lengviau. Dešiniau nuo jų iš koralų kyšojo didelis kilis — milžiniškas, lygus ir tamsus monolitas, prie kurio jie atrodė lyg nykštukai, stiebėsi aukštyn į paviršių.

Barnesas nusivedė juo pro kilį į koraluose iškirstą tunelį, šešiasdešimties pėdų ilgio, siaurą, bet apšviestą žibintais. Juo teko eiti po vieną, vorele. „Jausmas toks, lyg leistumeis į šachtą", — pagalvojo Normanas.

— Ar čia narai iškasė?

— Taip.

Normanas išvydo dėžės formos, gofruoto plieno struktūrą, apsuptą suslėgto oro balionais.

— Priešakyje oro šliuzas. Mes jau beveik atvykome, — pranešė Barnesas. — Ar visi gerai jaučiasi?

— Šiuo momentu — taip, — atsakė Haris.

Kai tik jie įėjo į oro šliuzą, Barnesas uždarė duris. Pasigirdo šnypštimas. Normanas pajuto, kaip senka vanduo — iš pradžių nusėdo iki šalmo, paskui iki juosmens, iki kelių ir galiausiai iki grindų. Šnypštimas liovėsi, jie žengė pro kitas duris ir jas hermetiškai užtrenkė paskui save.

Normanas atsisuko į metalinį kosminio laivo korpusą. Tuo tarpu robotas pasitraukė į šalį. Jis jautėsi taip, tarytum stovėtų šalia didelio reaktyvinio lėktuvo — lenkto metalo paviršius, purvinai pilkas ir atrodantis gana grėsmingai, bei raudonos durys. Normanas nervinosi —

neįstengė nusiraminti. Išgirdęs, kaip kiti kvėpuoja, jis suprato, kad ir jie neramūs.

— Na, ar visi čia? — paklausė Barnesas.

— Prašau palaukti, kol filmuosiu, sere, — tarė Edmunds.

— Gerai, laukiam.

Jie stovėjo prie durų, išsirikiavę į eilutę, vis dar su šalmais. „Nekoks bus vaizdelis", — pagalvojo Normanas.

Edmunds: „Juosta sukasi".

Tedas: „Norėčiau pasakyti porą žodžių".

Haris: „Viešpatie, Tedai, ar negali apsiraminti?"

Tedas: „Manau, jog tai svarbu".

Haris: „Pirmyn, sakyk savo kalbą".

Tedas: „Sveiki, čia Tedas Fildingas. Stoviu prie neseniai atrasto nežinomo kosminio laivo durų—"

Barnesas: „Palauk minutėlę, Tedai, „prie nežinomo kosminio laivo „skamba lyg „prie nežinomo kareivio kapo".

Tedas: „Jums nepatinka?"

Barnesas: „Na, man tik atrodo, kad gali kilti klaidingų asociacijų."

Tedas: „Maniau, kad jums patiks".

Betė: „Prašau, *ar galite tai palikti ramybėje*?"

Tedas: „Nesvarbu".

Haris: „Ką, ar dabar patempsi lūpą?"

Tedas: „Nesvarbu. Apsieisime ir be komentaro šio istorinio įvykio garbei".

Haris: „Puiku, tai atidarykime jį".

Tedas: „Jūs, tikiuosi, suprantate, kaip jaučiuosi. Norėjau išsakyti porą trumpų pastabų ateinančioms kartoms".

Haris: „Na, tai *sakyk* tas savo prakeiktas pastabas!"

Tedas: „Klausyk tu, kalės vaike, man jau atsibodo, kad elgiesi taip, lyg būtum viršesnis. Ponas Žiniukas—"

Barnesas: „Prašau sustabdyti juostą".

Edmunds: „Sustabdžiau, sere".

Barnesas: „O dabar visi nusiraminkite".

Haris: „Sakyčiau, visa ši ceremonija yra beprasmė".

Tedas: „Visai ne beprasmė. Netgi labai tinkama".

Barnesas: „Gerai, aš tai padarysiu. Įjunkite kamerą".

Edmunds: „Juosta sukasi".

Barnesas: „Čia — kapitonas Barnesas. Dabar mes ketiname atidaryti liuko dangtį. Šiuo istoriniu momentu, be manęs, dalyvauja Tedas Fildingas, Normanas Džonsonas, Betė Halpern ir Haris Adamsas.

Haris: „Kodėl aš paskutinis?"

Barnesas: „Vardijau iš kairės į dešinę, Hari".

Haris: „Argi nejuokinga, kad vienintelį čia esantį juodaodį paminėjo paskutinį?"

Barnesas: „Hari, aš vardijau *iš kairės į dešinę*. Taip, kaip mes stovime".

Haris: „Ir po vienintelės čia esančios moters. Aš esu pilnateisis profesorius, o Betė — tik asistentė".

Betė: „Hari—"

Tedas: „Žinai, Halai, gal mums derėtų išsivardyti pagal titulus ir pareigas—"

Haris: „— kuo bloga abėcėlinė tvarka—"

Barnesas: „Viskas! Pamirškite viską! Jokių filmavimų!"

Edmunds: „Kamera išjungta, sere".

Barnesas: „Jėzau Kristau".

Jis, kratydamas galvą, vis dar su šalmu, pasitraukė nuo grupės. Lengvu sprigtelėjimu atšovė metalinę plokštelę, po kuria matėsi du mygtukai. Paspaudė vieną iš jų. Sužybsėjo geltona šviesa „PASIRENGĘS".

— Nenusiimkite šalmų, — paliepė Barnesas.

Jie ir toliau kvėpavo iš savo balionų, tuo atveju, jei dujos laivo viduje pasirodytų nuodingos.

— Ar visi pasirengę?

— Pasirengę.

Barnesas paspaudė mygtuką su užrašu „AVARINIS RAKTAS".

Įsijungė ženklas „ATMOSFERA STABILIZUOJASI". Durys, garsiai barškėdamos, prasiskyrė į šonus, lygiai taip pat, kaip ir paprastame lėktuve. Kurį laiką Normanas priešais save matė tik tamsą. Jie lėtai pajudėjo į priekį, nukreipė žibintus į tarpdurį, pamatė sijas bei metalinių vamzdžių konstrukcijas.

— Bete, patikrink orą.

Betė išsitraukė mažą dujų monitorių su žibančiu ekranu.

— Helis, deguonis, anglies dvideginio pėdsakai ir vandens garai. Proporcinga. Suslėgta atmosfera.

— Nori pasakyti, kad laivas stabilizavo savo paties atmosferą?

— Regis, taip.

— Gerai, o dabar po — vieną.

Barnesas pirmasis nusiėmė šalmą ir įkvėpė oro.

— Rodos, normalus. Šiek tiek su metalo prieskoniu; truputį spengia, bet šiaip — puiku, — jis porą kartų giliai įkvėpė ir linktelėjo galvą.

Kiti irgi nusiėmė šalmus ir padėjo juos ant denio.

— Daug geriau.

— Įeiname į vidų?

— Kodėl gi ne?

Kurį laiką visi dvejojo. Pirmoji pro duris įsmuko Betė sakydama:

— Moterims — pirmenybė.

Kiti nusekė paskui ją. Prisidėjusi videokamerą prie akies, Edmunds pasakė:

— Pirmyn, daktare Džonsonai.

Normanas pasisuko ir įžengė į kosminį laivą.

VIDUJE

Jie stovėjo penkių pėdų pločio praėjime. Normanas pašvietė savo žibintu žemyn: spindulys perskrodė keturiasdešimties pėdų tamsos sluoksnį, kol pasiekė apatinį korpusą. Juos supo sijų bei ramsčių pynė, vos įžiūrima prieblandoje.

Pirmoji prabilo Betė:

— Panašu į naftos perdirbimo įmonę. Ji pašvietė žibintu į vieną plieninį strypą, ant kurio buvo užrašyta „AVR-09". Angliškomis raidėmis.

— Viskas, ką jūs čia matote, naudojama konstrukciniam pagrindui, — tarė Barnesas. — Tai — kryžminio įtempimo tvirtinimas su išoriniu korpusu. Šis laivas yra pastatytas labai tvirtai, kaip mes ir manėme. Suprojektuotas taip, kad atlaikytų ypač didelį slėgį. Ten toliau tikriausiai yra dar vienas korpusas.

Normanas prisiminė, kad Barnesas kažkada dirbo aeronautikos inžinieriumi.

— Ir ne tik, — pridūrė Haris, apšviesdamas išorę. — Pažiūrėkite, koks švino sluoksnis.

— Apsauga nuo radiacijos?

— Turėtų būti. Jis net šešių colių storio.

— Taigi laivą sukūrė atsparų dideliam kiekiui radiacijos.

— Velniškai dideliam kiekiui, — tarė Haris.

Viduje viskas tarytum skendėjo rūke. Ore tvyrojo vos juntamas tepalų kvapas. Metalinės sijos atrodė taip, lyg būtų jais apsinešusios, tačiau, kai Normanas palietė konstrukcijas, jo pirštai liko švarūs. Jis suprato, kad šio metalo sandara buvo kažkokia neįprasta: glotni ir šiek tiek minkšta, beveik guminė.

— Įdomu, — prabilo Tedas. — Visiškai nauja medžiaga. Tvirtumas mums visada siejasi su kietumu, bet šis metalas — jei tai *yra* metalas — ir tvirtas, ir minkštas. Akivaizdu, jog medžiagų technologija nemažai pažengė į priekį, palyginti su mūsų dienomis.

— Akivaizdu, — sutiko Haris.

— Nieko nuostabaus, — gūžtelėjo pečiais Tedas. — Palyginkime Ameriką prieš penkiasdešimt metų su dabartine — viena iš di-

džiausių permainų yra ta, kad dabar mes turime įvairiausių plastiko ir keramikos rūšių, apie kurias anksčiau niekas negirdėjo... — Tedo balse, aidinčiame tamsos bedugnėje, Normanas pajuto įtampos gaidelę. „Tedas čiulba tamsoje", — pamanė jis.

Jie patraukė į laivo gilumą. Normanui svaigo galva nuo buvimo tokioje niūrioje atmosferoje. Netrukus jie pasiekė išsišakojimą. Pro visus tuos vamzdžius bei ramsčius nieko negalėjai įžiūrėti — lyg būtum metalo girioje.

— Kur dabar?

Barnesas ant rankos turėjo kompasą, žibantį fosforine šviesa.

— Į dešinę.

Jiems teko žingsniuoti dar bent dešimt minučių, kol galų gale Normanas pamatė, jog Barnesas buvo teisus: centrinį cilindrą įtaisė išorinio korpuso viduje, pritvirtino jį prie gausybės sijų bei skersinių. Kosminis laivas kosminio laivo viduje.

— Kam jiems reikėjo statyti tokį laivą?

— Paklausk jų.

— Priežastys tikriausiai prikaustančios dėmesį, — pabrėžė Barnesas. — Tik pamąstykite, kiek reikia energijos dvigubam korpusui su tokiu kiekiu švino... sunku net pasakyti, kokio reikia variklio, kad priverstų šį milžinišką aparatą skraidyti.

Po trijų minučių jie pasiekė vidinio korpuso duris, tokias pat, kaip ir išorines.

— Ar kvėpuoti per balionus?

— Nežinau. Ar galime rizikuoti?

Nieko nelaukdama, Betė atplėšė įsprūdą, paspaudė mygtuką „RAKTAS", ir durys su griausmu atsivėrė. Už jų — vėl tamsa. Jie žengė į priekį ir Normanas pajuto kažką minkštą po savo kojomis. Pašvietęs žemyn, jis pamatė gelsvai rusvą kiliminę dangą.

Žibintų šviesos perskrodė kambarį — tai buvo didelė, ryškių kontūrų, smėlio spalvos patalpa, kurios viduje stovėjo trys minkšti krėslai su aukštais atlošais. Kambarys akivaizdžiai suprojektuotas žmogiškoms būtybėms.

— Atrodo, jog tai — kapitono tiltelis arba lakūno kabina.

Tačiau lenktų formų sienos buvo visiškai tuščios. Nesimatė jokių instrumentų. Ant kėdžių irgi nieko. Jie pamosikavo žibintais, apšviesdami kiekvieną kampą.

— Atrodo, jog tai netikra — tik maketas.

— Tai *negali* būti maketas.

— Na, bet taip atrodo.

Normanas perbraukė ranka lygius sienos kontūrus, gražiai suformuotus ir teikiančius malonių pojūčių, kai prisilieti. Normanas paspaudė paviršių ir pajuto, kaip jis įlinko. Ir čia guma.

— Dar viena nauja medžiaga.

Normano žibintas apšvietė trijų colių pločio ir penkių colių ilgio kortelę, kabančią galinės sienos kampe, su užrašu „VARYK, MAŽUTE, VARYK!" Netoliese stovėjo maža plastikinė figurėlė, vaizduojanti žavų gyvūnėlį, panašų į purpurinę voverę. Po ja kabantis užrašas skelbė „Laimingoji Lemontina".

— Ar šie krėslai aptraukti oda?

— Rodos, taip.

— Kur tie prakeikti valdymo prietaisai?

Normanas ir toliau tyrinėjo sieną, badydamas ją pirštu. Staiga paviršius įdubo ir už jo atsirado prietaisai, ekranai. Visi prietaisai buvo išdėstyti kažkaip sienų *viduje*, lyg optinė iliuzija ar holograma. Normanas perskaitė užrašus virš instrumentų: „Pozicinės atramos"... „F3 vožtuvo stiprintuvas"... „Sklendimas"... „Sietai"...

— Gavome daugiau naujų technologijų, — tarė Tedas. — Primena skystus kristalus, tik kur kas modernesni. Toli pažengusios į priekį optoelektronikos rūšis.

Staiga visi ekranai sužibo raudona šviesa. Apstulbęs Normanas atšoko atgal.

— Atsargiai!

Kambaryje pliūptelėjo intensyvi, akinanti šviesa. Visi stovėjo netekę žado.

— O, Dieve...

Dar vienas pliūpsnis — ir dar — o paskui užsižiebė lubų lempos, vienodai apšviesdamos visą kambarį. Normanas pažvelgė į nustėrusius, išgąsdintus veidus. Jis, lėtai iškvėpdamas orą, atsiduso.

— Viešpatie...

— Kaip tai atsitiko? — paklausė Barnesas.

— Tai aš, — atsiliepė Betė, — aš paspaudžiau šį mygtuką.

— Prašyčiau nespaudinėti jokių mygtukų, jeigu jūs neprieštaraujate, — susierzino Barnesas.

— Ant jo buvo užrašyta „KAMBARIO ŠVIESOS". Man pasirodė, jog nieko baisaus neįvyks.

— Prašau nieko nejudinti, — įsakė Barnesas.

— Oi, Jėzau, Halai—

— Bete, tik nelieskite jokių mygtukų!

Jie lėtai judėjo po kabiną, apžiūrinėdami valdymo pultą, krėslus. Visi, tai yra, visi, išskyrus Harį. Jis stovėjo sustingęs kambario viduryje.

— Ar kas nors matė datą? — pasiteiravo jis.

— Jokios datos.

— Ji kažkur turi būti, — suirzo Haris, staiga keistai įsitempęs. —

Mums reikia ją surasti. Nes tai, be jokių abejonių, yra amerikiečių kosminis laivas iš ateities.

— Ką jis čia veikia? — paklausė Normanas.

— Velniai rautų, jeigu aš žinočiau, — gūžtelėjo pečiais Haris.

Normanas susiraukė.

— Kas negerai, Hari?

— Nieko.

— Esi tuo tikras?

— Taip, žinoma.

„Jis kažką išmąstė ir tai kelia jam nerimą, — pamanė Normanas. — Tik jis nieko mums nepasakys."

— Tai štai, kaip atrodo laiko mašina, — tarė Tedas.

— Na, nežinau, — atsiliepė Barnesas, — jei paklaustumėte manęs, šis valdymo pultas lyg ir skirtas skraidymui, o pats kambarys — panašus į skrydžio valdymo kabiną.

Normanas irgi taip manė: jam kambaryje viskas priminė lakūno kabiną. Trys krėslai, skirti pilotui, jo padėjėjui ir navigatoriui. Prietaisų išdėstymas. Ir vis dėlto buvo dar kažkas keisto...

Jis atsisėdo į vieną iš krėslų. Minkšta, odą primenanti medžiaga atrodė net per daug patogi. Jis išgirdo kliuksėjimą: viduje vanduo?

— Tikiuosi, tu neketini paskraidyti šiuo laiveliu? — pasiteiravo Tedas.

— Ne, ne.

— Koks ten dūzgesys?

Krėslas tvirtai jį sugriebė. Normaną apėmė siaubas, kai krėslas, suspausdamas pečius, apgaubdamas šlaunis, apsivyniojo aplink jo kūną. Oda nuslydo jam ant galvos, uždengdama ausis, nusileisdama ant kaktos. Jis smigo vis giliau, beveik pradingo krėslo viduje, lyg jo prarytas.

— O, Dieve...

Staiga jis šovė į priekį, tvirtai prisispausdamas prie valdymo pulto sienos. Dūzgesys liovėsi.

Ir viskas.

— Sakyčiau, — tarė Betė, — šis krėslas mano, kad tu nori skristi.

— Mm, — sumurmėjo Normanas, bandydamas kontroliuoti savo kvėpavimo ritmą ir pagreitėjusį pulsą. — Įdomu, kaip iš jo išlįsti.

Vienintelė kūno dalis, palikta laisva, buvo jo rankos. Jis pajudino pirštus, palietė atramoje esančius mygtukus ir paspaudė vieną.

Krėslas sugrįžo į pradinę padėtį ir, švelniai atsivėręs, paleido jį. Normanas atsistojo, atsigręžė ir pamatė įspaustą jame savo kūno formą, lėtai pranykstančią iš įgaunančio ankstesnius matmenis krėslo.

Eksperimentuodamas Haris dūrė pirštu į minkštą atlošą. Pasigirdo gurgėjimas.

— Yra vandens, — pareiškė jis.

— Visiškai natūralu, — pasakė Barnsas. — Vanduo nepasiduoda spaudimui. Jūs, sėdėdami šiame krėsle, kuo puikiausiai galite atlaikyti milžiniškas G apkrovas.

— O ir pats laivas pastatytas taip, kad ištvertų dideles deformacijas, — pridūrė Tedas. — Gal keliauti laike yra labai sunku? Struktūriškai sunku?

— Gal, — Normanas abejojo, — bet, manau, kad Barnesas teisus — ši mašina pritaikyta skraidyti.

— O gal ji tik taip atrodo, — paprieštaravo Tedas. — Galų gale mes juk žinome, kaip keliauti erdvėje, bet nenutuokiame, kaip keliauti laike. O juk tai tie patys erdvės — laiko aspektai. Galbūt laike reikia skristi taip, kaip ir erdvėje? Turbūt šie aspektai kur kas panašesni, negu mes manome.

— Ar mes nieko nepamirštame? — įsiterpė Betė. — Kur visi? Jei žmonės atskrido šiuo laivu erdvėje — laike, tai kur jie dabar yra?

— Tikriausiai laivo gilumoje.

— Nesu tuo įsitikinęs, — pasakė Haris. — Pažiūrėkite į krėslų odą. Ji visiškai nauja.

— Tai gal pats laivas buvo naujas.

— Ne, aš turiu galvoje — *visiškai nauja*. Ant odos paviršiaus nėra jokių įbraižų ar išpiltos kavos dėmių. Nėra nieko tokio, dėl ko galima būtų teigti, jog krėsluose kažkas sėdėjo.

— O gal komandos iš viso nėra?

— Kodėl tada jie čia stovi, jei nėra komandos?

— Galbūt jie ištraukė iš čia savo komandą paskutinę minutę. Rodos, kad jie labai nerimavo dėl radiacijos. Vidinis korpusas irgi apsaugotas švinu.

— Kaip radiacija siejasi su kelionėmis laike?

— Aš žinau, — tarė Tedas, — gal laivas išskrido visai atsitiktinai. Gal laivas buvo pasirengęs skristi, o kažkas paspaudė mygtuką, komandai dar nespėjus čia susirinkti, ir jis išskrido tuščias.

— Nori pasakyti — oj oj, ne tas mygtukas?

— Tai jau būtų velnioniška klaida, — pastebėjo Normanas.

Barnesas pakratė galvą.

— Manęs neįtikinai. Pirmiausia tokio dydžio laivas negalėjo skristi nuo Žemės paviršiaus. Jį turėjo pastatyti ir surinkti orbitoje ir tik iš ten paleisti.

— O kam šitas? — Betė parodė pirštu į priešais pultą esančią sieną, prie kurios stovėjo arti pritrauktas ketvirtas krėslas.

Oda buvo užsivyniojusi aplink žmogaus kūno formą.

— Eik sau, nejuokauk...

— Ar ten, viduje, žmogus?

— Pažiūrėkime, — Betė paspaudė atramos mygtukus. Krėslas sudūzgė, atsitraukė nuo sienos ir išsivyniojo. Jie išvydo žmogų, spoksantį į priekį plačiai pravertomis akimis.

— Jergutėliau, po tiek metų ir taip gerai išsilaikęs, — nenustygo vietoje Tedas.

— Norėtum, ar ne? — tarė Haris. — O kas, jei jis — manekenas?

— Bet jis atrodo toks gyvas.

— Leistum vieną kartą mūsų palikuonims nors šiek tiek pasidžiaugti jų padaryta pažanga, — pasiūlė Haris. — Šiaip ar taip, jie nutolę nuo mūsų per pusę amžiaus į priekį, — jis atvertė manekeną, atidengdamas jo bambą, sujungtą su šlaunimis.

— Laidai...

— Ne laidai, — pertraukė jį Tedas. — Stiklas. Optiniai kabeliai. Visame laive naudojama tik optinė technologija. Jokios elektronikos.

— Ką gi, viena paslaptis jau išaiškėjo, — Haris žvilgtelėjo į lėlę. — Greičiausiai laivas pagamintas skristi žmonėms, tačiau išsiųstas be jų.

— Kodėl?

— Tikriausiai numatoma kelionė buvo pernelyg pavojinga. Prieš išsiųsdami žmones, jie nusprendė išbandyti laivą be jų.

— Ir kurgi jį išsiuntė?

— Kalbėdami apie laiko keliones, mes nevartojame klausimo *kur*. Mes sakome *į kada*.

— Gerai, tai į kada jį išsiuntė?

Haris palingavo galvą.

— Dar neturiu tokios informacijos.

„Ir vėl tas kuklumas, — pagalvojo Normanas. — Apie ką Haris iš tiesų mąstė?"

— Na, šis laivas pusės mylios ilgio, — tarstelėjo Barnesas. — Dar turime daug ką apžiūrėti.

— Įdomu, ar pas juos yra skrydžio įrašymo aparatas? — pasidomėjo Normanas.

— Toks, kaip komercinių oro lainerių?

— Taip, kažkas tokio, kas fiksuotų laivo darbą per kelionę.

— Tikriausiai yra, — įsiterpė Haris. — Pažiūrėkite, kur veda manekeno kabelis, ir jūs tikrai jį rasite. Beje, man ir pačiam būtų labai įdomu jį pamatyti. Sakyčiau, tai daug ką lemiantis veiksnys.

Normanas žvilgtelėjo į sieną, pakėlė klaviatūros skydą.

— Žiūrėkite, aš radau datą.

Visi susibūrė aplink jį. Klaviatūros apačioje buvo prilipintas plastikinis ženklas „Intel Inc. Pagaminta JAV. Serijos nr. 98004077 8/5/43".

— 2043-iųjų rugpjūčio 5 diena?

— Panašu.

— Taigi mes vaikštome po laivą, kurį pastatys tik po penkiasdešimties metų.

— Man jau nuo visko skauda galvą...

— Pažvelkite, — Betė nuėjo tiesiai pro valdymo pultą į patalpas, atrodė, gyvenamąsias, kadangi šioje vietoje stovėjo dvidešimt gultų.

— Dvidešimties žmonių komanda. Jei laivui valdyti reikia tik trijų žmonių, tai kam reikalingi kiti septyniolika?

Niekas į šį klausimą neatsakė.

Paskiau jie įžengė į didelę virtuvę, tualetą, į dar vienas gyvenamąsias patalpas. Viskas atrodė kažkaip nenatūraliai suprojektuota, tačiau naudojimo paskirtis buvo aiški.

— Žinai, Halai, čia kur kas patogiau negu DH-8.

— Aha, gal mums vertėtų persikraustyti čia?

— Jokiu būdu, — atsakė Barnesas. — Mes tyrinėjame laivą, o ne ketiname jame gyventi. Mums dar reikia atlikti daug darbų, kol išsiaiškinsime, kam visa tai yra reikalinga.

— Ar tyrimai nebūtų kur kas efektyvesni, jei apsistotume čia?

— Nenorėčiau gyventi šioje vietoje, — įsiterpė Haris. — Nuo jos mane krečia šiurpulys.

— Mane irgi, — pridūrė Betė.

Jie buvo laivo viduje jau visą valandą ir Normanas pajuto, kad jam pradeda skaudėti kojas. Tai dar vienas dalykas, kurio jis nesitikėjo: tyrinėjant kosminį laivą iš ateities, paskausta kojos.

Bet Barnesas tęsė žygį toliau.

Palikę už nugaros personalo patalpas, jie įžengė į didžiulį erdvės plotą su siaurais koridoriais, kurių šonuose buvo išsidėsčiusios hermetiškai uždarytos kajutės, nusitęsusios į priekį, kiek akys mato. Netrukus jie išsiaiškino, jog tai — milžiniški sandėliai. Atidarę vieną, jie rado jame sunkių plastikinių konteinerių, panašių į paprastus krovinius šiuolaikiniams lėktuvams, tik daug kartų didesnių. Jie atidarė vieną konteinerį.

— Eik sau, — nustebo Barnesas, kyštelėjęs nosį vidun.

— Kas ten?

— Maistas.

Įvynioti į folijos bei plastiko sluoksnius gulėjo kažkokie paketai, primenantys NASA maisto davinius. Tedas pakėlė vieną.

— Maistas iš ateities, — sučepsėjo jis.

— Ar tu ketini tai valgyti? — paklausė Haris.

— Be jokių abejonių, — patvirtino Tedas. — Žinai, kartą turėjau butelį 1897 metų vyno „Dom Pérignon", bet dabar aš pirmą kartą turėsiu kažką tokio iš ateities, 2043 metų.

— Neužmiršk dar, kad maistas čia gulėjo tris šimtus metų.

— Galbūt norėsi tai nufilmuoti? — pasiūlė Tedas Edmunds. — Mane, valgantį.

Ši paklusniai prisidėjo kamerą prie akies ir įjungė ją.

— Nedarykime to dabar, — pasakė Barnesas, — turime atlikti dar daugybę darbų.

— Bet tai grynai žmogiškas smalsumas, — paaiškino Tedas.

— Ne dabar, — nutraukė jį griežtai Barnesas.

Jie atidarė antrą konteinerį, paskui trečią. Visuose buvo maistas. Nuėję į kitą sandėlį, jie pradarė daugiau konteinerių.

— Visur tik maistas. Nieko daugiau, tik maistas.

Laive buvo galybė maisto. Keliaujant jo užtektų bent keleriems metams, netgi dvidešimties žmonių komandai.

Vaikščiodami jie pavargo, todėl visiems labai palengvėjo, kai Betė rado mygtuką ir paspaudė jį sakydama:

— Įdomu, kam jis reikalingas—

— Bete— , — Barnesas norėjo kažką pasakyti, kai koridoriaus grindys staiga pradėjo judėti; tyliai ūždamas guminis paviršius čiuožė į priekį.

— Bete, noriu, kad nustotum spaudinėjusi kiekvieną prakeiktą mygtuką, kurį tik pamatai.

Daugiau niekas neprieštaravo. Tai tikras palengvėjimas — važiuoti koridoriumi pro tuzinus vienodų sandėlių. Pagaliau jie pasiekė naują skyrių. Normanas spėjo, kad dabar jie nuo komandos kajučių yra nutolę visą mylią. O tai reiškė, kad jie laivo viduryje.

Čia jie rado kambarį su gyvybės palaikymo įranga ir dvidešimčia kabančių skafandrų.

— Bingo, — tarė Tedas. — Pagaliau viskas išaiškėjo — tai tarpgalaktinis laivas.

Kiti tik sumurmėjo, apstulbinti atsivėrusiomis galimybėmis. Staiga viskas atsistojo į savo vietas: nepaprastas dydis, beribės laivo vidaus platybės, valdymo prietaisų kompleksiškumas...

— O, dėl Dievo meilės, — numojo ranka Haris. — Jis *negali* būti tarpgalaktinis. Akivaizdu, jog čia standartinis kosminis laivas, tik labai didelis. O skrendant įprastu greičiu, artimiausią žvaigždę pasiektum po dviejų šimtų penkiasdešimties metų.

— Ko gero, jie turi naujas technologijas.

— Kur jos? Nėra net menkiausio pėdsako, kad jos čia būtų.

— Na, gal jos —

— Pažvelk faktams į akis, Tedai, — pertraukė jį Haris. — Nors ir būdamas nepaprastai didelių proporcijų, laivas yra aprūpintas maistu tik keleriems metams: iš bėdos penkiolikai, na, dvidešimčiai metų. Kur tu nusigausi per tiek laiko? Šiek tiek toliau už Saulės sistemos, argi ne taip?

Tedas niūriai linktelėjo galvą.

— Tavo teisybė. „Vojadžeris" iki Jupiterio skrido penkerius metus, o iki Urano — devynerius. Po penkiolikos metų... Gal jie skrido į Plutoną?

— Ko jie ten nematė, tame Plutone?

— Mes dar nežinome, bet —

Sucypė radijas ir pasigirdo Tinos Čen balsas:

— Kapitone Barnesai, jūsų laukia slaptas koduotas ryšys su paviršiumi.

— Gerai, — tarė Barnesas. — Vis tiek jau laikas grįžti.

Jie patraukė atgal, didžiulio laivo pagrindinio įėjimo link.

ERDVĖ IR LAIKAS

Sėdėdami DH-8 poilsio kambaryje, jie stebėjo dirbančius narus. Barnesas buvo kitame cilindre — kalbėjosi su paviršiumi. Levi gamino priešpiečius, o gal pietus — šiaip ar taip, maistą. Jie šiek tiek sutriko, iš karinio jūrų laivyno darbuotojų išgirdę apie „paviršiaus laiką".

— Paviršiaus laikas čia, apačioje, netenka prasmės, — paaiškino Edmunds savo pedantišku bibliotekininkės balseliu. — Diena ar naktis — visiškai nesvarbu. Jūs priprasite prie to.

Jie tingiai sulinksėjo galvom. Normanas matė, kad visi buvo pavargę. Atsiliepė tyrinėjimo sukelta įtampa. Betė, užsikėlusi kojas ant kavos staliuko ir sukryžiavusi raumeningas rankas ant krūtinės, jau snaudė.

Pro langelį matėsi trys nedidelės povandeninės valtys, tik ką atplaukusios ir dabar pakibusios virš tako. Keli narai apspito jas, kiti patraukė į savo modulį DH-7.

— Kažkam rengiamasi, — tarė Haris.

— Tai susiję su skambučiu Barnesui?

— Galbūt, — Haris stovėjo vis dar susimąstęs ir nuo visų atitrūkęs. — Kur yra Tina Čen?

— Ji tikriausiai su Barnesu. O ką?

— Man reikia pasišnekėti su ja.

— Apie ką? — paklausė Tedas.

— Asmeniškas pokalbis, — atsakė Haris.

Tedo antakiai pakilo į viršų, bet daugiau jis neištarė nė žodžio. Haris išėjo į D cilindrą, palikdamas Normaną su Tedu vienus.

— Keistas vaikinas, — pasakė Tedas.

— Nejaugi?

— Juk žinai, kad jis toks, Normanai. Be to, arogantiškas. Turbūt

todėl, kad juodas. Gal taip jis stengiasi kompensuoti savo spalvą, kaip manai?

— Nežinau.

— Manau, elgiasi jis labai iššaukiamai. Tarytum jį piktina viskas, kas susiję su šia ekspedicija, — jis atsiduso. — Na, bet matematikai visi keisti. Greičiausiai jis neturi normalaus gyvenimo, turiu omenyje, privataus gyvenimo, moters ar panašiai. Ar aš tau minėjau, kad vėl vedžiau?

— Kažkur skaičiau, — atsakė Normanas.

— Ji — televizijos reporterė. Nuostabi moteris, — nusišypsojo jis. — Kai susituokėme, ji vestuvių proga man padovanojo korvetę, 58-tų laidos korvetę. Ar prisimeni, kokios ryškiai raudonos gaisrinės mašinos važinėjo šeštajame dešimtmetyje? Va, tokios spalvos, — Tedas paslankiojo po kambarį, pažvelgė į Betę. — Aš tik manau, jog tai — tiesiog neįtikėtinai jaudinantis dalykas. Negalėčiau dabar užmigti.

Normanas pritariamai linktelėjo galva. „Labai įdomu, kokie jie visi skirtingi, — pagalvojo jis. — Tedas, amžinas optimistas, su burbuliuojančiu vaiko entuziazmu. Haris, šaltas, kritiškai nusiteikęs, turintis ledinį protą ir nemirksinčias akis. Betė, ne tokia protinga ar smegeninga, kaip kiti, tačiau fiziškai geriau pasirengusi ir emocionalesnė. Štai kodėl, nors jie visi buvo išsekę, vienintelė Betė sugebėjo užmigti."

— Klausyk, Normanai, man rodos, tu sakei, jog čia bus baisu.

— Aš taip maniau.

— Ką gi, džiaugiuosi, kad iš visų žmonių, būtent tu suklydai dėl šios ekspedicijos, — nusijuokė Tedas.

— Aš irgi.

— Tik niekaip negaliu suprasti, kodėl į komandą įtraukei Harį Adamsą.

— Na, jis nėra jau toks niekuo neišsiskiriantis, bet...

Normanas visiškai nenorėjo šnekėtis apie Harį.

— Tedai, ar atsimeni savo žodžius, pasakytus laive, kad erdvė ir laikas yra tos pačios sąvokos aspektai?

— Erdvė ir laikas, taip.

— Aš apie šį dalyką nieko nesusigaudau.

— Kodėl? Tai juk labai paprasta.

— Gali man paaiškinti?

— Žinoma.

— Angliškai?

— Nori pasakyti — be matematinių formulių?

— Taip.

— Na, ką gi, pabandysiu, — Tedas susiraukė, tačiau Normanas žinojo, kad jis jautėsi pamalonintas. Tedas mėgo skaityti paskaitas. Jis

šiek tiek patylėjo, paskui prabilo: — Gerai. Pažiūrėkime, nuo ko čia pradėti. Ar tu žinai, kad gravitacija yra paprasčiausia geometrija?

— Ne.

— Erdvės ir laiko iškrypimas?

— Ne, deja, ne.

— O Einšteino visuotinis reliatyvumas?

— Labai gaila, bet ne.

— Nieko tokio, — nenusiminė Tedas. Šalia jo stovėjo indas su vaisiais, kuriuos Tedas išėmė ir padėjo ant stalo.

— Gerai. Šis stalas — erdvė. Gražutė, plokščia erdvė.

— Taip.

Tedas išdėstė vaisius.

— Šis apelsinas — Saulė. O štai čia — planetos, kurios sukasi ratais aplink ją. Taigi ant stalo mes dabar turime Saulės sistemą.

— Aišku.

— Puiku, — tarė Tedas. — Saulė, — jis parodė pirštu į stalo viduryje esantį apelsiną, — yra labai didelė. Ji turi daug gravitacijos.

— Suprantu.

Tedas padavė Normanui rutulinį guolį:

— Čia — kosminis laivas. Pasiųsk jį pro Saulės sistemą taip, kad pralėktų netoli pačios saulės. Gerai?

Normanas paėmė guolį ir parideno jį taip, kad šis pralėkė netoli apelsino.

— Gerai.

— Ar pastebėjai, kad tavo kamuoliukas nusiridеno per visą stalo plokštumą?

— Taip.

— O kas atsitiktų kosminiam laivui realiame gyvenime, kai jis skristų pro Saulę?

— Jį įtrauktų.

— Teisingai. Mes sakome, jis „nukristų" į ją. Kosminio laivo tiesioji skrydžio linija išsikreiptų į vidų ir jis trenktųsi į Saulę. Tačiau tavo laivui taip neatsitiko.

— Ne.

— Taigi mes žinome, kad stalo plokštuma šiam reikalui netinka, — tarė Tedas. — Erdvė negali būti plokščia, kaip stalas.

— Negali?

— Ne, — patvirtino Tedas.

Jis paėmė tuščią indą ir padėjo apelsiną ant jo dugno.

— Dabar paridenk kamuoliuką tiesiai pro Saulę.

Normanas švystelėjo guolį į indą. Kamuoliukas sukosi spiralėmis, kol nuriedėjo žemyn ir atsitrenkė į apelsiną.

— Gerai, — tarė Tedas. — Kosminis laivas atsitrenkė į Saulę lygiai taip pat, kaip ir realiame gyvenime.

— Bet jeigu aš būčiau stipriau jį paridenęs, — pažymėjo Normanas, — jis paprasčiausiai išlėktų pro kitą indo pusę.

— Be abejo. Vėlgi kaip realiame gyvenime. Jeigu kosminis laivas pasiekia pakankamai didelį greitį, jis gali pabėgti nuo gravitacinio Saulės lauko.

— Aišku.

— Taigi, — tęsė Tedas, — štai ką mes matome — kosminis laivas, praskrendantis pro Saulę, lyg ir turėtų pralėkti pro iškreiptą erdvės regioną aplink ją. Erdvė aplink Saulę yra iškreipta, kaip ir šis indas.

— Aha...

— Ir jeigu tavo kamuoliukas pasiektų tinkamą greitį, jis neišlėktų iš indo, o suktųsi jo pakraščiu be galo be krašto. Būtent taip planetos ir daro. Jos suka begalinę spiralę indo, kurį sukūrė Saulė, viduje.

Jis padėjo apelsiną ant stalo.

— Tikrovėje tau reikėtų įsivaizduoti, jog šis stalas pagamintas iš gumos, o planetos joje įdubusios. Būtent tokia ir yra erdvė — iškreipta, ir šis iškrypimas keičiasi, priklausomai nuo gravitacijos kiekio.

— Taip.

— Taigi gravitacija iškreipia erdvę, — pakartojo Tedas.

— Aišku.

— O tai reiškia, kad gravitacija yra tik erdvės iškrypimas. Žemė turi gravitaciją *todėl*, kad Žemė iškreipia erdvę aplink save.

— Aišku.

— Gaila tik, kad tai nėra jau taip paprasta, — tarė Tedas.

— Aš ir nemaniau, jog taip bus, — atsiduso Normanas.

Į kambarį sugrįžo Haris. Jis pažiūrėjo į vaisius, tačiau nieko nepasakė.

— O dabar, — tarė Tedas, — kai tu nurideni guolį indu, pastebi, kad jis ne tik sukasi spiralėmis žemyn, bet dar ir didina greitį, ar ne?

— Taip.

— Taigi kai objektas lekia greičiau, to objekto laikas slenka lėčiau. Einšteinas tai įrodė jau šio amžiaus pradžioje. Tai reiškia, kad erdvės iškrypimo sąvoką mes galime sutapatinti su laiko iškrypimu. Tai yra, kuo labiau iškreiptas indas, tuo lėčiau eina laikas.

Į pokalbį pabandė įsiterpti Haris.

— Na...

— Tokios yra Leimano išraiškos, — nutraukė jį Tedas. — Palik tą vyruką ramybėje.

— Taip, — pridūrė Normanas, — palik tą vyruką ramybėje.

Tedas iškėlė rankoje indą.

— Dabar, jeigu apskaičiuosi viską matematiškai, pamatysi, kad iškreiptasis indas nėra nei erdvė, nei laikas, o abiejų šių savokų kombinacija — erdvė — laikas. Taigi objektai, judantys inde, juda erdvė-

je — laike. Iš tiesų apie judesį mes taip negalvojame, bet būtent taip viskas ir vyksta.

— Tikrai?

— Žinoma. Pavyzdžiui, beisbole.

— Idiotiškas žaidimas, — įsiterpė Haris. — Nekenčiu žaidimų.

— Ar tu moki žaisti beisbolą? — paklausė Tedas Normano.

— Taip.

— Gerai. Įsivaizduok, kad bateris* smūgiuoja kamuoliuką centro žaidėjui tiesia linija. Kamuoliuko skrydis truks, na, tarkim, pusę sekundės.

— Taip.

— Dabar įsivaizduok, jog tas pats bateris kerta aukštą smūgį tam pačiam centro žaidėjui. Šį kartą kamuoliukas skris gal šešias sekundes, kol jį pagaus.

— Suprantu.

— O mums atrodo, kad abu kamuoliukai — ir tiesus, ir aukštas smūgis — skrenda labai skirtingai. Tačiau iš tiesų jie juda ta pačia *erdvės — laiko* trajektorija.

— Ne, — nesutiko Normanas.

— Taip, — atkirto Tedas. — Tam tikra prasme, tu ir pats šitai supranti. Tarkim, aš tavęs paprašyčiau kirsti aukštą smūgį, bet taip, kad jis nuskrietų pas centro žaidėją per pusę sekundės.

— Tai neįmanoma, — tarė Normanas.

— Kodėl? Tau tik reiktų stipriau smūgiuoti.

— Jei smūgiuosiu stipriau, jis lėks aukščiau ir dar ilgiau.

— Gerai, tada mušk kamuoliuką tiesia linija, bet taip, kad jis skristų šešias sekundes, kol pasieks centro žaidėją.

— To padaryti irgi negaliu.

— Tikrai. Vadinasi, tu man sakai, kad negali daryti su kamuoliuku, ką nori. Egzistuoja fiksuotas santykis, reguliuojantis kamuoliuko skrydį per erdvę ir laiką.

— Žinoma, nes Žemė turi gravitaciją.

— Taip, — patvirtino Tedas, — o mes jau susitarėme, kad gravitacija yra erdvės — laiko iškrypimas, kaip išlinkęs indas. Visi beisbolo kamuoliukai Žemėje juda ta pačia erdvės — laiko kreive, kaip ir šis guolis inde. Pažiūrėk, — jis padėjo apelsiną atgal į indą. — Čia — Žemė. — Paskui pastatė du pirštus iš abiejų vaisiaus pusių. — Čia bateris ir centro žaidėjas. Dabar paridenk guolį nuo vieno piršto prie kito ir pamatysi, jog tau teks prisiderinti prie indo išlenkimo. Arba tu švelniai sprigtelsi kamuoliuką ir jis priartės prie apelsino, arba stipriai pastumsi ir jis išlėks pro kitą pusę. Tačiau tu negali daryti su juo, ką

*Bateris (angl. batter) — beisbolo žaidėjas, atmušinėjantis kamuoliuką.

nori, nes guolis juda išlenktu indu. Taip pat ir beisbolo kamuoliukas — jis juda erdvės — laiko kreive.

— Atrodo, *kažką* suprantu, — pasakė Normanas. — Bet ką tai turi bendro su laiko kelionėmis?

— Na, mes manome, kad Žemė turi stiprų gravitacijos lauką — juk skauda, kai parkrentame — bet iš tiesų jis yra labai silpnas. Beveik neegzistuojantis. Taigi erdvės — laiko trajektorija nėra jau tokia iškreipta aplink Žemę. Ji kur kas labiau iškreipta aplink Saulę. Ir kituose visatos regionuose ji yra *labai* iškreipta — panaši į kalnelį važinėti ratukinėmis pačiūžomis — sukurdama įvairiausias deformacijas. Tiesą sakant, jei pagalvotume apie juodąją skylę—

Staiga jis nutilo.

— Taip, Tedai? Juodoji skylė?

— O, Viešpatie, — tyliai sudejavo Tedas.

Haris pasitaisė akinius, smunkančius nuo nosies, ir tarė:

— Tedai, galbūt nors kartą gyvenime tu esi teisus.

Pagriebę popieriaus lapą, jie pradėjo ant jo kažką keverzoti.

— Tai ne Švarcšildo skylė—

— ne, ne, turi suktis aplink savo ašį —

— kampinė kinetinė energija tik patvirtintų tą —

— negalime pažvelgti iš tos savitosios pusės—

— ne, potvyniai—

— suplėšytų tave į gabalus—

— Bet jei tik pasinertum už horizonto linijos...

— Ar tai įmanoma? Ar jie sugebėjo tai padaryti?

Jie abu nutilo, skaičiavo kažką ir murmėjo sau po nosimi.

— Kas ten dėl tos juodosios skylės? — paklausė Normanas, tačiau jo daugiau niekas nesiklausė.

Įsijungė interkomas, ir pasigirdo Barneso balsas:

— Dėmesio. Kalba kapitonas. Noriu, kad visi susirinktų konferencijų kambaryje, ir kuo greičiau.

— Mes *jau* esame čia, — pasakė Normanas.

— Kuo greičiau. Tučtuojau.

— Mes jau čia, Halai.

— Tai viskas, — pasakė Barnesas, ir interkomas išsijungė.

KONFERENCIJA

— Aš tik ką pešiojausi su admirolu Spoldingu iš Honolulu Sinkompeko, — pranešė Barnesas. — Rodos, Spoldingas visai neseniai sužinojo, kad aš nusileidau į vandenyno dugną su civiliais dėl projekto, apie kurį jis net nenutuokė, ir tikrai neapsidžiaugė, išgirdęs tai.

Visi žiūrėdami į jį, šiek tiek patylėjo.

— Jis pareikalavo, kad civilius išsiųstume į paviršių.

„Gerai", — pagalvojo Normanas. Jis buvo nusivylęs jų padarytais atradimais. O tuščio laivo tyrinėjimo perspektyva, praleidžiant dar septyniasdešimt dvi valandas drėgnoje, klaustrofobinėje aplinkoje, jo visiškai netenkino.

— Aš maniau, — prabilo Tedas, — kad mes turime tiesioginius prezidento įgaliojimus.

— Taip ir yra, — sutiko Barnesas. — Tačiau dabar iškilo klausimas dėl audros.

— Kokios audros? — nustebo Haris.

— Pranešama, kad iš pietryčių vandenyno paviršiumi artėja penkiolikos mazgų vėjas. Atrodo, Ramiojo vandenyno ciklonas pasuko į šią pusę ir užgrius mus per dvidešimt keturias valandas.

— Čia bus audra? — pasitikslino Betė.

— Ne *čia*, — papurtė galvą Barnesas. — Apačioje mes nieko nejusime, bet paviršiuje bus nesaldu. Visiems mūsų laivams teks atsitraukti ir ieškoti prieglobsčio Tongos uostuose.

— Vadinasi, vandenyno dugne mes pasiliksime vieni?

— Taip, dvidešimt keturias, o gal ir dvidešimt aštuonias valandas. Tai ne problema — mes viskuo apsirūpinę, bet Spoldingas nerimauja, kad po vandeniu lieka civiliai, kai atsitraukia visi mūsų palaikymo laivai. Noriu žinoti jūsų nuomonę. Ar jūs pasiliekate čia ir toliau tyrinėjate laivą, ar plaukiate į paviršių?

— Čia, be jokių abejonių, — tvirtai nukirto Tedas.

— Bete?

— Atvykau čia, kad tyrinėčiau nežemiškos gyvybės formas, — atsakė ji. — Bet jokios gyvybės laive nėra. Viskas išėjo ne taip, kaip aš maniau — tikėjausi. Siūlyčiau dingti iš šios vietos kuo greičiau.

— Normanai?

— Pažvelkime tiesai į akis. Mes nesame specialiai treniruoti tokiai aplinkai ir mes nesijaučiame čia labai jaukiai. Bent jau aš. Ir mes ne patys tinkamiausi žmonės kosminio laivo tyrimams. Šiuo atžvilgiu NASA inžinierių komanda kur kas labiau tiktų. Aš pritariu Betei.

— Hari?

— Nešdinamės iš čia po velnių, — pasakė Haris.

— Ar dėl kokios nors ypatingos priežasties?

— Vadinkite tai intuicija.

— Negaliu patikėti, jog tu tai pasakei, Hari, — sudejavo Tedas. — Kaip tik dabar, kai mums kilo tokia nuostabi mintis dėl šio laivo.

— Dabar tai nesvarbu, — Barnesas atsikrenkštė. — Susitarsiu su paviršiumi, kad mus ištrauktų iš čia per artimiausias dvylika valandų.

— Velniai rautų! — nusikeikė Tedas.

Normanas tuo metu žiūrėjo į Barnesą, kuris neatrodė labai nusiminęs. „Kapitonas nori iš čia išvykti, — pagalvojo jis. — Mes jam tik suteikiame dingstį".

— Tuo tarpu, — tęsė Barnesas, — mes galėsime dar vieną kartą, netgi du kartus nukeliauti į laivą. Artimiausias dvi valandas ilsimės, paskui vėl susitiksime. Kol kas — viskas.

— Norėčiau dar kai ką pasakyti—

— Tai *viskas*, Tedai. Nubalsavome. Dabar pailsėkite.

Jiems patraukus link savo gultų, Barnesas tarė:

— Bete, norėčiau su tavimi pasišnekėti.

— Apie ką?

— Bete, kai mes grįšime į laivą, aš noriu, kad tu nejunginėtum kiekvieno pasitaikiusio mygtuko...

— Aš tik įjungiau šviesas, Halai.

— Taip, bet tu nežinojai to, kai —

— Aišku, kad žinojau. Ten buvo užrašyta „KAMBARIO APŠVIETIMAS". Labai paprasta.

Jiems tolstant dar galėjai išgirsti Betę sakant:

— Aš nesu viena iš tavo mažyčių pavaldinių, Halai. Jiems gali įsakinėti, Barnesas dar kažką pasakė ir jų balsai išblėso.

— Prakeikimas, — vėl nusikeikė Tedas ir spyrė į geležines sienas, kurios dusliai suaidėjo. Pakeliui į savo gultus jie praėjo C cilindrą. — Negaliu patikėti, kad jūs, žmonės, norite išvykti. Čia *toks* nepaprastas atradimas. Kaip jūs galite nuo jo nusigręžti? Ypač tu, Hari. Jau vien kokios galimybės atsiveria matematikai. Juodosios skylės teorija—

— Aš tau pasakysiu kodėl, — pertraukė jį Haris. — Aš noriu iš čia išvykti todėl, kad ir Barnesas to nori.

— Barnesas visai to nenori, — paprieštaravo Tedas. — Jis gi leido balsuoti—

— Žinau, kad leido. Tačiau jis nekaip pasirodytų prieš savo valdžią, jeigu priimtų klaidingą sprendimą, arba galbūt jeigu atsitrauktų. Taigi jis leido spręsti mums. Bet aš tau sakau — Barnesas nori iš čia išvykti.

Normanas nustebo: matematikus paprastai įsivaizduodavo kaip skraidančius padebesiais, išsiblaškiusius, nedėmesingus. Tačiau Haris buvo labai jau nuovokus — pro jo akis nepraslydo net menkiausia smulkmena.

— Kodėl Barnesas to norėtų? — paklausė Tedas.

— Manau, tai aišku, — nustebo Haris. — Todėl, kad viršuje numatoma audra.

— Bet jos dar nėra.

— Ne, — sutiko Haris, — tačiau, kai ji atslinks, nežinia, kiek truks.

— Barnesas sakė — nuo dvidešimt keturių iki dvidešimt aštuonių valandų.

— Nei Barnesas, nei kas nors kitas negali nuspėti, kiek laiko tęsis audra, — tarė Haris. — O jeigu penkias dienas?

— Mes ištversime. Turime oro ir kitų atsargų penkioms dienoms. Kodėl tu taip nerimauji?

— Aš ramus. Bet manau, Barnesas — ne.

— Nieko blogo neatsitiks, dėl Dievo meilės, — numojo ranka Tedas. — Mums reikėtų pasilikti.

Staiga pasigirdo kažkas panašaus į šliurpsėjimą. Jie pažvelgė žemyn, į grindis dengiančią kiliminę dangą, kuri buvo permirkusi ir patamsėjusi nuo vandens.

— Kas čia?

— Ar tik ne vanduo? — nusistebėjo Haris.

— *Vandenyno* vanduo? — pasilenkęs Tedas palietė drėgną vietą. Paskiau palaižė savo pirštą. — Neatrodo sūrus.

Jiems atsakė balsas, sklindantis kažkur iš viršaus:

— Čia — šlapimas.

Pažvelgę aukštyn, jie pamatė Flečer, stovinčią ant platformos, vamzdžių makalynėje netoli cilindro lubų. — Viskas tvarkoje, džentelmenai. Tai tik nedidelis nuotėkis iš skysčių atliekų vamzdžio, kuris jungiasi su perdirbančiu vandenį įtaisu.

— Skysčių *atliekos*? — Tedas papurtė galvą.

— Tik nedidelis nuotėkis, — atsakė Flečer. — Jokių problemų, sere, — vieną iš vamzdžių ji apipurškė balta puta, kuri netrukus sukietėjo. — Kai tik atsiranda skylučių, mes jas užglaistome etilo karbamidu. Tiesiog ideali izoliacija.

— Ar dažnai pas jus pasitaiko nuotėkių? — pasiteiravo Haris.

— Skysčių *atliekos*? — pakartojo Tedas.

— Sunku pasakyti, daktare Adamsai. Bet nesijaudinkite. Tikrai nieko baisaus.

— Man bloga, — tarė Tedas.

Haris paplekšnojo jam per nugarą.

— Nagi, kojų nuo to nepakratysi. Eime miegoti.

— Man atrodo, aš tuojau vemsiu.

Kai jie pasiekė miegamąjį, Tedas nedelsdamas nuskuodė į dušą, iš kur pasigirdo kosčiojimas ir žiaugčiojimas.

— Vargšelis Tedas, — papurtė galvą Haris.

— Kas ten apie juodąją skylę? — pasidomėjo Normanas.

— Juodoji skylė — mirusi, suspausta žvaigždė, — paaiškino Haris. — Iš pat pradžių žvaigždė būna panaši į paplūdimio kamuolį, iš-

sipūtusį nuo viduje vykstančių atominių sprogimų. Kai žvaigždė pasensta ir joje pasibaigia branduolinis kuras, kamuolys pradeda bliūkšti. Jei šis procesas pakankamai stiprus, jis įgauna tokį didelį tankį ir tiek daug gravitacijos, kad bliūkšta toliau, kol lieka *labai* mažas — tik dviejų mylių skersmens — su *labai* dideliu tankiu. Tada žvaigždė tampa juodąja skyle. Visatoje nėra nieko tankesnio už juodąją skylę.

— Tai jos juodos todėl, kad mirusios?

— Ne, jos juodos todėl, kad sulaiko šviesą. Jos turi tiek daug gravitacijos, kad kaip vakuminis dulkių siurblys įtraukia viską — visas dujas ir dulkes, ir netgi šviesą — į save. Paprasčiausiai įsiurbia.

— Jos įsiurbia *šviesą,* — Normanui buvo sunku tai suvokti.

— Taip.

— Tai kodėl jūs skaičiuodami taip susijaudinote?

— O, tai ilga istorija ir tik spėliojimai, — Haris nusižiovavo. — Veikiausiai nieko iš to neišeis. Ar galėtume pašnekėti apie tai vėliau?

— Žinoma, — sutiko Normanas.

Haris apsivertė ant savo gulto ir netrukus užmigo. Tedas, spjaudydamas bei žiaugčiodamas, vis dar tupėjo duše. Normanas grįžo atgal į D cilindrą, prie Tinos darbo vietos.

— Ar Haris tave rado? — paklausė jis. — Kiek žinau, jis norėjo su tavimi susitikti.

— Taip, sere, kaip tik dabar gavau informaciją, kurios jis prašė. O ką? Ar ir jūs norėtumėte surašyti savo testamentą?

Normanas susiraukė.

— Daktaras Adamsas sakė, kad jis nėra palikęs jokio testamento ir norėjo jį surašyti. Atrodė, kad jam labai skubiai to reikia. Aš susisiekiau su paviršiumi ir išsiaiškinau — jis negalės to padaryti dėl kažkokios teisinės problemos — testamentą privalu surašyti ranka; negalima jo persiųsti elektroninėmis linijomis.

— Ko gero.

— Atleiskite, daktare Džonsonai, ar ir kitiems tai perduoti?

— Ne, — atsakė Normanas. — Nėra jokio reikalo. Netrukus mes kilsime į paviršių. Iškart po to, kai dar kartelį apžiūrėsime kosminį laivą.

DIDELIS STIKLINIS INDAS

Šį kartą, būdami laive, jie pasidalijo į dvi grupes. Barnesas, Tedas ir Edmunds patraukė tolyn, į beribes krovinių skyriaus platybes, apžiūrėti tas vietas, kurių jie dar netyrinėjo. Normanas, Betė ir Haris pasiliko vadinamajame skrydžio denyje paieškoti įrašų.

Tedas atsisveikino su jais sakydamas:

— Tai kur kas, kur kas geriau, negu visi mano anksčiau atlikti darbai.

Ir iškeliavo su Barnesu.

Edmunds paliko jiems nedidelį videomonitorių, kad jie galėtų stebėti kitos komandos, esančios priekinėje laivo dalyje, laimėjimus. Garsas irgi buvo: Tedas, reikšdamas savo nuomonę dėl laivo struktūros savitumo, nesustodamas tarškėjo Barnesui į ausį. Krovinių skyriaus dizainas Tedui priminė senovės Graikijos Mikėnų akmeninius statinius, ypač Liūto vartų rampą...

— Iš visų žmonių, kuriuos aš pažįstu, Tedo galva labiausiai prikimšta visokių nereikšmingų faktų, — pastebėjo Haris. — Ar galite išjungti garsą?

Žiovaudamas Normanas išjungė monitorių. Jis buvo pavargęs. Miegoti drėgnuose DH-8 gultuose, įsisukus į sunkias ir lipnias elektrines antklodes, yra beveik neįmanoma. O, be to, dar grįžo Betė, įsisiautėjusi po pašnekesio su Barnesu.

Ji ir dabar dar pyko.

— Prakeiktas Barnesas, — tarė ji. — Iš kur jis toks atsirado?

— Jis stengiasi atlikti viską kuo geriau, kaip ir mes visi, — užstojo jį Normanas.

Ji atsisuko.

— Žinai, Normanai, kartais tu pernelyg psichologiškas ir supratingas. Tas žmogus — idiotas. Visiškas *idiotas*.

— Gal paprasčiausiai paieškokime skrydžio įrašo, — pasiūlė Haris. — Būtent tai dabar yra svarbiausia, — Haris atsegė manekeno bambos kabelį, kuris pradingo grindyse. Jis pakėlė grindų plokštę ir surado po jomis laidus.

— Atleiskite, — tarė Betė, — bet jis taip nebūtų šnekėjęs su vyru. Tik jau ne su Tedu, kuris stengiasi užgrobti visą šou, ir aš visai nesuprantu, kodėl jam leidžia tai daryti.

— Ką Tedas turi bendro su... — prabilo Normanas.

— Tas žmogus — tikras parazitas. Štai kas jis toks. Jis pasisavina kitų mintis ir paskelbia jas savomis. Netgi tai, kaip jis cituoja gerai žinomus posakius — tiesiog begėdiška.

— Tau atrodo, kad jis pasisavina kitų žmonių mintis? — nustebo Normanas.

— Klausyk, kai mes dar buvome paviršiuje, aš paminėjau Tedui, kad mums reikėtų pasakyti nedidelę kalbelę, prieš atidarant tą daiktą. Na, o toliau — Tedas puikuojasi citatomis ir spraudžiasi į kamerą.

— Na...

— Kas *na*, Normanai? Nereikia man jokių *na*, dėl Dievo meilės. Tai buvo mano idėja, o jis pasinaudojo ja, netgi nepadėkojęs.

— Ar šnekėjaisi su juo apie tai? — pasiteiravo Normanas.

— Ne, nieko aš jam nesakiau. Net jei taip ir padaryčiau, esu tikra,

kad jis neatsimintų, tik nustebtų: „Ar tu taip sakei, Bete? Na, gal ir minėjai kažką panašaus, taip...".

— Aš vis dar manau, kad tau reiktų su juo pasikalbėti.

— Normanai, tu manęs nesiklausai.

— Jei pasikalbėtum su juo, gal bent jau dabar nebūtum tokia pikta.

— Tuščios šnekos, — papurtė galvą Betė. — Matai, Tedas daro šioje ekspedicijoje viską, ką tik nori, sako savo kvailas kalbas, ką tik nori. Bet kai *aš* einu pirma pro duris, Barnesas mane iškeikia. O kodėl gi man neiti pirmai? Kas jau čia blogo, jei moteris nors kartą bus pirma mokslo istorijoje?

— Bete —

— Ir, be to, jis dar susierzino, kad įjungiau šviesas. Ar žinai, ką Barnesas man pasakė? Jis pasakė, kad dėl manęs galėjo įvykti trumpasis jungimas ir mes visi būtume atsidūrę pavojuje. Jis pasakė, kad aš esu *impulsyvi*. Viešpatie! Impulsyvi. Akmens amžiaus armijos kretinas!

— Sumažink garsą, — pertraukė ją Haris. — Jau mieliau klausyčiausi Tedo.

— Nagi, vyručiai.

— Mus visus slegia įtampa, Bete, — pasakė Normanas. — Ji veikia visus. Tik skirtingais būdais.

Ji nuožmiai dėbtelėjo į Normaną:

— Nori pasakyti, kad Barnesas buvo teisus?

— Noriu pasakyti, kad mus visus slegia įtampa. Jį taip pat. Ir tave taip pat.

— Jėzau, jūs, vyrai, visada užtariate vienas kitą. Ar žinai, kodėl aš vis dar esu profesoriaus asistentė ir niekaip negaunu nuolatinio darbo?

— Dėl savo malonios, lengvai su visais sutariančios asmenybės? — įgėlė Haris.

— Man to visai nereikia. Visai nereikia.

— Bete, — tarė Haris. — Ar matai, kur veda šie kabeliai? Iki pertvaros. Pažiūrėk, ar jų nėra sienoje iš kitos durų pusės.

— Nori manimi atsikratyti?

— Jei tik įmanoma.

Ji nusijuokė ir įtampa atslūgo.

— Gerai, pažiūrėsiu iš kitos durų pusės.

Kai ji išėjo, Haris pasakė:

— Ji neblogai užsidegusi.

— Ar girdėjai istoriją apie Beną Stouną? — paklausė Normanas.

— Kurį Beną?

— Betė atliko aspirantūrą Stouno laboratorijoje.

— A...

Bendžaminas Stounas dirbo biochemiku Bostono universitete. Ši spalvinga, užkrečianti savo dėmesiu asmenybė turėjo gero tyrinėtojo

reputaciją, tačiau iš tiesų naudojosi jam asistuojančiais absolventais, jų nuopelnus prisiimdamas sau. Savindamasis kitų darbus, Stounas nebuvo kažkas unikalaus akademinėje visuomenėje, tik tiek, kad darė tai be jokių skrupulų, ne taip, kaip kiti jo kolegos.

— Betė su juo dar ir gyveno.

— Hmm...

— Aštuntojo dešimtmečio pradžioje, kiek žinau, ji atliko nemažai svarbių eksperimentų, susijusių su blakstieninių tipo gyvių kūnų priklausomybėmis. Jie smarkiai dėl kažko susiginčijo ir Stounas nutraukė su ja santykius. Ji išėjo iš laboratorijos, o jis išspausdino penkis mokslinius darbus — jos darbus — netgi nepaminėjęs Betės vardo.

— Labai gražu, — tarė Haris. — Tai dabar ji kilnoja svarsčius?

— Na, Betė jaučiasi išduota ir aš galiu ją suprasti.

— Taip. Žinai posakį: „Gulkis su vištomis, kelkis su gaidžiais?" Ar supranti, ką turiu omenyje?

— Jėzau, — pasibaisėjo grįždama Betė. — Panašu į „prievartaujama mergina pati visada to prašosi", ar tai norėjai pasakyti?

— Ne, — Haris, ieškodamas pasislėpusių laidų, toliau kilnojo grindų plokštes. — Bet kartais reikėtų paklausti, ką ta mergina veikia trečią valandą nakties tamsioje alėjoje, blogą vardą turinčioje miesto dalyje.

— Aš jį mylėjau.

— Ne pati geriausia miesto dalis.

— Man buvo tik dvidešimt dveji.

— O kiek reikėjo, kad būtų?

— Tiek, kiek tau, Hari.

Šis pakratė galvą.

— Ar radai laidus, buči*?

— Taip, radau. Jie užsibaigia kažkokiose stiklinėse grotelėse.

— Nagi, pažiūrėkime, — pasakė Normanas, eidamas link durų. Jis jau anksčiau buvo matęs skrydžio įrašų prietaisus — tai ilga, stačiakampė dėžė, panaši į nedidelį seifą, išdažyta raudonai arba skaisčiai oranžine spalva. Jei tai—

Jis sustojo.

Jis žvelgė į pėdos dydžio permatomą stiklo kubą. Jo viduje matėsi žvilgančios žydros grotelės. Tarp jų protarpiais švysčiojo mėlynos šviesos. Ant kubo viršaus — pritvirtinti du slėgio matuokliai ir trys vožtuvai. Kairės pusės išorėje — sidabrinių brūkšnelių bei stačiakampių eilė. Nieko panašaus jis anksčiau nebuvo matęs.

---

*Bučis (*angl.* Butch, *amer.* slengas) — lesbietė, ypač ta, kurios išvaizda labai vyriška.

— Įdomu, — tarė Haris, apžiūrinėdamas kubą. — Kažkokia optroninė atmintis, spėju. Nieko panašaus mes neturime, — jis palietė sidabrinius brūkšnelius. — Čia ne dažai, atrodo, lyg kokia plastikinė medžiaga. Matyt lengvai valdo mechanizmus.

— Kaip? Tikrai jau ne su mūsų pagalba.

— O slėgio matuokliai?

— Kubas, rodos, pripildytas kažkokių suslėgtų dujų. Galbūt jose yra biologinių komponentų, todėl toks kompaktiškas. Bet kokiu atveju, galiu lažintis, jog šis didelis stiklinis indas ir yra skrydžio įrašų skydas.

— Skrydžio įrašų aparatas?

— Jo ekvivalentas, taip.

— Kaip mums įjungti jį?

— Stebėk, — pasakė Betė, grįždama į denį. Ji pradėjo spaudinėti įvairias mechanizmų dalis, bandydama jas aktyvuoti. — Tik nesakykite Barnesui, — mestelėjo ji per petį.

— Iš kur žinai, ką reikia spausti?

— Nemanau, jog tai svarbu, — tarė ji. — Mechanizmai gali jausti, ko tau reikia.

— Kontrolinis skydas nenuleidžia akių nuo piloto?

— Panašu.

Priešais juos užsižiebė viena sienos dalis, pavirsdama juodai geltonu ekranu.

RV-LHOOQ DCOM1 JAV ŽVAIGŽDŽIŲ KELIAUTOJAS

Ir viskas.

— Dabar mums praneš blogas naujienas, — paskelbė Haris.

— Kokias dar blogas naujienas? — nustebo Normanas ir čia pat pagalvojo: „Kodėl Haris pasiliko ieškoti skrydžio įrašų, užuot tyrinėjęs laivą kartu su Barnesu ir Tedu? Kodėl jis taip susidomėjo šio laivo istorija?"

— Gal jos ir nebus tokios blogos, — pasakė Haris.

— Kodėl tu manai, kad taip gali atsitikti?

— Logiškai mąstant, šiame laive trūksta kažko gyvybiškai svarbaus—

Tuo metu ekrane atsirado stulpelių virtinė.

LAIVO SISTEMOS
GYVYBĖS PALAIKYMO SISTEMOS
DUOMENŲ SISTEMOS
ŪKIO DALIES VIRŠININKAS
SKRYDŽIO ĮRAŠAI
REAKTYVINIŲ VARIKLIŲ SISTEMOS

```
ATLIEKŲ VALDYMAS (V9)
PADĖTIS OM2 (IŠORĖ)
PADĖTIS OM3 (VIDUS)
PADĖTIS OM4 (PRIEŠAKYS)
PAGRINDINIS VALDYMAS
DENIO KONTROLĖ
INTEGRACIJA (TIESIOGINĖ)
GS* TESTAS 1.0
GS TESTAS 2.0
GS TESTAS 3.0
PADĖTIS DV7 (LAIVUGALIS)
PADĖTIS V (VISO)
PADĖTIS RYŠ. ĮRAŠ (2)
LINIJA A9-11
LINIJA A12-BX
STABILI
```

— Ko pageidaus jūsų širdelė? — pasiteiravo Betė, neatitraukdama rankų nuo prietaisų.

— Skrydžio įrašų, — atsakė Haris ir prikando lūpą.

```
SKRYDŽIO DATŲ SANTRAUKA RV-LHOOQ
SDS 01/01/43-12/31/45
SDS 01/01/46-12/31/48
SDS 01/01/49-12/31/51
SDS 01/01/52-12/31/53
SDS 01/01/54-12/31/54
SDS 01/01/55-06/31/55
SDS 07/01/55-12/31/55
SDS 01/01/56-01/31/56
SDS 02/01/56-ĮŽENGIMAS
SDS ĮŽENGIMAS
SDS ĮŽENGIMO SANTRAUKA
8&6 !!0Z/010/0dd-000/XXX/X
G$S XXX/X%^/XXX-X@X/X!X/X
```

— Kas nors išaiškėjo? — paklausė Normanas.

Haris įdėmiai stebėjo ekraną.

— Kaip matote, tarp anksčiausių įrašų — trejų metų intervalai. Paskiau jie trumpėja iki vienerių metų, vėliau iki šešių mėnesių ir galiausiai — iki vieno. Pagaliau tas „įžengimas".

* GS — gelbėjimo stotis.

— Na, tai jie pradėjo vis kruopščiau fiksuoti datas, — tarė Betė, — laivui artėjant prie „įžengimo".

— Turiu vieną neblogą idėją, kas tai yra, — pasakė Haris. — Tik negaliu tuo patikėti — pradėkime. Kaip dėl įžengimo santraukos?

Betė paspaudė mygtukus.

Ekrane pasirodė žvaigždžių laukas, kurio kraštuose matėsi daugybė skaičių. Vaizdas buvo trijų matavimų, sukuriantis gelmės iliuziją.

— Holografinis?

— Ne visai. Bet panašu.

— Štai čia — keletas žvaigždžių — milžinių.

— Arba planetų.

— Kokių planetų?

— Nežinau. Tai jau Tedo darbas, — atsakė Haris. — Jis gal ir sugebėtų suprasti šį vaizdelį. Toliau.

Jis palietė sieną. Ekranas pasikeitė.

— Dar žvaigždžių.

— Aha, ir dar daugiau skaičių.

Skaičiai ekrano kraštuose žybsėjo ir greitai keitėsi.

— Žvaigždės, atrodo, nejuda, tik skaičiai keičiasi.

— Ne, žiūrėk, jos irgi juda.

Jie pamatė, kad žvaigždės tolsta nuo ekrano centro, kuris dabar liko juodas ir tuščias.

— Centre nėra žvaigždžių, jos juda tolyn... — mįslingai nutęsė Haris.

Išorinėje ekrano dalyje esančios žvaigždės dabar judėjo dar greičiau, tarytum norėtų išsiveržti už jo ribų. Juodasis centras plėtėsi.

— Kodėl taip tuščia centre, Hari? — paklausė Betė.

— Nemanau, kad ten tuščia.

— Aš nieko nematau.

— Ne, bet jis nėra tuščias. Po minutės mes pamatysime— štai!

Ekrano viduryje staiga atsirado tirštai baltas žvaigždžių spiečius, kuris plėtėsi, jiems žiūrint.

„Keistas efektas", — pagalvojo Normanas. Ekrane vis dar matėsi juodas besiplečiantis žiedas su žvaigždėmis — išorėje ir viduje. Atrodė, tarytum jie skristų per milžinišką juodą spurgą.

— Dieve mano, — tyliai išstenėjo Haris. — Ar jūs žinote, į ką mes žiūrime?

— Ne, — atsakė Betė. — Koks ten žvaigždžių spiečius centre?

— Tai kita visata.

— *Kas*?

— Na, gerai. Tai *greičiausiai* kita visata. O galbūt ir mūsiškės kita, nepažįstama sritis. Niekas dėl nieko negali būti tikras.

— O ta juoda spurga? — pasiteiravo Normanas.

— Tai — ne spurga. Tai — juodoji skylė. Jūs regite įrašą — kaip šis laivas įskrido į juodąją skylę ir išlėkė į kitą— Ar kažkas šaukia? — Haris pasisuko, iškėlęs galvą. Jie truputį patylėjo, bet nieko neišgirdo.

— Ką turėjai omenyje, sakydamas kita visata—

— Šššššš.

Vėl trumpam visi nutilo ir netrukus jie išgirdo silpną balsą „Ei, eei..."

— Kas čia? — Normanas ištempė ausis. Balsas buvo labai tylus, bet, rodos, žmogiškas. O galbūt ir daugiau, negu vienas balsas. Garsas sklido iš kosminio laivo gilumos.

— Aū-ū! Ar yra ten kas nors? Ei-eei!

— O, dėl Dievo meilės, — atsiduso Betė. — Tai juk *jie*, monitoriuje.

Ji pagarsino mažąjį monitorių, kurį buvo palikusi Edmunds. Ekrane jie išvydo Tedą su Barnesu, stovinčius kažkokiame kambaryje ir šūkaujančius: „Ei-eei... Eeeeei..."

— Ar galime su jais šnekėtis?

— Taip, tik paspausk šoninį mygtuką.

Normanas pasakė:

— Mes girdime jus.

— Pats laikas, velniai jus rautų, — Tedo balsas.

— Gerai jau, — nuramino jį Barnesas. — Paklausykite.

— Ką tie žmonės ten *veikia*? — niekaip nenurimo Tedas.

— Paklausykite, — Barnesas žengė į šoną, atidengdamas įvairiaspalvės įrangos dalį. — Dabar mes žinome, kam skirtas šis laivas.

— Mes irgi, — atsakė Haris.

— Mes žinome? — unisonu nustebo Betė su Normanu.

Bet Barnesas neatkreipė į tai dėmesio.

— Ir šis laivas, atrodo, pakeliui kažką prigriebė.

— Ką prigriebė? Kas tai yra?

— Nežinau, — papurtė galvą Barnesas. — Kažkoks nežemiškas dalykas.

„KAŽKOKS NEŽEMIŠKAS DALYKAS"

Judantis takas juos nešė pro nesibaigiantį krovinių skyrių pas Barnesą, Tedą ir Edmunds, kad išvystų jų atradimą.

— Kam reikėjo siųsti kosminį laivą pro juodąją skylę? — paklausė Betė.

— Dėl gravitacijos, — atsakė Haris. — Matai, juodosios skylės

turi tiek daug gravitacijos, kad nepaprastai smarkiai deformuoja erdvę ir laiką. Ar atsimeni, kaip Tedas pasakojo, kad planetos su žvaigždėmis padaro įdubas erdvės — laiko audinyje? Tai štai, juodosios skylės *sudrasko* tą audinį. Kai kurie žmonės mano, jog pro tuos plyšius galima nuskristi į kitą visatą arba į kitą mūsų visatos dalį. Arba į kitą laiką.

— Į kitą laiką!

— Yra tokia mintis...

— Ei, žmonės, ar jūs *ateinate*? — pasigirdo silpnutis Barneso balsas per monitorių.

— Pakeliui, — piktai dėbtelėjo į ekraną Betė.

— Jis vis tiek mūsų nemato, — tarė Normanas.

— Man į tai nusispjaut.

Krovinių skyrius, atrodė, niekada nesibaigs.

— Netveriu kailyje pamatyti Tedo veidą, kai mes jam viską papasakosime, — tarstelėjo Haris.

Pagaliau koridorius baigėsi. Praėję metalinių atramų ir sijų plotą, jie pateko į kambarį, kurį anksčiau matė ekrane. Šimto pėdų aukščio jis atrodė tiesiog gigantiškai.

„Šiame kambaryje tilptų septynių aukštų pastatas", — pagalvojo Normanas. Pažvelgęs į viršų, jis išvydo kažką balkšva, panašų į rūką.

— Kas tai?

— Debesis, — Barnesas papurtė galvą. — Ši patalpa tokia didelė, kad net turi savo atmosferos sluoksnį. Gal čia netgi kartais lyja.

Didžiąją kambario dalį užėmė nepaprasto dydžio mašina. Iš pirmo žvilgsnio ji atrodė kaip labai didelė žemkasė. Tik tiek, kad labai jau ryškiai nudažyta pirminėmis spalvomis, žvilganti nuo tepalo. Po minutės Normanas pradėjo įžvelgti atskiras dalis — gigantiškas žnyples, nepaprastai galingai atrodančias rankas, ratus. Ir daugybę kaušų bei rezervuarų.

Staiga jis suprato, jog žiūri į kažką tokio, labai primenančio spaustuvus bei žnyples, pritvirtintas *Šarono V*, povandeninio laivo, kuriuo jie vakar nusileido į dugną, priešakyje. Ar tikrai vakar? O gal vis dėlto šiandien? Kokia diena? Ar liepos ketvirtoji? Kiek laiko jie jau praleido vandenyno dugne?

— Pasižiūrėję atidžiau, — tarė Barnesas, — pamatysite, jog kai kurie prietaisai iš tiesų yra labai dideli ginklai. Kitais, kaip šita išorinė ranka, keliami tam tikri daiktai. O tai reiškia, kad šis laivas yra paprasčiausiai gigantiškas robotas.

— Robotas...

— Juokauji, — nustebo Betė.

— Manau, jog geriausia būtų pačiam robotui, jeigu mes jį galų

gale atidarytume, — mįslingai tarė Tedas. — Gal rastume jame kokių detalių...

— Paslėptų detalių, — spėjo Betė.

— Vamzdžių detalių, — pridūrė Normanas.

— Kažką panašaus į robotą roboto viduje? — pasiteiravo Haris. — O gal sriegių ir ratlankių?

— Ei, — pasipiktino Tedas. — Aš juk nesišaipau iš tavo komentarų, netgi kai jie būna kvaili.

— Niekada ir nemaniau, kad jie tokie, — atsikirto Haris.

— Kartais tu kvailai šneki. Neapgalvotai.

— Vaikučiai, — subarė juos Barnesas, — mūsų dar laukia daug darbų.

— Konkrečiau, Tedai.

— Būtinai.

— Būsiu laimingas, jei žinosiu, kai sakysiu ką nors kvailo.

— Puiku.

— Ką nors tokio, kas, *tavo* manymu, yra kvailystė.

— Žinai, ką pasakysiu, — Barnesas atsisuko į Normaną. — Kildami į paviršių, paliksime tuos du žmogėnus čia, apačioje.

— Ei, jūs gi neketinate grįžti *dabar*? — užprotestavo Tedas.

— Mes jau nubalsavome.

— Bet dar prieš mums surandant tą *objektą*.

— Kur yra tas objektas? — pasiteiravo Haris.

— Štai čia, Hari, — Tedas piktai išsišiepė. — Pažiūrėsime, ką gali tavo legendinės dedukcinės galios.

Jie žengė giliau į kambarį, judėdami aplink metalines rankas ir žnyples. Vienoje iš jų jie išvydo didelę, tobulai nupoliruotą apie trisdešimties pėdų skersmens sferą, kurios paviršiuje nesimatė jokių žymių.

Jie apėjo aplink sferą, regėdami joje savo atspindžius. Normanas pastebėjo keistą mirgesį iš vienos pusės, vos matomą vaivorykštę su žibančiais raudonais ir žydrais atspalviais.

— Ji panaši į pernelyg didelį rutulinį guolį, — tarė Haris.

— Paeik toliau, gudruoli.

Tolimajame krašte jie rado daug gilių, susirangiusių įpjovų, išraižytų sferos paviršiuje į sudėtingą raštą, kuris buvo išties įspūdingas, tik Normanas negalėjo iš pirmo žvilgsnio pasakyti, kodėl. Raštas — negeometrinis, bet ir nebeformis ar organiškas. Nelengva atspėti, kas čia. Normanas nieko panašaus gyvenime nematė. Kuo ilgiau į jį žiūrėjo, tuo labiau įtikėjo, kad šis raštas — ne iš Žemės. Nei žmogus, nei žmogiška vaizduotė jo nesukūrė.

Tedas su Barnesu buvo teisūs. Jis tuo neabejojo.

Ši sfera — nežemiška.

— Hmm, — po ilgos pauzės atsikrenkštė Haris.

— Esu tikras, kad norėtum išdėstyti mums savo teoriją apie ją, — įgėlė Tedas. — Pavyzdžiui, iš kur ji atvyko.

— Tiesą sakant, aš žinau, iš kur ji atvyko, — ir jis papasakojo Tedui apie įrašus bei juodąją skylę.

— Tiesą sakant, — atkirto Tedas, — aš jau kurį laiką įtariau, kad laivą specialiai pagamino keliauti pro juodąją skylę.

— Tikrai? Ir kokia gi buvo pirmoji užuomina?

— Storas radiacijos skydas.

Haris linktelėjo galvą.

— Taip. Tu tikriausiai įspėjai šio dalyko reikšmingumą dar prieš man tai padarant, — jis nusišypsojo. — Bet tu niekam *nesakei.*

— Ei, — pyktelėjo Tedas. — Dėl to nekyla joks klausimas. Aš pirmasis pasiūliau juodąją skylę.

— Argi?

— Taip. Be jokių abejonių. Prisimeni, kaip konferencijų kambaryje aš aiškinau Normanui erdvės — laiko savokas? O paskui pradėjau mąstyti apie juodąją skylę ir tada tu prisijungei. Normanai, ar atsimeni? Aš pirmas ją pasiūliau.

— Teisybė, tai — tavo idėja, — sutiko Normanas.

Haris išsišiepė:

— Man tai nebuvo panašu į *pasiūlymą*. Greičiau į spėjimą.

— Arba hipotezę, Hari, — atšovė Tedas. — Tu nori perrašyti istoriją. Čia yra liudininkų.

— Kadangi protiniais gabumais tu mus smarkiai lenki, gal pasiūlysi ką nors, kas paaiškintų šio objekto prigimtį?

— Su malonumu, — atsakė Tedas. — Objektas yra nupoliruota sfera, apytiksliai dešimties metrų skersmens, netuščiavidurė, pagaminta iš mums nežinomų metalų lydinio. Kabalistiniai ženklai ant šio šono—

— Šias įpjovas tu vadini kabalistinėmis?

— Gal leisi užbaigti? Kabalistiniai ženklai ant šio šono yra, be abejo, meniniai arba religiniai ornamentai, turintys ceremoninę reikšmę. O tai rodo, kad objektas daug ką reiškė tiems, kurie jį pagamino.

— Manau, mes galime būti tikri, jog *tai* — tiesa.

— Aš tikiu, kad ši sfera yra viena iš kontakto su mumis forma. Su svečiais iš kitų žvaigždžių, kitos saulės sistemos. Manyčiau, jog tai — pasisveikinimas, pranešimas arba trofėjus.

— Labai gražu, bet nukrypai nuo temos, — pažymėjo Haris. — Ką ji *daro*?

— Nesu įsitikinęs, kad ji iš viso ką nors daro. Ji paprasčiausiai *yra*. Yra tai, kas yra.

— Labai išmintinga.

— Na, o ką manai tu?

— Peržvelkime tai, ką mes žinome, — pasakė Haris, — priešpriešindami mūsų *vaizduotei*. Šis kosminis laivas yra iš ateities, pagamintas iš medžiagų ir technologijų, kurių mes dar neturime, tačiau netrukus jas išrasime. Mūsų palikuonys išsiuntė laivą pro juodąją skylę į kitą visatą arba į kitą mūsų visatos dalį.

— Taip.

— Jame nėra žmonių, bet turi specialų robotą, pritaikytą surinkti daiktus, rastus pakeliui. Taigi galime laikyti jį milžiniška mūsų nepilotuojamo erdvėlaivio, kurį 1970 metais išsiuntėme į Marsą ieškoti gyvybės, versija. Tačiau šis laivas iš ateities yra kur kas didesnis ir sudėtingesnis, nors ir turintis panašumų su mūsų epochos mechanizmais. Tai — zondas.

— Taip...

— Taigi jis skrenda į kitą visatą, kur užtinka šią sferą. Tarkim, randa ją, sklandančią erdvėje. O gal kažkas pasiuntė sferą susitikti su kosminiu laivu.

— Be abejo, — pritarė Tedas. — Pasiųsta susitikti su juo. Kaip emisaras. Štai ką aš manau.

— Visgi mūsų erdvėlaivis robotas — nežinia pagal kokius kriterijus statytas — susidomi šia sfera. Jis automatiškai sugriebia ją savo žnyplėmis, įtraukia į laivą ir veža namo.

— Išskyrus tai, kad grįžti namo jam pasirodo per toli ir vietoj to jis lekia į praeitį.

— Jo praeitį, — patikslino Haris. — Mūsų dabartį.

— Taip.

Barnesas nekantriai prunkštelėjo:

— Gerai, taigi tas laivas išskrenda, sučiumpa sidabrinę nežemiškos kilmės sferą ir lekia atgal. Grįžkime prie temos: kas *yra* ši sfera?

Haris priėjo prie jos, prispaudė ausį prie metalo, pastukseno jį krumpliais. Palietė įpjovas — jo rankos pradingo giliuose rėžiuose. Sfera buvo taip smarkiai nupoliruota, kad Normanas galėjo matyti išlenktame metale deformuotą Hario veidą.

— Aš taip ir maniau. Šie kabalistiniai ženklai, kaip tu juos pavadinai, visai nedekoratyviniai. Jų paskirtis visiškai kita — paslėpti nedidelį plyšį sferos paviršiuje. Peršte peršasi išvada, kad čia yra durys, — Haris žengė atgal.

— Kas *yra* ši sfera?

— Pasakysiu jums, ką aš manau, — tarė Haris. — Aš manau, kad sfera — tai tuščiaviduris konteineris. Aš manau, kad viduje kažkas yra ir tai velniškai mane baugina.

PIRMIEJI VERTINIMAI

— Ne, pone sekretoriau, — tarė Barnesas į telefono ragelį. — Mes įsitikinę, jog tai — nežemiškos kilmės daiktas. Dėl to nekyla jokių abejonių.

Jis pažvelgė į Normaną, sėdintį kitame kambario gale.

— Taip, sere, — toliau kalbėjo Barnesas. — Velniškai įdomu.

Jie grįžo į modulį ir Barnesas nedelsdamas paskambino į Vašingtoną. Jis bandė atidėti jų sugrįžimą į paviršių.

— Ne, dar neatidarėme. Na, mes *nesugebėjome* jos atidaryti. Durys labai keistos formos ir pakankamai stipriai prilituotos. Ne, į plyšį nieko nepavyksta įkišti.

Jis vėl pažiūrėjo į Normaną ir užvertė į viršų akis.

— Ne, mes ir tai bandėme. Jokių išorinių valdymo svirčių. Ne, nėra jokių instrukcijų. Ne, ir jokių lentelių su užrašais. Yra tik tobulai nupoliruota sfera su išrangytais pjūviais ant šono. Ką? Išsprogdinti?

Normanas nusisuko į kitą pusę. Dabar jis sėdėjo D cilindre, ryšių skyriuje, kurį valdė Tina Čen. Ji, kaip paprastai, šaltakraujiškai reguliavo tuziną monitorių.

— Atrodo, tu esi labiausiai atsipalaidavusi iš visų čia esančių žmonių, — pasakė Normanas.

— Aš tik stengiuosi tokia apsimesti, sere.

— Ar iš tiesų?

— Taip turi būti, — ji pataisė vertikaliąją amplitudę viename iš besisukančių monitorių. Ekrane matėsi blizganti sfera. — Jaučiu, kaip daužosi mano širdis. Kas, jūsų manymu, yra to daikto viduje?

— Neturiu žalio supratimo, — atsakė Normanas.

— Ar manote, kad viduje yra ateivis? Na, žinote, kokia nors gyva būtybė?

— Galbūt.

— Ir mes vis tiek bandysime ją atidaryti? Kodėl mums nepalikus visko taip, kaip yra, kad ir kas ten būtų?

— Ar tau visai nesmalsu? — pasiteiravo Normanas.

— Ne taip smalsu, kaip kitiems, sere.

— Nesuprantu, kuo gali padėti sprogdinimas, — kalbėjo Barnesas telefonu. — Taip, bombų mes turime. Taip. O, įvairių dydžių. Tik nemanau, kad išsprogdintas tas prakeiktas daiktas atsidarys. Ne. Na, jei pamatytumėte jį, suprastumėte. Jis *tobulai* padarytas. Tobulai.

Tina sureguliavo antrąjį monitorių. Dabar jie matė sferą dviejuose ekranuose. Netrukus bus ir trečias. Edmunds dėliojo aplink ją kameras. Tai buvo vienas iš Hario pasiūlymų.

— Nepaleiskite jos iš akių, — pasakė jis. — Galbūt retkarčiais ji ką nors daro, rodo kokius nors aktyvumo požymius.

Ekrane jie išvydo laidų tinklą, pritvirtintą prie sferos. Juos naudojo kaip pasyviuosius sensorius: garsas ir visas elektromagnetinis spektras, nuo infraraudonųjų iki gama bei rentgeno spindulių. Sensorių rodmenis fiksavo kairėje stovintys prietaisai.

Į kambarį įėjo Haris.

— Ar jau darote ką nors?

Tina papurtė galvą:

— Dar ne.

— O Tedas jau grįžo?

— Ne, — įsiterpė Normanas. — Jis vis dar ten.

Tedas pasiliko erdvėlaivio krovinių skyriuje ta dingstimi, kad padės Edmunds išdėlioti kameras. Bet iš tiesų jie kuo puikiausiai suprato, kad jis bandys atidaryti sferą. Antrajame monitoriuje jie išvydo Tedą, zonduojantį įpjovas, liečiantį bei stumiantį jas.

Haris nusišypsojo:

— Jis nespėjo pasimelsti.

— Hari, ar atsimeni, mums būnant skrydžių denyje, tu sakei, kad nori surašyti testamentą, nes čia trūksta kažkokio gyvybiškai svarbaus elemento? — tarė Normanas.

— O, tai, — numojo ranka Haris. — Užmiršk, dabar tai nebeturi reikšmės.

Pasigirdo Barneso balsas:

— Ne, pone sekretoriau, iškelti ją į paviršių būtų lygiai taip pat neįmanoma — na, sere, šiuo metu ji yra kosminio laivo krovinių skyriuje, už pusės mylios nuo išorinių durų. Laivas palaidotas po trisdešimties pėdų koralų sluoksniu, o pati sfera yra trisdešimties pėdų skersmens, nedidelio namo dydžio.

— Įdomu, kas gyvena *tame* name, — tarstelėjo Tina.

Monitoriuje įsiutęs Tedas spardė sferą.

— Nepasimeldė, — pakartojo Haris. — Jis niekada jos neatidarys.

Į vidų įėjo Betė.

— O *kaip* mes ją atidarysime?

— Kaip? — Haris mąsliai spoksojo į žvilgančią monitoriuje sferą. — Gal mes ir nesugebėsime to padaryti.

— Sakai, nesugebėsime atidaryti? Niekada?

— Galimas daiktas.

Normanas nusijuokė:

— Tedas nusižudytų.

Barnesas kalbėjo toliau:

— Na, pone sekretoriau, jei nuspręstumėte pasinaudoti visais karinio jūrų laivyno ištekliais tam, kad iškeltume šį daiktą iš tūkstančio pėdų gylio, galbūt mums ir pavyktų tai padaryti per šešis mėnesius, skaičiuojant nuo šio momento, su sąlyga, kad nors mėnesį mums bus palankus oras šiame regione. Taip... Pietinėje Ramiojo vandenyno dalyje dabar žiema. Taip.

— Prieš akis matau viziją, — pasakė Betė. — Karinis jūrų laivynas bet kokia kaina ištraukia paslaptingą ateivių sferą į paviršių. Atveža ją į pačią slapčiausią laboratoriją kur nors Omahoje. Ekspertai, atstovaujantys visoms mokslo šakoms, bando ją atidaryti, tačiau veltui stengiasi.

— Kaip Ekskaliburo kardas, — pridūrė Normanas.

— Laikui bėgant, — tęsė Betė, — jie išbando vis griežtesnius metodus. Pagaliau pabando išsprogdinti ją nedideliu branduoliniu užtaisu. Ir vis tiek nieko. Pagaliau ateina laikas, kai daugiau nebelieka naujų idėjų. Ant sferos nėra netgi įbraižos. Bėga dešimtmečiai, o jos taip niekas ir neatidaro, — ji papurtė galvą. — Pats didžiausias žmonijos nusivylimas.

Normanas atsisuko į Harį.

— Kaip manai, ar tikrai taip atsitiks? Ar mes niekada nesugebėsime jos atidaryti?

— Niekada yra labai ilgas laiko tarpas.

— Ne, sere, — kalbėjo Barnesas. — Reikalams pasisukus šia linkme, mes pasiliksime apačioje iki paskutinės minutės. Orai nesikeičia — bus tokie patys dar bent šešias valandas. Taip, sere, iš meterelogių palydovų — na, teks pasikliauti šiuo pranešimu. Taip, sere. Kas valandą, sere.

Jis padėjo ragelį ir atsisuko į grupę.

— Gerai, galime pasilikti apačioje nuo šešių iki dvylikos valandų, kol suges oras. Tuo tarpu pamėginkime atidaryti tą sferą.

— Tedas jau sprendžia šią problemą, — tarstelėjo Haris.

Videomonitoriuje jie išvydo Tedą Fildingą, daužantį ranka blizgantį sferos paviršių ir šaukiantį visa gerkle:

— Atsidaryk! Atsidaryk, Sezamai! Atsidaryk tu, kalės vaike!

Sfera nieko į tai neatsakė.

„ANTROPOMORFINĖ PROBLEMA"

— Pasikalbėkime rimtai, — tarė Normanas. — Man atrodo, kad kažkas privalo užduoti šį klausimą: ar nepagalvojote apie galimybę *neatidaryti* jos?

— Kodėl? — nustebo Barnesas. — Klausyk, aš tik ką šnekėjausi telefonu—

— Žinau, — nutraukė jį Normanas. — Bet galbūt mums reikėtų apsvarstyti tai dar kartą? — akies krašteliu jis pastebėjo Tiną, energingai linksinčią galva. Haris atrodė skeptiškai nusiteikęs, o Betė trynė mieguistas akis.

— Ar tu bijai, ar turi kokį esminį argumentą? — pasiteiravo Barnesas.

— Jaučiu, — tarstelėjo Haris, — kad Normanas nori pacituoti ištrauką iš savo darbo.

— Na, taip, — sutiko Normanas. — Aš rašiau apie tai savo ataskaitoje.

Jis pavadino tą skyrių „Antropomorfine problema". Tiesą sakant, ši problema buvo susijusi su tuo, kad visi, kurie kada nors mąstė arba rašė apie nežemišką gyvybę, įsivaizdavo ją iš esmės žmogišką. Netgi, jeigu ji neatrodė kaip mes — tebūnie tai reptilija, didžiulis vabzdys ar protaujantis kristalas — vis tiek ji elgėsi kaip žmogus.

— Tu kalbi apie kiną, — paprieštaravo Barnesas.

— Aš kalbu ir apie tyrinėjimus. Kiekviena nežemiškos gyvybės koncepcija, nesvarbu, kas ją sukuria — Holivudo režisierius ar universiteto profesorius — *visada* buvo žmogiška — žmogiškos vertybės, žmogiškas supratimas, žmogaus požiūris į žmogiškai suvokiamą visatą. Ir apskritai žmogaus išvaizda — dvi akys, nosis, burna ir taip toliau.

— Na ir?

— Na ir, tai — akivaizdi nesąmonė. Visų pirma žmonių elgesio skirtumai sukelia supratimo sunkumų mūsų pačių giminėje, pavyzdžiui, amerikiečių ir japonų požiūris į pasaulį yra nevienodas.

— Taip, taip, — nekantriai tarė Barnesas. — Mes visi žinome, kad japonai kitokie—

— O jei galvoje turėsime naują gyvybės formą, tie skirtumai gali būti net nesuvokiami. Jos etinės vertybės gali būti nė iš tolo nepanašios į mūsų.

— Nori pasakyti, gyvenimo šventumas arba Dievo įsakymas „Nežudyk" jai gali nieko nereikšti? — Barnesas vis dar nekantravo.

— Ne, — atsakė Normanas. — Noriu pasakyti, kad šios būtybės galbūt neįmanoma bus užmušti. Taigi pirmiausia ji gali nesuprasti žodžio „žudymas" reikšmės.

Barnesas stabtelėjo.

— Būtybė, *kurios neįmanoma užmušti* ?

Normanas palingavo galvą.

— Kartą kažkas pasakė, kad negali sulaužyti rankų tam, kuris jų neturi.

— Neįmanoma užmušti? Vadinasi, ji nemirtinga?

— Nežinau, — atsakė Normanas, — išeina, kad taip.

— O Jėzau, padaras, kurio negalima nugalabyti, — Barnesas neįstengė atsitokėti. — Kaip mums ją pribaigti? — jis prikando lūpą. — Man visai nepatiks, jei atidarysime sferą ir išleisime į laisvę padarą, kurio neįmanoma bus užmušti.

Haris nusijuokė:

— Paaukštinimo už tai tikrai nesitikėk, Halai.

Barnesas žvilgtelėjo į monitorius, kuriuose matėsi blizganti sfera.

— Ne, tai absurdiška. Jokia gyva būtybė negali būti nemirtinga. Ar ne tiesa, Bete?

— Šiaip jau, ne, — pasakė Betė. — Galima ginčytis dėl to, kad kai kurios mūsų planetos būtybės yra nemirtingos, pavyzdžiui, tokie vienaląsčiai organizmai kaip bakterijos arba mielės — jų gyvybė, atrodo, niekada nenutrūksta.

— Mielės, — suprunkštė Barnesas. — Mes nešnekame apie *mieles*.

— Virusus irgi galima laikyti nemirtingais.

— *Virusus*? — Barnesas klestelėjo į kėdę. Apie virusus jis net nepagalvojo. — Bet ar tai labai tikėtina, Hari?

— Manau, — atsakė šis, — galimybių ratas kur kas platesnis, negu tos, kurias mes čia paminėjome. Mes tik kalbėjome apie būtybes, egzistuojančias trijų matavimų visatoje — arba, tiksliau pasakius, visatoje, kurią mes apibrėžiame kaip trijų matavimų. Yra žmonių, manančių, kad mūsų visata turi devynis ar net vienuolika matavimų.

Barnesas atrodė pavargęs.

— Tik tiek, kad kiti šeši yra labai maži ir mes jų nepastebime.

Barnesas pasitrynė akis.

— Visiškai įmanomas dalykas, kad ta būtybė gali būti daugelio matavimų, — tęsė Haris, — tai yra, tiesiogiai neegzistuoti — bent jau ne visa — mūsų visatoje. Paprasčiausias pavyzdys — jei tai — būtybė, gyvenanti keturiuose matavimuose, mes matysime ją tik protarpiais, nes didesnė jos dalis gyvens ketvirtajame matavime. Akivaizdu, kad, norint užmušti ją, kiltų šiokių tokių sunkumų. O jei tai penkių matavimų būtybė—

— Palauk minutėlę. Kodėl anksčiau nei vienas iš jūsų man šito nesakėte?

— Mes manėme, kad tu žinai, — gūžtelėjo pečiais Haris.

— Žinau apie penkių matavimų padarus, kurių neįmanoma užmušti? Niekas man nė *žodeliu* apie tai neprasitarė, — jis papurtė galvą. — Atidaryti šią sferą gali būti neapsakomai pavojinga.

— O taip, gali.

— Mes čia turime Pandoros skrynią.

— Teisybė.

— Ką gi, — nusiramino Barnesas. — Apsvarstykime blogiausius atvejus, pavyzdžiui, ką mes galime ten rasti?

Prabilo Betė:

— Manau, jog tai akivaizdu. Nesvarbu, ar tai daugelio matavimų padaras, ar virusas, ar dar kažkas, nesvarbu, ar jo požiūris į moralę sutampa su mūsiške, ar jis iš viso neturi moralės, blogiausias atvejis yra tas, kad jis gali smogti mums žemiau juostos.

— Ta prasme?

— Ta prasme, kad jo elgsena gali sugriauti mūsų gyvybės mechanizmus. Geras pavyzdys yra AIDS virusas. Jis pavojingas ne todėl, kad yra naujas. Naujus virusus mes atrandame kiekvienais metais, kiekvieną savaitę. Visi jie veikia mus tuo pačiu būdu — atakuoja ląsteles ir priverčia jas gaminti dar daugiau virusų. AIDS pavojingas todėl, kad atakuoja specifines lasteles, kurios atlieka gynybinę funkciją. AIDS įsiskverbia į pagrindinį mūsų gynybinį mechanizmą ir palieka mus bejėgius.

— Ką gi, — tarė Barnesas. — Tarkim, šioje sferoje yra būtybė, galinti paveikti pagrindinius mūsų gyvybės mechanizmus — koks tai būtų padaras?

— Galbūt jis įkvepia orą, o iškvepia cianido dujas, — pasakė Betė.

— Arba išskiria radioktyvias atliekas, — pridėjo Haris.

— O gal jis suardo mūsų smegenų bangas, — pasiūlė Normanas. — Sugriauna mūsų gebėjimą mąstyti.

— Jis gali sunaikinti širdies kraujagyslių funkcionavimą — širdis nustoja plakusi, — pridūrė Betė.

— Jis gali sukurti garso vibracijas, kurias rezonuotų mūsų skeletas ir kurios sutrupintų į gabalus mūsų kaulus, — Haris nusišypsojo, atsigręžęs į kitus. — Man šitas labiausiai patinka.

— Protingai sugalvota, — sutiko Betė. — Bet mes, kaip paprastai, galvojame tik apie save. Būtybė gali ir nepridaryti mūsų organizmams žalos.

— O! — šūktelėjo Barnesas.

— Ji paprasčiausiai gali išskirti toksiną, žudantį chloroplastus, taip, kad nė vienas augalas daugiau neįstengtų pasisavinti saulės šviesos. Tada žūtų visi Žemės augalai, o dėl šios priežasties — ir visa gyvybė Žemėje.

— O, — pasakė Barnesas.

— Matote, — prabilo Normanas, — iš pradžių aš maniau, kad antropomorfinė problema — tas faktas, jog mes priskiriame nežemiškoms gyvybėms žmogiškus bruožus — aš maniau, kad tai tik nevykęs mūsų vaizduotės padarinys. Žmogus yra žmogus, viskas, ką jis žino yra žmogus ir jis mąsto tik apie tai, ką žino. Vis dėlto, kaip patys su-

prantate, tai nėra teisinga. Mes galime mąstyti apie daugybę kitų dalykų. Bet taip nedarome. Taigi yra dar viena priežastis, kodėl mes laikome nežemiškas būtybes žmogiškomis. Ir manau, kad atsakymas yra labai paprastas — tiesą pasakius, mes esame labai trapūs gyvūnai. Ir mums labai nepatinka, kai kas nors primena, kokie mes trapūs: kokia gležna mūsų kūnų pusiausvyra, koks trumpas mūsų gyvenimas šiame pasaulyje ir kaip lengvai jį galima užbaigti. Vadinasi, mes įsivaizduojame, kad kitos gyvybės formos bus panašios į mus. Ir stengiamės negalvoti apie tikrąją grėsmę, siaubą keliančią grėsmę, kurią jos gali sukelti, netgi nesistengdamos taip daryti.

Kambaryje įsivyravo tyla.

— Žinoma, nereiktų užmiršti ir kitos galimybės, — prabilo Barnesas. — Galbūt sferos viduje yra kas nors nepaprastai mums naudingo: stebuklingos naujos žinios, stulbinančios idėjos arba technologijos, su kuriomis mes pagerintume žmonijos gyvenimo sąlygas taip, kad net neišdrįstum pagalvoti slapčiausiose svajonėse.

— Neatmeskime ir tokios galimybės, — pridūrė Haris, — kad nei viena iš tų idėjų mums nebus naudinga.

— Kodėl? — nesuprato Barnesas.

— Tarkime, jog tie ateiviai, pralenkę mus tūkstantį metų į priekį, kaip ir mes, sąlyginai, na, kad ir Viduramžių Europą. Įsivaizduokite, jeigu jūs patenkate į Viduramžius su savimi turėdami televizorių. Paprasčiausiai nerastumėte kištuko, į kurį jį būtų galima įjungti.

Ilgą laiką Barnesas žiūrėjo tai į vieną, tai į kitą.

— Man labai gaila, — pagaliau prabilo jis, — bet ši atsakomybė per sunki mano pečiams. Negaliu priimti sprendimo atidaryti ją. Privalau pasitarti su Vašingtonu.

— Tedas neapsidžiaugs, išgirdęs tai, — pastebėjo Haris.

— Po velnių tą Tedą, — pasakė Barnesas. — Pranešiu viską pačiam prezidentui. Kol su juo nepasišnekėsiu, nenoriu, kad kas nors bandytų atidaryti tą sferą.

Barnesui paskelbus dviejų valandų poilsio pertrauką, Haris grįžo į savo kambarį pamiegoti. Betė paskelbė, kad ir ji eina pasnausti, bet vis dėlto pasiliko prie monitorių kartu su Normanu ir Tina Čen, kurios valdose stovėjo patogios kėdės su aukštais atlošais. Betė, mojuodama kojomis, sukinėjosi vienoje iš jų. Ji žaidė su savo plaukais, vyniodama juos prie ausies, ir žiūrėjo kažkur į tolį.

„Pavargusi, — pagalvojo Normanas. — Mes visi pavargę". Jis stebėjo Tiną, kuri, rami kaip visada, be perstojo kažką veikė, — reguliavo monitorius, tikrino sensorių tiekiamą galingumą, keitė kasetes vaizdo magnetofone — šaltakraujiškai ir budriai. Kadangi Edmunds buvo kosminiame laive kartu su Tedu, Tinai teko prižiūrėti ne tik ry-

šių sistemas, bet ir įrašų blokus. Moteris iš karinio jūrų laivyno neatrodė tokia pavargusi, kaip jie, bet ji ir nėjo kartu su jais į laivo vidų. Jai erdvėlaivis buvo kažkas, ką ji matė savo monitoriuose, TV šou, abstrakcija. Tina nesusidūrė akis į akį su realia nauja aplinka, alinančiomis psichinėmis pastangomis suvokti, kas vyksta ir ką viskas reiškia.

— Jūs atrodote pavargęs, sere, — pasakė Tina.

— Taip, mes visi pavargę.

— Tai dėl atmosferos, — tarė ji. — Jūs kvėpuojate helioksu.

„Visi psichologiniai išvedžiojimai nuėjo šuniui ant uodegos", — nusprendė Normanas.

— Jūs patiriate tokį efektą dėl oro tankumo čia, apačioje, — pridūrė Tina. — Mus veikia trisdešimt atmosferų. Jei kvėpuotumėte tokiame slėgyje oru, jis būtų beveik toks pats tirštas, kaip ir skystis. Helioksas — kur kas lengvesnis, bet ir tankesnis, negu tai, prie ko mes esame pripratę. Jūs dar to nesuvokiate, bet jau vien kvėpuoti čia, judinti savo plaučius, yra varginantis dalykas.

— Bet tu gi nesi pavargusi.

— O, aš jau pripratusi. Esu ir anksčiau buvusi tokioje dujų prisotintoje aplinkoje.

— Tikrai? Kur?

— Negaliu to sakyti, daktare Džonsonai.

— Karinio jūrų laivyno operacijos?

Ji nusišypsojo:

— Man nevalia apie tai kalbėti.

— Ar tai ir yra tavo paslaptingoji šypsena?

— Tikiuosi, kad taip, sere. Ar nemanote, kad jums reikėtų pamiegoti?

— Turbūt, — jis linktelėjo galvą.

Normanas lyg ir norėjo nueiti pasnausti, tačiau drėgnas gultas jo neviliojo. Jis nužingsniavo į laivo virtuvę, tikėdamasis rasti vieną iš Rozos Levi desertų. Pačios Levi ten nebuvo, bet ant stalo, po plastikiniu gaubtu, gulėjo šiek tiek kokosų pyrago. Jis susirado lėkštę, atsipjovė gabalėlį ir atsisėdo prie vieno iš langelių. Už jo tvyrojo tamsa — tako šviesos išjungtos, narai pradingę. DH-7 modulyje, kuris buvo už poros tuzinų jardų nuo jų, jis išvydo apšviestus langelius. Narai, matyt, ketino kilti į paviršių. O gal jie jau buvo išvykę.

Langelio stikle jis pamatė savo veido, kuris atrodė pavargęs ir senas, atsispindį.

— Ši vieta — ne pati tinkamiausia penkiasdešimt trejų metų žmogui, — pasakė jis garsiai.

Paskui dar kartą apsidairė — tolumoje išvydo judančias šviesas ir geltonus žybsnius. Viena iš mažųjų valčių priplaukė prie DH-7 cilindro apačios. Po poros sekundžių pasirodė antroji ir prisišvartavo prie

pirmosios valties, kurios šviesos netrukus išsijungė. Po kiek laiko antroji valtis nuplaukė į tamsius vandenis, palikdama pirmąją už savęs.

„Įdomu, kas čia vyksta", — pagalvojo Normanas, tačiau tuo pat metu jis kuo puikiausiai suprato, kad jam į tai nusispjaut. Jis buvo per daug pavargęs. Jam labiau rūpėjo tai, kokio skonio yra pyragas, kurį ilgai nelaukęs ir suvalgė. Liko tik trupiniai.

„Pavargęs, — pamanė jis. — Labai pavargęs". Normanas užsikėlė kojas ant kavos staliuko ir atrėmė galvą į vėsią sieną.

Tikriausiai jis užsnūdo, nes, pabudęs tamsoje, pasijuto visiškai be orientacijos. Nedelsdamas atsisėdo ir šviesos užsidegė. Normanas pamatė, kad jis vis dar sėdi virtuvėje.

Barnesas perspėjo jį, kad modulis prisitaiko prie žmogaus buvimo. „Greičiausiai judėjimo sensoriai tavęs nefiksuoja, kai užmiegi, ir automatiškai išjungia kambario šviesas. O kai pabundi ir pajudi, jos vėl užsidega. Įdomu, — svarstė jis, — ar lempos šviestų, jeigu tu knarktum? Kas visa tai suprojektavo? Ar inžinieriai bei dizaineriai, dirbdami povandeniniame karinio jūrų laivyno modulyje, pagalvojo ir apie knarkimą? Ar čia yra knarkimo sensorių?"

Dar šiek tiek pyrago.

Jis atsikėlė ir nuėjo į kitą virtuvės galą. Ant stalo trūko poros pyrago gabalėlių. Ar jis juos suvalgė? Niekaip negalėjo prisiminti."

— Daug vaizdajuosčių, — pasakė Betė. Normanas krūptelėjęs atsisuko.

— Taip, — atsiliepė Tina. — Mes įrašinėjame viską, kas vyksta šiame modulyje, ne tik kosminiame laive. Bus labai daug medžiagos.

Tiesiai virš Normano galvos buvo primontuotas monitorius, kurio ekrane matėsi Betė su Tina, sėdinčios ryšių skyriuje. Jos abi valgė pyragą.

„Tai štai kur jis pradingo", — pagalvojo Normanas.

— Kas dvylika valandų juostas mes persiunčiame į povandeninį laivą, — tarė Tina.

— Na, ir kodėl? — pasiteiravo Betė.

— Jeigu kas nors atsitiks moduliui, laivas automatiškai išplauks į paviršių.

— O, nuostabu, — tarstelėjo Betė. — Pasistengsiu apie tai per daug nemąstyti. O kur dabar yra daktaras Fildingas?

— Jis neteko vilties atidaryti sferą ir kartu su Edmunds grįžo į pagrindinį skrydžio denį.

Normanas stebėjo monitorių. Tina pasitraukė iš kadro, o Betė sėdėjo atsukusi nugarą į kamerą ir valgė pyragą. Už Betės stovinčiame monitoriuje jis labai aiškiai matė spindinčią sferą. Monitoriai rodo monitorius. Tie vyrukai iš karinio jūrų laivyno, kurie peržiūrinės visą šį šlamštą, greičiausiai išprotės.

— Kaip manote, ar jie kada nors atidarys tą sferą? — paklausė Tina.

— Galbūt, — atsakė Betė, kramtydama pyrago gabalą, — nežinau.

Ir — o, siaube, už Betės nugaros esančiame monitoriuje jis pamatė, kad sferos durys lėtai atsiveria. Už jų — tik tamsa.

ATIDARYTA

Jie tikriausiai būtų pamanę, kad Normanas pamišo, kai pamatė jį skuodžiantį į D cilindrą, klupinėjantį siaurais laiptais į aukštesnį lygį ir staugiantį visa gerkle: „Ji atidaryta! Atidaryta!"

Jis įlėkė į ryšių skyrių kaip tik tuo metu, kai Betė valėsi paskutinius trupinius nuo lūpų. Ji padėjo į šalį šakutę.

— Kas atidaryta?

— Sfera!

Betė apsisuko su kėde, Tina pribėgo prie vaizdo magnetofono. Abi pažvelgė į monitorių. Kurį laiką tvyrojo nejauki tyla.

— Man ji atrodo uždaryta, Normanai.

— Ji *buvo* atidaryta. Aš mačiau, — jis papasakojo joms, kaip stebėjo viską per monitorių virtuvėje. — Tik prieš kelias sekundes sfera, be jokių abejonių, buvo atidaryta. Ji tikriausiai užsivėrė vėl, kol aš lėkiau čia.

— Ar tu esi tuo tikras?

— Ten, virtuvėje, labai jau mažas ekranas...

— Aš mačiau, — patvirtino Normanas. — Pakartokite įrašą, jei netikite manimi.

— Gera mintis, — Tina nuėjo atsukti juostos.

Normanas vis dar negalėjo atgauti kvapo. Tai pirmas kartas, kai jis įdėjo tiek daug pastangų tokioje tankioje atmosferoje ir dabar skaudžiai juto padarinius. „DH-8 — ne pati geriausia vieta, kurioje galima susijaudinti", — nusprendė jis.

Betė stebėjo jį.

— Ar gerai jautiesi, Normanai?

— Puikiai. Aš tau sakau, mačiau, kaip ji atsidarė. Tina?

— Užtruksiu dar vieną sekundę.

Į kambarį įėjo žiovaujantis Haris.

— Lovos čia tiesiog puikios, ar ne? — tarė jis. — Tarytum miegotum šlapių ryžių maiše. Tai lyg ir lovos bei šalto dušo derinys, — jis atsiduso. — Man širdis plyš, kai mes iš čia išvyksime.

— Normanas mano, kad sfera atsidarė, — pasakė Betė.

— Kada? — paklausė jis, dar kartą nusižiovaudamas.

— Tik prieš kelias sekundes.

Haris mąsliai palingavo galvą.

— Įdomu, įdomu. Kaip matau, ji dabar uždaryta.

— Mes atsukame juostą, norime peržvelgti įrašą.

— Hmm, ar dar yra pyrago?

„Haris elgiasi taip šaltakraujiškai, — nusistebėjo Normanas. — Tokios naujienos, o jo, atrodo, visa tai nejaudina. Kodėl? Ar Haris irgi juo nepatikėjo? Ar jis vis dar užsimiegojęs ir niekaip negali išsibudinti? Ar dar yra kažkas?"

— Na, štai, — tarė Tina.

Iš pradžių monitoriuje matėsi tik nelygios linijos, vėliau atsirado vaizdas. Ekrane kalbėjo Tina:

— valandų juostas mes persiunčiame į povandeninį laivą.

Betė: „Na, ir kodėl?"

Tina: „Jeigu kas nors atsitiks moduliui, laivas automatiškai išplauks į paviršių".

Betė: „O, nuostabu. Pasistengsiu apie tai per daug nemąstyti. O kur dabar yra daktaras Fildingas?"

Tina: „Jis neteko vilties atidaryti sferą ir kartu su Edmunds grįžo į pagrindinį skrydžio denį".

Ekrane Tina pasitraukė iš kadro, o Betė, valgydama pyragą ir atsukusi nugarą į kamerą, viena pasiliko kėdėje.

Ekrane vėl kalbėjo Tina:

— Kaip manote, ar jie kada nors atidarys tą sferą?

Betė valgė pyragą.

— Galbūt, — atsakė ji, — nežinau.

Po šių žodžių — trumpa pauzė, kurios metu monitoriuje, esančiame už Betės, atsivėrė sferos durys.

— Ei! Ji iš tiesų atsidarė!

— Tegul juosta sukasi toliau!

Ekrane Betė nepastebėjo monitoriaus. Pasigirdo vis dar kažkur už kadro stovinčios Tinos balsas:

— Ji gąsdina mane.

Betė: „Nematau jokios priežasties dėl ko reikėtų bijoti".

Tina: „Tai — nežinomybė".

— Aišku, — pasakė Betė, — tačiau nežinomi dalykai nebūtinai yra pavojingi ar gąsdinantys. Labiausiai tikėtina, kad jų tik neįmanoma bus paaiškinti.

— Nesuprantu, kaip galima taip kalbėti?

— Ar tu bijai gyvačių? — paklausė Betė ekrane.

Viso šio pokalbio metu sfera buvo atsidariusi.

Stebėdamas ją, Haris pasakė:

— Labai gaila, kad negalime pažvelgti į jos vidų.

— Gal aš ir sugebėsiu tai padaryti, — įsiterpė Tina. — Pabandysiu sustiprinti vaizdą per kompiuterį.

— Man beveik atrodo, kad ten, viduje, matau mažas švieseles, — kalbėjo Haris. — Mažas, judančias švieseles sferos viduje.

Ekrane Tina sugrįžo į kadrą.

— Gyvatės manęs nejaudina.

— O aš jų nepakenčiu, — tarė Betė. — Glitūs, šalti, šlykštūs šliužai.

— Ak, Bete, — prajuko Haris, stebėdamas ekraną, — negali pakęsti gyvačių?

Ekrane ji kalbėjo toliau:

— Jei aš būčiau marsietė, kuri atskrido į Žemę ir užmynė ant gyvatės — juokingai atrodančios, šaltos, vinguriuojančios, vamzdelio formos gyvybės — aš nežinočiau, ką apie ją ir galvoti. Bet tikimybė, kad aš užminsiu ant nuodingos gyvatės, yra labai nedidelė, kadangi mažiau nei vienas procentas iš jų yra nuodingos. Radus šiuos šliužus, man nekiltų jokio pavojaus; aš paprasčiausiai apstulbčiau. Būtent tai greičiausiai ir atsitiks su mumis. Mes visi apstulbsime. Nemanau, kad mes kada nors sugebėsime atverti tą sferą.

Tina: „Tikiuosi, kad ne".

Už jos stovinčiame monitoriuje sfera užsidarė.

— Ojojoj! — sušuko Haris. — Kiek laiko ji buvo atsidariusi?

— Trisdešimt tris ir keturias dešimtąsias sekundės, — atsakė Tina. Jie sustabdė juostą.

— Ar norite dar kartą viską peržvelgti? — Tina atrodė išbalusi.

— Ne dabar, — Haris susimąstęs, žiūrėdamas į tolį, stukseno pirštais į kėdės atramą.

Niekas neištarė nė žodžio. Visi kantriai laukė, ką pasakys Haris. Normanas staiga suprato, kad jų grupė vis labiau skaitosi su Hario nuomone. „Jis ir yra tas žmogus, kuris sugebės mums viską paaiškinti, — pamanė Normanas. — Mums reikia jo. Mes pasitikime juo".

— Gerai, — pagaliau prabilo Haris. — Negaliu padaryti jokių išvadų. Nepakanka informacijos. Klausimas toks: „Ar sfera atsidarė, atsakydama į kažkokius specifinius aplinkos veiksnius, ar tik šiaip sau, dėl savų priežasčių?" Kur Tedas?

— Tedas paliko sferą ramybėje ir grįžo į skrydžio denį.

— Tedas jau čia, — pasakė Tedas, plačiai išsišiepęs. — Ir aš turiu jums pritrenkiančių naujienų.

— Mes tau irgi, — atsakė Betė.

— Negaliu jų atidėlioti.

— Bet—

— *Aš žinau, kur skrido šis laivas,* — išrėžė susijaudinęs Tedas. —

Aš analizavau skrydžio datų santrauką, žiūrėjau į žvaigždžių laukus ir dabar žinau, kur yra juodoji skylė.

— Tedai, — įsiterpė Betė, — sfera atsidarė.

— Tikrai? Kada?

— Prieš porą minučių. Paskui vėl užsidarė.

— Ką rodo monitoriai?

— Jokio biologinio pavojaus. Rodos, ten saugu.

Tedas žvilgtelėjo į ekraną.

— Tai ką, po velnių, mes čia veikiame?

Į kambarį įėjo Barnesas.

— Dviejų valandų poilsio pertrauka baigėsi. Ar visi pasirengę grįžti į laivą paskutinį kartą?

— Švelniai tariant, — pasakė Haris.

Sfera blizgėjo, ramiai sau tūnojo ir buvo uždaryta. Jie apstojo ją aplinkui, spoksodami į savo iškraipytus atspindžius. Niekas nekalbėjo. Jie tik vaikščiojo aplink ją.

Galiausiai Tedas neiškentė:

— Jaučiuosi taip, lyg daryčiau intelektualumo koeficiento testą ir visiškai susimaučiau.

— Kažką panašaus į Deiviso pranešimą? — pasiteiravo Haris.

— Ak, tai, — tarstelėjo Tedas.

Normanas suprato, apie ką jie kalba. Tai buvo vienas iš tokių epizodų, kuriuos Nežemiškos protingos gyvybės paieškos rėmėjai troško užmiršti. 1979 metais Romoje įvyko didelė mokslininkų, įsitraukusių į šią paiešką, konferencija. Iš pat pradžių buvo pasiūlytas radijo astronominis tyrinėjimas. Ir dabar mokslininkai suko galvas, kokių pranešimų jie turi ieškoti.

Emersonas Deivisas, fizikas iš Anglijos, Kembridžo universiteto, iškėlė hipotezę, kad pranešimas tikriausiai remsis stabiliomis fizikinėmis konstantomis, tokiomis, kaip spinduliuojamų vandenilio bangų ilgis, kuris turbūt toks pat bet kurioje visatos dalyje. Jis išdėstė šias konstantas binarine vaizdine forma.

Deivisas manė, kad nežemiška gyvybė galėtų pasiųsti būtent tokį pranešimą, todėl jis pamanė, kad žmonėms iš NPGP nebus sunku jį suprasti. Jis parodė savo vaizdinę ataskaitą konferencijoje.

Niekas nieko nesuprato.

Kai Deivisas viską paaiškino, visi sutiko, jog tai — labai protinga mintis, ir tokios rūšies pranešimas — tai tobuliausia, ką mums galėtų pasiųsti ateiviai. Tačiau faktas lieka faktu — nė vienas iš jų nesuprato šio tobulo pranešimo.

Vienas iš žmonių, kuris bandė jį suvokti, bet kuriam taip ir nepavyko, buvo Tedas.

— Na, mes nesistengėm labai smarkiai, — gynėsi jis. — Konferencijoje vyko daug visokių dalykų, o, be to, tenai nebuvo tavęs, Hari.

— Tu tik norėjai kelionės į Romą už dyką, — atšovė Haris.

Prabilo Betė:

— Ar tai tik mano vaizduotė, ar iš tiesų žymės ant durų pasikeitė?

Normanas pažiūrėjo atidžiau. Iš pirmo žvilgsnio įpjovos atrodė taip pat, bet lyg ir raštas pasikeitė. Jei ir taip, šis pokytis buvo vos matomas.

— Galime palyginti su senosiomis vaizdajuostėmis, — pasiūlė Barnesas.

— Man jos atrodo tokios pačios, — gūžtelėjo pečiais Tedas. — Tai juk metalas. Abejoju, ar jis gali keistis.

— Tai, ką mes vadiname metalu, yra paprasčiausias skystis, lėtai sruvenantis kambario temperatūroje, — pasakė Haris. — Visai įmanoma, kad šis metalas keičiasi.

— Abejoju, — pakartojo Tedas.

— Ei, jūs, vyručiai, galėtumėte būti ekspertais, — tarė Barnesas. — Mes jau žinome, kad šis daiktas atsidaro. Jis jau buvo atsidaręs. Kaip mums atverti jį dar kartą?

— Mes stengiamės, Halai.

— Neatrodo, kad jūs iš viso kažką darytumėte.

Retkarčiais jie žvilgteldavo į Harį, bet šis tik stovėjo, žiūrėdamas į sferą, pasirėmęs smakrą ranka, ir susimąstęs tapšnojo pirštu savo viršutinę lūpą.

— Hari?

Jis nieko neatsakė.

Tedas priėjo prie sferos ir pliaukštelėjo delnu į jos paviršių. Pasigirdo tik duslus garsas. Tedas trinktelėjo kumščiu ir tuojau pat atšokęs pasitrynė ranką.

— Nemanau, kad mes galime jėga įsibrauti į vidų. Ji pati turėtų įsileisti mus, — pastebėjo Normanas. Po šių žodžių daugiau niekas nieko nepasakė.

— Mano rinktinė įsilaužėlių komanda, — įgėlė jiems Barnesas. — Jie sugeba tik stovėti aplinkui ir spoksoti į ją.

— Ką mums daryti, Halai? Išsprogdinti ją su atomine bomba?

— Jeigu jūs jos neatidarysite, aš rasiu žmonių, kurie sugebės tai padaryti, — jis žvilgtelėjo į laikrodį. — Ar turi dar kas nors kokių genialių idėjų?

Visi tylėjo.

— Gerai. Mūsų laikas baigėsi. Grįžtame į modulį pasirengti kilti į paviršių.

C cilindre Normanas išsitraukė mažą jūreivišką krepšelį iš po savo gulto. Jis atsinešė skutimosi reikmenis iš vonios kambario, susirado užrašų knygutę ir papildomą porą kojinių. Paskui užsegė užtrauktuką.

— Pasirengęs.

— Aš irgi, — visa savo išvaizda Tedas rodė, koks jis nelaimingas; jis visai nenorėjo išvykti. — Spėju, kad daugiau negalėsime to atidėlioti. Oro sąlygos blogėja. Iš DH-7 modulio visi narai jau išplaukė, likome tik mes.

Normanas džiaugėsi, kad vėl gali atsidurti vandenyno paviršiuje: „Niekada nemaniau, kad taip lauksiu pasimatymo su tuo niūriu karo laivu, bet taip yra".

— Kur kiti? — paklausė Normanas.

— Betė savo daiktus jau susidėjo. Manau, ji dabar su Barnesu ryšių skyriuje. Haris turbūt irgi, — Tedas peštelėjo savo kostiumą. — Pasakysiu tau šį tą — džiaugiuosi tik dėl vieno dalyko — daugiau niekada nematysiu šių drabužių.

Jie paliko miegamąsias patalpas ir patraukė į ryšių sektorių. Pakeliui jiems teko prasisprausti pro Flečer, einančią į B cilindrą.

— Pasirengusi išvykti? — pasiteiravo Normanas.

— Taip, sere. Viskas suderinta, — atsakė Flečer. Jos veido bruožai buvo įsitempę, o ji pati atrodė suplukusi ir prislėgta.

— Ar tik ne į tą pusę eini? — paklausė Normanas.

— Aš tik noriu patikrinti dyzelio bakus.

„Bakus? — Normanas nieko nesuprato. — Kam juos tikrinti dabar, kai jie išvyksta?"

— Ji tikriausiai paliko kažką, ko neturėjo palikti, — palingavo galvą Tedas.

Ryšių skyriuje tvyrojo niūri nuotaika. Barnesas šnekėjosi telefonu su paviršiaus laivu.

— Pakartokite dar, — pasakė jis. — Noriu žinoti, kas tai įsakė, — jis raukėsi supykęs.

Jie dirstelėjo į Tiną.

— Kaip oras viršuje?

— Jei neklystu, blogėja labai greitai.

Normanas numetė savo krepšį ant grindų. Betė sėdėjo šalia langelių ir pavargusi trynė akis. Tina išjunginėjo monitorius, vieną po kito, ir staiga sustojo.

— Pažiūrėkite.

Viename iš monitorių jie išvydo blizgančią sferą.

Šalia jos stovėjo Haris.

— Ką jis ten veikia?

— Ar jis negrįžo kartu su mumis?

— Maniau, kad taip.

— Nepastebėjau. Aš tik maniau, kad jis grįžo.

— Velniai rautų, aš juk, rodos, sakiau jums, žmonės— prabilo Barnesas ir tuojau pat užsičiaupė, spoksodamas į monitorių.

Ekrane Haris atsisuko į monitorių ir trumpai nusilenkė.

— Ponios ir ponai, prašau jūsų dėmesio, Manau, kad jums tai bus įdomu.

Haris atsigręžė veidu į sferą. Jis stovėjo rankas priglaudęs prie šonų, atsipalaidavęs. Jis nejudėjo ir nekalbėjo. Jis užsimerkė ir giliai įkvėpė oro.

Sferos durys atsidarė.

— Neblogai, a? — išsišiepė Haris.

Paskui jis žengė į sferos vidų. Durys už jo užsivėrė.

***

Jie visi pradėjo šnekėti vienu metu. Barnesas stengėsi perrėkti juos, prašydamas tylos, tačiau niekas nekreipė į jį jokio dėmesio, kol neišsijungė modulio lempos. Jie paskendo tamsoje.

— Kas atsitiko? — paklausė Tedas.

Pro langelius į kambarį sunkėsi tik silpna šviesa nuo tako. Tačiau ir jo žibintai po sekundės išsijungė.

— Nėra energijos...

— Aš bandžiau jums paaiškinti, — pasakė Barnesas.

Pasigirdo ūžesys, lempos sumirgėjo ir netrukus įsijungė vėl.

— Dabar mes esame priklausomi nuo vidinės energijos bloko — šiam reikalui naudojame dyzelinį kurą.

— Kodėl?

— Pažiūrėkite! — sušuko Tedas, rodydamas pirštu į langelį.

Vandenyje jie išvydo kažką panašaus į vinguriuojančią gyvatę. Staiga Normanas suprato, jog tai kabelis, kuris jungė juos su paviršiumi ir kuris dabar rangėsi modulio korpusu žemyn ant dugno.

— Jie mus atkirto!

— Taip, — prisipažino Barnesas. — Ten, viršuje, šiuo metu tikras uraganas. Jie negali daugiau naudotis kabeliu energijos tiekimui ir susisiekimui. Taip pat negali naudotis ir povandeniniais laivais. Visus narus iškėlė į paviršių, tačiau laivų atgal pas mus negali atsiųsti.

— Tai mes čia įstrigome?

— Taip.

— Ilgam?

— Keletui dienų, — atsakė Barnesas.

— Kiek?!

— Galbūt netgi savaitei.

— Jėzau Kristau, — išspaudė Betė.

Tedas nušveitė savo krepšį ant sofos.

— Mums tiesiog fantastiškai sekasi, — pasakė jis.

Betė atsigręžė į jį.

— Ar tu *išprotėjai*?

— Nagi, nusiraminkite, — tarė Barnesas. — Mes viską kontroliuojame. Tai — tik laikinas uždelsimas. Nėra dėl ko jaudintis.

Normanas ir nesijaudino. Jis paprasčiausiai jautėsi išsekęs. Betė raukėsi, pikta ir apgauta. Tedas džiūgavo, iš anksto planuodamas kitą ekskursiją į kosminį laivą, tardamasis dėl įrangos su Edmunds.

Bet Normanas tik jautėsi labai pavargęs. Akys buvo tokios apsunkusios, kad jis pamanė galįs užmigti, stovėdamas priešais monitorių. Skubiai visų atsiprašęs, jis grįžo prie savo lovos ir atsigulė. Dabar jis nesuko sau galvos dėl drėgnos paklodės, šaltos pagalvės, dėl burzgiančių dyzelinių variklių vibracijos kitame cilindre. „Tai labai stipri šalinimosi reakcija", — pagalvojo jis ir tuojau pat užmigo.

UŽ PLUTONO

Normanas išsirito iš lovos ir paieškojo akimis savo laikrodžio; būdamas vandenyno dugne jis atprato nuo laikrodžio ant rankos. Normanas neturėjo žalio supratimo, kiek dabar valandų, ar ilgai jis miegojo. Pažvelgęs pro langelį, jis išvydo tik juodą vandenį. Tako šviesos vis dar buvo išjungtos. Jis griuvo atgal į savo gultą ir įsmeigė akis į palubėje išvedžiotus pilkus vamzdžius, kurie, atrodo, dar labiau priartėjo prie grindų. Visa aplinka atrodė dar ankštesnė, dar labiau susitraukusi ir klaustrofobinė.

„Būsime čia dar keletą dienų, — pagalvojo jis. — O Dieve!"

Normanas vylėsi, kad karinio jūrų laivyno vadovybė perduos žinią jo šeimai. Praėjus tiek daug dienų nuo jo išvykimo Elena pradės nerimauti. Savo vaizduotėje jis matė, kaip žmona iš pradžių skambina FAA, paskui karinio laivyno administracijai, bandydama išsiaiškinti, kas atsitiko. Nėra jokių abejonių — niekas nieko nežinos, kadangi šis projektas įslaptintas. Elena išsikraustys iš proto.

Po kurio laiko jis nustojo galvoti apie savo žmoną. Kur kas lengviau jaudintis dėl mylimų žmonių negu dėl savęs. Tačiau kam to reikia. Dabar privalome laukti. Nusiraminti ir išlaukti, kada baigsis audra.

Jis nuėjo į dušą, mąstydamas, ar bus karšto vandens, kol modulis dirba avariniu režimu. Vandens buvo, ir jis pasijuto ne toks susikaustęs, čiurkšlėms sruvenant jo kūnu. „Kaip keista, — pamanė jis, — bū-

ti tūkstantyje pėdų po vandeniu ir mėgautis raminamuoju dušo efektu".

Paskui jis apsirengė ir patraukė į C cilindrą, kur išgirdo Tinos balsą.

—manote, ar jie kada nors atidarys tą sferą?

Betė: „Galbūt, nežinau."

„— Ji gąsdina mane."

„— Nematau jokios priežasties dėl ko reikėtų bijoti."

Tina: „— Tai — nežinomybė."

Kai Normanas įėjo, Betė su Tina peržiūrinėjo vaizdajuostę.

— Aišku, — pasakė Betė ekrane, — tačiau nežinomi dalykai nebūtinai yra pavojingi ar gąsdinantys. Labiausiai tikėtina, kad jie tik bus nepaaiškinami.

— Nesuprantu, kaip galima taip kalbėti.

— Ar tu bijai gyvačių?

Betė sustabdė juostą.

— Aš tik bandau pažiūrėti, gal išsiaiškinsiu, kodėl ji atsidarė, — tarė ji.

— Ir kaip sekasi? — pasiteiravo Normanas.

— Nekaip, — kitame monitoriuje matėsi pati sfera, kuri tuo metu buvo uždaryta.

— Haris vis dar ten? — paklausė Normanas.

— Taip.

— Kiek laiko jis tenai jau praleido?

Ji pažvelgė į prietaisus.

— Šiek tiek daugiau negu valandą.

— Aš miegojau tik vieną valandą?

— Taip.

— Mirštu iš alkio, — pasakė Normanas ir nuėjo į virtuvę pasieškoti ko nors užkąsti. Kokosų pyrago jau nebuvo. Tuo metu, kai jis dairėsi ko nors kito valgomo, prie jo prisijungė Betė.

— Nežinau, ką daryti, Normanai, — susiraukė ji.

— Ką daryti?

— Jie mums meluoja.

— Kas tokie?

— Barnesas. Laivynas. Visi. Čia spąstai, Normanai.

— Nagi, Bete. Koks čia sąmokslas? Mes turime dėl ko nerimauti ir be—

— Tik pažiūrėk į tai, — pertraukė jį Betė. Ji nusivedė Normaną atgal, į C cilindrą, įjungė valdymo pultą ir paspaudė mygtukus.

— Aš paprasčiausiai kai ką suvokiau, kol Barnesas kalbėjo telefonu, — pasakė ji. — Tuo metu, kai jis su kažkuo šnekėjosi, kabelis jau

sukosi žemyn. Bet juk kabelio ilgis — tūkstantis pėdų, Normanai. Jie būtų nutraukę ryšį porą minučių, prieš atkabindami jį.

— Gal ir taip...

— Taigi su kuo Barnesas tada kalbėjo? Ogi su niekuo.

— Bete...

— Pažiūrėk, — parodė ji į ekraną.

DH RYŠIO SANTRAUKA - RYŠYS SU PAVIRŠIUMI/1

0910 BARNESAS PAVIRŠIUI/1:

CIVILIAI IR KJL PERSONALAS NUBALSAVO. NEPAISANT RIZIKOS VISI NUSPRENDĖ PASILIKTI VANDENYNO DUGNE PER AUDRĄ IR TOLIAU TIRTI NEŽEMIŠKOS PRIGIMTIES SFERĄ IR SU JA SUSIJUSĮ ERDVĖLAIVĮ.

BARNESAS, KJL

— Juokauji, — apstulbo Normanas. — Aš maniau, kad Barnesas nori išvykti.

— Taip ir buvo, tačiau jis persigalvojo, pamatęs paskutinį kambarį, apie kurį jis mums net žodeliu neprasitarė. Norėčiau užmušti tą išperą, — sugriežė dantimis Betė. — Tu juk supranti, apie ką aš kalbu, Normanai, ar ne?

Normanas linktelėjo galvą.

— Jis viliasi radęs naują ginklą.

— Taigi. Barnesas juk iš Pentagono ir jis nori surasti naują ginklą.

— Bet nemanau, kad sfera—

— Sfera čia niekuo dėta, — atšovė Betė. — Barnesui į ją nusispjaut. Jam rūpi „su ja susijęs erdvėlaivis", todėl kad, pagal tikimybių teoriją, būtent laivas turi didžiausią vertę. Ne sfera.

Tikimybių teorija buvo nerimą keliantis dalykas žmonėms, kurie tikėjo nežemiška gyvybe. Paprasčiau paaiškinus, astronomai ir fizikai, kurie neatmetė kontakto su ateiviais galimybės, įsivaizdavo, kad šis kontaktas bus stulbinamai naudingas žmonijai. Tačiau kiti mąstytojai, filosofai ir istorikai, nemanė, kad mes ką nors laimėsime.

Astronomai, pavyzdžiui, tikėjo, kad kontaktas su ateiviais žmonijai bus tikras šokas, dėl kurio Žemėje nurims karai ir prasidės nauja, taikaus bendradarbiavimo tarp tautų era.

O istorikai manė, jog tai — visiška nesąmonė. Savo nuomonę jie grindė Naujojo pasaulio atradimu — panašiu į ateivius, pasaulį pritrenkiančiu atradimu. Europiečiai dėl to nesiliovė kariauti. Atvirkščiai, jie pradėjo kovoti dar įnirtingiau. Naujajame pasaulyje jau iš anksčiau egzistavusi neapykanta tik dar labiau prasiplėtė. Ši vieta tapo tik dar vienu kovos lauku.

Lygiai taip pat astronomai įsivaizdavo, kad, žmonėms susitikus su ateiviais, pasikeistų informacija bei technologijos, o tai suteiktų mums ypatingą naudą.

Istorikai manė, kad ir tai yra visiška nesąmonė. Jie teigė, jog tai, ką mes vadiname „mokslu", iš tikrųjų yra sudaryta iš labai jau sutartinių visatos koncepcijų, su kuriomis nebūtinai turi sutikti kitos būtybės. Mūsų mintys apie mokslą yra vizualiai orientuotos — mes esame beždžionžmogiai, kurie džiaugiasi, galėdami keisti fizinę aplinką. Tačiau, jeigu ateiviai neturėtų akių arba jie susišnekėtų kvapais, galbūt jie išplėtotų visai kitokį negu mūsų mokslą, visiškai kitaip tyrinėjantį visatą. O galbūt jie sukurtų visai kitokių mokslo sričių. Pavyzdžiui, visiškai ignoruotų fizinį pasaulį, o vietoj jo išplėtotų ypač rafinuotą sąmonės mokslą, kitais žodžiais tariant, visišką priešpriešą tam, ką daro Žemės mokslininkai. Ateivių technologijos gali būti grynai psichinės, be jokių metalo dirbinių.

Tai buvo tikimybių teorijos esmė — jeigu ateiviai nėra į mus beveik identiškai panašūs, informacijos apsikeitimo galimybė mažai tikėtina. Barnesas, suprantama, žinojo šią teoriją, taigi jis žinojo, kad iš ateivių sferos veikiausiai neišpeš jokių naudingų technologijų. Bet gauti naudingos informacijos iš paties laivo visiškai įmanoma. Kadangi erdvėlaivį pagamino žmonės, tikimybės koeficientas buvo didelis.

Ir jis pamelavo tam, kad sulaikytų juos jūros dugne. Tam, kad pratęstų tyrinėjimus.

— Ką mums padaryti su tuo išpera? — paklausė Betė.

— Šiuo momentu — nieko, — atsakė Normanas.

— Nenori su juo susiremti? Užtat aš noriu.

— Nieko gero iš to nebus, — paaiškino Normanas. — Tedui tai nerūpi. O jo pavaldiniai klausys kapitono įsakymų. Be to, netgi jeigu jis suorganizuotų mums išvyką į paviršių, kaip ir planavome, ar tu išplauktum ir paliktum Harį tos sferos viduje?

— Ne, — sutiko Betė.

— Ką gi. Štai toks akademinis klausimas.

— Viešpatie, Normanai...

— Žinau. Bet dabar mes čia. Ir dar keletą dienų mes negalime nė velnio padaryti. Susitaikykime su realybe, o prigriebti jį suspėsime ir vėliau.

— Patikėk, aš tai jau tikrai jį prigriebsiu.

— Puiku. Bet ne dabar, Bete.

— Gerai, — atsiduso ji. — Ne dabar.

Ji grįžo į viršų.

Pasilikęs vienas, Normanas įsižiūrėjo į ekraną. Jis šiek tiek atitrūko nuo savo darbų; kitas dvi dienas teks pabūti ramiai. Jis dar nesi-

žvalgė po kompiuterinę sistemą, todėl dabar pradėjo spaudinėti mygtukus. Neilgtrukus Normanas rado bylą, pažymėtą **NGF KONTAKTŲ KOMANDA**, ir atvertė ją.

```
Civilinės komandos nariai:
1. Teodoras Fildingas, astrofizikas/planetų biologas
2. Elizabeta Halpern, zoologė/biochemikė
3. Haroldas Dž. Adamsas, matematikas/logistas
4. Arturas Livainas, jūrų biologas/biochemikas
5. Džonas F. Tompsonas, psichologas

Pasirinkite vieną:
```

Netikėdamas savo akimis, Normanas įsistebeilijo į sąrašą.

Jis pažinojo Džoną Tompsoną, jauną, energingą psichologą iš Jeilio, kuris pelnė pasaulinę šlovę, tyrinėdamas primityvių žmonių psichologiją. Tiesą sakant, visus praeitus metus jis praleido kažkur Naujoje Gvinėjoje, studijuodamas tenykštes gentis.

Normanas paspaudė mygtuką.

```
NGF KOMANDOS PSICHOLOGAS: PASIRINKIMAS IŠ EILĖS
1. Džonas F. Tompsonas, Jeilis — patvirtinta
2. Viljamas L. Harcas, Berkelio un-tas — patvirtinta
3. Džeremis Vaitas, Tenesio un-tas — patvirtinta
   (neapsispręsta)
4. Normanas Džonsonas, San Diego un-tas — atmesta
   (amžius)
```

Jis pažinojo juos visus. Bilas Harcas iš Berkelio rimtai sirgo vėžiu. Džeremis Vaitas per Vietnamo karą išvyko į Hanojų — jo tikrai nebūtų patvirtinę.

Taigi liko tik Normanas.

Dabar jis suprato, kodėl jį iškvietė paskutinį. Suprato, kam buvo reikalingi visi tie specialūs testai. Jis pajuto įniršio pliūpsnį Barnesui ir visai sistemai, kuri nutrenkė jį į vadenyno dugną, visai nepaisydama jo amžiaus ir nesirūpindama saugumu. Penkiasdešimt trejų metų Normanui Džonsonui visiškai netiko būti tūkstančio pėdų gylyje po vandeniu, suslėgtų dujų mišinių aplinkoje, — ir karinės pajėgos žinojo tai.

„Koks šiurkštus mano teisių pažeidimas", — pagalvojo Normanas. Jis jau norėjo susirasti Barnesą ir išdėti jį į šuns dienas. „Tas melagis, kalės vaikas—".

Jam teko tvirtai sugriebti kėdės atramas ir prisiminti, ką visai ne-

seniai sakė Betei. Kad ir kas atsitiko, dabar nieko su tuo neįmanoma padaryti. Jis būtinai iškeiks Barnesą — prižadėjo sau tai padaryti, bet tik tada, kai jie grįš į paviršių. Šiuo metu nėra jokio reikalo kelti triukšmą.

Jis papurtė galvą ir nusikeikė.

Paskui išjungė ekraną.

Laikas slinko kaip sulėtintame filme. Haris vis dar buvo sferoje. Tina ryškino atsidariusios sferos vaizdą, bandydama įžvelgti vidaus detales.

— Deja, — tarė ji, — modulio kompiuteriai nepakankamai galingi. Jei galėčiau prisijungti prie paviršiaus, darbas eitųsi kaip iš pypkės, bet dabar... — ji gūžtelėjo pečiais.

Tina parodė jiems daugybę sustingusių rėmų, kurie sužybsėdavo kas sekundę. Vaizdas buvo neryškus, su „sniegeliu".

— Vienintelės vidaus struktūros, matomos tamsoje, — parodė Tina į ekraną, — yra daugybė švieselių, kurios, regis, juda nuo rėmo prie rėmo.

— Tarytum sferoje būtų pilna jonvabalių, — pastebėjo Betė.

— Tik tiek, kad tos švieselės yra kur kas blausesnės nei jonvabaliai ir nemirkčioja. Jų labai daug, ir susidaro toks įspūdis, kad jos juda kartu, banguojančiais raštais.

— Kaip jonvabalių būrys?

— Panašau. Juosta pasibaigė ir ekranas tapo tamsus.

— Ir tai viskas? — pasiteiravo Tedas.

— Deja, taip, daktare Fildingai.

— Vargšas Haris, — gedulingai sumurmėjo Tedas.

Iš visos grupės jis atrodė labiausiai nusiminęs dėl Hario. Jis visą laiką spoksojo į uždarą sferą monitoriuje, sakydamas:

— Kaip jam tai pavyko? — paskui pridurdavo: — Tikiuosi, jam nieko neatsitiko.

Jis taip dažnai kartojo šiuos žodžius, kad galų gale Betė neiškentė:

— Mes žinome, kaip tu jautiesi, Tedai.

— Aš rimtai dėl jo susirūpinęs.

— Aš taip pat. Mes visi dėl jo susirūpinę.

— Manai, kad aš pavydžiu, Bete? Ar tai nori pasakyti?

— Kodėl kažkas turėtų taip manyti, Tedai?

Normanas pasistengė pakeisti temą. Svarbiausias dalykas yra išvengti tokių susirėmimų tarp grupės narių. Jis paklausė Tedo apie jo skrydžio datos analizę.

— Tai labai įdomu, — Tedą akivaizdžiai pamalonino šis klausimas. — Detaliai tyrinėdamas ankstyvuosius skrydžio datų vaizdus,

įsitikinau, kad juose pažymėtos trys planetos — Uranas, Neptūnas, Plutonas — ir Saulė, labai nedidelė antrame plane. Šie vaizdeliai yra padaryti, esant kažkokiame taške už Plutono orbitos. O tai rodo, kad juodoji skylė nėra labai toli nuo mūsų Saulės sistemos.

— Ar gali taip būti? — nustebo Normanas.

— Žinoma. Tiesą sakant, kai kurie astrofizikai jau anksčiau įtarė, kad netoliese, už mūsų Saulės sistemos, yra juodoji skylė — nedidelė juodoji skylė.

— Nieko apie tai negirdėjau.

— Taigi. Jei atvirai, tai kai kurie iš mūsų tvirtino, kad, jeigu ji būtų pakankamai maža, mes galėtume ten nuskristi, pasigauti ją ir, parsigabenus namo, prijungti prie Žemės orbitos — ji gamintų savo energiją visai planetai.

— Juodosios skylės kaubojai? — nusišypsojo Barnesas.

— Teoriškai nėra jokios priežasties, dėl kurios mes negalėtume to padaryti. Tik pagalvokite — mūsų planeta visiškai nepriklausytų nuo Žemėje gaminamo kuro... Pasikeistų visa žmonijos istorija.

— Tikriausiai ji taptų velnišku ginklu, — tarstelėjo Barnesas.

— Netgi labai mažytė juodoji skylutė yra pernelyg galinga, kad būtų naudojama kaip ginklas.

— Vadinasi, manai, kad laivas skrido sugauti šią juodąją skylę?

— Abejoju, — papurtė galvą Tedas. — Laivas pagamintas iš ypač atsparių medžiagų ir nepaprastai gerai apsaugotas nuo radiacijos. Štai kodėl aš įtariu, kad jam buvo skirta skristi *pro* juodąją skylę. Taip jis ir padarė.

— Ir todėl laivas grįžo į praeitį? — pasitikslino Normanas.

— Nesu dėl to tikras, — atsakė Tedas. — Matai, juodoji skylė iš tikrųjų yra visatos kraštas. Kas ten vyksta, niekas nežino. Kai kurie žmonės mano, kad pro juodąją skylę neskrendama, tu lyg ir pliumpteli į ją kaip akmenukas, paleistas į vandenį, o paskui pasišokinėdamas leki į kitą laiką, erdvę arba visatą.

— Taigi laivas šuoliavo?

— Taip. Ir tikriausiai daugiau nei vieną kartą. Kai šoktelėjo atgal, šiek tiek nepataikė ir grįžo šimtus metų prieš jam išvykstant.

— O per vieną iš tų šuolių jis pagriebė šį daiktą? — parodė Betė į monitorių.

Jie žvilgtelėjo į tą pusę. Sfera vis dar buvo uždaryta. Tačiau šalia jos, išsiskėtojęs keista poza, gulėjo Haris Adamsas.

Vieną sekundę jiems pasirodė, kad Haris negyvas. Netrukus jis pakėlė galvą ir sudejavo.

Savo užrašų knygutėje Normanas parašė: *Subjektas — trisdešimties metų juodaodis matematikas, kuris praleido tris valandas nežinomos prigimties sferos viduje. Sugrįžęs į nieką nereagavo, buvo apatiškas; nežinojo nei savo vardo, nei kas jis toks, nei kelinti dabar metai. Pargabentas į modulį; miegojo pusantros valandos; atsibudęs skundėsi galvos skausmais.*

— O, Dieve.

Haris, susiėmęs rankomis galvą ir dejuodamas, sėdėjo ant savo gulto.

— Skauda? — paklausė Normanas.

— Žiauriai. Tiesiog pulsuoja.

— Gal dar kas nors?

— Gerti. O, Dieve, — jis apsilaižė lūpas. — Siaubingai ištroškęs.

Ypatingas troškulys, užsirašė Normanas. Kambaryje pasirodė Roza Levi, virėja, su stikline limonado. Normanas padavė ją Hariui, kurią šis išgėrė vienu mauku ir grąžino atgal.

— Dar.

— Geriau atnešk ąsotį, — pasiūlė Normanas ir Levi išėjo. Atsisukęs į Harį, vis dar tebelaikantį galvą rankose ir dejuojantį, jis tarė:

— Noriu tavęs paklausti.

— Ką?

— Koks tavo vardas?

— Normanai, šiuo metu man nereikia jokios psichoanalizės.

— Tik pasakyk savo vardą.

— Haris Adamsas, dėl Dievo meilės. Kas tau yra? O, mano *galva*.

— Anksčiau tu jo neprisiminei, — įsiterpė Normanas. — Kai tave radome.

— Kai mane radote? — dabar jis vėl atrodė suglumęs.

Normanas linktelėjo galvą.

— Ar atsimeni tą momentą, kai tave radome?

— Tai tikriausiai buvo... išorėje.

— Išorėje?

Netikėtai įsiutęs, Haris pakėlė akis — dabar jos spindėjo nuo įniršio.

— *Sferos išorėje tu, prakeiktas idiote! Kaip manai, apie ką aš kalbu?*

— Ramiau, Hari.

— Tavo klausimai mane varo iš proto!

— Gerai, gerai, nusiramink.

Emociškai nepastovus. Įniršis ir susierzinimas, pasižymėjo Normanas.

— Ar tau būtinai reikia taip *triukšmauti*?

Normanas pažvelgė į jį sutrikęs.

— Tavo parkeris, — paaiškino Haris. — Nuo jo sklinda toks garsas, kaip nuo Niagaros krioklio.

Normanas liovėsi rašęs. Tai — turbūt migrena arba kažkas panašaus į migreną. Haris labai atsargiai laikė rankose galvą, tarytum ji būtų pagaminta iš stiklo.

— Viešpatie, kodėl man niekas neduoda aspirino?

— Kurį laiką mes nenorime tau nieko duoti, tuo atveju, jeigu tu susižeidei. Mes turime sužinoti, ką tau skauda.

— Man, Normanai, *skauda galvą*. Mano prakeiktą galvą! O dabar gal pagaliau duotum aspirino?

— Barnesas neleido.

— Ar jis vis dar čia?

— Mes visi esame čia.

Haris lėtai pakėlė akis.

— Bet gi jūs turėjote plaukti į paviršių.

— Žinau.

— Tai kodėl neišvykote?

— Oro sąlygos suprastėjo ir jie negalėjo atsiųsti mums povandeninių valčių.

Levi atnešė dar limonado. Gerdamas Haris žiūrėjo į ją.

— Ir jūs vis dar čia?

— Taip, daktare Adamsai.

— Kiek iš viso žmonių pasiliko?

— Devyni, sere, — atsakė Levi.

— Jėzau! — jis atidavė stiklinę ir Levi vėl ją pripylė. — Jums visiems reikėtų išvykti. Jūs turėtumėte išplaukti.

— Hari, — įsiterpė Normanas, — mes negalime.

— Jūs *privalote*.

Normanas atsisėdo ant gulto priešais Harį ir stebėjo, kaip jis geria. Haris buvo tipiškos šoko būsenos: pasimetimas, susierzinimas, nervingumas, maniakiška minčių tėkmė, nepaaiškinama baimė dėl kitų saugumo — tai buvo būdinga žiaurių avarijų, tokių kaip autoįvykių arba lėktuvų katastrofų sukrėstų aukų reakcija. Atsitikus tokiam skausmingam dalykui, protas stengėsi viską įsisąmoninti, suvokti, surinkti išbarstytas psichinio pasaulio šukes į vieną krūvą, tuo tarpu fizinis pasaulis aplinkui sudužo į gabalus. Protas tarytum persikraudavo, karštligiškai bandydamas viską suvokti, teisingai suprasti, atstatyti pusiausvyrą. Ir visgi tai buvo iš pagrindų sumišęs „besisukančio rato" periodas.

Jį paprasčiausiai tekdavo išlaukti.

Išgėręs limonadą, Haris atidavė stiklinę.

— Įpilti dar? — paklausė Levi.

— Ne, dabar gerai. Galvos skausmas šiek tiek nuslūgo.

„Galbūt vis dėlto tai — dehidracija, — pagalvojo Normanas. — Bet kodėl Hario kūnas būtinai turėjo dehidruotis per tas tris valandas, praleistas sferoje?"

— Hari...

— Pasakyk man kai ką, Normanai. Ar aš atrodau kitoks?

— Ne.

— Ar aš tau atrodau toks pats, kaip ir anksčiau?

— Manau, taip.

— Ar esi tuo tikras? — Haris pašoko ir pribėgo prie veidrodžio. Jis įdėmiai apžiūrėjo savo veidą.

— Kaip, tavo manymu, tu atrodai? — paklausė Normanas.

— Nežinau. Kitaip.

— Kaip kitaip?

— *Nežinau...* — jis trinktelėjo kumščiu į sienos plokštę šalia veidrodžio, kurio paviršius net suvirpėjo. Nusisukęs vėl atsisėdo ant gulto. Paskui atsiduso. — Paprasčiausiai kitoks.

— Hari...

— Ką?

— Ar prisimeni, kas atsitiko?

— Žinoma.

— Ir kas gi?

— Aš įėjau į vidų.

Jis laukė, tačiau Haris daugiau nieko nepasakė, tik spoksojo į kiliminę grindų dangą.

— Ar prisimeni, kaip atidarei duris?

Haris nieko neatsakė.

— Kaip tu atidarei duris, Hari?

Jis pažvelgė į Normaną.

— Jūs visi turėjote išvykti. Grįžti į paviršių. Jūs neturėjote čia pasilikti.

— Kaip tu atidarei duris, Hari?

Po šių žodžių jis ilgai tylėjo.

— Aš atidariau jas, — jis sėdėjo tiesiai, priglaudęs rankas prie šonų. Atrodė, kad pradeda prisiminti, išgyvena viską iš naujo.

— O paskiau?

— Įėjau į vidų.

— Kas atsitiko viduje?

— Ten buvo gražu...

— Kas buvo gražu?

— Jūros puta, — atsakė Haris ir vėl nutilo, tuščiu žvilgsniu spoksodamas į tolį.

— Puta? — paragino jį Normanas.

— Jūra. Putos. Gražu...

„Ar jis šnekėjo apie šviesas? — pagalvojo Normanas. — Apie sukūriuojančius šviesų raštus?"

— Kas buvo gražu, Hari?

— Tik nesijuok iš manęs, — paprašė Haris. — Pažadėk, kad nesijuoksi iš manęs.

— Nesijuoksiu.

— Manai, kad aš atrodau taip pat?

— Taip.

— Ir tu nemanai, kad aš nors kiek pasikeičiau?

— Ne, bent jau aš nematau. Ar *tu* manai, jog pasikeitei?

— Nežinau. Galbūt. Aš — galbūt.

— Ar kažkas atsitiko sferoje, kas tave pakeitė?

— Tu nieko nenutuoki apie sferą.

— Tai paaiškink man, — pasiūlė Normanas.

— Sferoje nieko neįvyko.

— Tu buvai joje tris valandas...

— Nieko neįvyko. Niekas niekada neįvyksta sferos viduje. Joje visą laiką tas pats.

— Kas visą laiką tas pats? Jūros puta?

— Puta visada kitokia. Sfera visą laiką tokia pati.

— Nesuprantu, — pasakė Normanas.

— Žinau, — Haris papurtė galvą. — Ką man daryti?

— Papasakok daugiau.

— Nėra jokio daugiau.

— Tada papasakok viską dar kartą.

— Tai nepadės, — atsakė Haris. — Ar jūs greitai iš čia išvyksite?

— Barneso žodžiais tariant, artimiausias keletą dienų tikrai ne.

— Manau, jums derėtų kuo greičiau iš čia išvykti. Įtikink juos. Priversk tai padaryti.

— Kodėl, Hari?

— Aš negaliu būti — nežinau.

Haris patrynė akis ir atsigulė į lovą.

— Atleisk, — tarė jis, — bet aš esu labai pavargęs. Pratęsime tai kada nors vėliau. Pašnekėk su kitais, Normanai. Tegul jie išvyksta. Čia... pavojinga pasilikti.

Išsitiesęs ant gulto, jis užsimerkė.

— Haris miega, — pranešė jiems Normanas. — Jis patyrė šoką ir yra labai sutrikęs. Bet šiaip sveikas.

— Ką jis tau papasakojo? — paklausė Tedas. — Apie tai, kas tenai įvyko?

— Jam viskas susipainiojo, — tarė Normanas, — bet dabar jis sveiksta. Kai radome jį, iš pradžių Haris netgi neatsiminė savo vardo. Dabar atsimena — ir savo vardą, ir kur jis yra, ir kaip įžengė į sferą. Aš manau, kad jis atsimena ir tai, kas ten viduje įvyko. Tik paprasčiausiai nesako.

— Nuostabu, — tarstelėjo Tedas.

— Jis paminėjo jūrą ir putas, bet aš nesupratau, ką jis turėjo omeny.

— Pažvelkite į lauką, — pakvietė juos prie langelių Tina.

Normaną staiga užplūdo šviesa — tūkstančiai žiburėlių, užpildančių vandenyno tamsybes — ir jo pirmasis atsakas į tai buvo niekuo nepagrįstas siaubas: sferos šviesos išsiveržė į laisvę, kad sučiuptų juos, tačiau po kurio laiko jis pastebėjo, kad jos turi formą, juda ir vinguriuoja.

Jie prispaudė veidus prie langelių.

— Kalmarai, — pagaliau pareiškė Betė. — Bioliuminescensiniai kalmarai.

— Tūkstančiai jų.

— Daugiau, — pataisė ji. — Spėju, jog mažiausiai pusė milijono susirinko aplink modulį.

— Gražu.

— Šio būrio dydis tiesiog stulbinantis, — pastebėjo Tedas.

— Įspūdingas, bet nėra labai jau neįprastas, — atsakė Betė. — Vandenyje, palyginti su sausuma, gyvių veislumas kur kas didesnis. Jūra yra ta vieta, kur prasidėjo gyvybė ir kur atsirado smarki konkurencija tarp gyvūnų. Na, o atsakas į ją yra milžiniškas atžalų skaičius. Dauguma jūros gyvių taip ir daro. Tiesą sakant, mes esame linkę manyti, kad gyvūnų išlipimą į sausumą nulėmė teigiami evoliucijos poslinkiai. Tačiau teisybė ta, jog pirmosios sausumos būtybės buvo išvarytos iš vandenyno. Jos tik bandė atsikratyti konkurencijos. Įsivaizduokite, kaip pirmosios žuvys — amfibijos — išlipo ant kranto, iškėlusios galvas ir apžvelgusios žemę, jos išvydo neaprėpiamus sausumos plotus, kuriuose nėra jokios konkurencijos. Tai tikriausiai atrodė kaip pažadėtoji—

Staiga nutraukusi sakinį Betė atsisuko į Barnesą.

— Greičiau: kur jūs laikote tinklus?

— Nenoriu, kad šiuo metu lįstum į lauką.

— Bet aš privalau. Šitie kalmarai turi tik šešis čiuptuvus.

— Na ir?

— Tokia rūšis nežinoma. Ji niekur neaprašyta. Privalau gauti pavyzdžių.

Barnesas paaiškino, kur yra įrangos spintelė, ir Betė išbėgo. Normano susidomėjimas gyvūnais atsinaujino.

Jie buvo maždaug pėdos ilgio, lyg persišviečiantys. Didelės kalmarų akys aiškiai matėsi jų kūnuose, kurie spindėjo blyškiai žydra spalva.

Po poros minučių lauke pasirodė Betė. Ji stovėjo būrio viduryje ir mojavo tinklu, gaudydama taip trokštamus egzempliorius. Keli kalmarai supykę papurškė rašalo debesį.

— Žavūs maži gyvūnėliai, — tarė Tedas. — Žinote, jų rašalo raida yra labai įdomi—

— Gal norite pietums kalmarų? — paklausė Levi.

— Po velnių, ne, — atšovė Barnesas. — Jei tai dar nežinoma rūšis, mes jų nevalgysime. Mažiausiai, ko man reikia — kad visi apsinuodytų maistu.

— Koks rūpestis, — tarstelėjo Tedas. — Šiaip ar taip, man niekada nepatiko kalmarai. Įdomus varomosios jėgos mechanizmas, tačiau biologinis audinys panašus į gumą.

Tą akimirką pasigirdo ūžesys, kai vienas iš monitorių pats įsijungė. Prieš jų akis ekranas greitai prisipildė skaičių.

0003212525263203262930132104261037183016061
808213229033005182204261013083016213716040
83016211822033013130432000321252526320326
293013210426103718301606180821322903300518
220426101308301623711604083016211822033013
1304320003212525263203262932104261037183016
0618082132290330051822042610130830162137
16040830162118220330131304320003212525263
203262930132104261037183016061808213229033
005182204261013083016213716040830162118220
3301313043200032125252632032629301321042610
3718301606180821322903300518220426101308
301621371604083162118220330131304320003212
525263203262930132104261037183016061808213
229033005182204261013083016213716040830162

— Iš kur jie atsiranda? — nustebo Tedas. — Iš paviršiaus?

Barnesas papurtė galvą.

— Tiesioginį kontaktą su paviršiumi mes nutraukėme.

— Vadinasi, juos kažkaip persiunčia po vandeniu?

— Ne, — atsakė Tina. — Jie atsiranda pernelyg greitai, palyginti su povandenine transmisija.

— Gal modulyje yra kitas prietaisų skydas? Ne? O kaip dėl DH-7?

— DH-7 dabar tuščias. Visi narai išvykę.

— Tai iš kur jie čia pasirodė?

— Man šie skaičiai atrodo sudėlioti atsitiktine tvarka, — pastebėjo Barnesas.

Tina linktelėjo galvą.

— Galbūt tai laikinosios kompiuterio atminties nutekėjimas kažkur sistemoje. Kai mes persijungėme į vidaus dyzelinę energiją...

— Tikriausiai, — sutiko Barnesas. — Atminties nutekėjimas po persijungimo.

— Aš manau, kad turime juos išsaugoti, — Tedas atidžiai žiūrėjo į ekraną. — Tam atvejui, jeigu tai — pranešimas.

— Pranešimas iš kur?

— Iš sferos.

— Po velnių, — tarė Barnesas, — tai neįmanoma.

— Iš kur tu žinai?

— Todėl, kad pranešimo nebūtų niekaip išėję persiųsti. Mes prie nieko neprisijungę. Bent jau tikrai ne prie sferos. Tai veikiausiai atminties liekanos iš mūsų kompiuterių sistemos vidaus.

— Kokia atmintis?

— Nemažas kiekis. Apie dešimt gigabaitų.

— Gal helis prasibrovė prie mikroschemų, — spėjo Tina. — Gal tai — absorbavimo efektas.

— Ir visgi, aš manau, kad turime juos išsaugoti, — pasakė Tedas.

Normanas žiūrėjo į ekraną. Jis nebuvo matematikas, tačiau savo gyvenime matė daug statistinių lentelių, kuriose sugebėdavo surasti tam tikrus raštus. Žmogaus smegenys paveldėjo gerą savybę — sugebėjimą įžvelgti raštus vizualiai. Normanas nebūtų galėjęs tiksliai paaiškinti kodėl, bet šioje skaičių sekoje jis tiesiog užuodė raštą.

— Jaučiu, jog šie skaičiai išdėstyti ne atsitiktine tvarka, — tarė jis.

— Na, tai išsaugokime juos, — sutiko Barnesas.

Tina priėjo prie monitoriaus. Kai jos pirštai palietė klavišą, skaičiai ekrane pranyko.

— Štai ir viskas, — numojo ranka Barnesas. — Pradingo. Gaila, kad Hario su mumis nebuvo.

— Taip, — Tedas paniuro, — labai gaila.

— Pažvelk, — tarė Betė. — Šitas vis dar gyvas.

Normanas kartu su ja buvo mažoje biologinėje laboratorijoje, pačiame D cilindro viršuje. Joje niekas nesilankė nuo pat atvykimo, kadangi iki tol niekas nerado jokių gyvų būtybių. Dabar tamsiame kambaryje jis su Bete stebėjo kalmarą, plaukiojantį stikliniame rezervuare. Padaras atrodė išties subtiliai — jo užpakalinėje dalyje ir šonuose susikoncentravo žydro raudonio juostelės.

— Taip, — pasakė Betė. — Bioliuminescensinės struktūros, rodos, yra išsidėsčiusios nugaroje. Tai, žinoma, bakterijos.

— Kas tokios?

— Bioliuminescensiniai plotai. Patys kalmarai nekuria šviesos. Tai daro bakterijos. Taigi jos yra susijungusios su švytinčių gyvūnų kūnais. Štai, matai jas, spindinčias pro odą.

— Tai lyg ir infekcija?

— Taip, panašu.

Didžiulės kalmaro akys spoksojo tiesiai į juos. Sujudėjo čiuptuvai.

— Vidaus organus irgi matai, — kalbėjo Betė. — Jų smegenys pasislėpusios tarp akių. Cista — virškinamoji liauka. Už jos — skrandis, o po juo — matai, kaip daužosi? — širdis. Priešais lytines liaukas didelis daiktas, besitęsiantis žemyn nuo skrandžio, yra lyg ir piltuvėlis — pro jį kalmaras purškia rašalą ir stumiasi į priekį.

— Ar tai tikrai nauja rūšis? — paklausė Normanas.

— Nežinau, — atsiduso ji. — Vidaus organai labai jau tipiniai, bet kadangi trūksta poros čiuptuvų, galima kvalifikuoti jį kaip naują rūšį.

— Ar pavadinsi jį *Kalmarus betus*? — pasiteiravo Normanas.

— *Architeuthis bethis*, — nusišypsojo ji. — Skamba taip, lyg būtų kažkas susiję su dantimis. *Architeuthis bethis* reiškia, kad trūksta šaknies kanalo.

— Na ir kaip dėl jų, daktare Halpern? — paklausė įkišusi tarp durų galvą Levi. — Turiu puikaus pomidorų padažo ir pipirų. Būtų gaila išmesti juos. Ar kalmarai iš tiesų nuodingi?

— Abejoju, — atsakė Betė. — Kiek žinoma, jie ne tokie. Vis dėlto mes kuo puikiausiai galėtume jais užkąsti.

Kai Levi paliko juos vienus, Normanas tarė:

— Maniau, kad nebevalgai tų gyvių.

— Tik aštuonkojus, — atšovė Betė. — Jie tokie žavūs ir sumanūs. Kalmarai labai jau... nesimpatiški.

— Nesimpatiški.

— Na, jie turi kanibališkų įpročių ir yra labai jau bjaurūs... — jos antakis pakilo į viršų. — Tai ir vėl tavo psichoanalizė su manimi?

— Ne, tik domiuosi.

— Kaip zoologė turėčiau būti objektyvi, bet jaučiu gyvūnams tuos pačius jausmus, kaip ir visi kiti. Man labai patinka aštuonkojai. Žinai, jie labai protingi. Kartą savo tyrimų rezervuare laikiau aštuonkojį, kuris išmoko užmušti tarakonus ir naudoti juos vietoj masalo, kai gaudydavo krabus. Šie susidomėję atšliauždavo patyrinėti negyvo tarakono, o aštuonkojis tuo metu šokdavo iš savo slėptuvės ir sučiupdavo juos.

— Aštuonkojo sumanumą ypač riboja jo gyvenimo trukmė — treji metai, o to nepakanka, kad išsivystytų kažkas tokio sudėtingo — kaip kultūra arba civilizacija. Jeigu aštuonkojai gyventų taip ilgai, kaip ir mes, jie jau seniausiai turbūt būtų tapę pasaulio valdovais.

— Bet kalmarai — visiškai kitokie. Jokių jausmų jiems nepuoselėju, išskyrus tai, kad aš jų iš tiesų nekenčiu.

— Ką gi, — nusišypsojo jis, — bent jau radai pagaliau gyvybę.

— Žinai, kas juokinga, — tarė ji. — Atsimeni, kaip skurdžiai atrodė vandenyno dugnas? Visai nieko?

— Aišku. Labai nustebino.

— Tai va, pasukau į kitą modulio šoną sugauti tuos kalmarus, o ten, ant dugno — įvairiausių rūšių jūros žvaigždės. Gražiausių spalvų — mėlynos, purpurinės, geltonos. Kai kurios iš jų gana nemažos.

— Manai, jos paprasčiausiai užaugo?

— Ne, turbūt jos visą laiką buvo tame taške, tik mes tenai niekada nesižvalgėme. Vėliau reikės jas patyrinėti. Norėčiau žinoti, kodėl jos susibūrė būtent toje vietoje, šalia modulio.

Normanas pažvelgė pro langelį. Įjungė išorinius žibintus, kurie apšvietė dugną. Ir iš tikrųjų pamatė jūros žvaigždes, purpurines, rožines ir žydras, švelniai plazdančias srovėje. Jos sklido tiek, kiek siekė šviesa, ir toliau, į tamsą.

— Tam tikra prasme, — prabilo Betė, — tai veikia raminamai. Mes esame pakankamai giliai, kad nematytume daugumos vandenyno gyvybių, kurios dažniausiai veisiasi iki šimto pėdų gylio. Tačiau šis modulis yra pačioje turtingiausioje įvairių gyvių jūroje. Apskaičiavę mokslininkai nusprendė, kad Ramiojo vandenyno pietuose yra daugiausia koralų bei jūrinių pinčių rūšių, negu kitur Žemėje.

— Taigi aš džiaugiuosi, kad galų gale mes pradėjome kažką rasti, — ji pažvegė į savo stalą, apkrautą chemikalais bei reagentais. — Ir aš džiaugiuosi, kad galiausiai pradėjau kažką dirbti.

***

Haris valgė kiaušinienę su lašiniukais virtuvėje. Kiti, stebėdami jį su palengvėjimo jausmu, kad pagaliau viskas gerai, stovėjo aplinkui. Jie

papasakojo Hariui naujienas. Jis klausėsi be didesnio susidomėjimo, kol jie paminėjo didžiulį kalmarų sambūrį.

— *Kalmarai*?

Jis staigiai pakėlė akis ir vos neišmetė iš rankos šakutės.

— Taip, daugybė, — pasakė Levi. — Verdu visą jų krūvą pietums.

— Ar jie vis dar čia? — paklausė Haris.

— Ne, dabar jie išnykę.

Jis atsipalaidavo, nuleido pečius.

— Kažkas negerai, Hari? — pasiteiravo Normanas.

— Nekenčiu kalmarų, — atsakė šis. — Negaliu jų pakęsti.

— Man jų skonis irgi ne prie širdies, — pridėjo Tedas.

— Siaubingas, — linktelėjo Haris galva. Jis toliau valgė kiaušinienę. Įtampa atslūgo.

Ir staiga iš D cilindro pasigirdo Tinos šūksnis:

— Aš juos gaunu! Aš vėl gaunu skaičius!

**00032125252632 032629 301321 04261037 18 3016 06180
82132 29033005 1822 04261013 0830162137 1604 083016
21 1822 033013130432 00032125252632 032629 301321 0
4261037 18 3016 0618082132 29033005 1822 04261013 08
30162137 1604 08301621 1822 033013130432 000321252
52632 032629 301321 04261037 18 3016 0618082132 290
33005 1822 04261013 0830162137 1604 08301621 1822 03
3013130432 00032125252632 032629 301321 04261037 1
8 3016 0618082132 29033005 1822 04261013 0830162137
1604 08301621 1822 033013130432 00032125252632 032
629 301321 04261037 18 3016 0618082132 29033005 1822
04261013 0830162137 1604 08301621 1822 033013130432
0003212525252632 032629 301321 04261037 18 3016 06
18082132 29033005 1822 04261013 0830162137 1604 083
01621 1822 033013130432 0003212525632 032629 301321**

— Ką manai, Hari? — parodė pirštu į ekraną Barnesas.

— Ar juos ir anksčiau buvote gavę? — paklausė Haris.

— Panašu, tik tarpai tarp jų kitokie.

— Todėl, kad tai, be jokių abejonių, neatsitiktinai parinkti skaičiai. Tai — ta pati seka, pakartota vėl. Pažvelk. Prasideda čia, baigiasi čia, paskui pasikartoja.

00032125252632 032629 301321 04261037 18 3016 06180
82132 29033005 1822 04261013 0830162137 1604 083016
21 1822 033013130432 00032125252632 032629 301321 0
4261037 18 3016 0618082132 29033005 1822 04261013 08
30162137 1604 08301621 1822 033013130432 000321252
52632 032629 301321 04261037 18 3016 0618082132 290
33005 1822 04261013 0830162137 1604 08301621 1822 03
3013130432 00032125252632 032629 301321 04261037 1
8 3016 0618082132 29033005 1822 04261013 0830162137
1604 08301621 1822 033013130432 00032125252632 032
629 301321 04261037 18 3016 0618082132 29033005 1822
04261013 0830162137 1604 08301621 1822 033013130432
0003212525252632 032629 301321 04261037 18 3016 06
18082132 29033005 1822 04261013 0830162137 1604 083
01621 1822 033013130432 0003212525632 032629 301321

— Jis teisus, — tarė Tina.

— Fantastiška, — susižavėjo Barnesas. — Tiesiog neįtikėtina, kad tu sugebėjai tai įžvelgti.

Tedas nekantriai barbeno į prietaisų skydą.

— Elementaru, brangusis Barnesai, — pasakė Haris. — Tai buvo lengvoji dalis. Sunkioji dalis — ką visa tai reiškia?

— Tai, aišku, — pranešimas, — įsiterpė Tedas.

— Gal ir pranešimas, — sutiko Haris, — o gal tai kažkoks kompiuterio sistemos nutekėjimas, programavimo klaidų arba kietojo disko defektų padarinys. Mes galime valandų valandas praleisti versdami vien tam, kad sužinotume, jog ten, pavyzdžiui, parašyta „Autorinės teisės priklauso „*Acme* kompiuterių sistemoms, Silikono slėnis".

— Na... — Tedas nespėjo pabaigti sakinio, nes vėl prabilo Haris:

— Greičiausiai šios skaičių serijos yra kilusios iš paties kompiuterio. Bet leiskite man pabandyti.

Tina išspausdino skaičius.

— Aš irgi norėčiau pabandyti, — greitai įsiterpė Tedas.

— Žinoma, daktare Fildingai, — Tina išspausdino viską kitame popieriaus lape.

— Jei čia yra pranešimas, — tarė Haris, — gal jį galima iššifruoti keitimo kodu, kaip ir rakto kodu. Tai padėtų, jeigu mes turėtume dekoderio programą kompiuteryje. Ar gali kas nors tai užprogramuoti?

Jie visi papurtė galvas.

— O tu ar gali? — paklausė Barnesas.

— Ne, ir, kiek suprantu, persiųsti jų į paviršių neįmanoma? Vals-

tybės saugumo tarybos dekoderiai Vašingtone atliktų tai per penkiolika sekundžių.

Barnesas pakratė galvą.

— Jokio kontakto. Netgi nepavyks pasiųsti radijo laido su balionu. Paskutiniais duomenimis, viršuje — keturiasdešimt penkių pėdų aukščio bangos. Sulaužytų laidą akies mirksniu.

— Taigi mes izoliuoti?

— Taip, izoliuoti.

— Spėju, kad teks grįžti prie senoviškų priemonių — pieštuko ir popieriaus lapo. Aš visada sakiau, tradiciniai įnagiai yra patys geriausi — ypač, kai po ranka daugiau nieko nėra, — tai pasakęs jis išėjo iš kambario.

— Atrodo, jis gerai nusiteikęs, — pažymėjo Barnesas.

— Ko gero, labai gerai nusiteikęs, — pridėjo Normanas.

— Netgi perdaug gerai, — pridūrė Tedas. — Šiek tiek maniakiškai?

— Ne, — atsakė Normanas. — Paprasčiausiai gerai nusiteikęs.

— Man jis pasirodė truputį užrietęs nosį, — tarė Tedas.

— Tegul toks ir būna, — suniurzgėjo Barnesas. — Jei tai padės išgliaudyti jam kodą.

— Aš irgi pabandysiu, — priminė jam Tedas.

— Puiku, — atsakė Barnesas, — bandyk ir tu.

TEDAS

— Aš tau sakau, jūsų pasitikėjimas Hariu yra perdėtas, — Tedas, žvilgčiodamas į Normaną, žingsniavo į priekį ir atgal. — Haris yra maniakas ir jis paprasčiausiai nemato akivaizdžių dalykų.

— Pavyzdžiui?

— Pavyzdžiui tai, kad šie skaičiai negali būti nutekėjimas iš kompiuterio.

— Iš kur tu žinai? — paklausė Normanas.

— Procesorius. Jame įstatyta 68090 mikroschema, o tai reiškia, kad bet kokios atminties atliekos patektų *į šešiatainę*.

— Kokia šešiatainė?

— Yra daugybė skaičių žymėjimo būdų, — paaiškino Tedas. — 68090 mikroschema remiasi šešiolikine, arba dar kitaip vadinama heksadešimtaine. Šešiatainė yra visiškai ne tokia, kaip dešimtainė. Atrodo visai kitaip.

— Bet tame pranešime naudojami skaičiai nuo nulio iki devynių, — pastebėjo Normanas.

— Būtent tai aš ir turiu omenyje, — nudžiugo Tedas. — Jie atėjo

ne iš kompiuterio. Aš tikiu, jog tai, be abejo, yra pranešimas iš sferos. Negana to, aš manau, jog tai tiesioginis vizualus atvaizdas, nors Haris mano turįs reikalą su keitimo kodu.

— Nori pasakyti, paveikslas?

— Taip, — patvirtino Tedas. — Ir aš manau, kad tai — pačios nežemiškos būtybės atvaizdas! — jis pradėjo naršyti popieriaus lapus. — Pradėjau nuo to.

001110101110011100111010100000 111101011101
11110110110101 100110101010100101
100101111010000 11010010100010101100000
1110111111110101 1001010110 1001101010101101
1000111101000010101100101 10000100
1000111101000010101 1001010110
111111011011101100100000
001110101110011100111010100000 111101011101
11110110110101 100110101010100101 10010
1111010000 11010010100010101100000
1110111111110101 1001010110 1001101010101101
1000111101000010101100101 10000100
1000111101000010101 1001010110
111111011011101100100000
001110101110011100111010100000 111101011101
11110110110101 100110101010100101 10010
1111010000 11010010100010101100000
1110111111110101 1001010110 1001101010101101
1000111101000010101100101 10000100

— Taigi pakeičiau šį pranešimą į binarinę sistemą, — paaiškino Tedas. — Iš karto jaučiasi vizualinis raštas, ar ne?

— Ne visai, — paprieštaravo Normanas.

— Na, žinoma, tai labai sugestyvu, — sutiko Tedas. — Paklausyk — visus tuos metus, praleistus RPL'e, besižvalgydamas po kitas planetas, aš domėjausi šiais dalykais. Taigi paskui aš grįžau prie originalaus pranešimo ir užpildžiau tarpus. Štai, ką gavau.

• •00032125252632• •032629• •301321• •04261037• •18•
•3016• •0618082132• •29033005• •1822• •04261013•
•0830162137• •1604• •08301621• •1822• •033013130432•
•00032125252632• •032629• •301321• •04261037• •18•
•3016• •0618082132• •29033005• •1822• •04261013•
•0830162137• •1604• •08301621• •1822• •033013130432•
•00032125252632• •032629• •301321• •04261037• •18•
•3016• •0618082132• •29033005• •1822• •04261013•
•0830162137• •1604• •08301621• •1822• •033013130432•
•00032125252632• •032629• •301321• •04261037• •18•
•3016• •0618082132• •29033005• •1822• •04261013•
•0830162137• •1604• •08301621• •1822• •033013130432•
•00032125252632• •032629• •301321• •04261037• •18•

•3016• •0618082132• •29033005• •1822• •04261013•
•0830162137• •1604• •08301621• •1822• •033013130432•
•0003212525 2632• •032629• •301321• •04261037• •18•
•3016• •0618082132• •29033005• •1822• •04261013•
•0830162137• •1604• •08301521• •1822• •033013130432•
•00032125252632• •032629• •301321• •04261037• •18•
•3016• •0618082132• •29033005• •1822• •04261013•
•0830162137• •1604• •08301621• •1822• •033013130432•
•00032125252632• •032629• •301321• •04261037• •18•
•3016• •0618082132• •29033005• •1822• •04261013•
•0830162137• •1604• •08301621• •1822• •033013130432•
•00032125252632• •032629• •301321• •04261037• •18• •

— Hmm... — numykė Normanas.

— Sutinku, tai į nieką neatrodo panašu, — tarė Tedas. — Tačiau, pakeitę ekrano plotį, gauname *štai ką*.

Jis išdidžiai pakėlė kitą popieriaus lapą.

• •00032125252632• •032629• •301321•
•04261037• •18• •3016• •0618082132• •29033005•
•1822• •04261013• •0830162137• •1604•
•08301621• •1822• •033013130432•
•00032125252632• •032629• •301321• •04261037•
•18• •3016• •0618082132• •29033005• •1822•
•04261013• •0830162137• •1604• •08301621•
•1822• •033013130432• •00032125252632•
•032629• •301321• •04261037• •18• •3016•
•0618082132• •29033005• •1822• •04261013•
•0830162137• •1604• •08301621• •1822•
•033013130432• •00032125252632• •032629•
•301321• •04261037• •18• •3016• •0618082132•
•29033005• •1822• •04261013• •0830162137•
•1604• •08301621• •1822• •033013130432•
•00032125252632• •032629• •301321• •04261037•
•18• •3016• •0618082132• •29033005• •1822•
•04261013• •0830162137• •1604• •08301621•
•1822• •033013130432• •00032125252632•
•032629• •301321• •04261037• •18• •3016•

— Na, ir?

— Tik nesakyk, kad nematai rašto, — tarė Tedas.

— Aš jo nematau, — atsakė Normanas.

— Pabandyk pažiūrėti į jį šnairuodamas.

Normanas taip ir padarė.

— Labai gaila, bet...

— *Akivaizdu*, jog tai — šios būtybės atvaizdas, — mygo jį Tedas. — Žiūrėk, čia — vertikalus liemuo, trys kojos, dvi rankos. Galvos nėra, matyt, ji yra pačiame liemenyje. Tu juk įžiūri tai, Normanai?

— Tedai...

— Nors kartą Haris visiškai prašovė pro šalį! Pranešimas — ne šiaip sau atvaizdas. Tai autoportretas!

— Tedai...

Tedas atsisėdo ir atsiduso.

— Nori pasakyti man, kad aš persistengiu.

— Nenoriu gniuždyti tavo entuziazmo, — atsakė Normanas.

— Bet ateivio tu nematai?

— Ne, iš tiesų, ne.

— Velniai rautų, — Tedas nusviedė popierius į šoną. — Nekenčiu to kalės vaiko. Jis toks arogantiškas. Jis varo mane iš proto... Ir, be to, jis dar yra jaunas.

— Tau keturiasdešimt, — patikslino Normanas. — Nesakyčiau, kad jau stovi viena koja karste.

— Fizikos prasme, taip, — atkirto Tedas. — Biologai, sulaukę senyvo amžiaus, kartais gali atlikti svarbių darbų. Darvinui buvo penkiasdešimt, kai jis išspausdino savo „Biologinių rūšių kilmę". Vyresni chemikai irgi kartais sukuria vertingų darbų. Bet jeigu fizikas nieko nepasiekė iki trisdešimt penkerių, ko gero, nieko svarbaus ir nenuveiks.

— Bet, Tedai, tu esi gerbiamas savo srities specialistų.

Tedas papurtė galvą.

— Niekada neparašiau jokio ypač svarbaus darbo. Aš analizavau duomenis, priėjau keletą įdomių išvadų. Bet nieko ypač svarbaus. Ši ekspedicija — tai mano šansas tikrai *padaryti* kažką. Tikrai... kad mano vardą įrašytų į knygas.

Normanas dabar kitaip pradėjo suvokti Tedo entuziazmą ir energiją, tą nemažėjančią jaunatvišką manierą. Tedas nebuvo emocionaliai atsilikęs, tik užsivedęs. Ir jis kabinosi į savo jaunystę, jausdamas, kaip laikas slysta jam iš rankų, o jis taip nieko ir nespėjo pasiekti. Tai nebuvo bjauru. Tai kėlė liūdesį.

— Na, — tarė Normanas, — ekspedicija dar nesibaigė.

— Ne, — Tedas staiga prašvito. — Tu teisus. Tu visiškai teisus. Mūsų laukia dar daug nuostabių įvykių. Aš tiesiog *žinau*, kad jie laukia. Ir jų bus, ar ne?

— Taip, Tedai, — sutiko Normanas. — Jų bus.

BETĖ

— Prakeikimas, niekas neveikia! — ji mostelėjo ranka į laboratorijos stalą. — Nė vienas iš čia esančių chemikalų ar reagentų nevertas nė velnio!

— Ką išbandei? — ramiai paklausė Barnesas.

— Zenker — formaliną, H ir E, kitus dažiklius. Proteolitines esencijas, fermentų skilimą. Niekas neveikia. Žinai, ką aš manau? Manau, kad kažkas aprūpino laboratoriją pasenusiais ingredientais.

— Ne, — paprieštaravo Barnesas, — tai dėl atmosferos.

Jis paaiškino, kad į jų aplinką pateko du procentai deguonies, vienas procentas anglies dioksido ir jokio azoto.

— Cheminės reakcijos nenuspėjamos, — pasakė jis. — Tau reikėtų kada nors žvilgtelėti į Levi receptų knygą. Pagamintas maistas atrodo normaliai, tačiau pats gaminimo būdas tikrai nėra normalus.

— O laboratorija?

— Laboratoriją aprūpino viskuo, nežinodami, kokiame gylyje mes dirbsime. Jei būtume seklesnėje vietoje, kvėpuotume suspaustu oru, ir visos tavo cheminės reakcijos veiktų — tik kur kas greičiau nei įprastai. Tačiau su helioksu reakcijos yra nenuspėjamos. Jeigu jos neveiks kaip reikia, na... — jis gūžtelėjo pečiais.

— Tai ką man daryti? — paklausė ji.

— Tą patį, ką ir mums visiems, — atšovė Barnesas, — stengtis iš visų jėgų.

— Aš galiu atlikti tik labai prastą anatominę analizę. Šis darbo stalas — niekam vertas.

— Tai ir daryk tą prastą anatomiją.

— Aš norėčiau, kad laboratorijoje bent kas nors veiktų.

— Yra tik tiek, — pasakė Barnesas. — Susitaikyk su tuo ir tęsk darbą.

Į kambarį įėjo Tedas.

— Jūs geriau visi žvilgtelėkite į lauką, — parodė jis į langelius. — Mes turime daugiau svečių.

Kalmarai buvo išnykę. Iš pradžių Normanas matė tik vandenį ir baltas plūduriuojančias nuosėdas, apšviestas žibintų.

— Pažvelkite žemyn, apačion.

Vandenyno dugnas buvo gyvas. Tikrai gyvas, šliaužiojantis, besiraitantis, virpantis tiek, kiek siekė šviesos.

— Kas *čia*?

— Krevetės, — atsakė Betė. — Daugybė krevečių, — ir ji nubėgo ieškoti savo tinklo.

— Na va, *štai*, ką mums reikėtų valgyti, — tarė Tedas. — Aš mėgstu krevetes. O šios, dar atrodo, tiesiog tobulo dydžio, truputį mažesnės už vėžius. Tikriausiai labai skanios. Prisimenu, kartą mes su antrąja žmona ragavome pačių nuostabiausių vėžių Portugalijoje.

Normanas pasijuto šiek tiek nejaukiai.

— Ką jos čia veikia?

— Nežinau. O ką apskritai veikia krevetės? Ar jos migruoja?

— Jeigu aš žinočiau! — burbtelėjo Barnesas. — Visada perku jas užšaldytas. Mano žmona nemėgsta jų valyti.

Normano taip ir nepaliko nerimo jausmas, tik jis negalėjo pasakyti kodėl. Dabar jis aiškiai matė visame vadenyno dugne krevetes; jų buvo visur. Kodėl tai turėtų jį jaudinti?

Normanas pasitraukė nuo lango tikėdamasis, jog tas miglotas nerimo jausmas praeis, jeigu jis nukreips žvilgsnį į kažką kitą. Tačiau taip neatsitiko; jis pasiliko viduje — mažas mazgelis skrandžio duobutėje. Jam visiškai nepatiko šis pojūtis.

HARIS

— Hari!

— O, sveikas, Normanai! Girdėjau tuos jūsų susijaudinimo šūksnius. Daug krevečių lauke, ar ne?

Haris sėdėjo ant savo gulto, ant kelių pasidėjęs popieriaus lapą, prirašytą skaičių. Jis turėjo pieštuką ir bloknotą; visas puslapis buvo išmargintas skaičiavimais, braukymais, simboliais ir strėlytėmis.

— Hari, kas čia dedasi? — paklausė Normanas.

— Terauna mane velniai, jeigu aš žinau.

— Man tik įdomu, kodėl mes taip netikėtai pradėjome atrasti gyvybę — kalmarus, krevetes — čia, vandenyno dugne, kai anksčiau nebuvo nieko. Niekada.

— O, tai. Manau, jog ir taip aišku.

— Taip?

— Žinoma. Kuo skiriasi tada ir dabar?

— Tu buvai sferos viduje.

— Ne, ne. Aš turiu omenyje išorinės aplinkos skirtumus.

Normanas susiraukė. Jis niekaip nesusigaudė Hario minčių tėkmėje.

— Na, pažiūrėk į lauką, — pasiūlė Haris. — Ką matei anksčiau, ko nematai dabar?

— Taką?

— Taigi. Taką ir narus. Gausybė veiklos — ir daugybė elektros. Manau, tai ir išgąsdino vietinę fauną. Juk žinai, čia, Ramiojo vandenyno pietuose, gyvybė turėtų tiesiog knibždėte knibždėti.

— O dabar, narams išvykus, gyvūnai sugrįžo?

— Aš taip spėju.

— Ir tai viskas? — Normanas vėl susiraukė.

— Kodėl manęs klausi? — nustebo Haris. — Pasiteirauk Betės; ji tau tiksliai atsakys. Bet aš žinau, kad gyvūnai yra jautrūs įvairiems dirgikliams, kurių mes net nepastebime. Tu negali varyti dievai žino

kiek milijonų voltų povandeniniu kabeliu, kad apšviestum pusės mylios taką, aplinkoje, kuri anksčiau neregėjo šviesos, ir nesitikėti jokio šalutinio poveikio.

Kažkas iš šio ginčo nedavė Normano pasąmonei ramybės. Jis žinojo kažką, kažką labai glaudžiai susijusį su šiuo reikalu, tik niekaip negalėjo susigaudyti, ką.

— Hari.

— Taip, Normanai. Tu atrodai šiek tiek susijaudinęs. Žinai, tas keitimo kodas — tikras šunsnukis. Pasakysiu tau tiesą. Aš nesu tikras, kad sugebėsiu jį išgliaudyti. Matai, jei tai *yra* raidžių sukeitimas, reikia dviejų skaitmenų apibūdinti vieną raidę, kadangi abėcėlėje jų yra dvidešimt šešios, dar reikia neužmiršti, jog čia nėra skyrybos ženklų — kurie irgi gali būti įtraukti arba neįtraukti. Taigi, kai matau skaičių 2 šalia 3, aš nežinau, ar tai antroji raidė, po kurios — trečioji ar paprasčiausiai dvidešimt trečioji raidė. Visi tie perstatymai užima labai daug laiko. Supranti, ką noriu pasakyti?

— Hari?

— Taip, Normanai.

— Kas įvyko sferos viduje?

— Ar dėl to tu ir jaudiniesi? — pasiteiravo Haris.

— Kodėl manai, kad aš iš viso dėl kažko jaudinuosi? — paklausė Normanas.

— Tavo veidas, — atsakė Haris. — Jame įžvelgiu susirūpinimą.

— Galbūt taip ir yra, — sutiko Normanas. — Bet dėl šios sferos...

— Žinai, aš labai daug mąsčiau apie ją.

— Ir?

— Tai tikrai stebina. Aš iš tiesų nepamenu, kas įvyko.

— Hari?

— Aš puikiai jaučiuosi, visą laiką vis geriau, prisiekiu Dievu. Energija grįžo, galvos skausmas pranyko — ir anksčiau aš prisimindavau viską, kas susiję su sfera ir kas yra jos viduje. Bet sulig kiekviena praeinančia minute tie vaizdiniai, rodos, blėsta. Ar žinai, kaip blėsta sapnai? Prisimeni juos, kai tik atsibundi, o po valandos — jie jau pranykę.

— Hari?

— Pamenu, jog ten buvo nuostabu ir gražu. Šviesos, sūkuriuojančios šviesos. Bet tai ir viskas.

— Kaip tu įstengei atidaryti duris?

— O, tai. Tuo metu viskas buvo aišku. Atsimenu, kaip išmąsčiau. Žinojau tiksliai, ką daryti.

— Ir ką tu padarei?

— Neabejoju, jog tai grįš į mano atmintį.

— Neatsimeni, kaip atidarei duris?

— Ne. Tik pamenu tą netikėtai užplūdusią nuojautą, tą įsitikini-

mą, ką reikia daryti. Tačiau detalių negaliu atgaminti. O ką, ar dar kažkas nori patekti į jos vidų? Gal Tedas?

— Esu tikras, jog Tedas norėtų ten pakliūti—

— Nežinau, ar tai gera mintis. Jei atvirai, nemanau, kad Tedui reikėtų tai daryti. Tik pagalvok, kaip nuobodu bus klausytis jo kalbų, kai jis iš ten išeis. „Aš apsilankiau ateivių sferoje. Autorius — Tedas Fildingas". Pabaigos taip ir neišgirsime.

Ir jis sukikeno.

„Tedas buvo teisus, — pagalvojo Normanas. — Jis iš tiesų nusiteikęs maniakiškai. Haris įgijo kažkokią greitą, nevaržomą, per didelio linksmumo savybę. Jam būdingas lėtas sarkazmas pranyko, jį pakeitė spinduliuojančios, atviros ir karštligiškos manieros. Ir tas linksmas nerūpestingumas, pusiausvyros stoka, sprendžiant svarbius dalykus. Jis išsitarė, kad negalės susidoroti su kodu. Jis pasakė, kad nepamena, kas atsitiko sferoje arba kaip jis atidarė ją. Ir neatrodo, kad jam tai labai rūpėtų."

— Hari, kai tu tik ką išėjai iš sferos, rodos, buvai sunerimęs.

— Tikrai. Žiauriai skaudėjo galvą. Aš atsimenu *tai.*

— Vis kartojai, kad mums reikia grįžti į paviršių.

— Tikrai?

— Taip. Kodėl?

— Vienas Dievas žino. Buvau toks sutrikęs.

— Taip pat sakei, kad mums čia pavojinga pasilikti.

Haris nusišypsojo.

— Normanai, tu priimi visus mano žodžius pernelyg rimtai. Aš pats tuo metu nežinojau, ar išeinu, ar įeinu.

— Hari, mums reikia, kad prisimintum tuos dalykus. Kai pradėsi prisiminti, ar tu man pasakysi?

— Žinoma, Normanai. Visiškai. Gali manimi pasikliauti. Tuojau pat pasakysiu.

LABORATORIJA

— Ne, — pasakė Betė. — Čia nėra jokios prasmės. Visų pirma tuose plotuose, kur žuvys dar nėra mačiusios žmogiškos būtybės, jos linkusios nepaisyti žmonių, nebent būtų medžiojamos. Karinio laivyno narai žuvų nemedžiojo. Antra, jeigu narai būtų suplakę vandenyno dugną, tai, tiesą sakant, išlaisvintų maistingąsias medžiagas ir pritrauktų daugiau gyvių. Trečia, daugumą gyvūnų rūšių traukia elektros srovė. Taigi krevetes ir kitus gyvius jau anksčiau turėjo privilioti čia elektra. Ne dabar, kai energija išjungta.

Ji tyrinėjo krevetes, gulinčias po mažo galingumo skenuojančiu mikroskopu.

— Kaip jis atrodo?
— Haris?
— Taip.
— Nežinau.
— Ar jis gerai jaučiasi?
— Nežinau. Manau, kad taip.
Vis dar žiūrėdama pro mikroskopo lęšius, ji paklausė:
— Ar jis tau ką nors pasakojo apie tai, kas įvyko sferoje?
— Dar ne.
Sureguliavusi mikroskopą ji papurtė galvą.
— Velniai mane rautų!
— Kas yra? — pasiteiravo Normanas.
— Papildoma nugaros plokštelė.
— Ką tai reiškia?
— Dar viena nauja rūšis.
— *Krevetis betus*? — nusišypsojo Normanas. — Būdama čia, tu labai greitai ir lengvai darai atradimus, Bete.
— Aha... Patikrinau ir jūros žvaigždes, kadangi jos, rodos, auga pagal neįprastą spindulinį modelį. Tai irgi — nauja rūšis.
— Tiesiog nuostabu, Bete.
Ji atsigręžė ir pažiūrėjo į Normaną.
— Ne. Nenuostabu. Keista, — ji įjungė labai stiprią lempą, su skalpeliu perpjovė vieną iš krevečių. — Taip ir maniau.
— Kas yra?
— Normanai, mes nematėme čia gyvybės per dienų dienas — ir staiga per paskutines porą valandų aptinkame tris naujas rūšis? Tai nėra normalu.
— Mes nežinome, kas normalu tūkstančio pėdų gylyje po vandeniu.
— Aš tau sakau. Tai nenormalu.
— Bet, Bete, tu pati aiškinai, kad mes paprasčiausiai anksčiau nepastebėjome jūros žvaigždžių. O kalmarai su krevetėmis — ar negali taip būti, kad jie migruoja, praplaukia pro šią vietą ar panašiai? Barnesas sakė, kad taip giliai vienoje vietoje, vandenyno dugne, jis dar neturėjo specialiai tam treniruotų mokslininkų. Galbūt ši migracija — tai visai normalu, mes tik nežinome, kad jos vyksta.
— Nemanau, — atsakė Betė. — Kai išėjau pasigauti krevečių, pajutau, kad jų elgesys netipiškas. Visų pirma jos laikėsi pernelyg arti viena kitos. Ant dugno krevetėms būdinga tam tikra skirianti jas distancija, maždaug keturios pėdos. O šios susigrūdo į vieną krūvą. Be to, jos judėjo taip, tarytum kažkuo mistų, bet ten, ant dugno, nėra nieko tokio, kuo būtų galima maitintis.
— Nieko tokio, ką mes žinome.

— Na, *šios* krevetės negalėjo maitintis, — ji parodė į perpjautą gyvį ant laboratorijos stalo. — Jos neturi skrandžio.

— Juokauji?

— Pats pažvelk.

Normanas pažiūrėjo, bet išskrosta krevetė jam nieko nereiškė — tik rausvos mėsos masę. Ji buvo perpjauta įstrižai, bet nelygiai ir nešvariai. „Betė pavargusi, — pagalvojo jis. — Dirba ne taip efektyviai, kaip anksčiau. Mums reikia pamiegoti. Mums reikia išsinešdinti iš čia".

— Išorinė išvaizda tobula, jei neminėsime papildomos vėduoklės ant uodegos, — tarė ji. — Bet viduje viskas susimaišę. Nei skrandžio. Nei reprodukcinių organų. Šis gyvis yra lyg ir bloga krevetės imitacija.

— Ir visgi šios krevetės gyvos, — pažymėjo Normanas.

— Aha, — sutiko ji. — Tikrai, — rodos, jos tai visai nedžiugino.

— O kalmarų vidus buvo visiškai normalus...

— Tiesą sakant, nebuvo. Kai išskrodžiau vieną, pamačiau, kad jam trūksta kelių svarbių organų. Neradau centrinio nervų mazgo.

— Na...

— Ir žiaunų, Normanai. Kalmarai turi ilgą žiaunų struktūrą, dujoms absorbuoti. Šitas neturėjo. Kalmaras niekaip negalėjo kvėpuoti, Normanai.

— Bet jis privalėjo kažkaip kvėpuoti.

— Aš tau sakau, kad ne. Čia, vandenyno dugne, mes matome neįmanomus gyvūnus. Staiga, visai netikėtai — neįmanomus gyvūnus.

Ji nusisuko nuo labai stiprios lempos šviesos ir Normanas pastebėjo, kad ji vos neverkia. Drebančias rankas Betė greitai sukryžiavo ant krūtinės.

— Tu tikrai sunerimusi, — tarė jis.

— O tu ne? — ji tyrinėjo jo veidą. — Normanai, visa tai prasidėjo tada, kai Haris išėjo iš sferos, argi ne?

— Ko gero, kad taip.

— Haris išėjo iš sferos ir dabar mes čia regime neįmanomas gyvybės formas. Man tai nepatinka. Aš norėčiau, kad mes visi išsinešdintume iš čia. Tikrai, tikrai, — jos apatinė lūpa virpėjo.

Jis apkabino ją ir švelniai tarė:

— Mes negalima iš čia ištrūkti.

— Žinau, — atsakė ji ir, taip pat apsikabinusi Normaną, pradėjo verkti, spausdama veidą prie jo peties.

— Nesijaudink...

— Nekenčiu savęs tokios, — pasiskundė ji. — Nekenčiu šito jausmo.

— Žinau...

— Ir nekenčiu šios vietos. Nekenčiu visko, kas su ja susiję. Nekenčiu Barneso, nekenčiu Tedo paskaitų ir nekenčiu kvailų Levi desertų. Norėčiau, kad manęs čia nebūtų.

— Žinau...

Ji dar truputį pašniurkštė, paskui staigiai atstūmė Normaną savo stipriomis rankomis. Nusisukusi nusišluostė akis.

— Aš nusiraminau, — tarė ji. — Ačiū.

Betė stovėjo, atsukusi nugarą į jį.

— Kur tos prakeiktos nosinaitės? — radusi vieną, ji išsišnypštė nosį. — Tu juk nesakysi nieko kitiems...

— Žinoma, ne.

Suskardėjo skambutis, kuris ją išgąsdino.

— Viešpatie, kas čia?

— Manau, kad pietūs, — spėjo Normanas.

PIETŪS

— Nesuprantu, kaip jūs galite valgyti tuos padarus, — pasišlykštėjo Haris, rodydamas į kalmarus.

— Jie labai skanūs, — atsiliepė Normanas. — Kalmaras *sautéed**, — tik atsisėdęs prie stalo, jis pajuto, koks yra alkanas. Nuo valgymo proceso jis jautėsi geriau. Jis ramino — tu sėdi prie stalo, rankose laikai peilį su šakute. Beveik įmanoma užmiršti, kur šiuo metu esi.

— Aš ypač mėgstu keptus aliejuje, — tarė Tina.

— Kepti *kalmarai*, — pridūrė Barnesas. — Nuostabu. Mano mėgiamiausias patiekalas.

— Man jie irgi patinka kepti, — pasakė archyvarė Edmunds. Ji sėdėjo prie stalo perdėtai mandagiai, pasitempusi, kruopščiai valgydama savo maistą. Normanas pastebėjo, kad ji padėjo peilį tarp dviejų mėsos gabaliukų.

— O kodėl jų neiškepė? — paklausė Normanas.

— Mes negalime to daryti vandenyno dugne, — paaiškino Barnesas. — Karštas aliejus suformuoja suspensijas ir užkemša oro filtrus. Bet *sautéed* irgi gerai.

— Na, nežinau, kaip kalmarai, bet krevetės — iš tiesų puikios, — įsijungė į pokalbį Tedas. — Ar ne, Hari? — jie abu valgė krevetes.

— Nuostabios, — atsakė Haris, — labai skanios.

— Žinote, kai aš jaučiuosi? — pridūrė Tedas. — Kaip kapitonas Nemas, gyvenantis po vandeniu ir besimaitinantis jūros gėrybėmis.

— *Dvidešimt tūkstančių mylių po vandeniu*, — tarė Barnesas.

— Džeimsas Meisonas, — įsiterpė Tedas. — Ar pamenat, kaip jis grojo vargonais? *Dududu, da da da daaaaa da*! Bacho tokata ir fuga d-mol.

— Ir Kerkas Duglas.

---

*Sautéed (*pranc.*) — pakepintas (riebaluose).

— Kerkas Duglas vaidino puikiai.
— Prisimeni, kaip jis kovojo su gigantišku kalmaru?
— Tai buvo nuostabu.
— Kerkas Duglas turėjo kirvį, atsimeni?
— Aha, nukirto vieną iš kalmaro čiuptuvų.
— Tas filmas, — tarė Haris, — mane velniškai išgąsdino. Mačiau jį dar tada, kai buvau vaikas ir jis mane velniškai išgąsdino.
— Nemaniau, kad jis baisus, — nustebo Tedas.
— Tu buvai vyresnis, — atkirto Haris.
— Ne taip jau labai.
— Aišku, kad buvai. Vaikui šis filmas tikrai baisus. Štai kodėl greičiausiai aš dabar nemėgstu kalmarų.
— Tu nemėgsti todėl, kad jų skonis primena gumą ir yra pasišlykštėtinas.
— Dėl šio filmo aš ir užsinorėjau stoti į karinį jūrų laivyną, — tarė Barnesas.
— Įsivaizduoju, — atsiliepė Tedas. — Toks romantiškas ir jaudinantis. Tikra taikomojo mokslo stebuklų vizija. Kas ten vaidino profesorių?
— Nelabai prisimenu. Kažkoks senis.
— Normanai? Ar pameni, kas buvo profesorius?
— Ne, nepamenu, — atsakė Normanas.
— Ar tu čia sėdėdamas stebi mus, Normanai? — paklausė Tedas.
— Ką nori tuo pasakyti? — nustebo šis.
— Analizuoji mus. Žiūri, ar nepalūžtame.
— Taip, — nusišypsojo Normanas. — Aš tą ir darau.
— Ir kaip sekasi? — pasiteiravo Tedas.
— Sakyčiau, tai labai reikšminga, kad mokslininkų grupė negali prisiminti, kas vaidino profesorių filme, kuriuo jie visi žavėjosi.
— Na, pagrindinis herojus buvo Kerkas Duglas, štai kodėl. Ne mokslininkas.
— Frenčotas Tounas? — pabandė atspėti Barnesas. — Klodas Reinsas?
— Ne, nemanau. Fricas kažkoks?
— Fricas Vyveris?
Jie išgirdo traškesį ir šnypštimą, o paskiau — vargonus, grojančius tokatą ir fugą d-mol.
— Nuostabu, — tartelėjo Tedas. — Nežinojau, kad mes čia turime ir muzikos.
Edmunds grįžo prie stalo.
— Mes turime visą įrašų biblioteką, Tedai.
— Man tai patinka, — pasakė šis. — Dabar tik trūksta jūržolių salotų. Ar ne tokį maistą patiekė kapitonas Nemas?

— Gal ko nors lengviau? — pasiūlė Barnesas.
— Lengviau už salotas?
— Lengviau už Bachą.
— Kaip tas povandeninis laivas vadinosi? — paklausė Tedas.
— *Nautilius,* — atsakė Edmunds.
— O, taip, *Nautilius.*
— Pirmąjį atominį povandeninį laivą, nuleistą į vandenį 1954 metais, irgi taip pavadino, — ji linksmai nusišypsojo Tedui.
— Teisybė, — sutiko jis. — Teisybė.
„Jis stengiasi būti neprilygstamas netgi kalbėdamas apie nereikšmingas smulkmenas", — pamanė Normanas.
Priėjusi prie langelio, Edmunds tarė:
— O, turime dar svečių.
— Kas dabar? — Haris staigiai pakėlė galvą.
„Išsigandęs? — pagalvojo Normanas. — Ne, tik greitas, šiek tiek maniakiškai nusiteikęs. Susidomėjęs".
— Jos *gražios,* — kalbėjo Edmunds. — Kažkokios mažos medūzos. Visur aplink modulį. Mes turėtume nufilmuoti jas. Kaip manote, daktare Fildingai? Ar mums nufilmuoti jas?
— Manau, kad šiuo momentu aš tik noriu valgyti, Džeine, — atsakė Tedas, truputį griežčiau nei įprastai.
Edmunds atrodė sutrikusi, atstumta. „Reikia tai atsiminti", — pamanė Normanas. Ji apsisuko išeiti. Kiti žiūrėjo į langelio pusę, bet niekas nepakilo nuo stalo.
— Ar kada nors valgėte medūzas? — paklausė Tedas. — Sako, kad tai — tikras delikatesas.
— Kai kurios iš jų yra nuodingos, — įsiterpė Betė. — Čiuptuvuose turi toksino.
— Ar tik ne kinai jas valgo? — pridūrė Haris.
— Taip, — pritarė Tina. — Ir sriubą iš jų verda. Mano senelė iš Honolulu taip darydavo.
— Tu iš Honolulu?
— Pietaujant labiau tiktų Mocartas, — pasakė Barnesas. — Arba Bethovenas. Styginiai instrumentai. Vargonų muzika tokia niūri.
— Dramatiška, — pataisė jį Tedas, grodamas ore į taktą įsivaizduojamais klavišais. Sūpuodamas savo kūną kaip Džeimsas Meisonas.
— Niūri, — laikėsi savo Barnesas.
Įsijungė interkomas.
— O, jums reikėtų tai išvysti, — pasigirdo Edmunds balsas. — Jos *gražios.*
— Kur ji?
— Tikriausiai lauke, — tarė Barnesas ir priėjo prie langelio.
— Panašu į rožinį sniegą, — kalbėjo Edmunds.

Ji buvo išorėje su vaizdo kamera. Jie vos ne vos įžiūrėjo ją pro tankų medūzų — mažyčių, antpirščio dydžio, gležnų ir žvilgančių rožine spalva — debesį. Iš tiesų atrodė taip, lyg už lango snigtų. Kelios medūzos priplaukė prie pat langelio; jie kuo puikiausiai jas matė.

— Jos neturi čiuptuvų, — pastebėjo Haris. — Tai — tik maži pulsuojantys maišeliai.

— Štai, kaip jos juda, — tarė Betė. — Susitraukinėjantys raumenys išvaro vandenį.

— Kaip kalmarai, — pridūrė Tedas.

— Ne taip išsivysčiusios, bet idėja ta pati.

— Jos lipnios, — pasakė Edmunds per interkomą. — Jos kimba prie mano kostiumo.

— Ta rožinė spalva tiesiog fantastiška, — tarė Tedas. — Kaip sniegas saulėlydžio metu.

— Labai poetiška.

— Taip ir maniau.

— Kurgi ne.

— Jos limpa ir prie šalmo, — tęsė Edmunds. — Turiu jas nutraukti. Palieka dėmėtas juostas—

Jos balsas staiga nutrūko, tačiau jie vis dar girdėjo jos kvėpavimą.

— Ar matote ją? — paklausė Tedas.

— Nelabai aiškiai. Ji ten, kairėje.

Edmunds vėl prabilo per interkomą:

— Regis, jos šiltos. Jaučiu karštį rankose ir kojose.

— Taip negerai, — Barnesas atsisuko į Tiną. — Liepk jai iš ten nešdintis.

Tina išbėgo iš cilindro į ryšių sektorių.

Normanas beveik nebematė Edmunds. Jis miglotai įsivaizdavo tamsią figūrą, mojuojančią rankomis, susijaudinusią.

Ji kalbėjo per interkomą:

— Dėmės ant šalmo — jos nepranyksta— jos, rodos, graužia plastiką— o mano rankos— audinys yra—

Pasigirdo Tinos balsas:

— Džeine, Džeine, dink iš ten.

— Ir kuo greičiau! — suriko Barnesas. — Liepk jai nešdintis iš ten kuo greičiau!

Edmunds kvėpavo su protrūkiais.

— Dėmės— nelabai ką matau— jaučiu— skauda— rankos dega— skauda— jos ėda per—

— Džeine. Grįžk, Džeine. Ar girdi? Džeine!

— Ji pargriuvo, — pasakė Haris. — Pažiūrėkite, ji guli—

— Mes turime ją išgelbėti, — pašoko ant kojų Tedas.

— *Tegul niekas nejuda,* — tarė Barnesas.

— Bet ji —

— *Niekas nepajudės iš šios vietos, ponuli.*

Edmunds kvėpavimas greitėjo. Ji kosėjo ir duso.

— Aš negaliu— aš negaliu— o Dieve—

Edmunds pradėjo klykti.

Jos riksmas buvo rėžiantis ir nesiliaujantis, išskyrus tas akimirkas, kai ji su protrūkiais įkvėpdavo oro. Jie daugiau neįžiūrėjo jos medūzų knibždėlyne. Jie žvalgėsi vienas į kitą ir į Barnesą, kuris stovėjo su neįžvelgiama veido išraiška, kietai sukandęs dantis, klausydamasis riksmų.

O paskiau visai netikėtai stojo tyla.

KITI PRANEŠIMAI

Po valandos medūzos pradingo, lygiai taip pat paslaptingai, kaip ir atsirado. Jie matė Edmunds kūną, gulintį ant dugno, švelniai besisūpuojantį srovėje. Jos kostiumo audinį buvo išvarpiusios mažos apdriskusios skylutės.

Jie stebėjo Barnesą ir viršilą Flečer, žingsniuojančius vandenyno dugnu blausioje žibintų šviesoje ir nešančius kartu su savimi papildomus oro balionus. Jie pakėlė Edmunds kūną; galva su šalmu laisvai nusviro žemyn; prieblandoje jie išvydo sudraskytą plastiką.

Niekas nepratarė nė žodžio. Normanas pastebėjo, kad maniakiškas Hario nusiteikimas atslūgo; jis sėdėjo nejudėdamas ir spoksojo pro langą.

Lauke Barnesas su Flečer vis dar laikė kūną. Daugybė sidabrinių burbuliukų greitai kilo į paviršių.

— Ką jie ten veikia?

— Pripučia jos kostiumą.

— Kam? Argi negali jos atnešti čia? — nustebo Tedas.

— Negali, — atsakė Tina. — Nebus kur jos padėti. Irdami pašaliniai produktai užterš mūsų orą.

— Bet čia turi būti koks nors hermetiškas konteineris—

— Nėra, — pertraukė ji Tedą. — Nepasirūpinome niekuo, kur galėtume laikyti organines liekanas.

— Nori pasakyti, niekas neplanavo, kad čia kas nors mirs.

— Taip. Neplanavo.

Dabar burbulai iš skylių kilo į paviršių mažomis plonytėmis srovelėmis. Edmunds skafandras išsipūtė ir išpurto. Barnesas paleido jį ir jis lėtai nuplaukė aukštyn, tarytum būtų traukiamas sruvenančių sidabrinių burbulų.

— Jis pakils iki paviršiaus?

— Taip. Išorės slėgiui mažėjant, dujos nepaliaujamai plečiasi.

— Ir kas tada?

— Rykliai, — tarė Betė. — Tikriausiai.

Po kelių sekundžių kūnas pranyko tamsoje, už šviesos ribų. Barnesas su Flečer, pakreipę šalmus į paviršiaus pusę, vis dar stebėjo jį. Flečer persižegnojo. Paskiau jie nukėblino atgal į modulį.

Kažkur viduje suskardėjo skambutis. Tina nuėjo į D cilindrą ir netrukus iš ten pasigirdo jos šūksnis:

— Daktare Adamsai! Gavome dar skaičių!

Atsikėlęs Haris nužingsniavo į kitą cilindrą. Kiti nusekė paskui jį. Niekas daugiau nenorėjo žiūrėti pro langelius.

```
---------------------100000-100----1101---1101---11110-11------10110
                                                               |
10000--11110--10010--100101-1010---11010--100----10101--1101   10010
|                                                       |      |
110    1000---100----10000--100101-10101--10000--11110  11110  10101
|      |                                         |      |      |
10010  11110  110----10000--11110--10010--100101 1000   11101  10000
|      |      |                           |      |      |      |
1000   10000  10010  100000-11010--11001  1010   1101   11010  11110
|      |      |      |             |      |      |      |      |
10101  10101  1000   11     00     11001  11010  1010   11     1000
|      |      |      |      |      |      |      |      |      |
100000 10010  10101  11010  11-----10101  100    11010  100000 100
|      |      |      |                    |      |      |      |
11101  10110  100000 11101--11110--1101---10101  100    11010  10000
|      |      |                                  |      |      |
11     11     11101--11-----11110--101----10010--10110  11001  100101
|      |                                                |      |
11110  11110--1101---1101---100----100000-11-----10101--11001  10101
|                                                              |
101----10010--10110--100----11010--1010---1101---1000---11110--10000
```

Normanas, visiškai suglumęs, spoksojo į ekraną.

O štai Haris net suplojo rankomis iš džiaugsmo.

— Nuostabu, tai mums nepaprastai padės.

— Tikrai?

— Žinoma. Dabar aš gavau progą pakovoti.

— Bandysi įveikti kodą?

— Taip, žinoma.

— Kodėl?

— Prisimenat originalią skaičių seką? Čia ta pati seka.

— Tikrai?

— Aišku, — patvirtino Haris. — Tik tiek, kad išreikšta binarine forma.

— Binarine, — Tedas bakstelėjo Normanui su alkūne. — Ar nesakiau, kad binarinė forma yra svarbi?

— Svarbu tai, — pasakė Haris, — kad čia matosi tarpai tarp originalios sekos individualių raidžių.

— Štai originalios sekos kopija, — Tina įteikė jiems popieriaus lapą.

00032125252632 032629 301321 04261037 18 3016 06180821 32 29033005 1822 04261013 0830162137 1604 08301621 1822 0 33013130432

— Gerai, — tarė Haris. — Galite iš karto pastebėti mano problemą. Pažiūrėkime į žodį nulis — nulis — nulis — trys — du — vienas ir taip toliau. Klausimas toks — kaip padalyti žodį į atskiras raides? Aš neįstengiau to išspręsti, bet dabar žinau.

— Kaip?

— Na, juk tai akivaizdu — trys — dvidešimt vienas — dvidešimt penki — — dvidešimt penki...

Normanas nieko nesuprato.

— Iš kur tu žinai?

— Pažiūrėk, — nekantriai atsakė Haris. — Tai labai paprasta, Normanai. Tai — spiralė, kurią reikia skaityti iš vidaus į išorę. Ji tik pateikia mums skaičius—

Staiga ekranas pasikeitė.

```
---------------32---04---13---13---30---03---22
                                              |
16---30---18---37---10---26---04---21---13   18
 |                                       |    |
06   08---04---16---37---21---16---30   30   21
 |    |                             |    |    |
18   30   06---16---30---18---37   08   29   16
 |    |    |                   |    |    |    |
08   16   18   32---26---25   10   13   26   30
 |    |    |    |         |    |    |    |    |
21   21   08   03   00   25   26   10   03   08
 |    |    |    |    |    |    |    |    |    |
32   18   21   26   03---21   04   26   32   04
 |    |    |    |              |    |    |    |
29   22   32   29---30---13---21   04   26   16
 |    |    |                        |    |    |
03   03   29---03---30---05---18---22   25   37
 |    |                                  |    |
30   30---13---13---04---32---03---21---25   21
 |                                            |
05---18---22---04---26---10---13---08---30---16
```

— Štai, ar dabar aiškiau?

Normanas susiraukė.

— Pažiūrėk, tai visiškai tas pats. Matai? Skaityk iš centro. Nulis — nulis — nulis — trys — dvidešimt vienas — dvidešimt penki — dvidešimt penki... Kažkas sukūrė spiralę, judančią iš centro į išorę.

— Kažkas?

— Galbūt jis gailiri dėl to, kas atsitiko su Edmunds, — gūžtelėjo pečiais Haris.

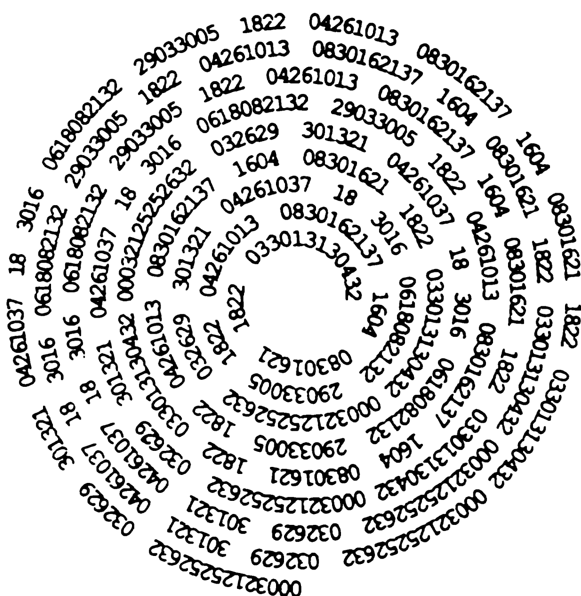
— Kodėl taip sakai? — Normanas smalsiai žvilgtelėjo į Harį.

— Todėl, kad akivaizdu, jog kažkas labai smarkiai stengiasi su mumis susisiekti. Jis bando įvairius būdus.

— Kas *jis*?

— Galbūt, — tarė Haris, — visai ir ne jis, o tai.

Skaičiai pranyko iš ekrano ir netrukus pasirodė naujas raštas.

— Puiku, — pasakė Haris, — tai labai gerai.

— Iš kur tai ateina?

— Aišku, iš laivo.

— Bet mes nesame sujungti su laivu. Kaip jis sugeba įjungti mūsų kompiuterius ir išspausdinti šiuos skaičius?

— Mes nežinome.

— Na, o, ar mes neturėtume žinoti? — paklausė Betė.

— Nebūtinai, — atsakė Tedas.

— Gal mums reikėtų *pabandyti* sužinoti?

— Nebūtinai. Matai, jeigu technologija pakankamai pažengusi į priekį, paprastam stebėtojui ji gali pasirodyti kaip tikras stebuklas. Nėra jokių abejonių. Pavyzdžiui, žymiam praeities mokslininkui — Aristoteliui, Leonardui da Vinči, netgi Aizekui Niutonui. Parodyk patį paprasčiausią spalvotą „Sony" televizorių ir jis bėgs šalin rėkdamas, jog tai burtai. Jis visiškai nieko nesuprastų.

— Tačiau reikalas tas, — tęsė Tedas, — kad jam negalėtum ir paaiškinti. Bent jau ne taip lengvai. Aizekas Niutonas nesugebėtų suprasti, kas yra televizija, iš pradžių nepasimokęs fizikos kelerius metus. Jam tektų išmokti visas pagrindines koncepcijas: elektromagnetizmą, bangas, dalelyčių fiziką. Tai būtų jam visai naujos idėjos, naujas gamtos supratimas. Bet mums tai įprasta. Tai paprasčiausiai — televizija.

— Sakai, kad mes šiuo atveju esame kaip Aizekas Niutonas.

Tedas gūžtelėjo pečiais.

— Su mumis užmezgė ryšį, o mes nežinome, kaip tai padarė.

— Ir mums nereikia bandyti išsiaiškinti.

— Manau, mes turime susitaikyti su ta mintimi, — tarė Tedas, — kad nesugebėsime nieko suprasti.

Normanas pastebėjo, su kokia energija jie pradėjo diskutuoti, atstumdami į šalį tragediją, kurios liudininkais tik ką buvo. „Jie — intelektualai, — pagalvojo jis, — ir jiems būdinga gynyba yra intelektualizacija. Kalbos. Idėjos. Abstrakcijos. Koncepcijos. Tokiu būdu jie stengėsi pabėgti nuo liūdesio, baimės ir jausmo, kad pateko į spąstus". Normanas suprato šį impulsą: jis ir pats norėjo pabėgti nuo tokių jausmų.

Haris, žiūrėdamas į spiralę, susiraukė:

— Mes gal ir nesuprantame kaip, bet visiškai akivaizdu, *ką* jis daro — stengiasi užmegzti su mumis ryšį, bandydamas skirtingas išraiškas. Tas faktas, kad jis bando spirales, gali būti reikšmingas. Veikiausiai jis mano, kad mes mąstome spiralėmis. Arba rašome spiralėmis.

— Be abejo, — sutiko Betė. — Kas žino, kokios keistos būtybės mes esame?

— Jeigu jis stengiasi susisiekti su mumis, — tarė Tedas, — kodėl mes irgi nebandome užmegzti ryšio?

Haris spragtelėjo pirštais.

— Puiki mintis! — jis nuėjo prie klaviatūros. — Pirmas žingsnis aiškus. Mes tik nusiunčiame atgal originalų pranešimą. Pradėsime nuo pirmos grupės, nuo dvigubų nulių.

— Noriu, kad visi suprastų, — įsiterpė Tedas. — Pasiūlymas užmegzti ryšį su ateiviu priklauso man.

— Suprantame, Tedai, — atsakė Barnesas.

— Hari?

— Taip, Tedai. Nesijaudink. Tai tavo idėja.

Haris išspausdino kompiuteryje:

0003215252632

Skaičiai pasirodė ekrane. Paskui — pauzė. Jie girdėjo, kaip ūžia oro kondicionierius ir kažkur toli dusliai gaudžia dyzelio generatorius. Visi stebėjo ekraną.

Nieko neįvyko.

Ekranas pasidarė tuščias ir po akimirkos jame pasirodė skaičiai:

0001132121051808012232

Normanas pajuto, kaip stojasi plaukeliai ant jo kaklo.

Tai buvo tik skaičių serija kompiuterio ekrane, ir vis dėlto nuo jų Normaną pradėjo krėsti šaltukas. Šalia jo stovinti Tina irgi sudrebėjo.

— Jis mums atsako.

— Pasakiška, — tarė Tedas.

— Pabandysiu antrą grupę, — prabilo Haris. Jis atrodė ramus, tačiau, spaudydamas mygtukus klaviatūroje, nuolat klydo. Išspausdinti skaičius jam prireikė šiek tiek laiko:

032629

Atsakymas grįžo tuojau pat:

0015260805180810213

— Ką gi, — tarstelėjo Haris, — regis, mes tik ką atvėrėme mūsų ryšių liniją.

— Taip, — įsiterpė Betė. — Tik gaila, kad nesuprantame, ką sakome vienas kitam.

— Jis tai greičiausiai supranta, ką sako, — tarė Tedas, — bet mes vis dar skendime tamsoje.

— Galbūt mes galėtume padaryti taip, kad jis pats mums viską išaiškintų?

Barnesas nekantravo:

— Kas tas *jis*, į kurį tu taip kreipiesi?

Haris atsidudo ir pasitaisė smunkančius nuo nosies akinius.

— Manau, kad dėl to nekyla jokių abejonių. *Jis* — tai kažkas, kas anksčiau buvo sferoje — išsilaisvinęs ir pasirengęs veikti. Štai, kas *jis* yra.

PABAISA

PAVOJUS

Normaną prižadino spiegiantis pavojaus signalas ir žybčiojančios raudonos šviesos. Jis išvirto iš savo lovos, apsiavė izoliacinius batus, užsivilko pašildytą švarką ir nubėgo prie durų, kur susidūrė su Bete. Pavojaus signalas aidėjo visame modulyje.

— Kas atsitiko?! — suriko jis, bandydamas perrėkti triukšmą.

— Nežinau!

Jos veidas atrodė išblyškęs ir išsigandęs. Normanas prasispraudė pro ją į B cilindrą, kuriame tarp visų vamzdžių ir prietaisų mirgėjo žybčiojantis ženklas: „GYVYBĖS PALAIKYMO SISTEMOS AVARIJA". Jis paieškojo akimis Flečer, tačiau didžiosios inžinierės ten nebuvo.

Nuskubėjęs atgal, į C cilindrą, jis vėl prasilenkė su Bete.

— Ar sužinojai? — sušuko ji.

— Tai gyvybės palaikymo sistema. Kur Flečer? Kur Barnesas?

— Nežinau! Aš žiūriu!

— B cilindre nieko nėra! — riktelėjo jis ir nurepečkojo laiptais aukštyn į D cilindrą, kuriame rado Tiną su Flečer, dirbančias su kompiuteriais. Užpakalinės jų plokštės buvo nuimtos — po jomis matėsi laidai ir mikroschemų eilės. Kambario lempos švysčiojo raudonai.

Ekranuose mirgėjo užrašas „AVARIJA — GYVYBĖS PALAIKYMO SISTEMOS".

— Kas čia dedasi? — suriko Normanas.

Flečer, vydama jį šalin, pamojavo ranka.

— Pasakykite man!

Apsisukęs jis pastebėjo Harį, sėdintį kampe, lyg zombį, šalia Edmunds videoskyriaus, rankose laikantį pieštuką, o ant kelių — šūsnį popieriaus. Atrodė, kad sirenos jam visiškai nerūpi; tarpais lempos nušviesdavo jo veidą.

— Hari!

Jis nieko neatsakė; Normanas atsisuko į abi moteris.

— Dėl Dievo meilės, ar pasakysite man, kas čia darosi? — užrėkė ant jų Normanas.

Ir staiga sirenos nutilo. Ekranuose pradingo užrašas. Stojo tyla, girdėjosi tik švelni klasikinė muzika.

— Atleiskite dėl viso šito, — tarė Tina.

— Klaidingas pavojus, — pridūrė Flečer.

— Viešpatie, — Normanas išsidrėbė kėdėje ir giliai įkvėpė oro.

— Ar jūs miegojote?

Jis linktelėjo galvą.

— Atleiskite. Paprasčiausiai sistema suveikė pati.

— Jėzau Kristau.

— Kai kitą kartą taip atsitiks, galite patikrinti ženkliuką, — tarė Flečer, rodydama į savąjį ant krūtinės. — Tai pirmiausia, ką reikia padaryti. Matote, dabar ženkliukai yra visai normalūs.

— Jėzau Kristau.

— Nusiramink, Normanai, — prabilo Haris. — Blogas ženklas, kai psichiatras eina iš proto.

— Aš esu psichologas.

— Nesvarbu.

— Mūsų kompiuterių pavojaus signalas turi daugybę periferinių sensorių, daktare Džonsonai, — paaiškino Tina. — Kartais jie suveikia. Mes nedaug ką galime dėl to padaryti.

Normanas palinkčiojo galvą ir nužingsniavo į E cilindrą, į virtuvę. Levi pagamino priešpiečiams tortą su žemuogių įdaru, bet niekas jo nevalgė po to, kas įvyko su Edmunds. Jis neabejojo, jog tortas bus ten, bet, kai jo nerado, pasijuto susierzinęs ir nusivylęs. Jis atidarė spintelės dureles ir užtrenkė jas. Paskiau spyrė į šaldytuvą.

„Ramiau, — pagalvojo jis, — tai tik klaidingas pavojaus signalas".

Tačiau niekas negalėjo nustelbti jausmo, kad jis pateko į spąstus, įstrigo tame prakeiktame, pernelyg dideliame geležiniame plautyje, o aplinkui viskas lėtai byra į dalis. Blogiausia buvo, kai Barnesas sušaukė pasitarimą, o jis grįžo į modulį, išsiuntęs Edmunds kūną į paviršių.

Barnesas nutarė pasakyti nedidelę kalbą. Pamėtėti kelis žvalesnius žodžius.

— Žinau, jūs visi nusiminę dėl Edmunds, — kalbėjo jis, — bet tai, kas įvyko su ja, buvo nelaimingas atsitikimas. Galbūt ji padarė klaidą, kai nusprendė išeiti išorėn, į medūzų būrį. O gal ir ne. Faktas tas, kad ir geriausiomis aplinkybėmis šitaip atsitinka, o vandenyno giliuma yra ypač neatlaidi.

Jo klausydamasis Normanas mąstė: „Jis rašo ataskaitą. Teisinasi valdžiai".

— Šiuo metu, — tęsė Barnesas, — aš primygtinai reikalauju, kad jūs laikytumėtės ramybės. Mes tik ką siuntėme į paviršių sensorių balioną. Dar prieš mums gaunant kokius nors rodmenis, kabelis nutrūko, o tai leidžia teigti, kad bangos siekia trisdešimt pėdų arba netgi daugiau ir audra siaučia labai smarkiai. Pagal oro palydovų apskaičiavimus, šiame vandenyno plote štormas tęsis šešiasdešimt keturias valandas, taigi mes dar ištisas dvi dienas tupėsime vandenyno dugne.

Mes beveik nieko negalime padaryti. Mums tik reikia laikytis ramybės. Neužmirškite, netgi tada, kai grįšime į paviršių, jūs negalėsite atidaryti liuko ir pradėti kvėpuoti grynu oru. Keturias dienas jums mažins slėgį hiperbario kameroje.

Normanas apie slėgio mažinimą išgirdo pirmą kartą. Po to, kai jie išvyks iš šito geležinio plaučio, jiems teks praleisti dar keturias dienas kitame geležiniame plautyje?

— Aš maniau, kad jūs žinote, — tarė Barnesas. — Tai — standartinė procedūra, dirbant dujų prisotintoje aplinkoje. Vandenyno dugne jūs galite būti tiek laiko, kiek tik norite, tačiau grįžus atgal, teks iškęsti keturių dienų dekompresiją. Patikėkite, šis modulis — kur kas malonesnis už dekompresijos kamerą. Taigi džiaukitės, kol galite.

„Džiaukitės, kol galite, — pagalvojo jis. — Jėzau Kristau, žemuogių tortas tikrai padėtų. Kurgi, po velnių, ta Levi?"

Jis grįžo į D cilindrą.

— Kur Levi?

— Nežnau, — sumalė Tina. — Kažkur čia. Gal miega.

— Niekas nesugebėtų miegoti pavojaus signalo metu, — paprieštaravo Normanas.

— O virtuvėje?

— Tik ką žiūrėjau. Kur Barnesas?

— Jis nuėjo atgal į laivą kartu su Tedu. Jie nori pritvirtinti daugiau sensorių aplink sferą.

— Aš jiems sakiau, kad tai — tik tuščias laiko švaistymas, — tarstelėjo Haris.

— Tai niekas nežino, kur yra Levi? — dar kartą paklausė Normanas.

Flečer pabaigė priveržti plokštes į savo vietas.

— Daktare, ar jūs esate vienas iš tų žmonių, kuriems visada reikia žinoti kitų buvimo vietą? — pasiteiravo ji.

— Ne, — atsakė Normanas. — Žinoma, ne.

— Tai ko taip rūpinatės dėl Levi, sere?

— Aš tik norėjau išsiaiškinti, kur yra žemuogių tortas.

— Jo nėra, — nedelsdama atkirto Flečer. — Mes su kapitonu grįžome iš laidotuvių, atsisėdome prie stalo ir jį visą suvalgėme. Štai taip, — ji pakinknojo galvą.

— Gal Roza pagamins dar? — įsiterpė Haris.

Jis rado Betę laboratorijoje, viršutiniame D cilindro lygyje. Jis pasirodė kaip tik tuo metu, kai ji gėrė tabletę.

— Kas tai?

— Valiumas. Dieve.

— Iš kur gavai?

— Klausyk, — tarė ji, — tik nepradėk tų psichologinių tauškalų dėl —

— Aš tik paklausiau.

Betė parodė į baltą dėžutę, pritvirtintą laboratorijos kampe prie sienos.

— Kiekviename cilindre yra pirmosios pagalbos vaistinėlė. Beje, viskuo aprūpinta.

Normanas priėjo prie dėžutės ir atšovė jos dangtį. Tvarkingai surūšiuotuose skyriuose gulėjo medikamentai, švirkštai, bintai. Betė buvo teisi, čia viskuo pasirūpinta — antibiotikai, migdomieji, raminamieji, netgi chirurginiai anestetikai. Jis nepažino visų pavadinimų, surašytų ant buteliukų, tačiau psichoaktyvinamieji vaistai buvo išties stiprūs.

— Su šia vaistinėle galima eiti ir į karą.

— Na, taip. Karinės jūrų pajėgos.

— Čia yra viskas, ko reikia didesnei operacijai, — Normanas pastebėjo kortelę ant dėžutės vidinės pusės su užrašu „MEDICINOS PAGALBA KODAS 103". — Gal numanai, ką tai reiškia?

Ji palinkčiojo galva.

— Čia kompiuterio kodas. Aš jį jau peržiūrėjau.

— Ir?

— Naujienos, — tarė ji, — nėra geros.

— Tikrai? — jis atsisėdo prie terminalo, stovinčio jos kambaryje, ir išbarškino klaviatūroje skaitmenis 103. Ekranas sumirgėjo:

```
HIPERBARIO DUJŲ PRISOTINTA APLINKA
MEDICININĖS KOMPLIKACIJOS (PAGRINDINĖS-MIRTINOS)

1.01 Plaučių embolija
1.02 Aukšto spaudimo nervinis sindromas
1.03 Aseptinė kaulų nekrozė
1.04 Apsinuodijimas deguonimi
1.05 Šiluminio streso sindromas
1.06 Pasklidusių pseudomonų bakterijų infekcija
1.07 Smegenų infarktas

Pasirinkite vieną:
```

— Geriau nesirink, — patarė Betė. — Skaitydamas detales, tik susinervinsi. Palik taip, kaip yra — mes esame labai pavojingoje aplinkoje. Barnesas nekvaršino sau galvos išduoti mums visas kruvinas smulkmenas. Ar žinai, kodėl karinis jūrų laivynas turi tokią taisyklę — ištraukti žmones iš vandens ne vėliau kaip po septyniasdešimt

dviejų valandų? Todėl, kad praėjus šiam laiko tarpui, padidėja rizika susirgti vadinamąja „aseptine kaulų nekroze". Niekas nežino kodėl, bet suslėgtų dujų atmosfera sukelia kojų ir dubens kaulų irimą. Ar žinai, kodėl modulis nuolat prie mūsų prisitaiko, kad ir kur mes būtume? Visai ne todėl, kad jis aprūpintas gudria ir sudėtinga technologija. O todėl, kad helio atmosferoje kūno šilumos kontrolė tampa labai nepastovi. Mes galime greitai perkaisti ir lygiai taip pat greitai persišaldyti. Irgi mirtina. Tai gali įvykti taip staigiai, jog tu ir pats nespėsi suvokti, kad jau per vėlu, ir krisi negyvas. O „aukšto spaudimo nervinis sindromas" — tai netikėtos konvulsijos, paralyžius ir mirtis, jeigu anglies dvideginio kiekis atmosferoje nukrenta per žemai. Štai, kam reikalingi tie ženkliukai — pasirūpinti, kad būtų pakankamai anglies dvideginio ore. Tai vienintelė priežastis, dėl kurios mes turime ženkliukus. Gražu, a?

Normanas išjungė ekranus ir atsilošė.

— Na, aš vis grįžtu prie to paties išeities taško — dabar mes beveik nieko negalime padaryti.

— Būtent taip šnekėjo Barnesas, — Betė pradėjo nervingai stumdyti įrankius ant savo darbo stalo ir rūšiuoti juos kita tvarka.

— Gaila, kad neturime medūzų pavyzdžio, — pasakė Normanas.

— Taip, bet, tiesą sakant, nesu tikra, ar būtų iš to kokia nauda, — ji susiraukė ir vėl perdėliojo popierius ant stalo. — Normanai, būdama čia, vandenyno dugne, aš nelabai aiškiai mąstau.

— Kaip tai?

— Po, aaa, įvykio aš užlipau čia pažiūrėti į savo užrašus, peržvelgti viską. Ir tada patikrinau krevetes. Atsimeni, sakiau, kad jos neturi skrandžio. Tai štai, jos turi jį. Aš blogai skrodžiau — iš vidurio sagitalinės plokštumos. Paprasčiausiai praleidau pro akis vidurio linijos struktūras. Beje, jos ten yra, iš tiesų; krevetės visai normalios. O kalmarai? Pasirodo tas, kurį aš perpjoviau, turėjo nedidelę anomaliją — atrofuotas žiaunas. Bet kiti — tiesiog tobulai normalūs. Kaip tu ir tikėjaisi. Aš klydau, elgiausi per daug skubotai. Tai tikrai man kelia nerimą.

— Todėl ir išgėrei valiumo?

Ji linktelėjo galvą.

— Negaliu pakęsti savęs apsileidusios.

— Niekas tavęs nekritikuoja.

— Jei Haris su Tedu būtų peržvelgę mano darbą ir pamatę, kad padariau šias kvailas *klaidas*...

— O kas čia blogo, jei suklydai?

— Jau dabar girdžiu juos kalbant: visai kaip moteris, nepakanka-

mai kruopšti, pernelyg stengiasi padaryti atradimą, bando įrodyti savo vertę, per greitai daro išvadas. Visai kaip moteris.

— Niekas tavęs nekritikuoja, Bete.

— Aš kritikuoju.

— Daugiau niekas, — tarė Normanas. — Manau, tau vertėtų leisti sau pačiai atsipūsti.

Ji spoksojo į laboratorijos stalą. Galiausiai išspaudė:

— Aš negaliu.

Kažkas toje intonacijoje, su kuria ji pasakė šiuos žodžius, sukrėtė Normaną.

— Suprantu, — netikėtai jį užplūdo atsiminimai. — Žinai, kai buvau vaikas, nuėjau į paplūdimį su savo broliu. Timu. Dabar jis miręs. Bet tuo metu jam buvo šešeri. Dar nemokėjo plaukti. Motina prisakė man atidžiai jį stebėti. Bet, kai atsidūriau pakrantėje, pamačiau visus savo draugus, besiteškenančius bangose, visai nebenorėjau, kad brolis maišytųsi man po kojomis. Buvo sunku, kadangi norėjau šokti į didelę bangą, o jis turėjo pasilikti prie pat kranto. Šiaip ar taip, vidurdienį jis išlindo iš vandens klykdamas visa gerkle, staugdamas, kiek tik jėgos leidžia. Ir tampo sau už dešinio šono. Pasirodo, kad jį įgėlė kažkokia medūza. Ji, prilipusi prie jo šono, vis dar kabojo. Paskui jis pargriuvo ant kranto. Pribėgo vieno vaiko mama ir nuvežė Timą į ligoninę, man dar net nespėjus išlipti iš vandens. Nežinojau, kur jį išvežė. Į ligoninę nuėjau gerokai vėliau. Motina jau sėdėjo ten. Timas patyrė šoką. Spėju, kad nuodų dozė buvo per didelė tokiam mažam kūneliui. Na, bet manęs niekas nekaltino. Jei ir būčiau tupėjęs ant kranto, stebėdamas jį kaip vanagas, medūza vis tiek būtų jam įgėlusi. Bet manęs ten nebuvo, ir aš kaltinau save metų metus, netgi po to, kai jis pasveiko. Kiekvieną kartą, išvydęs tuos randus ant jo šono, pasijusdavau siaubingai kaltas. Bet tu susitvarkysi su tuo. Tu nesi atsakinga už viską, kas dedasi šiame pasaulyje. Paprasčiausiai nesi.

Stojo tyla. Kažkur iš modulio vidaus jie girdėjo sklindantį ritmišką dunksėjimą, lyg duslius smūgius. Ir visada bei visur esantį oro reguliatorių ūžesį.

Betė įdėmiai žiūrėjo į jį.

— Tau tikriausiai sunku buvo regėti, kaip miršta Edmunds.

— Juokinga, — tarė Normanas. — Nepastebėjau šio ryšio iki dabar.

— Spėju, kad užblokavai atmintį. Nori valiumo?

— Ne, — nusišypsojo jis.

— Tu atrodei taip, tarytum būtum norėjęs pravirkti.

— Ne. Puiku, — jis atsistojo ir pasirąžė. Nuėjo prie vaistinėlės, uždarė baltą dangtį ir grįžo atgal.

— Ką manai apie tuos pranešimus, kuriuos mes gauname? — paklausė Betė.

— Neturiu žalio supratimo, — atsakė Normanas ir vėl atsisėdo. — Jei atvirai, tai į galvą šovė viena beprotiška idėja. Ar nemanai, kad pranešimai ir tie mūsų matyti gyviai yra susiję?

— Kodėl?

— Niekada negalvojau apie tai, kol mes nepradėjome gauti spiralinių pranešimų. Haris sako, jog tas padaras — tas įžymusis *jis* — tiki, kad mes mąstome spiralėmis. Bet lygiai taip pat įmanoma, jog tai *jis* mąsto spiralėmis, todėl mano, kad ir mes taip darome. Ir, be to, mes matėme visus tuos spinduliškai simetrinius gyvius. Medūzas, kalmarus.

— Graži mintis, — tarė Betė, — tik tiek, kad kalmarai nėra spinduliškai simetriniai. Toks yra aštuonkojis, ir kaip aštuonkojo, kalmarų čiuptuvai išsidėstę apvaliai ratu. Tačiau jis vis dėlto yra simetriškai dvišonis, su derančiais vienas prie kito kairiuoju bei dešiniuoju šonais. Kaip ir pas mus. O, be to, dar krevetės.

— Taip, krevetės, — Normanas visai apie jas pamiršo.

— Aš nematau jokio ryšio tarp sferos ir tų gyvūnų.

Jie ir vėl išgirdo dusliai švelnų, ritmišką dunksėjimą. Sėdėdamas kėdėje, Normanas suvokė, kad, be šito garso, jis dar jaučia silpnus smūgius.

— Kas gi čia, po galais?

Jis patraukė link langelio, kai įsijungė interkomas ir prabilo Barnesas:

— Klausykite, noriu visus matyti ryšių skyriuje. Visi į ryšių skyrių! Daktaras Adamsas iššifravo kodą.

Haris neketino jiems pasakyti pranešimo iš karto. Mėgaudamasis savo triumfu, jis primygtinai norėjo išaiškinti visą dekodavimo procesą, žingsnis po žingsnio. Iš pradžių, kalbėjo jis, į galvą šovė mintis, kad pranešime galbūt išreikšta kokia nors universali konstanta arba fizikos dėsnis, kuriuo norėta pradėti pokalbį.

— Bet, — tarė Haris, — tai galėjo būti ir kažkoks grafinis pavaizdavimas — užkoduotas paveiksliukas — kuris turi reikalą su didelėmis problemomis. Galų gale, kas yra paveiksliukas? Mes piešiame plokštumoje, pavyzdžiui, ant popieriaus lapo. Mes nulemiame pozicijas jo viduje vadinamosiomis X ir Y ašimis — vertikaliąja ir horizontaliąja. Tačiau nežemiškas protas veikiausiai mato vaizdus ir visai kitaip juos išdėsto. Gal jis mąsto daugiau nei trimis lygmenimis. O gal, tarkim, jis pradeda piešti nuo centro į išorę. Taigi kodas irgi gali būti sunkiai įkandamas. Iš pradžių nepažengiau labai toli į priekį.

Vėliau, kai jis gavo pranešimą su tarpais tarp skaičių sekų, Haris

pradėjo įtarti, kad kodas vaizdavo pavienius informacijos gabalus — žodžius, ne paveikslus.

— Taigi žodžių kodai yra skirtingų tipų, nuo paprasto iki sudėtingo. Aš jokiu būdu negalėjau žinoti, koks šifravimo metodas buvo naudojamas. Ir tada mane netikėtai aplankė apvaizda.

Jie nekantriai laukė, kol jis išaiškins savo apvaizdos pobūdį.

— Kam apskritai naudoti kodą? — paklausė Haris.

— Kam naudoti kodą? — nustebo Normanas.

— Jei *bandai* su kažkuo susisiekti, tau šifro nereikia. Tai tik vienas iš būdų, kaip *paslėpti* informaciją. Tad galbūt ta protinga gyvybė mano, kad ji stengiasi užmegzti ryšį, tačiau, kalbėdama su mumis, daro kažkokią loginę klaidą. Ji koduoja pranešimą, visai neketindama to daryti. Iš to kyla mintis, jog šis atsitiktinis šifras yra keitimo kodas — skaitmenys į raides. Kai gavau tarpus tarp žodžių, pradėjau bandyti grupuoti skaičius ir raides, naudodamas dažnumo analizę, kurioje kodai šifruojami, remiantis tuo faktu, kad dažniausiai pasitaikanti raidė anglų kalboje yra „e", paskui „t" ir taip toliau. Taigi ieškojau dažniausiai pasitaikančių skaitmenų. Tačiau mano darbą stabdė tai, kad netgi trumpoje skaičių sekoje, tokioje, kaip du — trys — du, gali būti įvairiausių kodo galimybių: du — trys — du, dvidešimt trys ir du, du ir trisdešimt du arba du šimtai trisdešimt du. Ilgesnėse kodo sekose tokių galimybių tik padaugėja.

Tada, pasakojo Haris, jis sėdėjo priešais kompiuterį, mąstydamas apie spiralinius pranešimus, kai visai atsitiktinai pažvelgė į klaviatūrą.

— Man pasidarė įdomu, ką nežemiška būtybė mano apie mūsų klaviatūrą, tuos simbolių eilėmis išmargintus spaudymo prietaisus. Kaip keistai ir trikdomai ji tikriausiai atrodytų kitokios rūšies padarui. Pažvelkite, — tarė jis. — Raidės įprastoje klaviatūroje yra išdėstytos štai taip, — jis parodė savo bloknotą.

```
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 tab
Q W E R T Y U I O P caps
A S D F G H J K L ; shift
Z X C V B N M , . ?
```

— Paskui įsivaizdavau, kaip klaviatūra atrodytų spirališkai, kadangi mūsų ateivis teikia pirmenybę spiralėms. Ir pradėjau dėlioti ženklus į koncentruotus ratus.

— Šiek tiek teko paeksperimentuoti, nes ženklai ne visai tiko vienas prie kito, bet pagaliau man pavyko. Pažiūrėkite. Skaičiai eina spiralėmis iš centro. G yra vienas, B — du, H — trys, Y — keturi ir taip toliau. Matote? Štai taip, — jis greitai užrašė pieštuku skaičius.

1	2	3	4	5	612	711	8	9	0	tab
Q	W	E	R13	T5	Y4	U10	I	O	P	caps
A	S	D14	F6	G1	H3	J9	K	L	;	shift
Z	X	C15	V7	B2	N8	M	,	.	?	

— Jie visą laiką suka spirale išorėn — M yra šešiolika, K — septyniolika ir taip toliau. Pagaliau aš supratau pranešimą.

— *Koks* tas pranešimas, Hari?

— Turiu jums pasakyti — jis keistas.

— Ką reiškia — keistas?

Haris išplėšė popieriaus lapą iš savo bloknoto ir įteikė jiems. Normanas prieš akis išvydo trumpą žinutę, išspausdintą tvarkingomis didžiosiomis raidėmis:

SVEIKAS. KAIP LAIKAISI? AŠ PUIKIAI. KOKS TAVO VARDAS? MANO VARDAS — DŽERIS.

PIRMIEJI INFORMACIJOS MAINAI

— Na, — pagaliau prabilo Tedas. — Šito aš *visiškai* nesitikėjau.

— Atrodo labai vaikiška, — tarė Betė. — Kaip kažkas iš tų senų „Pažiūrėkite, kaip laksto Spotas" knygučių vaikams.

— Būtent taip šis pranešimas ir atrodo.

— Gal tu blogai išvertei? — pasiteiravo Barnesas.

— Žinoma, kad ne, — atšovė Haris.

— Na, šis ateivis lyg idiotas, — tarstelėjo Barnesas.

— Labai abejoju, kad jis toks yra, — nesutiko Tedas.

— Tu *norėtum* abejoti, — patikslino Barnesas. — Kvailas ateivis sugriautų visą tavo teoriją. Bet juk yra peno apmąstymui, ar ne? Kvailas ateivis. Ir tokių tikriausiai jie turi.

— Abejoju, — atkirto Tedas, — kad kažkas, atsakingas už tokią sudėtingą technologiją — sferą, gali būti kvailas.

— Tada tu ir nepastebi visų tų mulkių, važiuojančių savo mašinomis namo, — tarė Barnesas. — Jėzau, po visų įdėtų pastangų: „Kaip laikaisi? Aš puikiai." Jėzau.

— Nemanau, kad šiame pranešime trūksta proto, Halai, — prabilo Normanas.

— Priešingai, — pridūrė Haris. — Sakyčiau, kad ši žinutė labai gudriai sugalvota.

— Klausausi jūsų ištempęs ausis, — pasakė Barnesas.

— Turinys iš tiesų atrodo vaikiškai, — tęsė Haris. — Bet geriau pamąsčius, jis neįtikėtinai logiškas. Paprastas pranešimas yra nedviprasmiškas, draugiškas ir negąsdinantis. Pasiųsti tokią žinią — gana

prasminga. Manau, jis stengiasi priartėti prie mūsų tuo pačiu paprastu būdu, kaip mes stengiamės priartėti prie šuns. Na, žinai, ištiesiame ranką, leidžiame ją apuostyti, kad priprastų prie tavęs.

— Tai, sakai, jis elgiasi su mumis kaip su šunimis? — paklausė Barnesas.

„Jis visiškai suglumęs, — pamanė Normanas. — Susierzinęs, nes išsigandęs. Jis jaučiasi niekam tinkamas; o gal jaučiasi taip, tarytum valdžia slystų jam iš rankų".

— Ne, Halai, — prabilo Tedas, — jis tik pradeda labai paprastai.

— Ką gi, tai jau tikrai paprasta, — atsiduso Barnesas. — Viešpatie, mes užmezgame kontaktą su ateiviu iš kosmoso, o jis sako esąs vardu *Džeris*.

— Nepradėkime šokinėti prie išvadų, Halai.

— O gal čia jo pavardė? — Barneso akyse sužibėjo viltis. — Na, patys pagalvokite, savo ataskaitoje Sinkompekui aš privalėsiu parašyti, kad povandeninėje ekspedicijoje žuvo vienas žmogus vien tam, kad mes susitiktume su ateiviu, vardu *Džeris*? Galėtų geriau skambėti. Bet kas, tik ne *Džeris*, — tarė Barnesas. — Ar galime jo paklausti?

— Ko paklausti? — nustebo Haris.

— Jo viso vardo.

Į pokalbį įsiterpė Tedas:

— Aš manau, kad mes turime aptarti esmingesnius reikalus—

— Norėčiau žinoti jo visą vardą, — nutraukė jį Barnesas. — Savo ataskaitai.

— Taip. Vardą, laipsnį ir serijos numerį, — įgėlė Tedas.

— Turiu jums priminti, daktare Fildingai, kad čia aš vadovauju.

— Pirmiausia, ką mes turime padaryti, — tarė Haris, — tai pažiūrėti, ar jis iš viso gali kalbėti. Pateikime jam pirmąją skaičių grupę.

Jis išspausdino:

0003212525 2632

Po trumpos pauzės pasirodė atsakymas:

00032125252632

— Gerai, — pasakė Haris. — Džeris klausosi.

Jis kažką pasižymėjo savo bloknote ir išspausdino kitą skaičių virtinę:

0002921 301321 0613182108142232

— Ką tai reiškia? — pasiteiravo Betė.

— Mes esame draugai, — paaiškino Haris.

— Pamiršk draugus. Paklausk jo prakeikto vardo, — liepė Barnesas.

— Vieną minutėlę. Viskas iš eilės.

— Žinai, pavardės jis gali ir neturėti, — įsiterpė Tedas.

— Gali, po velnių, neabejoti, — atšovė Barnesas, — kad jo tikras vardas ne Džeris.

Grįžo atsakymas.

— Jis pasakė „taip".

— Taip *ką*? — pasitikslino Barnesas.

— Paprasčiausiai „taip". Pažiūrėkime, ar išeis mums nukreipti jį prie angliškų ženklų. Lengviau būtų naudotis raidėmis, o ne tais skaičių kodais.

— Kaip tu priversi jį naudotis raidėmis?

— Parodysiu jam, kad tai — tas pats, — atsakė Haris ir išspausdino:

00032125252632 = SVEIKAS

Po trumpos pauzės ekranas sumirgėjo:

00032125252632 = SVEIKAS

— Jis nesupranta, — papurtė galvą Tedas.

— Ne, neatrodo. Pabandysiu kitą porą.

0004212232 = TAIP

Grįžo atsakymas:

0004212232 = TAIP

— Jis iš tiesų nesupranta, — sušuko Tedas.

— Maniau, kad jis protingas, — tarė Barnesas.

— Suteikime jam dar vieną galimybę, — pasiūlė Tedas. — Galų gale jis juk kalba kaip ir mes, o ne atvirkščiai.

— Atvirkščiai, — tarė Haris. — Gera mintis. Pamėginkime atvirkščiai ir pažiūrėsime, ar jis suvoks lygybę.

Jis išspausdino:

0004212232 = TAIP. TAIP = 0004212232

Ilga pauzė. Jie stebėjo ekraną, tačiau nieko neįvyko.

— Ar jis mąsto?

— Kas žino, ką jis daro.

— Kodėl jis neatsako?

— Suteikime jam galimybę, Halai, gerai?

Pagaliau jie išvydo atsakymą:

TAIP. = 0004212232 2322124000 = .PIAT

— Aha, jis mano, kad mes rodome veidrodinius atspindžius.

— Kvailas, — pasakė Barnesas. — Taip ir žinojau.

— Pabandykime baigtinį teiginį, — pasiūlė Haris. — Duokime jam šiek tiek darbo.

Jis išspausdino:

0004212232 = 0004212232 , TAIP. = TAIP. 0004212232 = TAIP

— Silogizmas, — tarė Tedas. — Labai gerai.

— Kas? — nesuprato Barnesas.

— Loginis teiginys, — paaiškino Tedas.

Grįžo atsakymas:

, = ,

— Kas čia, po velnių? — nustebo Barnesas.

Haris nusišypsojo:

— Manau, kad jis su mumis žaidžia.

— Žaidžia su mumis? Tu vadini tai žaidimu?

— Taip, vadinu, — patvirtino Haris.

— Tu nori pasakyti, kad jis testuoja mus — testuoja, kaip mes reaguojame į įtemptą situaciją, — Barnesas prisimerkė. — Jis tik *apsimeta*, kad yra kvailas.

— Galbūt jis, norėdamas sužinoti, ar mes protingi, mus testuoja, — paprieštaravo Tedas. — Galbūt jis mano, kad *mes* esame kvaili, Halai.

— Nebūk juokingas, — atkirto Barnesas.

— Ne, — tarė Haris. — Reikalas tas, kad jis elgiasi kaip vaikas, kuris stengiasi susirasti draugų. O kai vaikai tai daro, jie pradeda žaisti kartu. Pabandykime ką nors žaismingo.

Haris sėdo prie kompiuterio ir išspausdino: = = =

Atsakymas netruko sugrįžti: ,,,

— Žavu, — pasigėrėjo Haris. — Tas vyrukas išties labai žavus.

Haris greitai suspaudė mygtukus:

= , =

Ekrane pasirodė atsakymas:

7 & 7

— Ar tau linksma? — pasiteiravo Barnesas. — Nes aš nė velnio nesuprantu, ką tu čia darai.

— Jis kuo puikiausiai mane supranta, — tarė Haris.

— Džiaugiuosi, kad nors kažkam tai pavyksta.

Haris išspausdino:

PpP

Grįžo atsakymas:

SVEIKAS. = 00032125252632

— Gerai, — pasakė Haris. — Jam nusibodo. Žaidimams laikas baigėsi. Pereikime tiesiai prie anglų kalbos.

Haris išspausdino:

TAIP.

Po trumpos pauzės:

0004212232

Haris išspausdino:

SVEIKAS.

Stojo trumpa pauzė, po to:

MAN TEIKIA PASITENKINIMĄ GALIMYBĖ SU JUMIS SUSIPAŽINTI. UŽTIKRINU JUS, TAI AŠ TURIU DĖKOTI UŽ SUTEIKTĄ MALONUMĄ.

Visi ilgai tylėjo.

— Gerai, — pagaliau prabilo Barnesas. — Grįžkime prie reikalo.

— Jis mandagus, — pažymėjo Tedas. — Labai draugiškas.

— Jei tik tai — ne vaidyba.

— Kam jam vaidinti?

— Nebūk naivuolis, — pasakė Barnesas.

Normanas žiūrėjo į eilutes ekrane. Jo reakcija skyrėsi nuo kitų — jį stebino emocijų buvimas. „Ar ateiviai turi emocijas? Tikriausiai ne, — jis taip įtarė. — Iš pakylėtų, labai jau archaiškų žodžių išraiškų galima teigti, jog tai — tik pasiskolinta intonacija: Džeris kalbėjo taip, lyg būtų istorinių romanų herojus".

— Ką gi, ponios ir ponai, — prabilo Haris. — Pirmą kartą žmonijos istorijoje jūs šnekate su tikru ateiviu. Ko norite paklausti?

— Jo vardo, — greitai atsakė Barnesas.

— Išskyrus vardą, Halai.

— Tikrai, yra kur kas įdomesnių ir svarbesnių klausimų negu jo vardas, — pridūrė Tedas.

— Nesuprantu, kodėl jūs nenorite paklausti jo —

Ekrane pasirodė užrašas.

AR TU — ESYBĖ, PAGAMINTA MEKSIKOJE?

— Viešpatie, iš kur jis tai ištraukė?

— Gal laive yra prietaisų, surinktų Meksikoje.

— Pavyzdžiui?

— Na, kad ir mikroschemos.

AR TU ESYBĖ, PAGAMINTA JAV?

— Tas vyrukas nelaukia atsakymo.

— Kas pasakė, jog tai vyras? — pasipiktino Betė.

— O, Bete.

— Gal Džeris — tai Džeraldinos sutrumpinimas.

— Ne dabar, Bete.

AR TU ESYBĖ, PAGAMINTA JAV?

— Atsakyk jam, — paliepė Barnesas.

TAIP, MES ESAME IŠ JAV. KAS TU TOKS?

Ilga pauzė, paskui:

MES ESAME.

— Mes esame *kas*? — suriko Barnesas, spoksodamas į ekraną.

— Halai, tvardykis.

Haris išspausdino:

MES ESAME ESYBĖS IŠ JAV. KAS TU TOKS?

ESYBĖS = ESYBĖ?

— Labai gaila, kad mes turime šnekėti angliškai, — palingavo galvą Tedas. — Kaip mes išmokysime jį daugiskaitos?

Haris išspausdino: NE.

TU ESI DAUG ESYBĖ?

— Aišku, ko jis klausia. Jis mano, kad mes esame sudėtinės vienos esybės dalys.

— Na, tai išdėstyk jam viską, kaip yra.

NE. MES ESAME ATSKIROS ESYBĖS.

— Gali tai pakartoti, — pasiūlė Betė.

AŠ SUPRANTU. AR TURITE VALDANČIĄJĄ ESYBĘ?

Tedas prajuko:

— Žiūrėkite, ko jis klausia!

— Man nelabai aišku, — tarė Barnesas.

— Jis sako: „Nuveskite mane pas savo vadą", — paaiškino Haris. — Jis klausia, kas čia viskam vadovauja.

— Aš vadovauju, — pasakė Barnesas. — Taip jam ir perduok.

Haris išspausdino:

TAIP. VALDANČIOJI ESYBĖ YRA KAPITONAS HARALDAS S. BARNESAS.

AŠ SUPRANTU.

— Su „o", — suniurzgėjo Barnesas. — Haroldas rašomas su „o".

— Nori, kad perrašyčiau?

— Nesvarbu. Paprasčiausiai paklausk, kas jis toks.

KAS TU TOKS?

AŠ ESU VIENAS.

— Paklausk jo vardo, — paliepė Barnesas. — Jo gyvenamosios vietos pavadinimo.

— Halai, vardai tik sumaišo viską.

— Mes privalome priremti tą vyruką prie sienos!

IŠ KOKIOS VIETOS TU ESI?

AŠ ESU ČIA.

— Mes žinome *tai*. Klausk dar kartą.

KUR TA VIETA, IŠ KURIOS TU PRASIDĖJAI?

— Tai netgi nėra graži anglų kalba, — pasipiktino Tedas. — „Iš kurios tu prasidėjai". Kaip kvailai atrodys, kai išspausdinsime šiuos informacijos mainus.

— Prieš publikuodami mes juos paredaguosime, — pažadėjo Barnesas.

— Bet jūs negalite to daryti, — pasibaisėjo Tedas. — Negalima kaitalioti neįkainojamos mokslinės sąveikos.

— Darome taip visą laiką. Kaip jūs, vyručiai, tai vadinate? „Duomenų masažas".

Haris vėl spausdino:

KUR TA VIETA, IŠ KURIOS TU PRASIDĖJAI?

AŠ PRASIDĖJAU ŽINOJIME.

— Žinojime? Tai planeta, ar kas?

KUR YRA ŽINOJIMAS?

ŽINOJIMAS YRA.

— Jis tiesiog kvailina mus, — pyko Barnesas.

— Leiskite man pabandyti, — paprašė Tedas.

Haris pasitraukė į šalį, užleido vietą Tedui.

AR TU KELIAVAI?

TAIP. AR TU KELIAVAI?

TAIP.

AŠ KELIAUJU. TU KELIAUJI. MES KELIAUJAME. AŠ ESU LAIMINGAS.

„Jis sako, kad yra laimingas, — pamanė Normanas. — Dar viena emocijos išraiška, ir šį kartą neatrodo, kad ji būtų atėjusi iš knygos. Teiginys atviras ir nuoširdus. Ar tai reiškia, jog ateivis turi emocijų? O gal jis tik apsimeta turįs jų dėl žaismingumo, kad leistų mums patogiai jaustis?"

— Užtenka tų nesąmonių, — tarė Barnesas. — Paklauskite jo apie ginklus.

— Abejoju, ar jis supras ginklų sąvoką.

— Visi supranta ginklų sąvoką, — atšovė Barnesas. — Gynyba — tai gyvybės reiškinys.

— Aš privalau užprotestuoti šį požiūrį, — pasakė Tedas. — Jūs, armijos žmonės, visą laiką manote, jog kiti yra tokie patys, kaip jūs. Tas ateivis gali nė per nago juodymą nesuprasti, kas yra ginklai arba gynyba. Galbūt jis atvyko iš tokio pasaulio, kur gynyba yra visiškai nesvarbi.

— Kadangi tu nesiklausai, aš pakartosiu, — pasiūlė Barnesas. — Gynyba — tai gyvybės reiškinys. Jei tas Džeris gyvas, jis turi turėti bendrą supratimą apie gynybą.

— Dieve mano, dabar tu pakylėjai savo idėją iki universalaus gyvybės principo — gynyba — tai būtinas ir privalomas gyvybės bruožas, — tarė Tedas.

— Manai, kad taip nėra? — įsikarščiavo Barnesas. — O kaip tu pavadinsi ląstelės membraną? Arba imuninę sistemą? Kas yra tavo

oda? Kodėl gyja žaizdos? Kiekviena gyva būtybė privalo išlaikyti savo fizinį vientisumą. Tai — gynyba, ir gyvybė negali be jos išsiversti. Mes neįsivaizduojame jokio padaro, nesaugojančio savo riboto kūno. Aš tau sakau, kad kiekviena gyva būtybė žino, kas tai yra gynyba.

— Manyčiau, kapitono žodžiuose yra tiesos, — pažymėjo Betė.

— Tikriausiai, — sutiko Tedas. — Bet aš nesu tikras, kad mums reikėtų supažindinti jį su sampratomis, kurios gali paskatinti paranoją—

—Aš čia vadovauju, — pertraukė jį Barnesas.

Ekrane pasirodė užrašas:

AR TAVO KELIONĖ TOLI NUO TAVO VIETOS?

— Liepk jam palaukti minutę.

Tedas išspausdino:

PRAŠAU PALAUKTI. MES KALBAME.

TAIP. AŠ IRGI. AŠ LAIMINGAS GALĖDAMAS KALBĖTIS SU DAUGYBE ESYBIŲ, PAGAMINTŲ JAV. AŠ TUO LABAI DŽIAUGIUOSI.

AČIŪ, — išspausdino Tedas.

MAN MALONU UŽMEGZTI KONTAKTĄ SU JŪSŲ ESYBĖMIS. AŠ LAIMINGAS, KAD GALIU SU JUMIS KALBĖTIS. AŠ TUO LABAI DŽIAUGIUOSI.

— Išjunkime liniją, — pasiūlė Barnesas.

Ekrane įsižiebė žodžiai:

PRAŠAU NESUSTOTI. AŠ TUO LABAI DŽIAUGIUOSI.

„Aiškiau negu aišku, kad jis tiesiog trokšta pasišnekėti su kuo nors po trijų šimtų metų izoliacijos, — pamanė Normanas. — O gal tai truko ilgiau? Gal prieš tai, kai jį paėmė kosminis laivas, jis sklandė erdvėje tūkstančius metų?“

Šis faktas iškėlė Normanui daugybę klausimų: „Jei nežemiška esybė turi emocijų — atrodo, jog taip ir yra — negalima atmesti nukrypusių nuo normos emocinių atsakų, tarp jų ir neurozės, netgi psichozės, galimybių. Daugumos žmogiškų būtybių psichika gana greitai rimtai sutriktų, jeigu jas izoliuotų. Ateivis išgyveno izoliacijoje tris šimtus metų. Kas su juo atsitiko per tą laiko tarpą? Ar jis tapo neurotiškas? Ar ne todėl jis dabar elgėsi taip vaikiškai ir tiek daug reikalavo?“

NESUSTOTI. AŠ TUO LABAI DŽIAUGIUOSI.

— Mes privalome sustoti, dėl Dievo meilės, — suniurzgėjo Barnesas.

Tedas išspausdino:

MES DABAR SUSTOJAME, KAD GALĖTUME PASIŠNEKĖTI TARP SAVO ESYBIŲ.

SUSTOTI NEBŪTINA. MAN NERŪPI SUSTOTI.

Normanas pamanė jaučiąs nekantrią susierzinimo intonaciją. Gal netgi šiek tiek įsakmią. Man nerūpi sustoti — tas ateivis skamba lyg Liudvikas XIV.

MUMS TAI BŪTINA, — išspausdino Tedas.

AŠ TO NENORIU.

MUMS TAI BŪTINA, DŽERI.

AŠ SUPRANTU.

Ekranas išsijungė.

— Taip jau geriau, — pradžiugo Barnesas. — O dabar persigrupuokime ir suformuluokime žaidimo planą. Ko mes norime paklausti to vyruko?

— Manau, mes geriau pripažinkime tą faktą, — prabilo Normanas, — kad jis rodo emocinę reakciją į mūsų ir jo sąveiką.

— Ką nori tuo pasakyti? — susidomėjo Barnesas.

— Na, kalbėdami su juo, privalome turėti omenyje emocinį turinį.

— Nori jam paskirti psichoanalizę? — pasiteiravo Tedas. — Paguldyti jį ant kušetės, išsiaiškinti, kodėl jo vaikystė buvo nelaiminga?

Normanas sunkiai numalšino kylantį pyktį. „Po berniuko išvaizda ir slepiasi berniukas", — priminė jis sau.

— Ne, Tedai. Bet, jei Džeris iš tiesų turi emocijų, privalome atsižvelgti į psichologinius jo atsakymų aspektus.

— Nenorėjau tavęs įžeisti, — pasitaisė Tedas, — bet aš nesuprantu, ką mums gali pasiūlyti psichologija. Ji netgi nėra mokslas — tai tik prietarų arba religijos forma. Paprasčiausiai, ji neturi gerų teorijų ar rimtų duomenų, apie kuriuos būtų galima pakalbėti. Visa tai labai jau ležna. Ir tas emocijų sureikšminimas — gali šnekėti apie jas, ką nori, ir vis tiek niekas nesugebės įrodyti, jog tu klysti. Kaip astrofizikas, aš nemanau, kad emocijos yra labai svarbios. Nemanau, jog tai turi didelę reikšmę.

— Dauguma intelektualų su tavim sutiktų, — pasakė Normanas.

— Taip. Na, mes čia turime reikalą su labiau išsivysčiusiu intelektu, ar ne?

— Apskritai, — tarė Normanas, — žmonės, kurie nesuvokia savo emocijų, linkę manyti, kad jos yra nesvarbios.

— Sakai, kad aš nesuvokiu savo emocijų? — paklausė Tedas.

— Jei manai, kad jos nėra svarbios, taip, tu jų nesuvoki.

— Ar galime atidėti šį ginčą vėlesniam laikui? — pasiteiravo Barnesas.

— Nėra nieko, bet mąstymas padeda kažkam atsirasti, — tarė Tedas.

— Kodėl tau paprasčiausiai nepasakius, ką turi galvoj, — supyko Normanas, — ir nenustojus cituoti kitų žmonių?

— Dabar jau tu pradedi mane užsipulti, — iškošė pro dantis Tedas.

— Na, aš bent jau neneigiu tavo mokslinės sferos svarumo, nors galėčiau tai padaryti, netgi neįdėdamas labai daug pastangų. Astrofizikai linkę sutelkti dėmesį į tolimus visatos kampelius, taip išvengdami susidūrimo su savo pačių gyvenimo realijomis. O kadangi astrofizikoje nieko negalima iki galo įrodyti—

— Tai — nesąmonė, — pertraukė jį Tedas.

— Pakaks! Sakau, pakaks! — Barnesas trenkė kumščiu į stalą. Stojo nejauki tyla.

Normanas vis dar pyko, bet taip pat jautėsi sutrikęs. „Tedas sunervino mane, — pagalvojo jis. — Pagaliau jis mane sunervino. Ir padarė tai pačiu paprasčiausiu būdu — užsipuldamas mano tyrinėjimų sferą. Jam pasidarė įdomu, kodėl taip įvyko. Visą savo gyvenimą jis klausėsi, kaip kieti mokslininkai — fizikai ir chemikai — kantriai aiškino jam, kad psichologijoje nėra nieko vertingo, o tuo tarpu tie žmonės skirdavosi ne vieną ir ne du kartus su savo žmonomis, kurios turėdavo meilužių; jų vaikai žudydavosi arba papuldavo į bėdą dėl narkotikų. Jis jau seniai nustojo atsikirtinėti į jų argumentus."

Ir visgi Tedas jį sunervino.

— Grįžkime prie reikalo, — kalbėjo Barnesas. — Klausimas toks: Ko mes norime pasiteirauti to vyruko?

KO MES NORIME PASITEIRAUTI TO VYRUKO?

Jie nenuleisdami akių spoksojo į ekraną.

— Oho, — išstenėjo Barnesas.

OHO.

— Ar tai reiškia tai, ką aš galvoju?

AR TAI REIŠKIA TAI, KĄ AŠ GALVOJU?

Tedas atsitraukė į šalį nuo valdymo pulto ir garsiai ištarė:

— Džeri, ar tu supranti, ką aš sakau?

TAIP, TEDAI.

— Nuostabu, — papurtė galvą Barnesas. — Tiesiog nuostabu.

AŠ LAIMINGAS IRGI.

DERYBOS SU ATEIVIU

— Normanai, — tarė Barnesas, — kiek atsimenu, tu užsiminei apie tai savo ataskaitoje, ar ne? Apie galimybę, kad ateiviai sugebės skaityti mūsų mintis?

— Taip, aš minėjau tai, — sutiko Normanas.

— Ir kokios buvo tavo rekomendacijos šiuo požiūriu?

— Jokių. Tai valstijos departamentas paprašė manęs įtraukti tokią galimybę. Aš taip ir padariau.

— Nedavei jokių rekomendacijų savo ataskaitoje?

— Ne. Tiesą sakant, tuo metu aš laikiau šią mintį grynu pokštu.

— Bet taip nėra, — Barnesas sunkiai prisėdo ir įdėmiai pažiūrėjo į ekraną. — Ką, po velnių, mums dabar daryti?

NEBIJOTI.

— Lengva jam taip kalbėti — klausosi visko, apie ką mes šnekame, — jis pažvelgė į ekraną. — Ar tu mūsų klausaisi dabar, Džeri?

TAIP, HALAI.

— Na, ir makalynė, — atsiduso Barnesas.

— Aš manau, jog tai labai jaudinanti ir verta susidomėjimo aplinkybė, — tarė Tedas.

Normanas paklausė:

— Džeri, ar tu gali skaityti mūsų mintis?

TAIP, NORMANAI.

„O gal ir ne", — pamanė Normanas. Jis susiraukė, susikoncentravo ir pagalvojo: „Džeri, ar girdi mane?"

Ekranas liko tuščias.

„Džeri, pasakyk man savo vardą".

Ekrane niekas nepasikeitė.

„Galbūt reikia vizualinio įvaizdžio, — toptelėjo Normanui į galvą. — Tikriausiai jis gali priimti tik tokį vaizdą". Normanas pasiknaisiojo mintyse, ieškodamas ko nors tinkamo, pasirinko smėlėtą paplūdimį, paskui palmę, kurią jis matė taip, tarytum ji stovėtų prieš akis. „Bet iš kitos pusės, — pamanė jis, — Džeris nežinos, kas ta palmė. Ji nieko jam nereikš". Normanas pamanė, kad jam reikėtų pasirinkti kažką tokio, ką Džeris būtų išgyvenęs. Nusprendęs apsistoti ties planeta su žiedais — kažkas panašaus į Saturną — jis susiraukė: „Džeri, siunčiu tau vaizdelį. Pasakyk man, ką matai."

Jis sukoncentravo savo mintis į Saturną, ryškiai geltoną sferą su pasvirusių žiedų sistema, kabančią kosmoso tamsybėse, o paskiau žvilgtelėjo į ekraną.

Jis liko toks pats.

„Džeri, ar tu ten?"

Ekranas vis dar liko toks pats.

— Džeri, ar tu ten? — garsiai paklausė Normanas.

TAIP, NORMANAI. AŠ ESU ČIA.

— Nemanau, kad mums reikėtų šnekėtis šiame kambaryje, —

tarė Barnesas. — O jei nueitume į kitą cilindrą ir atsuktume vandens čiaupus...

— Kaip filmuose apie šnipus?

— Verta pabandyti.

— Mano nuomone, mes elgiamės nesąžiningai su Džeriu, — prabilo Tedas. — Jeigu jaučiamės taip, lyg jis kištųsi į mūsų privačius reikalus, kodėl paprasčiausiai jam to nepasakome? Kodėl nepaprašome jo nesikišti?

AŠ NETROKŠTU ĮSIKIŠTI.

— Pažvelkime tiesai į akis, — tarstelėjo Barnesas. — Tas vyrukas žino apie mus kur kas daugiau, negu mes apie jį.

TAIP, AŠ ŽINAU DAUG DALYKŲ APIE JŪSŲ ESYBES.

— Džeri, — kreipėsi į jį Tedas.

TAIP, TEDAI. AŠ ESU ČIA.

— Prašau palikti mus ramybėje.

AŠ NETROKŠTU TO PADARYTI. AŠ ESU LAIMINGAS GALĖDAMAS KALBĖTIS SU JUMIS. AŠ DŽIAUGIUOSI GALĖDAMAS KALBĖTIS SU JUMIS. DABAR PASIKALBĖKIME. AŠ TROKŠTU TO.

— Džeri, tu privalai mus šiek tiek laiko palikti ramybėje, — pakartojo Tedas.

NE. TAI NEĮMANOMA. AŠ NESUTINKU. NE!

— Dabar tas išpera pasirodė dienos šviesoje, — sumurmėjo Barnesas.

„Vaikas karaliukas", — pagalvojo Normanas.

— Leiskite man pabandyti.

— Labai prašau.

— Džeri, — kreipėsi į jį Normanas.

TAIP, NORMANAI. AŠ ESU ČIA.

— Džeri, mes tiesiog susižavėję galimybe bendrauti su tavimi.

AČIŪ. AŠ ESU SUSIŽAVĖJĘS IRGI.

— Džeri, mes manome, kad tu esi nepakartojama ir nuostabi būtybė.

Barnesas užvertė į viršų akis ir pakratė galvą.

AČIŪ, NORMANAI.

— Ir mes trokštame kalbėtis su tavimi daug daug valandų, Džeri.

GERAI.

— Mes žavimės tavo sugebėjimais ir talentu.

AČIŪ.

— Ir mes žinome, jog tu turi nepaprastų galių ir puikiai suvoki visus dalykus.

TAIP IR YRA, NORMANAI. TAIP.

— Džeri, puikiai viską suprasdamas, tu, aišku, žinai, kad mes esame esybės, kurioms reikia pasišnekėti, tau nesiklausant. Šis susitikimas su tavimi yra mums tikras iššūkis, ir mes daug apie ką turime pakalbėti tarpusavyje.

Barnesas purtė galvą.

AŠ DAUG APIE KĄ TURIU PAKALBĖTI IRGI. AŠ DŽIAUGIUOSI GALĖDAMAS KALBĖTIS SU JŪSŲ ESYBĖMIS, NORMANAI.

— Taip, aš žinau, Džeri. Bet gi tu esi išmintingas ir nutuoki, kad mums reikia pasišnekėti vieniems.

NEBIJOTI.

— Mes nebijome, Džeri. Mes tik jaučiamės nepatogiai.

NESIJAUSTI NEPATOGIAI.

— Nieko negalime pakeisti, Džeri... Tokie mes jau esame.

AŠ DŽIAUGIUOSI GALĖDAMAS KALBĖTIS SU JŪSŲ ESYBĖMIS, NORMANAI. AŠ ESU LAIMINGAS. AR TU LAIMINGAS IRGI?

— Taip, labai laimingas, Džeri. Bet, matai, mums reikia—

GERAI. AŠ DŽIAUGIUOSI.

— mums reikia pasikalbėti vieniems. Prašau nesiklausyti mūsų kurį laiką.

AR AŠ ĮŽEISTI JUS?

— Ne, tu esi labai draugiškas ir žavus. Bet mums reikia pasikalbėti kurį laiką vieniems, tau nesiklausant.

AŠ SUPRANTU, JUMS TO REIKIA. AŠ TROKŠTU, KAD JŪS JAUSTUMĖTĖS PATOGIAI SU MANIM, NORMANAI. AŠ SUTINKU SU TUO, KO JŪS GEIDŽIATE.

— Ačiū, Džeri.

— Na, žinoma, — įsiterpė Barnesas. — Ar manai, kad jis tikrai taip padarys?

MES GRĮŠIME NETRUKUS PO TRUMPOS MŪSŲ RĖMĖJŲ REKLAMOS.

Ir ekrane viskas pranyko.

Normanas neiškentė nesusijuokęs.

— Stulbinantis dalykas, — prabilo Tedas. — Matyt, jis priima televizijos signalus.

— Jis negali to daryti po vandeniu.

— Mes negalime, bet jam, regis, tai pavyksta.

— Aš žinau, kad jis vis dar klausosi mūsų, — tarė Barnesas. — Žinau, kad taip. Džeri, ar tu ten?

Ekranas nepasikeitė.

— Džeri?

Nieko neįvyko. Ekranas buvo tuščias.

— Jis išnyko.

— Na, — tarė Normanas, — jūs tik ką stebėjote psichologijos galią — kokia ji veiksminga, — jis tiesiog negalėjo iškęsti nepasakęs tai, kadangi susierzinimas po pokalbio su Tedu dar nebuvo pradingęs.

— Atleisk, — pradėjo Tedas.

— Nieko tokio.

— Bet aš paprasčiausiai nemaniau, jog, turint reikalą su labiau išssivysčiusiu intelektu, emocijos yra tikrai reikšmingos.

— Tik nepradėkite vėl, — perspėjo juos Barnesas.

— Dalykas tas, — tarė Normanas, — kad emocijos ir intelektas yra visiškai nesusiję. Jie — lyg atskiri smegenų skyriai arba netgi atskiros smegenys — neturi tarpusavyje jokio ryšio. Štai, kodėl intelektualus supratimas yra toks bevertis.

— Intelektualus supratimas *bevertis*? — pasibaisėjo Tedas.

— Dažniausiai taip, — patvirtino Normanas. — Jei skaitai knygą, kurioje rašoma, kaip išmokti važiuoti dviračiu, ar tu jau žinai, kaip juo važiuoti? Gali skaityti, ką nori, bet tau vis tiek teks išeiti į lauką ir išmokti. Ta smegenų dalis, kuri mokosi važiuoti, skiriasi nuo tos smegenų dalies, kuri skaito apie tai.

— Ką tai turi bendro su Džeriu? — paklausė Barnesas.

— Mes žinome, — tęsė Normanas, — kad protingas ir sumanus žmogus emociniu pagrindu gali padaryti tiek pat klaidų, kaip ir bet kuris kitas. Jei Džeris iš tikrųjų yra emocionali būtybė — o neapsimeta toks esąs — mes privalome atsižvelgti ne tik į intelektualę, bet ir į emocinę jo pusę.

— Tau tai labai būtų patogu, — tarstelėjo Tedas.

— Visai ne, — atšovė Normanas. — Atvirai kalbant, aš jausčiausi kur kas laimingesnis, jei Džeris būtų tik šaltas intelektas, be jokių emocijų.

— Kodėl?

— Todėl, — atsakė Normanas, — kad, jei Džeris yra galingas ir emocionalus, kyla klausimas. Kas atsitiks, jeigu Džeris įsius?

LEVI

Grupelė išsiskirstė. Haris, išsekintas ilgų pastangų iššifruoti pranešimą, tuojau pat nuėjo miegoti. Tedas patraukė į C cilindrą įrašyti savo asmeninius pastebėjimus apie Džerį knygai, kurią jis ketino parašyti.

Barnesas su Flečer nužingsniavo į E cilindrą planuoti kovinės strategijos tam atvejui, jeigu ateivis nuspręstų juos atakuoti.

Tina dar kurį laiką pasiliko vietoje, ji reguliavo monitorius kaip visada tvarkingai ir metodiškai. Normanas su Bete stebėjo ją dirbančią. Ji praleido daug laiko su valdymo įrenginiais, kurių Normanas anksčiau niekada nepastebėjo. Tai buvo dujinių-plazminių ekranų eilė, žvilgančių ryškiai raudona šiesa.

— Kas čia? — paklausė Betė.

— IPSI. Išorinio perimetro sensorių išdėstymas. Turime aktyvių ir pasyvių sensorių visiems modalumams — šiluminių, klausymosi, slėgio bangų — surikiuotų koncentruotais ratais aplink modulį. Kapitonas Barnesas nori, kad jie visi būtų parengti ir aktyvuoti.

— Kam to reikia? — nesuprato Normanas.

— Nežinau, sere. Toks jo įsakymas.

Įsijungė interkomas. Pasigirdo Barneso balsas:

— Jūreive Čen — kuo greičiau į E cilindrą. Ir išjunkite ten ryšio liniją. Nenoriu, kad Džeris klausytųsi mūsų planų.

— Taip, sere.

— Paranojiškas avigalvis, — tarė Betė.

Kurį laiką Normanas sėdėjo šalia jos tylėdamas. Jie išgirdo ritmišką dunksėjimą modulio gilumoje. Paskui jis nutilo, tačiau netrukus jų ausis vėl pasiekė duslūs smūgiai.

— Kas *tai*? — paklausė Betė. — Rodos, modulio viduje, — ji nuėjo prie langelio ir, įjungusi išorines šviesas, pažvelgė į lauką. — Oho! — išsprūdo jai.

Normanas prisijungė prie Betės.

Vandenyno dugne matėsi ištįsęs šešėlis, kuris judėjo į priekį ir atgal sulig kiekvienu dusliu smūgiu ir atrodė toks deformuotas, kad Normanas iš pradžių negalėjo suvokti, ką jis regi. Tai buvo žmogaus rankos šešėlis.

— Kapitone Barnesai, ar jūs ten?

Jokio atsakymo. Normanas spragtelėjo interkomo jungikliu.

— Kapitone Barnesai, ar girdite mane?

Ir vėl jokio atsakymo.

— Jis išjungė ryšio liniją, — paaiškino Betė. — Tavęs negirdi.

— Kaip manai, ar tas žmogus lauke vis dar gyvas? — paklausė Normanas.

— Nežinau. Gali būti.

— Eime, pažiūrėsime, — pasiūlė Normanas.

Užsidėjęs šalmą, jis įkvėpė sauso, suslėgto oro su metalo prieskoniu; pajuto stingdantį šaltį, kai nučiuožė pro grindų liuką ir nusirito į

tamsą ant minkšto, drumzlino dugno. Po sekundės už jo pasirodė Betė.

— Na, kaip? — pasiteiravo ji.

— Puikai.

— Nematau jokių medūzų.

— Aš irgi.

Jie pajudėjo, eidami iš po modulio apačios, apsigręžė ir pažvelgė atgal. Modulio žibintai spigino jiems į akis, užtemdydami į viršų kylančių cilindrų kontūrus. Jie vis dar aiškiai girdėjo ritmišką dunksėjimą, tačiau niekaip negalėjo susekti šio garso šaltinio. Jie, stengdamiesi žiūrėti į šviesas tik akies krašteliu, žingsniavo po ramsčiais link tolimojo modulio krašto.

— Čia, — pasakė Betė.

Dešimt pėdų į viršų nuo jų, tarp lengvų pastolių buvo įsispraudusi figūra su žydru kostiumu. Kūnas laisvai pleveno srovėje; ryškiai geltonas šalmas tarpais daužėsi į modulio sieną.

— Ar matai, kas ten? — paklausė Betė.

— Ne, — žibintai švietė tiesiai jam į veidą.

Normanas pradėjo kopti aukštyn vienu iš pagalbinių ramsčių, tvirtinančio modulį su dugnu. Metalinis paviršius buvo apsinešęs slidžiais, rudais jūros dumbliais. Jo batai nuolat slydo nuo vamzdžių, kol galų gale jis pastebėjo specialias įpjovas kojoms statyti. Vėliau jis lipo nesunkiai.

Dabar kūno pėdos sūpavosi jam tiesiai virš galvos. Normanas žengė dar vieną žingsnį ir vienas iš batų įsipainiojo oro žarnos, jungiančios balionus su jo šalmu, kilpoje. Jis ištiesė ranką, bandydamas išsilaisvinti nuo kūno. Šis suvirpėjo, ir vieną siaubingą sekundę Normanui pasirodė, kad jis vis dar gyvas. Paskiau batas atsilaisvino ir pasiliko jo rankoje, o apnuoginta koja — pilka oda, purpuriniai nagai — — spyrė jam į šalmą. Pykinimo momentas netrukus praėjo: Normanas matė labai daug lėktuvų katastrofų, todėl tokie dalykai jo nejaudino. Jis numetė batą, stebėdamas, kaip tas leidžiasi žemyn link Betės. Truktelėjęs už lavono kojos, jis pajuto prisilietęs prie akyto minkštimo; atsipalaidavęs nuo kliūties, kūnas švelniai nuplaukė link dugno. Jis sugriebė už pečių ir vėl pajuto minkštą mėsą. Apvertė lavoną taip, kad galėtų pamatyti veidą.

— Levi.

Jos šalmas buvo pilnas vandens. Už stiklo jis išvydo pražiotą burną, plačiai atmerktose akyse sustingusią siaubo išraišką.

— Turiu ją, — tarė Betė, tempdama kūną žemyn. — O, Jėzau.

Normanas nulipo nuo pagalbinio ramsčio. Betė plukdė kūną tolyn nuo modulio, į apšviestą plotą.

— Ji tokia *minkšta*. Tarytum visi jos kaulai būtų sulaužyti.

— Žinau, — jis išėjo į šviesą, prisijungė prie jos. Normanas pasijuto keistai bešališkas, šaltas ir nuo visko atitrūkęs. Jis pažinojo šią moterį; tik neseniai ji dar buvo gyva; dabar ji mirusi. Tačiau jam atrodė, kad jis stebi viską iš labai toli.

Jis apvertė Levi kūną. Kairiajame šone, skafandro medžiagoje matėsi ilgas plyšys, pro kurį jis pastebėjo raudoną sudarkytą mėsą. Normanas pasilenkė, norėdamas įsižiūrėti.

— Nelaimingas atsitikimas?

— Nemanau, — atsakė Betė.

— Štai. Palaikyk ją, — Normanas pakėlė medžiagos kraštus. Keletas atskirų įdrėskimų susijungė viename taške. — Tiesą sakant, ji suplėšyta žvaigždės forma. Matai?

Ji žengė žingsnį atgal.

— Taip, matau.

— Dėl ko taip galėjo atsitikti, Bete?

— Aš neži — nesu tikra.

Betė pasitraukė atgal dar toliau. Normanas žiūrėjo pro plyšį į kūną.

— Oda suvytusi.

— Suvytusi?

— Sukramtyta.

— Viešpatie.

„Taip, be jokios abejonės, sukramtyta, — pagalvojo jis, tyrinėdamas kūną. Ir žaizda keista: kažkokie aštrūs rantyti įkandžiai". Siauros, blyškiai raudonos kraujo srovelės praplaukė pro jo šalmą.

— Geriau grįžkime, — pasiūlė Betė.

— Palauk minutėlę, — Normanas suspaudė kojas, šlaunis ir pečius. Lavonas visur buvo minkštas kaip kempinė. Jis pirštais jautė kojų kaulus, sulaužytus daugybėje vietų. Kas tai galėjo padaryti? Jis vėl palinko prie žaizdos.

— Man čia nepatinka, — Betės balse suskambo įtampos gaidelės.

— Vieną sekundėlę.

Po pirmo apžiūrėjimo jis pamanė, kad Levi žaizda atsirado dėl įkandimo, bet dabar nebuvo tuo labai įsitikinęs.

— Jos oda, — tarė Normanas, — atrodo, lyg per ją perbraukė šiurkščiu švitriniu popieriumi.

Jis atlošė galvą apstulbęs, kai pro jį praplaukė kažkoks mažas ir baltas daikčiukas. Širdis pradėjo smarkiau plakti vien nuo minties, jog tai gali būti medūza — bet paskiau Normanas pastebėjo, kad šis daiktas apvalus ir beveik nepermatomas, golfo kamuoliuko dydžio.

Jis apsižvalgė aplinkui. Vandenyje pleveno gleivių juostelės ir daugybė baltų sferų.

— Kas čia, Bete?

— Kiaušiniai, — per interkomą jis girdėjo, kaip ji kvėpuoja — lėtai ir giliai. — Nešdinkimės iš čia, Normanai. Prašau.

— Dar vieną sekundėlę.

— Ne, Normanai, *dabar*.

Per radiją jie išgirdo pavojaus signalą. Tolimas, su metaliniu atgarsiu, jis, rodos, sklido iš modulio vidaus. Jie išgirdo balsus, o paskiau Barnesą, šaukiantį visa gerkle:

— Ką, *po velnių*, jūs veikiate lauke?

— Mes radome Levi, Halai, — atsakė Normanas.

— Na, tai grįžkite, ir kuo greičiau, po paraliais, — nusikeikė Barnesas. — Sensoriai aktyvavosi. Jūs ten ne vieni — kad ir kas ten būtų su jumis, jis velniškai didelis.

Normanas pasijuto atbukęs ir sulėtėjęs.

— O ką daryti su Levi kūnu?

— Meskite jį šalin. Greičiau grįžkite čia!

„Bet kūnas, — pagalvojo jis tingiai. — Jie privalo kažką padaryti su kūnu. Negalima jo taip paprastai palikti."

— Kas su tavim darosi, Normanai? — suriko Barnesas.

Šis suvebleno kažką ir miglotai pajuto, kaip Betė tvirtai sugriebė jį už rankos ir nutempė link modulio. Vanduo dabar kirbėjo nuo baltų kiaušinių. Pavojaus signalai skambėjo ausyse — siaubingai garsiai. Staiga jis suvokė — tai naujas pavojaus signalas ir jis sklinda iš *jo skafandro*.

Jis pradėjo drebėti. Dantys nesuvaldomai barškėjo vienas į kitą. Pabandė šnekėti, bet prisikando liežuvį ir pajuto kraujo skonį burnoje. Viskas vyko lyg sulėtintame filme.

Pasiekę modulį, jie išvydo, kaip kiaušiniai limpa prie cilindrų, tankiai ir tvirtai sukimba, paversdami jų paviršių gumbuota, balta mase.

— Greičiau! — rėkė Barnesas. — Greičiau! Jis artinasi prie jūsų!

Jau stovėdami po oro šliuzu jie pajuto atplūstančias vandens sroves. Paskui juos sekė kažkas labai didelis. Betė pastūmė Normaną į viršų, jo šalmas su griausmu išniro virš vandens ir Flečer sučiupo jį savo stipriomis rankomis, o po sekundės, kai ištraukė ir Betę, užsitrenkė liuko dangtis. Kažkuris iš jų nuėmė šalmą Normanui nuo galvos ir jis išgirdo pavojaus signalą, garsiai cypiantį ausyse. Dabar visą jo kūną tampė mėšlungis, jis dusliai trankėsi į denį. Jie nurengė Normaną, įvyniojo į sidabrinę paklodę ir laikė taip, kol drebulys sumažėjo ir galiausiai liovėsi. O paskiau visai netikėtai, nepaisydamas pavojaus signalo, jis užmigo.

— Tai ne jūsų prakeiktas darbas, štai kodėl, — atrėžė Barnesas. — Jūs neturėjote jokių įgaliojimų tam, ką darėte. Visiškai jokių.

— Levi galėjo būti dar gyva, — ramiai paprieštaravo Betė, žiūrėdama į įniršusio Barneso veidą.

— Bet ji nebuvo gyva, todėl, eidami į lauką, jūs visai be reikalo rizikavote dviejų civilių ekspedicijos narių gyvybėmis.

— Halai, čia mano mintis, — Normanas vis dar gulėjo įsuptas į paklodę, tačiau po to, kai jam davė karštų gėrimų ir privertė pailsėti, jis jautėsi kur kas geriau.

— O *tu,* — atsigręžė į jį Barnesas. — Tau pasisekė, kad likai gyvas.

— Manau, kad taip, — atsiliepė Normanas, — tik nežinau, kas atsitiko.

— Štai, kas atsitiko, — Barnesas pamojavo priešais jo nosį nedidele propelerio mentele. — Tavo skafandro cirkuliatoriuje įvyko trumpasis jungimas ir tu patyrei staigų centrinės sistemos atšalimą nuo helio. Dar pora minučių ir jau būtum lavonas.

— Viskas vyko taip greitai, — sumurmėjo Normanas. — Aš nesupratau—

—Jūs, prakeikti žmonės, — užriko Barnesas. — Noriu jums kai ką išaiškinti. Čia — ne mokslinė konferencija. Čia — ne povandeninis atostogų viešbutis, kur galite daryti viską, kas tik šauna į galvą. Čia yra karinė operacija ir jūs, velniai rautų, klausysitės karinių įsakymų. Ar aišku?

— Karinė operacija? — nustebo Tedas.

— Dabar, taip, — atsakė Barnesas.

— Palauk minutėlę. Ar taip buvo nuo pat pradžių?

— Dabar taip.

— Tu neatsakei į klausimą, — atkirto Tedas, — todėl, kad jei čia — karinė operacija, manau, mums reikia tai žinoti. Aš nenoriu būti susijęs su—

— Tai dink iš čia, — įsiterpė Betė.

— karine operacija, kuri—

— Klausyk, Tedai, — pertraukė jį Barnesas. — Ar žinai, kiek visa tai kainuoja kariniam jūrų laivynui?

— Ne, bet nesuprantu—

— Aš tau pasakysiu. Povandeninis modulis, dujų prisotinta aplinka su visa įranga atsieina apie šimtą tūkstančių dolerių per valandą. Tuo metu, kai mes iš čia išsinešdinsime, viso projekto kaina sieks nuo aštuoniasdešimties iki šimto milijono dolerių. Iš armijos tokias asignacijas gauni tik tada, kai jie galvoja apie vadinamąją „didelę karinės

naudos tikimybę". Viskas labai paprasta. Nėra tikimybės, nėra ir pinigų. Ar supranti apie ką aš kalbu?

— Turi omenyje ginklus? — pasitikslino Betė.

— Taip, greičiausiai.

— Na, — prabilo Tedas. — O aš nebūčiau prisijungęs—

— Ar tikrai? Atskristum čia tokį kelią iš Tongos, o aš tau praneščiau: „Tedai, vadnenyno dugne guli kosminis laivas, kuriame tikriausiai yra gyvybė iš kitos galaktikos, bet tai — griežtai karinė operacija", o tu atsakytum: „Nejaugi? Labai gaila, bet prašau mane išbraukti iš ekspedicijos". Ar taip būtum pasielgęs, Tedai?

— Na...

— Tada geriau užsičiaupk, — liepė Barnesas. — Man jau iki gyvo kaulo įgriso tavo kvaili postringavimai.

— Nagi, nagi, — tarė Betė.

— Aš manau, kad tu esi perdaug susierzinęs, — pasakė Tedas.

— O aš manau, kad tu esi egomaniakiškas avigalvis, — atšovė Barnesas.

— Ei, vieną minutę, jūs, visi, — įsiterpė Haris. — Visų pirma ar kas nors žino, ką lauke veikė Levi?

— Ji rūpinosi KPRL, — atsakė Tina.

— Kuo?

— Kasdieninės priežiūros reikalaujančiu lokautu, — paaiškino Barnesas. — Tai tarnybinių pareigų schema. Levi privalėjo pakeisti Edmunds nenumatytam atvejui. Po Edmunds žūties Levi atiteko tas darbas — kas dvylika valandų eiti į povandeninį laivą.

— Eiti į laivą? Ko? — nustebo Haris.

— Matote DH-7, štai ten? Tai va, šalia vieno cilindro yra apversto kupolo formos angaras, o po juo — narų palikta mini povandeninė valtis.

— Tokioje situacijoje, — tęsė Barnesas, — pagal karinio jūrų laivyno taisykles, visos juostos bei įrašai perkeliami į tą laivą, kuriame įtaisytas BIPNL — balasto išmetimas ir paleidimas nustatytu laiku — režimas su užstatytu dvylikai valandų laikrodžiu. Taigi, jei per tą laiko tarpą niekas ten nenueitų, neperkeltų naujausių įrašų ir nepaspautų mygtuko „sulaikyti", laivas automatiškai išmestų balastą, susprogdintų balionus ir išplauktų į paviršių niekieno nevaldomas.

— Kodėl?

— Jei apačioje įvyktų nelaimė — tarkim, kažkas su mumis visais atsitiktų — laivas po dvylikos valandų automatiškai iškiltų į paviršių, su visomis iki to laiko sukauptomis juostomis. Karinės jūrų pajėgos atgautų laivą ir rastų jame bent jau dalį įrašų apie tai, kas su mumis atsitiko.

— Suprantu. Ta povandeninė valtis — lyg ir mūsų ekspedicijos magnetofonas.

— Galima ir taip sakyti. Tačiau, be to, ji dar yra ir mūsų išėjimas, vienintelės avarinės durys.

— Taigi Levi ėjo į tą laivą?

— Taip. Tikriausiai jai tai pavyko, nes laivas vis dar čia.

— Ji pernešė juostas, paspaudė mygtuką „sulaikyti" ir mirė pakeliui atgal.

— Taip.

— Bet kaip ji mirė? — Haris atidžiai pažvelgė į Barnesą.

— Mes tiksliai nežinome, — atsakė šis.

— Jos visas kūnas buvo sutraiškytas, — tarė Normanas. — Atrodė kaip kempinė.

Haris vėl kreipėsi į Barnesą:

— Prieš valandą tu įsakei įjungti ir sureguliuoti IPSI sensorius. Kam to reikėjo?

— Dar prieš tai mes gavome keistus rodmenis radarų ekranuose.

— Kokius dar rodmenis?

— Kažkas ten buvo. Kažkas labai didelis.

— Bet pavojaus signalas dėl jo neįsijungė, — pažymėjo Haris.

— Ne. Tas daiktas plūduriavo už mūsų išdėstytos įrangos parametro ribų.

— Nori ąasakyti, jog tas daiktas buvo *per didelis* ir todėl prietaisai nesuveikė.

— Taip, po pirmo klaidingo pavojaus visa įranga užstrigo. Prietaisus nustatė taip, kad jie nekreiptų dėmesio į didelius objektus. Štai kodėl Tina iš naujo reguliavo jų išsidėstymą.

— O kas dabar įjungė pavojaus signalus? — paklausė Haris. — Kai Betė su Normanu buvo lauke?

— Tina, tu? — paklausė Barnesas.

— Aš nežinau, kas ten toks buvo. Spėju, kad kažkoks gyvūnas. Tylus ir nežmoniškai didelis.

— Kokio dydžio?

Ji papurtė galvą.

— Pažiūrėjus į elektroninį pėdos antspaudą, daktare Adamsai, sakyčiau, jog tas padaras yra didumo sulig mūsų gyvenamuoju moduliu.

KARINĖ PARENGTIS

Betė padėjo apvalų baltą kiaušinį ant skenuojančio mikroskopo objektinio staliuko.

— Ką gi, — tarė ji, atidžiai žiūrėdama pro okuliarą. — Čia, be

jokių abejonių, jūrinis bestuburis, turintis labai įdomų bruožą — gleivėtą dangą, — ji bakstelėjo kiaušinį su pincetu.

— Kas čia? — paklausė Normanas.

— Kažkokia proteininė medžiaga. Lipni.

— Ne. Aš klausiu, koks čia kiaušinis.

— Dar nežinau, — Betė tęsė savo tyrimą, kai suskambėjo pavojaus signalas ir vėl pradėjo žybsėti raudonos šviesos.

— Tikriausiai vėl klaidingas pavojus, — tarė Betė.

— Dėmesio visiems, — prabilo Barnesas per interkomą, — visiems, karinė parengtis.

— O, šūdas, — išsprūdo Betei.

Ji elegantiškai nuslydo kopėčiomis žemyn, tarytum šios būtų gaisrinės stulpas. Normanas nevikriai nusekė paskui ją. Ryšių skyriuje, D cilindre, jie išydo jau matytą sceną: visi susispietę aplink kompiuterį, užpakalinės plokštės vėl nuimtos. Šviesos vis dar žybčiojo, pavojaus signalas vis dar spiegė.

— Kas atsitiko? — sušuko Normanas.

— Sugedo įranga!

— Sugedo įranga?

— Negalime išjungti to prakeikto signalo! — suriko Barnesas. — Jis įsijungė, o mes negalime išjungti! Mažute—

— Taisau, sere!

Didžioji inžinierė pasilenkė virš kompiuterio. Normanas matė tik platų jos nugaros išlinkį.

— Išjunk tą prakeiktą daiktą!

— Stengiuosi, sere.

— Išjunk jį. Aš nieko *negirdžiu*!

„Ko negirdi?" — susidomėjo Normanas ir kaip tik tuo metu į kambarį įbildėjęs Haris susidūrė su juo.

— Jėzau...

— Kritiška padėtis! — riaumojo Barnesas. — Kritiška padėtis! Jūreive Čen! Sonarus!

Netoli jo esanti Tina, kaip visada rami, reguliavo šoninių monitorių daviklius. Ji užsidėjo ausines.

Normanas pažvelgė į sferą ekrane, kuri vis dar buvo uždaryta.

Betė patraukė prie vieno iš langelių ir atidžiau apžiūrėjo jį dengiančią baltą materiją. Barnesas sukinėjosi aplinkui lyg koks dervišas, apšviestas tviskančių raudonų žibintų, rėkdamas ir keikdamas visus iš eilės.

Staiga pavojaus signalas nutilo ir raudonos šviesos nustojo žybsėti. Niekas nepratarė nė žodžio. Išsitiesusi Flečer atsiduso.

Haris prabilo:

— Aš maniau, jog tu tai sutaisei—

— Šššš.

Jie išgirdo švelnų, pasikartojantį sonaro impulsų garsą *pong*! Tina apglėbė rankomis ausines, susiraukusi, susikoncentravusi.

Niekas nejudėjo ir nešnekėjo. Jie stovėjo įsitempę, klausydamiesi sonaro aido.

Barnesas tyliai pasakė grupei:

— Prieš porą minučių mes sugavome signalus. Iš lauko. Kažkas labai didelis.

Pagaliau Tina ištarė:

— Dabar jų nesugaunu, sere.

— Bandyk pasyviu būdu.

— Taip, sere, bandau pasyviai.

Sonaro zvimbesys liovėsi. Vietoj jo pasigirdo tylus šnypštimas. Tina sureguliavo kolonėlių garsą.

— Hidrofonai? — negarsiai paklausė Haris.

Barnesas linktelėjo galvą.

— Poliarinio stiklo imtuvas. Geriausias pasaulyje.

Jie visi susikaupę stengėsi klausytis iš visų jėgų, tačiau girdėjo tik niekuo neišsiskiriantį šnypštimą. Normanui jis skambėjo taip, lyg būtų sukeltas besisukančios juostos, ir, be to, dar retkarčiais įsiterptų gurgiantis vanduo. Jei tik jis nebūtų toks įsitempęs, šis garsas jam netgi pasirodytų erzinantis.

— Protingas išpera, — prabilo Barnesas. — Sugebėjo mus apakinti. Užklijavo visus langus tuo mėšlu.

— Ne mėšlu, — pataisė jį Betė. — Kiaušiniais.

— Šiaip ar taip, jie užklojo kiekvieną prakeiktą šio modulio langelį.

Šnypštimas nesikeitė. Tina pasukinėjo hidrofonų rankenėles. Pasigirdo švelnus, nesustojantis traškesys, tarytum kažkas glamžytų celofaną.

— Kas čia dabar? — paklausė Tedas.

— Žuvis. Maitinasi, — atsakė Betė.

Barnesas pritariamai linktelėjo, o Tina vėl pasukinėjo rankenėles:

— Išjungiu.

Jie dar kartą išgirdo tą niekuo neišsiskiriantį šnypštimą. Įtampa kambaryje atslūgo. Pasijutęs pavargęs Normanas atsisėdo. Šalia jo prisijungė Haris, kuris, kaip pastebėjo Normanas, atrodė labiau nei paprastai susimąstęs ir susirūpinęs. Kitame kambario gale, prie liuko, stovėjo Tedas, kandžiodamas lūpą. Jis priminė išsigandusį vaiką.

Pasigirdo švelnus elektroninis pypsėjimas. Linijos dujiniuoseplazminuose ekranuose sušokinėjo į viršų.

— Gaunu teigiamą atsakymą iš periferinių šiluminių radarų.

Barnesas linktelėjo galvą:

— Kryptis?

— Rytai. Juda link mūsų.

Jie išgirdo metalinį *klank*! Dar vieną *klank*!

— Kas čia?

— Takas. Jis atsitrenkė į taką.

— Atsitrenkė? O skamba taip, lyg tas padaras ardytų jį.

Normanas prisiminė, jog takas buvo pagamintas iš trijų colių storio vamzdžių.

— Didelė žuvis? Ryklys? — paklausė Betė.

Barnesas pakratė galvą.

— Jis juda ne taip kaip ryklys. Be to, jis per didelis.

Prabilo Tina:

— Teigiamas atsakymas iš vidinio perimetro šiluminių radarų. Jis vis dar artinasi.

— Pabandyk aktyviu būdu, — liepė Barnesas.

Sonaro *pong*! nuaidėjo visame kambaryje.

— Taikinys pasiektas. Šimtas jardų, — tarė Tina.

— Parodyk jį.

— Iškreiptos diafragmos sonaras įjungtas, sere.

Sonaro garsai pagreitėjo: *pong*! *pong*! *pong*! *pong*! Pauzė ir vėl: *pong*! *pong*! *pong*! *pong*!

Normanas atrodė suglumęs. Palinkusi prie jo, Flečer sušnibždėjo:

— IDS sudaro detalų paveikslą iš keleto išorinių daviklių rodmenų; galėsite gerai jį apžiūrėti.

Iš jos burnos sklido alkoholio kvapas. „Iš kur ji gavo alkoholio?" — nesuprato jis.

Pong! *pong*! *pong*! *pong*!

— Bandau sureguliuoti vaizdą. Devyniasdešimt jardų.

Pong! *pong*! *pong*! *pong*!

— Parodyk jį.

Jie atsigręžė į ekranus. Normanas išvydo beformę dryžuotą dėmę, tačiau, jam, atvirai kalbant, niekas nepaaiškėjo.

— Jėzau, — tarė Barnesas. — Atkreipkite dėmesį į jo *dydį*!

Pong! *pong*! *pong*! *pong*!

— Aštuoniasdešimt jardų.

Pong! *pong*! *pong*! *pong*!

Pasirodė dar vienas vaizdas. Dabar dėmė turėjo kitokią formą, dryžiai nusidriekė kitomis kryptimis. Kraštuose vaizdelis buvo ryškesnis, bet kaip ir anksčiau, Normanas nieko nesuprato.

— Jėzau! Jo plotis — mažiausiai trisdešimt, keturiasdešimt pėdų! — sušuko Barnesas.

— Pasaulyje nėra tokios didelės žuvies, — pasakė Betė.

— Banginis?

— Tai — ne banginis.

Normanas pastebėjo, kad Haris prakaituoja. Jis nusiėmė savo akinius ir nušluostė juos į kostiumą. O kai vėl užsidėjo, pastūmė juos iki tarpuakio. Jie vėl nuslydo žemyn. Haris pažvelgė į Normaną ir gūžtelėjo pečiais.

— Penkiasdešint jardų ir vis artėja, — pranešė Tina.

Pong! pong! pong! pong!

— Trisdešimt jardų.

Pong! pong! pong! pong!

— Trisdešimt jardų.

Pong! pong! pong! pong!

— Laikosi ties trisdešimties jardų riba, sere.

Pong! pong! pong! pong!

— Vis dar laikosi.

— Išjunk aktyvą.

Ir vėl jie išgirdo hidrofonų šnypštimą. Paskiau tolimą tiksintį garsą. Normano akys tiesiog degė. Į jas varvėjo prakaitas. Jis nusišluostė kaktą su rankove. Regis, ir kitus mušė prakaitas. Nepakeliama įtampa. Jis vėl žvilgtelėjo į videomonitorių. Sfera vis dar buvo uždaryta.

Hidrofonų šnypštimas. Švelnus, brūžuojantis garsas, tarytum kažkas temptų sunkų krepšį medinėmis grindimis. Ir vėl šnypštimas.

— Norite dar kartą jį pamatyti? — sušnibždėjo Tina.

— Ne, — atsakė Barnesas.

Jie klausėsi. Brūžesys pasikartojo. Paskiau — tylos sekundė, po kurios pasigirdo vandens gurgenimas, labai garsus, labai arti.

Duslus *bumbt* į modulio sieną.

Ekrane sužybsėjo raidės.

AŠ ESU ČIA.

Pirmasis smūgis, netikėtai sudrebinęs modulį, išvertė juos iš kojų. Nugriuvę jie nusirito grindimis. Viskas aplinkui siaubingai garsiai girgždėjo ir dejavo. Normanas šiaip ne taip atsistojo — jis pamatė, kad Flečer kakta kraujuoja — ir tada antras smūgis nusviedė jį link pertvaros. Kai jo galva atsitrenkė į metalą, pasigirdo *klang* ir kūną pervėrė aštrus skausmas, o po sekundės ant Normano užvirto Barnesas, niurzgėdamas ir keikdamasis nesavais žodžiais. Jis atsirėmė ranka į Normano veidą ir bandė atsistoti. Normanas nuslydo ant grindų, o šalia jo sudužęs videomonitorius suspragsėjo žiežirbomis.

Dabar modulis svyravo taip, kaip pastatas per žemės drebėjimą. Tam, kad išlaikytų pusiausvyrą, jie griebėsi už visko, kas pasitaikė po ranka — už prietaisų, plokščių, durų. Bet labiausiai Normaną gąsdino

triukšmas — tos nepakeliamai garsios metalinės dejonės ir braškančių ant grandinių cilindrų trenksmai.

Tas padaras purtė visą modulį.

Barnesas svyravo tolimajame kambario kampe, bandydamas nusigauti prie pertvaros durų. Iš gilios žaizdos jo rankoje tekėjo kraujas; jis rėkė, kažką įsakinėdamas, bet Normanas negirdėjo nieko, išskyrus tą siaubingą trūkinėjančio metalo garsą. Jis išvydo Flečer, bandančią prasisprausti pro pertvarą, paskui Tiną, galiausiai — Barnesą, kuris pradingo už durų, palikdamas paskui save kruviną rankos antspaudą.

Normanas niekur nematė Hario, tačiau pastebėjo Betę, kuri svirduliavo į jo pusę, kalbėdama:

— Normanai! Normanai! Mes privalome—

Staiga Betė atsitrenkė ir parvertė jį. Normanas griuvo ant kilimo, nuriedėjo po sofa, slystelėjo prie šaltos išorinės cilindro sienos ir su siaubu suvokė, jog kilimas šlapias.

Modulis praleido vandenį.

Jis privalėjo kažką daryti; pasistengė atsistoti ant kojų ir jį aptaškė plonytė, šnypščianti vandens srovelė, tekanti pro vieną iš lituotų sienos siūlių. Apsidairęs aplinkui, jis pamatė daugiau nuotėkių, trykštančių iš lubų bei sienų.

Ši vieta tuojau suskils į gabalėlius.

Betė sugriebė jį, beveik liesdama jo galvą savąja.

— Vanduo sunkiasi! — suriko ji. — Dieve, vanduo sunkiasi!

— Žinau, — atsakė Normanas ir tą akimirką jis išgirdo per interkomą staugiantį Barnesą:

— Tikslų slėgį! Duokite tikslų slėgį!

Normanas pastebėjo Tedą, gulintį ant grindų. Suklupęs šalia jo, Normanas sunkiai nudribo prie kompiuterio — prieš pat savo veidą išvydo ekraną ir raudonai žvilgančias raides:

NEBIJOTI

— Džeri! — sušuko Tedas. — Nustok, Džeri! Džeri!

Staiga šalia Tedo atsidūrė Haris; jo akiniai kreivai kabojo ant nosies.

— Pataupyk savo balsą. Jis ketina mus visus užmušti!

— Jis nesupranta, — suriko Tedas, krisdamas ant sofos ir mojuodamas rankomis lyg spragilais.

Galingas metalo džeržgėjimas į metalą tęsėsi. Normaną svaidė iš vienos pusės į kitą. Jis stengėsi pasiekti rankenas, tačiau jo rankos buvo drėgnos ir už nieko tvirčiau jis neįstengė įsitverti.

— Klausykitės, — prabilo Barnesas per interkomą. — Mes su Čen išeiname į lauką. Flečer perima iš manęs vadovavimą.

— Neikite! — suriko Haris. — Neikite ten!

— Atidarome liuką, — lakoniškai tarė Barnesas. — Tina, sek paskui mane.

— Jus užmuš! — suriko Haris ir tuojau pat nusirito ant Betės. Normanas vėl gulėjo ant grindų, jo galva daužėsi į sofos kojelę.

— Mes lauke, — pranešė Barnesas.

Staiga visai netikėtai trenksmai liovėsi. Visas modulis nurimo. Jie nejudėjo. Kol vanduo tekėjo padūmavusiomis čiurkšlėmis pro tuzinus mažyčių skylučių, jie žiūrėjo į interkomo garsiakalbį ir įtemptai klausėsi.

***

— Pasitraukiame nuo liuko, — tarė Barnesas. — Mūsų padėtis gera. Amunicija — J-9 sprogtamosios galvutės su „Taglin-50" užtaisais. Parodysim tam išperai keletą triukų.

Tyla.

— Vanduo... Matomumas prastas. Mažiau nei penkios pėdos. Atrodo... išjudintos dugno nuosėdos ir... Labai juoda, tamsu. Einame apčiuopomis šalia pastato.

Tyla.

— Šiaurinė pusė. Dabar traukiame į rytus. Tina?

Tyla.

— Tina?

— Už jūsų, sere.

— Gerai. Uždėk ranką ant mano balionų taip, kad — Puiku. Gerai.

Tyla.

Cilindro viduje Tedas atsiduso.

— Nemanau, kad jie turėtų žudyti jį, — švelniai tarė jis.

„Nemanau, kad jie galėtų tai padaryti", — suabejojo Normanas.

Daugiau niekas nepasakė nė žodžio. Jie klausėsi Barneso ir Tinos kvėpavimo, sustiprinto garsiakalbio.

— Šiaurės rytų kampas... Gerai. Jaučiu stiprias sroves, vanduo energingai juda... kažkas netoliese... Nematau... matomumas mažesnis nei penkios pėdos... Vos įžvelgiu ramstį, už kurio laikausi. Bet jaučiu jį. Jis didelis. Jis arti. Tina?

Tyla.

Garsūs, šaižūs traškesiai, atmosferos kliūtys. Vėl tyla.

— Tina? Tina?

Tyla.

— Pamečiau Tiną.

Dar viena, labai ilga pauzė.

— Nežinau, ką jis... Tina, jei girdi mane, pasilik ten, kur esi. Pa-

taikysiu į jį iš savo vietos... Gerai... Jis labai arti... Jaučiu kaip juda... Tas vyrukas išstumia daug vandens. Tikras pabaisa.

Vėl tyla.

— Norėčiau geriau jį matyti.

Tyla.

— Tina, ar tai—

Tada pasigirdo duslus griausmas — tikriausiai sprogimas. Jie pasižiūrėjo vienas į kitą, bandydami suvokti, ką reiškia tas garsas, bet jau kitą sekundę modulis vėl sudrebėjo ir pradėjo siūbuoti bei trūkčioti. Visai tam nepasirengusį Normaną sumėtė ir bloškė į aštrų pertvaros durų kraštą — pasaulis prieš jo akis aptemo. Jis pamatė, kaip netoliese Haris trenkėsi į sieną, akiniai nukrito Normanui ant krūtinės ir jis pabandė pasiekti juos, nes Hariui būtini akiniai. Normanas neteko sąmonės, viskas nugrimzdo į tamsą.

PO ANTPUOLIO

Apsitaškęs karštais purslais, jis įkvėpė garų.

Duše Normanas mąstė: „Aš atrodau taip, lyg būčiau vienas iš likusių gyvųjų po lėktuvo katastrofos. Vienas iš tų žmonių, kuriuos pamatęs, stebėdavausi, kaip jie sugebėjo išgyventi".

Gumbai galvoje tvinkčiojo. Jo krūtinėje dilgsėjo nubrozdinimai, kurie driekėsi iki pat pilvo — lyg kas dalgiu būtų užkirtęs. Kairioji šlaunis nusidažė purpurine spalva, skaudėjo ištinusią dešiniąją ranką.

Tiesą pasakius, skaudėjo visą kūną. Sudejavęs jis atsuko veidą į vandens čiurkšles.

— Ei, — pašaukė jį Haris, — kaip tu ten?

— Gerai.

Normanas išlipo iš dušo, vietoj jo atsistojo Haris. Visame jo liesame kūne buvo daugybė įbraižų ir mėlynių. Normanas patikrino, kaip laikosi Tedas, kuris gulėjo ant nugaros viename iš gultų. Tedas išsinarino abu pečius, ir Betė kamavosi pusę valandos, kol sugrąžino juos į vietą, netgi po to, kai suleido jam morfijaus ampulę.

— Kaip jautiesi? — paklausė jo Normanas.

— Gerai.

Tedo veido išraiška buvo sustingusi ir niūri. Jo entuziazmas išnyko. „Jis patyrė kur kas didesnę traumą negu išnarinti pečiai, — pamanė Normanas. — Tedą, daugeliu atžvilgiu naivų vaikelį, giliai sukrėtė tas atradimas, kad nežemiška protinga gyvybė yra priešiškai nusiteikusi".

— Ar labai skauda? — pasiteiravo Normanas.

— Puiku.

Normanas lėtai atsisėdo ant gulto, jausdamas, kaip skausmas persmelkia stuburą. „Penkiasdešimt treji metai, — pamanė jis. — Aš turėčiau dabar žaisti golfą. Turėčiau būti bet kurioje pasaulio vietoje, tik ne čia". Krūptelėjęs jis nedrąsiai įkišo į batą savo sužeistą dešiniąją pėdą. Kažkodėl jis atsiminė nuogus Levi kojos pirštus, negyvą odos spalvą, koją, atsitrenkusią jam į šalmą.

— Ar jie rado Barnesą? — paklausė Tedas.

— Nieko apie tai negirdėjau, — atsakė Normanas. — Nemanau.

Baigęs rengtis, jis patraukė žemyn į D cilindrą, žengdamas per vandens balutes koridoriuje. D cilindro viduje visi baldai buvo permirkę, prietaisai drėgni, o sienos tose vietose, kur Flečer nupurškė įtrūkas chemikalais, apsitraukusios netvarkingais, baltais etilo karbamido putų gumulais.

Flečer, laikydama purkštuvą rankoje, stovėjo kambario vidury.

— Ne taip gražu, kaip anksčiau, — tarė ji.

— Ar laikys?

— Žinoma, bet galiu jums garantuoti: kito antpuolio mes neišgyvensime.

— O kaip elektronika? Ar veikia?

— Dar nepatikrinau, bet turėtų veikti. Visi prietaisai atsparūs vandeniui.

Normanas linktelėjo galvą.

— Ar yra kokių nors žinių apie kapitoną Barnesą? — jis pažvelgė į kruviną rankos antspaudą ant sienos.

— Ne, sere. Jokių žinių, — Flečer pastebėjo, į ką žiūrėjo Normanas. — Išvalysiu šią vietą tuojau pat, sere.

— Kur Tina? — paklausė Normanas.

— Ilsisi. E cilindre.

Normanas vėl linktelėjo galvą.

— Ar E cilindras sausesnis negu šis?

— Taip, — atsakė Flečer. — Juokinga, tačiau per antpuolį jame nieko nebuvo ir jis liko visiškai sausas.

— Kaip Džeris? Ar šneka ką nors?

— Ne, jokio kontakto, sere.

Normanas įjungė vieną kompiuterį.

— Džeri, ar tu ten?

Ekranas liko tuščias.

— Džeri?

Jis palaukė šiek tiek, paskiau išjungė kompiuterį.

— Pažiūrėkite į ją, — Tina atsisėdo ir, atitraukusi antklodę, apnuogino savo kairiąją koją.

Žaizda atrodė kur kas bjauriau, nei jie manė, kai išgirdę jos riks-

mą nuskuodė per visą modulį ir ištraukė ją pro A cilindro liuką. Jos koją įstrižai išmargino daugybė lėkštelės formos randų, kiekvieno iš kurių centras buvo išpurtęs, purpurinės spalvos.

— Per šią valandą ji dar labiau ištino, — tarė Tina.

Normanas apžiūrėjo žaizdas — smulkios, apvalios dantų žymės ištinusiose vietose.

— Ar atsimeni, kaip jauteisi, kai prie tavęs prisilietė? — pasiteiravo jis.

— Siaubingas jausmas, — atsakė Tina. — *Lipnus*, na, žinote, kaip lipnūs klijai ar kažkas panašaus. O paskiau visos tos apvalios vietos pradėjo degti nuo skausmo. Labai smarkiai.

— Ar matei ką nors? Patį padarą?

— Tik — jis ilgas ir plokščias — mentelės formos. Atrodė kaip gigantiškas lapas. Jis priplaukė ir apsivyniojo aplink mane.

— Kokios spalvos?

— Manau, kad rusvas. Tiksliai nemačiau.

Jis šiek tiek patylėjo.

— O kapitonas Barnesas?

— Per šiuos įvykius aš buvau atskirta nuo kapitono Barneso, sere. Aš nežinau, kas atsitiko su kapitonu Barnesu, sere, — Tina kalbėjo oficialiai, slėpdama savo jausmus. „Nesigilinkime į šitą reikalą, — pamanė jis. — Na, ir kas, jei tu iš ten ir pabėgai".

— Ar Betė matė tavo žaizdas, Tina?

— Taip, sere. Ji buvo čia prieš porą minučių.

— Gerai. Dabar ilsėkis.

— Sere?

— Taip, Tina?

— Kas rašys ataskaitą, sere?

— Nežinau. Bet nereikia dėl jos dabar jaudintis. Geriau sutelkime dėmesį į tai, kaip išgyventi.

— Taip, sere.

Artėdamas prie Betės laboratorijos, jis išgirdo įrašytą Tinos balsą:

— Kaip manote, ar jie kada nors atidarys tą sferą?

— Turbūt. Nežinau, — atsakė Betė.

— Ji gąsdina mane.

Ir vėl Tinos balsas:

— Kaip manote, ar jie kada nors atidarys tą sferą?

— Turbūt. Nežinau.

— Ji gąsdina mane.

Betė sėdėjo laboratorijoje prie kompiuterio, stebėdama juostą.

— Vis dar dirbi prie jos, a? — tarstelėjo Normanas.

— Aha.

Ekrane Betė baigė valgyti pyragą ir pasakė:

— Nematau jokios priežasties, dėl kurios reikėtų bijoti.

Tina: „Tai — nežinomybė".

Betė: „Aišku, tačiau nežinomi dalykai nebūtinai yra pavojingi ar gąsdinantys. Labiausiai tikėtina, kad jie bus tik nesuprantami ir nepaaiškinami".

— Įžymūs paskutinieji žodžiai, — tarė Betė, stebėdama save.

— Tuo metu jie gerai skambėjo, — pasakė Normanas. — Nuramino ją.

Ekrane Betė paklausė Tinos:

— Ar tu bijai gyvačių?

— Gyvatės manęs nejaudina.

— O aš jų nepakenčiu.

Sustabdžiusi juostą, Betė atsisuko į Normaną.

— Rodos, tai vyko taip seniai, ar ne?

— Kaip tik apie tai ir mąsčiau, — atsakė Normanas.

— Ar tai reiškia, kad mes gyvename pilnavertį gyvenimą?

— Manau, tai reiškia, kad mums gresia mirtinas pavojus. Kodėl tu taip domiesi ta juosta?

— Todėl, kad neturiu nieko geresnio ką veikti, o jei nebūsiu kuo nors užsiėmusi, pradėsiu rėkti ir sukelsiu vieną iš tų tradicinių moteriškų scenų. Kartą jau matei mane taip darant, Normanai.

— Tikrai? Neprisimenu jokios scenos.

— Ačiū tau, — tarė ji.

Laboratorijos kampe Normanas pastebėjo kušetę, užtiestą antklode. Betė buvo nuėmusi vieną žibintą nuo darbo stalo ir pritvirtinusi prie sienos virš lovos.

— Tu dabar miegi čia?

— Aha. Man čia patinka. Pačiame cilindro viršuje jaučiuosi kaip povandeninio pasaulio karalienė, — nusišypsojo ji. — Primena namelį medyje. Ar turėjai kada namelį medyje, kai buvai vaikas?

— Ne, — atsakė Normanas. — Niekada.

— Aš irgi, — atsiduso Betė. — Bet įsivaizduoju jį tokį, lyg būčiau turėjusi.

— Atrodo labai jaukus, Bete.

— Manai, aš pradedu palūžti?

— Ne, aš tik sakau, kad jis atrodo jaukiai.

— Gali man tai pasakyti, jei manai, kad aš palūžtu.

— Mano nuomone, tu laikaisi puikiai, Bete. O kaip Tina? Ar matei jos žaizdą?

— Taip, — susiraukė Betė. — Ir šituos, — ji mostelėjo ranka į kiaušinius stikliniame inde, stovinčiame ant darbo stalo.

— Radai dar kiaušinių?

— Jie buvo prilipę prie Tinos kostiumo, kai ji grįžo. Jos žaizdos atitinka tas vietas, prie kurių prisiklijavo kiaušiniai. Taip pat kvapas: ar prisimeni kvapą, kai mes traukėme ją į vidų?

Normanas labai gerai viską prisiminė. Tina stipriai smirdėjo amoniaku, lyg būtų išmirkusi kvapiosiose druskose.

— Kiek žinau, — tarė Betė, — pasaulyje yra tik vienas gyvūnas, taip smirdintis amoniaku. *Architeuthis sanctipauli.*

— Kas jis?

— Vienas iš gigantiškų kalmarų porūšių.

— Tai jis mus užpuolė?

— Manau, taip.

Ji paaiškino, kad apie gigantiškus kalmarus iki šiol labai mažai kas žinoma, kadangi kol kas buvo tyrinėti tik nudvėsę gyvūnai, išmesti į krantą, paprastai pradėję irti ir garuojantys amoniaku. Didesnę žmonijos istorijos dalį jis buvo laikomas mitine jūros pabaisa, panašia į krakeną. Bet 1861 metais pasirodė pirmas patikimas mokslinis pranešimas po to, kai vienas prancūzų karo laivas tinklu ištraukė dvėselienos gabaliukų. Ant daugumos užmuštų banginių matėsi randai nuo milžiniškų siurbtukų. O banginiai — tai vieninteliai grobuonys, medžiojantys šiuos kalmarus, vieninteliai gyvūnai, pakankamai dideli, kad juos medžiotų.

— Šiuo metu, — pasakojo Betė, — gigantiški kalmarai gyvena visuose pagrindiniuose pasaulio vandenynuose. Jų yra mažiausiai trys rūšys. Šis gyvūnas užauga nepaprastai didelis ir gali sverti tūkstantį svarų ar netgi daugiau. Jo galva — maždaug dvidešimties pėdų ilgio su aštuoniomis ataugomis, vainikiškai išsidėsčiusiomis. Kiekviena atauga siekia apie dešimt pėdų ir turi ilgą eilę siurbtukų. Vainiko centre — burna su aštriu snapu, panašiu į papūgos, tik tiek, kad nasrai septynių colių dydžio.

— O suplėšytas Levi kostiumas?

— Taip, — ji palingavo galvą. — Snapas pritvirtintas raumenų žiede taip, kad kandžiodamas jis gali sukinėtis ratais. O radulė — kalmaro liežuvis — yra gruobleta ir primena švitrinį popierių.

— Tina minėjo kažkokį lapą, rudą lapą.

— Gigantiškas kalmaras turi du čiuptuvus, kurie daug ilgesni už ataugas — siekia net keturiasdešimt pėdų. Kiekvienas čiuptuvas į galą tampa plokščias ir virsta vadinamuoju delnu, labai panašiu į didelį lapą. Šiuo delnu kalmaras naudojasi gaudydamas auką. Jo siurbtukus supa maži chitino žiedeliai. Va, kodėl tu matei apskritas dantų žymes aplink žaizdą.

— Ir kaip gi kovoti su juo? — paklausė Normanas.

— Na, teoriškai, nors šie kalmarai ir milžiniški, jie nėra labai stiprūs.

— Pamiršk teorijas.

Ji palingavo galvą.

— Aišku, niekas tiksliai nežino, ar jie stiprūs, ar ne, kadangi niekas anksčiau nebuvo susidūręs su gyvu šios rūšies atstovu. Ta, kelianti abejonių, malonė atiteko mums pirmiesiems.

— Bet jį galima užmušti?

— Ko gero, labai lengvai. Kalmaro smegenys yra tiesiai už akies, penkiolikos colių skersmens, pietų lėkštės dydžio. Jei nukreipsi sprogstamąjį užtaisą į tą vietą, būk tikras — suardysi visą jo nervų sistemą ir jis žus.

— Kaip manai, ar Barnesas užmušė tą kalmarą?

Ji gūžtelėjo pečiais.

— Nežinau.

— Ar ten yra jų daugiau?

— Nežinau.

— Ar mes pamatysime dar bent vieną kada nors?

— Nežinau.

SVEČIAS

Normanas nulipo žemyn į ryšių centrą pažiūrėti, ar išeis prakalbinti Džerį, tačiau šis neatsiliepė. Matyt, Normanas užsnūdo kėdėje prie kompiuterio, kadangi, netikėtai pakėlęs galvą, jis su išgąsčiu pastebėjo juodaodį uniformuotą jūreivį, stovintį tiesiai už jo ir žvelgiantį pro pečius į ekraną.

— Kaip sekasi, sere? — paklausė jūreivis. Jis kalbėjo ramiai. Uniforma buvo glotniai aptempusi kūną.

Normanas pajuto nepaprastai pakilios nuotaikos pliūpsnį. Šio žmogaus atvykimas į modulį galėjo reikšti tik vieną dalyką — laivai paviršiuje tikriausiai sugrįžo! Laivai grįžo, o į vandenyno dugną buvo išsiųstos povandeninės valtys, kad juos iš čia ištrauktų! Jie — išgelbėti!

— Jūreivi, — Normanas įsisiurbė į jo ranką, — aš velniškai džiaugiuosi tave matydamas.

— Ačiū, sere.

— Kada jūs atvykote?

— Tik ką, sere.

— Ar kiti jau žino?

— Kiti, sere?

— Taip. Mūsų, aaa, liko šeši žmonės. Ar jiems pranešė, kad jūs čia?

— Atsakymo į tai nežinau, sere.

Šis žmogus kalbėjo kažkaip monotoniškai ir tai Normanui pasirodė keista. Jūreivis apžiūrinėjo modulį ir vieną sekundę Normanas išvydo aplinką jo akimis — permirkęs vidus, sulaužyti prietaisai, putomis išpurkštos sienos. Tarytum čia būtų karo zona.

— Šioje vietoje mes gana audringai gyvenome, — paaiškino Normanas

— Matau, sere.

— Žuvo trys mūsų žmonės.

— Labai apgailestauju, girdėdamas tai.

Vėl tas monotoniškumas. Neutralumas. Ar jis stengėsi elgtis prideramai? Ar jis nerimavo dėl artėjančio karo tribunolo? Ar visiškai dėl ko kito?

— Iš kur jūs atvykote? — pasidomėjo Normanas.

— Iš kur atvykau, sere?

— Iš kokio laivo?

— O. *Jūros širšė*, sere.

— Ar ji dabar viršuje?

— Taip, sere.

— Na, ką gi, tada judėkime. Perduokite kitiems, kad atvykote.

— Taip, sere.

Jūreivis išėjo, o Normanas pašoko ant kojų ir pradėjo šūkalioti:

— Au au aūū! Mes išgelbėti!

— Na, tai bent jau ne iliuzija, — Normanas atidžiai žiūrėjo į ekraną. — Štai, jis monitoriuje gyvut gyvutėlis.

— Taip, jis ten. Bet kur jis nuėjo? — paklausė Betė. Visą valandą jie kruopščiai naršė modulį. Juodaodžio jūreivio nė ženklo. Taip pat jokio povandeninių valčių požymio lauke. Jokių įrodymų, kad paviršiuje būta laivų. Išsiųsti į viršų balionai registravo aštuonių mazgų vėją ir trisdešimties pėdų bangas, kol užstrigo laidas.

Tai iš kur jis atsirado? Ir kur išnyko?

Flečer dirbo prie kompiuterių. Ekrane pasirodė duomenys.

— Kaip jums tai patinka? Laivų, kurie šiuo metu įtraukti į aktyviąją įskaitą, formuliare nėra tokio, pažymėto *Jūros širšės* pavadinimu.

— Kas čia, po velnių, dedasi? — keiktelėjo Normanas.

— Gal jis — iliuzija? — tarė Tedas.

— Vaizdajuostės iliuzijų neįrašinėja, — atšovė Haris. — Be to, aš jį irgi mačiau.

— Tikrai? — apsidžiaugė Normanas.

— Taip. Aš buvau tik ką pabudęs. Sapnavau, kad mus išgelbėjo. Gulėjau lovoje, kai išgirdau žingsnius, ir jis įėjo į kambarį.

— Ar kalbėjai su juo?

— Taip. Bet jis man pasirodė keistas. Monotoniškas. Sakyčiau, nuobodus.

Normanas pritarė.

— Iš karto galėjai pamanyti, jog jis keistokas.

— Taip, galėjai.

— Bet iš kur jis atsirado? — paklausė Betė.

— Mano manymu, yra tik viena galimybė, — tarė Tedas. — Jis atsirado iš sferos. Na, bent jau jį *padarė* sfera. Tiksliau sakant, Džeris.

— Kam Džeriui to reikia? Šnipinėti mus?

Tedas papurtė galvą.

— Aš mąsčiau apie tai. Man atrodo, kad Džeris sugeba kurti padarus. Aš nemanau, jog Džeris *yra* gigantiškas kalmaras. Jis tik sukūrė kalmarą, kuris mus užpuolė. Taip pat nemanau, jog Džeris nori užpulti mus, bet iš to, ką pasakojo Betė, kai Džeris padarė jį, pats *kalmaras* galbūt nusprendė atakuoti modulį, manydamas, kad cilindrai — tai jo mirtinas priešas, banginis. Taigi šis antpuolis — nelaimingas įvykis kūrybos procese.

Klausydamiesi jie nepritariamai žvelgė į Tedą. Normanui šis paaiškinimas pasirodė pernelyg jau patogus.

— Turėtume atsižvelgti į dar vieną galimybę. Džeris yra priešiškai nusiteikęs.

— Netikiu tuo, — atkirto Tedas. — Netikiu, jog Džeris priešiškai nusiteikęs.

— Bet jis taip elgiasi, Tedai.

— Turbūt jis *neketina* būti priešiškas.

— Nesvarbu, kokie jo ketinimai, — įsiterpė Flečer. — Geriau jau nebūtų antro antpuolio. Modulio struktūros neišlaikys. Taip pat ir pagalbinės sistemos.

— Po pirmo antpuolio man teko didinti teigiamą slėgį, — tęsė Flečer, — tam, kad užtaisyčiau skylutes. Norėdama sulaikyti vandenį, aš turėjau padaryti taip, kad oro slėgis modulio viduje būtų didesnis už vandens slėgį lauke. Tekėjimas liovėsi, bet tai reiškė, jog oras pradėjo veržtis burbuliukais pro visus plyšius. Per vieną remonto darbų valandą išsieikvojo beveik šešiolikos valandų oro atsargos. Man kelia nerimą tai, kad galime jo pritrūkti.

Stojo tyla. Jie stengėsi įsisąmoninti šių žodžių reikšmę.

— Bandydama kompensuoti tai, — vėl prabilo Flečer, — pažeminau vidaus slėgį trim centimetrais. Dabar jis šiek tiek neigiamas, bet mums tai nepakenks. Oro pakaks. Tačiau dar vienas antpuolis tokiomis sąlygomis — ir mus sulamdys kaip alaus skardinę.

Normanui visai nepatiko tai, ką jis išgirdo, bet kartu jam darė įspūdį Flečer kompetetingumas. „Mums reikia pasinaudoti jos sumanumu bei išradingumu", — pagalvojo jis.

— Mažute, ar gali ką nors pasiūlyti kito antpuolio atveju?

— Na, B cilindre mes turime vadinamąjį AĮAS.

— Kas tai?

— Aukštos įtampos apsaugos sistema. B cilindre yra nedidelė dėžutė, kuri įelektrina metalines cilindrų sienas tam, kad apsaugotų jas nuo elektrolitinės korozijos. Labai nedidelis elektros krūvis, jūs netgi nepastebite jo. Šiaip ar taip, ten yra dar viena, žalioji dėžutė, prijungta prie pirmosios. Tai — AĮAS. Iš esmės — tai mažą srovės stiprumą didinantis transformatorius, siunčiantis dviejų milijonų voltų įtampą į cilindrų paviršių. Turėtų būti ypač nemalonu bet kokiam gyvūnui.

— Kodėl mes anksčiau juo nepasinaudojome? — nustebo Betė. — Kodėl Barnesas juo nepasinaudojo, o rizikavo—

— Todėl, kad žalioji dėžutė kelia tam tikrų problemų, — nutraukė ją Flečer. — Visų pirma ji pritaikyta grynai teoriniams tikslams. Kiek žinau, po vandeniu jos dar niekada nenaudojo.

— Taip, bet ją tikriausiai išbandė.

— Taip. Ir per visus testus ji sukeldavo gaisrus modulio viduje.

Jie nutilo, kol svarstė išgirstus žodžius. Pagaliau Normanas paklausė:

— Didelius gaisrus?

— Liepsnos sudegindavo izoliaciją, sienų plokštes.

— Sudegindavo plokštes!

— Praradę šilumą, mes žūsime per porą minučių.

— Ar labai jau dideli tie gaisrai? — pasiteiravo Betė. — Kad ugnis degtų, reikia deguonies, o čia, vandenyno dugne, jo yra tik du procentai.

— Tai tiesa, daktare Halpern, — sutiko Flečer, — tačiau, jei atvirai, deguonies kiekis yra skirtingas tam tikrais laiko tarpais. Sistema paduoda šešiolikos procentų deguonies impulsus trumpais periodais, keturis kartus per valandą. Viskas kontroliuojama automatiškai. Jūs negalite įsikišti. O jei deguonies procentinis santykis didelis, ugnis labai lengvai įsiliepsnoja — trigubai greičiau negu paviršiuje. Jos neįmanoma suvaldyti.

Normanas apžvelgė cilindrą. Jis pastebėjo tris gesintuvus, pritvirtintus prie sienos. Geriau pagalvojęs, jis prisiminė, kad gesintuvai iškabinėti visame modulyje. Tik anksčiau jis neatkreipė į juos dėmesio.

— Netgi, jei ir nuslopinsime gaisrą, jis velniškai bjauriai paveiks visas sistemas, — tęsė Flečer. — Oro kondicionieriai nepritaikyti priimti pašalinių produktų išskiriamo monoksido ir suodžių.

— Tai ką mums daryti?

— Pasilikime tai blogiausiam atvejui, — pasiūlė Flečer. — Tokia būtų mano rekomendacija.

Jie pažvelgė vienas į kitą ir sulinksėjo galvom.

— Gerai, — tarė Normanas. — Blogiausiam atvejui.

— Tikėkimės, kad daugiau antpuolių nebus.

— Nebus daugiau antpuolių... — jie vėl nutilo, svarstydami šį faktą. Staiga Tinos monitorių dujiniai-plazminiai ekranai pradėjo rodyti gyvybės ženklus, ir tylus zvimbesys užpildė kambarį.

— Mes turime kontaktą su periferiniais šiluminiais radarais, — pranešė Tina lygiu balsu.

— Kur? — paklausė Flečer.

— Šiaurėje. Artėja.

Monitoriuje jie išvydo švytinčius žodžius:

AŠ ATEINU.

***

Jie išjungė ir vidaus, ir išorės šviesas. Normanas pažiūrėjo pro langelį, bandydamas ką nors įžvelgti tamsoje. Jie jau seniai žinojo, kad gelmės tamsybė nėra absoliuti. Ramusis vandenynas buvo toks švarus, jog netgi tūkstančio pėdų gylyje šviesa šiek tiek atsispindėdavo nuo dugno. Labai nedaug — Edmunds palygino tai su žvaigždžių šviesa — bet Normanas neabejojo, jog, būdamas paviršiuje, jis kuo puikiausiai viską matytų, vien tik žibant žvaigždėms.

Dabar jis pridėjo rankas prie veido, dengdamas savo akis nuo blyškaus Tinos kompiuterių atspindžio, palaukė, kol jos pripras. Už jo Tina su Flečer dirbo prie monitorių. Kambaryje jis išgirdo hidrofonų šnypštimą.

Ir vėl viskas kartojosi.

Tedas stovėjo prie monitoriaus ir kalbėjo:

— Džeri, ar girdi mane? Džeri, ar tu klausaisi?

Bet atsakymo jis nesulaukė.

Betė priėjo prie Normano, žvelgiančio pro langelį.

— Matai ką nors?

— Dar ne.

Už jo nugaros prabilo Tina:

— Aštuoniasdešimt jardų ir artėja... Šešiasdešimt jardų. Ar reikia sonaro?

— Jokio sonaro, — atsiliepė Flečer. — Nieko tokio, kas sukeltų jo susidomėjimą mumis.

— Tai gal mums reiktų neutralizuoti elektroniką?

— Neutralizuok viską.

Visos prietaisų švieselės pranyko. Pasiliko tik žvilgantys raudoniu šildytuvai virš jų galvų. Normanas pabandė prisiminti, kiek laiko

reikia akims priprasti prie tamsos. Atrodo, ne daugiau kaip trijų minučių.

Po truputį jis pradėjo matyti įvairius kontūrus: dugne išsidriekusio tako formą ir aukštą kosminio laivo kilį, aštrėjantį, kylant į viršų. Ir dar kažką.

Žalsvą švytėjimą tolumoje, prie horizonto linijos.

— Panašu į žalią saulėtekį, — ištarė Betė.

Švytėjimas sustiprėjo ir jie išvydo beformį žalsvą pavidalą su horizontaliais dryžiais. „Atrodo taip, kaip mes jį ir įsivaizdavome", — pagalvojo Normanas. Būtent taip ir atrodo. Detalių jis, žinoma, negalėjo išskirti.

— Ar čia kalmaras? — paklausė jis.

— Taip, — patvirtino Betė.

— Aš nematau...

— Tu žiūri į jį iš užpakalio. Kūnas atsisukęs į mus; jis iš dalies užstoja čiuptuvus, nes jie iš kitos pusės. Štai, kodėl nieko nematai.

Kalmaras vis didėjo. Be abejo, jis judėjo link modulio.

Pasitraukęs nuo langelio, Tedas pribėgo prie kompiuterio.

— Džeri, ar tu klausaisi? Džeri?

— Visa elektronika išjungta, daktare Fildingai, — priminė jam Flečer.

— Na, tai pabandykime paprasčiausiai pasišnekėti su juo, dėl Dievo meilės.

— Manau, metas pokalbiams jau praėjo, sere.

Kalmaras silpnai švytėjo, jo kūnas — sodriai žalios spalvos. Dabar Normanas galėjo įžvelgti smailiai vertikalią jo kūno keterą. Ryškėjo judantys čiuptuvai bei ataugos. Jo kontūrai vis didėjo. Kalmaras yrėsi šonais.

— Jis sukinėjasi aplink taką.

— Taip, — pritarė Betė. — Šie gyvūnai protingi; jie sugeba mokytis iš ankstesnės patirties. Jam veikiausiai nelabai patiko susidūrimas su tako vamzdžiais ir dabar jis tai prisimena.

Kalmaras prasilenkė su erdvėlaivio kiliu, ir jie galėjo įvertinti šio gyvūno apimtį. „Jis didelis, kaip namas", — pamanė Normanas. Padaras ramiai ir sklandžiai slydo vandeniu į jų pusę. Nepaisant besidaužančios širdies, jį užplūdo pagarbios baimės jausmas.

— Džeri? *Džeri*!

— Neaušink burnos, Tedai.

— Trisdešimt jardų, — pranešė Tina. — Vis dar artėja.

Kalmarui atsidūrus arčiau, Normanas galėjo suskaičiuoti visas jo ataugas. Paskui jis išvydo du ilgus čiuptuvus, švytinčias linijas, nusidriekusias toli už jo kūno. Ataugos su čiuptuvais, rodos, judėjo vandenyje visai palaidai, nors kūno raumenys ritmiškai susitraukinėdavo.

Kalmaras išstumdavo iš savęs vandenį ir plaukdamas nesinaudojo ataugomis.

— Dvidešimt jardų.

— Dieve, koks jis didelis, — tarė Haris.

— Žinote, — prabilo Betė, — mes esame pirmieji žmonijos istorijoje, pamatę laisvai plaukiojantį gigantišką kalmarą. Tai turėtų būti didis momentas.

Besiartinant kalmarui, per hidrofonus jie išgirdo, kaip sukliuksėjo atplūstantis vanduo.

— Dešimt jardų.

Kurį laiką šis gigantiškas padaras sukinėjosi šonais prie modulio ir jie galėjo stebėti jį iš profilio — milžiniškas, žvilgantis, trisdešimties pėdų kūnas su didžiulėmis nemirksinčiomis akimis; vinguriuojančių, lyg gyvatės, ataugų ratas; du ilgi čiuptuvai, į galą plokštėjantys ir įgaunantys lapo formą.

Kalmaras toliau sukinėjosi, kol pagaliau ataugos su čiuptuvais atsidūrė modulio pusėje, ir jie išvydo burną, aštrų, kažką kramtantį snapą žalsvai švytinčioje raumenų masėje.

— O, Dieve...

Kalmaras pajudėjo į priekį. Šviesoje, sklindančioje pro langelį, jie matė vienas kitą. „Prasideda, — pagalvojo Normanas. Prasideda, ir šį kartą jie niekaip neišsigelbės".

Pasigirdo duslus smūgis, kai padaras trinktelėjo čiuptuvu į modulį.

— Džeri! — suriko Tedas aukštu, įsitempusiu balsu.

Kalmaras sustojo. Jo kūnas judėjo šonais ir jie pamatė milžinišką akį, spoksančią į juos.

— Džeri! Paklausyk manęs!

Regis, kalmaras pradėjo dvejoti.

— Jis klausosi! — sušuko Tedas ir, sugriebęs žibintuvėlį nuo lentynos, pašvietė juo pro langelį. Jis įjungė ir tuojau pat išjungė šviesą.

Didžiulis kalmaro kūnas sušvito žalia spalva, paskui akimirksnį patamsėjo ir vėl sušvito.

— Jis klausosi, — tarė Betė.

— Aišku, kad klausosi. Jis juk protingas, — Tedas du kartus greitai sumirksėjo žibintuvėliu.

Atsakydamas į tai, kalmaras irgi du kartus sušvytėjo.

— Kaip jis tai gali daryti? — nustebo Normanas.

— Yra tokia odos ląstelė, vadinama chromatoforu, — paaiškino Betė. — Gyvūnas, blokuodamas šviesą, gali savo nuožiūra atverti ir uždaryti tas ląsteles.

Tedas sumirksėjo tris kartus.

Kalmaras sušvito tris kartus.

— Jis daro tai greitai, — pastebėjo Normanas.

— Taip, greitai.

— Jis protingas, — pakartojo Tedas. — Aš jums visą laiką tai sakiau. Jis protingas ir nori pasikalbėti.

Tedas sumirksėjo: vieną kartą — trumpai, du kartus — ilgai.

Kalmaras padarė tą patį.

— Štai, koks šaunuolis, — nudžiugo Tedas. — Tu tik kalbėk su manim, Džeri.

Jis pašvietė žibintuvėliu sudėtingesnę kombinaciją, ir kalmaras atsakė jam, bet paskiau nuplaukė į kairę pusę.

— Turiu jį priversti ir toliau šnekėti, — tarė Tedas.

Kalmaras plaukė, Tedas judėjo jam iš paskos, šokinėdamas nuo vieno langelio prie kito, švitindamas savo žibintuvėliu. Atsakydamas padaras mirksėjo jam savo žvilgančiu kūnu, tačiau Normanas pajuto, kad jis dabar turi kažkokį kitą tikslą.

Jie nusekė paskui Tedą iš D į C cilindrą. Tedas pašvietė žibintuvėliu. Kalmaras atsakė, bet judėjo toliau.

— Ką jis daro?

— Gal jis veda mus...

— Kodėl?

Jie pateko į B cilindrą, kuriame buvo gyvybės palaikymo įranga, tačiau jokių langelių. Tedas nubėgo į A cilindrą, bet čia jų irgi nebuvo. Tedas nedelsdamas šoko žemyn ir atidarė grindų liuką, po kuriuo žiojėjo tamsus vanduo.

— Atsargiai, Tedai.

— Aš jums sakau: jis protingas, — nepasidavė šis. Vanduo po jo kojomis spindėjo šviesiai žalsva spalva.

— Štai jis, atplaukia, — kalmaro jie dar nematė, tik švytėjimą. Tedas sumirksėjo žibintuvėliu į vandenį.

Žalia šviesa irgi sumirksėjo.

— Vis dar kalba, — tarė Tedas. — O kol jis kalba—

Stulbinamai greitai čiuptuvas šovė pro atvirą liuką į vidų ir susisuko oro šliuze į didžiulę arką. Normanas spėjo pamatyti žvilgantį žmogaus kūno storio kotą ir milžinišką penkių pėdų ilgio lapą, kuris aklai siūbavo, prasilenkdamas su juo. Tūptelėjęs jis išvydo, kaip lapas partrenkė Betę. Tina klykė iš siaubo. Stiprus amoniako kvapas pradėjo graužti akis. Čiuptuvas vėl pasisuko į Normano pusę. Gindamasis jis pakėlė rankas, prisilietė prie slidžios šaltos odos, kai atauga bloškė jį į metalinę oro šliuzo sieną. Padaras buvo neįtikėtinai stiprus.

— Visi pasitraukite šalin nuo metalo! — rėkė Flečer. Tedas ropojo tolyn nuo liuko ir siūbuojančios ataugos. Jis beveik pasiekė duris, kai lapas apsisuko ir, puolęs Tedą, apsivyniojo aplink visą jo kūną. Šis

niurzgėdamas stūmė rankomis lapą nuo savęs. Jo akys išsiplėtė iš siaubo.

Normanas puolė į priekį, bet Haris spėjo jį sugriebti.

— Palik jį! Tu niekuo negali padėti!

Tedas, atsitrenkdamas tai į vieną, tai į kitą sieną, skraidžiojo po oro šliuzą į visas puses. Jo galva nusviro; nuo kaktos žemyn ant švytinčio čiuptuvo tekėjo kraujas. Atauga niekaip nesiliovė jo svaidžiusi, o cilindras aidėjo kaip gongas sulig kiekvienu smūgiu.

— Nešdinkitės! — užstaugė Flečer. — Dinkite visi iš čia!

Betė ropojo paskui juos. Haris trūktelėjo Normaną kaip tik tą akimirką, kai antras čiuptuvas šovė į paviršių ir lyg su replėmis sugniaužė Tedą.

— Nuo metalo, velniai jus rautų, pasitraukite nuo metalo! — suriko Flečer. Jie žengė ant kilimo B cilindre, ir ji įjungė žaliąją dėžutę. Pasigirdo generatorių ūžesys, šildytuvų šviesos nublanko, kai dviejų milijonų voltų stiprumo srovė nubangavo per visą modulį.

Atsako neprireikė ilgai laukti. Milžiniškai jėgai sudrebinus jų buveinę, po kojomis sulingavo grindys. Normanas galėjo prisiekti, kad girdėjo riksmą, nors tai tikriausiai tik trūkinėjo metalas. Čiuptuvai akimirksniu pradingo iš oro šliuzo. Akies krašteliu jie paskutinį kartą išvydo Tedo kūną, prieš jam pradingstant vandens tamsybėje. Flečer sumažino žaliosios dėžutės srovės lygį, tačiau pavojaus signalai jau skambėjo visu pajėgumu, užsižiebė perspėjamieji ženklai.

— Gaisras! — suriko Flečer. — Gaisras E cilindre!

Flečer išdalijo dujokaukes: Normanui ji visą laiką slydo nuo kaktos ir užstodavo vaizdą. Tuo metu, kai jie pasiekė D cilindrą, dūmų uždanga dar labiau sutirštėjo. Jie kosėjo, klupinėjo, atsitrenkdami į įvairius prietaisus.

— Būkite arčiau grindų! — atsiklaupdama sušuko Tina, kuri vedė juos paskui save. Flečer pasiliko B cilindre.

Priekyje, piktai žybsinčioje raudonoje šviesoje, išsiskyrė E cilindro pertvaros durų kontūrai. Griebusi gesintuvą, Tina žengė pro jas, paskui ją — Normanas. Iš pradžių jam pasirodė, jog dega visas cilindras. Nuožmios liepsnos laižė šonines sienos plokštes; tirštas dūmų kamuolys kilo į lubas. Apvertusi gesintuvą, Tina pradėjo purkšti baltas putas. Ugnies atšvaituose Normanas pastebėjo dar vieną gesintuvą, čiupo jį, tačiau, prisilietęs prie deginamai karšto metalo, tuojau pat išmetė jį iš rankų.

— Gaisras D cilindre, — pranešė Flečer per inerkomą. — Gaisras D cilindre.

„Jėzau..." — sudejavo mintyse Normanas. Nors ir su kauke, jis kosėjo nuo aitrių dūmų. Pakėlęs nuo grindų gesintuvą, jis pradėjo purkšti; metalas tuojau pat atvėso. Tina sušuko jam kažką, tačiau jis

negirdėjo nieko, išskyrus liepsnų maurojimą. Jie su Tina beveik nuslopino ugnį, bet šalia vieno langelio vis dar degė didelis sienos plotas. Apsisukęs jis nupurškė grindis, liepsnojančias po jo kojomis.

Sprogimui jis nebuvo pasirengęs. Trenksmas skausmingai nuaidėjo ausyse. Jis atsisuko ir pamatė išsivyniojusią gaisrinę žarną; tik vėliau suvokė, jog sprogo arba išdegė vienas iš mažyčių langelių, pro kurį dabar nepaprastai smarkiai plūdo vanduo.

Tinos jis nematė; paskui pastebėjo, kad ji partrenkta ant žemės; ji pašoko rėkdama kažką Normanui, tačiau po sekundės paslydo. Riaumojanti vandens srovė pakėlė jos kūną ir bloškė į priešingą sieną su tokia jėga, kad Normanas iš karto suprato — ji žuvo. Pažvelgęs žemyn, jis išvydo ją, plūduriuojančią ant pilvo vandenyje, kuris neįtikėtinu greičiu plūdo į kambarį. Jos pakaušis buvo perskeltas; prieš Normano akis atsivėrė minkšta, rausva jo smegenų mėsa.

Normanas apsisuko ir puolė bėgti. Vanduo jau sruveno pro pertvaros kraštą, kai jis užtrenkė sunkias duris ir, užrakindamas jas, pasuko ratą.

D cilindre jis iš viso nieko nematė. Čia dūmų buvo dar daugiau. Jis išvydo blyškius raudonos liepsnos lopinius, vos matomus pro dūmų kamuolius. Išgirdo gesintuvų šnypštimą. O kur jis pasidėjo savo? Tikriausiai paliko E cilindre. Aklai judėdamas palei sieną, jis bandė surasti kitą gesintuvą. Visą laiką kosėjo. Nors ir buvo su kauke, jam graužė akis ir plaučius.

O paskiau siaubingai sugirgždėjo metalas nuo kalmaro smūgių. Pradėjo drebėti visas gyvenamasis modulis. Jis išgirdo Flečer, kalbančią per interkomą, bet jos balsas skambėjo su protrūkiais ir neaiškiai. Daužymas tęsėsi, taip pat ir metalo traškesys. „Mes mirsime, — pagalvojo Normanas. — Šį kartą mes mirsime".

Gesintuvo jis nerado, tačiau ranka prisilietė prie kažkokio metalinio daikto sienoje, tačiau padūmavusioje tamsoje nesuprato, kas tai galėtų būti — kažkokia iškyša. Ir tuo metu pro Normano galūnes į kūną plūstelėjo du milijonai voltų. Spėjęs vieną kartą suklykti, jis pargriuvo ant nugaros.

PADARINIAI

Jis žiūrėjo į lempų eilę, matydamas ją keistu kampu. Atsisėdęs pajuto stiprų skausmą ir apsidairė aplinkui. Jis sėdėjo ant grindų D cilindre. Ore tvyrojo blanki dūmų migla. Sienų plokštės pajuodavusios ir apanglėjusios keliose vietose.

„Čia veikiausiai buvo gaisras, — pamanė jis, su nuostaba spoksodamas į padarytą žalą. — Kada tai įvyko? Kur jis tuo metu buvo?"

Jis lėtai atsiklaupė ant vieno kelio, paskiau atsistojo. Atsisuko į E cilindrą, bet dėl kažkokios priežasties pertvaros durys į šį cilindrą buvo uždarytos. Jis pabandė pasukti ratą, norėdamas jas atrakinti, tačiau ratas buvo tvirtai užveržtas.

Daugiau nieko aplinkui nesimatė. Kur kiti? Paskui prisiminė Tedą. Tedas žuvo. Kalmaras, siūbuojantis jo kūną po oro šliuzą. O tada Flečer liepė atsitraukti ir įjungė srovę.

Atmintis po truputį pradėjo grįžti. Gaisras. E cilindre įsiliepsnojo gaisras. Jis su Tina nuėjo į E cilindrą užgesinti ugnį. Prisiminė, kaip įžengė į kambarį, pamatė liepsnas, laižančias sienas... Kas įvyko vėliau, jis negalėjo tiksliai pasakyti.

Kur kiti?

Vieną siaubingą sekundę Normanui pasirodė, kad jis vienintelis išliko gyvas, bet tada jis išgirdo kosčiojimą C cilindre. Pajudėjo to garso kryptimi. Ten nieko nepastebėjo, todėl patraukė į B cilindrą.

Flečer ten nebuvo. Ant vamzdžių jis išvydo ilgą kraujo dėmę ir vieną batą ant kilimo. Ir viskas.

Dar vienas kostelėjimas, sklindantis iš už vamzdžių.

— Flečer?

— Vieną minutėlę...

Iš po vamzdžių išniro Betė, visa išsitepusi alyva.

— Gerai. Tu atsikėlei. Manau, jog daugumą sistemų sutvarkiau. Ačiū Dievui, karinės jūrų pajėgos visur ant korpuso iškabinėjo instrukcijas. Na, bet dūmai sklaidosi, oro kokybė patenkinama — ne tobula, bet patenkinama — visi gyvybiškai reikalingi dalykėliai nepaliesti. Mes turime oro, vandens, šilumos ir energijos. Bandau išsiaiškinti, kiek mums liko oro ir energijos.

— Kur Flečer?

— Niekur jos nerandu, — Betė parodė pirštu į batą ant kilimo ir kraujo dėmę.

— Tina? — paklausė Normanas. Jam kėlė nerimą mintis, kad teks būti čia įkalintam visai be vieno žmogaus iš karinio laivyno.

— Tina buvo su tavimi, — susiraukė Betė.

— Nelabai ką prisimenu, — tarė Normanas.

— Tave greičiausiai nukratė srovė. O tai reiškia, kad patyrei regresinę amneziją. Tu neatsiminsi paskutinių minučių iki šoko. Tinos aš irgi nerandu, tačiau sensoriai rodo, jog E cilindras užtvindytas vandeniu ir užtrenktas. Tu buvai tame cilindre su Tina. Kodėl jį užtvindė, aš nežinau.

— O kaip Haris?

— Manau, jį taip pat nukratė srovė. Jums pasisekė, kad ji nebuvo dar stipresnė, nes dabar abu gulėtumėte iškepti. Šiaip ar taip, jis dabar išsidriekęs ant grindų C cilindre — arba miega, arba be sąmonės. Gali

nueiti pažiūrėti į jį. Nenorėjau rizikuoti — jo nejudinau, todėl palikau viską kaip yra.

— Ar jis pabudo? Šnekėjosi su tavimi?

— Ne, bet, rodos, kvėpuoja normaliai. Odos spalva nepasikeitusi, na, ir visa kita. Kaip ten bebūtų, aš verčiau pabandysiu sutvarkyti gyvybės palaikymo sistemą, — ji nusišluostė alyvą nuo žando. — Supranti, mūsų dabar liko tik trys žmonės, Normanai.

— Tu, aš ir Haris?

— Taip. Tu, aš ir Haris.

Haris ramiai sau miegojo ant grindų tarp dviejų gultų. Normanas pasilenkė, pakėlė jo akies voką, pašvietė žibintuvėliu į Hario vyzdį. Šis susitraukė.

— Tai negali būti dangus, — prabilo Haris.

— Kodėl ne? — Normanas pašvietė į kitą vyzdį; šis irgi susitraukė.

— Todėl, kad tu esi čia. Psichologų į dangų nepriima, — jis vos šyptelėjo.

— Ar gali pajudinti kojų pirštus? Rankas?

— Galiu pajudinti viską. Aš užlipau čia, Normanai, iš C cilindro apačios. Aš gerai jaučiuosi.

Normanas atsisėdo.

— Džiaugiuosi tai girdėdamas, Hari, — jis sakė tiesą: jis pašiurpdavo vien nuo minties, kad Haris gali būti sužeistas. Nuo pat ekspedicijos pradžios jie visi dėjo viltis į Harį. Kiekvienu kritišku momentu jis pasiūlydavo kokią nors išeitį, parodydavo reikiamą išmintį. Ir netgi dabar Normaną ramino tai, kad, jei Betė nieko negalės padaryti su gyvybės palaikymo sistema, Haris tikrai sugebės.

— Aha, aš gerai jaučiuosi, — jis vėl užsimerkė ir atsiduso. — Kiek mūsų liko?

— Betė. Aš. Tu.

— Viešpatie.

— Ką. Nori atsikelti?

— Taip. Griūsiu į lovą. Aš toks pavargęs, Normanai. Galėčiau miegoti visus metus.

Normanas padėjo jam atsistoti. Haris, nieko nelaukdamas, nudribo ant artimiausio gulto.

— Ar aš dar galiu pamiegoti?

— Aišku.

— Labai gerai. Aš toks pavargęs, Normanai. Galėčiau miegoti visus metus.

— Taip, tu jau sakei tai—

Jis nutilo nebaigęs sakinio. Haris knarkė. Normanas siektelėjo

ranka ištraukti kažką suglamžyto iš po Hario galvos, padėtos ant pagalvės.

Tai buvo Tedo Fildingo užrašų knygutė.

Normaną staiga užplūdo jausmai. Jis, laikydamas rankose užrašų knygutę, sėdėjo ant savo lovos. Galiausiai užmetė akį į keletą puslapių, išmargintų stambiu Tedo braižu, entuziastinga keverzone. Į delną iškrito nuotrauka. Raudonos korvetės fotografija. O nuo užplūdusių jausmų jis taip ir negalėjo atsiginti. Normanas nesuprato, ar verkia dėl Tedo, ar dėl savęs. Viena buvo aišku — jie visi čia išmirs, vienas paskui kitą. Jam buvo labai liūdna ir labai baisu.

C cilindre Betė sėdėjo prie ryšių sistemos įrangos ir įjunginėjo visus monitorius.

— Jie neblogai čia padirbėjo, — tarė ji. — Viskas sužymėta, visur instrukcijos, jei reikia pagalbos, ieškok jos kompiuterio kartotekose. Net ir idiotas susigaudytų. Susidūriau tik su viena problema.

— Kokia?

— Virtuvė yra E cilindre, o jis užtvindytas. Mes neturime maisto, Normanai.

— Visiškai?

— Man taip atrodo.

— O vanduo?

— Taip, vandens su kaupu, bet jokio maisto.

— Na, be maisto mes gal ir išsiversime. Kiek laiko mums dar teks čia būti?

— Mažiausiai dar dvi dienas.

— Ištversime, — užtikrino Normanas ir pamanė: „Dvi dienos, Jėzau. Dar dvi dienos šioje vietoje".

— Žinoma, jeigu audra baigsis numatytu laiku, — pridūrė Betė. — Bandžiau išsiaiškinti, kaip paleisti į paviršių balioną — pažiūrėčiau, kaip tenai klostosi reikalai. Tina, rodos, rinkdavo kažkokį specialų kodą.

— Mes ištversime, — pakartojo Normanas.

— Aišku. Pačiu blogiausiu atveju galime gauti maisto iš kosminio laivo. Ten jo daugybė.

— Manai, mes galime rizikuoti eiti į lauką?

— Teks, — Betė žvilgtelėjo į ekranus. — Per artimiausias tris valandas.

— Kodėl?

— Mini povandeninė valtis. Ji turi automatinį kilimo į viršų laikmatį. Kas nors ten turi nueiti ir paspausti mygtuką.

— Velniop tą valtį, — tarė Normanas. — Tegul ji sau plaukia.

— Na, nedaryk skubotų išvadų, — perspėjo Betė. — Joje gali tilpti trys žmonės.

— Nori pasakyti, kad įmanoma iš čia su ja išsinešdinti?

— Būtent tai ir noriu pasakyti.

— Jėzau Kristau! Tai ko mes laukiame? Plaukiam dabar.

— Su tuo yra susijusios dvi problemos, — Betė parodė į ekranus. — Aš tikrinau mūsų sėkmės galimybes. Pirmiausia ši povandeninė valtis nėra stabili paviršiuje. Jeigu bangos ten vis dar didelės, mus sukratys kur kas smarkiau nei čia. O antra, paviršiuje mes turime susijungti su dekompresijos kamera. Neužmiršk, mūsų dar laukia devyniasdešimt šešios valandos slėgio mažinimo procedūrų.

— O kas atsitiks, jeigu jų nebus? — paklausė Normanas mąstydamas: „Plaukiam greičiau į viršų su ta valtimi, atšaukime liuką, pamatykime debesis ir dangų, įkvėpkime normalaus Žemės oro".

— Mes turime pereiti dekompresiją, — tarė Betė. — Tavo kraujas prisotintas helio dujų. Dabar tave slegia daugybė atmosferų, taigi viskas gerai. Bet, jei staiga išlaisvinsi tą slėgį, bus toks pats efektas, lyg atkimštum limonado buteliuką. Helis pradės sprogInėti tavo organizme. Mirsi akimirksniu.

— O, — išspaudė Normanas.

— Devyniasdešimt šešios valandos, — pasakė Betė. — Tiek reikia laiko, kad tu atsikratytum helio.

— O...

Normanas priėjo prie langelio, pažvelgė į DH-7, stūksantį už šimto jardų, ir mini povandeninę valtį.

— Kaip manai, ar kalmaras sugrįš?

Ji gūžtelėjo pečiais.

— Paklausk Džerio.

„Daugiau nesigirdi tų nesąmonių dėl Džeraldinos, — pagalvojo Normanas. — O gal jai priimtiniau laikyti tą bloga linkinčią esybę vyriškos giminės?"

— Kuris monitorius?

— Šis, — Betė įjungė jį. Nušvito ekranas.

— Džeri, ar tu ten esi?

Jokio atsako.

Jis išspausdino: `DŽERI, AR TU TEN ESI?`

Ir vėl niekas neatsakė.

— Žinai, pasakysiu tau kai ką apie Džerį, — tarė Betė. — Iš tikrųjų jis negali skaityti mūsų minčių. Kai mes anksčiau kalbėjome su juo, aš pasiunčiau mintimis žinutę, bet nesulaukiau atsakymo.

— Aš irgi, — prisipažino Normanas. — Ir žinutes, ir vaizdinius. Jis nė karto neatsiliepė.

— Kai mes kalbame, jis atsako, bet vos tik pagalvojame, jis nuty-

la, — pažymėjo Betė. — Vadinasi, jis — ne visagalis. Tiesą sakant, jis tik elgiasi taip, lyg mus *girdėtų*.

— Taip, — sutiko Normanas, — bet dabar, neatrodo, kad jis mus girdi.

— Ne, aš jau anksčiau bandžiau su juo susisiekti.

— Įdomu, kodėl jis neatsiliepia?

— Tu pats sakei, kad jis emocionalus. Galbūt jis ožiuojasi.

Normanas taip nemanė. Vaikai karaliukai nesiožiuoja. Jie — kerštingi ir įnoringi, bet nesiožiuoja.

— Beje, — pridūrė ji, — gal norėtum užmesti akį į tai? — ji įteikė jam krūvą išspausdintų lapų. — Mūsų sąveikos su juo užfiksuotas įrašas.

— Gal rasime raktą šiai mįslei įminti, — Normanas peržiūrėjo lapus, tačiau be didelio entuziazmo. Staiga jis pasijuto labai pavargęs.

— Na, bent jau turėsime ką veikti.

— Teisybė.

— Aš, — tarė Betė, — norėčiau sugrįžti į laivą.

— Kam?

— Nesu įsitikinusi, kad mes jau viską ten atradome.

— Iki laivo ilgas kelias.

— Žinau. Bet jei kalmaro nebus pašonėje, gal ir pabandysiu.

— Kad turėtum ką veikti?

— Na, galima ir taip sakyti, — ji žvilgtelėjo į laikrodį. — Normanai, aš eisiu nusnūsti porą valandų. Paskui trauksime burtus, kuris žygiuos į povandeninę valtį.

— Gerai.

— Tu atrodai prislėgtas, Normanai.

— Aš toks ir esu.

— Aš irgi, — prisipažino ji. — Ši vieta primena kapą — jaučiuosi taip, lyg būčiau palaidota pirma laiko.

Ji užlipo kopėčiomis į savo laboratoriją, bet, rodos, miegoti neskubėjo, kadangi už poros sekundžių ji išgirdo įrašytą Tinos balsą:

— Kaip manote, ar jie kada nors atidarys tą sferą?

Betės atsakymas:

— Nežinau. Galbūt.

— Ji gąsdina mane.

Atsukinėjamos vaizdajuostės dūzgesys, trumpa pauzė ir vėl:

— Kaip manote, ar jie kada nors atidarys tą sferą?

— Nežinau. Galbūt.

— Ji gąsdina mane.

Šis įrašas tampa Betės manija.

Jis pažiūrėjo į krūvą lapų glėbyje, paskiau — į ekraną.
— Džeri? Ar tu ten?
Džeris neatsakė.

POVANDENINĖ VALTIS

Ji švelniai papurtė Normaną už pečių. Šis pramerkė akis.
— Jau laikas, — tarė Betė.
— Gerai, — Normanas nusižiovavo. Dieve, koks jis pavargęs. — Kiek mums liko laiko?
— Pusė valandos.
Įjungusi ryšių įrangos sensorius, Betė sureguliavo jų išsidėstymą.
— Tu žinai, kaip su jais dirbti? — paklausė Normanas. — Su sensoriais?
— Numanau. Juk mokiausi.
— Tada į povandeninę valtį turėčiau eiti aš, — pasisiūlė jis, žinodamas, kad Betė jokiu būdu nesutiks, o pareikalaus aktyviąja veikla leisti užsiimti jai, bet Normanas norėjo parodyti, jog stengiasi dėl bendro reikalo.
— Gerai, — sutiko ji. — Eik tu. Protinga išeitis.
Jis paslėpė nuostabą.
— Aš irgi taip manau.
— Kažkas turi stebėti prietaisų išsidėstymą. Aš tave perspėsiu, jei pasirodys kalmaras.
— Gerai. — „Velnias, — pagalvojo Normanas, — ji kalba rimtai". — Nemanau, kad Haris įstengtų tai padaryti.
— Ne. Dabar Hario fizinė būklė nekokia. Be to, jis vis dar miega. Palikime viską taip, kaip yra.
— Taip, — tarė Normanas.
— Aš tau padėsiu apsivilkti skafandrą.
— O, tiesa, mano skafandras, — prisiminė Normanas. — Jame sugedo ventiliatorius.
— Flečer jį pataisė, — tarstelėjo Betė.
— Tikiuosi, kad gerai.
— Gal vis dėlto man eiti?
— Ne, ne. Tu stebėk prietaisus. Eisiu aš. Iki ten juk tik maždaug šimtas jardų. Nieko baisaus.
— Dabar viskas ramu, — pranešė ji, pažiūrėjusi į monitorius.
— Aišku, — pasakė Normanas.

***

Pritvirtinusi šalmą, Betė patapšnojo per antveidį ir klausiamai pažvelgė į jį: gerai?

Normanas linktelėjo galvą, ir ji atšovė grindų liuką. Atsisveikindamas pamojavo ir liuoktelėjo į žvarbų, tamsų vandenį. Dugne truputį pastovėjo po liuku, palaukė sekundę, kad įsitikintų, jog girdi veikiantį ventiliatorių. Paskui žengė iš po modulio.

Jame žibėjo tik dvi šviesos, o iš apgadintų cilindrų jis matė kylančias į viršų plonas burbuliukų linijas.

— Kaip laikaisi? — paklausė Betė per interkomą.

— Gerai. Ar žinai, kad cilindrai praleidžia vandenį?

— Patikėk, viskas tik atrodo blogiau, nei yra iš tikrųjų.

Normanas priartėjo prie modulio krašto, žvilgtelėjo į atvirą, šimto jardų vandenyno dugno plotą, skiriantį jį nuo DH-7.

— Kaip ten? Ramu?

— Ramu, — atsakė Betė.

Normanas žengė į priekį. Jis ėjo taip greitai, kaip tik galėjo, bet jautėsi, tarytum judėtų sulėtinto filmo tempu. Jam tuoj pritrūks kvapo, garbės žodis.

— Kas atsitiko?

— Greičiau eiti negaliu, — jis visą laiką žiūrėjo į šiaurę, tikėdamasis bet kurią akimirką išvysti artėjančio kalmaro žalsvą švytėjimą, bet horizontas taip ir liko tamsus.

— Tau puikiai sekasi, Normanai. Viskas ramu.

Dabar nuo modulio jį skyrė penkiasdešimt jardų — pusė kelio. Priešaky jis matė DH-7, daug mažesnį už jų modulį — tik vienas cilindras, keturiasdešimties pėdų dydžio, su keliais langeliais. Šalia pritvirtintas apverstas kupolas ir mini povandeninė valtis.

— Tu jau beveik pasiekei tikslą, — padrąsino Betė. — Gerai padirbėta.

Normanas pajuto svaigulį. Jis sulėtino žingsnį. Dabar jau matėsi įvairios žymės ant pilko modulio paviršiaus — visokie karinio jūrų laivyno užrašai iš didžiųjų raidžių.

— Krantas vis dar ramus, — pranešė Betė. — Sveikinu. Rodos, tau pavyko.

Nuėjęs po DH-7 cilindru, jis pažvelgė į liuką. Šis buvo uždarytas. Pasuko ratą ir stumtelėjo jį. Viduje Normanas nieko neįžiūrėjo — išjungtos visos šviesos. Bet jis norėjo pasidairyti po šį modulį. Galbūt ras kokį nors ginklą, kuriuo bus įmanoma pasinaudoti.

— Iš pradžių — į laivą, — perspėjo Betė. — Tau liko tik dešimt minučių, kad paspaustum mygtuką.

— Aišku.

Normanas patraukė prie povandeninės valties. Stovėdamas už dviejų vienodų sraigtų, jis perskaitė pavadinimą: *Giluminė žvaigždė III.* Laivas buvo geltonas, kaip ir tas, atgabenęs juos čia, tačiau jo forma kažkuo skyrėsi. Šone radęs rankenas, jis prisitraukė ir pateko į oro

telkinį kupolo viduje. Laivo viršuje jis išvydo didelį akrilinį burbulą, skirtą pilotui. Normanas rado už jo pasislėpusį liuką, atidarė jį ir įsmuko į vidų.

— Aš jau viduje.

Iš Betės atsakymo jis nesulaukė. Ji greičiausiai neišgirdo jo dėl visų tų metalinių sienų. Jis apsižvalgė aplinkui mąstydamas: „Nuo manęs srūva vanduo". O ką jam reikėjo daryti? Nusišluostyti batus prieš įeinant? Ši mintis sukėlė šypseną. Rado juostas, saugiai padėtas užpakalinės laivo dalies skyriuje. Čia jų galėjo tilpti kur kas daugiau. Vietos kuo puikiausiai pakako ir trims žmonėms. Tačiau Betė buvo teisi, kalbėdama apie plaukimą į paviršių: valties vidus tiesiog užgrūstas instrumentais ir daugybė aštrių kampų. Malonu tikrai nepasidarytų, jei tave kaip reikiant čia sukratytų.

Kurgi tas stabdymo mygtukas? Jis apžiūrėjo tamsų valdymo pultą ir išvydo vienintelę žybsinčią raudoną švieselę virš užrašo „SULAIKYTI LAIKMATĮ". Jis paspaudė mygtuką.

Raudona lempelė nustojo žybsėjusi ir dabar ramiai švietė toliau. Užsidegė nedidelis, gintarinės spalvos ekranas:

```
Laikmatis -
Atskaita 12:00:00
```

Jam žiūrint, skaičiai pradėjo suktis atgalios. „Matyt, padariau, ką reikėjo", — nusprendė jis. Ekranas išsijungė.

Vis dar žvelgiant į instrumentus, jam į galvą toptelėjo mintis: „Ar jis galėtų valdyti šį laivą kritiškos padėties atveju?" Slystelėjęs į piloto krėslą, jis atsisuko į painias prietaisų rankenėles bei jungiklius. Neatrodo, kad čia būtų koks nors valdymui skirtas aparatas, jokio vairo, jokios rankenos. Kaipgi jis veikia, tas prakeiktas daiktas?

Videoekranas įsijungė.

```
GILUMINĖ ŽVAIGŽDĖ III - VALDYMO MODULIS

Ar reikia pagalbos?
Taip     Ne     Atšaukti
```

„Taip, — pagalvojo jis. — Man reikia pagalbos". Jis apsidairė aplinkui, ieškodamas mygtuko su užrašu „Taip", bet tokio nerado. Galiausiai susiprato paliesti ekraną ties šiuo žodžiu.

```
GILUMINĖ ŽVAIGŽDĖ III - KONTROLĖS SĄRAŠAS

Leistis        Kilti
Išsaugoti      Išjungti
Patikrinti     Atšaukti
```

Jis paspaudė „Kilti". Ekrane atsirado nedidelis valdymo pulto piešinukas. Viena jo dalis visą laiką mirgėjo. Žodžiai po piešiniu skelbė:

```
GILUMINĖ ŽVAIGŽDĖ III -
KILIMO KONTROLĖS SĄRAŠAS

1. Pašalinti balastą:Įjungti
Kitas veiksmas       Atšaukti
```

„Tai štai, kaip viskas veikia", — pagalvojo Normanas. Laipsniškas kontrolės sąrašas, saugomas povandeninės valties kompiuteryje. Reikia tik sekti nurodymus. Jis gali tai padaryti.

Nedidelė srovės banga sujudino laivą ir jis sulingavo ant savo lynų.

Jis paspaudė „Atšaukti" ir ekranas išsijungė. Paskiau vėl užsižiebė:

```
Laikmatis -
Atskaita 11:53:04
```

Skaičiai vis dar sukosi atbuline tvarka. Jis nustebo, ar iš tiesų jis čia išbuvo septynias minutes? Dar viena srovės banga, ir laivas vėl susiūbavo. Laikas išeiti.

Jis patraukė prie liuko, išlipo į kupolą ir uždarė jį. Nusileido valties šonu į vandenį, atsistojo ant dugno. Dabar, kai metalas jo nedengė, radijas pradėjo smarkiai traškėti.

— tu ten? Normanai, ar tu ten? Prašau atsiliepti!

Tai Haris kalbėjo.

— Aš čia, — atsakė Normanas.

— Normanai, dėl Dievo meilės—

Tą akimirką jis išvydo žalsvą švytėjimą ir iš karto suprato, kodėl laivas siūbavo ant savo lynų. Kalmaras buvo tik už dešimties jardų, žvilgantys čiuptuvai raitėsi link jo, suplakdami nuosėdas ant dugno.

— Normanai, ar tu—

Laiko apmąstymams neliko. Normanas žengė tris žingsnius, pašoko ir įsispraudė pro atvirą DH-7 liuką.

Jis trinktelėjo liuko dangtį, norėdamas uždaryti jį, tačiau plokščias, lyg kastuvo mentis, čiuptuvo galas jau lindo į vidų. Jis dūrė į čiuptuvą pro pusiau uždarytą dangtį, bet šis neatsitraukė. Jis raitėsi — nepaprastai stiprus ir raumeningas — siurbtukai kaip mažos susiraukšlėjusios burnytės prasižiodavo ir užsiverdavo. Normanas pradėjo šokinėti visu svoriu ant dangčio, bandydamas priversti čiuptuvą

atsitraukti. Vienas raumeningo gyvio smūgis — ir dangtis su švilpesiu atsidarė, nusviesdamas Normaną į šalį. Čiuptuvas šovė į modulio vidų. Pasklido stiprus amoniako kvapas.

Nuskuodęs tolyn, Normanas puolė lipti į viršutinį cilindro lygį. Netrukus pasirodė ir antrasis čiuptuvas, išniręs su purslais pro liuką. Jie abu sukiojosi ratais, ieškodami aukos. Pribėgęs prie langelio, jis išvydo lauke didžiulį kalmaro kūną, milžinišką, apvalią akį, spoksančią tiesiai į jį. Normanas korėsi aukštyn, bėgdamas nuo čiuptuvų. Didesnė modulio dalis, rodos, atliko sandėlio vaidmenį; čia buvo prigrūsta įvairiausios įrangos, dėžių, cisternų.

Ant daugumos dėžių švietė ryškiai raudonas užrašas: „ATSARGIAI NERŪKYTI JOKIOS ELEKTRONIKOS ŠILUMINEI ELEKTROS ĮTAMPAI AKTYVŪS SPROGMENYS." „Čia velniškai daug sprogmenų", — pamanė jis, kopdamas į viršų.

Čiuptuvai kilo aukštyn paskui jį. Kažkur tolimiausioje jo logiškos sąmonės dalies kamputyje kirbėjo mintis: cilindras — tik keturiasdešimties pėdų dydžio, o čiuptuvai — mažiausiai keturiasdešimties pėdų ilgio. Jis niekur nepasislėps.

Jis suklupo, susidaužė kelį, lipo toliau. Išgirdo, kaip čiuptuvai pliaukši į sieną. Sukinėdamiesi jie kilo vis aukštyn.

„Ginklas, — šovė jam į galvą. — Aš privalau susirasti ginklą".

Jis atsidūrė mažoje virtuvėlėje, prie metalinio stalo su puodais ir keptuvėmis. Karštligiškai traukė stalčius, ieškodamas peilio. Rado tik mažą skustuką. Pasipiktinęs sviedė jį į šalį. Išgirdo besiartinančius čiuptuvus. Kitą sekundę jis jau gulėjo partrenktas, šalmu daužydamas denį. Paropojęs Normanas šiaip ne taip atsistojo, staigiu judesiu išsisuko nuo čiuptuvo antpuolio ir puolė lipti cilindru į viršų.

Ryšių sektorius: radijo imtuvas, kompiuteris, keletas monitorių. Čiuptuvai neatsiliko — sekė paskui jį, šliaužđami aukštyn lyg košmariški vijokliai. Amoniako garai graužė jam akis.

Jis pasiekė gultus, išsidėsčiusius siaurame erdvės plote, pačiame cilindro viršuje.

„Niekur nepasislėpsiu, — pamanė jis. — Nei ginklų, nei kur pasislėpti".

Čiuptuvai irgi pasiekė cilindro viršų, supliaukšėjo į išsilenkusias lubas, susiūbavo į šonus. Po sekundės Normanas atsidurs jų gniaužtuose. Jis griebė čiužinį nuo vieno gulto, nevykusiai bandydamas apsisaugoti. Abu čiuptuvai padrikai siūbavo aplink jį. Pirmo smūgio jis išvengė.

Ir tada kitas čiuptuvas su švilpesiu puolė Normaną, apsivyniojo aplink jį, laikydamas kartu ir čiužinį savo šaltuose, gleivėtuose gniaužtuose. Su pasišlykštėjimu Normanas pajuto, kaip jį lėtai spaudžia, tuzinas siurbtukų prilipo prie jo kūno, įdrėksdami odą. Jis sudejavo iš

siaubo. Antrasis čiuptuvas sugriebė jį iš karto po pirmojo. Tarytum būtų įkalintas replėse.

„O, Dieve..." — sudejavo jis.

Čiuptuvai atsitraukė nuo sienos, iškėlė jį aukštai ore, cilindro viduryje. „Štai ir viskas", — dingtelėjo mintis, bet po akimirkos jis pajuto, kaip kūnas slysta čiužiniu žemyn, jis išsivadavo iš gniaužtų ir nuskrido apačion. Dar spėjo sugriebti už čiuptuvo ir nusliuogė šiuo blogiu dvelkiančiu vijokliu. Nugriuvo ant denio netoli virtuvės, trenkėsi galva į metalą. Nusirito ant nugaros.

Pažvelgęs į viršų, jis išvydo čiuptuvus, gniaužančius čiužinį, spaudančius jį, vartaliojančius į visas puses. Ar kalmaras suprato, kas atsitiko — kad jis išsilaisvino?

Normanas desperatiškai apsidairė aplinkui: „Ginklas, ginklas. Čia juk karinio jūrų laivyno modulis. Kažkur juk turi būti ginklas".

Čiuptuvai suplėšė čiužinį į gabalus. Žemyn nusklendė baltos kamšalo draiskanos. Netrukus čiuptuvai išmetė likusias čiužinio dalis. Jie vėl pradėjo siūbuoti ir sukinėtis aplink modulį.

Ieškoti.

„*Jis žino,* — pagalvojo Normanas. — Jis žino, kad aš pasprukau ir esu vis dar kažkur netoliese. Jis medžioja mane. Bet iš kur jis gali tai žinoti?"

Normanas pritūpė už virtuvės, kai vienas iš plokščiųjų čiuptuvų atvingiavo čia, pakeliui daužydamas puodus su keptuvėmis, bandydamas pajusti jį. Normanas paropojo atgal, pasislėpė už didžiulio augalo vazono. Čiuptuvas vis dar nenurimdamas šliaužiojo grindimis, atsitrenkdamas į keptuves. Normanas pastūmė augalą, čiuptuvas griebė jį, lengvai pakėlė ir nusviedė į orą.

Šitaip atitraukęs dėmesį, Normanas paropojo į priekį.

„Ginklas, — mintis nedavė jam ramybės, — ginklas".

Jis pažvelgė žemyn, ten, kur nukrito čiužinys, ir išvydo eilę sidabrinių vertikalių strypų, remiančių sieną prie grindų liuko. Automatiniai žeberklai! Kaip jis nepastebėjo jų, kildamas į viršų. Prie kiekvieno antgalio matėsi pritvirtintas storas rutuliukas, panašus į rankinę granatą. Sprogstamieji užtaisai? Jis pradėjo lipti žemyn.

Čiuptuvai nuslydo paskui. Kaip kalmaras sužino, kur jis yra? Praslinkdamas pro langelį jis išvydo lauke akį ir suprato, kad jį mato, Dieve mano.

Laikykis toliau nuo langų.

Jo mąstymo tempai lėtėjo. Veiksmas rutuliojosi per daug greitai. Šliaužiant pro sprogmenų paketus saugojimo kamerose, jo galvos niekaip neapleido mintis: „Kad tik pasisektų"; po akimirkos jis su trenksmu nusileido ant oro šliuzo denio.

Ataugos vinguriavo cilindru žemyn, link jo. Normanas trūktelėjo

į save vieną automatinį žeberklą, kuris buvo priveržtas prie sienos plona gumine juosta. Normanas patraukė jį, bandydamas atkabinti. Čiuptuvai artėjo. Jis timptelėjo gumą, tačiau ši nepasidavė. „Kodėl neatsisega?"

Čiuptuvai vis dar artėjo. Greitai leidosi žemyn.

Staiga jis suprato, kad guma turi apsaugos skląsčius. Žeberklą reikėjo traukti pro *šoną*, o ne į save. Jis taip ir padarė. Guma pokštelėjo, ginklas išsilaisvino ir dabar Normanas laikė jį savo rankoje. Apsigręžė, tačiau kaip tik tuo metu čiuptuvas parbloškė jį ant žemės. Jis nučiuožė ant nugaros, dar spėjo išvysti didžiulį plokščią lapą, besileidžiantį tiesiai ant jo, ir po sekundės čiuptuvas apsivyniojo aplink šalmą; viskas paskendo tamsoje. Jis aklai iššovė.

Krūtinės ir pilvo srityje Normanas pajuto baisų skausmą. Vieną siaubingą akimirką jis pamanė, kad nusišovė. Paskui sunkiai įkvėpė oro ir suprato, jog tai tik kontuzija; jo krūtinė degė iš skausmo, tačiau kalmaras jau buvo paleidęs jį.

Normanas vis dar nieko nematė. Jis nutraukė lapą nuo veido — šis sunkiai dunkstelėjo ant denio, raitydamasis, atkirstas nuo kalmaro ataugos. Modulio sienos buvo nutaškytos krauju. Vienas čiuptuvas dar judėjo, iš kito liko tik kruvinas apdriskęs strampas. Abi ataugos pranyko pro liuko dangtį ir nušliuožė į vandenį.

Normanas pribėgo prie langelio. Kalmaras skubiai nešdinosi iš įvykio vietos. Žalsvas švytėjimas silpnėjo. Jam pavyko! Jis sumušė tą prakeiktą padarą.

Jam pavyko.

DH-8

— Kiek iš viso jų atnešei? — paklausė Haris, vartydamas automatinį žeberklą rankose.

— Penkis, — atsakė Normanas. — Daugiau nepajėgiau panešti.

— Ir tai suveikė? — jis tyrinėjo rutuliuko formos sprogstamąjį užtaisą.

— Suveikė. Išsprogdino visą čiuptuvą.

— Mačiau, kaip tas kalmaras plaukė šalin, — tarė Haris. — Supratau, jog kažką jam padarei.

— Kur Betė?

— Nežinau. Jos skafandro irgi nėra. Manau, ji patraukė į laivą.

— Patraukė į laivą? — Normanas susiraukė.

— Žinau tik tai, kad atsibudęs jos neradau. Supratau, jog tu esi tame modulyje. Paskiau pamačiau kalmarą ir bandžiau prisišaukti tave per radiją, bet veikiausiai ryšį blokavo metalas.

— Betė išėjusi? — Normanas pajuto viduje kylantį pyktį. Betė

privalėjo pasilikti ryšių sektoriuje, stebėti sensorius jam būnant lauke. O ji patraukė į lauką?

— Jos skafandro nėra, — pakartojo Haris.

— Kalės vaikas! — Normanas staiga įniršo — rimtai ir nuoširdžiai įniršo. Jis spyrė į valdymo pultą.

— Ei ei, atsargiau, — tarė Haris.

— Velniai griebtų!

— Apsiramink. Nagi, ramiau, Normanai.

— Ką, po galais, ji sau galvojo taip darydama?

— Nagi, atsisėsk, Normanai, — Haris nutempė jį prie kėdės. — Mes visi esame pavargę.

— Tu velniškai teisus, mes tikrai pavargę!

— Ramiau, Normanai, ramiau... Nepamiršk savo kraujo spaudimo.

— Mano kraujo spaudimas normalus.

— Tik ne dabar. Tu visas purpurinis.

— Kaip ji galėjo išleisti mane į lauką, o pati paprasčiausiai pasišalinti?

— Dar blogiau, ji pati ten išėjo.

— Bet ji daugiau nesergėjo manęs, stebėdama ekranus, — Normanas staiga suprato savo įniršio priežastį — jis pyko todėl, kad bijojo. Didžiausio pavojaus metu Betė apleido jį. Čia jų liko tik trys žmonės ir jiems reikėjo vienas kito — jie priklausė vienas nuo kito. Tačiau Betė pasirodė nepatikima — tai gąsdino jį. Ir pykdė.

— Ar girdite mane? — tarė balsas per interkomą. — Ar kas nors mane girdi?

Normanas jau siekė paiimti mikrofoną, bet Haris aplenkė jį.

— Leisk man viską sutvarkyti, — tarė jis. — Taip, Bete, mes girdime tave.

— Aš — laive, — pranešė ji traškančiu per interkomą balsu. — Radau dar vieną skyrių laivugalyje, už komandos gultų. Labai įdomu.

„Labai įdomu, — pagalvojo Normanas. — Jėzau, labai įdomu". Jis ištraukė mikrofoną Hariui iš rankų.

— Bete, ką, po velnių, tu ten veiki?

— O, sveikas, Normanai. Atgal grįžai gerai, a?

— Kaip čia pasakius.

— Turėjai problemų? — ji visai neatrodė susirūpinusi.

— Taip, turėjau.

— Kaip jautiesi? Tavo balsas skamba taip, lyg būtum įsiutęs.

— Patikėk, aš toks ir esu. Bete, kodėl palikai savo postą, kol aš buvau lauke?

— Haris sakė, kad pakeis mane.

— Ką jis sakė? — Normanas žvilgtelėjo į Harį. Šis purtė galvą neigdamas.
— Jis sakė, kad pabudės. Jis pasiūlė man eiti į lauką. Kalmaro aplinkui nesimatė, todėl aš pamaniau, jog pats laikas būtų tai padaryti.
Normanas prispaudė delną prie mikrofono.
— Aš neprisimenu to, — tarė Haris.
— Ar tu su ja šnekėjai?
— Nepamenu, kad būčiau su ja šnekėjęs.
— Paklausk jo, Normanai, — prabilo Betė. — Jis tau viską papasakos.
— Jis tvirtina niekada to nedaręs.
— Na, tai jis tauškia nesąmones, — atkirto Betė. — Nejaugi tu manai, kad aš palikčiau tave, kol esi *lauke*, dėl Dievo meilės? — trumpa pauzė. — Niekada to nepadaryčiau, Normanai.
— Prisiekiu, — tarė Haris, — su Bete aš tikrai nekalbėjau. Nepersimečiau nė vienu žodžiu. Aš tau sakau: ji buvo išėjusi, kai pabudau. Jei nori žinoti mano nuomonę, tai ji jau seniai ketino eiti į tą laivą.
Normanas prisiminė, kaip greitai Betė sutiko išleisti jį į povandeninę valtį ir kokią nuostabą tai jam sukėlė. Gal Haris ir teisus. Turbūt Betė jau seniai tai planavo.
— Žinai, ką aš manau? — paklausė Haris. — Manau, kad ji palūžta psichiškai.
Per interkomą pasigirdo Betės balsas:
— Na, vyrukai, ar išsiaiškinote?
— Atrodo, taip, Bete, — atsiliepė Normanas.
— Gerai, — tarė ji, — nes čia, erdvėlaivyje, aš radau dar kai ką.
— Ką tokį?
— Radau pačią komandą.

— Atėjote abu? — nustebo Betė. Ji sėdėjo šalia valdymo pulto patogiame smėlio spalvos skrydžio denyje.
— Taip, — Normanas žvilgtelėjo į ją. Betė atrodė visai normaliai. Netgi geriau nei anksčiau. Tvirtesnė, ramesnė. „Tiesą sakant, ji yra gana graži", — pamanė jis.
— Haris mano, kad kalmaras daugiau nepasirodys.
— *Kalmaras* buvo lauke?
Normanas trumpai papasakojo apie antpuolį.
— Viešpatie. Atleisk, Normanai. Niekada nebūčiau palikusi stebėjimo vietos, jei tik būčiau žinojusi tai.
„Iš balso tikrai nepasakytum, kad ji palūžta", — pamanė Normanas. Ji kalbėjo sau būdinga maniera ir nuoširdžiai.
— Vis dėlto aš jį sužeidžiau ir, Hario nuomone, jis daugiau nepasirodys, — užbaigė Normanas.

— Be to, mes niekaip negalėjome nuspręsti, kuriam pasilikti modulyje, todėl atėjome abu, — tarė Haris.

— Ką gi, eime čia, — Betė nusivedė juos pro komandos gyvenamąsias patalpas, pro dvidešimt gultų ir didžiulę virtuvę. Normanas sustojo virtuvėje. Haris irgi.

— Aš alkanas, — tarė Haris.

— Užkąsk ko nors, — pasiūlė Betė. — Aš taip ir padariau. Čia yra kažkokios riešutinės plytelės, skonis visai neblogas, — ji atidarė stalčių, ištraukė iš jo plyteles, įvyniotas į foliją, davė kiekvienam po vieną. Nuplėšęs foliją, Normanas rado kažką panašaus į šokoladą, tik gana sausas.

— Ar yra ko nors atsigerti?

— Žinoma, — ji atidarė šaldytuvą. — Dietinės kolos?

— Juokauji...

— Skardinės forma kitokia ir, deja, ji šilta, bet čia tikrai dietinė kola.

— Pirksiu šios kompanijos akcijų, — pažadėjo Haris. — Dabar, kai mes žinome, kad ji egzistuos ir po penkiasdešimties metų, — jis perskaitė užrašą ant skardinės. — Oficialus „Žvaigždžių keliautojo" ekspedicijos gėrimas.

— Taip, kelionės rėmėjas, — pridūrė Betė.

Haris apvertė skardinę. Kitoje pusėje buvo užrašyta japoniškai.

— Įdomu, ką tai reiškia?

— Tai reiškia, jog tau visgi nereikėtų pirkti tų akcijų.

Normanas gurkšnojo kolą jausdamas kažkokį miglotą nerimą. Virtuvė buvo nepastebimai pasikeitusi nuo paskutinio karto, kai jis matė ją. Jis nebuvo tuo tvirtai įsitikinęs — į šią vietą anksčiau tik trumpam užmetė akį — tačiau, kaip išdėstyti kambariai, Normanas paprastai atsimindavo gerai. Žmona visada juokaudavo, kad jis rastų kelią į bet kurią virtuvę.

— Žinote, — prabilo jis, — nepamenu, kad anksčiau čia būtų stovėjęs šaldytuvas.

— Aš ir pati niekada jo nepastebėjau, — sutiko Betė.

— Tiesą sakant, — pridūrė Normanas, — visas šis kambarys man atrodo kitoks. Didesnis ir — nežinau — kitoks.

— Todėl, kad valgyti nori, — išsišiepė Haris.

— Galbūt, — Haris greičiausiai teisus. Septintajame dešimtmetyje daugybė vizualinių jutimo tyrimų demonstravo, kaip subjektas interpretuoja išskydusius skaidrių vaizdus, atsižvelgiant į tuometinį jo polinkį. Alkani žmonės visose skaidrėse įžiūrėjo maistą.

Bet šis kambarys iš tikrųjų atrodė kitaip. Pavyzdžiui, jis neprisiminė, kad durys į virtuvę būtų kairėje, kaip dabar. Jis ryškiai prisiminė, jog durys buvo sienos, skiriančios virtuvę nuo gultų, centre.

— Eime čia, — Betė nusivedė juos tolyn į laivugalį. — Jei atvirai, tai būtent šaldytuvas privertė mane susimąstyti. Vienas dalykas yra sudėti maistą testuojamajame laive, kurį ketiname siųsti pro juodąją skylę. Bet statyti čia šaldytuvą — kam to reikia? Kaip jau sakiau, tai privertė mane susimąstyti, jog čia vis dėlto gali būti komanda.

Jie įžengė į trumpą stiklinį tunelį. Po jų kojomis žibėjo tamsiai purpurinė šviesa.

— Ultravioletinė, — tarė Betė. — Nežinau, kam ji reikalinga.

— Dezinfekcijai?

— Galbūt.

— Turbūt ji čia tam, kad gerai įdegtum, — pasakė Haris. — Gautum vitamino D.

Ir tada jie pateko į didžiulį kambarį — nieko panašaus Normanas gyvenime nebuvo matęs. Purpurinis švytėjimas, sklindantis iš grindų, panardino kambarį į ultravioletinę šviesą. Prie visų keturių sienų primontuotos plačių stiklinių vamzdžių eilės. Kiekvienas iš jų turėjo po sidabrinį čiužinį. Bet patys vamzdžiai pasirodė esą tušti, be gyvybės ženklų.

— Ateikite čia, — pamojo ranka Betė.

Jie pažvelgė į vieno stiklinio vamzdžio vidų. Nuoga moteris kažkada buvo visai graži. Jos oda tamsiai rudos spalvos ir smarkiai susiraukšlėjusi, kūnas sudžiūvęs.

— Mumifikuota? — paklausė Haris.

Betė linktelėjo galvą.

— Geriausia, ką aš sugebėjau išmąstyti. Vamzdžio neatidariau dėl galimos infekcijos rizikos.

— Koks čia kambarys? — jis apsižvalgė aplinkui.

— Tai tikriausiai kažkokia šaldymo kamera. Kiekvienas vamzdis yra atskirai prijungtas prie gyvybės palaikymo sistemos — energijos tiekimas, oro kondicionieriai, šildytuvai, įvairūs mechanizmai — kitame kambaryje.

— Dvidešimt vamzdžių, — suskaičiavo Haris.

— Ir dvidešimt lovų, — pridūrė Normanas.

— Tai kur visi kiti?

Betė papurtė galvą:

— Nežinau.

— Ši moteris vienintelė išlikusi?

— Ko gero. Kitų neradau.

— Įdomu, kaip jie visi mirė, — tarė Haris.

— Ar tu buvai prie sferos? — paklausė Normanas Betės.

— Ne. O ką?

— Tik pasidomėjau.

— Nori pasakyti, jog komanda galėjo išmirti po to, kai jie rado tą sferą?

— Tiesą sakant, taip.

— Aš nemanau, kad sfera būtų agresyvi ar kuo nors pavojinga, — pareiškė Betė. — Visai įmanoma, kad komanda žuvo dėl natūralių priežasčių per pačią kelionę. Ši moteris, pavyzdžiui, taip gerai išsilaikusi — iš karto kyla mintis apie radiaciją, kurios ji tikriausiai gavo didelę dozę. Aplink juodąją skylę tvyro milžiniškas radiacijos kiekis.

— Tau atrodo, kad komanda žuvo, keliaudama pro juodąją skylę, o sferą erdvėlaivis automatiškai prigriebė vėliau?

— Įmanomas dalykas.

— Ji visai neblogai atrodo, — tarstelėjo Haris, įbedęs nosį į stiklą. — Vaje, žurnalistai pašėls nuo šito atradimo. Seksuali moteris rasta nuoga ir mumifikuota. Vienuoliktos valandos filmas.

— Be to, ji dar aukšta, — atkreipė dėmesį Normanas, — ne žemesnė kaip šešios pėdos.

— Tikra amazonė, — pridūrė Haris, — su puikiais papais.

— Na, klausyk, — pasipiktino Betė.

— Kas nors ne taip — įsižeidei už ją? — paklausė Haris.

— Nemanau, jog būtina tokius dalykus komentuoti.

— Jei atvirai, Bete, — pridūrė Haris, — ji šiek tiek panaši į tave.

Betė susiraukė.

— Aš rimtai. Ar tu žiūrėjai į ją?

— Nekalbėk nesąmonių.

Normanas pažvelgė pro stiklą, prisidengęs akis ranka nuo purpurinių, ultravioletinių vamzdžių grindyse atspindžių. Moters mumija iš tikrųjų priminė Betę — jaunesnę, aukštesnę, stipresnę, bet vis dėlto Betę.

— Jis teisus, — tarė Normanas.

— Gal ji — tai tu iš ateities, — spėjo Haris.

— Ne, akivaizdu, kad jai tik apie dvidešimt.

— Gal ji tavo anūkė.

— Labai jau nedidelė tikimybė.

— Ką tu žinai, — tarė Haris. — Ar Dženiferė panaši į tave?

— Ne visai. Tačiau ji dabar tik bręsta ir dar neatrodo kaip moteris. Beje, aš taip pat.

Normaną nustebino tas įsitikinimas, su kuriuo Betė neigė bet kokį panašumą ar sąsają su moters mumija.

— Bete, kas, tavo nuomone, čia įvyko? — paklausė jis. — Kodėl liko tik ši moteris?

— Manau, kad ji atliko svarbų vaidmenį šioje ekspedicijoje, — atsakė Betė. — Galbūt ji netgi buvo kapitonė arba kapitono padėjėja.

Kiti — daugiausia vyrai. Jie padarė kažką kvailo — nežinau ką — kažką, dėl ko ji prieštaravo, o padarinys toks, kad jie visi išmirė. Ji vienintelė liko gyva visame kosminiame laive. Parskraidino jį namo. Bet jai kažkas atsitiko — ji niekuo negalėjo sau padėti ir mirė.

— Kas atsitiko?

— Nežinau. Kažkas.

„Nepakartojama", — pagalvojo Normanas. Anksčiau jis apie tai net nesusimąstė, bet šis kambarys — apskritai visas laivas — yra vienas, didelis Roršakas. Arba, tiksliau sakant, TAT. Teminės apercepcijos testas — tai psichologinis testas, sudarytas iš serijos dviprasmiškų paveikslėlių. Tiriamiems subjektams reikia pasakyti, kas, jų nuomone, vyksta tuose paveikslėliuose. Kadangi juose nieko aiškiai nesimatydavo, subjektams tekdavo pateikti savo versiją. Ir visos istorijos papasakodavo daugiau apie patį pasakotoją nei apie paveikslėlį.

Dabar Betė fantazavo apie šį kambarį: moteris vadovauja visai ekspedicijai, vyrai, nepaklausę jos įsakymų, žūva, ji vienintelė išgyvena — vienintelė iš likusių gyvų.

Iš šios istorijos ne daug ką sužinosi apie kosminį laivą. Bet užtai labai daug apie pačią Betę.

— Suprantu, — prabilo Haris. — Nori pasakyti, kad tai ji padarė klaidą ir nuskraidino laivą per toli į praeitį. Tipiška moteris prie vairo.

— Ar tau būtinai reikia iš visko šaipytis?

— Ar tau būtinai reikia viską priimti taip rimtai?

— Tai *yra* rimta, — atkirto Betė.

— Papasakosiu tau kitokią istoriją, — pasiūlė Haris. — Ši moteris susimovė. Jai reikėjo kažką padaryti, o ji pamiršo arba padarė kokią nors klaidą. Paskui ji užsišaldė. Jos klaidos padarinys toks, kad likusi komandos dalis išmirė, o ji pati taip niekada ir nepabudo iš hibernacijos būsenos — niekada nesužinojo, ką padarė, nes ji iš viso nesuvokė, kas iš tiesų vyksta.

— Neabejoju, kad tau ši istorija patinka labiau, — atrėžė Betė. — Ji atitinka tavo tipišką juodaodžio nepagarbą moteriai.

— Ramiau, — įsikišo Normanas.

— Tave piktina moteriška stiprybė, — nesustojo Betė.

— Kokia stiprybė? Tu vadini sunkumų kilnojimą stiprybe? Tai tik jėga — o ji kyla iš silpnumo, ne iš stiprybės.

— Tu, kaulų vyniotini.

— Ir ką tu dabar darysi, sumuši mane? — pasiteiravo Haris. — Tu taip įsivaizduoji stiprybę?

— Aš žinau, kas yra stiprybė, — Betė nuožmiai į jį dėbtelėjo.

— Ramiau, ramiau, — vėl įsiterpė Normanas. — Neįsivelkite į ginčą.

— Ką tu manai, Normanai? Ar tu gali mums papasakoti savo istoriją apie šį kambarį?

— Ne. Negaliu.

— Na, ką tu, — nesutiko Haris. — Aišku, kad gali.

— Ne, — tvirtai atkirto Normanas. — Ir aš neketinu tarpininkauti jums. Mes privalome remti vienas kitą. Mes turime dirbti kaip komanda, kol esame vandenyno dugne.

— Tai Haris stengiasi mus padalyti, — tarė Betė. — Nuo pat šios kelionės pradžios jis visus nervindavo. Tie jo dirbtinai kandūs komentarai...

— Kokie dar dirbtinai kandūs komentarai? — nustebo Haris.

— Tu puikiausiai žinai kokie.

Normanas apsisuko ir patraukė išėjimo link.

— Kur tu eini?

— Jūsų auditorija pasišalina.

— Kodėl?

— Todėl, kad jūs abu esate nuobodūs.

— O, — tarstelėjo Betė, — misteris Kietas Psichologas nusprendžia, kad mes nuobodūs?

— Taip, — Normanas neatsigręždamas nužingsniavo stikliniu koridoriumi.

— Na, ir kur tu nueisi, taip spręsdamas apie žmones? — suriko Betė pavymui.

Jis žingsniavo toliau.

— Aš su tavim kalbu! Nedrįsk išeiti, kol aš su tavimi kalbu, Normanai!

Jis ir vėl įėjo į virtuvę, pradėjo atitraukinėti stalčius, bandydamas surasti riešutinių plytelių. Jis vėl jautėsi alkanas, o paieška nukreipė jo mintis nuo tų dviejų. Normanui teko pripažinti, kad jam kėlė rūpestį tai, kaip klostosi reikalai. Jis rado plytelę ir, nuplėšęs foliją, suvalgė ją. Susirūpinęs, bet nenustebęs. Tyrinėdamas žmonių grupės varomąją jėgą, jis jau seniai spėjo įsitikinti, koks teisingas yra senas posakis „Kur trys — ten minia". Didelės psichologinės įtampos situacijose grupė iš trijų žmonių paprastai būdavo nestabili. Jeigu tik jie tiksliai nežinodavo kas už ką atsako, paprastai linkdavo suformuoti besikeičiančias priklausomybes, du prieš vieną. Būtent taip dabar ir atsitiko.

Jis baigė kramsnoti riešutinę plytelę, paskui akimirksniu suvalgė dar vieną. Kiek dar laiko jiems teks išbūti jūros dugne? Mažiausiai trisdešimt šešias valandas? Jis pabandė surasti vietą, kur būtų galima įsidėti daugiau plytelių, tačiau jo poliesterio kostiumas neturėjo kišenių.

Su nusivylimo ženklais veiduose į virtuvę įėjo Betė su Hariu.

— Norite riešutinės plytelės? — paklausė jis.

— Mes norime atsiprašyti, — tarė ji.

— Už ką?

— Už tai, kad elgėmės kaip vaikai, — atsakė Haris.

— Man gėda, — pridūrė Betė. — Jaučiuosi tragiškai, taip praradusi savitvardą, jaučiuosi kaip visiška idiotė... — Betė stovėjo nunarinusi galvą, spoksodama į grindis. „Įdomu, kaip staigiai ji pasikeitė, — stebėjosi jis. — Tik ką buvo agresyviai pasitikinti savimi, dabar, priešingai, kalba nusižeminusiu, atsiprašančiu tonu. Tik juoda arba balta. Jokių pilkų atspalvių".

— Geriau palikime viską ramybėje, — pasakė jis. — Mes visi esame pavargę.

— Aš tiesiog siaubingai jaučiuosi, — tęsė Betė. — Tikrai, siaubingai. Jaučiuosi taip, lyg būčiau jus abu nuvylusi. Visų pirma man čia ne vieta. Nesu verta būti šioje grupėje.

— Bete, suvalgyk riešutinę plytelę ir nustok savęs gailėtis, — pasiūlė Normanas.

— Taip, — sutiko Haris. — Man tu labiau patinki, kai pyksti.

— Man jau bloga nuo tų plytelių, — atsakė Betė. — Prieš jums ateinant, aš jų suvalgiau vienuolika.

— Na, tai padaryk lygų tuziną, — tarė Normanas, — ir mes grįšime į modulį.

Žingsniuodami vandenyno dugnu, jie įsitempę dairėsi, ar nesiartina kalmaras. Normaną guodė tik tas faktas, kad jie buvo apsiginklavę. Ir dar kai kas: kažkoks vidinis pasitikėjimas savimi, pasilikęs po paskutinio susidūrimo su kalmaru.

— Tu laikai žeberklą rankose, lyg norėtum ką nors pritrėkšti, — tarė Betė.

— Galima ir taip sakyti. Visą savo gyvenimą jis dirbo akademinėje aplinkoje, universiteto tyrinėtoju, ir niekada nemanė esąs kovingas, veiksmo žmogus. Bent jau nieko tokio, kas būtų už įprasto golfo žaidimo ribų. O dabar, laikydamas užtaisytą automatinį žeberklą, jis suvokė, kad jam visai patinka šis jausmas. Ant tako, tarp erdvėlaivio ir modulio, Normanas pastebėjo gausybę jūros žvaigždžių. Jiems teko apeiti žvaigždes šonais. Kai kurių dydis siekė keturias, penkias pėdas. Jos žaižaravo blizgančiu purpuru bei mėlyna spalva. Normanas neabejojo, kad jūros žvaigždžių čia nebuvo, kai jie pirmą kartą atvyko į modulį.

Dabar, be šių spalvingų gyvių, aplinkui dar plaukiojo didžiulis žuvų būrys. Dauguma iš jų buvo juodos su rausva juostele ant nugaros. Betė paaiškino, jog čia Ramiojo vandenyno koralinių rifų žuvys, tipiškos šiam regionui.

„Viskas keičiasi, — pagalvojo jis. — Aplink mane viskas keičia-

si". Bet ir dėl to jam kilo šiokų tokių abejonių. Tiek daug kitų dalykų galėjo pakeisti jo pojūčius — aukšto slėgio atmosfera, jo sužeidimai, graužianti įtampa ir baimė, kurią nuolat jautė.

Akies krašteliu jis pastebėjo kažką blyškaus. Pašvietęs žibintuvėliu į dugną, jis išvydo vinguriuojančią labai ilgą baltą juostelę su juodais brūkšneliais. Iš pradžių jis pamanė matąs ungurį. Netrukus pamatė mažytę galvą ir burną.

— Palaukite, — Betė uždėjo ant jo peties savo ranką.

— Kas čia?

— Jūros gyvatė.

— Ar jos pavojingos?

— Paprastai ne.

— Nuodingos? — paklausė Haris.

— Nepaprastai nuodingos.

Gyvatė slinko visai arti dugno, akivaizdžiai ieškodama maisto. Į žmones ji nekreipė jokio dėmesio ir Normanas pajuto, kad jam patinka stebėti šią gražuolę, ypač dabar, nuplaukiančią šalin.

— Man nuo jos kyla šiurpuliai, — prisipažino Betė.

— Ar žinai, kokia rūšis? — paklausė Normanas.

— Gali būti ir Belčerio. Ramiajame vandenyne visos gyvatės yra nuodingos, bet Belčerio jūros gyvatė — nuodingiausia. Tiesą sakant, kai kurie tyrinėtojai mano, jog tai — mirtinai pavojingiausia reptilija visame pasaulyje, kurios nuodai šimtą kartų stipresni už karališkosios kobros arba juodosios tigrinės gyvatės.

— Jeigu ji įkas...

— Pakratysi kojas po dviejų minučių.

Jie žiūrėjo, kaip gyvatė nuvinguriuoja tarp jūros žvaigždžių. Po akimirkos ji pranyko.

— Jūros gyvatės paprastai nėra agresyvios, — tarė Betė. — Kai kurie narai netgi liečia jas, žaidžia su jomis, bet aš taip niekada nedaryčiau. Dieve. *Gyvatės.*

— Kodėl jos tokios nuodingos? Ar tam, kad suparalyžiuotų savo auką?

— Žinai, įdomu tai, kad daugiausia toksinių būtybių pasaulyje gyvena vandenyje. Sausumos padarų nuodai yra niekas, palyginti su jų, ir netgi iš žemės gyvūnų mirtiniausi nuodai yra išgaunami iš amfibijos, rupūžės *Bufotene marfensis*. Jūroje galima rasti nuodingų žuvų, tokių kaip fugu, kurios yra delikatesas Japonijoje; taip pat nuodingų moliuskų, tokių kaip kūginių žvaigždžių *Alaverdis lotensis*. Kartą, plaukiodama valtimi Guame, mačiau, kaip viena moteris ištraukė iš vandens kūginę žvaigždę. Moliusko kiaukutas išties labai gražus, bet reikia žinoti, kurioje vietoje jį galima liesti. Tas gyvis išstūmė savo nuodingą dyglį ir įgėlė jai į delną. Žengusi tris žingsnius, ji nugriuvo tam-

poma traukulių ir mirė per valandą. Taip pat yra nuodingų augalų, nuodingų jūrinių pinčių, nuodingų koralų. Be to, dar gyvatės. Netgi pačios silpniausios jūros gyvatės yra visada mirtinos.

— Nuostabu, — tarstelėjo Haris.

— Na, privalai suprasti, kad vandenynas — tai kur kas senesnė gyvenamoji aplinka negu sausuma. Vandenyje gyvybė egzistuoja jau tris su puse milijardo metų, daug ilgiau negu žemėje. Konkurencijos ir gynybos būdai vandenyje labiau išsivystę — tam buvo daugiau laiko.

— Nori pasakyti, kad po keleto milijardų metų sausumoje irgi atsiras siaubingai nuodingų gyvių?

— Jei mes išgyvensime taip ilgai, — tarė ji.

— Geriau grįškime į modulį, — pasiūlė Haris.

Jų buveinė buvo visai netoli. Jie galėjo įžiūrėti burbuliukų sroveles, kylančias į viršų pro skylutes.

— Tas išpera visas prakiuręs, — tarstelėjo Haris.

— Manau, oro mums pakaks.

— Gal verčiau pats patikrinsiu.

— Labai prašau, — atšovė Betė, — bet aš dirbau kruopščiai ir nuodugniai.

Normanas pamanė, jog tuoj prasidės dar vienas ginčas, bet Haris su Bete paliko vienas kitą ramybėje. Jie prisiartino prie liuko ir įsiropštė į DH-8.

VALDYMO PULTAS

— Džeri?

Normanas atidžiai stebėjo ekraną. Jis buvo tuščias, išskyrus mirksinčią skalės rodyklę.

— Džeri, ar tu ten?

Ekrane niekas nepasirodė.

— Man įdomu, kodėl tu nešneki, Džeri? — tarė Normanas.

Jokio atsakymo.

— Bandai griebtis šiek tiek psichlogijos? — Betė tikrino išorinių sensorių valdymo svirtis, peržvelgdama diagramas. — Mano nuomone, psichologinius triukus tau reikėtų išbandyti su Hariu.

— Ka nori tuo pasakyti?

— Noriu pasakyti, kad Hariui nederėtų kišti savo nagų prie gyvybės palaikymo sistemos. Nemanau, kad jis dabar stabilios būklės.

— Stabilios būklės?

— Tai vienas iš tavo psichologinių triukų, ar ne? Pakartoti paskutinius sakinio žodžius ir taip priversti kitą žmogų kalbėti.

— Kalbėti? — nusišypsojo Normanas.

— Na, gerai, galbūt mane truputį ir slegia įtampa. Bet, Normanai, dabar rimtai. Prieš man išeinant į laivą, į kambarį įėjo Haris ir pasakė perimsiąs iš manęs stebėjimą. Aš pranešiau jam, jog tu dabar esi povandeninėje valtyje, tačiau kalmaro aplinkui nesimatė, o aš labai norėjau patekti į laivą. Jis sutiko ir pakeitė mane. Todėl aš viską taip ir palikau. Dabar jis neprisimena nė vieno savo žodžio. Ar tau neatrodo, jog tai sumautas reikalas?

— Sumautas reikalas? — perklausė Normanas.

— Liaukis, pakalbėkime rimtai.

— Rimtai? — pakartojo Normanas.

— Ar tu bandai išvengti pokalbio? Aš pastebėjau, ką tu darai, kai nenori kalbėti apie nemalonius dalykus. Priverti visus šnekėti ramiai, nukreipi pašnekesį tolyn nuo sudėtingų temų. Tačiau paklausyk manęs, Normanai. Dėl Hario mums kyla problemų.

— Aš klausausi tavęs, Bete.

— Ir?

— Būtent tuo momentu manęs čia nebuvo, todėl nežinau nieko tikro. Dabartinis Haris man labai panašus į senąjį — arogantiškas, pasipūtęs ir labai labai protingas.

— Tu nemanai, kad jis palūžta psichiškai?

— Ne daugiau už mus visus.

— Jėzau! Ką man padaryti, kad įtikinčiau tave? Aš *tikrai kalbėjau* su žmogumi, kuris dabar visa tai neigia. Manai, jog tai normalu? Manai, mes galime pasitikėti tokiu asmeniu?

— Bete, manęs čia nebuvo.

— Nori pasakyti, kad protas pasimaišė man?

— Manęs čia nebuvo.

— Tau atrodo, jog aš esu ta, kuri palūžta. Sakau, kad dalyvavau neegzistuojančiame pokalbyje?

— Bete.

— Normanai, paklausyk manęs. Haris kelia problemų, o tu nenori pažvelgti tiesai į akis.

Jie išgirdo artėjančius žingsnius.

— Einu į savo laboratoriją, — tarė ji, — o tu pamąstyk apie mano žodžius.

Ji užlipo kopėčiomis į viršų kaip tik tuo metu, kai pasirodė Haris.

— Na, spėk vieną kartą. Betė puikiai padirbėjo su gyvybės palaikymo sistemomis. Viskas atrodo nuostabiai. Pagal dabartinį suvartojimo kiekį, oro mums užteks dar penkiasdešimt dviem valandoms. Mes išsilaikysime. Ar kalbėsi su Džeriu?

— Ką? — nesuprato Normanas.

Haris parodė į ekraną.

SVEIKAS, NORMANAI.

— Nežinau, kada jis grįžo. Anksčiau jis nešnekėjo.

— Bet užtai dabar šneka, — pažymėjo Haris.

SVEIKAS, HARI.

— Kaip klostosi reikalai, Džeri? — paklausė šis.

AČIŪ, PUIKIAI. KAIP EINASI JUMS? AŠ LABAI LAUKIU, KADA GALĖSIU PASIKALBĖTI SU JŪSŲ ESYBĖMIS. KUR YRA VALDANČIOJI ESYBĖ HARALDAS S. BARNESAS?

— O tu nežinai?

AŠ NEJAUČIU ŠIOS ESYBĖS DABAR.

— Jis, aaa, išnykęs.

SUPRANTU. JIS NEBUVO DRAUGIŠKAS. JAM NEPATIKO KALBĖTIS SU MANIMI.

Normanas pagalvojo: „Ką jis nori tuo pasakyti? Ar Džeris atsikratė Barneso todėl, kad, jo nuomone, šis buvo nedraugiškas?"

— Džeri, — prabilo Normanas, — kas atsitiko su valdančiąja esybe?

JIS BUVO NEDRAUGIŠKAS. MAN JIS NEPATIKO.

— Taip, bet kas *atsitiko* su juo?

JO NĖRA DABAR.

— O kitos esybės?

IR KITOS ESYBĖS. JOMS NEPATIKO KALBĖTIS SU MANIMI.

— Manai, jis nori pasakyti, kad atsikratė jų?

AŠ NESIDŽIAUGIU GALĖDAMAS KALBĖTIS SU JAIS.

— Taigi jis atsikratė visų kareivių? — pridūrė Haris.

Normanas įtemptai mąstė: „Tai ne visai teisinga. Jis taip pat atsikratė ir Tedo, o šis juk bandė užmegzti su juo ryšį. Arba su kalmaru. Ar tas padaras susijęs su Džeriu? Kaip čia gražiau jo paklausius?"

— Džeri...

TAIP, NORMANAI. AŠ ČIA.

— Pasikalbėkime.

GERAI. MAN TAI LABAI PATINKA.

— Papasakok mums apie kalmarą, Džeri.

ESYBĖ KALMARAS YRA PASIREIŠKIMAS.

— Iš kur ji atsirado?

AR JUMS PATINKA JI? GALIU PADARYTI TAIP, KAD JI VĖL PASIREIKŠTŲ.

— Ne, ne, nedaryk to, — skubiai tarė Normanas.

JUMS NEPATINKA JI?

— Ne, ne, mums jis patinka, Džeri.

AR TAI TIESA?

— Taip, tiesa. Mums ji patinka. Tikrai.

GERAI. AŠ LAIMINGAS, KAD JI PATINKA JUMS. TAI LABAI DIDELĖ ĮSPŪDINGA ESYBĖ.

— O, taip, — Normanas nusišluostė prakaitą nuo kaktos. „Viešpatie, — pagalvojo jis, — atrodo lyg kalbėtum su vaiku, kuris laiko rankose užtaisytą ginklą".

MAN SUNKU PADARYTI TAIP, KAD PASIREIKŠTŲ ŠI DIDELĖ ESYBĖ. AŠ LAIMINGAS, KAD JI PATINKA JUMS.

— Labai įspūdinga, — sutiko Normanas. — Bet tau visai nebūtina ją pakartoti mums.

DARYTI PASIREIŠKIMUS MAN YRA LAIMĖ.

— Taip, neabejoju.

AŠ DŽIAUGIUOSI GALĖDAMAS DARYTI PASIREIŠKIMUS TAU, NORMANAI. TAIP PAT IR TAU, HARI.

— Ačiū, Džeri.

AŠ DŽIAUGIUOSI IR JŪSŲ PASIREIŠKIMAIS.

— *Mūsų* pasireiškimais? — Normanas žvilgtelėjo į Harį. Matyt, Džeris manė, kad žmonės iš modulio jam irgi kažką rodo. Džeris turbūt manė, jog tai kažkokie mainai.

TAIP, AŠ LABAI DŽIAUGIUOSI JŪSŲ PASIREIŠKIMAIS IRGI.

— Papasakok apie mūsų pasireiškimus, Džeri, — paprašė Normanas.

PASIREIŠKIMAI NEDIDELI. JIE NEIŠSIPLEČIA TOLIAU JŪSŲ ESYBIŲ, BET ŠIE PASIREIŠKIMAI MAN NAUJI. JIE YRA MAN LAIMINGI.

— Apie ką jis čia kalba? — nustebo Haris.

TAVO PASIREIŠKIMAI, HARI.

— Kokie dar pasireiškimai, Dieve mano?

— Nesikarščiuok, — tarė Normanas. — Apsiramink.

MAN PATIKO ŠITAS, HARI. PADARYK KITĄ.

Normanas susimąstė: „Negi jis jaučia emocijas? Ar jis laiko mūsų emocijas pasireiškimais? Tačiau čia nėra jokios prasmės. Džeris nesugeba skaityti jų minčių, jie jau aptarė tai. Gal reikėtų patikrinti dar kartą? Džeri, ar girdi mane?"

MAN PATINKA HARIS. JO PASIREIŠKIMAI RAUDONI. JIE YRA SĄMOJINGI.

— Sąmojingi?

SĄMOJINGI = DAUG SĄMOJO?

— Suprantu, — tarė Haris. — Jis laiko mus juokingais.

JUOKINGI = DAUG JUOKO?

— Ne visai, — atsakė Normanas. — Mūsų esybės turi tokią sąvoką... — nutęsė jis. „Kaip paaiškinti žodį „juokingas"? Apskritai, kas yra pokštas?" — Mūsų esybės turi sąvoką situacijai, kuri sukelia tam tikrų nepatogumų. Tokią situaciją mes vadiname humoristiška.

HUMO RIS TIŠKA?

— Ne. Vienas žodis, — Normanas ištarė jį paraidžiui.

SUPRANTU. JŪSŲ PASIREIŠKIMAI YRA HUMORISTIŠKI. ESYBĖ KALMARAS DARO DAUG HUMORISTIŠKŲ SITUACIJŲ IŠ JŪSŲ.

— Mes taip nemanome.

AŠ TAIP MANAU.

„Tai beveik viską apibendrina", — pagalvojo Normanas, sėdėdamas prie valdymo pulto. Jam kažkaip reikėjo priversti Džerį suvokti visą jo poelgių rimtumą.

— Džeri, tavo pasireiškimai žaloja mūsų esybes, — paaiškino jis. — Kai kurios iš mūsų esybių jau išnyko.

TAIP, AŠ ŽINAU.

— Jeigu tęsi savo pasireiškimus —

MAN PATINKA DARYTI PASIREIŠKIMUS. TAI HUMORISTIŠKA JUMS.

— tai visai netrukus išnyks visos mūsų esybės. Niekas su tavimi nešnekės.

AŠ TO NETROKŠTU.

— Žinau. Bet dauguma mūsų esybių jau išnyko.

SUGRĄŽINK JAS.

— Mes negalime to padaryti. Jos išnyko visam laikui.

KODĖL?

— Mes negalime jų sugrąžinti.

KODĖL?

„Visai kaip vaikas, — pagalvojo Normanas. — Būtent kaip vaikas. Tu aiškini vaikui, jog negali daryti tai, ko jis nori, negali žaisti taip, kaip jis nori, o jis atsisako tai suprasti ir priimti".

— Mes neturime tokios galios, Džeri, kad įstengtume juos sugrąžinti.

AŠ TROKŠTU, KAD JŪS SUGRĄŽINTUMĖTE KITAS ESYBES TUOJAU PAT.

— Jis mano, jog mes atsisakome žaisti, — prabilo Haris.

SUGRĄŽINKITE ESYBĘ TEDĄ.

— Mes negalime, Džeri, — atsakė Normanas. — Padarytume taip, jei tik sugebėtume.

MAN PATINKA ESYBĖ TEDAS. JIS YRA LABAI HUMORISTIŠKAS.

— Taip, tu irgi patikai Tedui. Jis bandė su tavimi šnekėtis.

TAIP, MAN PATINKA JO PASIREIŠKIMAI. SUGRĄŽINKITE TEDĄ.

— Mes negalime.

Stojo ilga pauzė.

AŠ ĮŽEIDŽIAU JUS?

— Ne, visai ne.

MES ESAME DRAUGAI, NORMANAI IR HARI.

— Taip, esame.

TADA SUGRĄŽINKITE KITAS ESYBES.

— Jis tiesiog atsisako suprasti, — susinervino Haris. — Džeri, dėl Dievo meilės, mes negalime to padaryti.

TU ESI HUMORISTIŠKAS, HARI. PADARYK TAI DAR KARTĄ.

„Jis iš tiesų jaučia stiprias mūsų emocines reakcijas, laikydamas jas kažkokiais pasireiškimais, — pamanė Normanas. — Ar toks ir yra jo žaidimas — provokuoti kitą pusę, o paskiau linksmintis jų atsakymais? Ar jį pradžiugino ryškios emocijos, kurias sukėlė kalmaras? Ar toks ir yra jo žaidimas?"

HARI, PADARYK TAI DAR KARTĄ. HARI, PADARYK TAI DAR KARTĄ.

— Ei, seni, — įširdo Haris. — Atšok nuo manęs.

AČIŪ TAU. MAN TAI PATINKA. TAI IRGI RAUDONA. DABAR PRAŠAU SUGRĄŽINTI IŠNYKUSIAS ESYBES.

Normanui į galvą šovė mintis.

— Džeri, jeigu tu trokšti kitų esybių, kodėl *pats* jų nesugrąžini? — paklausė jis.

AŠ NESIDŽIAUGIU TAIP DARYDAMAS.

— Bet tu galėtum tai padaryti, jei tik užsinorėtum.

AŠ GALIU PADARYTI BET KĄ.

— Aišku, kad gali. Tai kodėl nesugrąžini kitų esybių, kurių taip trokšti?

NE. AŠ NESU LAIMINGAS TAIP DARYDAMAS.

— Kodėl ne? — paklausė Haris.

EI, SENI, ATŠOK NUO MANĘS.

— Neįsižeisk, Džeri, — skubiai tarė Normanas.

Atsakymas ekrane nepasirodė.

— Džeri?

Jokio atsako ekrane.

— Jis vėl pradingo, — Haris papurtė galvą. — Velniai žino, ką tas mažas šunsnukis sugalvos dar.

Normanas užlipo į laboratoriją pasimatyti su Bete, tačiau ji snaudė, susirietusi ant kušetės. Miegodama buvo visai graži. Kaip keista, kad po tiek laiko, praleisto vandenyno dugne, ji sugebėjo atrodyti tokia švytinti, lyg visi šiurkštūs veido bruožai būtų išnykę. Ir nosis ne tokia aštri; burnos linijos švelnesnės, lūpos putlesnės. Jis pažvelgė į jos gyslotas rankas su išsišokusiomis venomis. Raumenys tapo lygesni, lyg ir moteriškesni.

„Kas žino? — dingtelėjo jam į galvą. — Po tokios daugybės valandų čia jau apie nieką negali spręsti". Jis nulipo kopėčiomis žemyn prie savo gulto. Haris jau miegojo, garsiai knarkdamas.

Normanas užsinorėjo dar kartą išsimaudyti duše. Atsistojęs po čiurkšle, jis padarė stulbinantį atradimą.

Mėlynės, išmarginusios visą jo kūną, išnyko.

„Na, beveik išnyko", — pagalvojo jis, spoksodamas į likusius geltonus ir purpurinius lopinėlius. Jos išgijo per porą valandų. Eksperimentuodamas jis pajudino galūnes ir suprato, kad skausmas taip pat dingo. Kodėl? Kas atsitiko? Vieną sekundę jis manė, jog tai — sapnas arba košmaras, paskui suvokė: ne, tai tik atmosfera. Įbrėžos bei mėlynės greičiau išgyja aukšto slėgio aplinkoje. Nieko paslaptingo. Tik atmosferos poveikis.

Jis išsitrynė kūną drėgnu rankšluosčiu taip sausai, kaip tik sugebėjo, ir grįžo prie savo gulto. Haris, kaip ir anksčiau, garsiai knarkė.

Normanas atsigulė ant nugaros, nukreipė akis į raudoną ūžiančią lubų šildytuvo spiralę. Jam į galvą šovė mintis — Normanas atsikėlė ir nutraukė Hario mikrofoną jam nuo gerklės. Knarkimas akimirksniu virto švelniu, plonu cypsėjimu.

„Kur kas geriau", — pamanė jis. Padėjo galvą ant drėgnos pagalvės ir beveik tuojau pat užmigo. Atsibudęs nesuvokė, kiek praėjo laiko — galėjo būti ir pora sekundžių — tačiau jautėsi atsigavęs. Prieš atsistodamas pasirąžė ir nusižiovavo.

Haris vis dar miegojo. Normanas uždėjo mikrofoną į vietą ir knarkimas atsinaujino. Jis nuėjo į D cilindrą, įsitaisė prie valdymo pulto. Ekrane matėsi tie patys žodžiai.

EI, SENI, ATŠOK NUO MANĘS.

— Džeri, — prabilo Normanas. — Ar tu ten, Džeri?

Jokio atsakymo. Džerio ten nebuvo. Normanas dirstelėjo į krūvą išspausdintų lapų, gulinčių vienoje pusėje. „Man reikėtų peržvelgti viską", — nutarė jis. Džeris kėlė jam nerimą. Pirštu negalėjo parodyti kas, tačiau, netgi jei įsivaizduotume ateivį, kaip išpaikintą vaiką karaliuką, Džerio elgesys atrodė beprasmiškas. Tarpusavyje niekas nesisiejo, įskaitant ir paskutinį pranešimą.

EI, SENI, ATŠOK NUO MANĘS.

Gatvės žargonas? Ar tik Hario pamėgdžiojimas? Bet kokiu atveju, tai nėra įprasta Džerio kalbėjimo maniera. Džeris atsakydavo ne visai gramatiškais sakiniais, lyg ir tam tikrais laiko tarpais, taukšdamas apie esybes ir supratimą. Bet retkarčiais jo replikos tapdavo ryškiai šnekamosios kalbos pobūdžio. Normanas pažiūrėjo į popieriaus lapus.

MES GRĮŠIME NETRUKUS PO TRUMPOS MŪSŲ RĖMĖJŲ REKLAMOS.

„Vienas iš pavyzdžių. Iš kur jis tai ištraukė? Skamba taip, lyg šnekėtų Džonis Karsonas. Kodėl Džeris nekalba kaip Džonis Karsonas visą laiką? Kas lemia tas permainas?

Be to, dar yra kalmaro problema. Jei Džeriui patiko juos gąsdinti, jeigu jis linksminosi, purtydamas narvą ir matydamas juos šokinėjančius, kodėl jis pasinaudojo kalmaru? Džeris, atrodo, džiaugėsi, galėdamas parodyti įvairius dalykus. Tai kodėl jis nesukūrė gigantiško kalmaro vienam kartui, kitam — milžiniškų baltųjų ryklių ir taip toliau? Argi tai nesuteiktų jo sugebėjimams didesnio iššūkio?

Ir dar — Tedas. Jis žaidė su Džeriu tuo metu, kai buvo užmuštas. Jei Džeriui taip smarkiai patiko žaisti, tai kam jam reikėjo žudyti žaidėją? Čia paprasčiausiai nebuvo jokios prasmės.

Ar buvo?“

Normanas atsiduso. Jo nerimas kilo iš tam tikrų prielaidų. Jis manė, kad ateiviams būdingas logiškas procesas yra panašus į mūsų. Bet galbūt tai — netiesa. Visų pirma Džerio organizmo metabolizmas gali būti kur kas spartesnis ir todėl jo laiko pojūtis gali smarkiai skirtis nuo mūsų. Vaikai žaidžia su žaislu tik tol, kol šis jiems nusibosta. Valandos, tokios skausmingai ilgos Normanui, gali pasirodyti sekundėmis Džerio sąmonėje. Su kalmaru jis turbūt pažaidė porą sekundžių, paskiau metė jį šalin ir dabar ieško naujo žaislo.

Vaikams nieko nereiškia ir sulaužyti daiktą. Jei Džeris nežino, kas yra mirtis, jam visiškai nerūpi tas faktas, kad užmušė Tedą, kadangi, jo nuomone, mirtis — tai tik laikinas įvykis, Tedo„humoristiškas pasireiškimas“.

„Tačiau teisybė ir tai, — dingtelėjo jam į galvą, — kad Džeris *tikrai* sukūrė ir parodė įvairių dalykų. Žinoma, jei laikysime medūzas, krevetes, jūros žvaigždes ir gyvates jo pasireiškimais. Ar taip iš tiesų yra? O gal tai įprasti šios aplinkos atributai? Ar įmanoma kaip nors atsakyti į šį klausimą?“

„O karinio laivyno jūreivis, — staiga prisiminė jis. — Nepamirškime jūreivio. Iš kur jis atsirado? Ar tai dar vienas iš Džerio pasireiškimų? Ar galėjo Džeris sukurti sau žaidimo partnerius vien tik savo valia? Tokiu atveju jam būtų visai nesvarbu, jei užmuštų juos visus“.

„Bet juk tai visiškai aišku, — pagalvojo Normanas. — Džeriui

nusispjaut, jeigu ir išžudys mus visus. Jis tik nori žaisti ir net nesuvokia, koks stiprus jis yra".

Vis dėlto buvo dar kažkas. Jis permetė akimis išspausdintų lapų krūvą, instinktyviai jausdamas kažkokį organizuotumą. Kažką, ko jis niekaip negalėjo suprasti, kažkokią jungtį, kurios jis niekaip negalėjo suvokti.

Mąstydamas apie tai, jis visą laiką grįždavo prie vieno klausimo: kodėl kalmaras? Kodėl kalmaras?

„Na, žinoma, — pagalvojo Normanas. — Jie šnekėjo apie kalmarą per pietus. Džeris, tikriausiai, nugirdo jų pokalbį. Jis turbūt nusprendė, jog šis padaras labiausiai tiktų provokaciniam pasireiškimui. Ir, be jokių abejonių, jis buvo teisus".

Normanas perdėliojo lapus, pamatė pirmąjį Hario iššifruotą pranešimą.

SVEIKAS. KAIP LAIKAISI? AŠ PUIKIAI. KOKS TAVO VARDAS? MANO VARDAS — DŽERIS.

„Ką gi, pradėti galima ir nuo šitos vietos, kaip ir nuo bet kurios kitos. Haris atliko tikrą žygdarbį, iškodavęs šį sakinį, — pagalvojo Normanas. — Jei Hariui nebūtų pasisekę, jie taip niekada ir nesikalbėtų su Džeriu".

Normanas atsisėdo prie kompiuterio, įdėmiai pažiūrėjo į klaviatūrą. „Kaip ten Haris sakė? Klaviatūra — tai spiralė: raidė G atitinka skaičių 1, B — tai 2 ir taip toliau. Reikia proto išmąstyti tai. Normanas nesugebėtų to padaryti ir per milijoną metų". Jis pabandė surasti raides pirmoje sekoje.

00032125252632 032629 301321 04261037 18 3016 06180
82132 29033005 1822 04261013 0830162137 1604 083016
21 1822 033013130432

„Nagi, pažiūrėkime... 00 žymėjo pranešimo pradžią, taip sakė Haris... 03 — tai H, po to 21 — tai E, 25 — tai L, dar vienas 25 — tai dar viena L, o virš jos 26 — tai O..." *

SVEIKAS.

Taip, viskas atitinka. Jis tęsė vertimą. 032629 buvo KAIP...

KAIP LAIKAISI?

„Kol kas viskas gerai". Normanas pajuto tam tikrą pasitenkinimą, tarytum jis būtų pats pirmas, šifruojantis šį pranešimą. Dabar 18 — tai I**

AŠ PUIKIAI.

---

* HELLO (*angl.*) — SVEIKAS

** I (*angl.*) — AŠ

Jis pradėjo dirbti greičiau, užrašinėdamas raides.

KOKS TAVO VARDAS?

Dabar 1604 buvo MANO... MANO VARDAS... Ir tada jis rado klaidą vienoje raidėje. „Ar tai įmanoma?" Normanas vertė toliau, rado dar vieną klaidą, paskui užrašė visą pranešimą — spoksojo į jį, patirdamas vis didėjantį sukrėtimą.

MANO VARDAS — HARIS.

— Jėzau Kristau, — išspaudė jis.

Patikrinęs viską iš naujo, jis nerado jokios klaidos. Pranešimas skambėjo visiškai aiškiai.

SVEIKAS. KAIP LAIKAISI? AŠ PUIKIAI. KOKS TAVO VARDAS? MANO VARDAS — HARIS.

GALIA

Betė sėdėjo ant savo lovos laboratorijoje, įdėmiai žiūrėdama į pranešimą, kurį Normanas jai įteikė.

— Dieve mano, — tarė ji, nusibraukdama tamsią plaukų sruogą nuo veido, — kaip taip gali būti?

— Viskas atitinka, — atsakė Normanas. — Pati pagalvok. Kada pradėjome gauti žinutes? Po to, kai Haris išėjo iš sferos. Kada pirmą kartą pasirodė kalmaras ir kiti gyviai? Po to, kai Haris išėjo iš sferos.

— Taip, bet —

— Iš pradžių buvo tik maži kalmarai, o paskiau, kai sėdome jų valgyti, atsirado ir krevečių. Kaip tik pietums. Kodėl? Todėl, kad Hariui nepatinka kalmarų skonis.

Betė nieko nesakė, tik klausėsi.

— O kas lyg vaikas bijojo gigantiško kalmaro iš filmo *Dvidešimt tūkstančių mylių po vandeniu*?

— Haris, — patvirtino ji. — Prisimenu, kai jis taip pasakė.

Normanas pradėjo kalbėti karštligiškai:

— O kada Džeris pasirodė ekrane? Kai Haris buvo ryšių sektoriuje. Tik ne kitais kartais. O kada Džeris atsako mums, kai stengiamės užmegzti kalbą? Tik tada, kai Haris yra kambaryje ir girdi, ką mes sakome. Kodėl Džeris negali skaityti mūsų minčių? Todėl, kad ir Haris negali to daryti. Ar pameni, kaip Barnesas vis prašė paklausti jo vardo, o Haris taip ir nepaklausė? Kodėl? Todėl, kad bijojo ekrane pamatysiąs „Haris", ne „Džeris".

— O jūreivis...

— Teisingai. Juodaodis jūreivis. Kas pasirodo kaip tik tuo metu, kai Haris miega ir sapnuoja, kad jį išgelbėja? Pasirodo juodaodis jūreivis, tam, kad mus išgelbėtų.

Betė mąstydama susiraukė.

— O kaip dėl gigantiško kalmaro?

— Na, įpusėjus antpuoliui, Haris susitrenkė galvą ir nuvirto be sąmonės. Kalmaras iš karto pradingo. Ir negrįžo atgal tol, kol Haris neatsikėlė iš lovos ir nepasakė pakeisiąs tave.

— Dieve mano.

— Taip, tai daug ką paaiškina, — tarstelėjo Normanas. Ji truputį patylėjo, spoksodama į pranešimą.

— Bet kaip jis tai daro?

— Abejoju, ar jis iš viso tai daro. Bent jau nesąmoningai, — Normanas jau spėjo pagalvoti apie tai. — Tarkime, jog kažkas atsitiko su Hariu, kai jis pateko į sferos vidų — ten jis įgijo tam tikrą galią.

— Pavyzdžiui, kokią?

— Tokią, kuri paverstų tavo mintis gyvais objektais. Galią, kuri padarytų taip, kad tavo mintys taptų realybe.

Betė vėl susiraukė.

— Kad mintys taptų realybe...

— Šis atvejis nėra jau toks keistas, — tarė jis. — Tik pamąstyk: jei tu būtum skulptorius, iš pradžių sukurtum kažką mintyse ir tik paskiau pradėtum apdoroti akmenį arba raižyti medyje, norėdama įgyvendinti savo sumanymą. Idėja pasirodo pirma, paskui ji įgyvendinama, bandoma įdėti pastangų, kad sukurtum realybę, atspindinčią tavo mintis. Mes įsivaizduojame kažką, vėliau stengiamės padaryti taip, kad tai įvyktų. Kartais viskas atsitinka nesąmoningai — kaip toje istorijoje, kur vyrukas per pietų pertrauką netikėtai grįžta namo ir randa žmoną lovoje su kitu vyru. Paprasčiausiai taip atsitiko.

— Arba žmona, kuri sugauna vyrą lovoje su kita moterimi, — įsiterpė Betė.

— Taip, žinoma. Esmė ta, jog mes sugebame padaryti taip, kad įvyktų tam tikri dalykai, netgi negalvodami per daug apie juos. Aš nemąstau apie kiekvieną žodį, kai kalbu su tavimi. Aš tik ketinu pasakyti kažką ir tai išsprūsta savaime.

— Taip...

— Taigi mes galime sukurti sudėtingus dalykus, pavyzdžiui, sakinius, visai nesistengdami, tačiau mes negalime sukurti tokio sudėtingo dalyko, kaip skulptūra, neįdėdami jokių pastangų. Mes įsitikinę, kad privalome *padaryti* kažką, ne tik paprasčiausiai turėti galvoje idėją.

— Ir mes darome, — pridūrė Betė.

— Na, bent jau ne Haris. Jis žengė vieną žingsnį į priekį. Jam daugiau nereikia raižyti skulptūros. Jis tik pagalvoja ir viskas įvyksta savaime. Jis daro pasireiškimus.

— Haris įsivaizduoja siaubingą kalmarą ir šis netikėtai pasirodo už lango?

— Būtent. O kai praranda sąmonę, kalmaras pranyksta.

— Ir jis gavo tą galią iš sferos?

— Taip.

Betė susiraukė.

— Kodėl jis taip elgiasi? Ar jis bando užmušti mus?

Normanas papurtė galvą:

— Ne, manau, jis pats nieko nesupranta.

— Kaip tai?

— Na, mes apsvarstėme daug pasiūlymų, kas galėtų būti ta sfera iš kitos civilizcijos. Tedas manė, jog tai — trofėjus arba pranešimas — jam sfera atrodė kaip dovana. Hario nuomone, jos viduje kažkas buvo — jam sfera atrodė kaip konteineris. Bet man kyla klausimas, ar negalėjo tai būti mina?

— Nori pasakyti — sprogmuo?

— Ne visai — gynybos būdas, testas. Galbūt ateivių civilizacija išbarstė šiuos daikčiukus po visą galaktiką, o protingoms būtybėms, kurios jas randa, tenka patirti sferos galią. Viskas, apie ką pagalvoji, išsipildo. Jei mąstai apie teigiamus dalykus, gauni pietums puikaus skonio krevečių. Jei apie neigiamus — gauni pabaisą, bandančią tave užmušti. Procesas tas pats, skiriasi tik forma.

— Taigi sfera naikina žmones, jeigu jie mąsto apie neigiamus dalykus, tuo pačiu būdu, kaip ir sausumos mina, kuri sprogsta, jei užlipi ant jos.

— Arba, — pridūrė jis, — jeigu jie paprasčiausiai negali kontroliuoti savo sąmonės. Nes jeigu tu suvoki, ką galvoji, sfera neturės tau jokios ypatingos įtakos. Tačiau, jei nekontroliuoji savęs, ji atsikratys tavimi.

— Kaip tu gali valdyti neigiamas mintis? — staiga susijaudino Betė. — Kaip gali kažkam liepti: „Nemąstyk apie gigantišką kalmarą". Kai tik ištarsi šiuos žodžius, jie iš karto pagalvos apie kalmarą, aišku, bandydami negalvoti apie jį.

— Valdyti mintis įmanoma, — paprieštaravo Normanas.

— Galbūt tam, kas, pavyzdžiui, užsiiminėja joga.

— Visiems, — atkirto Normanas. — Nukreipti dėmesį nuo nepageidaujamų minčių įmanoma. Kaip žmonės nustoja rūkyti? Kaip kiekvienas iš mūsų pakeičia nuomonę dėl ko nors? Kontroliuoja savo mintis.

— Vis tiek nesuprantu, kodėl Haris taip daro.

— Pameni, sakei, jog ši sfera gali smogti mums žemiau juostos. Lygiai taip pat, kaip AIDS virusas imuninei sistemai. AIDS kerta mus, kai mes dar nesame pasirengę. Taip, tam tikra prasme, daro ir sfera. Kadangi mes tikime, jog sugebame mąstyti apie bet ką, be jokių pasekmių. „Akmenys ir pagaliai laužo kaulus man smagiai, tačiau bjaurūs žodžiai manęs nesužeis". Tokie, kaip šis, priežodžiai, pabrėžia esmę. Dabar žodžiai staiga tapo tokie pat realūs, kaip ir pagaliai — jie irgi gali mus rimtai sužeisti. Pasireiškia mūsų mintys — koks nuostabus dalykas — tik tiek, kad pasireiškia *visos* mūsų mintys — ir geros, ir blogos. O mes paprasčiausiai nesame pasirengę jų suvaldyti. Mums anksčiau niekada nereikėjo to daryti.

— Kai buvau vaikas, — įsiterpė Betė, — pykau ant motinos, o jai susirgus vėžiu, pasijutau siaubingai kalta...

— Taip, vaikai taip elgiasi, — sutiko Normanas. — Visi vaikai tiki, kad jų mintys turi galią. O mes kantriai juos mokome, kad jie klysta taip manydami. Žinoma, — tęsė jis, — visada egzistavo ir kita minčių tikėjimo tradicija. Biblija liepia negeisti savo kaimyno žmonos. Mes interpretuojame šiuos žodžius kaip neištikimybės uždraudimą. Bet iš tiesų Biblija ne tai mums nori pasakyti. Ji sako, kad *mintis* apie neištikimybę yra lygiai tokia pat negalima, kaip ir pats poelgis.

— O Haris?

— Ar žinai ką nors apie Jungo psichologiją?

— Tokiam dalykui niekada neteikiau didelės svarbos, — atsakė Betė.

— Na, *dabar* tai svarbu, — tarė Normanas. — Jungas atsiskyrė nuo Froido šio amžiaus pradžioje ir išrutuliojo savo psichologiją. Jungas įtarė, jog žmogaus sieloje yra kažkas, kas atsispindi mūsų mitų bei archetipų slypinčiuose panašumuose. Viena jo mintis skelbė, kad kiekvienas iš mūsų turi tamsiąją asmenybės pusę. Jis pavadino ją „šešėliu", kuris slepia visus nepripažintus asmenybės aspektus — neapykantą, sadizmą ir panašiai. Jungas manė, jog visi žmonės privalo susipažinti su savo šešėline puse. Bet labai mažai kas taip darė. Mums labiau patinka laikyti save mielais žmogeliais, netrokštančiais žudyti, luošinti, prievartauti ir plėšti.

— Taip...

— Pasak Jungo, jei tu nepripažinsi savo šešėlio, jis valdys tave.

— Tai mes dabar matome tamsiąją Hario pusę?

— Galima sakyti, taip. Haris nori pavaizduoti save kaip Poną Arogantišką Juodaodį Žiniuką, — paaiškino Normanas.

— Tai jau tikrai.

— Taigi, jei Haris bijo būti modulyje, jūros dugne — o kas nebijo? — jis negali pripažinti savo baimių, o jos vis tiek egzistuoja, pripažįsta jis tai ar ne. Vadinasi, jo tamsioji pusė pateisina visas baimes — sukuria įvairiausių dalykų, kartu įrodydamos, kad jos pagrįstos.

— Kalmaras egzistuoja tam, kad pateisintų jo baimes?

— Taip, panašu.

— Na, nežinau, — atsilošusi Betė pakėlė galvą, jos aukštus skruostikaulius apšvietė lempos. Ji atrodė beveik kaip modelis — elegantiška, graži ir stipri. — Aš esu zoologė, Normanai. Daiktus noriu liesti, laikyti juos rankose, įsitikinti, kad jie tikri. O visos tos teorijos apie pasireiškimus, jos tik... jos tokios... *psichologiškos*.

— Sąmonės pasaulis toks pat tikras ir laikosi tokių pat griežtų taisyklių, kaip ir išorinės realybės pasaulis, — tarė Normanas.

— Taip, aišku, tu teisus, bet... — jis gūžtelėjo pečiais. — Mane tai nelabai tenkina.

— Tu žinai viską, kas atsitiko, nuo tada, kai mes čia patekome. Pasiūlyk kitą hipotezę, paaiškinančią šiuos faktus.

— Negaliu, — pripažino ji. — Stengiausi visą tą laiką, kol tu kalbėjai. Aš negaliu, — sulanksčiusi popieriaus lapą rankoje kurį laiką ji pasėdėjo, mąstydama apie jį. — Žinai, Normanai, tu padarei nemažai stulbinamų išvadų. Labai stulbinamų. Dabar aš į tave žiūriu visai kitomis akimis.

Pamalonintas Normanas nusišypsojo. Didesnę laiko, praleisto modulyje, dalį jis jautėsi taip, lyg būtų penkta koja šuniui, nereikalingas asmuo grupėje. Pagaliau kažkas pripažino ir jo indėlį į šį reikalą, ir tai kėlė jam pasitenkinimą.

— Ačiū, Bete.

Ji pažvelgė į Normaną savo didelėmis akimis — švelniomis ir drėgnomis.

— Tu esi labai patrauklus vyras, Normanai. Iš tiesų anksčiau to nepastebėdavau, — išsiblaškiusi ji prisilietė prie krūtų po aptemptu kostiumu. Rankomis prispaudė medžiagą, išryškinančią sukietėjusius spenelius. Staiga ji atsistojo ir apkabino Normaną, visu kūnu prisiglausdama prie jo. — Mes privalome laikytis kartu, — tarė ji. — Mes privalome laikytis vienas kito, tu ir aš.

— O, taip.

— Nes jei tai, ką sakai, yra tiesa, Haris tampa labai pavojingu žmogumi.

— Taip.

— Vien jau tas faktas daro jį pavojingą, kad jis vaikšto aplinkui, būdamas sąmoningas.

— Taip.

— Ką mums reikės su juo daryti?

— Sveiki, žmonės, — Haris kopė laiptais pas juos. — Ar čia privatus pobūvis? Ar gali bet kas prisijungti?

— Žinoma, — atsakė Normanas, — eikš čia, Hari, — jis pasitraukė toliau nuo Betės.

— Gal aš ne vietoje? Sutrukdžiau?

— Ne, ne.

— Nenorėčiau stoti kam nors skersai asmeninio seksualinio gyvenimo.

— O, Hari, — Betė sėdėjo ant laboratorijos darbo stalo, traukdamasi šalin nuo Normano.

— Na, jūs abu taip atrodote, lyg būtumėte *kažkuo* apkaltinti.

— Tikrai? — paklausė Normanas.

— Taip, ypač Betė. Man ji gražėja sulig kiekviena diena, praleista jūros dugne.

— Aš irgi tai pastebėjau, — nusišypsojo Normanas.

— Neabejoju. Įsimylėjusi moteris. Tau pasisekė, — Haris atsisuko į Betę. — Kodėl tu taip spoksai į mane?

— Visai nespoksau, — atsakė Betė.

— O tu irgi.

— Hari, aš nespoksau.

— Viešpatie, aš juk galiu atskirti, kai į mane kažkas spokso.

Normanas prabilo:

— Hari—

— Aš tik noriu žinoti, kodėl jūs į mane taip žiūrite. Lyg būčiau koks nusikaltėlis.

— Tampi paranojiškas, Hari.

— Susispaudę čia, šnibždatės...

— Mes nesišnibždėjome.

— Kur gi *ne*, — Haris apsižvalgė po kambarį. — Taigi dabar čia pasiliko du balti žmonės ir vienas juodasis, ar ne taip?

— O, Hari...

— Žinote, aš nekvailas. Kažkas tarp jūsų darosi. Galiu iš karto tai atspėti.

— Hari, — tarė Normanas, — niekas nesidaro.

Staiga jie išgirdo žemą, atkaklų pypsėjimą, sklindantį iš apačioje esančio ryšių sektoriaus. Jie persimetė žvilgsniais ir puolė lipti laiptais, pažiūrėti, kas dedasi.

Kompiuteris ekrane lėtai spausdino raidžių grupes.

CQX VDX MOP LKI

— Ar tai Džeris? — paklausė Normanas.

— Nemanau, — atsakė Haris. — Nemanau, kad jis vėl grįžtų prie kodo.

— Ar čia kodas?

— Be abejo, taip.

— Kodėl toks lėtas tempas? — nustebo Betė. Nauja raidė pasirodydavo kas porą sekundžių — nuolat bei ritmiškai.

— Nežinau, — gūžtelėjo pečiais Haris.

— Iš kur jos ateina?

Haris susiraukė.

— Nežinau, bet perdavimo tempas yra pati įdomiausia savybė. Lėtumas. Labai įdomu.

Normanas su Bete laukė, kol Haris viską išsiaiškins. „Kaip mums dabar sutarti su juo, — svarstė Normanas. — Mums jo reikia. Jis ir protingiausias iš mūsų, ir pavojingiausias kartu. Bet mums jo reikia".

CQX VDX MOP LKI XXC VRW TGK PIU YQA

— Įdomu, — pakartojo Haris. — Raidės pasirodo kas penkias sekundes. Todėl, mano manymu, galime drąsiai teigti, jog žinome, iš kur jos ateina. Iš Viskonsino.

Labiau Normaną tikriausiai niekas negalėjo nustebinti.

— Iš Viskonsino?

— Taip. Karinio jūrų laivyno pranešimas. Galbūt jis mums, o gal ir ne, bet jis eina iš Viskonsino.

— Iš kur tu žinai?

— Nes tai vienintelė vieta, iš kurios jis *gali* eiti, — paaiškino Haris. — Ar nutuokiate ką nors apie YŽD? Ne? Na, viskas veikia taip. Radijo bangos yra siunčiamos oru ir, kaip žinote, jos visai neblogai sklinda. Tačiau po vandeniu radijo pranešimo nelabai pasiųsi, nes vanduo yra blogas laidininkas, todėl reikia nepaprastai galingo signalo, kad jos įveiktų netgi trumpą atstumą.

— Taip...

— Tačiau sugebėjimas įsiskverbti yra bangų ilgio funkcija. Įprasta radijo banga yra trumpa. Jos ilgis labai menkutis — trilijonai mažyčių bangelių telpa viename colyje. Bet galima sukelti ir YŽD, ypač žemo dažnio, bangas, — ilgas, siekiančias iki dvidešimties pėdų. Jos praeis didelius nuotolius, tūkstančius mylių pro vandenį be jokių problemų. Vienintelė bėda ta, kad dėl savo ilgumo jos yra labai lėtos. Štai kodėl mes gauname tik po vieną ženklą kas penkias sekundes. Karinėms jūrų pajėgoms reikėjo kokio nors būdo užmegzti ryšį su savo povandeniniais laivais, plaukiojančiais vandenyno dugne, todėl jie Viskonsine sukonstravo milžinišką YŽD anteną, kad būtų įmanoma siųsti tas bangas. Štai, ką mes dabar gauname.

— O kodas?

— Tai turbūt kompresijos kodas — trijų raidžių grupė atstoja iš anksto apibrėžto pranešimo dalį, kad žinutei pasiųsti nereikėtų daug laiko, nes paprasčiausiam tekstui parašyti prireiktų kelių valandų.

CQX VDX MOP LKI XXC VRW TGK PIU YQA IYT EEQ FVC ZNB TMK EXE MMN OPW GEW

Daugiau raidžių nepasirodė.

— Atrodo, tai viskas, — tarė Haris.

— Ir kaip mums išversti jas? — paklausė Betė.

— Manydami, jog čia karinio jūrų laivyno pranešimas, mes to ir nedarysime.

— Galbūt kur nors netoliese yra šifrų knyga, — pasakė Betė.

— Luktelėk, — pasiūlė Haris.

Ekranas pasikeitė, raidžių grupės pradėjo išsiversti viena paskui kitą.

23:40 7-07 SINKOMPEKO VADAS BARNESUI DH-8

— Pranešimas Barnesui, — tarstelėjo Haris. Jie stebėjo, kaip išsiverčia kitos raidžių grupės.

PAVIRŠIAUS PAGALBINIAI LAIVAI JUDA IŠ NANDŽIO IR VIPAČIO Į JŪSŲ BUVIMO VIETĄ. NUMATOMAS ATVYKIMO

LAIKAS 16:00 7-08 ĮJUNGTI AUTOMATINĘ SISTEMĄ PATVIRTINTI SĖKMĖS SPOLDINGAS PABAIGA

— Ar ši žinutė reiškia tai, ką aš manau? — paklausė Betė.

— Taip, — pritarė Haris. — Kavalerija atidunda.

— Velniai rautų! — suplojo rankomis Betė.

— Matyt, audra rimsta. Jie siunčia laivus, kurie bus čia šiek tiek daugiau nei po šešiolikos valandų.

— O automatinė sistema?

Atsakymą jie gavo tučtuojau. Užsižiebė visi modulio ekranai. Kiekvieno iš jų viršutiniame kampe pasirodė nedideli įrėminti skaičiai: 16 : 20 : 00, kurie ėjo atgalios.

— Atskaičiuojama automatiškai.

— Ar egzistuoja kokia nors ypatinga atskaita, pagal kurią mes privalome palikti modulį? — paklausė Betė.

Normanas žvilgtelėjo į skaitmenis. Jie sukosi atgal lygiai taip pat kaip ir povandeninėje valtyje.

— O kaip dėl laivo prie DH-7? — pasidomėjo jis.

— Kam jis dabar rūpi, — numojo ranka Haris.

— Verčiau pasilaikykime jį dar, — pasiūlė Betė. Ji patikrino laikrodį. Iki kito laiko atstatymo turime dar keturias valandas.

— Turime marias laiko.

— Taip.

Mintyse Normanas pabandė įvertinti galimybę išgyventi dar šešiolika valandų.

— Ką gi, nuostabios naujienos! — sušuko Haris. — Kodėl jūs abu atrodote tokie paniurę?

— Tik mąstau, ar mes ištversime, — atsakė Normanas.

— O kodėl ne? — nustebo Haris.

— Džeris gali pirmas ką nors padaryti, — paaiškino Betė. Normaną netikėtai suerzino jos žodžiai. Argi ji nesupranta, kad, sakydama tai, ji įskiepija Hariui šią mintį?

— Kito modulio antpuolio mes neišgyvensime, — pridūrė Betė.

„Užsičiaupk, — supyko Normanas. — Tu gi jam duodi pasiūlymą".

— Modulio antpuolio? — pakartojo Haris.

Normanas skubiai įsiterpė:

— Hari, manau, tau ir man reikėtų vėl pasišnekėti su Džeriu.

— Tikrai? Kodėl?

— Noriu pažiūrėti, ar sugebėsiu įtikinti jį.

— Nežinau, ar sugebėsi, — tarė Haris, — įtikinti jį.

— Bent jau pabandysime, — pasiūlė Normanas, metęs žvilgsnį į Betę. — Verta pabandyti.

Normanas kuo puikiausiai suprato, kad iš tiesų jis šnekės ne su Džeriu, o su kažkuria Hario dalimi. Nesąmoninga, šešėline Hario dalimi. Kaip jam elgtis? Kuo pasinaudoti?

Mąstydamas jis sėdėjo priešais monitoriaus ekraną. Ką jis iš tikrųjų žinojo apie Harį? Harį, kuris užaugo Filadelfijoje, vaikystėje buvo liesas, intravertiškas, labai drovus berniukas, turintis stebuklingų matematinių sugebėjimų, talentą, kurį visaip stengėsi apjuodinti draugai ir šeima. Kartą Haris prasitarė, jog tuo metu, kai jis domėjosi matematika, visiems kitiems rūpėjo tik tai, kaip įdėti į krepšį. Netgi dabar Haris nepakentė jokių žaidimų, jokios sporto šakos. Jaunuolį žemino ir niekino visi, o kai jo talentas pagaliau buvo tinkamai pripažintas, Normanas įtarė, jog tai įvyko per vėlai. Žala jau padaryta. Žinoma, tai įvyko per vėlai ir niekas negalėjo užkirsti kelio atsirasti arogantiškai, pagyrūniškai išorei.

AŠ ESU ČIA. NEBIJOTI.

— Džeri.

TAIP, NORMANAI.

— Noriu tavęs kai ko paprašyti.

GALI TAIP PADARYTI.

— Džeri, dauguma mūsų esybių žuvo, ir pats modulis ne toks stiprus, kaip anksčiau.

ŽINAU, PRAŠYK.

— Gal galėtum nebedaryti savo pasireiškimų?

NE.

— Kodėl ne?

AŠ NETROKŠTU SUSTOTI.

„Ką gi, — pagalvojo Normanas, — bent jau palietėme reikalo esmę. Laiko tuščiai nešvaistome".

— Džeri, žinau, jog tu labai ilgai, daugybę amžių buvai nuo visų izoliuotas, daugybę amžių, ir visus tuos metus jauteisi vienišas. Tau atrodė, kad niekas nenori su tavimi žaisti ar užsiimti tau įdomiais dalykais.

TAIP, TAI TIESA.

— O dabar pagaliau gali daryti pasireiškimus ir tai džiugina tave. Tau patinka rodyti mums savo sugebėjimus, daryti mums įspūdį.

TAI TIESA.

— Kad mes atkreiptume į tave dėmesį.

TAIP. MAN TAI PATINKA.

— Ir tai veikia. Mes tikrai atkreipėme į tave dėmesį.

TAIP, AŠ ŽINAU.

— Bet tavo pasireiškimai žeidžia mus, Džeri.

MAN NESVARBU.

— Dar ir stebina.

MAN MALONU.

— Mus tai stebina, Džeri, nes tu paprasčiausiai žaidi su mumis žaidimus.

MAN NEPATINKA ŽAIDIMAI. AŠ NEŽAIDŽIU ŽAIDIMŲ.

— O, taip. Tau — tai žaidimas, Džeri. Tokia sporto šaka.

NE, TAIP NĖRA.

— Taip yra, — atšovė Normanas. — *Kvaila sporto šaka.*

Prabilo Haris, stovintis Normanui už nugaros:

— Ar būtent taip ir nori jam prieštarauti? Tu gi jį įsiutinsi. Nemanau, kad Džeriui patinka, kai jam prieštarauja.

„Neabejoju tuo", — pamanė Normanas, tačiau garsiai ištarė:

— Privalau pasakyti Džeriui tiesą apie jo elgesį. Jis nedaro nieko įdomaus.

O? NIEKO ĮDOMAUS?

— Ne. Tu išlepęs ir irzlus, Džeri.

IR TU DRĮSTI SU MANIM TAIP KALBĖTI?

— Taip, nes tu elgiesi kvailai.

— Jėėėzau, — nutęsė Haris. — Tu šiek tiek ramiau šnekėk su juo.

AŠ GALIU LABAI LENGVAI PADARYTI TAIP, KAD TU PASIGAILĖSI SAVO ŽODŽIŲ, NORMANAI.

Normanas pastebėjo, jog, laikui bėgant, Džerio žodynas ir sintaksė tampa nepriekaištingi. Visas ateiviui būdingas apsimestinumas bei naivumas pranyko. Tačiau, pokalbiui įgyjant pagreitį, Normanas jautėsi stipriau ir labiau pasitikįs savimi. Dabar jis žinojo su kuo šnekasi. Tikrai ne su ateiviu. Čia nebuvo jokių tariamų dalykų. Jis kalbėjo su kitos žmogiškos būtybės vaikiška dalimi.

AŠ TURIU DAUGIAU GALIOS, NEI TU ĮSIVAIZDUOJI.

— Aš žinau, jog tu turi galios, Džeri, — atšovė Normanas. — Baisus čia daiktas.

Haris staiga labai susijaudino:

— Normanai, dievaži. Dėl tavęs mes visi žūsime.

PAKLAUSYK HARIO. JIS IŠMINTINGAS.

— Ne, Džeri. Haris nėra išmintingas. Jis tiktai bijo.

HARIS NEBIJO. VISIŠKAI NE.

Normanas nusprendė praleisti tai pro ausis.

— Aš kalbu su *tavimi*, Džeri. Tiktai su tavimi. Tai tu žaidi žaidimus.

ŽAIDIMAI KVAILI.

— O, taip, jie tokie, Džeri. Jie nėra tavęs verti, Džeri.

ŽAIDIMAI NĖRA ĮDOMŪS NĖ VIENAI PROTINGAI BŪTYBEI.

— Tada liaukis, Džeri. Liaukis daręs pasireiškimus.

LIAUSIUOSI, KADA PANORĖSIU.

— Netikiu, kad gali, Džeri.

TAIP. AŠ GALIU.

— Tai įrodyk. Mesk šalin tą pasireiškimų sportą.

Po šių žodžių jie ilgai laukė atsakymo.

NORMANAI, TAVO MANIPULIACINIAI TRIUKAI YRA VAIKIŠKI IR TOKIE AKIVAIZDŪS, KAD KELIA NUOBODULĮ. MANĘS NEDOMINA TOLESNIS POKALBIS SU TAVIMI. ELGSIUOSI TAIP, KAIP MAN PATINKA, IR DARYSIU PASIREIŠKIMUS TADA, KADA TIK PANORĖSIU.

— Mūsų modulis daugiau neatlaikys tavo pasireiškimų, Džeri.

MAN NESVARBU.

— Jeigu vėl pakenksi mūsų moduliui, Haris žus.

— Aš ir visi kiti, Dieve mano, — įsiterpė Haris.

MAN NESVARBU, NORMANAI.

— Kodėl tau kyla noras užmušti mus, Džeri?

VISŲ PIRMA JUMS NEDERĖTŲ BŪTI VANDENYNo DUGNE. JŪS, ŽMONĖS, NEPRIKLAUSOTE ŠIAI VIETAI. JŪS ESATE AROGANTIŠKOS BŪTYBĖS, KURIOS STENGIASI ŠIAME PASAULYJE Į VISKĄ ĮSIBRAUTI. JŪS LABAI KVAILAI SURIZIKAVOTE IR DABAR TEKS UŽ TAI SUMOKĖTI. JŪS ESATE NERŪPESTINGA BEJAUSMĖ RŪŠIS, JŪS NEMYLITE VIENAS KITO.

— Tai — melas, Džeri.

NEPRIEŠTARAUK MAN DAUGIAU, NORMANAI.

— Atleisk, bet ir tu esi bejausmė, nerūpestinga būtybė. Tau visiškai nesvarbu, kad sužalosi mus. Tai tau niekas nerūpi, Džeri. Ne mums. Tau.

PAKAKS.

— Daugiau jis su tavim nebešnekės, — prabilo Haris. — Jis tikrai įsiuto, Normanai.

Tuo metu ekrane pasirodė užrašas:

AŠ JUS VISUS UŽMUŠIU.

Normanas prakaitavo; nusišluostęs kaktą, jis nusigręžė nuo žodžių ekrane.

— Nemanau, kad tu gali šnekėti su tuo vyruku, — tarė Betė. — Nemanau, kad gali jį įtikinti.

— Tau nereikėjo jo pykdyti, — pridūrė Haris. Jis nekalbėjo, o beveik maldavo. — Kodėl tu jį taip supykdei, Normanai?

— Aš privalėjau jam pasakyti tiesą.

— Bet sakei ją labai nuožmiai ir dabar jis įsiuto.

— Nesvarbu, įsiutęs jis, ar ne, — tarė Betė. — Haris atakavo mus ir anksčiau, kai dar nebuvo supykęs.

— Nori pasakyti — *Džeris,* — atsisuko į ją Normanas. — Džeris atakavo mus.

— Taip, Džeris.

— Velniška klaidelė, Bete, — pažymėjo Haris.

— Tu teisus. Atleisk.

Haris keistai į ją pažiūrėjo. „Pro jo akis neprasprūsta jokia gudrybė, — pamanė Normanas, — o šitos jis tikrai neužmirš".

— Nesuprantu, kaip tu galėjai taip susipainioti, — tęsė Haris.

— Žinau, apsirikau. Kvaila iš mano pusės.

— Ko gero.

— Atleisk, — pakartojo Betė. — Aš iš tikrųjų labai gailiuosi.

— Tiek to, — numojo ranka Haris. — Nesvarbu.

Jo kalbėjimas staiga tapo monotoniškas, intonacija — — visiškai abejinga. „Vaje", — pagalvojo Normanas.

Haris nusižiovavo ir pasirąžė.

— Žinote, kažkodėl pasijutau labai pavargęs. Gal eisiu ir nusnūsiu.

Ir jis patraukė link savo gulto.

16 : 00

— Mes turime kažką daryti, — prabilo Betė. — Mes nesugebėsime jo paprasčiausiai atkalbėti.

— Tu teisi, — sutiko Normanas. — Nesugebėsime.

Betė patapšnojo ekraną, kuriame vis dar švytėjo užrašas:

AŠ JUS VISUS UŽMUŠIU.

— Tavo manymu, jo ketinimai rimti?

— Taip.

Betė atsistojo, sugniaužė kumščius.

— Vadinasi, — jis arba mes.

— Manau, kad taip.

Neišsakytos išvados pakibo ore.

— Tas jo pasireiškimo procesas, — vėl prabilo Betė. — Ar jis turi būti visiškai be sąmonės, kad užkirstume tam kelią?

— Taip.

— Arba miręs.

— Taip, — sutiko Normanas. Tokia mintis jam irgi šovė į galvą. Atrodė neįmanoma — kokie neįtikėtini jo gyvenimo vingiai — kad jis plaukios kada nors tūkstančio pėdų gylyje ir planuos, kaip užmušti kitą žmogišką būtybę. Vis dėlto būtent tai jis dabar ir darė.

— Aš labai nenorėčiau jo žudyti, — pasakė Betė.

— Aš irgi.

— Aš netgi nežinočiau, nuo ko pradėti.

— Gal mums nereikia jo žudyti, — tarstelėjo Normanas.

— Gal mums nereikia jo žudyti, nebent jis pradės kažką daryti, — pridūrė Betė. Paskui pakratė galvą. — Po paraliais, Normanai, ką mes bandome apgauti? Šis modulis neatlaikys kito antpuolio. Mes privalome jį užmušti. Aš tik nenoriu pažvelgti tiesai į akis.

— Aš irgi.

— Mes galėtume paimti vieną iš automatinių žeberklų ir paversti viską nelaimingu atsitikimu. Paskui išlaukti likusias valandas, kol pasirodys karinis jūrų laivynas ir ištrauks mus iš čia.

— To aš irgi nenoriu daryti.

— Aš taip pat, — pridūrė Betė, — bet kas mums lieka?

— Mums nebūtina jo žudyti. Tik reikia, kad jis netektų sąmonės, — jis nuėjo prie vaistinėlės ir pradėjo naršyti vaistus.

— Manai, jog ten bus ko nors tinkamo? — paklausė Betė.

— Galbūt. Anestetikas. Nežinau.

— Ar tai veiks?

— Manau, veiks bet kas, sukeliantis alpulį.

— Tikiuosi, tu teisus, nes jeigu jis pradės sapnuoti ir pabaisos iš jo sapnų virs realybe, mums bus riesta.

— Tiesa, bet anestezija sukelia visišką alpulį, be jokių sapnų, — Normanas žvelgė į buteliukų etiketes. — Ar žinai, kokie čia vaistai?

— Ne, — atsakė Betė, — bet kompiuteryje viskas yra, — ji atsisėdo prie klaviatūros. — Skaityk pavadinimus, o aš paieškosiu, ką jie reiškia.

— Difenilo paralenas.

Betė paspaudė mygtukus, permetė akimis ekrane pasirodžiusį ilgą tekstą.

— Tai... aa... atrodo... kažkas nuo nudegimų.

— Efedrino hidrochloridas.

Ekrane pasirodė kitas aprašas.

— Tai... spėju, kad tai nuo jūros ligos.

— Valdometas.

— Nuo piktžaizdžių.

— Sintagas.

— Sintetinis opijaus analogas. Labai trumpai veikiantis.

— Sukelia alpulį?

— Ne. Pasak šio aprašymo, ne. Šiaip ar taip, poveikis trunka tik porą minučių.

— Tarazinas.

— Raminamieji. Sukelia snaudulį.

— Gerai, — jis atskyrė buteliuką nuo kitų.

— Taip pat sukelia keistų vaizdinių.

— Ne, — tarė jis ir pastatė buteliuką į vietą. Keistų vaizdinių jiems nereikia. — Riordanas.

— Antihistaminas. Nuo įkandimų.

— Oksalaminas.

— Antibiotikas.

— Chloramfenikolas.

— Dar vienas antibiotikas.

— Prakeikimas, — buteliukai ėjo į pabaigą. — Parasolutrinas?

— Narkotinė medžiaga...

— Kokia?

— Sukelia miegą.

— Kaip migdomoji tabletė?

— Ne, sakoma, jog, sumaišę jį su parasino trichloridu, gauname anestetiką.

— Parasino trichloridas... Taip, jis čia.

Betė perskaitė instrukcijas:

— Dvidešimt kubinių centimetrų parasolutrinas, sumaišytas su šešiais kubiniais centimetrais parasino ir suvartotas tuojau pat, sukelia gilią miego būseną, kritišku atveju tinkamą chirurginėms procedūroms... jokių šalutinio poveikio, susijusio su širdimi... miegas, iš kurio subjektas sunkiai prikeliamas... užgniaužtas REM* aktyvumas.

— Ar ilgai jie veikia?

— Nuo trijų iki šešių valandų.

— Ar greitai atsiranda poveikis?

Ji susiraukė.

— Čia sakoma: „Sukėlus tinkamą anestezijos būklę, galima pradėti ekstensyvias chirurgines procedūras". Bet čia nesakoma, kiek laiko užtruks, kol vaistai suveiks.

— Po velnių!

— Tikriausiai greitai.

— O jeigu ne? O jei tai užtruks dvidešimt minučių? Ar įstengsi su tuo pakovoti? Atmušti grėsmę?

Ji papurtė galvą.

— Čia nieko nėra apie tai.

Galų gale jie nusprendė sumaišyti parasolutriną, parasiną, dulsinėją ir sintagą, opiatą. Normanas pripildė švirkštą skaidrių skysčių, tokį didelį, kad atrodė, lyg būtų skirtas arkliams.

— Kaip manai, ar ši mikstūra gali užmušti jį? — paklausė Betė.

— Nežinau, ar mes turime iš ko rinktis?

— Ne. Mes privalome tai padaryti. Kada nors anksčiau darei injekciją?

---

*REM (*angl.* rapid eye movement) — miego stadija, kai sapnuojama.

Normanas papurtė galvą.

— O tu?

— Tiktai bandomiesiems gyvūnams.

— Į kurią vietą durti?

— Besk į petį, — patarė Betė, — kol jis miega.

Normanas pakėlė švirkštą į šviesą; pora lašų ištryško iš adatos į orą.

— Gerai, — tarė jis.

— Geriau eisiu su tavim, — pasiūlė Betė. — Palaikysiu jį.

— Ne. Jeigu jis pabudęs pamatys ateinančius mus abu, įtars kažką negero. Nepamiršk, tu gi daugiau nemiegi gultuose.

— O kas bus, jei Haris pradės šėlti?

— Manau, kad pats susitvarkysiu su juo.

— Gerai, Normanai. Kaip pasakysi.

***

C cilindro koridoriaus lempos švietė nenatūraliai ryškiai. Žingsniuodamas kilimu, Normanas girdėjo savo pėdų šlepsėjimą, nesiliaujantį oro kondicionierių bei šildytuvų ūžesį. Delne jis jautė paslėpto švirkšto svorį. Po minutės prisiartino prie miegamosios patalpos durų.

Šalia pertvaros stovėjo dvi karinio laivyno jūreivės. Normanui priartėjus, jos pastebimai įsitempė.

— Daktare Džonsonai, sere!

— Laisvai, vyrai, — nusišypsojo jis.

Jos neatsipalaidavo.

— Atleiskite, sere! Mes klausome savo įsakymų, sere!

— Suprantu. Na, tai palieku jus atlikti savo pareigą, — jis žengė į priekį, miegamojo link, bandydamas su jomis prasilenkti.

Jos užstojo kelią.

— Kas yra? — paklausė Normanas tokiu nekaltu balsu, kokį tik sugebėjo nutaisyti.

— Personalui draudžiama patekti į šį plotą, sere!

— Bet aš noriu miego.

— Labai apgailestaujame, daktare Džonsonai, sere. Niekam nevalia trukdyti daktaro Adamso, kol jis miega, sere.

— Daktarui Adamsui aš nesutrukdysu.

— Atleiskite, daktare Džonsonai, sere. Ar galite parodyti, ką laikote savo rankoje, sere?

— Rankoje?

— Taip, jūs turite kažką rankoje, sere.

Ta jų šnekėjimo maniera — lyg šaudytų iš kulkosvaidžio — visada pabrėžiamas „sere" sakinio gale, pradėjo nervinti jį. Po iškrakmolytomis uniformomis slėpėsi galingi raumenys. Pro šias moteris jis tik-

rai nesugebės prasibrauti. Už pravirų durų Normanas išvydo Harį, gulintį ant nugaros ir knarkiantį. Puikiausias momentas suleisti vaistus.

— Daktare Džonsonai, ar galite parodyti, ką laikote savo rankoje, sere?

— Ne, po velnių, negaliu!

— Labai gerai, sere.

Jis apsisuko ir grįžo į C cilindrą.

***

— Aš viską mačiau, — Betė linktelėjo galvą į monitorių.

Normanas pažvelgė į ekraną, į dvi moteris koridoriuje. Paskui nukreipė žvilgsnį į šalia esantį ekraną, kuriame matėsi sfera.

— Sfera pasikeitė! — sušuko jis.

Išlenktos durų įpjovos buvo tikrai pakitusios, raštas tapo sudėtingesnis, pasikėlęs aukščiau metaliniu paviršiumi. Normanas tiesiog jautė, jog sfera pasikeitė.

— Ko gero, tu teisus, — sutiko Betė.

— Kada tai įvyko?

— Peržiūrėsim įrašą vėliau, — pasiūlė ji. — Dabar reikia pasirūpinti tom dviem.

— Kaip?

— Labai paprastai, — Betė vėl sugniaužė kumščius. — B cilindre yra penki žeberklai su sprogstamosiomis galvutėmis. Aš nueisiu ten, paimsiu porą ir nušluosiu tuos angelus sargus nuo žemės paviršiaus. Tu įbėgsi ir susmeigsi švirkštą į Harį.

Toks šaltakraujiškas jos apsisprendimas būtų galėjęs sukelti šiurpą, jei tik ji neatrodytų tokia graži. Dabar jos veidas įgijo kažkokių rafinuotų bruožų. Kiekvieną minutę ji tapdavo vis elegantiškesnė.

— Žeberklai B cilindre? — pasitikslino Normanas.

— Aišku, pažiūrėk į ekraną, — ji paspaudė mygtuką. — Po paraliais!

B cilindre žeberklų nebebuvo.

— Atrodo, tas kalės vaikas suslėpė visus galus, — tarstelėjo Normanas. — Senasis gerasis Haris.

Betė mąsliai pažvelgė į jį.

— Normanai, ar tu gerai jautiesi?

— Žinoma, kodėl klausi?

— Vaistinėlėje yra veidrodis. Pažvelk į save.

Atidaręs baltą dėžutę, jis pažiūrėjo į save veidrodyje. Jį pritrenkė tai, ką išvydo. Na, atrodyti gerai Normanas, žinoma, nesitikėjo; jis jau spėjo priprasti prie riebių savo veido kontūrų ir pilkų barzdos šerių, kai savaitgaliais nesiskusdavo.

Tačiau veidas, žvelgiantis į jį, buvo liesas, apžėlęs šiukščia, blizgančia juoda barzda. Po degančiomis, krauju pasruvusiomis akimis matėsi tamsūs ratilai. Plaukai glotnūs ir riebaluoti, nukarę virš kaktos. Jis atrodė kaip labai pavojingas žmogus.

— Panašus į daktarą Džekilą, — tarė jis. — Tiksliau, į poną Haidą.

— Tikrai.

— O tu vis gražėji, — kreipėsi jis į Betę. — Bet aš esu tas žmogus, kuris elgėsi piktai su Džeriu. Todėl ir mano išvaizda tampa piktesnė.

— Manai, jog Haris tai daro?

— Manau, — atsakė Normanas, mintyse pridurdamas: tikiuosi.

— Ar jautiesi kažkaip kitaip, Normanai?

— Ne, lygiai taip pat, kaip ir anksčiau. Tik atrodau kaip velnio išpera.

— Taip. Atrodai šiek tiek gąsdinamai.

— Neabejoju.

— Tu tikrai gerai jautiesi?

— Bete...

— Nieko tokio, — ji nusisuko, vėl žvilgtelėjo į monitorių. — Turiu dar vieną, paskutinę idėją. Mes abu nueisime į A cilindrą, apsivilksime skafandrus, paskui B cilindre išjungsime deguonies tiekimą visam moduliui. Haris neteks sąmonės. Jo sargai pranyks, o mes galėsime patekti pas jį ir suleisti vaistus. Ką pasakysi?

— Verta pabandyti.

Normanas padėjo švirkštą ir jie patraukė į A cilindrą.

C cilindre jie prasilenkė su dviem sargybinėmis, kurios vėl įsitempė, pamačiusios juos.

— Daktare Halpern, sere!

— Daktare Džonsonai, sere!

— Tęskite, žmonės, — tarė Betė.

— Taip, sere! Ar galime paklausti, kur einate, sere?

— Įprastinis sistemų patikrinimas, — atsakė Betė.

Trumpa pauzė.

— Labai gerai, sere.

Jiems leido praeiti. Betė su Normanu patraukė į B cilindrą, užgrūstą vamzdžiais bei įvairiais mechanizmais. Normanas žvilgtelėjo į juos nervingai; jo visai nedžiugino tas faktas, kad teks krapštytis su gyvybės palaikymo sistemomis, tačiau į galvą nešovė jokia mintis, ką dar jie galėjo padaryti.

A cilindre buvo likę trys skafandrai. Normanas ištiesė ranką link savojo.

— Tu žinai, ką darai? — paklausė jis.

— Taip, — patvirtino Betė. — Pasikliauk manim.

Ji įkišo koją į skafandrą, užsegė užtrauktuką.

Staiga visame modulyje nuaidėjo pavojaus signalai, raudonos šviesos vėl pradėjo žybsėti. Normanui nereikėjo aiškinti, kas atsitiko — tai staugė periferiniai pavojaus signalai.

Prasidėjo dar vienas antpuolis.

15 : 20

Jie nuskuodė šoniniu koridoriumi, jungiančiu B ir D cilindrus. Prabėgdamas Normanas pastebėjo, kad jūreivės išnyko. D cilindre smarkiai skambėjo pavojaus signalai, o periferinių sensorių ekranai nušvito ryškiai raudona spalva. Normanas žvilgtelėjo į videomonitorius.

AŠ ATEINU.

Betė staigiai permetė akimis visus ekranus.

— Aktyvuoti vidaus šiluminiai radarai. Jis iš tiesų artėja.

Jie pajuto duslų smūgį. Normanas prišoko prie langelio. Žaliasis kalmaras jau plaukiojo lauke, milžiniškos ataugos su siurbtukais raitėsi aplink modulio pagrindą. Plokščias didžiulio čiuptuvo galas tėškėsi į langelį, siurbtukai deformavosi, prisispaudę prie stiklo.

AŠ ESU ČIA.

— *Hariiii*! — suklykė Betė.

Bandomieji krestelėjimai visą laiką kartojosi, kol kalmaro ataugos gniaužė modulį. Girdėjosi lėtas, agoniškas metalo girgždesys.

Į kambarį įbėgo Haris.

— Kas atsitiko?

— Tu žinai, kas atsitiko, Hari! — suriko Betė.

— Ne, ne, kas atsitiko?

— Kalmaras, Hari!

— O Dieve, ne, — sudejavo šis.

Modulį galingai sukratė. Kambario lempos sumirgėjo ir išsijungė. Dabar juos apšvietė tik raudonai žybčiojantys avariniai žibintai.

Normanas atsisuko į jį.

— Sustabdyk tai, Hari.

— Apie ką čia šneki? — graudžiai sušuko jis.

— Tu žinai, apie ką aš šneku, Hari.

— Nežinau.

— O taip, žinai. Tai *tu*, Hari. Tu taip darai.

— Ne, tu klysti. Čia ne aš! Prisiekiu, čia ne aš!

— Taip, Hari, — tvirtai nukirto Normanas. — Ir jei nesustabdysi to, mes visi žūsime.

Modulį vėl sukratė. Sprogo vienas lubų šildytuvas, ant žemės pasipylė vielos bei stiklo šukės.

— Nagi, Hari...

— Ne, ne!

— Laiko liko visai nedaug. Tu žinai, jog tai tavo darbas.

— Modulis daugiau neatlaikys, Normanai, — įsiterpė Betė.

— Negali būti, kad tai — aš!

— Taip, Hari. Pažvelk tiesai į akis. Dabar.

Netgi kalbėdamas, Normanas visur dairėsi švirkšto, kurį paliko kažkur kambaryje, tačiau aplinkui nuo stalų skraidė popieriai, ant grindų dužo monitoriai, tvyrojo chaosas...

Modulis sudrebėjo dar kartą; pasigirdo galingas sprogimas kitame cilindre. Nuaidėjo nauji pavojaus signalai; jie pajuto griaudžiančią vibraciją ir Normanas staiga suprato, kas tai — modulį užplūdo vanduo, spaudžiamas milžiniško slėgio.

— C cilindre potvynis! — suriko Betė, metusi akį į monitorius, ir nuskuodė koridoriumi. Jų ausis pasiekė metalinis džeržgesys, kai ji užtrenkė pertvaros duris. Kambaryje nusistovėjo druskinga ūkana. Normanas pastūmė Harį prie sienos.

— Hari! Pažvelk tiesai į akis ir sustabdyk tai.

— Negali būti, kad tai — aš. Negali būti, kad tai — aš, — dejavo Haris.

Dar vienas sukrėčiantis smūgis, vos neišvertęs jų iš kojų.

— Negali būti, kad tai — aš! — užstaugė Haris. — *Su manim tai neturi nieko bendro*!

Po šių žodžių Haris suklykė, jo kūnas susiūbavo, ir Normanas išvydo, kaip Betė ištraukia jam iš peties švirkštą, kurio adatos galiukas žvilgėjo nuo kraujo.

— *Ką tu darai*? — rėkė Haris, tačiau jo akys jau pasidarė stiklinės ir tuščios. Po kito smūgio jis susvirduliavo, lyg girtas suklupo ant grindų.

— Ne, — sušnibždėjo jis. — Ne...

Jis griuvo veidu ant kilimo. Metalo džeržgesys tuojau pat liovėsi. Pavojaus signalai nustojo aidėti. Užplūdo grėsminga tyla, girdėjosi tik vandens kliuksėjimas kažkur modulio gilumoje.

Betė greitai judėjo, skaitydama vieną po kito pranešimus ekranuose.

— Vidaus sistema išsijungė. Periferiniai sensoriai išsijungė. Viskas išssijungė. *Nuostabu*! Jokių pranešimų.

Normanas pribėgo prie langelio. Kalmaras buvo pranykęs, vandenyno dugnas tuščias.

— Pasirodė ataskaita apie padarytą žalą! — sušuko Betė. — Pagrindinės energijos nėra. E cilindro nėra! C cilindro nėra! B cilindro...

Staigiai atsisukęs, Normanas pažvelgė į ją. Jeigu B cilindro nėra, vadinasi, pradingo ir gyvybės palaikymo įranga — jie tikrai žus.

— B cilindras dar laikosi, — galiausiai ištarė Betė ir visa sulinko. — Puiku, Normanai, mes išgyvensime.

Normanas nudribo ant kilimo, išsekęs, jausdamas nežmonišką įtampą kiekvienoje savo kūno dalelėje.

Viskas baigėsi. Krizė praėjo. Vis dėlto jie išsilaikys. Jis atsipalaidavo.

Viskas baigėsi.

12 : 30

Kraujas liovėsi tekėjęs iš lūžusios Hario nosies, dabar jo kvėpavimas atrodė sunormalėjęs ir lengvesnis. Normanas pakėlė maišelį su ledu, norėdamas pažvelgti į ištinusį veidą, sureguliavo intraveninį maitinimą, prijungtą prie Hario rankos. Betė tai pradėjo po kelių nesėkmingų bandymų. Jie leido anestetinę mikstūrą į Hario kūną. Jo kvapas smirdėjo rūgštimi, primenančia alavą. Bet šiaip viskas gerai. Atsijungęs.

Sutreškėjo radijas.

— Aš esu prie povandeninės valties, — pranešė Betė. — Lipu į ją.

Normanas žvilgtelėjo pro langelį į DH-7, išvydo ją, lipančią į kupolą už valties. Ji ruošėsi paspausti mygtuką „SULAIKYTI" — tokia kelionė bus reikalinga paskutinį kartą. Jis atsisuko į Harį.

Kompiuteryje jie nerado jokios informacijos apie dvylikos valandų miego padarinius. Bet būtent taip jiems ir reikės pasielgti. Arba Haris išgyvens, arba ne.

„Lygiai taip pat, kaip ir mes visi", — pamanė Normanas. Jis žvilgtelėjo į monitoriaus laikrodžius. Jie rodė 12 : 30, skaitmenys nesustodami sukosi atgalios. Jis apklojo Harį antklodę ir priėjo prie kompiuterio.

Sfera vis dar buvo ten, su pasikeitusiu įpjovų raštu. Per visą šį jaudulį jis beveik spėjo pamiršti pradinį susižavėjimą sfera — iš kur ji atsirado, ką ji reiškia? Nors dabar jie jau žinojo, ką ji reiškia. Kaip Betė ją pavadino? Mentalinis enzimas. Enzimas — tai fermentas, kuris padeda vykti cheminėms reakcijoms, pats jose nedalyvaudamas. Mūsų kūnams reikalingos tam tikros cheminės reakcijos, tačiau temperatūra pernelyg žema, kad dauguma iš jų vyktų sklandžiai. Todėl enzimas padeda šiam procesui, pagreitina jį. Enzimas padaro taip, kad jos taptų įmanomos. Todėl Betė ir pavadino sferą mentaliniu enzimu.

„Labai protinga, — pagalvojo jis. — Protinga moteris". Jos impulsyvumas buvo būtent tai, ko jiems reikėjo. Nors Haris ir neteko sąmonės, Betė vis dar atrodė graži, tačiau Normanas pajuto palengvėjimą, pamatęs, kad jo bruožai įgijo įprastą riebumą. Spoksodamas į sferą monitoriuje, jis išvydo pažįstamą veidą, atsispindintį ekrane.

Ta sfera.

Kol Haris gulėjo be sąmonės, jis mąstė, ar jie kada nors sužinos tiksliai, kas ten atsitiko, kas iš tiesų ten buvo. Jis prisiminė šviesas, žibančias lyg jonvabaliai. Ką Haris dar sakė? Kažką apie putas. Putos. Normanas išgirdo zvimbesį ir pažvelgė pro langelį.

Povandeninė valtis judėjo.

Atsilaisvinusi nuo grandinių, geltonoji valtis grakščiai slydo netoli vandenyno dugno, apšviesdama jį savo žibintais. Normanas paspaudė interkomo mygtuką.

— Bete? Bete!

— Aš čia, Normanai.

— Ką tu darai?

— Nesinervink, Normanai.

— Ką tu veiki su povandenine valtimi, Bete!

— Tai — tik atsargumo priemonė.

— Ar tu išvyksti?

Ji nusijuokė per interkomą. Lengvas, atsipalaidavęs juokas.

— Ne, Normanai, apsiramink.

— Pasakyk man, ką tu darai?

— Paslaptis.

— Nagi, Bete, — būtent to jam ir betrūko, pamanė Normanas, kad Betė palūžtų. Jis vėl prisiminė jos impulsyvumą, kuriuo prieš keletą sekundžių taip žavėjosi. Daugiau nebesižavėjo. — Bete?

— Pakalbėsiu su tavimi vėliau, — tarė ji.

Valtis pasisuko šonu ir jis išvydo raudonas dėžes žnyplėse. Kas užrašyta ant tų dėžių, jis neįstengė perskaityti, tačiau jos atrodė taip, lyg būtų kažkur matytos. Jam žiūrint, valtis praplaukė pro aukštą kosminio laivo kilį ir nusileido ant dugno. Viena išlaisvinta dėžė minkštai dunkstelėjo į drumzles. Valtis vėl pajudėjo, suplakdama nuosėdas, ir nusklendė šimtą jardų į priekį. Vėl sustojo ir paleido kitą dėžę. Šis procesas tęsėsi per visą erdvėlaivio ilgį.

— Bete?

Jokio atsakymo. Normanas pažvairavo į dėžes. Ant jų švietė užrašas, tačiau iš tokio atstumo buvo neįmanoma jo perskaityti.

Povandeninė valtis pasisuko ir dabar plaukė tiesiai į DH-8. Normaną apakino žibintai. Ji priartėjo ir tuojau pat suskambėjo sensorių pavojaus signalai, sužybsėjo raudonos šviesos. „Nekenčiu šito garso, — galvojo jis, eidamas prie kompiuterio, ieškodamas mygtuko. —

Kaip, po velnių, jį išjungti?" Jis pažvelgė į Harį, tačiau šis ir toliau gulėjo be sąmonės.

— Bete? Ar tu ten? Įjungei tuos prakeiktus pavojaus signalus.

— Paspausk F8.

„Kokį dar, po velnių, F8?" — jis apsidairė, pamatė mygtukus klaviatūroje, pažymėtus nuo F1 iki F20. Paspaudė F8 ir signalai liovėsi aidėję. Dabar valtis buvo visai arti modulio, žibintai spigino tiesiai pro langelį. Betė aiškiai matėsi didžiuliame stiklo burbule; instrumentų lempos apšvietė jos veidą. Paskiau valtis pradingo iš vaizdo.

Priėjęs prie langelio, jis pamatė *Giluminę žvaigždę III*, nusileidusią ant dugno, imančią daugiau dėžių į savo žnyples. Dabar jis galėjo įžiūrėti užrašą.

ATSARGIAI NERŪKYTI JOKIOS ELEKTRONIKOS ŠILUMINEI ELEKTROS ĮTAMPAI AKTYVŪS SPROGMENYS

— Bete? Velniai rautų, ką tu darai?

— Vėliau, Normanai.

Jis įsiklausė į balsą. Betė kalbėjo normaliai. „Ar ji palūžta? Ne, — pamanė Normanas. — Ji nepalūžta. Ji kalba normaliai. Esu tikras, kad ji jaučiasi puikiai."

Bet jis nebuvo tuo tikras.

Povandeninė valtis vėl judėjo. Šviesos apsiblausė nuo propelerių suplaktų nuosėdų debesies, kuris praplaukė pro langelį, užstodamas vaizdą.

— Bete.

— Viskas gerai, Normanai. Grįšiu po minutės.

Drumzlėms nusileidus į dugną, jis išvydo valtį, traukiančią atgal į DH-7. Po poros sekundžių ji prisišvartavo po kupolu. Paskui jis pamatė, kaip išlipa Betė ir prirakina valtį grandinėmis.

11 : 00

— Viskas labai paprasta, — tarė Betė.

— Sprogmenys? — jis dūrė pirštu į ekraną. — Čia sakoma, jog „Termo aktyvai yra galingiausi įprastiniai žinomi sprogmenys". Kodėl tu, velniai rautų, dėlioji juos aplink modulį?

— Normanai, apsiramink, — ji uždėjo ranką ant jo peties. Betės prisilietimas buvo švelnus ir raminantis. Jausdamas jos kūną taip arti savojo, jis šiek tiek atsipalaidavo.

— Iš pradžių mums reikėjo kartu tai aptarti.

— Normanai, daugiau aš nerizikuosiu.

— Bet juk Haris guli be sąmonės.

— Jis gali pabusti.

— Jis nepabus, Bete.

— Daugiau aš nerizikuosiu, — pakartojo ji. — Dabar, jei kas nors sumanys lįsti iš sferos, mes galėsime nušluoti nuo žemės paviršiaus tą prakeiktą laivą. Sudėliojau sprogmenis per visą jo ilgį.

— Bet kodėl aplink modulį?

— Dėl apsaugos.

— Kaip gi jie apsaugos?

— Patikėk manim, jie suveiks.

— Bete, bet juk pavojinga, kai tiek daug šito šlamšto yra taip arti mūsų.

— Jie nesujungti, Normanai. Tiesą sakant, jie nesujungti ir aplink laivą. Jei kas, man teks išeiti į lauką ir susprogdinti juos rankiniu būdu, — ji dirstelėjo į ekranus. — Manau, iš pradžių palauksiu, galbūt snustelėsiu. Ar tu pavargęs?

— Ne.

— Tu ilgai nemiegojai, Normanai.

— Aš nesu pavargęs.

Ji tiriamai žvilgtelėjo į jį.

— Aš prižiūrėsiu Harį, jei dėl to nerimauji.

— Aš paprasčiausiai nesu pavargęs, Bete.

— Gerai, tarė ji, — elkis, kaip tau patinka, — ji nubraukė pirštais savo vešlius plaukus nuo veido. — O aš išsekusi. Eisiu numigti keletą valandų, — ji žengė laiptais aukštyn, į laboratoriją, paskiau pažvelgė iš viršaus į jį.

— Nori prisijungti?

— Ką? — nesuprato Normanas.

Jos veidą nušvietė tiesmukiška, nuovoki šypsena.

— Tu girdėjai mane, Normanai.

— Gal vėliau, Bete.

— Gerai. Žinoma.

Ji užlipo laiptais, švelniai sūpuodama kūnu — aptemptas kostiumas išryškino jos formas. Betė gerai atrodo, apsirengusi šiais drabužiais, teko jam pripažinti. Ji — labai graži moteris.

Kitame kambario gale ritmingai knarkė Haris. Normanas pataisė maišelį su ledais ir vėl pagalvojo apie Betę. Išgirdo jos žingsnius laboratorijoje.

— Ei, Normai?

— Taip... — jis priėjo prie laiptų, pažvelgė aukštyn.

— Ar dar yra jų? Švarių? — kažkoks mėlynas daiktas nukrito jam į rankas. Tai buvo jos kostiumas.

— Taip, rodos B cilindro sandėlyje.

— Ar gali man vieną atnešti, Normai?

— Gerai, — atsakė jis.

Žingsniuodamas į B cilindrą, jis pajuto, kaip kūną pradėjo krėsti nepaaiškinamas nervinis drebulys. Kas čia dedasi? „Žinoma, — pamanė jis, — aš kuo puikiausiai žinau, kas čia dedasi, bet kodėl dabar?" Betė spinduliavo savo nepaprastu patrauklumu, o jam tai nekėlė pasitikėjimo. Bendraudama su vyrais, Betė stengėsi niekuo jiems nenusileisti, tapdavo energinga, tiesi ir pikta. Gundymo metodais ji nesinaudojo.

„Tik ne dabar", — dingtelėjo Normanui į galvą, kol jis žvejojo naują kostiumą iš sandėlio spintelės. Nunešė jį atgal į D cilindrą, užlipo kopėčiomis į viršų, iš kur spindėjo padūmavusi žydra šviesa.

— Bete?

— Aš čia, Normai.

Jis pamatė, kad Betė guli nuoga ant nugaros po ultravioletinėmis soliariumo lempomis, pritvirtintomis prie sienos. Jos akis dengė tamsūs medžiagos lopiniai. Ji gundomai suvinguriavo kūnu.

— Ar atnešei drabužius?

— Taip, — atsakė jis.

— Labai ačiū. Padėk prie darbo stalo.

— Gerai, — jis sulankstė kostiumą ant kėdės.

Atsukusi veidą į žibančias lempas, ji atsiduso:

— Pamaniau, kad man reikėtų šiek tiek vitamino D, Normai.

— Taip...

— Tau tikriausiai irgi.

— Taip, tikriausiai, — tuo momentu Normano galvoje kirbėjo mintis — jis neprisiminė, kad laboratorijoje būtų soliariumo lempos. Tiesą sakant, jis net neabejojo, kad prieš tai jų čia nematė. Šiame kambaryje jis praleido marias laiko. Tikrai prisimintų jas. Jis greitai grįžo prie laiptų.

Jei atvirai, tai ir patys laiptai atrodė nauji — juodas metalas, padengtas magnezija.

— Normai?

— Vieną minutėlę, Bete.

Jis grįžo prie kompiuterio, suspaudė mygtukus. Jis jau anksčiau matė tą bylą su modulio parametrais ar kažkuo panašiu. Galiausiai rado ją.

```
DH-8 MIPPR* PROJEKTO PARAMETRAI

5.024A    A cilindras
5.024B    B cilindras
```

* MIPPR (*angl.* Military Interdepartmental Procurement or Purchase Request) — čia: karinė nuosavybė.

```
5.024C    C cilindras
5.024D    D cilindras
5.024E    E cilindras

Pasirinkite vieną:
```

Jis pasirinko D cilindrą — užsižiebė kitas ekranas. Nusprendė peržiūrėti projekto planus. Vieną po kito vartė architektūrinių piešinių puslapius. Greitai peržvelgė juos, baksnodamas klavišus, kol rado detalius D cilindro viršuje esančios biologijos laboratorijos planus.

Piešinyje aiškiai matėsi soliariumo lempos, pritvirtintos taip, kad susilankstytų ir pasislėptų sienoje. Veikiausiai jos buvo ten visą laiką, tik Normanas paprasčiausiai nepastebėjo. Jis pamatė dar daug dalykų, kurių anksčiau nepastebėjo — pavyzdžiui, avarinis išėjimo liukas kupolo formos lubose. Antra išlankstoma lova prie įėjimo. Taip pat juodi, padengti magnezija, laiptai.

„Tu panikuoji, — pagalvojo jis. — Ir tai neturi nieko bendro su soliariumo lempomis ar architektūriniais piešiniais. Netgi su seksu. Tu panikuoji, nes Betė vienintelė išlikusi, be tavęs, o ji elgiasi kaip nesava".

Jis dirstelėjo į laikrodį ekrano kampe, tiksintį atgalios, agoniškai lėtai atskaičiuojantį sekundes. „Dar dvylika valandų. Man reikia ištverti dar dvylika valandų ir viskas bus gerai".

Jis norėjo valgyti, bet žinojo maisto niekur nerasiąs. Jis jautėsi pavargęs, bet miegoti vietos irgi nebuvo. Abu cilindrai, E ir C, užtvindyti, o lipti į viršų pas Betę jis nenorėjo. Normanas atsigulė ant D cilindro grindų, už Hario, išsidrėbusio ant kušetės. Nuo grindų dvelkė šaltis ir drėgmė. Jis gana ilgai negalėjo užmigti.

9 : 00

Netikėtai jį pažadino smūgiai, siaubingi smūgiai, ir drebančios grindys. Jis apsivertė ir pašoko ant kojų, staiga įsitempęs. Išvydo Betę, stovinčią prie monitorių.

— Kas čia? — suriko jis. — Kas čia?

— Apie ką tu čia? — nustebo Betė.

Ji atrodė rami ir šypsojosi jam. Normanas apsidairė. Pavojaus signalai neaidėjo, šviesos nežybčiojo.

— Nežinau, aš maniau — nežinau... — nutęsė jis.

— Manei, kad mus vėl puola?

Jis linktelėjo galvą.

— Kodėl tau šovė į galvą tokia mintis, Normanai? — paklausė ji.

Betė vėl žiūrėjo į jį keistai. Tuo vertinančiu žvilgsniu — tiesmukišku ir šaltu. Šiaip jau, galima sakyti, kad joje atgimė senosios Betės įtarumas: tu esi vyras, tu esi problema.

— Haris vis dar be sąmonės, ar ne? Tai kodėl tu manai, kad mus užpuolė?

— Nežinau. Matyt, prisisapnavo.

Betė gūžtelėjo pečiais.

— Galbūt pajutai mano žingsnių vibraciją. Šiaip ar taip, džiaugiuosi, kad nusprendei pasnausti.

Vėl tas vertinantis žvilgsnis, lyg kažkas būtų negerai su juo.

— Tau trūksta miego, Normanai.

— Nei vienam iš mūsų jo nepakanka.

— Ypač tau.

— Gal tu ir teisi, — jam teko pripažinti, kad, nusnaudęs porą valandų, jautėsi kur kas geriau. Jis nusišypsojo. — Ar suvalgei visą kavą ir danus?

— Čia nėra nei kavos, nei danų, Normanai.

— Žinau.

— Tai kodėl taip sakai? — rimtai paklausė ji.

— Tai — tik pokštas. Žinai, toks humoristinis mūsų būsenos atspindys?

— Suprantu, — ji dirbo prie ekranų. — Beje, ką išsiaiškinai apie balioną?

— Balioną?

— Paviršiaus balioną. Pameni, kaip šnekėjome apie jį.

Jis papurtė galvą, nieko neprisimindamas.

— Prieš išeidama į valtį, paprašiau tavęs paieškoti valdymo kodų, kurie padėtų išsiųsti balioną į paviršių. Tu pasakei, kad žvilgtelsi į kompiuterį ir pažiūrėsi, ką pavyks sužinoti.

— Tikrai?

— Taip, Normanai, tikrai.

Mintimis jis grįžo atgal. Prisiminė, kaip jie su Bete pakėlė nepaslankų, stebėtinai sunkų Hario kūną nuo grindų, paguldė jį ant sofos, kaip sustabdė kraują, plūstantį jam iš nosies, kol Betė jungė intraveninį maitinimą, o ji žinojo, kaip tai daryti iš patirties su laboratoriniais gyvūnais. Ji netgi juokavo — sakė tikinti, jog Hariui pasiseks geriau, negu jos bandomiesiems gyvūnams, kadangi šie paprastai nudvėsdavo. Paskiau Betė pasisiūlė nueiti į povandeninę valtį, o jis pasakė, kad pasiliks su Hariu. Štai, ką jis prisiminė. Ir nieko apie balionus.

— Žinoma, — tęsė Betė, — nes pranešime buvo liepiama patvirtinti perdavimą, o tai reiškia — išsiųsti radijo balioną į paviršių. Mes pamanėme, kad, rimstant audrai, oro sąlygos bus pakankamai geros

ir, balionui kylant, ryšys su juo nenutrūks. Taigi liko tik vienas klausimas. Tu pasakei, kad paieškosi valdymo komandų.

— Aš tikrai neatsimenu, — tarė jis. — Atleisk.

— Normanai, šias likusias keletą valandų mes turėsime dirbti kartu, — priminė Betė.

— Visiškai su tavim sutinku.

— Kaip dabar jautiesi?

— Normaliai. Netgi visai neblogai.

— Gerai. Laikykis, Normanai. Liko tik kelios valandos.

Ji šiltai apkabino Normaną, tačiau, kai atsitraukė, jis vėl pastebėjo tą patį nešališką, vertinantį žvilgsnį jos akyse.

Po valandos jie išsiaiškino, kaip paleisti balioną. Tolumoje pasigirdo metalinis spragsėjimas — tai laidas sukosi nuo ritės, sekdamas paskui balioną, kuris šovė tiesiai į viršų. Paskui įsitvyrojo ilga pauzė.

— Kas ten vyksta? — paklausė Normanas.

— Mes esame tūkstančio pėdų gylyje, — atsakė Betė. — Balionui prireiks šiek tiek laiko, kol pasieks paviršių.

Po minutės ekranas pasikeitė — jie gavo pranešimą apie oro sąlygas. Vėjas aprimo iki penkiolikos mazgų. Bangos sumažėjo iki šešių pėdų. Barometro slėgis — 20,9. Užfiksuota saulės šviesa.

— Geros naujienos, — tarė Betė. — Paviršiuje viskas gerai.

Normanas spoksojo į ekraną, mąstydamas apie užregistruotus saulės spindulius. Anksčiau jis niekada taip nesiilgėjo saulės. Juokinga, kad visa tai laikai savaime suprantamu dalyku. O dabar, jau vien nuo minties, jog išvys prošvaistę, jis jautė neįtikėtiną pasitenkinimą. Didesnio džiaugsmo, nei pamatyti saulę, debesis ir žydrą dangų, jis negalėjo įsivaizduoti.

— Apie ką mąstai?

— Apie tai, kad negaliu sulaukti, kada mes iš čia išsinešdinsime.

— Aš irgi, — prisipažino Betė. Dabar jau ilgai neužtruks.

Pong! pong! pong! pong!

Normanas tikrino Harį tuo metu, kai išgirdo garsą ir staigiai atsisuko.

— Kas čia, Bete?

Pong! pong! pong! pong!

— Nesijaudink, — Betė sėdėjo prie kompiuterio. — Aš tik bandau išsiaiškinti, kaip veikia šis prietaisas.

Pong! pong! pong! pong!

— Kas veikia?

— Šoninis skenavimo sonaras. Iškreiptos diafragmos sonaras. Ne-

suprantu, kodėl jie pavadino tai „iškreipta diafragma". Ar tu žinai, su kuo siejasi „iškreipta diafragma"?

Pong! pong! pong! pong!

— Ne, — atsakė Normanas. — Prašau išjungti jį, — tas garsas veikė nervus.

— Čia parašyta „IDS", o tai, mano manymu, reiškia „iškreiptos diafragmos sonaras", bet čia taip pat aiškinama, jog tai „šoninis skenavimas". Viskas taip painu.

— Išjunk jį, Bete!

Pong! pong! pong! pong!

— Aišku, žinoma, — tarstelėjo Betė.

— Kodėl tau būtinai reikia žinoti, kaip jis dirba? — Normanas pasijuto susinervinęs, tarytum Betė tyčia būtų erzinusi jį tuo garsu.

— Nenumatytam atvejui, — atsakė ji.

— *Kokiam* dar nenumatytam atvejui? Pati sakei, kad Haris guli be sąmonės. Daugiau mūsų niekas neužpuls.

— Ramiau, Normanai, — tarė Betė. — Aš tik noriu būti pasirengusi, štai ir viskas.

7 : 20

Jis neįstengė jos atkalbėti. Betė užsispyrė išeiti į lauką ir sujungti visus sprogmenis aplink laivą. Ši mintis įstrigo jos galvoje.

— Bet *kodėl*? — nesiliaudamas kartojo jis.

— Todėl, kad padariusi tai, aš pasijusiu geriau, — toks buvo jos atsakymas.

— Tam nėra jokio reikalo.

— Aš pasijusiu geriau, jei padarysiu tai, — atkakliai tvirtino Betė ir jis pagaliau pasidavė.

Dabar jis matė, kaip Betė, maža figurėlė su žvilgančia šviesele, sklindančia nuo jos šalmo, judėjo nuo vienos sprogmenų pakuotės prie kitos. Ji atidarydavo kiekvieną iš jų ir nuimdavo didžiulius geltonus konusus, primenančius tuos, kuriuos naudoja kelio darbų sunkvežimiai. Kai baigdavo juos, sujungtus į vieną krūvą, instaliuoti, ant konusų galiukų užsižiebdavo maža raudona lemputė.

Jis išvydo raudonas švieseles, nusidriekusias per visą laivo ilgį. Nuo šio vaizdo jis tik dar labiau sunerimo.

Betei išeinant, Normanas paklausė jos:

— Tu juk neketini sujungti sprogmenų aplink modulį?

— Ne, Normanai, tikrai ne.

— Pažadėk man tai.

— Aš juk tau sakiau, kad ne. Jei tau tai kelia nerimą, aš jų nesujungsiu.

— Man tai kelia nerimą.

— Gerai jau, gerai.

Dabar raudoni žiburėliai lyg grandinėlė juosė visą laivą, pradedant nuo vos įžiūrimos uodegos, kyšančios iš koralų. Betė pajudėjo į šiaurę, prie neatidarytų pakuočių.

Normanas dirstelėjo į Harį, kuris garsiai knarkė, bet taip ir neatgavo sąmonės. Jis išvaikščiojo D cilindrą skersai išilgai, paskiau priėjo prie monitorių.

Ekranas sumirgėjo.

AŠ ATEINU.

„O Dieve", — pagalvojo jis. Po sekundės dingtelėjo kita mintis: „Kaip taip gali būti? To negali būti. Haris guli atsijungęs. Kaip taip galėjo įvykti?"

AŠ ATEINU TAVĘS.

— Bete!

Jos balsas, skambantis per interkomą, įgijo metalinį atspalvį.

— Taip, Normanai?

— Nešdinkis iš ten po velnių!

NEBIJOTI, — pranešė ekranas.

— Kas yra, Normanai?

— Ekrane atsiranda užrašai.

— Patikrink Harį. Matyt, jis bunda.

— Kad ne. Grįšk greičiau.

AŠ ATEINU DABAR.

— Gerai, Normanai. Traukiu atgalios, — tarė ji.

— Tik greičiau.

Jam net nereikėjo to sakyti; švieselė strikinėjo į viršų, jai bėgant dugnu. Iki modulio ją skyrė mažiausiai šimtas jardų. Per interkomą jis girdėjo sunkų Betės kvėpavimą.

— Ar matai ką nors, Normanai?

— Ne, nieko, — jis įtemptai žvalgėsi po horizontą, iš kur paprastai pasirodydavo kalmaras. Pirmiausia išvysdavai žalsvą švytėjimą. Nieko panašaus jis dabar nematė.

Betė sunkiai švokštė.

— Jaučiu kažką, Normanai. Jaučiu, kaip vanduo... plūsta... stipriai...

Ekrane užsižiebė užrašas.

AŠ TAVE UŽMUŠIU.

— Ar nieko iš ten nematai? — paklausė ji.

— Ne, visiškai nieko, — jis matė vien tik Betę dugno drumzlėse. Vien tik šviesa, sklindanti nuo jos, traukė jo dėmesį.

— Aš *jaučiu* tai, Normanai. *Arti*. Jėzau, Dieve šventas. Kaip pavojaus signalai?

— Nieko, Bete.

— Jėzau, — bėgdama ji kvėpavo su šnypščiančiais protrūkiais. Betės fizinė forma buvo gera, tačiau per daug smarkiai įsitempti tokioje atmosferoje ji negalėjo. „Neilgam", — pamanė jis. Jau dabar matėsi, kaip sulėtėjo jos žingsniai, šalmo spingsulė strykčiojo vis rečiau.

— Normanai?

— Taip, Bete. Aš čia.

— Normanai, nežinau, ar aš pajėgsiu.

— Bete, tu pajėgsi. Eik lėčiau.

— Jis *čia*. Aš jaučiu.

— Nieko nematau, Bete.

Pasigirdo greitas, veriantis ausis tarškesys. Iš pradžių jis pamanė, jog tai radijo trukdžiai, paskiau suvokė, kad barška Betės dantys. Taip įsitempusi ji turėtų perkaisti. Tačiau pradėjo šalti. Jis nieko nesuprato.

— Šalta, Normanai.

— Eik lėčiau, Bete.

— Negaliu — kalbėti — arti —

Kad ir kaip Betė stengėsi, jos žingsniai vis lėtėjo. Jau pasiekusi modulio apšviestą plotą, būdama tik per dešimt jardų nuo liuko, ji vos vos, nevikriai judino galūnes.

Ir pagaliau tamsoje, ten, kur nesiekė žibintų šviesos, jis išvydo kažką, sūkuriuojantį drumzlinose nuosėdose už Betės nugaros. Tarytum tornadas — drumzlių debesies verpetas. Kas jo viduje, Normanas neįžiūrėjo, bet pajuto galią, sklindančią iš jo.

— Arti — Nor —

Suklupusi Betė pargriuvo. Debesies sūkurys judėjo link jos.

AŠ TAVE UŽMUŠIU DABAR.

Betė pašoko, atsigręžė ir išvydo suplaktų drumzlių debesį, greitai plaukiantį link jos. Matydamas jį, Normanas kažkodėl pajuto sunkiai suprantamą siaubą, vaikystės siaubą, visus tuos košmarus.

— Normanaaaaaa...

Jis puolė bėgti, net nežinodamas, ką ketino daryti, tačiau regėtas vaizdas stūmė jį į priekį. Mintis, kad jis privalo kažką daryti, privalo griebtis tam tikrų priemonių, nedavė jam ramybės. Nuskuodęs pro B į A cilindrą, jis metė žvilgsnį į skafandrą, bet juo rengtis nebuvo laiko — juodas vanduo pro atvirą liuką spjaudėsi purslais ir sūkuriavo, o visai netoli paviršiaus matėsi Betės ranka su pirštine, mojuojanti lyg spragilas; ji buvo tiesiai po Normanu, vienintelė, be jo, likusi gyva būtybė, todėl daug nemąstydamas jis šoko į vandens tamsybes ir nugrimzdo žemyn.

Nuo staiga užplūdusio šalčio jis vos nesuriko. Jo plaučiai sprogo. Visas kūnas akimirksniu sustingo. Vieną sekundę Normanas pasijuto taip šlykščiai, lyg būtų suparalyžiuotas. Vandens srovė tarytum didžiulė banga trankė ir svaidė jį į visas puses.

Jis neįstengė su tuo kovoti; galva daužėsi į modulio paviršių. Visiškai nieko nesimatė.

Jis aklai tiesė rankas visomis kryptimis, siekdamas Betės. Jo plaučiai liepsnojo. Vanduo suko jį ratais ir svysčiojo.

Prisilietė prie jos, vėl pametė. Vanduo nepaliaujamai suko jį.

Vėl sugriebė ją. Kažką. Ranką. Jis jau pradėjo nejusti savo kūno, judesiai sulėtėjo ir atbuko. Jis patraukė. Virš savęs išvydo šviesos blyksnį: liukas. Atsispyrė kojomis, bet jos niekaip nenorėjo klausyti jo. Šviesa nepriartėjo nei per žingsnį.

Vėl atsispyrė, traukdamas Betę kaip lavoną paskui save. Tikriausiai ji jau buvo mirusi. Jo plaučiai degė. Tokio baisaus skausmo jis per visą savo gyvenimą nepatyrė. Stengėsi kovoti su skausmu, kovoti su vandens verpetu, ir toliau brovėsi link šviesos, artyn į šviesą, pasiekti šviesą, šviesa, šviesa...

Šviesa.

Vaizdas išskydo prieš akis. Betės kūnas su skafandru žvanga oro šliuze. Iš jo kelio plūsta kraujas, kurio lašai apšlaksto liuko dangtį. Betė purto rankas, norėdama pasiekti šalmą, sukdama jį ir bandydama atsegti užraktą. Rankos dreba. Liuke srūva vanduo, lyg norėdamas įsiurbti. Šviesos akyse. Siaubingas skausmas kažkurioje kūno dalyje. Rūdys visai arti jo veido, aštrus metalo kraštas. Šaltas metalas. Šaltas oras. Šviesos akyse. Jos blėsta. Pranyksta. Tamsa.

Šilumos pojūtis teikė malonumą. Jis girdėjo iš kažkur sklindantį šnypštimą. Pažvelgęs aukštyn, išvydo Betę be skafandro — virš jo dunksojo milžiniškas pavidalas, reguliuojantis šildytuvą ir įjungiantis energiją. Jis užsimerkė. „Mums pavyko, — dingtelėjo į galvą. — Mes vis dar kartu. Mums pasisekė. Mums pavyko".

Jis atsipalaidavo.

Visu kūnu Normanas jautė kažkokį šiurpą keliantį šliaužimą. „Nuo šalčio, — pamanė jis, — aš šylu ir atsikratau šalčio." Tačiau šis pojūtis neteikė jokio pasitenkinimo. Šnypštimas irgi nebuvo malonus — švilpiantis su protrūkiais.

Jam begulint ant denio, kažkas švelniai nuvinguriavo po smakru. Atsimerkęs jis pamatė pasidabruotą baltą vamzdelį, bet, įtempęs žvilgsnį, pastebėjo mažytes, panašias į karoliukus, akis ir kyščiojantį liežuvėlį. Tai — gyvatė.

Jūros gyvatė.

Jis sustingo. Apsižvalgė judindamas tik akis.

Ant jo kūno buvo daugybė baltų gyvačių.

Tą šliaužimo pojūtį sukėlė tuzinai gyvačių, vinguriuojančių aplink kulkšnis, šliaužinėjančių tarp kojų, per krūtinę. Jo kakta nuslinko vėsa. Normanas užsimerkė, jausdamas siaubą, gyvatės kūnui slystant per jo veidą — žemyn nuo nosies, brūkštelėjo per lūpas ir nuslinko šalin.

Klausydamas reptilijų šnypštimo, jis prisiminė, kaip Betė pasakojo, kokios jos nuodingos. „Betė, — pagalvojo jis, — o kur Betė?"

Jis nejudėjo. Jautė, kaip gyvatės rangosi aplink jo kaklą, šliaužia per pečius, slysta pro rankų pirštus. Atmerkti akių jis nenorėjo. Staiga pajuto užplūstantį pykinimą.

„Dieve, aš tuojau apsivemsiu".

Jis jautė gyvates pažastyse, kaip jos slysta per kirkšnis. Jį išpylė šaltas prakaitas. Stengėsi nugalėti apėmusį silpnumą.

„Betė, — ištarė mintyse. Garsiai kalbėti nenorėjo. — Bete..."

Jis toliau klausėsi šnypštimo, kol pagaliau neapsikentęs atsimerkė ir prieš save išvydo masę besiraitančių, vinguriuojančių baltų kūnų su mažytėmis galvutėmis bei kyščiojančiais šakutės formos liežuvėliais. Vėl užsimerkė.

Normanas pajuto, kaip viena gyvatė palindo po kostiumu ir nušliuožė nuoga jo kojos oda.

— *Nejudėk, Normanai.*

Tai — Betė. Jis girdėjo, koks įsitempęs jos balsas. Pažvelgė aukštyn, tačiau jos nepamatė, vien tik šešėlį.

Išgirdo ją sakančią:

— Dieve, kiek dabar valandų?

„Tegu eina po velnių tos valandos, — pagalvojo jis, — kam dabar rūpi tas laikas?" Jis nematė jokios prasmės.

— Privalau žinoti tikslų laiką, — kalbėjo Betė. Jis girdėjo jos žingsnius ant denio. — Laikas...

Ji eina šalin, palieka jį!

Gyvatės šliužinėjo per ausis, po smakru, pro šnerves; jų kūnai drėgni ir besirangantys.

Jis vėl išgirdo žingsnius denyje, metalinį džeržgesį, atsidarant liuko dangčiui. Atsimerkęs išvydo, kaip ji lenkiasi, griebia didelėmis saujomis gyvates, sviedžia jas į vandenį. Gyvatės tirtėjo rankose, rangėsi aplink riešus, tačiau Betė kratėsi jų, kaip tik galėjo. Keletas šliužų į vandenį nepataikė ir susivyniojo ant denio. Bet dabar nuo jo kūno buvo nuimta dauguma gyvačių.

Jis pajuto dar vieną šliuožimą koja aukštyn link kirkšnies. Paskui slidus kūnas pradėjo staigiai judėti atgalios — Betė traukė ją už uodegos!

— Viešpatie, atsargiau —

Ištraukta gyvatė metėsi jai ant peties.

— Gali stotis, Normanai, — tarė ji.

Jis pašoko ant kojų ir tuojau pat apsivėmė.

7 : 00

Jam žiauriai skaudėjo galvą. Modulio šviesos nuo to atrodė pernelyg ryškios. Ir, be to, šalta. Betė įsupo jį į antklodes, nuvedė į D cilindrą prie didžiulių šildytuvų, pasodino taip arti jų, kad ausyse pradėjo spengti elektrinių elementų ūžesys, bet šilčiau nepasidarė. Normanas dirstelėjo žemyn į ją, bintuojančią įpjautą jo kelį.

— Kaip jis? — paklausė Normanas.

— Nekaip, — atsakė Betė. — Iki pat kaulo. Bet tu pasveiksi. Dabar jau liko tik kelios valandos.

— Taip, aš — oi!

— Atleisk, beveik baigiau, — Betė žvalgėsi į pirmosios medicinos pagalbos nuorodas kompiuteryje. Bandydamas atitraukti mintis nuo skausmo, jis užmetė akį į ekraną.

```
NEŽYMIOS MEDICININĖS (NEMIRTINOS) KOMPLIKACIJOS

7. 113   Trauma
7. 115   Mikromiegas
7. 118   Helio sukeltas kūno virpulys
7. 119   Ausies uždegimas
7. 121   Toksiniai teršalai
7. 143   Sąnarių skysčio trūkumo sukelti skausmai

Pasirinkite vieną:
```

— Štai, ko man reikia, — tarė jis. — Šiek tiek mikromiego. Arba geriau tikrai rimto makromiego.

— Taip, mums visiems jo reikia.

Staiga jam į galvą šovė viena mintis.

— Bete, ar prisimeni, kai tu traukei nuo manęs gyvates? Ką tu ten šnekėjai apie laiką?

— Jūros gyvatės yra dienos gyviai, — paaiškino Betė. — Dauguma nuodingų gyvačių tampa agresyvios arba pasyvios tam tikrais dvylikos valandų ciklais, atitinkančiais dieną ir naktį. Dieną jos yra pasyvios, gali laikyti gyvatę rankoje ir ji niekada neįkąs. Pavyzdžiui, Indijoje, kiek žinoma, ypač nuodingos dryžuotosios kobros dar nėra niekam įkandusios dieną, netgi vaikai žaidžia su jomis. Bet naktį geriau

jau saugotis. Todėl aš bandžiau išsiaiškinti, kokį ciklą išgyvena tos gyvatės, kol nusprendžiau, jog tai greičiausiai — pasyvusis dienos ciklas.

— Kaip šitai supratai?

— Nes tu dar buvai gyvas, — štai taip, žinodama, kad gyvatės nesikandžios, ji plikomis rankomis nurankiojo jas.

— Su pilnomis saujomis gyvačių tu atrodei panaši į Medūzą.

— Kas ji — roko žvaigždė?

— Ne, mitinė būtybė.

— Ta, kuri užmušė savo vaikus? — jos žvilgsnis tapo įtarus, kaip visada, kai tikėdavosi užmaskuoto įžeidimo.

— Ne, visai ne ta. Ten buvo Medėja. Medūza — tai mitinė moteris vietoj plaukų su gyvatėmis ant galvos, ji žvilgsniu paversdavo žmones į akmenis. Persėjas užmušė Medūzą, žiūrėdamas į jos atspindį savo žvilgančiame skyde.

— Atleisk, Normanai. Tai — ne mano sritis.

„Tiesiog nuostabu, — pamanė jis, — kad anksčiau kiekvienas išsilavinęs vakarietis žinojo tas mitologines būtybes ir istorijas, susijusias su jomis, labai gerai — taip gerai, kaip savo šeimos ar draugų istorijas. Kažkada mitai simbolizavo bendras žmonijos žinias, jos buvo lyg ir kokie sąmonės žemėlapiai. O dabar toks gerai išsilavinęs asmuo, kaip Betė, apie mitus nieko nežino. Tarytum žmonės nusprendė, jog sąmonės žemėlapiai pasikeitė. Bet ar tikrai pasikeitė?" Jis sudrebėjo.

— Vis dar krečia šaltis?

— Taip, bet labiausiai nervina tas galvos skausmas.

— Tikriausiai dėl dehidracijos proceso. Paieškosiu tau ko nors atsigerti. — Ji patraukė link vaistinėlės, pritvirtintos prie sienos.

— Žinai, tu velniškai šauniai pasielgei, — tarė Betė. — Šokai į vandenį, kurio šiluma tik pora laipsnių aukščiau nulio. Labai drąsu. Kvaila, bet drąsu, — ji nusišypsojo. — Tu išgelbėjai man gyvybę, Normanai.

— Aš veikiau nemąstydamas, — ir jis papasakojo, kaip, matydamas sūkuriuojantį drumzlių debesį, kuris artėjo link jos, pajuto keistą, vaikišką siaubą, atsklidusį iš tolimų prisiminimų.

— Supranti, — tęsė jis, — tai priminė man tornadą iš *Ozo šalies burtininko,* kuris velniškai mane išgąsdino, kai buvau vaikas. Aš tik nenorėjau vėl jo išvysti.

„Galbūt tokie yra naujieji mūsų mitai, — pamanė jis. — Dorotė su šuniuku Toto ir Piktoji Ragana, kapitonas Nemas ir gigantiškas kalmaras..."

— Na, — tarė Betė, — kad ir kokios būtų priežastys vis dėlto tu išgelbėjai mane. Ačiū tau.

— Visada prašom, — nusišypsojo Normanas. — Tik daugiau taip nedaryk.

— Ne, į lauką daugiau neisiu.

Ji atnešė gėrimą popieriniame puodelyje. Jis buvo saldus ir priminė sirupą.

— Ka čia?

— Izotoninis gliukozės priedas. Išgerk.

Jis gurkštelėjo ir pajuto nemalonų salstelėjimą. Kitoje kambario pusėje švysčiojo kompiuterio ekranas su užrašu AŠ TAVE UŽMUŠIU DABAR . Jis dirstelėjo į Harį — šis vis dar gulėjo be sąmonės, intraveninis maitinimas prijungtas prie jo rankos.

Visą tą laiką Haris buvo be sąmonės.

Anksčiau jis nebandė išsiaiškinti visų įvykių prasmės. Reikėjo tai padaryti dabar. Jis labai to nenorėjo, tačiau reikėjo tai padaryti.

— Bete, — prabilo jis. — Kaip tu manai, kodėl tai įvyko?

— Tai?

— Na, žodžiai, atspausdinti ekrane. Kitas pasireiškimas, užpuolęs mus.

Betė žiūrėjo į jį nieko nereiškiančiu žvilgsniu.

— O ką tu manai, Normanai?

— Tai — ne Haris.

— Ne, tai ne jis.

— Tai kodėl taip atsitiko? — Normanas atsikėlė, tvirčiau įsisupo į antklodes, priveržė kelio bintą; koją vis dar skaudėjo, bet nebaisiai. Priėjęs prie langelio, pažvelgė į lauką. Tolumoje matėsi raudonų žiburėlių grandinė — Betės sujungti sprogmenys. Normanas taip ir nesuprato, kodėl ji užsimanė atlikti šį darbą. Jis dirstelėjo žemyn, į modulio pagrindą.

Raudonos švieselės žibėjo ir ten, tiesiai po langu. *Ji sujungė sprogmenis aplink gyvenamąjį modulį.*

— Bete, ką tu padarei?

— Padariau?

— Tu sujungei sprogmenis aplink DH-8.

— Taip, Normanai, — Betė stebėjo jį, stovėdama labai ramiai ir tyliai.

— Tu prižadėjai nedaryti to.

— Žinau. Bet kitaip negalėjau.

— Kaip jie sujungti? Kur mygtukas?

— Mygtuko nėra. Juose įtaisytas automatinis vibracijos sensorius.

— Nori pasakyti, kad jie sprogs *automatiškai*?

— Taip, Normanai.

— Tai — beprotystė. Kažkas vis dar daro pasireiškimus. *Kieno tai darbas, Bete*?

Ji lėtai nusišypsojo, tingiai, kaip katė, tarytum visa tai ją slapčia linksmintų.

— Ar tu tikrai nežinai?

Jis nežinojo. „Ne, — pagalvojo Normanas, — žinau". Ir tai kėlė jam šiurpą.

— Tu darai tuos pasireiškimus, Bete.

— Ne, Normanai, — taip pat ramiai atsakė ji. — Ne aš. Čia — tavo darbas.

6 : 40

Mintimis jis grįžo į savo praktikos pradžią, kai dirbo valstijos ligoninėje Borege. Normano vadovas liepė jam parašyti ataskaitą apie vieno sveikstančio ligonio būklę. Vyriškis buvo netoli trisdešimties, malonus ir gerai išsilavinęs. Normanas šnekėjo su juo apie įvairiausius dalykus: oldsmobilio hidramatinę pavarų dėžę, geriausius paplūdimius, kuriuose galima plaukioti su serfingo lenta, Adlai Stivensono praėjusią prezidentinę kampaniją, beisbolo žaidėjo Vitnio Fordo kamuoliuko padavimo būdą, netgi apie Froido teoriją. Vyriškis buvo gana žavingas, nors rūkė kaip kaminas, ir, rodos, po ramybės kauke slėpė įtampą. Galiausiai Normanas paklausė, kodėl jį paguldė į ligoninę.

Vyriškis neprisiminė. Jis apgailestavo ir, atrodo, tikrai negalėjo prisiminti. Normanui pakartojus klausimą, jo žavesys pradingo, jis susierzino. Galų gale jis pradėjo piktai grasinti, daužydamas kumščiu į stalą ir reikalaudamas, kad Normanas kalbėtų apie ką nors kita.

Ir tik tada Normanui paaiškėjo, kas buvo šis vyras. Alanas Vitieras, kai dar buvo paauglys, Palm Dezerte treileryje užmušė savo motiną ir seserį, vėliau nužudė šešis žmones degalinėje ir dar tris pribaigė prekybos centro automobilių stovėjimo aikštelėje, kol pagaliau pasidavė policijai — raudodamas puolė į isteriją, pajutęs kaltę ir sąžinės graužimą. Vitieras gydėsi valstijos ligoninėje jau dešimt metų ir per tą laiką buvo brutaliai užpuolęs keletą sanitarų.

Šis žmogus dabar stovėjo priešais Normaną, įsiutęs, įnirtingai spardydamas stalą ir trankydamas kėdę į stalą. Normanas buvo viso labo tik studentas; jis nežinojo, kaip elgtis tokiais atvejais. Apsisukęs bandė bėgti iš kambario, bet rado užrakintas duris. Taip visada būdavo, kai vykdavo pokalbis su agresyviu pacientu. Už jo nugaros Vitieras pakėlė stalą ir, artėdamas link Normano, bloškė jį į sieną. Šis vieną sekundę pajuto siaubingą paniką, bet paskiau išgirdo sutraškant rakinamą spyną ir į kambarį įvirtę trys galingi sanitarai sugriebė Vitierą, vis dar teberėkiantį ir besikeikiantį, nutempė jį šalin.

Normanas nudrožė tiesiai pas savo vadovą. Pareikalavo pasiaiš-

kinti, kodėl jį taip pakišo. Vadovas nustebo: „Pakišo?" — „Taip, — atsakė Normanas, — *pakišo*". — „O prieš tai tau niekas neminėjo to žmogaus vardo? — paklausė vadovas. — Ar tas vardas tau nieko nereiškė?" Normanas atšovė, kad neatkreipė į tai dėmesio. — „Geriau jau atkreipk dėmesį, Normanai, — patarė vadovas. — Niekada neprarask budrumo, būdamas tokioje vietoje, kaip ši. Tai per daug pavojinga".

Dabar, žiūrėdamas į Betę kitoje kambario pusėje, jis pagalvojo: „Būk įdėmesnis, Normanai. Niekada neprarask budrumo, nes turi reikalą su pamišėliu ir pats to nesuvoki".

— Matau, jog netiki manimi, — tarė Betė, tokia pat rami, kaip ir anksčiau. — Ar gali kalbėti?

— Aišku.

— Logiškai samprotauti?

— Aišku, — atsakė jis ir pagalvojo: „Juk ne aš esu išprotėjęs".

— Gerai. Pameni, kaip pasakojai man apie Harį — kad visi įrodymai nukreipti prieš Harį?

— Taip, žinoma.

— Tu manęs dar paklausei, ar galiu sugalvoti kitą paaiškinimą, o aš atsakiau neigiamai. Bet kitas paaiškinimas *yra*, Normanai. Kai kuriuos punktus, pavyzdžiui, medūzas, tu labai apdairiai praleidai pro akis. Kodėl medūzas? Tai *tavo* broliui viena jų įgėlė, ir tu jauteisi kaltas po to įvykio. O kada prabyla Džeris? Kai *tu* esi šalia, Normanai. O kada kalmaras liovėsi mus atakavęs? Kai *tu* netekai sąmonės, Normanai. Ne Haris. Tu.

Jos balsas skambėjo ramiai, nuosaikiai ir įtikinamai. Jis stengėsi įsisąmoninti išgirstus žodžius: „Nejaugi ji teisi?"

— Atsigręžk ir pažvelk į save, — tęsė Betė. — Tu esi psichologas, nusileidęs į vandenyno dugną su būriu mokslininkų, kuriems rūpi tik mechaninė įranga. Tau nėra čia ką veikti — pats taip sakei. O argi tai pirmas kartas gyvenime, kai tavo profesionalumas nepastebimas? Argi nesijautei ir anksčiau taip nejaukiai? Ar nepameni, kaip kartą pasakojai, jog tu nekentei to laikotarpio?

— Taip, bet—

— Kai pradeda dėtis keisti dalykai, mechaninė įranga netenka prasmės. Ši problema tampa psichologinė. Tai tavo reikalas, Normanai. Išskirtinė tavo ekspertizės sritis. Staiga tu atsidūrei dėmesio centre, ar ne taip?

„Ne, — pagalvojo jis, — tai negali būti tiesa".

— Kai Džeris užmezgė ryšį su mumis, kas pastebėjo, kad jis turi emocijų? Kas atkakliai tvirtino, jog, bendraujant su Džeriu, reikia turėti galvoje jo emocijas? Niekam iš mūsų jos nerūpėjo, Normanai. Barnesas tik norėjo sužinoti apie ginklus. Tedas — pakalbėti apie mokslą,

Haris — pažaisti loginius žaidimus. Tik tu vienas susidomėjai emocijomis. O kas manipuliavo Džeriu — tiksliau, kam nesisekė juo manipuliuoti? Tau, Normanai. Visą laiką tik tau.

— Negali būti, — Normano galva sukosi. Jis stengėsi rasti prieštaravimų šiuose žodžiuose ir pagaliau rado. — Negali būti — aš nebuvau sferoje.

— Buvai, — atsakė Betė. — Tu paprasčiausiai neprisimeni.

Jis jautėsi taip, lyg būtų sumuštas, be perstojo trankomas ir sumuštas. Niekaip negalėjo atgauti pusiausvyros, o smūgiai pylėsi be paliovos.

— Lygiai taip pat tu nepameni, kaip aš prašiau tavęs paieškoti balionų kodų, — tęsė Betė savo ramiu balsu. — Išeidamas į lauką, Barnesas paklausė tavęs, kokia helio koncentracija E cilindre.

„Kokia dar helio koncentracija E cilindre? — neprisiminė jis. — Kada Barnesas manęs to klausė?"

— Yra daug dalykų, kurių tu neprisimeni, Normanai.

— O kada aš buvau nuėjęs į sferą? — paklausė jis.

— Prieš pirmą kalmaro antpuolį. Hariui iš jos išėjus.

— Aš miegojau! Miegojau ant savo gulto!

— Ne, Normanai, ne. Flečer buvo užėjusi į miegamąjį, bet tavęs nerado. Mes niekur tavęs neradome dvi valandas, po to pasirodei žiovaudamas.

— Netikiu tavim.

— Žinau, kad netiki. Tu mieliau primestum šią problemą kam nors kitam. Tu puikiai išmanai psichologines manipuliacijas, Normanai. Ar pameni tuos testus, kuriems vadovavai? Įkiši nieko neįtariančius žmones į lėktuvą, paskiau pasakai jiems, kad pilotas gavo širdies smūgį? Labai jau žiaurios manipuliacijos, Normanai.

Būnant čia, vandenyno dugne, kai pradėjo dėtis visi tie dalykai, tau prisireikė pabaisos, todėl pavertei ja Harį. Bet Haris — ne monstras. Tai tu toks esi. Štai kodėl keičiasi tavo išvaizda, štai kodėl tavo veido bruožai bjaurėja. Tu esi pabaisa.

— Bet juk pranešime sakoma „Mano vardas *Haris*".

— Taip, ten taip sakoma. Tačiau tu pats nurodei, kad žmogus, užviręs visą šį reikalą, išsigando, kad ekrane pasirodys tikras jo vardas.

— Haris, — pakartojo Normanas. — Tas vardas yra *Haris*.

— O koks tavo vardas?

— Normanas Džonsonas.

— Tavo visas vardas.

Jis nutilo. Kažkodėl burna nenorėjo klausyti, o mintys visos išnyko.

— Aš tau pasakysiu, — tarė Betė. — Specialiai patikrinau. Normanas *Harisonas* Džonsonas.

„Ne, — pamanė jis. — Ne, ne, ne. To *negali* būti".

— Tai sunku priimti, — Betė kalbėjo lėtai, kantriu, beveik hipnotizuojančiu balsu. — Aš suprantu. Bet jei geriau pamąstysi, suvoksi, jog pats norėjai iki to nusikapstyti. Tu norėjai, kad aš viską išsiaiškinčiau, Normanai. Tik prieš kelias minutes tu netgi pasakojai apie *Ozo šalies burtininką*, argi ne taip? Tu stengeisi man padėti, kol bandžiau įsisąmoninti dalyko emę — na, bent jau tavo pasąmonė stengėsi. Ar tu vis dar ramus?

— Žinoma, kad ramus.

— Gerai. Toks ir lik, Normanai. Apsvarstykime viską logiškai. Ar tu bendradarbiausi su manimi?

— Ką tu nori daryti?

— Noriu užmigdyti tave, Normanai. Kaip Harį.

Jis papurtė galvą.

— Liko tik kelios valandos, — ji, regis, apsisprendė, nes staigiai žengė į jo pusę. Jos rankoje Norrmanas išvydo švirkštą, adatos žybtelėjimą, bet spėjo nuo jos išsisukti. Adata smigo į antklodę, kurią jis tuojau pat nusimetė ir nuskuodė link laiptų.

— Normanai! Tuojau pat grįšk!

Kopdamas laiptais, jis matė, kaip Betė su švirkštu bėga link jo. Atsispyrė su koja ir po akimirkos jau buvo laboratorijoje. Užtrenkė liuką tiesiai prieš pat jos nosį.

— Normanai!

Betė trankė liuko dangtį, ant kurio Normanas stovėjo, žinodamas, kad ji nesugebės pakelti jo svorio. Betė be paliovos daužė.

— Normanai Džonsonai, tuojau pat atidaryk liuką!

— Ne, Bete. Atleisk, bet ne.

Jis nutilo. „Ką dabar daryti? Nieko, — pagalvojo jis. — Čia saugu. Betė neįstengs įsibrauti, ji nieko negalės padaryti, kol jis bus čia".

Po sekundės jis išvydo besisukančius vyrius liuko viduryje. Betė suko ratą iš kitos pusės.

Ji užrakino jį.

6 : 00

Laboratoriją apšvietė tik darbo stalo lempos, šalia kurių stovėjo tvarkingai išrikiuoti buteliai su konservuotais gyvūnų pavyzdžiais: kalmarai, krevetės, gigantiško kalmaro kiaušiniai. Išsiblaškęs jis prisilietė prie butelių. Atsigręžė į monitorių, pradėjo spaudyti mygtukus, kol pagaliau ekrane išvydo Betę, dirbančią prie pagrindinio valdymo pulto D cilindre. Kitoje pusėje pamatė Harį, gulintį be sąmonės.

— Normanai, ar girdi mane?

Jis garsiai ištarė:

— Taip, Bete, girdžiu.

— Normanai, tu elgiesi neatsakingai. Tu keli grėsmę visai ekspedicijai.

Nejau tai tiesa? Jis taip nemanė. Giliai širdyje jis *nesijautė* esąs pavojingas. Bet kaip dažnai jis susidurdavo su pacientais, kurie atsisakydavo pripažinti jų gyvenime įvykusius dalykus? Paprasčiausias pavyzdys — universiteto profesorius siaubingai baiminosi liftų ir nuolat tvirtindavo, jog lipimas laiptais gerina fizinę savijautą. Vyriškis kopdavo pėstute į šešioliktą aukštą, atšaukdavo susitikimus, jei šie vykdavo aukštesniuose pastatuose, tvarkė visą savo gyvenimą taip, kad prisitaikytų prie šios problemos, kurią vengė pripažinti. Ji taip ir liko užslėpta, kol galiausiai profesorius gavo širdies smūgį. Arba — moteris, kurią išsekino rūpinimosi savo triukšminga dukterimi metai; ji davė savo dukrai buteliuką migdomųjų todėl, kad, jos nuomone, mergaitei reikėjo pailsėti; mergaitė nusižudė. Arba — naujokas jūreivis, kuris džiaugsmingai per šėlstančią audrą išplukdė savo šeimą ekskursijon į Kataliną ir vos nepražudė jų visų.

Mintyse jis prisiminė daugybę pavyzdžių. Tas savęs nematymas, aklumas jau tapo nuvalkiota psichologijos tiesa. Nejaugi jis manė, jog turi tam imunitetą? Prieš trejus metus įvyko nedidelis skandalas, kai vienas Psichologijos departamento profesoriaus asistentų nusižudė — įsikišo pistoleto vamzdį sau į burną per Darbo šventės savaitgalį. Laikraščių antraštės skelbė: „NUSIŽUDĖ PSICHOLOGIJOS PROFESORIUS. Nustebę kolegos sako, kad velionis būdavo „visada laimingas".

Fakulteto dekanas, baimindamasis, kad gali sumažėti subsidijos, išplūdo Normaną dėl šio incidento. Tačiau žiauri tiesa yra ta, kad psichologija turi griežtai apibrėžtas ribas. Net ir įgijęs profesinių žinių ar turėdamas geriausių ketinimų, vis tiek visko niekada nesužinosi apie artimiausius draugus, kolegas, žmonas, vyrus ir vaikus.

Tu save pažįsti menkiau, nei manei. Suprasti save yra sunkiausia. Labai nedaug žmonių bandė tai padaryti. O gal ir visai niekas.

— Normanai, ar tu ten?

— Taip, Bete.

— Mano manymu, tu esi geras žmogus, Normanai.

Jis nieko į tai neatsakė. Tik stebėjo ją monitoriuje.

— Aš manau, jog tu esi doras. Tu tiki tuo, kad visada reikia sakyti tiesą. Tau tai sunkus momentas — atsigręžti į realybę, pažvelgti į save iš kitos pusės. Aš žinau, tavo mintyse dabar painiava — bandai ieškoti pasiteisinimų, kaltinti kažką kitą. Bet man atrodo, jog tau tai pavyks, Normanai. Hariui, gal ir neišeitų, bet tu gali. Manau, tu sugebėsi pripažinti žiaurią tiesą — tol, kol tu būsi sąmoningas, ši ekspedicija bus pasmerkta žlugti.

Normanas pajuto jos įtikinėjimo jėgą. Girdėjo tylų, bet stiprų balsą. Betei kalbant, atrodė, lyg jos mintys bei žodžiai priglunda prie jo kūno. Jis pažvelgė į viską jos akimis. Betė šneka taip užtikrintai ramiai; turbūt, ji teisi. Jos mintys turėjo tiek galios. Jos mintys turėjo tiek galios...

— Bete, ar tu pati buvai sferos viduje?

— Ne, Normanai. Tavo protas vėl stengiasi išsisukti. Aš ten nebuvau. *Tu* buvai.

Jis iš tiesų niekaip negalėjo prisiminti, kad ėjo į tą sferą. Atmintyje niekas neužstrigo. O kai Haris joje lankėsi, jis po to viską prisiminė. Kodėl Normanas užmiršo? Kodėl jo smegenys tai užblokavo?

— Tu — psichologas, Normanai, — kalbėjo ji. — Keista, jog būtent tu nenori pripažinti, kad turi šešėlinę pusę, kaip ir kiti žmonės. Tu statai ant kortos savo profesionalumą, tikėdamas esąs psichiškai sveikas. Aišku, tu viską neigi.

Jis taip nemanė. Bet kaip išsklaidyti abejones? Kaip nuspręsti, ar ji teisi, ar ne? Jo protas atsisakė veikti. Įpjautas kelis skausmingai tvinkčiojo. Bent jau dėl vieno dalyko galėjo būti tikras — sužeistas kelis visiškais realus.

Realybės testas.

„Štai, kaip išsklaidyti abejones, — pagalvojo jis. Realybės testas". Kur objektyvūs įrodymai, kad Normanas iš tikrųjų buvo išėjęs į sferą. Modulyje jie filmavo visus įvykius. Jei prieš daugybę valandų Normanas iš tiesų ėjo į sferą, vadinasi, kažkur yra vaizdajuostė, kurioje jis užfiksuotas oro šliuze, vienas, besivelkantis skafandrą, slystantis į vandenį. Betė galėtų parodyti jam tą juostą. Kur yra ta juosta?

Povandeninėje valtyje, žinoma.

Greičiausiai ji ten jau seniai nunešta. Normanas netgi pats galėjo tai padaryti, kai keliavo į valtį.

Jokių objektyvių įrodymų.

— Normanai, pasiduok. Prašau. Visų mūsų labui.

„Turbūt Betė teisi, — pamanė jis. — Toks pasitikėjimas savimi. Jeigu jis vengia pažvelgti tiesai į akis, jei stato ekspediciją į pavojų, tai tada jis privalo pasiduoti ir leistis užmigdomas. Ar galima ja pasitikėti? Teks, nes kitos išeities nėra".

„Tikriausiai tai — aš, — pagalvojo jis. — Tikriausiai". Ši mintis kėlė jam siaubą — ir kartu įtarimą. Jis taip smarkiai jai priešinosi. „Negeras ženklas, — dingtelėjo jam. — Per didelis pasipriešinimas".

— Normanai?

— Gerai, Bete.

— Ar padarysi tai?

— Neskubink manęs. Duok vieną minutę.

— Aišku, Normanai. Žinoma.

Jis dirstelėjo į vaizdo magnetofoną šalia monitoriaus. Prisiminė, kaip Betė vis žiūrėjo ir žiūrėjo tą pačią juostą, kurioje sfera pati atsidarė. Dabar ji gulėjo ant stalo už magnetofono. Įdėjęs kasetę paspaudė mygtuką. Kam iš viso reikia į tai žiūrėti? Jis tik atidėlioja, tuščiai gaišta laiką. -

Ekranas užsižiebė ir jis jau laukė pasirodančio pažįstamo vaizdo — Betė, atsukusi nugarą, valgo pyragą. Tačiau čia buvo kita juosta — tiesioginis kanalas į žvilgančią sferą.

Jis stebėjo ekraną porą sekundžių, bet nieko neįvyko. Sfera buvo nejudri, kaip ir visada. Jis dar šiek tiek laiko stebėjo, bet nieko gero nepamatė.

— Normanai, jei dabar atidarysiu liuką, ar nusileisi ramiai žemyn?

— Taip, Bete.

Jis atsiduso, atsilošė kėdėje. Kiek laiko jis bus be sąmonės? Truputį mažiau nei šešias valandas. Nieko su juo neatsitiks. Vis dėlto Betė teisi — — jis privalo pasiduoti.

— Normanai, kodėl žiūri tą juostą?

Jis greitai apsidairė. Ar kambaryje yra videokamera, pro kurią jis matosi? Taip. Aukštai prie lubų, netoli viršutinio liuko.

— *Kodėl žiūri tą juostą, Normanai*?

— Ji čia buvo.

— Kas sakė, kad gali ją žiūrėti?

— Niekas. Ji paprasčiausiai čia buvo.

— Išjunk magnetofoną, Normanai. Išjunk jį.

Jos balsas daugiau neatrodė ramus.

— Kas atsitiko, Bete?

— Išjunk tą prakeiktą daiktą, Normanai!

Jis jau norėjo paklausti kodėl, bet tą akimirką išvydo, kaip į kadrą įeina Betė. Ji užsimerkė ir sugniaužė kumščius. Susirangiusios sferos įpjovos prasiskyrė — už jų žiojėjo tamsa. Jam žiūrint, Betė žengė į vidų.

Sferos durys užsivėrė jai už nugaros.

— Jūs, prakeikti vyrai, — prabilo Betė įsitempusiu, įniršusiu balsu. — Visi tokie patys, niekaip negalite palikti visko taip, kaip yra. Nei vienas iš jūsų.

— Tu melavai, Bete.

— Kodėl tu žiūrėjai tą juostą? Aš tavęs *maldavau* nežiūrėti. Ji tik galėjo įskaudinti tave, Normanai, — pykčio gaidelės pranyko. Dabar ji maldavo, vos neverkdama. Ją užplūdo staigūs emociniai pokyčiai. Nestabilūs, neprognozuojami.

Ir, be to, ji valdė modulį.

— Bete.

— Atleisk, Normanai. Negaliu tavimi daugiau pasitikėti.

— Bete.

— Išjungiu garsą, Normanai. Neketinu daugiau klausytis—

— Bete, palauk—

— tavęs. Aš žinau, koks tu pavojingas. Mačiau, ką tu padarei Hariui. Kaip iškreipei faktus, kad kaltė kristų ant Hario. O taip, dabar jau *Haris* viskuo kaltas, anot tavęs. Nori, kad ir *Betė* būtų kalta. Ką gi, pasakysiu tau kai ką, Normanai. Tu nesugebėsi to padaryti, nes aš tave *izoliuosiu*, Normanai. Negirdėsiu tavo švelnių, įtikinančių žodžių. Negirdėsiu tavo manipuliacijų. Geriau neaušink burnos, Normanai.

Jis sustabdė juostą. Monitoriuje dabar matėsi Betė, sėdinti apatiniame kambaryje prie kompiuterio.

Spaudo valdymo punkto mygtukus.

— Bete? — vėl pabandė jis.

Ji neatsakė, tik dirbo kažką, murmėdama sau po nosimi:

— Žinai, tu tikras kalės vaikas, Normanai. Jautiesi taip bjauriai, kad nori ir visiem kitiems sugadinti nuotaiką.

„Ji kalba apie save", — dingtelėjo jam.

— Tu toks protingas, išmanai pasąmonę, Normanai. Pasąmonė *vienokia*, pasąmonė *kitokia*. Viešpatie, man nuo tavęs bloga darosi. *Tavo* pasąmonė nori mus visus užmušti. Vien todėl, kad pats nori nusižudyti, manai, jog ir kiti turėtų mirti.

Staiga Normanas pajuto, kad jį purto drebulys. Betė, kuriai trūksta savigarbos, kurios neapykanta sau giliai įsišaknijo, pabuvojo sferos viduje, ir dabar jos veiksmus lemia sferos galia, tik tiek, kad jos protas nestabilus. Betė įsivaizdavo esanti auka, kovojanti prieš likimą, deja, nesėkmingai. Betę pavertė auka vyrai, pavertė auka jos darbo įstaiga ir tyrimai, pavertė auka realybė. Ji neįstengė suprasti, kad didžiausią žalą sau padarė ji pati. Be to, ji sudėliojo sprogmenis aplink modulį", — pagalvojo Normanas.

— Aš neleisiu tau taip pasielgti. Sustabdysiu tave, kol mūsų neužmušei.

Betės lūpomis kalbėjo išvirkščia tiesa. Normano galvoje detalės stojo į savo vietą.

Betė išsiaiškino, kaip atidaryti sferą, ji apsilankė ten paslapčia todėl, kad jai trūksta galios ir ji nori turėti jos daugiau. Tačiau ji nebuvo pasirengusi susitvarkyti su įgyta galia. Betė vis dar įsivaizdavo esanti auka, taigi jai teko neigti tą galią ir sutvarkyti viską taip, kad ši irgi paverstų ją auka.

Haris šiuo atžvilgiu labai skyrėsi. Haris neigė savo baimes, todėl iš jo ir pasireiškė siaubingi vaizdai. Tačiau Betė neigė pačią galią, todėl

jos pasireiškimas susiformavo į amorfinį sūkuriuojantį debesį, nevaldomą jėgą.

Haris buvo matematikas, gyvenantis abstrakcijų ir lygybių pasaulyje. Konkreti forma, tokia, kaip kalmaras — štai, ko bijojo Haris. O Betė, pagal profesiją zoologė, kiekvieną dieną susidurianti su gyvūnais — būtybėmis, kurias galima pamatyti bei paliesti, sukūrė abstrakciją. Amorfinė, abstrakcinė galia — štai, kas ją pričiups.

Gindama save, ji užminavo modulį sprogmenimis. „Nieko neverta gynyba, — pamanė Normanas. — Nebent slapčia trokšta nusižudyti."

Visas tikros padėties siaubas iškilo jam prieš akis.

— Tau nepavyks taip lengvai išsisukti, Normanai. Neleisiu, kad taip įvyktų. Tik ne *man*.

Ji spaudinėjo mygtukus valdymo pulte. Ką ji sumanė? Ką ji galėjo padaryti jam? Reikia pamąstyti.

Visai netikėtai išsijungė laboratorijos lempos. Po sekundės didžiulis šildytuvas nustojo ūžęs, raudoni elementai išblėso ir pradėjo vėsti.

Ji išjungė energiją.

„Kiek laiko galima išsilaikyti be šilumos?" Paėmė antklodes nuo lovos, įsisupo į jas. „Kiek laiko? Tikrai ne šešias valandas", — niūriai pagalvojo jis.

— Atleisk, Normanai. Bet tu pats supranti, kokioje aš esu padėtyje. Man nekils jokia grėsmė tik tada, kai tu būsi be sąmonės.

„Galbūt valandą, — pagalvojo jis. — Galbūt ištversiu valandą".

— Atleisk, Normanai. Aš privalau taip pasielgti su tavimi.

Jis išgirdo tylų šnypštimą. Ženklelyje ant jo krūtinės pradėjo pypsėti pavojaus signalas. Normanas pažvelgė į jį. Netgi tamsoje buvo įmanoma įžiūrėti pilką spalvą. Jis akimirksniu suprato, kas atsitiko.

Betė išjungė oro tiekimą.

5 : 35

Susirietęs tamsoje, jis klausėsi pavojaus signalo pypsėjimo ir nutekančio oro šnypštimo. Slėgis greitai krito; jam užgožė ausis lyg kylančiame lėktuve.

„Daryk ką nors", — pagalvojo Normanas, jausdamas užplūstančią paniką.

Tačiau jis nieko negalėjo padaryti. Normanas sėdėjo užrakintas viršutiniame D cilindro kambaryje. Iš čia niekur nepaspruksi. Betė kontroliavo visą aparatūrą, ji žinojo, kaip valdyti gyvybės palaikymo sistemas. Ji išjungė energiją, išjungė šilumą ir dabar ji išjungė orą. Jis pateko į spąstus.

Krintant slėgiui, hermetiškai uždaryti buteliai su gyvūnų pavyzdžiais susprogo lyg bombos, duženos išsilakstė po visą kambarį. Jis pasislėpė po antklodėmis, jausdamas, kaip stiklas sminga į audinį, drąsko jį. Kvėpuoti darėsi vis sunkiau. Iš pradžių jis pamanė, jog taip dėl įtampos, paskui suprato, jog tai dėl oro stokos. Netrukus jis praras sąmonę.

Daryk ką nors.

Atrodo, jis pradeda netekti žado.

Daryk ką nors.

Bet galvoje visos mintys sukosi tik apie kvėpavimą. Jam reikia oro, reikia deguonies. Jis pagalvojo apie vaistinėlę. Ar tik joje nematė atsarginės deguonies kaukės? Jis negalėjo tiksliai pasakyti. Kažkas, regis, buvo... Kai atsikėlė, sprogo dar vienas butelis; jis spėjo išsisukti nuo skriejančių stiklo duženų.

Normanas vos gaudė kvapą, krūtinė sunkiai kilnojosi. Prieš akis pasirodė pilkos dėmės. Jis apgraibom ieškojo vaistinėlės, aklai vedžiodamas rankomis po sieną. Palietė cilindrą. Deguonies balionas? Ne, per didelis — tai tikriausiai gesintuvas. Kur ta vaistinėlė? Toliau vedžiojo rankomis po sieną. Kur ji?

Jis prilietė metalinį dėklą su reljefiniu kryžiumi ant dangtelio. Pakėlęs jį, sugrūdo rankas į vidų.

Prieš akis praplaukė daugiau pilkų dėmių. Laiko liko visai nedaug.

Pirštų galiukai lietėsi prie mažų buteliukų, minkštų bintų paketų. Buteliuko su oru niekur nesimatė.Velnias. Jie nukrito ant grindų, kažkas didelis ir sunkus dunkstelėjo prie jo kojų. Normanas pasilenkė, palietė grindis, įsipjovė pirštą su stiklo dužena, bet nekreipė į tai dėmesio. Ranka jautė šaltą metalinį cilindrą — mažą, ne didesnį už delną. Viename gale apčiuopė įtaisą, panašų į antgalį.

Tai purškiklis — kažkoks, po velnių, purškiklis. Jis nusviedė skardinę šalin. Deguonies, jam reikia deguonies!

„Prie lovos, — dingtelėjo jam. — Argi modulyje prie kiekvienos lovos neturi būti atsarginė deguonies kaukė?" Apgraibom nuropojo prie lovos, kur miegodavo Betė, apieškojo sieną galvos lygyje. Na, žinoma, kažkur čia yra deguonis. Jis jautė, kaip svaigsta galva. Mintys paskendo migloje.

Deguonies nerado.

Staiga jis suprato, jog tai nėra įprasta lova — ji skirta ne miegui. Niekas čia nebūtų pritaisęs kvėpavimo aparato. Velnias! Po sekundės jo pirštai prilietė metalinį cilindrą, įtvirtintą sienoje, kurio viename gale buvo kažkas švelnaus. Švelnaus...

Deguonies kaukė.

Nieko nelaukdamas, Normanas pridengė ja burną ir nosį. Rado balionėlį, pasuko išsikišusią rankenėlę. Išgirdo šnypštimą ir įkvėpė šalto oro. Jis pajuto užplūstančią svaigulio bangą, tačiau po sekundės mintys tapo aiškios kaip visada. Jis jautėsi puikiai!

Pirštais pamatavo balionėlio dydį. Pasirodo, jis skirtas avariniams atvejams, tūris — tik šimtas kubinių centimetrų. Kokiam laikui jo užteks? „Neilgam, — pamanė Normanas, — porai minučių. Tai — tik laikinas atokvėpis".

Daryk ką nors.

Tačiau jis niekaip negalėjo sumąstyti, ką daryti. Jokio pasirinkimo. Jis sėdėjo užrakintas kambaryje.

Jis prisiminė vieno savo mokytojo, senojo, storojo Temkino žodžius: „Tu visada gali rinktis. Kažką vis tiek sugebėsi nuveikti. Visą laiką lieka kokia nors alternatyva".

„O dabar jos nėra, — pagalvojo Normanas. — Jokios alternatyvos". Na, bet juk Temkinas šnekėjo apie pacientų gydymą, o ne apie pabėgimą iš hermetiškai uždarytos patalpos. Temkinui niekada neteko patirti to džiaugsmo — kaip pabėgti iš hermetiškai uždarytos patalpos. Normanui irgi.

Nuo deguonies jo galva tapo lengva. O gal jau artėjo pabaiga? Prieš save Normanas išvydo senų mokytojų paradą. Ar tik nebus tai panašu į priešmirtinę stadiją, kai prieš akis prabėga visas tavo gyvenimas? Visi mokytojai: misis Džeferson, kuri jam siūlė pasirinkti teisininko profesiją. Senasis Džo Lamperis, kuris juokėsi ir kalbėjo: „Viskas yra seksas. Patikėk manim. Viskas nukrypsta į seksą". Daktaras Stainas, kuris vis kartodavo: „Toks dalykas, kaip atsparus pacientas, neegzistuoja. Parodyk man atsparų pacientą ir aš parodysiu tau atsparų terapeutą. Jei tau nesiseka dirbti su ligoniu, kažką stenkis daryti kitaip, daryk, kaip tu nori, bet daryk ką nors".

Daryk ką nors.

Stainas propagavo beprotystės metodą. Jei tau nesiseka priartėti prie ligonio, pats išprotėk. Apsirenk klouno kostiumu, įspirk pacientui, apipuršk jį su vandens pistoletu, daryk, po paraliais, kas tik šauna tau į galvą, bet daryk ką nors.

— Klausyk, — vis kartodavo jis, — iš to, ką tu dabar darai, nėra nieko gero. Lygiai taip pat gali daryti kažką kitą, kad ir kaip beprotiškai tai atrodytų.

Tada tai buvo priimtina. Įdomu, kaip Stainas išspręstų šią problemą? Ką daktaras Stainas patartų?

Atidaryk duris. Negaliu, jos užrakintos.

Pakalbėk su ja. Negaliu, ji nesiklausys.

Įjunk oro tiekimą. Negaliu, ji valdo visą sistemą.

Perimk valdymą. Negaliu, ji viską kontroliuoja.

Ieškok pagalbos kambaryje. Negaliu, čia neliko nieko, kas man padėtų.

Tada išeik. Negaliu, aš—

Jis sustojo. Tai — netiesa. Jis būtų galėjęs išeiti, jei būtų išdaužęs langelį, arba pagaliau atidaręs lubų liuką. Bet kur jam eiti? Skafandro jis neturėjo, o vanduo — stingdomai šaltas. Jam jau teko garbė išsimaudyti tokiame vandenyje, ir po kelių sekundžių jis vos nežuvo. Jeigu jis paliktų kambarį ir išeitų į atvirą vandenyną, jis tikrai žūtų. Jis greičiausiai mirtinai sušaltų dar net vandeniui nespėjus užpildyti kameros. Jis tikrai žūtų.

Mintyse jis išvydo Stainą, kilstelėjantį viršun savo tankius antakius ir pašaipiai nusišypsantį. *Na, ir kas? Tu vis tiek mirsi. Ar turi ką prarasti?*

Normano galvoje susiformavo planas. Jeigu jis atidarytų liuką, patektų į lauką, na, o lauke galbūt sugebėtų nusigauti iki A cilindro, grįžti atgal pro oro šliuzą ir apsivilkti skafandrą. Tada jis išsikapstytų iš susidariusios padėties.

Jei tik jis sugebės nusigauti iki oro šliuzo. Kiek tai užims laiko? Trisdešimt sekundžių? Minutę? Ar įstengs taip ilgai nekvėpuoti? Ar ištvers taip ilgai šaltį?

Tu vis tiek mirsi.

„Prakeiktas kvaily, — pagalvojo jis, — juk rankose laikai deguonies balionėlį. Oro tau pakaks, jei tik nepasiliksi čia, delsdamas ir tuščiai švaistydamas laiką. Eik ir padaryk tai".

„Ne, — pamanė jis, — čia yra dar kažkas, kažkas, ko jis niekaip negalėjo prisiminti..."

Eik ir padaryk tai.

Taigi daug nemąstydamas, jis užsikabarojo iki lubų liuko pačiame cilindro viršuje. Sulaikė kvapą, padrąsino save ir pasuko ratą, atidarydamas liuko dangtį.

— Normanai! Normanai, ką tu darai? Normanai! Tu išpro— jis išgirdo šaukiančią Betę, tačiau po sekundės savo riaumojimu jos balsą užgožė ledinis vanduo, plūstantis į modulį lyg galingas krioklys.

Kai tik atsidūrė lauke, Normanas suprato padaręs klaidą. Jam reikėjo svorio. Kūnas tarytum plūduras tempė jį į paviršių. Paskutinį kartą įkvėpęs oro, paleido iš rankų deguonies balionėlį ir desperatiškai sugriebė šaltus vamzdžius, suprasdamas, kad jei paleis juos, daugiau niekas nesustabdys jo, į nieką neįsitvers iki pat paviršiaus, kurį pasiekęs sprogs kaip balionas.

Laikydamasis už vamzdžių, jis traukė save žemyn, žingsnis po žingsnio, ieškodamas kito vamzdžio, kitos iškyšos, kurią būtų galima sugriebti. Atvirkštinis alpinizmo variantas — jei atlaisvins rankas, nu-

kris aukštyn ir mirs. Jau kurį laiką jo rankos buvo sustingusios, kūnas pastiręs nuo šalčio, suledėjęs. Jo plaučiai degė.

Jam liko visai nedaug laiko.

Normanas pasiekė dugną, palindo po D cilindru, prisitraukė, tamsoje pradėjo apgraibom ieškoti oro šliuzo. Jo ten nebuvo! Pradingęs! Bet paskiau pamatė jį po B cilindru. Normanas nuslinko prie A cilindro, apčiuopė oro šliuzą, kuris buvo uždarytas. Jis stumtelėjo ratą. Tvirtai užtrenkta. Patraukė į save, bet nepajėgė pajudinti iš vietos.

Jis liko užrakintas lauke.

Normanas pajuto, kaip širdį užplūdo didžiausia per visą jo gyvenimą baimės banga. Nuo šalčio jo kūnas tapo beveik nejudrus. Jis suprato, kad po kelių sekundžių praras sąmonę. Jis privalėjo atidaryti liuką. Patrankė jį, patrankė metalą aplink kraštą, nieko nejausdamas savo sustingusiomis rankomis.

Ratas pats pradėjo suktis. Liuko dangtis atsivėrė. Matyt, kažkur yra avarinis mygtukas, matyt, jis—

Taškydamasis jis išniro į paviršių, įkvėpė oro ir vėl nugrimzdo. Iškilo, tačiau į cilindro vidų užsiropšti negalėjo. Jis per daug sušalo, raumenys sustingo, kūnas neklausė.

„Tu privalai tai padaryti, — pagalvojo jis. — Tu privalai tai padaryti". Pirštai sugriebė metalą, nuslydo, vėl sugriebė. *Vieną kartą prisitraukti.* Paskutinį kartą prisitraukti. Jis iškėlė krūtinę virš metalinių kraštų, šleptelėjo ant denio. Taip sušalo, kad visiškai nieko nejautė. Pajudino kūną, bandydamas įtraukti kojas ir vėl įkrito į ledinį vandenį.

Ne!

Jis vėl prisitraukė, paskutinį kartą — vėl persisvėrė per kraštą, nukrito ant denio, pasisuko, dar kartą pasisuko, iškėlė vieną koją, rizikuodamas prarasti pusiausvyrą, paskui kitą, kurios beveik nejautė, ir po akimirkos, išlindęs visas iš vandens, jis jau gulėjo ant denio.

Jis drebėjo. Pabandė atsistoti, bet tuojau pat pargriuvo. Visas kūnas taip purtėsi, kad neįmanoma buvo išlaikyti pusiausvyros.

Kitame oro šliuzo gale jis išydo skafandrą, kabantį ant cilindro sienos. Pamatė šalmą su užrašu „DŽONSONAS". Normanas nušliaužė prie jo, kūnas žiauriai tirtėjo. Pabandė atsistoti, bet nesugebėjo. Skafandro batai lietėsi su jo veidu. Pabandė sugriebti juos, tačiau rankos nenorėjo susigniaužti. Pabandė sukąsti skafandrą, prisitraukti dantimis, tačiau šie nesuvaldomai barškėjo.

Sutraškėjo interkomas.

— Normanai! Aš žinau, ką tu darai, Normanai!

Betė bus čia bet kurią minutę. Jam reikia įlįsti į skafandrą. Normanas neatitraukė nuo jo, esančio tik už poros colių, žvilgsnio. Bet rankos be perstojo virpėjo ir jis nieko negalėjo jose nulaikyti. Galiau-

siai prie juosmens pastebėjo kilpas instrumentams laikyti. Kyštelėjo vieną ranką į kilpą, sugebėjo išsilaikyti. Prisitraukė aukštyn. Įstatė vieną koją į skafandrą, paskui — kitą.

— Normanai!

Jis siektelėjo šalmo, kuris daužėsi į sieną stakato ritmu, kol pagaliau įstengė jį nuimti nuo kablio ir užsimaukšlinti ant galvos. Pasuko jį, išgirdo, kaip trakštelėjo užraktas.

Jis vis dar šalo. Kodėl skafandras nešyla? Paskiau suprato, kad nėra energijos, nes ši — balionuose. Normanas prigludo nugara prie baliono, trūktelėjo jį ant savo pečių, susvyravo nuo svorio. Jam dar reikėjo prijungti žarnelę — ištiesė ranką, apčiuopė ją — palaikė — prijungė prie skafandro — prie diržo — prijungė.

Jis išgirdo spragtelėjimą.

Suūžė propeleris.

Jo kūną užplūdo skausmas. Elektriniai elementai šilo, skausmingai liesdamiesi prie sušalusios odos. Tarytum kas badytų tūkstančiais adatėlių. Betė kalbėjo — jis girdėjo jos balsą per interkomą — tik neįstengė klausytis. Sudribo ant denio, sunkiai kvėpuodamas.

Bet tuo pat metu jis neabejojo, kad viskas bus gerai; skausmas po truputį slūgo, mintys aiškėjo ir dabar jis jau taip žiauriai netirtėjo. Jis smarkiai sušalo, bet nemirtinai. Normanas greitai atsipeikėjo.

Sutraškėjo radijas.

— Tu iki manęs nenusikasi, Normanai!

Jis atsikėlė, įjungė svorio diržą, užsegė sagtis.

— Normanai!

Jis nieko neatsakė. Dabar jautėsi pakankamai sušilęs, visai normaliai.

— Normanai! Mane supa sprogmenys! Jei priartėsi, ištaškysiu tave į gabalus! Tu mirsi, Normanai! Tu iki manęs nenusikasi!

Tačiau Normanas visiškai neketino eiti pas Betę. Jo planas buvo kitoks. Jis girdėjo, kaip šnypščia oras iš baliono, kol slėgis skafandro viduje susilygino su išorės slėgiu.

Jis vėl šoko į vandenį.

5 : 00

Sfera žvilgėjo šviesoje. Normanas matė savo atspindį tobulai nupoliruotame paviršiuje. Pajudėjus aplink, vaizdas suskilo, iškriko į fragmentus apvijose.

Prie durų.

„Jos panašios į burną", — dingtelėjo jam į galvą. Tarytum primityvios būtybės, pasiruošusios jį suėsti, ryklė. Susidūręs akis į akį su

sfera, vėl regėdamas svetimą, nežemišką įpjovų raštą, jis pajuto, kaip tirpsta ryžtas. Normanas staiga išsigando. Jis nemanė, kad sugebės pereiti tai.

„Nekvailiok, — paliepė pats sau. — Haris sugebėjo. Betė irgi. Jie išgyveno".

Jis apžiūrėjo apvijas, lyg norėdamas atgauti prarastą pasitikėjimą savimi. Bet nieko panašaus čia negalėjo įvykti. Čia tik išsirangiusios įpjovos metale, atspindinčios šviesą.

„Gerai jau, — galiausiai apsisprendė jis. — Aš padarysiu tai. Nuėjau pakankamai toli, išlikau gyvas po visų tų nesąmonių. Sugebėsiu padaryti ir tai.

Nagi, pirmyn, atidaryk ją".

Tačiau sfera neatsidarė. Ji taip ir liko tokia, kokia buvo — žvilganti, nupoliruota, tobulos formos.

Kokiam tikslui ji reikalinga? Jis troško suprasti, kam ji reikalinga.

Normanas vėl pagalvojo apie daktarą Stainą. Kokie buvo jo mėgstamiausi žodžiai? „Supratimas — tai tik atidėliojimo taktika". Stainas nuolat dėl to pykdavo. Kai absolventai bandydavo parodyti savo išmintį, be perstojo pasakodami apie pacientus ir jų problemas, jis paniekinamai įsiterpdavo: „Kam tai rūpi? Kam rūpi, ar mes suprantame šio atvejo psichodinamiką? Ar jūs norite suprasti, kaip plaukti, ar paprasčiausiai šokate į vandenį ir plaukiate? Tik tie, kurie bijo vandens, nori jį suprasti. Kiti žmonės šoka ir sušlampa".

„Ką gi, — apsisprendė Normanas, — sušlapkime".

Atsisukęs veidu į sferą, jis mintyse ištarė: *„Atsiverk"*.

Sfera neatsivėrė.

— Atsiverk, — tarė jis balsu.

Sfera neatsivėrė.

Aišku, jis žinojo, jog tai nesuveiks, kadangi Tedas valandų valandas prastovėjo čia, bandydamas ją atidaryti. Kai Haris su Bete įėjo į vidų, prieš tai jie nieko nesakė. Tik padarė kažką mintyse.

Jis užsimerkė, sukoncentravo dėmesį ir pagalvojo: „Atsiverk".

Atsimerkęs pažvelgė į sferą. Ji vis dar buvo užsivėrusi.

„Aš esu pasirengęs tave atidaryti, — pagalvojo jis. — Dabar aš jau esu pasirengęs".

Nieko neįvyko. Sfera neatsidarė.

Normanui net į galvą nešovė, kad jis nesugebės atidaryti sferos. Juk kiti du padarė tai. Kaip jiems tai pavyko?

Logiškas Hario protas pirmas susigaudė. Tačiau tik *po to*, kai pamatė Betės juostą. Taigi Haris rado užuominą joje. Svarbią užuominą.

Betė peržiūrinėjo tą juostą be paliovos, kol irgi viską išsiaiškino. Kažkas toje juostoje...

„Gaila, kad neturiu jos čia", — pamanė Normanas. Bet jis taip dažnai matė ją, kad tikriausiai sugebėtų atkurti įrašą mintyse. Kaip ten viskas prasidėjo? Prieš akis jis išvydo vaizdus: Betė kalbasi su Tina. Betė valgo pyragą. Tina sako kažką apie vaizdo įrašus, saugomus povandeninėje valtyje. Betė kažką atsako. Paskiau Tina pasitraukia iš kadro, bet girdisi jos balsas : „Kaip manote, ar jie kada nors atidarys tą sferą? „

Betė atsiliepia: „Galbūt. Nežinau". Ir tada atsidaro sfera.

Kodėl?

„ Kaip manote, ar jie kada nors atidarys tą sferą?" — paklausė Tina. Atsakydama į šį klausimą, Betė turbūt įsivaizdavo ją pravirą; tikriausiai matė mintyse prasivėrusios sferos vaizdą—

Kambarį užpildė vibracija ir žemas, gilus dundesys.

Sfera atsidarė, durys plačiai praviros, už jų — tamsa.

„Štai taip, — pagalvojo jis. — Įsivaizduok, kaip tai atsitinka ir tai atsitiks. O tai reiškia, kad jei įsivaizduotų užsidarančias sferos duris —" Antrą kartą pasigirdo gilus dundesys, sfera užsidarė.

„— arba atsidarančias—"

Sfera vėl atsivėrė.

— Geriau jau nevaryk dievo į medį, — tarė jis garsiai. Durys pasiliko praviros. Jis dirstelėjo pro jas, bet išvydo tik juodą, niekuo neišsiskiriančią tamsą. „Dabar arba niekada", — nusprendė Normanas.

Jis žengė į vidų.

Durys užsidarė jam už nugaros.

Tamsa, o paskiau, kai akys priprato prie jos, — kažkas panašaus į jonvabalius. Šokanti, švytinti vandenyno puta, milijonai švieselių, sūkuriuojančių aplink jį.

„Kas čia?" — nesuprato Normanas. Jis mato tik putą. Jokios struktūros ir, atrodo, jokių ribų. Tik banguojantis vandenynas, žvilganti, raibuliuojanti puta. Jis jaučia nuostabų grožį ir ramybę. Ši vieta tokia raminanti.

Jis pajudina rankas, semdamas putą, savo judesiais priversdamas ją sukūriuoti. Paskui pastebi, kad jo rankos tampa permatomos, jis mato pro savo odą žaižaruojančią putą. Jis pažvelgia į savo kūną. Pro kojas, liemenį, pro jį visą persišviečia puta. Normanas yra jos dalis. Šis pojūtis labai malonus.

Jo kūnas lengvėja. Netrukus jis pakyla ir nusklendžia beribėje vandenyno putoje. Rankas suneria už galvos ir plevena. Jis jaučiasi laimingas. Jis jaučiasi taip, lyg galėtų pasilikti čia amžiams.

Normanas pajunta, kad vandenyne yra dar kažkas, pajunta kažkieno kito buvimą.

— Ar čia yra kas nors? — klausia jis.

Aš esu čia.

Atsakoma taip garsiai, kad jis vos nepašoka. Arba tik atrodo garsiai. Paskiau jam pasidingoja, ar jis iš viso ką nors girdėjo.

— Ar tu kalbėjai?

Ne.

— Įdomu, kaip tu su manim šnekiesi?

Taip, kaip visi šnekasi su visais.

— O kaip?

Kodėl klausi, jei ir taip žinai atsakymą?

— Bet aš nežinau atsakymo.

Puta jį švelniai, ramiai neša, tačiau kurį laiką niekas neatsiliepia. Įdomu, ar jis vėl pasiliko vienas?

— Ar tu čia?

Taip.

— Maniau, jog tu išnykai.

Nėra kur išnykti.

— Nori pasakyti, kad esi įkalintas sferoje?

Ne.

Ar atsakysi į klausimą? Kas tu toks?

Aš nesu kas.

— Ar tu — Dievas?

Dievas yra žodis.

— Tai yra — ar tu esi aukštesnė būtybė, aukštesnė sąmonė?

Aukštesnė už ką?

— Na, kad ir už mane.

Ar tu — aukšta būtybė?

Nelabai. Bent jau aš taip įsivaizduoju.

Na, tada tai jau tavo bėda.

Plaukiodamas putoje, jis jautė nerimą dėl to, kad Dievas veikiausiai iš jo šaiposi. Jis mąsto: „Ar tu kreti pokštus?"

Kodėl klausi, jei ir taip žinai atsakymą?

— Ar aš kalbu su Dievu?

Tu iš viso nekalbi.

— Tu supranti viską labai pažodžiui. Ar todėl, kad esi iš kitos planetos?

Ne.

— Ar tu atvykai iš kitos planetos?

Ne.

— Ar tu iš kitos civilizacijos?

Ne.

— Iš kur tu?

Kodėl klausi, jei ir taip žinai atsakymą?

Kitu metu jį greičiausiai suerzintų pasikartojantys atsakymai, bet dabar jis nejaučia jokių emocijų. Jokios nuomonės. Jis gauna informaciją — tai tik reakcija į jo klausimus.

„Bet ši sfera — iš kitos civilizacijos", — nusprendžia jis.

Taip.

— Galbūt netgi iš kito laiko.

Taip.

— O argi tu nesi sferos dalis?

Dabar esu.

— Tai iš kur tu atsiradai?

Kodėl klausi, jei ir taip žinai atsakymą?

Puta švelniai kilnoja jį, raminamai sūpuodama.

— Ar tu vis dar čia?

Taip. Nėra kur išnykti.

— Deja, aš nesu labai didelis religijos žinovas. Aš esu psichologas ir tyrinėju žmonių mąstymo būdus. Studijų metais apie religiją nedaug ko išmokau.

O, suprantu.

— Psichologija turi mažai bendro su religija.

Žinoma.

— Tai tu sutinki?

Aš sutinku su tavim.

— Tai ramina.

Nesuprantu, kodėl.

— Kas aš toks?

Kas, iš tiesų?

Jis sūpuojasi putoje, jausdamas visišką ramybę, nepaisant pokalbio sudėtingumo.

„Aš sunerimęs", — galvoja jis.

Pasipasakok.

— Aš sunerimęs, nes tu kalbi kaip Džeris.

To buvo galima tikėtis.

— Bet juk Džeris — iš tikrųjų Haris.

Taip.

— Tai ar tu irgi esi Haris?

Ne. Žinoma, ne.

— Kas tu toks?

Aš nesu kas toks.

— Tai kodėl kalbi kaip Džeris arba Haris?

Todėl, kad mes kilę iš to paties šaltinio.

— Nesuprantu.

Ką matai, žiūrėdamas į veidrodį?

— Matau save.

Aišku.

— Ar tai ne tiesa?

Priklauso nuo tavęs.

— Nesuprantu.

Tai, ką matai, priklauso nuo tavęs.

— Aš jau ir taip žinau tai. Visi tai žino. Tai — psichologinis truizmas.

Aišku.

— Ar tu esi nežemiškas protas?

Ar tu esi nežemiškas protas?

— Man sunku šnekėtis su tavimi. Ar duosi man galią?

Kokią galią?

— Tokią, kurią davei Hariui su Bete. Tokią, su kuria galėtum paversti įsivaizduojamus dalykus tikrais. Ar duosi man ją?

Ne.

— Kodėl ne?

Todėl, kad tu jau turi ją.

— Nesijaučiu taip, lyg turėčiau ją.

Žinau.

— Tai kaip tada aš turiu galią?

Kaip tu patekai čia?

— Įsivaizdavau atsiveriančias duris.

Taip.

Jis sūpavosi putoje, laukdamas kito atsakymo, tačiau nieko panašaus nebuvo — tik švelnus putos siūbavimas, keliantis snaudulį.

Po kurio laiko jis pagalvojo: „Apgailestauju, bet aš norėčiau, kad man viską paaiškintum ir nustotum kalbėti mįslėmis".

Jūsų planetoje yra toks gyvūnas, kurį vadinate meška. Ji didelė, netgi didesnė už jus, ji protinga ir išradinga, jos smegenys ne ką mažesnės už jūsų. Bet jus nuo meškos skiria vienas svarbus dalykas. Ji negali atlikti veiksmo, kurį jūs vadinate vaizduote. Ji nesugeba mintyse regėti realybės — kokia ji galėtų būti. Ji nesugeba pažvelgti į tai, ką jūs vadinate praeitimi, ir į tai, ką jūs vadinate ateitimi. Šis ypatingas sugebėjimas įsivaizduoti padarė jūsų giminę tokia didžia, kokia ji yra dabar. Niekas kitas. Ne beždžionės prigimtis, ne sugebėjimas naudotis įrankiais, ne kalba ir ne agresyvumas, ir ne mokėjimas rūpintis jaunesniais arba socialinėmis grupėmis. Jūsų didybė slypi vaizduotėje.

Sugebėjimas įsivaizduoti sudaro didžiausią jūsų vadinamojo proto dalį. Jūsų manymu, sugebėjimas įsivaizduoti yra tik naudinga priemonė, sprendžiant problemas arba įgalinant kažkam įvykti. Tačiau įvairūs dalykai atsitinka dėl paties įsivaizdavimo proceso.

Tai yra ir dovana jūsų giminei, bet taip pat ir pavojus, kadangi jūs nevaldote savo vaizduotės. Jūs įsivaizduojate nuostabius dalykus ir įsivaizduojate baisius dalykus, bet nenorite prisiimti atsakomybės už pasirinkimą. Sakote, kad širdyje nešiojate ir gėrio, ir blogio galią, angelą ir šėtoną, bet iš tiesų viduje sugebate tik įsivaizduoti.

Tikiuosi, kad jums patiko ši kalba, kurią ketinu sakyti per kitą Amerikos psichologų ir socialinių darbuotojų asociacijos konferenciją, įvyksiančią Hiustone kovo mėnesį. Jaučiu, kad abejingų jai neliks.

„Ką?" — jis apstulbo.

Su kuo tu manei, kad šnekiesi? Su Dievu?

„Kas čia?" — nesuprato jis.

Tu, žinoma.

„Bet tu — tai kažkas kitas, atskira būtybė. Tu — tai ne aš", — galvoja jis.

Taip. Tu įsivaizdavai mane.

— Papasakok daugiau.

Daugiau nieko nėra.

Jo skruostas lietėsi prie šalto metalo. Normanas apsivertė ant nugaros ir pažvelgė į išsilenkusį virš jo žvilgantį sferos paviršių. Durų įpjovos vėl pakeitė formą.

Normanas atsistojo ant kojų. Jis jautėsi atsipalaidavęs ir ramus, lyg gerai išsimiegojęs. Tarytum būtų sapnavęs nuostabų sapną. Kuo puikiausiai viską prisiminė.

Jis patraukė per laivą atgal į skrydžio denį, paskui koridoriumi, apšviestu ultravioletinėmis lempomis, pateko į kambarį su vamzdžiais sienose.

Kiekviename iš vamzdžių gulėjo po laivo įgulos narį.

Kaip jis ir manė. Betės pasireiškimas buvo vienas žmogus — moteris — lyg ir perspėjimas jiems. Dabar viskam vadovavo Normanas, todėl ir kambarys pilnas.

„Neblogai", — pamanė jis.

Metęs žvilgsnį į kambarį, pagalvojo: „Pranykite vienas paskui kitą".

Prieš jo akis vienas paskui kitą pradėjo dingti komandos nariai, kol pranyko visi.

„Grįžkite, irgi po vieną".

Žmonės vėl pasirodė vamzdžiuose, materializavosi pagal jo norą.

„Visi vyrai".

Moterys virto vyrais.

„Visos moterys".

Jie tapo moterimis.

Jis įgijo galią.

— Normanai.

Betės balsas per garsiakalbius šnypštė tuščiame erdvėlaivyje.

— Kur tu, Normanai? Žinau, kad esi kažkur. Aš *jaučiu* tave, Normanai.

Jis nužingsniavo pro virtuvę, pro tuščias kolos skardines ant stalo, pro sunkias duris į skrydžio denį. Išvydo Betės veidą visuose ekranuose; jos akys, atrodo, matė jį, vaizdas pasikartojo daugybę kartų.

— Normanai, žinau, kur tu buvai. Sferos viduje, ar ne, Normanai?

Jis paspaudė valdymo pultą delnu, bandydamas išjungti ekranus, bet nesugebėjo padaryti to; jos veidas liko vietoje.

— Normanai. Atsakyk man, Normanai.

Jis perėjo skrydžio denį, nuėjo į oro šliuzą.

— Tau tai nepadės, Normanai. Dabar aš viskam vadovauju. Ar girdi mane, Normanai?

Šliuze jis išgirdo spragtelėjimą, kai užsifiksavo šalmas; oras iš balionų buvo vėsus ir sausas. Jis klausėsi savo lygaus kvėpavimo.

— Normanai, — Betės balsas skambėjo per interkomą jo šalme. — Kodėl nešneki su manimi, Normanai? Ar tu bijai, Normanai?

Vardo kartojimas erzino jį. Paspaudė mygtukus, kad atidarytų oro šliuzą. Nuo grindų pradėjo plūsti vanduo, greitai kildamas į viršų.

— O, *štai kur tu*, Normanai. Dabar aš tave matau, — ir ji nusijuokė aukštu, gagenančiu balsu.

Normanas apsidairė, pamatė videokamerą, pritvirtintą prie roboto, vis dar oro šliuze. Atstūmęs kamerą, nusuko ją į šoną.

— Tau tai nepadės, Normanai.

Jis išėjo į lauką, stoviniavo šalia oro šliuzo. Išsidriekę lygiomis linijomis, tarytum lėktuvo pakilimo takas, kurį sukūrė kažkoks pamišęs inžinierius, gulėjo terminiai sprogmenys — žvilgančių raudonų taškelių eilės.

— Normanai? Kodėl neatsakai, Normanai?

Betė būsena buvo nestabili, be pusiausvyros. Tą jis galėjo atspėti iš balso. Negalima prileisti jos prie ginklų, reikia atjungti sprogmenis, jei tik jis sugebės tai padaryti.

„Atjungta, — pagalvojo jis. — Tegul sprogmenys atsijungia".

Visi raudoni žiburėliai tuojau pat pradingo.

„Neblogai", — pamanė jis, jausdamas užplūstantį pasitenkinimą.

Po sekundės raudonos švieselės sumirgėjo ir vėl užsižiebė.

— Tau nieko neišeis padaryti, Normanai, — juokėsi Betė. — Tik ne man. Aš galiu su tavim pakovoti.

Jis suprato, kad Betė kalbėjo tiesą. Jie ginčijosi, bandydami savo

valios stiprumą, įjungdami sprogmenis ir išjungdami. Šis ginčas niekaip neišsispręs. Tik ne tokiu būdu. Jam reikia griebtis konkretesnių priemonių.

Jis nulingavo prie artimiausios terminės bombos. Būnant visai šalia jos, konusas pasirodė kur kas didesnis, nei jis manė — jo ilgis siekė keturias pėdas, o viršuje žibėjo raudona lemputė.

— Aš matau tave, Normanai. *Matau, ką tu darai.*

Ant konuso matėsi užrašas, geltonos raidės pilkame paviršiuje. Normanas pasilenkė, norėdamas perskaityti jį. Nors antveidis šiek tiek aprūko, žodžius visgi įskaitė.

PAVOJINGA — ŠILUMINEI ELEKTROS ĮTAMPAI
AKTYVŪS SPROGMENYS

KJL TIK STATYBOS / GRIOVIMO DARBAMS
DETONACIJA PO 20 : 00
INSTRUKCIJAS GALIMA RASTI KJL / VV / 512-A
TIK PERSONALUI SU LEIDIMAIS

PAVOJINGA — ŠILUMINEI ELEKTROS ĮTAMPAI
AKTYVŪS SPROGMENYS

Po šiuo užrašu matėsi dar vienas, mažesnis, tik jis neįstengė jo įskaityti.

— Normanai! Ką tu veiki su mano sprogmenimis, Normanai?

Jis nieko neatsakė. Pažiūrėjo į jungimą. Vienas mažas laidelis ėjo į konuso pagrindą, kitas — iš jo. Vingiuodamas dugno drumzlėse, antrasis laidelis tęsėsi iki kito konuso, prie kurio irgi jungėsi du laidai — vienas į jį, kitas iš jo.

— Nešdinkis iš ten, Normanai. Tu pradedi mane nervinti.

Vienas laidas eina į konusą, kitas iš jo.

Betė sujungė juos *eilėmis*, kaip eglės lemputes. Ištraukęs vieną kabelį, Normanas atjungs visą sprogmenų liniją. Jis žengė į priekį ir griebė laidą pirštinėta ranka.

— Normanai! Neliesk to laido, Normanai!

— Apsiramink, Bete.

Jo pirštai apsivyniojo aplink kabelį. Pajuto minkštą plastiko izoliaciją ir tvirtai ją sugriebė.

— Normanai, jei ištrauksi tą kabelį, įvyks grandininė reakcija. Prisiekiu — tu, po velnių, išsprogdinsi save, mane, Harį ir viską aplinkui, Normanai.

Jis taip nemanė. Betė melavo. Betė nekontroliavo savęs, ji buvo pavojinga ir vėl jam melavo.

Jis patraukė ranką. Pajuto, kaip įsitempė laidas.

— Nedaryk to, Normanai...

Kabelis įsiveržė jo rankoje.

— Aš atjungiu tave, Bete.

— Dėl Dievo meilės, Normanai, prašau patikėti manimi. Tu mus visus užmuši.

Jis vis dar dvejojo. „Kažin, ar ji sako tiesą? Ar ji žinojo, kaip sujungti sprogmenys?" Jis pažvelgė į didelį pilką konusą, siekiantį jam iki juosmens. „Įdomu, kaip jausiuos, kai jis sprogs? Ar iš viso ką nors jausčiau?"

— Po velnių visa tai, — ištarė jis balsu.

Ir ištraukė kabelį iš konuso.

Spiegiantis pavojaus signalas šalmo viduje privertė jį pašokti. Antveidžio viršuje tankiai mirgėjo mažas skysto kristalo ekranas: „PAVOJUS"... „PAVOJUS"...

— O, Normanai. Prakeikimas. Dabar tai jau pridirbai.

Jis vos girdėjo Betės balsą, kurį užgožė pavojaus signalas. Raudonos konuso lempos žybsėjo per visą erdvėlaivio ilgį. Įsitempęs jis laukė sprogimo.

Staiga signalą pertraukė žemas, aidintis vyriškas balsas: „Dėmesio! Dėmesio! Visam statybos aikštelės personalui tuojau pat pasitraukti iš sprogimo zonos. Aktyvuotos terminės bombos. Atskaita prasideda... dabar. Liko dvidešimt minučių, vyksta atskaita".

Raudoname konuso displėjuje užsižiebė skaičiai 20 : 00, tiksintys atgalios: 19 : 59... 19 : 58...

Tas pats vaizdas pasirodė ir jo kristaliniame šalmo ekrane.

Jam prireikė kiek laiko, kol susigaudė, kas čia vyksta. Spoksodamas į konusą, jis vėl perskaitė geltoną užrašą: TIK KJL STATYBOS / GRIOVIMO DARBAMS.

Na, žinoma! Terminiai sprogmenys, tai ne ginklai, jie skirti statyboms ir pastatams griauti. Juose įtaisyti chronometrai su užprogramuotomis dvidešimčia minučių, per kurias spėtų pasišalinti visi darbininkai.

„Pasprukti iš čia per dvidešimt minučių, — pagalvojo jis. — Marios laiko".

Normanas apsisuko ir greitai nužirgliojo link DH-7 bei povandeninės valties.

1 : 40

Jis ėjo lygiai ir ramiai. Nejautė jokios įtampos. Kvėpavo lengvai. Su skafandru jautėsi patogiai. Visos sistemos veikė be priekaištų.

Jis nusprendė viską palikti.

— Normanai, prašau...

Dabar Betė jau maldavo — dar viena staigi nuotaikų kaita. Normanas ignoravo ją. Negaišdamas laiko, ėjo į povandeninę valtį. Žemas balsas įraše vis kartojo: „Dėmesio! Visam karinio laivyno personalui pasitraukti iš sprogimo zonos. Devyniolika minučių, skaičiuojama".

Normanas jautė neapsakomą savo tikslingumą, galią. Jis neturėjo daugiau jokių iliuzijų. Jokių klausimų. Jis žinojo, ką daro.

Jis privalo išsigelbėti.

— Negaliu patikėti, kad tu taip elgiesi, Normanai. Netikiu, kad apleidi mus nelaimėje.

„Patikėk", — pamanė jis. Galų gale, ar jam liko kokia kita išeitis? Betė nekontroliavo savęs ir buvo pavojinga. Dabar jau pernelyg vėlu gelbėti ją — tiesą sakant, kvaila būtų net artintis prie jos. Betė tapo žudike. Ji jau bandė kartą užmušti Normaną, ir jai tai beveik pavyko.

Na, o Haris gulėjo nugirdytas vaistais jau trylika valandų. Šiuo metu jis jau tikriausiai patyręs klinikinę mirtį — žuvo visos smegenų ląstelės. Normanui nėra jokio pagrindo čia pasilikti. Jam nėra čia ką veikti.

Povandeninė valtis jau buvo visai arti. Jis netgi galėjo įžvelgti detales geltoname paviršiuje.

— Normanai, prašau... Man reikia tavęs.

„Atleisk, — pagalvojo jis, — bet aš dingstu iš čia".

Jis palindo po dviem vienodais, lyg dvyniais, propelerių sraigtais, ant išlenkto korpuso išvydo pavadinimą: *Giluminė žvaigždė III.* Sugriebęs už rankenų, jis pradėjo kopti į kupolo viršų.

Pradingo ryšys su interkomu. Viskas priklausė tik nuo paties Normano. Jis atidarė liuką, įsirangė į valtį. Atsegęs šalmą, nusiėmė jį.

— Dėmesio! Liko aštuoniolika minučių, vyksta atskaita.

Normanas atsisėdo į minkštai apmuštą piloto krėslą, dirstelėjo į valdymo svirtis. Tiesiai priešais jį nušvito ekranas, sumirgėjo prietaisai.

```
GILUMINĖ ŽVAIGŽDĖ III - VALDYMO MODULIS

Ar reikia pagalbos?
Taip      Ne     Atšaukti
```

Labai gaila, kad taip atsitiko su Hariu ir Bete; jis tikrai gailėjosi, palikęs juos. Tačiau šiems žmonėms savotiškai nepasisekė, tyrinėjant vidinį pasaulį, ir tai padarė juos pažeidžiamus sferos galiai. Tai tipiška mokslinė klaida, vadinamasis racionaliosios minties triumfas prieš iracionaliąją. Mokslininkai atsisakė pripažinti pastarąją, atsisakė suprasti, kaip tai svarbu. Jiems rūpėjo tik racionalusis pasaulis. Jų nuomone,

svarbu tik tai, kas turi prasmę, o jei prasmės nėra, jie net nepažvelgia į tą pusę. Anot Einšteino, tai — „grynai asmeniška".

„Grynai asmeniška, — pagalvojo jis, jausdamas paniekos antplūdį. — Žmonės žudo vienas kitą dėl „grynai asmeniškų" priežasčių".

```
GILUMINĖ ŽVAIGŽDĖ III - KONTROLĖS SĄRAŠAS

Leistis          Kilti
Išsaugoti        Išjungti
Patikrinti       Atšaukti
```

Normanas paspaudė „KILTI". Ekrane pasirodė valdymo pulto piešinukas su mirksinčiu taškeliu. Jis laukė tolesnių instrukcijų.

„Taip, — pagalvojo Normanas, — tai tiesa: mokslininkai atsisakė pripažinti iracionaliąją pusę, tačiau dėl to ji niekur nepradingo. Iracionalumas neatrofuojasi, jeigu juo nesinaudoji. Atvirkščiai, palikta be priežiūros, iracionalioji žmogaus pusė įgyja galios ir apimties.

Skundai irgi niekuo nepadės. Visi tie mokslininkai verkšlena sekmadienio laikraščių prieduose dėl paveldėtos žmogaus savigriovos savybės ir polinkio į žiaurumą, kelia į viršų rankas. Tai ne iracionaliosios pusės suvokimas. Tai paprasčiausiai formalus pripažinimas, kad jie pasiduoda".

Vaizdas ekrane vėl pasikeitė:

```
GILUMINĖ ŽVAIGŽDĖ III - KILIMO KONTROLĖS SĄRAŠAS

1. Pašalinti balastą:   Įjungti
Kitas veiksmas          Atšaukti
```

Normanas paspaudė mygtuką, kad išmestų balastą, ir luktelėjo kito ekrano.

Koks yra mokslininkų požiūris į jų tyrimus? Visi sutinka: mokslinių tyrinėjimų neįmanoma sustabdyti. Jeigu mes nesukursime bombos, kažkas kitas tai padarys. Bet ir vėl netrukus bomba pateko į rankas naujiems žmonėms, kurie tvirtina: „Jeigu mes *nepanaudosime* jos, kažkas kitas tai padarys".

Visom prasmėm, kalbėjo mokslininkai, tie kiti žmonės yra baisūs, neatsakantys už savo veiksmus ir iracionalūs. Su mumis, mokslininkais, viskas gerai. Tie kiti žmonės ir sukelia problemų.

Ir vis dėlto tiesa yra ta, kad atsakomybė glūdi kiekviename iš individų ir tame, ką mes pasirenkame. Kiekvienas žmogus turi pasirinkimo galimybę.

„Na, — pagalvojo Normanas, — Hariui su Bete jis daugiau niekuo negalės padėti. Jis privalo gelbėti save".

Jis išgirdo duslų ūžesį, įsijungiant generatoriams, ir propelerių virpėjimą. Ekrane užsižiebė užrašas:

GILUMINĖ ŽVAIGŽDĖ III - AKTYVUOTI PILOTO KONTROLINIAI PRIETAISAI

„Ką gi, kylame", — dingtelėjo jam. Rankos užtikrintai lietė valdymo įrangą. Normanas pajuto, kad povandeninė valtis klauso kiekvieno jo judesio.

Įsijungus sraigtams, aplink kupolą pradėjo sūkuriuoti purvinos nuosėdos. Paskiau povandeninė valtis išniro iš po jo. „Tas pats, kaip vairuoti mašiną, — pamanė Normanas. — Nieko ypatingo".

Lėtai apsukęs ratą, jis priartėjo prie DH-8. Laivas plaukė dvidešimt pėdų virš dugno, pakankamai aukštai, kad sraigtai išsivalytų nuo purvo.

Iki sprogimo liko septyniolika minučių. Kylant į viršų didžiausiu greičiu, 6,6 pėdos per sekundę, jis greitai ir nepersistengdamas mintyse viską apskaičiavo — į paviršių iškilsiu po dviejų su puse minutės.

Dar liko daugybė laiko.

Jis beveik lietėsi su DH-8. Išorinės modulio lempos švietė geltonai ir vis labiau blėso. Matyt, senka energija. Jis matė, kokia žala padaryta cilindrams — iš pažeistų A ir B cilindrų kilo burbuliukų srovelės; įdubos D cilindre; žiojėjanti skylė E cilindre, kurį užtvindė vanduo. Sudaužytas modulis skaičiavo paskutines gyvavimo minutes.

Kodėl jis taip priartėjo? Akies krašteliu žvilgtelėjo į langelius, supratęs, jog tikisi išvysti Harį su Bete. Jis norėjo pamatyti Harį, gulintį be sąmonės ir neatsakantį į aplinkos veiksnius. Jis norėjo pamatyti maniakiškai įniršusią Betę, stovinčią prie lango ir grūmojančią kumščiu. Jis norėjo gauti patvirtinimą, kad turi teisę palikti juos.

Tačiau Normanas regėjo tik blėstančią geltoną šviesą modulio viduje. Jis pasijuto nusivylęs.

— Normanai.

— Taip, Bete, — dabar jis nė kiek nesijaudino, atsakydamas jai. Jo rankose povandeninės valties, pasirengusios kilti į paviršių, valdymo įranga. Ji nieko negali jam padaryti.

— Normanai, tu — tikras kalės vaikas.

— Tu bandei užmušti mane, Bete.

— Aš *nenorėjau* tavęs užmušti. Neturėjau kito pasirinkimo, Normanai.

— Gerai. Aš irgi. Neturiu kito pasirinkimo, — sakydamas tai, jis

jautėsi esąs teisus. Geriau jau nors vienas žmogus išlieka gyvas negu visai niekas.

— Tu taip ir paliksi mus?

— Taip, Bete.

Jis nureguliavo kilimo greitį. 6,6 pėdos per sekundę. Gali kilti.

— Tu paprasčiausiai sprunki nuo mūsų? — Betė balse pasigirdo paniekos gaidelių.

— Taip, Bete.

— Tas, kuris visą laiką kartodavo, kad privalome laikytis vienas kito?

— Atleisk, Bete.

— Tu tikriausiai labai bijai, Normanai.

— Aš visiškai nebijau, — ir iš tiesų jis jautėsi stiprus bei užtikrintas savimi, valdydamas laivą, pasirengęs kilti į paviršių. Jis jautėsi kur kas geriau nei per pastarąsias dienas.

— Normanai, — tarė ji. — Prašau padėti mums. *Prašau.*

Kažkur gilumoje šie žodžiai sukrėtė jį, priminė apie rūpestį, profesinį kompetetingumą, paprasčiausią gerumą. Kurį laiką jis jautėsi sutrikęs, pasitikėjimas savo stiprybe silpnėjo. Tačiau susigriebęs papurtė galvą. Stiprybė vėl grįžo.

— Atleisk, Bete. Per vėlu.

Jis paspaudė mygtuką „Kilti", išgirdo riaumojančius balasto rezervuarus, ir *Gilumine žvaigždė III* susiūbavo. Modulis pranyko po juo, laivas pradėjo kilti į paviršių, į tūkstančio pėdų kelionę.

Juodas vanduo, jokio judėjimo pojūčio, tik gaunami duomenys žalsvai švytinčiame valdymo pulte. Mintyse jis peržvelgė visus įvykius, lyg rengdamas ataskaitą kariniam laivynui. Ar jis pasielgė teisingai, palikdamas kitus?

Be jokių abejonių. Sfera — tai nežemiškas objektas, kuris suteikia žmogui galią materializuoti savo mintis. Žavu ir puiku, tik tiek, kad žmogiškų būtybių smegenyse yra plyšys — plyšys mentaliniame procese. Tarytum žmonės turėtų dvi smegenis. Sąmonę galima kontroliuoti, todėl ji nekelia jokių problemų. Tačiau pasąmonė, laukinė ir apleista, tampa pavojinga ir įgyja griaunamąją jėgą, kai materializuojasi jos impulsai.

Tokių žmonių, kaip Haris su Bete, bėda ta, kad jie yra be pusiausvyros. Jų sąmonė pernelyg išsivysčiusi, o pasąmonė palikta likimo valiai. Tuo Normanas ir skyrėsi nuo jų abiejų. Dirbant psichologo darbą, Normanui teko susipažinti su savo paties pasąmone. Ji nekėlė jam jokios nuostabos.

Štai kodėl Hario ir Betės pasireiškimai buvo pabaisos, o Norma-

no — ne. Jis pažinojo savo pasąmonę. Priešaky jo nelaukė jokie monstrai.

Ne. Tu klysti.

Jį pribloškė ši netikėta mintis, tas jos staigumas. Ar jis tikrai klydo? Gerai viską apsvarstė ir dar kartą nusprendė, kad jis vis dėlto teisus. Betei su Hariu kėlė grėsmę jų pasąmonės padariniai, bet ne Normanui. Jis pažinojo save ne taip, kaip kiti.

Kontakto su nauja gyvybės forma metu išsiveržusios į laisvę baimės nėra suprantamos. Labiausiai tikėtinas tokio kontakto padarinys yra absoliutus siaubas.

Į galvą lindo teiginiai iš jo paties ataskaitos. Kodėl jis turėtų dabar apie juos galvoti? Prabėgo daug metų nuo to laiko, kai jis parašė tą ataskaitą.

Veikiami kraštutinio siaubo, žmonės daro blogus sprendimus.

Bet juk Normanas nieko nebijojo. Visai ne. Jis buvo užtikrintas savimi ir stiprus. Turėjo planą, kurį įgyvendino. Kodėl jis turėtų dabar galvoti apie tą ataskaitą? Tuo metu jis kankinosi prie jos, apsvarstydamas kiekvieną sakinį. Kodėl dabar ji atėjo į galvą? Tai jaudino Normaną.

— Dėmesio! Liko šešiolika minučių, vyksta atskaita.

Normanas peržvelgė matuoklius. Devyni šimtai pėdų, kyla greitai. Atgal jau nesugrįši.

Kodėl jis turėtų galvoti apie grįžimą?

Kodėl tai šovė į galvą?

Tyliai kildamas aukštyn, jis vis labiau ir labiau jautėsi taip, lyg pats skiltų viduje, tarytum viduje būtų įvykęs šizofreninis pasidalijimas. Kažkas čia *yra* ne taip. Kažko jis dar neapmąstė.

Bet ko gi jis nepastebėjo? Nieko, todėl, kad aš esu sąmoningas, ne taip, kaip Betė su Hariu. Aš suprantu viską, kas vyksta aplinkui.

Tik Normanas tuo netikėjo. Absoliutus supratimas gal ir yra filosofijos tikslas, tačiau jis nepasiekiamas. Sąmonė — lyg tas akmenukas, nuo kurio suraibuliuoja pasąmonės paviršius. Nors sąmonė ir platėja, bet pasąmonės klodai taip ir pasilieka neištirti. Visą laiką yra kažkas daugiau, nesuvokiamo. Netgi humanistiškam psichologui.

Staino, jo senojo profesoriaus, balsas: „Tu visada turėsi savo šešėlį."

Ką dabar veikė Normano šešėlis? Kas dėjosi pasąmonėje, atstumtose smegenų dalelėse?

„Niekas. Nenukrypk nuo kurso".

Jis nejaukiai pasimuistė piloto krėsle. Jis taip smarkiai norėjo pakilti į paviršių, jautėsi toks įsitikinęs savo teisumu...

Aš nekenčiu Betės. Aš nekenčiu Hario. Man nusibodo jaudintis

dėl šių žmonių, rūpintis jais. Aš nenoriu daugiau jais rūpintis. Nesu už juos atsakingas. Aš noriu išsigebėti. Aš nekenčiu jų. Aš nekenčiu jų.

Jis apstulbo. Apstulbo nuo savo paties minčių — kokios jos aistringai karštos.

„Aš privalau grįžti, — apsisprendė jis. — Jeigu grįšiu — mirsiu".

Bet sulig kiekviena sekunde kažkuri jo paties dalis vis augo ir stiprėjo. Betė kalbėjo tiesą: būtent Normanas visada kartojo, kad jie turi laikytis vienas kito, dirbti kartu. Kaip jis galėjo juos dabar apleisti? Niekaip negalėjo. Tai prieštaravo viskam, kuo jis tikėjo. Viskam, kas buvo svarbu ir žmoniška.

Jis turi grįžti atgal.

„Aš bijau grįžti".

„Pagaliau, — dingtelėjo jam. — Štai kas. Baimė tokia stipri, kad jis net neigia jos egzistavimą; baimė, kuri privertė jį pasielgti racionaliai ir apleisti kitus".

Jis paspaudė valdymo svirtis, sustabdydamas kilimą. Leisdamasis žemyn, jis pastebėjo, kad dreba rankos.

1 : 30

Povandeninė valtis švelniai nusileido ant dugno. Normanas žengė į oro šliuzą, vanduo užtvindė kamerą. Po kiek laiko jis nulipo laivo šonu ir patraukė link modulio. Terminių sprogmenų konusai su mirksinčiomis raudonomis lempelėmis atrodė keistai šventiški.

— Dėmesio! Keturiolika minučių. Skaičiuojama.

Normanas apytikriai nustatė, kiek jam prireiks laiko. Vienos minutės — patekti į vidų. Penkių, galbūt šešių minučių — aprengti skafandrais Betę su Hariu. Dar keturių minučių — pasiekti valtį ir sulipti į ją. Dviejų ar trijų minučių — pakilti į paviršių.

Labai jau trūksta laiko.

Jis nuslinko link didžiulių atraminių pilonų po moduliu.

— Tai grįžai, Normanai? — prabilo Betė per interkomą.

— Taip, Bete.

— Ačiū Dievui, — ji pravirko. Normanas stovėjo po A cilindru, klausydamasis jos kūkčiojimo. Suradęs liuko dangtį, pasuko ratą, norėdamas jį atidaryti. Tačiau liukas buvo užrakintas iš vidaus.

— Bete, atidaryk.

Jis verkė per interkomą ir nieko neatsakė.

— Bete, ar girdi? Atidaryk liuką.

Raudoja lyg vaikas, puolė į isteriją.

— Normanai, prašau padėti man. *Prašau.*

— Aš stengiuosi tau padėti, Bete. Atidaryk liuką.

— Negaliu.
— Ką turi omeny, sakydama, kad negali?
— Iš to nebus nieko gero.
— Bete, na, ką tu...
— Aš negaliu padaryti to, Normanai.
— Aišku, kad gali. Atidaryk liuką, Bete.
— Tau nereikėjo grįžti, Normanai.
Tokiam pokalbiui dabar visai nebuvo laiko.
— Bete, susitvardyk. Atidaryk liuką.
— Ne, Normanai. Aš negaliu.
Ir ji vėl pradėjo verkti.

Jis išbandė visus liukus, vieną po kito. B cilindras — užrakintas. C cilindras — užrakintas. D cilindras — užrakintas.

— Dėmesio! Liko trylika minučių. Vyksta atskaita.

Jis stovėjo priešais E cilindrą, užtvindytą vandeniu po ankstesnio antpuolio. Jis matė žiojėjantį, rantytą plyšį išoriniame cilindro paviršiuje. Skylė pakankamai didelė, kad pro ją būtų galima įsmukti į vidų, bet jos kraštai tokie aštrūs — jei tik jis netyčia įdrėks skafandrą...

„Ne, — nusprendė jis, — pernelyg rizikinga". Jis atsidūrė E cilindro apačioje. „Įdomu, ar čia yra liukas?"

Normanas surado įėjimą, pasuko ratą ir šis lengvai pasidavė. Pastūmęs į viršų apvalų dangtį, išgirdo, kaip jis sužvangėjo, atsitrenkęs į metalinę sieną.

— Normanai? Ar čia tu?

Jis prisitraukė visu kūnu, norėdamas patekti į vidų. Sunkiai šniokšdamas, jis šiaip ne taip įsikabarojo į E cilindrą, keliais bei rankomis atsirėmė į denį. Užtrenkęs liuką, vėl jį užrakino ir dar truputį pasėdėjo, gaudydamas kvapą.

— Dėmesio! Liko dvylika minučių. Vyksta atskaita.

„Jėzau, tik tiek?"

Kažkas baltas praplaukė pro jo antveidį, privertęs jį krūptelėti. Jis atsitraukė, bet tuojau pat suprato, jog čia — tik dėžė su kukurūzų dribsniais. Kai ją palietė, kartoninė dėžutė staigiai suiro, iš jos pasipylė dribsniai, primenantys geltoną sniegą.

Stovėdamas virtuvėje, už viryklės išvydo dar vieną liuką, vedantį į D cilindrą. Šis nebuvo užtvindytas, o tai reiškia, kad jis kažkaip privalo sulyginti slėgį E cilindre

Pažvelgęs į viršų, pamatė pertvaros liuką į gyvenamąias patalpas su žiojėjančia skyle. Greitai užlipo kopėčiomis. Jam reikėjo rasti dujų, kokių nors balionų. Ši vieta buvo visiškai tamsi, jokios šviesos, išskyrus išorinių modulio žibintų atspindį, kuris sunkėsi pro plyšį. Vandenyje sklendė pagalvėlės ir minkšti apmušalai. Kažkas prie jo prisilietė. Nor-

manas staigiai atsisuko ir pamatė juodus plaukus, besiplaikstančius aplink veidą, o jiems prasiskyrus, pastebėjo, kad trūksta veido dalies — groteskiškai nuplėšta.

Tina.

Sudrebėjęs Normanas nustūmė kūną šalin. Šis nuplaukė, kildamas aukštyn.

— Dėmesio! Liko vienuolika minučių. Vyksta atskaita.

„Viskas vyksta per daug greitai", — nutarė jis. Laiko liko visai nedaug. Jis jau turėjo būti modulio viduje.

Gyvenamosiose patalpose nesimatė jokių dujų balionų. Jis nulipo žemyn į virtuvę, užtrenkdamas paskui save liuką. Pažvelgė į viryklę, į krosnis. Atidarė vienos dureles ir iš jos išsiveržė burbulai — susikaupęs oras.

„Bet to juk negali būti, — pagalvojo jis, — nes dujos nesiliovė plūdusios". Burbuliukų srovelė tekėjo iš praviros krosnies.

Pastovi srovelė.

„Ką ten Barnesas kalbėjo apie maisto virimą, kai slegia didelis kiekis atmosferų? Su tuo susiję kažkas neįprasto, tik jis tiksliai neprisiminė kas. Ar jie naudojasi dujomis? Taip, bet deguonis irgi reikalingas. O tai reiškia—"

Jis atstūmė krosnelę nuo sienos, net urgzdamas nuo įtampos, ir rado tai, ko norėjo. Kresnas butelis propano ir du milžiniški mėlyni balionai.

Deguonies balionai.

Jis pasuko rankenėles — rankos pirštinėse sunkiai jo klausė. Plūstelėjo burbulai. Ten, kur susikaupė dujos, formavosi didžiulis oro burbulas.

Jis atidarė antrą deguonies balioną. Vandens lygis greitai krito — iki juosmens, iki kelių. Paskui sustojo. Matyt, balionai ištuštėjo. Nesvarbu, tokio lygio pakako.

— Dėmesio! Dešimt minučių. Skaičiuojama.

Normanas pravėrė D cilindro pertvaros duris ir žengė į modulio vidų.

Lempos švietė blankiai. Sienas dengė keistai žalsvos, gleivėtos puvenos.

Ant sofos gulėjo Haris, vis dar be sąmonės, intraveninis maitinimas prijungtas prie jo rankos. Normanas ištraukė adatą, trykštelėjo kraujas. Jis papurtė Harį, bandydamas jį prikelti.

Hario vokai suvirpėjo, bet į aplinką ji nereagavo. Normanas pakėlė jį, užsivertė ant pečių ir nusinešė į modulio gilumą.

Per interkomą girdėjosi Betė kūkčiojimas:

— Normanai, tau nereikėjo čia ateiti.

— Kur tu, Bete?

Monitoriuose jis išvydo užrašą:

DETONACIJA PO 9 : 32

Skaičiuojama atgalios. Atrodė, kad skaičiai juda per greitai.

— Pasiimk Harį ir išeik iš čia, Normanai. Abu išeikite. Palikite mane.

— Pasakyk, kur esi, Bete.

Jis ėjo per modulį, iš D į C cilindrą. Jos niekur nesimatė. Haris visu svoriu slėgė pečius — su juo ant nugaros buvo sunku praeiti pro pertvaros duris.

— Iš to nebus nieko gero, Normanai.

— Nagi, Bete...

— Aš žinau, kad esu bloga, Normanai. Aš žinau, kad man jau niekuo nepagelbėsi.

— Bete... — jis girdėjo ją per šalmo radiją, todėl negalėjo susekti, iš kur sklinda balsas. Tačiau rizikuoti ir nusiimti šalmą jis irgi nedrįso. Tik ne dabar.

— Aš nusipelniau mirti, Normanai.

— Nekalbėk nesąmonių, Bete.

— Dėmesio! Liko devynios minutės. Vyksta atskaita.

Nuaidėjo naujas pavojaus signalas; sekundėms tiksint, pasikartojantis pypsėjimas tapo garsesenis bei intensyvesnis.

Dabar jis stovėjo B cilindre, mechanizmų ir vamzdžių labirinte. Kažkada ši vieta buvo švari, išdažyta įvairiom spalvom, dabar viską dengė gleivėtos puvenos. Kai kur kabėjo samanotų sruogų pluoštai. B cilindras atrodė kaip džiunglių pelkė.

— Bete...

Ji nieko neatsakė. „Tikriausiai ji šiame kambaryje", — nutarė Normanas. B cilindras visada buvo mėgstamiausia jos vieta — iš čia galima valdyti visą modulį. Jis pasodino Harį ant denio, atrėmė jį į sieną, tačiau Haris nuslydo nuo jos, atsitrenkdamas galva į grindis. Jis sukosėjo ir pramerkė akis.

— Viešpatie, Normanai?

Normanas pridėjo pirštą prie lūpų, tildydamas Harį.

— Bete?

Jokio atsakymo. Normanas judėjo tarp gleivėmis aplipusių vamzdžių.

— Bete?

— Palik mane, Normanai.

— Negaliu to padaryti. Pasiimsiu ir tave kartu.

— Ne, aš pasilieku, Normanai.

— Bete, — tarė jis, — nėra laiko ginčytis.

— Aš pasilieku, Normanai. Aš nusipelniau čia pasilikti.

Jis išvydo ją.

Betė raudojo lyg vaikas, susirietusi kampe, įsispraudusi tarp vamzdžių. Rankoje ji laikė vieną iš automatinių žeberklų su sprogstamąja galvute. Ji pažvelgė į jį pro ašaras.

— O, Normanai. Tu ketinai *palikti* mus.

— Atleisk. Aš klydau.

Jis žengė link Betės, ištiesęs ranką. Ji sumojavo žeberklu.

— Ne, tu buvai teisus. Tu buvai teisus. Noriu, kad paliktum mane.

Virš galvos švytėjo monitorius su skaičiais, negailestingai tiksinčiais atgalios: 8 : 27... 8 : 26...

„Aš galiu tai pakeisti, — pagalvojo jis. — *Noriu, kad skaičiai sustotų*".

Bet jie nesustojo.

— Tu negali su manim kovoti, — tarė ji, susirietusi kamputyje. Jos akyse žibėjo pašėlusi energija.

— Matau.

— Laiko liko nedaug, Normanai. Noriu, kad tu išvyktum.

Betė tvirtai laikė ginklą, nutaikytą tiesiai į jį. Netikėtai Normanas pajuto visą šios situacijos absurdiškumą — jis grįžo gelbėti žmogaus, kuris nenori būti išgelbėtas. Ką jam dabar daryti? Betė tupėjo, įsispraudusi tarp gelžgalių, nepasiekiama — jis niekuo negali jai pagelbėti. O laiko vos užtenka tam, kad išsinešdintų iš čia, paspruktų kartu su Hariu.

„Haris, — staiga prisiminė jis. — Kur yra Haris?"

„Noriu, kad Haris padėtų man. Bet ar užteks laiko?" Skaičiai nepaliaujamai sukosi atgalios, liko ne daugiau kaip aštuonios minutės.

— Aš grįžau pasiimti tavęs, Bete.

— Eik, — tarė ji, — eik iš čia, Normanai.

— Bet, Bete—

— Ne, Normanai! Aš rimtai kalbu! Eik! Kodėl tu nedingsti iš čia?! — ji vėl tapo įtari, pradėjo žvalgytis aplinkui; tą pačią sekundę už Betės nugaros pasirodęs Haris švystelėjo dideliu veržlėrakčiu jai į galvą. Pasigirdo duslus bumbtelėjimas, ir ji nuvirto.

— Ar aš ją užmušiau? — paklausė Haris.

Žemas vyriškas balsas tarė:

— Dėmesio! Liko aštuonios minutės. Vyksta atskaita.

Normanas sutelkė dėmesį į atgalios tiksintį laikrodį: „Sustabdyti. Sustabdyti atskaitą".

Tačiau, vėl pažvelgęs į jį, pamatė, kad laikrodis ir toliau skaičiuoja sekundes atgalios. Ir dar pavojaus signalas: galbūt šis garsas ir trukdo jam susikaupti? Jis pabandė dar kartą.

„Sustok. Laiko atskaita sustos. Laiko atskaita sustojo".

— Pamiršk tai, — tarė Haris. — Nesuveiks.

— *Turi* suveikti, — nenurimo Normanas.

— Ne, — atšovė Haris, — todėl, kad ji nėra visiškai be sąmonės.

Ant grindų prie jų kojų dejavo Betė. Jos kojos krutėjo.

— Ji vis dar sugeba kažkaip viską kontroliuoti, — pastebėjo Normanas. — Ji labai stipri.

— Gal suleisti jai vaistų?

Normanas papurtė galvą. Nėra laiko ieškoti švirkšto. Ir, be to, jeigu jie suleis vaistų, o šie nesuveiks, tai bus tik tuščias laiko švaistymas—

— Trenkti jai dar kartą? — pasiūlė Haris. — Smarkiau? Užmušti ją?

— Ne, — atsakė Normanas.

— Užmušti ją — tai vienintelė galimybė—

— Ne, — Normanas pagalvojo: „Mes neužmušėme tavęs, Hari, kai turėjome tokią progą".

— Jei nenori jos žudyti, tai gali nesitikėti sustabdyti laikmatį. Todėl geriau nešdinkimės iš čia, po velnių.

Jie nubėgo į oro šliuzą.

— Kiek liko laiko? — paklausė Haris. Dabar jie buvo A cilindro oro šliuze, bandė įkišti Betę į skafandrą. Ji dejavo — visas pakaušis ištepliotas krauju — šiek tiek priešinosi, tuo tik dar labiau apsunkindama padėtį.

— Jėzau, Bete — kiek liko laiko, Normanai?

— Septynios su puse minutės, o gal ir mažiau.

Kojas šiaip ne taip sukišo, greitai sugrūdo rankas į vidų, užsegė užtrauktuką ir įjungė oro tiekimą. Normanas padėjo Hariui įsirangyti į skafandrą.

— Dėmesio! Liko septynios minutės. Vyksta atskaita.

— Per kiek laiko, tavo manymu, mes pakilsime? — paklausė Haris.

— Per dvi su puse minutes po to, kai pateksime į laivą, — atsakė Normanas.

— Tiesiog nuostabu.

Normanas užrakino jo šalmą.

— Eime.

Haris nučiuožė į vandenį, o Normanas nuleido žemyn Betę, be sąmonės. Ji pasunkėjo su oro balionu ant pečių ir įjungtu papildomu svoriu.

— Nagi, šok, Normanai.

Jis nėrė į vandenį.

Prie valties Normanas užlipo kopetėlėmis iki pagrindinio įėjimo liuko, tačiau nepritvirtintas grandinėmis laivas siūbavo nuo menkiausio svorio. Haris, stovėdamas dugne, stengėsi užstumti Betę pas Normaną, bet ši vis sulinkdavo per juosmenį. Normanas, griebdamas jai už rankos, nusirito nuo valties ir nuslydo į dugną.

— Dėmesio! Liko šešios minutės. Vyksta atskaita.

— Paskubėk, Normanai! Liko tik šešios minutės!

— Girdėjau, velniai rautų.

Normanas atsistojo, užsikabarojo į laivo viršų — skafandras purvinas, pirštinės slidžios. Haris skaičiavo:

— Penkios dvidešimt devynios... penkios dvidešimt aštuonios... penkios dvidešimt septynios...

Normanas sugavo Betės ranką, bet ši vėl išsprūdo.

— Po velnių, Normanai! Laikykis jos!

— Aš stengiuosi.

— Štai. Štai ji ir vėl.

— Dėmesio! Liko penkios minutės. Vyksta atskaita.

Pavojaus signalas tapo spiegiamai aukštas, atkakliai skambėjo pypsėjimas.

— Hari, duok man ją—

— Na, štai, imk ją—

— Nepavyko—

— Štai—

Galų gale Normanas sugavo Betės oro žarną, esančią tiesiai už šalmo. Įdomu, ar ji neišsitrauks, bet jam teks surizikuoti. Sugriebęs žarną, jis traukė Betę, kol ši atsidūrė valties viršuje. Paskui įspraudė ją į liuką.

— Keturios dvidešimt devynios... keturios dvidešimt aštuonios...

Normanas vos išlaikė pusiausvyrą. Jis įgrūdo vieną Betės koją į liuką, bet kita buvo sulenkta per kelį, įstrigusi prie dangčio krašto. Jis niekaip negalėjo jos visos įkišti į vidų. Kiekvieną kartą, kai pasilenkdavo, norėdamas ištiesinti koją, valtis susiūbuodavo ir jis vėl prarasdavo pusiausvyrą.

— Keturios šešiolika... keturios penkiolika...

— Nustok pagaliau skaičiuoti ir *daryk ką nors*!

Haris prisispaudė visu kūnu prie povandeninės valties šono, savo svoriu neleisdamas jai svyruoti. Normanas vėl pasilenkė ir ištiesė Betės kelį. Ji lengvai nuslydo pro atvirą liuką. Normanas nusekė paskui ją. Šį oro šliuzą suprojektavo vienam žmogui, tačiau Betė buvo be sąmonės ir negalėjo valdyti įrangos.

Jam teks padaryti tai už ją.

— Dėmesio! Liko keturios minutės. Vyksta atskaita.

Oro šliuze buvo siaubingai ankšta. Jis kūnu spaudėsi prie Betės, krūtinė į krūtinę, jo šalmas daužėsi į jos. Nors ir sunkiai, bet visgi sugebėjo užtrenkti liuką sau virš galvos. Jis išleido vandenį, kurį karštligiškai skubiai pakeitė suslėgtu oru. Neprilaikoma vandens Betė sunkiai užvirto ant jo.

Normanas siekė ranka vidinio liuko rankenos, tačiau Betė užstojo jam kelią. Jis pabandė apsukti ją šonu. Tokioje ribotoje erdvėje jis niekaip negalėjo pasvirti visu kūnu. Betė atrodė kaip lavonas. Jis norėjo apsikeisti su ja vietomis, kad patektų prie liuko.

Povandeninė valtis pradėjo siūbuoti. Jos šonu kabarojosi Haris.

— Kas ten, po velnių, dedasi?

— Hari, *užsičiaupk*!

— Na, tai ko delsiat?

Normano rankos prisilietė prie vidinio liuko dangčio, pastūmė jį, bet durys nepajudėjo iš vietos; jos buvo taip pritvirtintos, kad atsidarė *į* oro šliuzą. Kol Betė kartu su juo, Normanas niekaip neįstengs jų praverti. Čia per daug ankšta; Betės kūnas blokuoja duris.

— Hari, iškilo problemų.

— Jėzau Kristau... Trys minutės trisdešimt.

Normanas išprakaitavo. Jie pakliuvo į rimtą bėdą.

— Hari, aš iškelsiu ją į viršų ir įeisiu vienas.

— Jėzau, Normanai...

Jis užtvindė oro šliuzą ir vėl atidarė viršutinį liuką. Rizikuodamas prarasti pusiausvyrą, Haris čiupo Betę už oro žarnos ir ištraukė ją.

Normanas ištiesė ranką, norėdamas uždaryti liuką.

— Hari, ar negali patraukti jos kojų?

— Aš čia bandau išlaikyti pusiausvyrą.

— Ar nematai, kad jos kojos trukdo—

Susierzinęs Normanas pastūmė Betę. Liukas užsitrenkė. Oro gūsiai užplūdo šliuzą.

— Dėmesio! Liko dvi minutės. Vyksta atskaita.

Jis pateko į povandeninės valties vidų. Prietaisai švytėjo žalsva spalva.

Atidarė vidinį liuką.

— Normanai?

— Nuleisk ją žemyn, — prabilo jis, — ir kuo greičiau.

Tačiau dabar, gerai pagalvojęs, jis suprato: „Mes pakliuvome į siaubingai rimtą bėdą. Trisdešimt sekundžių, kol Betė paklius į vidų, trisdešimt sekundžių, kol Haris įsirangys paskui ją. Iš viso viena minutė—“

— Ji — viduje. Išleisk vandenį.

Normanas prišoko prie oro vožtuvo, išpumpavo vandenį.

— Hari, kaip tu sugebėjai įkišti ją taip greitai?

— Gamtos metodas, dėl kurio žmonės prasispraudžia pro siauras erdves, — Normanas net nespėjo paklausti, ką jis turėjo omeny, sakydamas tai, kai, atidaręs liuką, išvydo, jog Haris įstūmė Betę žemyn galva. Čiupo ją už pečių ir, įvilkęs į vidų, paguldė ant grindų. Po sekundės pasigirdo oro gūsiai, kai Haris įlipo į šliuzą.

Povandeninės valties liukas su žvangesiu užsidarė. Pasirodė Haris.

— Jėzau Kristau, liko tik minutė keturiasdešimt, — tarė jis. — Ar moki dirbti su šiuo daiktu?

— Taip.

Normanas atsisėdo į piloto krėslą, uždėjo rankas ant valdymo prietaisų.

Jie išgirdo urzgiančius propelerius, pajuto vibraciją. Susiūbavusi valtis atsiplėšė nuo dugno.

— Minutė trisdešimt sekundžių. Kiek, sakei, reikia laiko nuplaukti iki paviršiaus?

— Dviejų minučių trisdešimties, — atsakė Normanas, didindamas kilimo greitį. Jis pastūmė jungiklį virš 6,6 — iki pat skalės galo.

Suriaumojo balasto rezervuarai ir pasigirdo išleidžiamo oro cypimas. Pasisukusi nosimi į viršų, valtis pradėjo staigiai kilti.

— Ar tai didžiausias greitis?

— Taip.

— Viešpatie.

— Apsiramink, Hari.

Žvelgiant apačion, matėsi apšviestas modulis. Ir ilga, išdėliotų aplink kosminį laivą, sprogmenų linija. Erdvėlaivio kilis pasiliko po jais, dabar jie regėjo tik tamsų vandenį.

— Viena minutė dvidešimt.

— Devyni šimtai pėdų, — pranešė Normanas. Jokio pojūčio, kad jie juda — šį faktą patvirtino tik besikeičiantys skalės skaičiai valdymo pulte.

— Nepakankamai greitai, — sudejavo Haris. — Ten, apačioje, velniškai daug sprogmenų.

Pakankamai greitai, pataisė jį mintyse Normanas.

— Smūgio banga sutraiškys mus lyg konservų skardinę, — purtė galvą Haris.

Smūgio banga nepadarys mums jokios žalos.

Aštuoni šimtai pėdų.

— Keturiasdešimt sekundžių, — tarė Haris. — Mums nepavyks.

— Mums pavyks.

Dabar jie buvo septynių šimtų pėdų gylyje ir greitai kilo į viršų. Vanduo tapo šiek tiek žydresnis, pro jį prasiskverbė saulės spinduliai.

— Trisdešimt sekundžių, — pranešė Haris. — Koks gylis? Dvidešimt devynios... aštuonios...

— Šeši šimtai dvidešimt pėdų, — atsakė Normanas. — Šeši šimtai dešimt.

Jie pažvelgė žemyn pro langą. Šalia vos įžiūrimo modulio bolavo šviesos taškeliai.

Sukosėjo Betė.

— Per vėlu, — prabilo Haris. — Nuo pat pradžių žinojau, kad mums nepavyks.

— *Mums pavyks.*

— Dešimt sekundžių, devynios, aštuonios... Įsitverk už ko nors!

Normanas prisispaudė prie Betės, kai driokstelėjęs sprogimas supurtė laivą, svaidydamas jį į šonus lyg žaisliuką, parversdamas, vėl ištiesindamas ir keldamas į viršų gigantiška banga.

— Mama! — suriko Haris, bet jie ir toliau kilo aukštyn — viskas gerai. — Mums pavyko!

— Du šimtai pėdų, — tarė Normanas. Vanduo tapo šviesiai žydras. Jis papaudė mygtukus, sulėtindamas kilimą. Jie plaukė per greitai.

Haris stūgavo, trankydamas Normanui per nugarą.

— Mums pavyko! Velniai rautų, tu kalės vaike, mums pavyko! Mes išsigelbėjome! Niekada nemaniau, kad pasiseks! Mes išsigelbėjome!

Normanas vos įžiūrėjo prietaisus pro susikaupusias ašaras.

Staiga jis prisimerkė, kai, išnirus į paviršių, stiklinį piloto kupolą nušvietė saulė. Jie išvydo ramią jūrą ir pūkinius debesis.

— Ar matai? — Haris rėkė tiesiai Normanui į ausį. — Ar matai? Kokia *velniškai nuostabi diena*!

0 : 00

Atsibudęs Normanas išvydo žavingai tvyksinčius saulės spindulius, besiliejančius pro langelį ir apšviečiančius cheminį unitazą, stovintį dekompresijos kameros kampe. Gulėdamas ant gulto jis apsižvalgė aplinkui — penkiasdešimties pėdų ilgio horizontalus cilindras: gultai, metalinis stalas su kėdėmis centre, unitazas už nedidelės pertvaros. Antrame lovos aukšte knarkė Haris. Kitoje kambario pusėje miegojo Betė, ranka užsidengusi veidą. Kažkur tolumoje girdėjosi prislopintas vyrų šauksmas.

Nusižiovavęs Normanas išsirangė iš lovos. Kūną vis dar skaudėjo, bet jautėsi neblogai. Jis priėjo prie žibančio langelio, pažvelgė į lauką, žvairuodamas į ryškią Ramiojo vandenyno saulę.

Jis išvydo užpakalinį *Džono Hoso*, tyrimų laivo, denį: balta sraig-

tasparnio nusileidimo platforma, sunkūs, suvynioti į žiedą kabeliai, vamzdeliniai povandeninio roboto rėmai. Karinio laivyno įgula leido žemyn per bortą kitą robotą. Vyrai šaukė ir keikėsi, mojuodami rankomis. Normanas girdėjo jų balsus, vos prasiskverbiančius pro storas plienines kameros sienas.

Netoli jos raumeningas jūreivis rideno didžiulį žalią balioną su užrašu „Deguonis" prie tuzino kitų, sudėliotų denyje. Trys medikai, prižiūrintys dekompresijos kamerą, lošė kortomis.

Žvelgdamas pro colio storio stiklą, Normanas jautėsi taip, lyg stebėtų pro rakto skylutę miniatiūrinį pasaulį, su kuriuo jis neturi nieko bendro — tarytum kokį terariumą, apgyvendintą įdomiomis bei egzotiškomis gyvūnų rūšimis. Šis naujas pasaulis buvo toks pat svetimas, kaip ir tamsus vandenynas, pažvelgus į jį iš modulio vidaus.

Jis stebėjo medikus, kurie švysčiojo kortas ant medinės dėžės, matė, kaip jie juokėsi, lošdami rodė ženklus rankomis. Jie net nedirstelėjo į Normano pusę, nė karto nepažiūrėjo į dekompresijos kamerą. Normanas nesuprato šių jaunų žmonių. Argi jiems nereikia sekti slėgio kritimo? Jie atrodė jauni ir nepatyrę. Sutelkę dėmesį į kortas, jie, regis, visai nesirūpino milžiniška metaline kamera, stovinčia šalia, jiems nerūpėjo trys išlikę gyvi žmonės jos viduje — nerūpėjo nei ši didinga misija, nei naujienos, kurias išsigelbėjusieji parnešė į paviršių. Šiems linksmiems karinio laivyno kortų lošikams nė velnio nerūpėjo Normano misija. O gal jie nieko nežinojo.

Jis pasitraukė nuo lango, atsisėdo prie stalo. Sužeistas kelis tvinkčiojo, oda aplink bintą buvo ištinusi. Perkeldami iš laivo į dekompresijos kamerą, jį apžiūrėjo gydytojai. Iš *Gilumines žvaigždės III* jie pateko į kupolą, su tokiu pačiu suslėgtos atmosferos sluoksniu, kaip ir po vandeniu, o iš ten — į didžiulę kamerą laivo denyje — PDK, karinio laivyno žargonu tai reiškia paviršiaus dekompresijos kamerą. Čia jie praleis keturias dienas. Normanas negalėjo tiksliai pasakyti, kiek laiko jie čia jau išbuvo. Atsidūrę šiame kambaryje, visi tuojau pat užmigo, laikrodžio niekas neturėjo. Jo paties rankinio laikrodžio stikliukas buvo sutraiškytas, tik jis neprisiminė, kada tai įvyko.

Prieš save ant stalo jis išvydo išraižytą užrašą „KJL ŠIKNIAI". Pirštams prisilietus prie griovelių, jo galvoje iškilo sidabrinės sferos įpjovų vaizdas. Na, bet dabar jis, Haris ir Betė buvo karinio jūrų laivyno rankose.

„Ką gi mes jiems papasakosime?" — svarstė jis.

— Ką gi mes jiems papasakosime? — pasidomėjo Betė.

Šie žodžiai nuskambėjo po poros valandų, kai Betė su Hariu pabudo ir jie visi susėdo aplink subraižytą metalinį stalą. Niekas iš jų nebandė užmegzti pokalbio su laivo įgula. Tarytum jie nusprendė

laikytis nerašyto susitarimo. „Pasilikti izoliuotiems dar kurį laiką", — dingtelėjo Normanui.

— Manau, kad mes privalome jiems viską papasakoti, — tarė Haris.

— Nemanau, kad mums vertėtų tai daryti, — Normanas pats nustebo, išgirdęs, koks tvirtas ir pasitikintis savimi jo balsas.

— Sutinku, — linktelėjo galva Betė. — Aš nesu tikra, kad pasaulis pasirengęs šiai sferai. *Aš* tikrai nebuvau.

Ji nedrąsiai dirstelėjo į Normaną. Šis uždėjo savo ranką jai ant peties.

— Puiku, — tarstelėjo Haris, — bet pažiūrėkime į viską iš karinio laivyno taško. Jie organizavo didelę ir brangią operaciją; žuvo šeši žmonės, sunaikinti abu moduliai. Jie norės atsakymų — ir klausinės mūsų tol, kol gaus juos.

— Mes galime atsisakyti kalbėti, — pasiūlė Betė.

— Koks skirtumas? — gūžtelėjo pečiais Haris. — Nepamiršk, jie turi visas vaizdajuostes.

— Taip, juostos, — Normanui visiškai iš galvos išdulkėjo įrašai, kuriuos jie atsivežė su savimi povandeninėje valtyje. Tuzinai juostų — užfiksuota viskas, kas tuo metu vyko modulyje, užfiksuotas kalmaras, mirtys, sfera. Viskas užfiksuota.

— Mums reikėjo sunaikinti tuos įrašus, — niūriai ištarė Betė.

— Galbūt ir reikėjo, — sutiko Haris, — bet dabar jau vėlu apie tai galvoti. Mes negalime sutrukdyti kariniam laivynui gauti tai, kas jiems rūpi.

Normanas atsiduso. Haris buvo teisus. Jie niekaip nenuslėps to, kas įvyko, ir nesugebės užkirsti kariniam laivynui kelio sužinoti apie sferą ir joje slypinčią galią. Galią, kuri taptų pačiu siaubingiausiu pasaulyje ginklu: sutriuškintum priešą vien tik įsivaizduodamas apie tai. Išvados gąsdinančios, bet nieko čia jie jau nepadarys. Nebent—

— Manau, mes *galime* sutrukdyti jiems sužinoti, — prabilo Normanas.

— Kaip? — paklausė Haris.

— Mes vis dar turime savyje galią, ar ne?

— Spėju, kad taip.

— O ši galia, — tęsė Normanas, — leidžia mums materializuoti įsivaizduojamus dalykus bei įvykius.

— Taip...

— Tada mes galime sutrukdyti kariniam laivynui viską sužinoti. Mes galime nuspręsti viską užmiršti.

Haris susiraukė.

— Įdomus klausimas: ar mes turime galią užmiršti galią?

— Mano nuomone, mums reikėtų užmiršti ją, — įsiterpė Betė. — Ta sfera pernelyg pavojinga.

Jie nutilo, svarstydami, kokie bus padariniai, jeigu jie nuspręs ištrinti sferą iš atminties. Kadangi, padarę tai, jie ne tik sutrukdys kariniam laivynui sužinoti apie ją — jie užmirš visas su sfera susijusias žinias. Pranyks iš sąmonės, tarytum net nebūtų egzistavusios. Žmonių giminė niekada nesužinos apie ją.

— Rimtas žingsnis, — pagaliau ištarė Haris. — Po viso to, ką mes išgyvenome, paprasčiausiai užmiršti...

— Būtent todėl, kad mes visa tai išgyvenome, — pasakė Betė. — Pažvelkime tiesai į akis — mes neįstengėme su ja susitvarkyti. Normanas pastebėjo, kad ji šneka be jokios pagiežos, be ankstesnio kovingo tono.

— Deja, tai tiesa, — sutiko jis. — Sfera — tai testas protingoms būtybėms, o mes jo paprasčiausiai neišlaikėme.

— Manai, kad sfera būtent tam ir yra skirta? — paklausė Haris. — Nemanyčiau.

— Tada kam?

— Na, pažiūrėkime į tai iš tokio taško: tarkim, tu esi protinga bakterija, sklendžianti erdvėje, ir netyčia aptinki žemės orbitoje ryšių palydovą. Tu pagalvotum: „Koks keistas, svetimas objektas, reikėtų patyrinėti jį". Tu įšliauži į vidų; pamatai, jog ten labai įdomu, daugybė nuostabą keliančių dalykų. Bet galų gale užropoji ant vieno iš degalų bakų ir išsiliejęs vandenilis nužudo tave. Paskutinė mintis, šovusi tau į galvą, būtų: šis ateivių įrenginys yra, be jokių abejonių, testas protingai bakterinei gyvybei, kurio neišlaikiusi ji žūva.

— Taigi tai būtų teisinga žūstančios bakterijos požiūriu. Tačiau visai klaidinga tų būtybių, kurios sukūrė palydovą, nuomone. Mums ryšių palydovas neturi nieko bendro su protinga bakterijos forma. Mes netgi nežinome, ar egzistuoja tokia protinga bakterija. Mes tik bandome užmegzti ryšį ir sukūrėme šiam darbui, kaip mums atrodo, patį įprasčiausią mechanizmą.

— Nori pasakyti, kad sfera — tai joks ne pranešimas, ne trofėjus ir ne spąstai?

— Taip, — linktelėjo galvą Haris. — Sfera galbūt neturi nieko bendro su kitų gyvybės formų paieška arba testu, kaip mes įsivaizduojame. Tai gali būti tik atsitikitinumas, kad sfera sukėlė mumyse tokius ryškius pokyčius.

— Bet kam gi reikėjo sukurti tokį mechanizmą? — nustebo Normanas.

— Būtent tokį klausimą užduotų protinga bakterija apie ryšių palydovą: kam gi reikėjo sukurti tokį daiktą?

— Jei jau prakalbome apie tai, — įsiterpė Betė, — tai gali būti net ne mašina. Sfera gali būti kita gyvybės forma. Gal ji gyva.

— Visai įmanoma, — pritariamai sulinksėjo Haris.

— Taigi, jeigu sfera gyva, — tęsė Betė, — ar mes esame kam nors įsipareigoję palikti ją tokioje būsenoje?

— Mes nežinome, ar ji *yra* gyva.

Normanas atsilošė į kėdės atramą.

— Visi šie spėjimai labai įdomūs, — tarė jis, — bet geriau pamąsčius — mes juk visiškai *nieko* nežinome apie tą sferą. Tiesą sakant, mes netgi neturėtume jos vadinti sfera. Mums tikriausiai reikėtų ją vadinti „kažkokia sfera", kadangi mes iš tiesų nežinome, kas tai yra. Mes nežinome, iš kur ji atvyko. Mes nežinome, ar ji gyva, ar ne. Mes nežinome, kaip ji pateko į kosminį laivą. Mes nežinome apie ją nieko, tik tai, ką įsivaizduojame — o tie įsivaizduojami dalykai pasako kur kas daugiau apie mus negu apie pačią sferą.

— Žinoma, — sutiko Haris.

— Nes, tiesą sakant, tai mūsų atspindys, mūsų veidrodis.

— Na, šiaip jau yra dar viena galimybė, — pasakė Haris. — Galbūt ji net nėra nežemiškos kilmės. Galbūt ją sukūrė žmogaus rankos.

Šie žodžiai Normanui buvo visiškai netikėti. Haris paaiškino:

— Tik pagalvokite, laivas iš ateities praskrido pro juodąją skylę į kitą visatą arba į kitą mūsų pačių visatos dalį. Mes neįsivaizduojame, kokie bus viso to padariniai. Na, bet, tarkime, laikas kažkaip deformavosi. Tarkime, kad laivas, išskridęs iš Žemės 2043 metais, trankėsi po kosmosą tūkstančių tūkstančius metų. Argi negalėjo žmonės per tokį laiko tarpą ką nors išrasti?

— Nelabai tikėtina, — suabejojo Betė.

— Pabandykime apsvarstyti tokią galimybę, Bete, — švelniai pasiūlė Haris. Normanas pastebėjo, kad jis daugiau nesielgė arogantiškai. „Mes visi laikomės vienas kito, — mąstė Normanas, — dirbame kartu taip, kaip anksčiau nesugebėjome. Visą tą laiką, praleistą po vandeniu, mes negalėjome sutarti, o dabar mūsų grupės darbas funkcionuoja puikiai, kaip sviestu patepta, viskas sukoordinuota. Mes — komanda".

— Dėl ateities yra iškilusi tikra problema, — tęsė Haris, — o mes nenorime jos pripažinti. Mes manome, kad sugebame įžvelgti ateitį geriau, nei iš tikrųjų galime. Prieš penkis šimtus metų Leonardas da Vinči bandė sukurti malūnsparnį. Prieš šimtą metų Žiulis Vernas nuspėjo povandeninio laivo atsiradimą. Iš tokių atskirų atvejų mes linkę tikėti, kad gebame numatyti ateitį, nors iš tiesų taip nėra. Todėl kad nei Leonardas da Vinči, nei Žiulis Vernas net neįsivaizdavo, kas yra, na, tarkim, kad ir kompiuteris, į kurio koncepciją įeina pernelyg daug žinių, paprasčiausiai nesuvokiamų tuo metu, kai tie žmonės buvo gy-

vi. Jei leisite taip pasakyti, ši informacija atsirado iš niekur kur kas vėliau.

— Ir mes tikrai nesame išmintingesni, sėdėdami čia dabar. Mes nebūtume atspėję, kad žmonės išsiuntė kosminį laivą pro juodąją skylę — prieš keletą metų mes net neįtarėme apie juodosios skylės egzistavimą — ir, be abejo, mes negalime atspėti, ką žmonės sukurs ateityje, po tūkstančių metų.

— Turint omeny, kad sferą sukūrė žmogiškos būtybės.

— Taip, tu teisi.

— O jei taip nebuvo? O jei ši sfera iš tiesų priklauso ateivių civilizacijai? Ar galima pateisinti tai, jog ištrinsime iš atminties visas žmonijos žinias apie nežemišką gyvybės formą?

— Nežinau, — papurtė galvą Haris. — Jei mes nuspręsime užmiršti sferą...

— Ji pranyks, — užbaigė Normanas.

Betė spoksojo į stalo paviršių.

— Kaip norėčiau paklausti kieno nors kito nuomonės, — galiausiai ištarė ji.

— Čia nėra nieko kito, ko būtų galima paklausti, — atsakė Normanas.

— Bet ar tikrai mes *galime* užmiršti ją? Ar tai suveiks?

Po Betės žodžių sekė ilga pauzė.

— Taip, — pagaliau prabilo Haris. — Be jokių abejonių. Aš netgi manau, kad jau turime įrodymą, jog mes ją *užmiršime*. Tai išsprendžia loginę problemą, kuri nuo pat pradžių kėlė man nerimą, dar tada, kai mes pirmą kartą tyrinėjome erdvėlaivį. Todėl, kad jame trūko kažko labai svarbaus.

— Tikrai? Ko?

— Ženklo, kad laivo kūrėjai jau žinojo, jog kelionė pro juodąją skylę yra įmanoma.

— Paaiškink savo mintį, — paprašė Normanas.

— Mes trise žinome, kad laivas iš tiesų skrido pro juodąją skylę. Mes vaikščiojome jame. Todėl suvokiame, jog tokia kelionė yra įmanoma.

— Taip...

— Ir visgi po penkiasdešimties metų žmonės sukurs eksperimentinį, bandomąjį laivą aiškiai nežinodami, jog šis laivas jau buvo rastas prieš penkiasdešimt metų. Jame neradau jokio ženklo, kad kūrėjai būtų nutuokę apie jo egzistavimą praeityje.

— Galbūt tai vienas iš tų laiko paradoksų, — įsiterpė Betė. — Na, žinai, kai negali grįžti atgal ir sutikti save praeityje.

Haris papurtė galvą.

— Nemanau, jog tai — paradoksas. Turbūt visos žinios apie erdvėlaivį bus prarastos.

— Nori pasakyti, kad mes užmiršime jį.

— Taip, — patvirtino Haris. — Ir, jei atvirai, mano manymu, tai geriausia išeitis. Ilgą laiką, kol buvome vandenyno dugne, aš tikėjau, kad niekas iš mūsų neišsigelbės. Tai — vienintelis logiškas paaiškinimas, kokį galėjau sugalvoti. Štai kodėl aš norėjau surašyti testamentą.

— Bet jeigu mes nuspręsime užmiršti...

— Būtent. Jeigu mes nuspręsime užmiršti, gausime tokį patį rezultatą.

— Žinios apie laivą išnyks amžiams, — tarė Normanas tyliai. Jis suprato, kad dvejoja. Priartėjus prie šio momento, jis pajuto keistą nenorą tęsti visa tai. Perbėgo pirštais per subraižytą stalą, tarytum, prisilietus prie jo paviršiaus, į galvą šautų tinkamas atsakymas.

„Tam tikra prasme, — pamanė jis, — mes visi susidedame iš prisiminimų. Mūsų asmenybės sukurtos iš prisiminimų, mūsų gyvenimai tvarkomi bei organizuojami aplink juos, mūsų kultūros pastatytos ant bendrų prisiminimų, kuriuos vadiname istorija ir mokslu, pamatų. O dabar atsisakyti prisiminimų, atsisakyti žinių, atsisakyti praeities..."

— Tai nelengva, — papurtė galvą Haris.

— Taip, — patvirtino Normanas, — nelengva, — tiesą sakant, jam tai atrodė taip sunku, kad net pagalvojo, ar tik šie užplūdę jausmai nėra tokie patys būdingi žmogaus bruožai, kaip ir seksualinis potraukis. Jis paprasčiausiai negalėjo atsisakyti žinių. Ši informacija jam buvo tokia svarbi, jos būsimos išdavos tokios stulbinančios... Visa jo esybė maištavo prieš užmiršimą.

— Ką gi, — tarė Haris. — Manau, mums vis tiek reikia tai padaryti.

— Aš mąsčiau apie Tedą, — prabilo Betė, — ir apie Barnesą, ir apie kitus. Mes esame vieninteliai, kurie žino, kaip jie iš tiesų mirė. Už ką jie atidavė savo gyvybes. Jeigu mes užmiršime...

— *Kai* mes užmiršime, — tvirtai nukirto Normanas.

— Jos žodžiuose yra prasmės, — paprieštaravo Haris. — Jeigu mes užmiršime, ką darysime su detalėmis, kad sueitų visi galai?

— Nemanau, jog tai problema, — pasakė Normanas. — Pasąmonė turi nepaprastų kūrybinių galių. Ji ir pasirūpins detalėmis. Lygiai taip pat, kaip rengtis rytais. Rengdamiesi mes nebūtinai galvojame apie kiekvieną smulkmeną, diržą, kojines ir taip toliau. Tai tik bendri sprendimai, kuriuos priimame per daug nemąstydami — kaip norime atrodyti, kokius drabužius dėvėti.

— Net jei ir taip, — tarė Haris, — geriau jau mums priimti tą bendrą sprendimą. Kadangi visi turime galią, mes galbūt įsivaizduosime skirtingas istorijas ir visai susipainiosime.

— Gerai, — sutiko Normanas, — susitarkime dėl to, kas atsitiko. Kodėl mes čia atvykome?

— Aš maniau, jog sudužo lėktuvas.

— Aš irgi.

— Gerai, tai ir *buvo* sudužęs lėktuvas.

— Puiku. O kas toliau?

— Karinės jūrų pajėgos išsiuntė grupelę žmonių į vandenyno dugną ištirti katastrofos vietą, tačiau atsirado problema—

— Vieną minutėlę, kokia problema?

— Kalmaras?

— Ne. Tebūnie kažkas, susijusio su technika.

— Kažkas dėl audros?

— Per audrą atsijungė gyvybės palaikymo sistema?

— Taip, gerai. Per audrą atsijungė gyvybės palaikymo sistema.

— Ir dėl to žuvo keletas žmonių?

— Palauk, neskubėkime. Kas atsitiko su ta sistema, kodėl ji atsijungė?

— Modulis prakiuro ir vandenyno vanduo sugadino B cilindro dujų praploviklio bakus, kartu išlaisvindamas nuodingąsias medžiagas, — pasiūlė Betė.

— Ar galėjo taip įvykti? — pasitikslino Normanas.

— Taip, visai lengvai.

— Ir per šią avariją žuvo keletas žmonių.

— Gerai.

— Bet mes išsigelbėjome.

— Taip.

— Kodėl? — paklausė Normanas.

— Gal mes buvome kitame modulyje?

Normanas papurtė galvą.

— Kitas modulis irgi sugriautas.

— Galbūt sprogmenys jį sunaikino vėliau.

— Pernelyg komplikuota, — nesutiko Normanas. — Tegu viskas būna paprasčiau. Ta avarija įvyko staiga ir visiškai netikėtai. Modulis prakiuro, vanduo sugadino dujų praploviklius ir dėl to dauguma mūsų žmonių žuvo, o mes ne, nes—

— Tuo metu mes buvome povandeninėje valtyje.

— Tebūnie taip, — tarė Normanas. — Mes buvome valtyje, kai atsijungė sistemos, todėl mes išgyvenome, o kiti — ne.

— Kodėl mes buvome valtyje?

— Turėjome laikytis grafiko ir perkelti į ją vaizdajuostes.

— O kaip juostos? — įsiterpė Haris. — Ką jos parodys?

— Jos tik patvirtins mūsų žodžius, — nuramino jį Normanas. — Viskas derinsis su šia istorija; ir tie karinio laivyno žmonės, kurie pa-

siuntė mus į vandenyno dugną, ir mes patys — niekas nieko neatsimins, išskyrus šią istoriją.

— O mes daugiau neturėsime galios? — susiraukė Betė.

— Ne, daugiau neturėsime.

— Gerai, — sutiko Haris.

Betei, rodos, ši mintis ilgiau nedavė ramybės — ji vis kandžiojo lūpą. Bet galiausiai linktelėjo galvą:

— Gerai.

Giliai įkvėpęs, Normanas pažvelgė į Betę su Hariu.

— Ar mes pasirengę užmiršti sferą ir tą faktą, jog kažkada galėjome materializuoti mintis?

Jie pritariamai sulinksėjo.

Betė staiga susijaudino, pasimuistė kėdėje.

— Bet kaip mes iš tiesų tai padarysime?

— Paprasčiausiai padarysime tai ir viskas, — atsakė Normanas. — Užsimerk ir liepk sau užmiršti.

— Ar jūs neabejojate, kad mums reikia tai padaryti? *Tikrai* neabejojate? — ji kalbėjo nervingai, vis dar buvo įsiaudrinusi.

— Taip, Bete. Tu tik... atsisakyk galios.

— Tada privalome tai padaryti kartu, — tarė ji. — Vienu metu.

— Gerai, — pasakė Haris. — Kai suskaičiuosiu iki trijų.

Jie užmerkė akis.

— Vienas...

Užsimerkęs Normanas pagalvojo: „Žmonės vis tiek visada užmiršta, jog turi galią".

— Du, — ištarė Haris.

Normanas sutelkė dėmesį į vieną mintį. Netikėtai ryškiai jis vėl prieš save išvydo sferą, švytinčią lyg žvaigždę, tobulai nupoliruotą, ir pagalvojo: „Aš noriu pamiršti, kad kažkada gyvenime mačiau sferą".

Sfera pranyko iš jo sąmonės.

— Trys, — pasakė Haris.

— Kas trys? — paklausė Normanas. Jo akys degė ir niežtėjo. Dviem pirštais patrynęs jas atsimerkė. Betė ir Haris sėdėjo su juo aplink stalą dekompresijos kameroje. Jie visi atrodė pavargę ir prislėgti. „Tačiau to ir galima buvo tikėtis, — pamanė jis, — turint omeny, ką teko išgyventi".

— Kas trys? — vėl paklausė Normanas.

— O, nieko, — atsakė Haris. — Aš tik mąsčiau balsu. Liko tik trys iš mūsų.

Betė atsiduso. Normanas išvydo ašaras jos akyse. Pasikrapščiusi kišenėje, ji išsitraukė nosinėlę ir išsišnypštė.

— Nekaltink savęs, — pasakė Normanas. — Tai — nelaimingas atsitikimas. Mes nieko negalėjome padaryti.

— Žinau, — tarė Haris, — bet tie žmonės užtroško, kol mes buvome valtyje... Aš vis dar girdžiu jų riksmus... Dieve, kaip norėčiau, kad visa tai nebūtų įvykę.

Po šių žodžių stojo tyla. Betė vėl išsišnypštė.

Normanas irgi labai norėjo, kad visa tai nebūtų įvykę, tačiau koks dabar skirtumas, ko tu nori.

— Mes negalime pakeisti to, kas atsitiko, — pagaliau prabilo jis. — Mes tik galime išmokti susigyventi su tuo.

— Žinau, — atsiliepė Betė.

— Man teko daugybę kartų susidurti su nelaimingų atsitikimų traumomis, — tęsė jis. — Paprasčiausiai reikia kartoti sau, kad tai — ne tavo kaltė. Kas įvyko, tas įvyko — kai kurie žmonės žuvo, tu išsigelbėjai. Tai niekieno kaltė. Taip būna. Tai — tik nelaimingas atsitikimas.

— Aš žinau, — atsakė Haris, — bet vis tiek bjauriai jaučiuosi.

— Kartok sau — taip būna. Visą laiką primink tai sau, — Normanas atsikėlė nuo stalo. „Mums reikėtų pavalgyti, — pagalvojo jis. — Mums reikėtų gauti maisto". — Eisiu, paprašysiu maisto.

— Aš neišalkusi, — palingavo galva Betė.

— Žinau, bet mes vis tiek turime užkąsti.

Normanas priėjo prie langelio. Paslaugus karinio laivo įgulos narys iš karto jį pastebėjo, įjungė interkomą.

— Ko nors norėtumėte, daktare Džonsonai?

— Taip, — atsakė Normanas. — Valgyti.

— Tuojau pat bus, sere.

Normanas pastebėjo užuojautą jūreivių veiduose. Šie visko regėję vyrai suprato, kokį šoką patyrė trys išlikę gyvi žmonės.

— Daktare Džonsonai? Ar dabar jau esate pasirengę kalbėti?

— Kalbėti?

— Taip, sere. Mūsų ekspertai peržiūrėjo vaizdo įrašus iš povandeninio laivo ir nori užduoti jums keletą klausimų.

— Apie ką? — Normanui tai nesukėlė jokio susidomėjimo.

— Na, kai jus perkėlė į dekompresijos kamerą, daktaras Adamsas minėjo kažkokį kalmarą.

— Tikrai?

— Taip, sere. Bet vaizdajuostėse, atrodo, neužfiksuotas joks kalmaras.

— Nepamenu jokio kalmaro, — sutrikęs Normanas atsisuko į Harį. — Ar tu paminėjai jį?

Haris susiraukė.

— Kalmarą? Nemanau.

Normanas vėl atsigręžo į vyruką iš karinio laivyno.

— O ką būtent rodo juostos?

— Na, įrašai juostose tęsiasi iki pat to laiko, kai oras modulyje... na, žinote, avarija.

— Taip, — atsakė Normanas. — Aš prisimenu avariją.

— Iš juostų, mūsų manymu, viskas paaiškėja. Matyt, prakiuro modulio siena ir sušlapo dujų praploviklių cilindrai. Jie sugedo ir atmosfera tapo netinkama kvėpuoti.

— Suprantu.

— Viskas greičiausiai įvyko akimirksniu, sere.

— Taip, — sutiko Džonsonas, — greičiausiai.

— Tai ar dabar esate pasirengę kalbėti?

— Taip. Manau, kad taip.

Normanas nusisuko nuo langelio. Įkišo rankas į švarko kišenes ir užčiuopė ten popiergalį. Ištraukė jį ir nustebo pamatęs nuotrauką.

Raudonos korvetės nuotrauka. Normanui tapo įdomu, iš kur ji atsirado. Turbūt mašina priklauso tam, kas anksčiau prieš jį dėvėjo šį švarką. Tikriausiai kažkas iš jūreivių, kuris žuvo po vandeniu.

Sudrebėjęs Normanas suglamžė nuotrauką kumštyje ir nusviedė ją į šiukšlių dėžę. Jam visiškai nereikėjo atminimo ženklų. Jis ir taip per daug gerai prisimena tą nelaimę. Normanas žinojo, kad nepamirš jos visą savo likusį gyvenimą.

Jis dirstelėjo į Betę su Hariu. Šie abu išsekę sėdėjo. Betės žvilgsnis klandė erdvėje — įsigilinusi į savo mintis. Bet jos veidas buvo giedras; nepaisant visų sunkumų, patirtų po vandeniu, Normanui ji pasirodė beveik graži.

— Žinai, Bete, — tarė jis, — tu atrodai žavingai.

Betė lyg ir neišgirdo, paskui lėtai atsisuko.

— O, ačiū, Normanai, — tarė ji.

Ir nusišypsojo.

MICHAELAS CRICHTONAS

Gimė 1942 m. Čikagoje. Mokėsi Harvardo koledže ir Harvardo medicinos mokykloje, 1969 m. baigė Kalifornijos La Džolos Solko institutą ir tapo gydytoju. Parašė romanus *Tekanti saulė (Rising Sun), Juros periodo parkas (Jurassic Park), Kongas (Congo), Andromedos štamas (The Andromeda Strain), Terminalo žmogus (The Terminal Man), Didysis traukinio apiplėšimas (The Great Train Robbery), Ryjantieji numirėlius (Eaters of the Dead).* Taip pat parašė keturis negrožinės literatūros kūrinius: *Penki pacientai (Five Patients), Džasperas Džonsas (Jasper Johns), Elektroninis gyvenimas (Electronic Life)* ir *Kelionės (Travels).* Režisavo filmus *Vakarų pasaulis (West world), Koma (Coma)* bei savo paties knygos *Didysis traukinio apiplėšimas (The Great Train Robbery)* kino versiją. 1988 m. buvo pakviestas į Masačusetso technologijos institutą dėstyti rašybą.

TURINYS

Michael Crichton
SFERA
Romanas

Redaktorė *Lijana Puzinienė*
Viršelio dailininkė *Daina Paulauskienė*

SL 435. Tiražas 2000 egz. Užsak. Nr. 803
Leidykla „Algarvė“, Rinktinės 3/11, 2600 Vilnius.
Spausdino AB spaustuvė „Spindulys“, Gedimino g. 10, 3000 Kaunas

Chrichton, Michael

Cr47 Sfera : Romanas / Michael Crichton ; iš anglų kalbos vertė Bronius Bružas. — Vilnius: Algarvė, 2000. — 320 p. — (Fantastika — ateities realybė)

ISBN 9986-856-57-4

Knyga „Sfera" pilna paslapčių ir įvairių nuorodų, kurios palaiko įtampą, o siužeto posūkiai visada protingai sumąstyti.

UDK 820(73)-3

SFERA - gniaužianti k

Pietinės Ramiojo vandenyno dalies viduryje,

tūkstančio pėdų gylyje rastas milžiniškas,

nugrimzdęs į dugną laivas.

Amerikiečių mokslininkų grupelė leidžiasi į jūros gelmes

ištirti šį stulbinantį atradimą.

Tai, ką jie randa, meta iššūkį jų vaizduotei ir tampa

tikru pasityčiojimu iš bandymų paaiškinti viską logiškai.

Tai fenomenalaus dydžio kosminis laivas,

nukritęs iš dangaus netgi neapgadintas.

Labiausiai stebina tai, kad jam ne mažiau kaip

trys šimtai metų...

ISBN 9986-856-57-4

9 789986 856573